KNUT HAMSUN

Benoni · Rosa

KH

EDITURA UNIVERS

Knut Hamsun

BENONI

ROSA

Traducere din limba norvegiană
VALERIU MUNTEANU

BENONI

1

ÎNTRE MARE şi casa lui Benoni se întinde o pădure. Ea nu-i aparţine lui Benoni, ci comunei. Este o pădure mare, cu esenţe amestecate: brazi, mesteceni şi plopi.

Într-o anumită perioadă a verii, pădurea se populează cu oameni veniţi din două parohii, care taie şi doboară copaci după pofta inimii; după ce termină de tăiat şi îşi duc lemnele acasă, pădurea se cufundă iar în linişte, ca în tot restul anului, iar animalele şi păsările se bucură de pacea care le înconjoară. Doar câte un lapon care merge de la o parohie la alta mai străbate uneori pădurea; în rest, Benoni este singurul pe care drumul îl duce pe aici, atât iarna, cât şi vara. Benoni trece prin pădure atât pe vreme bună, cât şi pe vreme rea, el este un flăcău solid şi robust care nu se sperie de nimic.

Benoni este pescar, întocmai ca toţi ceilalţi locuitori de pe coastă. Dar el mai este, în plus, şi cel care duce poşta pe partea cealaltă a muntelui şi de acolo înapoi – el parcurge acest drum o dată la paisprezece zile şi primeşte o mică retribuţie fixă pentru această activitate. Nu oricine primeşte trimestrial o remuneraţie fixă de la stat, din care cauză Benoni este considerat de semenii săi drept un drac de om. Se mai întâmpla, poate, din când în când, ca vreun pescar, care fusese norocos la pescuitul de scrumbii, să-şi poarte nasul pe sus, mândru că dobândise bani şi faimă. Dar aşa ceva nu era de lungă durată. În genere, oamenii aveau datorii atât de mari la negustorul Mack din Sirilund încât, după ce le achitau, nu le mai rămânea decât amintirea perioadei în care îşi purtaseră nasul pe sus de atâta bogăţie. În schimb Benoni parcurgea an de an acest drum, cărând poşta regală în spate, fiind un adevărat drac împieliţat şi având imprimate pe geanta cu scrisori stema şi leul, întocmai ca autorităţile publice.

Într-o dimineaţă el străbătea ca de obicei pădurea comunei, vrând să treacă muntele. Era vară, iar oamenii doborau pe alocurea copaci. Şi fiica pastorului din vecini era pe acolo; ea avea pe cap o pălărie împodobită cu pene.

— Iată-l pe Benoni, are cine să mă însoţească până acasă, spuse ea. Numele ei era Rosa.

Benoni salută şi spuse: desigur, dacă ea accepta compania

lui.

Rosa era o tânără mândră. Benoni o cunoştea bine de când era copilă; dar în ultimul an nu o mai întâlnise. Oare fusese plecată?

Paracliserul Arentsen, care trăia în propria sa gospodărie, avea un fiu, un băiat inteligent ce studia de mai mulţi ani dreptul, undeva în sud; poate că Rosa îl vizita pe tânărul Arentsen când acesta era plecat de acasă. Nu ştia nimeni ceva precis. Rosa era atât de rezervată!

Da, da. Îşi avea probabil şi Rosa micile ei secrete şi ciudăţenii – doar aşa, pentru ce-i trecea ei prin cap. Ca, de pildă, astăzi. Ca să ajungă în jur de ora opt în pădurea comunei, ea trebuie s-o fi pornit la drum pe la ora patru dimineaţa. Atât era de întreprinzătoare şi curajoasă. Şi tatăl ei era un bărbat mândru şi falnic; în timpul liber el mergea la vânătoare şi prindea tot felul de animale. În afară de aceasta, era şi un predicator renumit.

Benoni şi Rosa îşi continuară câteva ore drumul stând de poveşti; ea îi puse tot felul de întrebări. La un moment dat se aşezară să se odihnească o clipă. Benoni îi oferi şi ei din merindele lui simple şi ea mâncă cu poftă, ca să le onoreze. Apoi mai merseră timp de o oră; începu o ploaie caldă şi puternică, iar Rosa propuse să se adăpostească undeva. Dar Benoni, care ducea poşta regală, nu avea timp de pierdut După o bucată de drum, Rosa alunecă pe pământul înmuiat şi se răni puţin la un picior.

Benoni se uită la ea şi îl cuprinse mila. El îşi ridică ochii spre cer şi îşi dădu seama că ploaia va înceta în curând; ca să-i facă plăcere, el spuse:

— Dacă vă mulţumiţi să vă aşezaţi sub o simplă stâncă...

Se îndreptară spre o stâncă abruptă sub care era o adevărată peşteră.

— Dar e un loc minunat, spuse Rosa, intrând în peşteră. Dacă
mi-ai da şi geanta ta cu leul, Benoni, ca să mă aşez pe ea...

— Asta nu îndrăznesc, răspunse Benoni îngrozit. Dar dacă nu dispreţuiţi un surtuc purtat...

Şi Benoni îşi dezbrăcă surtucul, oferindu-l doamnei, ca să se aşeze pe el.

„Cât de sprinten este!“ se gândi ea; tânărul îi plăcea. Glumi cu el şi voi să afle cum se numeşte drăguţa sa.

După vreo zece minute. Benoni ieşi iar afară şi scrută cerul, în această clipă, trecu pe acolo un lapon care îl văzu. Şi nu era orice lapon, ci tocmai laponul Gilbert.

— Plouă încă? întrebă Benoni, ca să spună ceva. Părea puţin stingherit

— Nu, s-a înseninat, răspunse laponul.

Benoni îşi luă din peşteră geanta cu poşta şi surtucul; fiica pastorului ieşi şi ea afară.

Laponul observă toate acestea...

Iar laponul Gilbert coborî la ţărm şi răspândi vestea în toată comuna, ba chiar şi în prăvălia din Sirilund.

— Măi Benoni, începură oamenii să-l ia peste picior, dar ce faci tu cu Rosa, fiica pastorului, în peşteră? Ai ieşit de acolo pe jumătate despuiat, înfierbântat şi fără surtuc. Ce să credem?

— Să crezi că eşti o gură-spartă, răspunse Benoni în calitatea sa de reprezentant al autorităţii publice. Las’ că-i arăt eu laponului care a spus aşa ceva!

Timpul trecea, iar laponul Gilbert îndrăzni la un moment dat să-i iasă din nou în cale lui Benoni.

— Hei, ce-ai făcut atunci în peşteră, ce isprăvi ai făcut acolo? întrebă el precaut, zâmbind cu ochii pe jumătate închişi, de parcă ar privi spre soare.

— Vezi-ţi de treburile tale, îi răspunse Benoni misterios, zâmbind şi el. Dar nu se luă la harţă cu laponul.

Ca urmare a zvonurilor care circulau pe seama sa şi a Rosei, fiica pastorului, Benoni începuse să devină cam înfumurat. Se apropia Crăciunul; în comparaţie cu camarazii săi jalnici cu care ciocnea, de Crăciun, un pahar cu rachiu, Benoni era un om care ajunsese departe. Pretorul îl desemnase pe el să fie şi aprod, iar Benoni era acum prezent la toate licitaţiile şi ipotecările.

Ştiind să scrie şi să citească foarte bine, i se încredinţase şi misiunea de a da citire sus, pe colina unde se afla biserica, înştiinţărilor redactate de pretor.

Da, viaţa îi arăta lui Benoni, poştaşului Benoni, o faţă binevoitoare. Îi reuşea tot ce întreprindea. Nu peste mult i se păru că Rosa, fiica pastorului, nu era deloc prea bună pentru el.

— Atunci... în peşteră! spunea el, plescăind din limbă.

— Doar nu vrei să pretinzi că te-ai culcat cu ea? îl întrebau camarazii.

Benoni răspundea:

— Nu s-a putut altfel.

— Nu mai spune! Şi acum o să fie a ta?

Benoni răspundea iarăşi:

— Fii liniştit. Depinde numai de Rosa şi de mine.

— Dar ce o să zică Nikolai, fiul paracliserului?

— Ce o să zică Nikolai? N-are ce să zică.

Acum le-o spusese.

Or, din moment ce povestea a fost repetată de atâtea ori şi de atâtea guri, însemna că trebuie să fi fost adevărată. Cine ştie – poate că începuse să o creadă chiar şi Benoni.

2

CÂND respectatul pastor al parohiei învecinate, domnul Jakob Barford, îţi trimitea vorbă că vrea să te vadă, nu puteai decât să te supui. Biroul său avea o uşă dublă, iar oamenii obişnuiau să-şi scoată şapca de pe cap între cele două uşi.

La proxima ocazie când Benoni aduse poşta, pastorul trimise pe cineva după el.

„Asta-i pedeapsa pentru gura mea prea slobodă! îşi spuse Benoni plin de teamă. Pastorul a aflat pesemne despre lăudăroşeniile mele, iar acum vrea să mă desfiinţeze, să mă distrugă.“ Dar, având în vedere că pastorul trimisese pe cineva ca să-l aducă, nu avea încotro şi trebui să se supună. Ajuns între cele două uşi, Benoni îşi scoase şapca, apoi intră.

Dar astăzi pastorul nu reprezenta o ameninţare. Dimpotrivă, el voia să-l roage pe Benoni să-i facă un serviciu.

— Vezi blănile astea de vulpe albastră, spuse el. Stau aici de la începutul iernii şi nu reuşesc să le plasez. Ia-le cu tine şi du-i-le negustorului Mack din Sirilund.

Benoni se simţi atât de uşurat, încât începu să trăncănească.

— Da, cu multă plăcere, încă în seara aceasta. Diseară la ora şase.

— Spune-i lui Mack, din partea mea, că vulpea albastră valorează opt până la zece taleri.

Simţindu-se atât de uşurat, Benoni trăncăni în continuare:

— Zece taleri? Cereţi mai bine douăzeci. Să nu le vindeţi pe nimic, zău că nu!

— Şi după aceea îmi aduci banii, Benoni.

— Da, data următoare. Vă promit solemn... Voi pune banii aici, pe biroul dumneavoastră.

În timp ce Benoni trecea muntele ca să ajungă iar acasă, era atât de mulţumit de sine însuşi şi de viaţă, încât nu mai simţea nici foame, nici oboseală. Ia te uită, pastorul începea să-i ceară anumite servicii; cum s-ar zice, îl încadra deja în familia sa. Într-o bună zi, domnişoara Rosa va face pasul următor.

Într-adevăr, el obţinu zece taleri pentru fiecare blană şi predă banii în mod cinstit. De data aceasta însă pastorul nu era acasă, el o găsi doar pe soţia lui şi îi înmână ei suma de bani. Femeia îl omeni cu rachiu şi cafea pentru ostenealã.

Şi Benoni se întoarse iar acasă, la coliba lui de pe ţărmul mării. Prin mintea lui mişunau tot felul de gânduri. Era rândul domnişoarei Rosa să facă ceva; se apropia primăvara, sosise momentul să se ia o hotărâre.

El îi scrise fiicei pastorului o scrisoare pe care o găsea foarte reuşită.

La finele ei, o ruga pe faţă să nu-l respingă. „Cu cel mai profund respect, Benoni Hartvigsen, aprod.“

El predă personal scrisoarea...

Dar viaţa încetă acum să-i arate lui Benoni o faţă binevoitoare.

Lăudăroşeniile lui şi fabulaţia neruşinată de la Crăciun ajunseseră în cele din urmă şi în parohia învecinată şi la urechile domnişoarei Rosa. Urmară zile grele pentru Benoni.

Pastorul trimise iarăşi pe cineva după el. Aşa cum obişnuia în ultima vreme, Benoni îşi pusese haine bune şi frumoase; el îmbrăcase două surtuce, unul peste altul, pentru a-l putea lăsa descheiat pe cel exterior şi, în plus, avea pe el o cămaşă de stambă foarte frumoasă.

„Este răspunsul la scrisoarea mea, se gândi Benoni, vrea să vadă ce intenţii am şi are dreptate, există în lumea asta mulţi seducători şi şarlatani josnici, dar eu nu mă număr printre ei.“

Benoni îşi simţea inima cât un purice. Sosit la curtea parohială, el intră mai întâi în bucătărie, pentru a afla de acolo noutăţi, poate că reuşea să citească ceva pe faţa vreunei fete.

— Pastorul vrea să stea de vorbă cu tine, îi spuseră fetele.

Ei, în cel mai rău caz era vorba de un refuz la cererea în căsătorie din scrisoarea sa. Iar pe acesta îl va înfrunta cu bărbăţie. Că doar nu fusese nicio clipă chiar atât de îndrăgostit de fiica pastorului.

— Desigur, le răspunse el fetelor, îndreptându-şi spatele. Merg la pastor. Şi îşi trecu mâna prin claia de păr. Avea un păr atât de des şi sârmos.

„Poate că vrea să-mi ceară iar un serviciu“, se gândi el mergând spre birou.

Când intră, îi găsi acolo pe pastor şi pe fiica sa. Niciunul nu-i răspunse la salut. Pastorul îi întinse o hârtie spunându-i:

— Citeşte!

După care pastorul începu să măsoare camera în lung şi în lat, în timp ce Rosa stătea, dreaptă şi fără să spună un cuvânt, lângă birou.

Benoni citi. Era o declaraţie – „...eu, Benoni Hartvigsen, retractez în mod public toate fabulaţiile dezonorante despre relaţiile mele cu domnişoara Rosa Barford şi declar că totul a fost o minciună infamă.“

Benoni avu timp suficient să citească totul. Iritat de tremurul tot mai accentuat al mâinilor lui Benoni şi de tăcerea sa îndelungată, pastorul întrebă în cele din urmă:

— Ei bine, n-ai terminat încă?

— Ba da, răspunse Benoni încet.

— Şi ce ai de spus?

Benoni bâigui:

— Aşa este. Nu mă puteam aştepta la altceva.

Şi Benoni scutură din cap.

Pastorul spuse:

— Aşază-te şi iscăleşte declaraţia.

Benoni îşi puse şapca pe jos, se îndreptă cocârjat spre masă şi iscăli. Nu omise să tragă o înfloritură lungă sub numele său, aşa cum luase obiceiul în ultima vreme.

— Declaraţia aceasta îi va fi trimisă acum pretorului din parohia ta, ca să fie citită cu voce tare, lângă biserică, adăugă pastorul.

Benoni îşi simţea capul greu şi confuz; el răspunse:

— Da, desigur.

În tot timpul acesta, Rosa stătea dreaptă şi fără să scoată un cuvânt, lângă birou...

Nu, viaţa nu mai manifesta nicio bunăvoinţă. În curând veni primăvara, ciorile începură să adune crenguţe. Unde rămăseseră însă voioşia, cântecele, zâmbetele şi toată splendoarea? Şi ce-i mai păsa acum lui Benoni de rezultatele bune la pescuitul de scrumbii? El avea o mică participare la trei năvoade mari care făcuseră capturi considerabile şi îşi imaginase în sinea lui că se va bucura de câştiguri împreună cu Rosa, fiica pastorului – ce prost şi necugetat fusese!

De supărare, el rămase o zi şi o noapte în pat, urmărind-o cu privirile pe bătrâna sa slujnică, care veni şi plecă şi veni iarăşi. Când îl întrebă dacă este bolnav, el răspunse că este bolnav, iar când îl întrebă dacă se simte mai bine, el răspunse îngăduitor că se simte acum mai bine.

Rămase în pat şi în ziua următoare. Sosi sâmbăta. Pictorul îi trimise un pachet printr-un curier.

— A venit un om şi a adus un pachet de la pretor, spuse femeia venind la patul lui.

Benoni răspunse:

— Bine. Pune pachetul acolo.

„Sunt probabil înştiinţările pe care trebuie să le citesc mâine“, se gândi Benoni. El mai rămase câtva timp în pat, dar deodată se sculă şi desfăcu pachetul: licitaţii, puşcăriaşi evadaţi, impozitele anuale. Şi iată şi propria sa declaraţie. El se luă cu mâinile de cap.

Urma deci să o facă el însuşi, să se posteze lângă biserică şi să-şi trâmbiţeze propria ruşine!

Strânse din dinţi şi spuse:

— Da, da. Benoni!

Dar în ziua următoare soarele strălucea atât de frumos şi el nu-şi citi declaraţia. Dădu citire tuturor celorlalte hârtii, dar nu şi propriei sale declaraţii; soarele, soarele strălucea mult prea puternic şi sute de ochi îl priveau drept în faţă.

După aceea se întoarse foarte abătut acasă; evită orice companie şi o apucă pe un drum care ducea prin pădure şi mlaştini, ca să fie singur. Ah, era pentru ultima dată că cineva se oferea să-l însoţească şi el refuza; de acum înainte nu-l va mai însoţi nimeni.

În curând se răspândi vestea că Benoni sustrăsese anumite documente acolo, sus, lângă biserică. În sâmbăta următoare, pretorul îşi puse pe cap chipiul cu trese aurite şi citi personal declaraţia, în prezenţa unei mari mulţimi de oameni.

În comună se întâmplase ceva neobişnuit; bârfele circulau de la un munte la altul. Se terminase cu Benoni, el predă imediat geanta cu leul şi stema imprimate pe ea; dusese pentru ultima dată poşta. Acum viaţa lui nu mai avea niciun sens.

Se întoarse la coliba sa, unde se perpeli şi se adânci în gânduri negre timp de o săptămână întreagă. Într-o seară veni la el un năvodar care îi înmână partea lui de câştig din captura de la pescuit.

— Mulţumesc! spuse Benoni.

În seara următoare veni năvodarul Norum, care făcuse o captură mare chiar în dreptul colibei lui Benoni. Acesta primi de la năvodar trei părţi mai mici din profitul capturii şi, în plus, o cotă mare pentru utilizarea porţiunii sale de ţărm.

— Mulţumesc! spuse Benoni.

Totul îi devenise indiferent, nu mai era bun de nimic.

3

NEGUSTORUL MACK din Sirilund dispunea de suficientă putere ca să-i facă unui om bine sau rău – după cum poftea. Sufletul său putea fi atât murdar, cât şi curat. Prin faptul că avea posibilitatea să întreprindă tot ce dorea, el se asemăna cu fratele său, Mack din Rosengaard; dar uneori îl depăşea pe acesta, fiindcă făcea şi lucruri pe care nu ar fi avut voie să le facă.

Mack trimise un curier la Benoni, rugându-l să vină la Sirilund.

Benoni plecă împreună cu curierul, care era unul dintre vânzătorii din prăvălia lui Mack.

Benoni se temea acum de orice, aşa că îl întrebă, descurajat, pe curier:

— Oare ce vrea de la mine? Părea prost dispus?

— N-aş putea să-ţi spun ce vrea, răspunse băiatul.

— Să mergem deci, în numele lui Dumnezeu! spuse Benoni sumbru.

El se opri în faţa biroului lui Mack, simţindu-se mai abătut şi mai umilit decât oricând. Aşa că ezită atâta vreme, dregându-şi vocea şi aranjându-şi hainele, încât Mack îl auzi şi deschise brusc uşa.

— Ei, hai, intră! spuse Mack.

Era imposibil să-ţi dai seama dacă el intenţiona să-l împingă pe Benoni în prăpastie sau, dimpotrivă, să-l scoată din ea.

Mack spuse:

— Te-ai purtat urât.

— Da, răspunse Benoni.

— Dar şi ceilalţi s-au purtat tot atât de urât, continuă Mack.

După care se plimbă în sus şi în jos prin cameră, se duse la fereastră şi se uită afară. Deodată se întoarse şi întrebă:

— În ultima vreme, ai câştigat o sumă frumuşică de bani, nu-l aşa?

— Da, confirmă Benoni.

— Şi ce vrei să faci cu ei?

— Nu ştiu. Mi-e indiferent.

— Ar trebui să cumperi scrumbii, spuse Mack. Le găseşti chiar aici, în faţa casei mele. Sărezi şi prelucrezi toate scrumbiile pe care le poţi achiziţiona cu banii tăi, apoi le expediezi în sud. Butoaiele şi sarea le poţi lua de la mine, dacă vrei.

Trecu un timp până ce Benoni reuşi să-şi recapete glasul, aşa încât Mack îl întrebă scurt şi concis:

— Ei bine, vrei să începi chiar mâine?

— Dacă credeţi, răspunse Benoni.

Mack se apropie iar de fereastră, stând cu spatele spre cameră; chibzuia probabil.

Oho, Mack ăsta era un adevărat domn, un filosof! Benoni câştigă puţin timp şi căzu şi el pe gânduri. Mack era un diavol afurisit în materie de afaceri, poate că planul său era mai degrabă murdar decât curat. Benoni ştia că mare parte din scrumbiile prinse în năvodul mare din faţa colibei sale îi aparţinea lui Mack, probabil că acesta voia să profite de ocazie şi să vândă avantajos o parte dintre ele. Anotimpul era destul de înaintat, iar scrumbiile se puteau strica. În plus, Mack mai reuşea să plaseze în felul acesta şi nişte butoaie şi o cantitate de sare.

Benoni puse toate acestea în cumpănă, apoi spuse:

— Depinde de preţ. Bineînţeles.

— Vreau să te ajut, declară Mack, întorcându-se brusc. Vreau să te pui iarăşi puţin pe picioare. Ai greşit, dar au făcut-o şi alţii, e timpul ca această încercare să ia sfârşit.

Este părerea sa sinceră, se gândi Benoni. Îl cuprinse dintr-odată un sentiment de recunoştinţă şi emoţie, aşa că spuse:

— Vă mulţumesc foarte mult.

Mack deveni acum Marele Mack şi spuse:

— Intenţionez să-i scriu o scrisorică bunului nostru pastor din vecini. De altfel, sunt naşul Rosei, vreau să le spun câte ceva, ei şi tatălui ei. Ei, dar despre asta nu trebuie să ştii nimic. Câţi bani ai?

— Ah, toţi la un loc ar putea reprezenta o sumă frumuşică.

— Înţelegi, sper, continuă Mack, că banii tăi nu înseamnă nimic pentru mine. Sunt convins că ştii foarte bine acest lucru. Deci, nu de aceea procedez aşa. Aş vrea doar să te ajut să te refaci.

— Da, vă mulţumesc şi vă respect pentru asta.

— Ai întrebat de preţ. Putem discuta mâine despre el. Ne întâlnim pe vapor.

Mack înclină din cap, în semn că întrevederea luase sfârşit; dar când Benoni ajunse la uşă, el îi mai spuse:

— Ia ascultă, fiindcă tot am vorbit despre scrisoare, iat-o. Poţi s-o arunci în cutia poştală, în cazul acesta va fi expediată mâine...

Benoni cumpără scrumbii. Angajă oameni care să le cureţe, să le săreze şi să manevreze butoaiele. Din moment ce Mack din Sirilund îi redăduse încrederea în sine, de ce să fie atât de înfumurat şi să aibă reţineri? Benoni începu să simtă în pieptul său puternic ceva din vechea voioşie şi vigoare.

El nu se lăsase antrenat de Mack să facă achiziţii absurde. Din clipa în care avusese parte de prima încurajare, el redeveni flăcăul expeditiv şi cumpănit de odinioară, şi nu îşi investi toţi banii în scrumbii. E suficient şi jumătate din ei! se gândi Benoni. În afară de aceasta, scrisoarea adresată de Mack pastorului plecase deja, iar Benoni nu o mai putea întoarce din drum.

Benoni cumpără scrumbii, le puse în saramură şi prinse curaj. El observă că oamenii începuseră iar să-l salute când

părăsea locul de muncă şi că i se adresau cu „dumneavoastră“, fiindcă intrase acum şi el în rândul negustorilor.

Comerţul său cu scrumbii ar fi putut să se termine cu un eşec pentru el şi nici Mack nu câştigă averea pe care o sperase la început. Dar în timp ce Mack acţiona angro, încărcându-şi scrumbiile în două cargoboturi şi trimiţându-le la Bergen, Benoni închirie, în stil mai mic, unul dintre iahturile lui Mack pe care în primăvară îl conduse el personal spre sud, ajutat doar de doi oameni. El arunca ancora în localităţi mai mari sau mai mici, vânzându-şi marfa cu butoiul. Ar fi putut să-i meargă mai rău, dar câştigă totuşi nişte bani şi îi puse deoparte. În jurul Sânzienelor, el se întoarse iar acasă.

Şi iată că într-o zi îi ieşi din nou în cale Rosa, fiica pastorului. O întâlni în preajma bisericii; ea era călare pe un cal. Se întâmpla foarte rar să vezi un călăreţ în parohie, aşa încât credincioşii care veniseră la biserică se uitară plini de curiozitate la ea. Benoni o salută smerit, scoţându-şi încet pălăria, iar ea îi răspunse. Pe faţa ei era întipărită o expresie de seninătate şi ea se îndepărtă la pas, cu voalul fluturând în bătaia vântului, ca un fum albăstrui. Era ca o arătare.

Benoni parcurse şi de data aceasta singur drumul de întoarcere, trecând prin mlaştini şi pădure. „Poate că sunt un ticălos mai mare decât mulţi alţii, se gândi el, dar distinsa domnişoară a aflat probabil că m-am redresat şi că a început să-mi meargă mai bine. De ce altceva mi-ar fi răspuns la salut?“

Spre sfârşitul verii i se făcu oferta să transporte până la Bergen, cu galera rapidă, batogul uscat al lui Mack. El nu fusese încă niciodată la Bergen, dar odată şi odată trebuia să se întâmple şi asta; dacă alţii nimereau drumul până acolo, îl va nimeri şi el.

— Observ că ai o mână bună într-o serie de acţiuni pe care le întreprinzi, îi spuse Mack.

— Am mâinile şi picioarele pe care mi le-aţi redat dumneavoastră, răspunse Benoni foarte corect, recunoscând meritele lui Mack.

Pasul pe care îl făcea ajungând căpitan al galerei *Funtus* nu era deloc mic. Benoni se afla acum cel puţin pe plan de egalitate cu învăţătorul din localitate şi, deoarece avea ceva bani, nu trebuia să-i ocolească nici pe micii negustori de afară,

de pe insulele stâncoase.

Cu puţin timp înainte de Crăciun, se întoarse acasă cu galera. Totul mersese bine, iar corabia sa era încărcată cu tot felul de mărfuri pe care Mack le aducea în felul acesta de la Bergen, economisind cheltuielile de transport.

În sufletul său, Benoni se şi simţea ca un amiral în clipa în care coborî de pe galeră, răspunzând la salutul oamenilor adunaţi la debarcader. Mack îl primi foarte bine, oferindu-i un pahar de rachiu în camera sa proprie. Era pentru prima dată că Benoni intra în această încăpere. Pe pereţi atârnau tablouri mari, camera era plină cu mobile aurite, moştenite din familie, iar de tavan atârna o lustră cu sute de franjuri din cristal transparent. După aceea ei intrară în birou, unde Benoni îşi prezentă decontul, iar Mack îi mulţumi.

Benoni se bucura acum de o faimă mai mare ca în trecut, iar oamenii – în frunte cu Mack – începură, încetul cu încetul, să-i spună Hartvigsen. Nici măcar în zilele în care fusese poştaş şi aprod regal nu-i spusese nimeni Hartvigsen şi iată că acum oamenii i se adresau aşa. El îşi procurase perdele pentru ferestrele camerei sale, ceea ce putea fi considerat drept o insolenţă din partea sa – în casa paracliserului se şi bârfi pe marginea acestui eveniment. Îşi cumpărase la Bergen şi câteva cămăşi albe mai fine pe care le îmbrăca atunci când mergea la biserică...

De sărbătorile Crăciunului, Benoni primi o invitaţie la Mack acasă. Mack era acum singur, fiica sa Edvarda se căsătorise cu un baron finlandez şi nu prea mai dădea pe acasă; camerele sale erau ţinute în ordine de o jupânească străină, foarte pricepută, căreia îi plăcea să vadă oameni în jurul ei.

Fuseseră invitaţi mai mulţi oaspeţi, printre ei şi Rosa. Când o zări, Benoni se strecură smerit, străbătând camera în diagonală şi oprindu-se lângă un perete.

Mack spuse:

— Este domnişoara Barford, o cunoşti. Nu face parte dintre cei ce poartă cuiva pică.

— Am aflat de la naşul meu că tu nu ai nicio vină, Benoni, îi spuse Rosa pe faţă şi fără ocolişuri. Cică eraţi împreună, de Crăciun, la un pahar de rachiu, şi că altcineva ar fi spus ceea ce a spus. Asta schimbă situaţia

— Nu ştiu... S-ar putea ca eu însumi... să nu fi spus, îngăimă Benoni.

— Să nu mai vorbim despre povestea asta, interveni Mack, luând-o pe Rosa de braţ şi îndepărtându-se cu ea, ca un tată. Benoni se simţi mai bine, mai uşurat, în jurul lui se făcuse lumină. Mack îi venise iarăşi în ajutor, ba chiar îl spălase de păcate, ca pe o lână albă. El prinse în asemenea măsură curaj, încât se duse la pretor şi îl salută. Poate că mai târziu, la masă, el nu se comportă în toate privinţele aşa ca alţi domni; dar se uită atent la tot ce se întâmpla în jurul sau şi învăţă în această seară o serie de lucruri. Lângă el şedea jupâneasa lui Mack, care se îngriji tot timpul de el.

Din conversaţia purtată la masă, înţelese că Rosa urma să facă iarăşi o călătorie. El se uita pe furiş la ea. Mândră şi distinsă însemna mândră şi distinsă - n-aveai ce-i face! Situaţia nu se schimba nici dacă câştigai bani cu scrumbiile şi nici dacă îţi puneai perdele la ferestre; dacă nu erai născut să fii mare, rămâneai un Benoni. Rosa nu mai putea fi chiar atât de tânără, dar avea un păr minunat, castaniu-deschis, şi râdea din tot sufletul cu buzele ei pline. Şi nu avea nimeni un piept atât de plin ca ea. „Dar nu voi mai repeta prostia de a-mi ridica ochii spre ea.“

— În fiorduri au apărut deja scrumbiile, îi spuse Mack în taină, arătându-i o telegramă. Vino mâine dimineaţă la mine, la birou.

Acum, Benoni ar fi preferat să rămână câtva timp acasă, savurând respectul pe care îl dobândise în urma călătoriei cu galera *Funtus.* Dar el se duse totuşi în dimineaţa următoare la Mack.

— Vreau să-ţi fac o propunere, îi spuse Mack. Îţi cedez ţie năvodul meu mare, pe care mi-l plăteşti cu bani peşin, şi poţi să pescuieşti tu însuţi pe cont propriu. După cum ţi-am spus, scrumbiile au ajuns până în fiorduri.

Benoni nu era un om ingrat şi nu uitase ajutorul pe care i-l dăduse Mack cu o seară înainte. Dar năvodul cel mare nu mai era aşa cum ar fi trebuit să fie. Atunci se mulţumi să spună:

— Nu ştiu dacă sunt deja în stare de aşa ceva.

— Ba da, eşti, eşti, răspunse Mack. Ai o mână bună. Situaţia mea este diferită, eu trebuie să angajez mereu alţi oameni şi nu

am pe nimeni care ar putea să se ocupe de pescuit.

— O fac *eu* pentru dumneavoastră, se oferi Benoni.

Mack scutură din cap şi spuse:

— Ţi-l dau ieftin, împreună cu corăbiile şi uneltele şi cu cele două ocheane. Ţi le dau pe toate la un preţ de nimic.

— Mă mai gândesc, răspunse Benoni abătut.

El se gândi şi se gândi şi până la urmă cumpără năvodul. Nimeni nu se putea compara cu Mack şi el nu îndrăznea să mai trăiască fără protecţia lui Mack. Îşi angajă nişte oameni şi ieşi în larg, intrând cu năvodul mare în fiorduri.

Acum mai avea nevoie şi de bunăvoinţa cerului!

Petrecu trei săptămâni alături de alte ambarcaţii pescăreşti, scrutând marea. Cantitatea de scrumbii era lipsită de importanţă. Aruncă de câteva ori năvodul, dar prinse doar atâta peşte cât să-şi hrănească echipajul şi era păcat să strice năvodul mare. El deveni tot mai posomorât, cea mai mare parte a avuţiei sale se redusese acum la un năvod mare, pe jumătate uzat, care nu aducea nimic, ci putrezea pe zi ce trecea. Ajutorul dat de Mack îl costase totuşi mult prea mult.

Într-o seară, el le spuse oamenilor săi:

— Aici nu-i rost de nimic. La noapte ieşim iarăşi în larg.

Ei plecară în linişte, ieşiră în larg şi navigară. Noaptea era rece şi aspră, rămaseră în apropierea ţărmului. Se apropiau zorii zilei. Prost dispus, Benoni se pregătea tocmai să lase din mână vâslele şi să se culce, când auzi deodată un vâjâit îndepărtat care venea din largul mării. Scrută întunericul, uitându-se spre răsărit şi spre apus, dar nu părea să ameninţe nicio furtună. Ce ciudat este aerul! se gândi Benoni. El rămase în continuare la vâsle şi cârmi corabia de-a lungul coastei, având marea de o parte; se lumina uşor, zorii zilei erau învăluiţi în ceaţă. Vâjâitul ciudat din aer se apropia. Benoni se ridică deodată în picioare scrutând marea cu privirile; încă nu se vedea nimic clar dar, auzind ţipetele îndepărtate ale păsărilor, Benoni înţelese ce urma să se întâmple. El îşi mobiliză oamenii, cerându-le să-şi ocupe locurile.

Erau scrumbiile care se apropiau dinspre largul mării.

Scrumbiile erau mânate spre interiorul fiordurilor de către un cârd uriaş de balene, de o învălmăşeală generală, de ţipetele a mii de păsări.

Ambarcaţiile lui Benoni erau prea apropiate de coastă şi până ar fi ridicat velele şi ar fi ajuns în mijlocul fiordului, peştii şi păsările ar fi trecut pe lângă ele. Marea era albă de păsările acvatice şi de trombele de apă care ţâşneau din balene.

N-ar fi trebuit să părăsim poziţiile, se gândea Benoni sumbru.

Dar acum nu aveau altă soluţie decât să parcurgă, timp de ore întregi, drumul de întoarcere în fiord şi să ajungă acolo... probabil la spartul târgului.

Se lumina de ziuă. Din când în când, mai trecea pe lângă ei câte o balenă întârziată. Deodată, Benoni observă că armata mare de păsări se întoarce din fiord, îndreptându-se iarăşi spre ei; convoiul de scrumbii revenea înscriind un arc mare, iar balenele îl alungau din spate. Benoni se afla în dreptul unui golf care înainta adânc în uscat. Ceva neprevăzut determinase convoiul de scrumbii să se împartă în două; se iscase o ambuscadă, poate că balenele întârziate care se îndreptaseră spre ele erau cauza acestei scindări. Scrumbiile străluceau în jurul corăbiei lui Benoni ca o mare de stele. Nu avea niciun rost să arunci năvodul printre balene. Benoni se uită în jurul său cu sufletul la gură. Văzu că întregul golf clocoteşte, iar aerul de deasupra lui este alb de păsări – golful era plin ochi de scrumbii. Benoni dădu câteva comenzi scurte, puse şi el repede mâna acolo unde trebuia, şi ei aruncară năvodul. Ei îl întinseră de la un mal al golfului la celălalt, scrumbiile ajungând până la uscat. Aici era
într-adevăr cazul să se arunce un năvod mare.

Afară, în largul mării, balenele şi păsările făceau încă o gălăgie indescriptibilă, indicând direcţia înspre care se îndreptase celălalt convoi de scrumbii.

Benoni era scăldat de sudoare şi genunchii îi tremurau când urcă în iolă. Vâsli de-a lungul năvodului, ca să controleze dacă acesta era bine întins şi etanş.

A fost totuşi bine că am ieşit în larg, se gândi el.

Trimise doi oameni la Sirilund cu o scrisoare în care îi relata lui Mack despre captura sa mare. Descrise calitatea scrumbiilor, spunând că soiul este rezultatul unei încrucişări frumoase; el vorbi despre adâncimea golfului, specificând că nu există niciun pericol ca scrumbiile să scape. El mai spuse că a fost ca un

semn de la Dumnezeu; scrumbiile se întorseseră în fiord şi se îndreptaseră spre el, împotmolindu-se, oarecum de la sine şi sub ochii lui, în golf... „În ceea ce priveşte mărimea capturii, nu îndrăznesc să numesc o cifră pe care ar fi putut-o calcula doar cel ce numără stelele de pe cer. Dar ea este foarte mare. Cu tot respectul, Benoni Hartvigsen.“

Mack se manifestă şi de data aceasta ca un bun prieten, expediind telegrame în toate direcţiile, pentru a-i face rost lui Benoni de cumpărători. Veliere şi vapoare intrau în fiecare zi în fiord, aruncând ancora în dreptul năvodului lui Benoni; sosiră şi ambarcaţii pescăreşti din comuna natală a lui Benoni, ca să cumpere scrumbii pe care să le utilizeze ca momeală când vor pleca să pescuiască în insulele Lofoten; în cazul lor, Benoni mai închidea un ochi când făcea socoteala, dându-le peşte şi pe gratis.

Micul golf era cuprins de o agitaţie necunoscută încă; apărură negustori, evrei cu ceasuri, saltimbanci şi femei de moravuri uşoare, din oraş, aşa că aveai impresia că te afli într-un iarmaroc; pe ţărmul golaş se înălţă un mic orăşel format din lăzi, corturi şi barăci. Iar banii străluceau în mâinile tuturor, întocmai ca solzii scrumbiilor...

4

LA VENIREA primăverii, Mack îi făcu lui Benoni următoarea propunere:

— Vreau să-ţi spun ceva, dragul meu Hartvigsen, ar trebui să te însori.

La auzul acestor cuvinte, Benoni făcu pe modestul şi pe umilul, declarând:

— Dar nu mă vrea nimeni.

— Bineînţeles că trebuie să-ţi iei o soţie corespunzătoare situaţiei tale, şi nu pe oricine, continuă Mack imperturbabil. Aş şti eu o doamnă. Ei, să nu mai vorbim despre asta. Ia ascultă, Hartvigsen, ai avut până acum ceva pagube mai mari în urma afacerilor făcute cu mine?

— Pagube?

— Este ciudat. Trebuie să ai mulţi bani; dar cu toate acestea nu-i depui la mine.

— Nu dispun chiar de atâtea fonduri.

— Deci îi ţii ascunşi la ciorap? Este foarte ciudat. Aşa cum strămoşii tăi îşi depuneau banii lângă ai mei, ar trebui şi tu să mi-i dai mie în păstrare. Nu o spun cu un scop anumit, dar aşa am fost obişnuiţi cu toţii.

Benoni răspunse evaziv:

— Fapt este că bătrânii au băgat frica în mine.

— Aşa? Ţi-au povestit probabil despre crahurile de după război? Tatăl meu a fost un mare negustor, dar el nu a dat faliment. Dar nici eu nu sunt chiar un negustoraş mărunt şi faliment n-am dat nici eu. Sper, cel puţin, că mă va ajuta Dumnezeu să nu dau.

— Avusesem intenţia să vin la dumneavoastră cu micul meu capital, spuse Benoni.

Mack se duse iarăşi la fereastră şi căzu pe gânduri, aşa cum îi era obiceiul; el stătea cu spatele la Benoni. Apoi începu:

— Toată comunitatea vine la mine. Iar eu sunt pentru ei un fel de părinte. Ei îmi încredinţează şilingii până când au iarăşi nevoie de ei, primind în schimbul lor o chitanţă iscălită de mine: Sirilund, la data cutare, Ferdinand Mack. Trece o perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp, după care ei vin şi îşi cer banii înapoi; şi iată chitanţa, spun ei. Bine, eu le număr banii pe masă, poftim! Iar ei spun: „Dar este prea mult. Nu erau atâţia“. „Astea sunt procentele“, le răspund eu.

— Da, procentele, spuse Benoni fără să vrea.

— Bineînţeles că dau dobândă. Eu utilizez banii şi câştig alţi bani cu ajutorul lor, răspunse Mack, îndepărtându-se de fereastră. În ceea ce te priveşte pe tine, Hartvigsen, este vorba despre o sumă mai mare. Deci nu îţi dau o simplă chitanţă, ci un înscris solemn, o scrisoare de garanţie. Nu urmăresc niciun scop spunându-ţi toate astea, dar aşa obişnuiesc eu să procedez. Oamenii cu bani mulţi nu pot fi trataţi în acelaşi fel ca cei cu bani puţini; ei trebuie să aibă mai multă siguranţă. Căci suma ta nu este atât de mică, încât să o pot scoate în orice clipă din buzunarul hainei ca să ţi-o restitui: iată de ce tu primeşti o scrisoare de garanţie; eu garantez împrumutul tău cu Sirilund, cu tot ce ţine de el şi cu toate ambarcaţiile.

— Mă duceţi de nas! exclamă Benoni zăpăcit. Apoi el îşi corectă exprimarea ireverenţioasă adăugând: Voiam să zic că

n-ar trebui să spuneţi aşa ceva. Este o mare exagerare.

Benoni auzise din copilăria sa mereu acelaşi lucru despre măreţia lui Mack şi despre Sirilund. Chiar şi numai locul unde se desfăşura negoţul, cu magaziile sale, cu moara, concesiunea de a comercializa rachiul, debarcaderul pentru vapoare, brutăria şi fierăria valorau infinit mai mult decât micul său capital; se mai adăuga gospodăria, „terenul“, adică stâncile cu păsări ouătoare, mlaştinile cu muri pitici şi locurile pentru uscat peştele; şi, în sfârşit, galera rapidă şi cele două iahturi.

Mack răspunse cu blândeţe şi superioritate, zăpăcindu-l şi mai rău pe Benoni:

— Nu vreau să spun nimic altceva decât că eu aşa procedez. Din acest punct de vedere, ai putea deci să fii sigur de banii tăi. Dar să nu mai vorbim despre asta.

Benoni bâigui:

— Doamne Dumnezeule, dar daţi-mi măcar un timp de gândire. Dacă n-ar fi băgat bătrânii frica în mine... Dar dacă dumneavoastră... de fapt, mă simt ispitit.

— Să nu mai vorbim despre asta. Ştii la cine m-am gândit când stăteam la fereastră? La fina mea, domnişoara Rosa Barford. Mi s-a oprit gândul la ea. Te-ai gândit şi tu la ea, Hartvigsen? Tinerii sunt foarte ciudaţi, ea a plecat după Crăciun în sud, urmând să rămână un an acolo, dar iată că s-a întors iar acasă. Poate că o atrage ceva spre ţinuturile natale. Ei, la revedere, Hartvigsen. Poţi să mai chibzuieşti asupra afacerii cu bani. După cum pofteşti...

Dar Benoni lăsă să treacă o zi după alta, fără să dea curs ofertei lui Mack referitoare la bani. „Să-i dăm răgaz! se gândea, la Sirilund, Mack cel atât de abil în materie de afaceri; să-l lăsăm să mai chibzuiască asupra răspunsului“, se gândea el. Căci nu avea chef să trimită un curier după Benoni.

Benoni nu era chiar căzut în cap, el înţelesese foarte bine că Mack făcuse aluzie la Rosa. După ce chibzuise zile şi nopţi întregi, devenind tot mai calculat, se hotărî să-l ocolească pe Mack şi să acţioneze pe cont propriu. Nu, nu era câtuşi de puţin atât de bogat cum sugera Mack; şi cum să fie? Ho, ho, nu degeaba fusese Benoni dintotdeauna un tip şiret.

El se îmbrăcă frumos, punându-şi două surtuce şi cămaşa de duminică şi trecu muntele, îndreptându-se direct spre casa

parohială. Făcuse dinainte socoteala că pastorul se afla acum la comunitatea vecină.

Intră în bucătărie spunând că intenţionează să facă o călătorie de afaceri şi urma să traverseze strâmtoarea. Oare pastorul nu i-ar putea împrumuta o barcă?

— Pastorul nu este acasă, îi răspunseră slujnicele.

— Dar nici stimata doamnă sau domnişoara Rosa nu sunt? Transmiteţi-le salutări din partea lui Benoni Hartvigsen.

El obţinu barca, însă nici soţia pastorului şi nici Rosa nu-şi făcură apariţia ca să-i spună: „Bună ziua, bună ziua, Hartvigsen, pofteşte, intră în casă!“

„Se pare că în felul acesta nu realizez nimic!“, se gândi Benoni. Traversă strâmtoarea, rătăci câtva timp prin pădure, făcu apoi cale întoarsă şi intră iar în bucătăria curţii parohiale ca să mulţumească pentru barcă. Situaţia era neschimbată – nici urmă de stăpânii casei.

„Nu obţin nimic!“ se gândi Benoni, trecând iar muntele în drum spre casă. Era călit şi oţelit în multe privinţe, dar în faţa celor sus-puşi se intimida şi îşi pierdea curajul. „Ce să fac? se frământa el, gândindu-se la Rosa. Să-mi iau o nevastă potrivită situaţiei mele materiale sau una potrivită statutului meu social de odinioară şi să devin un nimeni?“

Acasă avea mult de lucru. Îşi angajase patru dulgheri care să-i construiască un hambar mare pentru năvod. Dar asta nu-l făcea să fie mai bine dispus, dimpotrivă, el era tot mai nemulţumit şi deveni bănuitor, având impresia că oamenii începeau iarăşi să-i spună Benoni în loc de Hartvigsen.

Meritase oare această ruşine?

Într-o bună zi, Mack îi spuse:

— Construieşti un hambar, n-ar fi fost nevoie. Ţi-ai fi putut depozita năvodul la mine, ca până acum. Dar ar trebui să-ţi extinzi casa. Dacă vrei să te însori corespunzător statutului tău actual, trebuie să mai ai câteva camere. Aşa le place doamnelor.

Mai vorbiră câtva timp despre una şi alta şi lui Benoni îi trecu dintr-odată prin minte că cel mai bun lucru pe care l-ar putea face acum ar fi să manifeste încredere în Mack şi să-i aducă banii. În drum spre casă, cântări încă o dată bine situaţia; având în vedere scrisoarea de garanţie oferită de Mack

nu exista niciun risc de a pierde banii, dimpotrivă, ea îl făcea pe el, Benoni, un asociat al lui Mack şi coproprietar la Sirilund. Ah, banii ăştia... dacă îi surâdea norocul, ei îl transformau pe cel mai amărât sărăntoc într-un domn.

Benoni îşi cără avuţia într-un sac, era mult argint în el; nu voia să se calicească; dacă Mack îl credea într-adevăr un om bogat, nu era cazul să-l dezamăgească. De aceea el adună toţi banii până reuşi să totalizeze cinci mii de taleri, pentru ca suma să fie cât mai mare.

— Doamne Dumnezeule! spuse şi Mack, ca să-i facă plăcere.

— Scuzaţi, vă rog, aspectul mizer al sacului. N-am unul mai frumos, spuse Benoni, umflându-se în pene.

Mack îi tăie avântul:

— Dar argintul ăsta mult! spuse el. Bancnotele sunt acum la paritate.

— Cum sunt?

— La paritate. Asta înseamnă că au aceeaşi valoare ca argintul. Doar ştii şi tu. Ei, poate că argintul este mai bun.

— Credeam că sunt bani buni, ăştia aduşi de mine... atât argintul, cat şi bancnotele, spuse Benoni puţin jignit.

Dar Mack nu voia să încurajeze apariţia unei atitudini trufaşe, aşa încât îi răspunse sec:

— Bineînţeles, şi începu să numere.

Asta îi luă mult timp şi, în cele din urmă, în faţa sa se înălţară munţi de taleri pe care el îi strânse într-o grămadă şi îi băgă într-un sac. După aceea numără bancnotele, iar la urmă Mack completă, cu oarecare solemnitate, un înscris mare.

— Să păstrezi bine acest document, îi spuse el, cu subînţeles, lui Benoni.

Acum se petrecu însă şi minunea; nu numai că Rosa veni în vizită la Sirilund, dar ea începu să-i arunce lui Benoni priviri gânditoare şi binevoitoare, de parcă ar fi reflectat asupra lui. Într-o zi, ea coborî la ţărm şi spuse:

— Am venit să văd hambarul tău cel nou.

— Nu aveţi ce mare lucru să vedeţi, răspunse Benoni buimăcit şi bucuros. Şi, după ce îşi reveni puţin, adăugă: Vreau să mă extind şi cu casa.

— Zău? Ce vrei să mai construieşti?

— M-am gândit la o cameră şi un iatac, răspunse Benoni

precaut.

— Foarte bine, spuse domnişoara Rosa amabilă. Înseamnă că vrei să te însori?

— Depinde.

— De fapt, nu ştiu cum este cea care urmează să se mute aici, dar în locul tău aş face iatacul cât mai mare şi mai luminos.

— Aveţi dreptate, răspunse Benoni. Dumneavoastră aşa v-ar plăcea?

— Da.

La plecarea ei, Benoni prinse curaj şi întrebă:

— Aţi vrea să fiţi atât de bună să veniţi, ca să vedeţi totul când va fi gata?

Apoi Benoni construi camera şi iatacul exagerând puţin, căci iatacul era acum la fel de mare ca şi camera. Când Rosa veni să vadă totul, însoţită de Mack, el îşi pierdu curajul, temându-se că nu va fi bine. Dar ea declară din nou, foarte amabilă, că totul era aşa cum îşi imaginase.

Exact în acest loc şi în acest moment ar fi fost cazul să spună şi el ceva, dar nu spuse nimic. Atunci, Benoni se duse spre Mack, rugându-l pe acesta să spună *el* ce trebuie – dacă era de părere că
existau ceva şanse.

Mack formulă în cuvinte puţine, dar clare, dorinţa lui Benoni, le zâmbi celor doi tineri şi apoi părăsi camera.

Iată-i rămaşi singuri.

— Nu cred, Benoni, că o să-ţi facă plăcere, declară Rosa cu toată sinceritatea. Dar să ştii că am fost multă vreme logodită cu un bărbat din sud, de aceea am fost plecată atâta timp de acasă.

— Înseamnă că vreţi să vă căsătoriţi cu el?

— Nu, s-a terminat. Nu ne vom căsători niciodată.

— Ei bine, dacă vă mulţumiţi cu mine? Dar eu sunt exact aşa cum mă vedeţi acum, aici, un om simplu. Deci nici nu îndrăznesc să sper...

Rosa rămase pe gânduri, clipind din ochi.

— Am putea încerca, Benoni. Naşul meu este de părere că ar fi bine. Dar trebuie să-ţi mărturisesc, adăugă ea zâmbind, că nu eşti prima mea dragoste.

— Nu, nu, nici nu pot pretinde aşa ceva. Şi nici nu mă interesează, răspunse simplu Benoni, conform modului său de a vedea lucrurile.

În felul acesta, ei căzură de acord.

În săptămânile următoare se vorbi mult despre acest eveniment neobişnuit – poate că era voinţa lui Dumnezeu, dar rămânea totuşi ceva ciudat în toată povestea asta. În schimb, în familia paracliserului se spunea pe faţă că nu-i vorba de voinţa lui Dumnezeu! Este meritul scrumbiilor. Dacă Benoni nu s-ar fi îmbogăţit cu ajutorul scrumbiilor, nu ar fi pus niciodată mâna pe ea.

Căci paracliserul avea un fiu, care ar fi fost mult mai potrivit pentru Rosa, fiica pastorului.

5

TRECURĂ câteva săptămâni: Rosa îl vizita adeseori pe Mack, la Sirilund, întâlnindu-l acolo de fiecare dată şi pe Benoni. Oamenii nu-i tachinau – nu se obişnuieşte să tachinezi un cuplu care nu ascunde nimic; dimpotrivă. Rosa şi poştaşul Benoni declarau pe faţă că vor să se căsătorească.

Benoni continua să-şi amenajeze locuinţa şi hambarul; îşi căptuşi camerele cu lemn, le zugrăvi, aşa cum făceau şi domnii cei mari, iar cine zărea de pe mare casa spunea: Iată clădirea principală a lui Benoni.

Casa lui Mack din Sirilund avea o verandă; Benoni se gândi să-şi construiască şi el una la fel, bineînţeles mai mică şi fără sculpturi în lemn, doar atât cât să pui câteva bănci şi să poţi sta acolo. El se sfătui mai întâi cu un zugrav.

— Am devenit atât de înfumurat, încât aş vrea să-mi construiesc aici un fel de hambar, spuse el, o construcţie amărâtă, adăugă el.

Zugravul, un om din comună, nu pricepu nimic.

— Un hambar?

— Oamenii îl numesc verandă, explică Benoni, întorcându-şi capul.

— Şi ce vreţi să faceţi cu ea?

— De fapt, ai dreptate. Dar va fi doar aşa, de plăcere, ca sa am de unde să mă uit de jur împrejur.

Oare zugravul râdea? Benoni i-o reteză scurt; nu admitea să-i râdă cineva în nas. El îi chemă pe tâmplari şi le explică, cu aplomb inutil, ce dorea, indicând dimensiunile şi dând şi alte amănunte.

— Să fie un locşor unde îţi poţi lua cafeaua în timpul verii, preciză el.

Tâmplarii îl înţeleseră imediat, ei veneau din alte ţinuturi şi văzuseră deja multe în lumea asta mare.

— Oamenii care dispun de bani au şi o verandă, spuseră ei dând din cap.

Peste câteva zile lui Benoni îi trecu prin minte o nouă idee. La Sirilund exista şi o volieră pentru porumbei. Aceasta se înălţa în mijlocul curţii, era montată pe un stâlp, vopsit în alb, iar in vârf avea o bilă de cupru.

Păsările erau în mişcare continuă, găinile nu însemnau nimic în comparaţie cu porumbeii.

— Dacă mi-aş procura într-o bună zi câţiva porumbei adevăraţi, nici nu aş avea unde să-i adăpostesc, spuse Benoni.

El îi chemă pe tâmplari şi le indică locul unde urma să fie plasată voliera.

Săptămânile treceau, veni toamna. Benoni lucra acasă şi nu ieşi în larg cu năvodul. Tâmplarii şi zugravii plecaseră deja; ei montaseră, la sfârşit, geamuri colorate în ferestrele verandei, care arăta acum ca intrarea în paradis. Nici măcar veranda din Sirilund nu avea geamuri colorate – asta fusese ideea şmecherului de Benoni. Geamurile erau din sticlă albastră, roşie şi galbenă.

Dar, după plecarea muncitorilor, Benoni se simţi stingher; el se duse la Rosa şi îi spuse că era greu pentru un om singur şi ce-ar zice ea să se schimbe situaţia? Rosa însă nu avea nicio grabă cu măritişul. Ei se vor putea căsători la primăvară, nu este nici atunci prea târziu.

Între timp, Benoni îşi trecea timpul pescuind puţin pe ţărmul din faţa casei; dar golful începu să îngheţe şi era prea greu să spargi gheaţa, aşa că pescuitul încetă. Benoni nu mai avea acum nicio altă treabă decât să meargă duminica la biserică. Ah, erau zile când îşi dorea să care iarăşi poşta în geanta pe care era imprimat leul – dar o ducea acum un ţăran sărac din gospodăria parohială, un cap de familie insignifiant.

Benoni Hartvigsen intră în biserică. Purta două surtuce şi era încălţat în cizme cu carâmb şi manşete de lac. El nu intră cu spatele încovoiat, ci drept ca o statuie, iar când intonă psalmii, simţi că face parte din comunitate. Când stătea de vorbă cu oamenii, sus, pe colina unde se înălţa biserica, el nu se purta absurd, de parcă nu ar fi vrut să-i mai cunoască pe locuitorii sărmani ai comunei; dar nici nu se oprea în loc ca să învineţească de frig de dragul unei discuţii.

— Mack şi cu mine! obişnuia el să spună. Dacă vrei să mă crezi, am primit ieri o telegramă care ne anunţă că se apropie scrumbiile dinspre larg!

După ce dăduse citire înştiinţărilor sale, slujbaşul pretorului se apropie de Benoni şi îi puse câteva întrebări:

— Scrumbiile – au mai sosit ceva veşti de afară?

Benoni răspunse:

— Mack şi cu mine am ieşit ieri la bordul unui vas şi ne-am interesat.

Încă o întrebare şi Benoni declară:

— De mâine încep să intru în acţiune.

Comunitatea îl înconjură dând din cap; afurisitul ăsta de Benoni a primit o solie de la însuşi bunul Dumnezeu despre sosirea scrumbiilor! Benoni îşi trecu mâna prin părul său des şi aspru şi zâmbi, arătându-şi dinţii galbeni, ca de morsă; ei nu, ar fi prea mult spus, este o exagerare, dar îşi avea şi el experienţa lui, oricât ar fi aceasta de neînsemnată.

Slujbaşul pretorului îl însoţi pe drumul care ducea de la biserică spre casă. Cei doi se găseau oarecum pe plan de egalitate: Benoni se îmbogăţise, în schimb celălalt avea maniere mai distinse şi o vorbă mai aleasă. Pretorul şi-l adusese din oraş pe acest slujbaş de-abia după ce Benoni încetase să mai fie aprodul şi mâna dreaptă a bătrânului.

Ei se întreţinură despre casa lui Benoni, despre verandă, despre eleganţa acesteia, despre porumbar, despre nuntă. Benoni făcea, plin de superioritate, glume la adresa femeilor, a cucoanelor, oare un om cuminte le putea înţelege? În fond, ea ce voia de la el, care nu era decât un simplu căpitan ocazional al unei galere rapide! Şi el o numi pe Rosa logodnica sa.

— Dar cred totuşi, începu slujbaşul pretorului, că nu aţi mai renunţa atât de uşor la ea?

— Nici pentru tot ce vedeţi aici, replică Benoni, arătând spre casa sa. Să o pierd? Nu există, i-am câştigat inima.

— Când sunteţi împreună şi staţi de vorbă unul cu altul, vorbiţi tot aşa ca acum, despre tot felul de lucruri din viaţa de toate zilele?

— Vorbesc la fel de simplu şi nepretenţios cu ea ca şi cu dumneavoastră, replică Benoni.

— Minunat! exclamă slujbaşul pretorului.

Ajunseseră la casa lui Benoni şi cei doi intrară înăuntru. După câteva pahare de rachiu, luară masa şi cafeaua şi apoi iar câteva pahare de rachiu. Benoni voia să fie o gazdă cât mai bună faţa de acest om care se afla pe plan de egalitate cu el şi pe care reuşise, în fine, să-l atragă la el. Vorbăria lor umplea toată încăperea. Slujbaşul pretorului era un tânăr îmbrăcat în haine frumoase şi purta o cămaşă cu guler tare; se spunea că, în cadrul serviciului, el studiază din temelie legile, aşa că trebuie să fii foarte atent când stai de vorbă cu el.

— Mă descurc acum foarte bine în multe domenii, iar în cancelarie îmi amintesc de fiecare document, spuse el. Dar cu Rosa Barford – de fapt ar trebui să spun domnişoara Barford – nu ştiu zău dacă aş avea curajul să duc o discuţie.

— Nu te-ar muşca, răspunse Benoni. O discuţie cu ea? Dar, dragul meu, o iau în braţe şi o ridic în sus. Cu o singură mişcare. Bineînţeles însă că trebuie să fiu foarte delicat cu o asemenea femeie şi să o las după aceea iar uşurel jos. Şi nu am voie nici să spun ceva trivial sau să mă comport necorespunzător în prezenţa ei. Iată aici o pungă pentru tutun dăruită de ea.

Ei se uitară la punga brodată cu mătase şi perle. Dar Benoni minţea susţinând că primise punga în dar, de fapt el o cumpărase la Bergen, cu ocazia călătoriei cu galera.

Deoarece avu succes cu punga, Benoni se simţi încurajat şi mai inventă câte ceva, ca să demonstreze ce logodnică grozavă are.

— Dacă aş avea timp să vă arăt tot ce am primit de la ea! spuse el. Am gulere şi obiecte de îmbrăcăminte şi batiste, toate brodate cu perle şi mătase. Am dulapuri şi lăzi întregi.

— Colosal! spuse slujbaşul pretorului.

Benoni continuă:

— Vorbeaţi despre cunoştinţe şi erudiţie; dar ce o să spuneţi despre ea, care ştie mult mai multe decât noi? Odată m-a speriat chiar.

— Dar cum?

Benoni se gândea la o întâmplare care făcuse o impresie puternică asupra sa; dar nu se grăbi să o povestească. El umplu iar paharele şi băură: Benoni făcea pe misteriosul, afişând o mină solemnă. Era vorba despre un mesaj transmis printr-o sticlă aruncată în mare. Se găsise o sticlă cu un mesaj în ea, trei oameni de pe insulele stâncoase cele mai îndepărtate veniseră într-o barcă cu opt vâsle şi aduseseră sticla. Ei se duseră la învăţător; acesta nu înţelese nimic. I se adresară pastorului, nici acesta nu înţelese nimic. După care le venise în minte să meargă la Mack... Ştiţi doar că nu există multe lucruri pe lumea asta la care Mack să nu se priceapă; şi iată că aici se poticni şi el. Eu mă găseam în camera lui, pe divan, în clipa în care sosi sticla şi Mack încercă să citească mesajul. „Dar oare ce înseamnă asta?“ spuse el. Apoi mă întrebă pe mine, dar eu nu găseam niciun răspuns. Mack chibzui şi încercă să citească, uitându-se la ce ţinea în mână. Eu începusem să cred că biletul conţinea un mesaj, pe care Mack voia să-l păstreze pentru sine. Este vorba despre scrumbii, îmi trecu prin minte, despre vreun convoi mare de peşte, afară, în larg. Căci ştiţi şi dumneavoastră că Mack este un gânditor profund. Dar l-am nedreptăţit de data aceasta; deodată, el strigă spre etajul de sus: Rosa! Şi Rosa coborî.

Pauză. Cei doi bărbaţi păreau pătrunşi de această întâmplare. Slujbaşul întrebă:

— S-a descurcat? Înţeleg foarte bine cum s-au petrecut lucrurile, nu sunt atât de prost; a înţeles conţinutul mesajului?

Benoni rămase adâncit în gânduri şi făcu câtva timp pe interesantul.

— A înţeles! declară el apăsat.

— Doar nu vreţi să susţineţi aşa ceva?

— Pentru ea a însemnat cam acelaşi lucru ca una dintre cele zece porunci sau ca alt fleac.

— Colosal! exclamă slujbaşul pretorului.

— Parcă ar fi citit în limba ei maternă. Mie îmi pierise piuitul, îmi venea aproape să cred că vine de pe alt tărâm şi aparţine

altei lumi.

— Şi ce conţinea biletul?

— Era vorba despre oameni ameninţaţi cu naufragiul.

Ei mai băură câteva pahare bune după această povestire misterioasă, dând uitării mesajul din sticlă. Apoi începură să vorbească despre năvodul mare, despre galera rapidă *Funtus* şi despre călătoria la Bergen.

— În ceea ce priveşte pescuitul scrumbiilor, spuse Benoni, nu-mi doresc altceva decât să fac o nouă captură. O asemenea captură determină apariţia unui adevărat orăşel în preajma năvodului plin de scrumbii. Vin evreii care vând ceasuri, vin bijutieri, este ca la un iarmaroc. În schimb, eu nu reuşesc să cumpăr pentru noi doi verighetele de aur, dacă nu vin scrumbiile. Sunt neputincios, cu mâinile goale.

Dar Benoni îşi rezervase atuul până la sfârşit; şi anume documentul lui Mack despre cei cinci mii de taleri, scrisoarea de garanţie. El nu avea nimic împotrivă ca noutatea să devină cunoscută, aşa că o scoase şi i-o arătă slujbaşului pretorului, sub pretextul că vrea să afle părerea unui expert.

Tăcere îndelungată şi studiu aprofundat.

— Ce părere aveţi? întrebă Benoni.

Slujbaşul pretorului răspunse:

— La fel de valoroasă ca aurul.

— Da, aşa credeam şi eu. Şi socotiţi şi dumneavoastră că Sirilund, cu toate splendorile sale, valorează cinci mii de taleri? Şi Benoni enumeră toate aceste bunuri al căror coproprietar era acum. De atâta importanţă, el începu să se umfle în pene.

Slujbaşul pretorului examină încă o dată documentul, după care spuse:

— Dar trebuie să i se dea citire la Ting[1]. Asta este dispoziţia legală.

6

SCRUMBIILE profeţite de Benoni nu sosiră şi el nu reuşi să cumpere verighetele de aur. De parcă n-ar fi fost să fie. Benoni

1 Ting – adunare legislativă, un fel de parlament. Aici, are sensul de judecătorie regională care se întruneşte ocazional, o dată pe an, pentru a rezolva litigiile locale (n.t.)

se duse la Sirilund şi îi spuse Rosei:

— Ce-ai zice să ne căsătorim acum? Deoarece ea nu răspunse insistă: Da, hai s-o facem! Nevăzând pe faţa ei niciun semn hotărât de respingere, Benoni întrebă: N-am putea face cel puţin strigările?

— Dar mai avem timp, spuse ea. Nu vrei să mergi, la iarnă, pe insulele Lofoten?

— Nu aveam de gând.

El era puţin jignit. Un om atât de bogat ca el nu mergea la pescuit. Ea îşi dădu seama că făcuse o gafă şi voi să o dreagă.

— Credeam că urmează să conduci galera lui Mack.

— Nu, Mack nu mi-a spus nimic.

— Aşa. Şi nici nu vrei să vorbeşti cu el despre asta?

Benoni răspunse tot mai jignit:

— Nu am chiar atâta nevoie de această deplasare.

Ea îşi puse mâna peste a lui, ca să-l împace. Ah, fiinţa asta; stătea în faţa lui, cu buzele ei pline şi frumoase, dar nu spunea: hai să ne căsătorim imediat! Cine să le mai înţeleagă pe femei?

El o îmbrăţişă şi o sărută. Ea nu se împotrivi. Era a doua oară că îi permitea aşa ceva.

— Vreau să-ţi cumpăr un inel şi o cruce de aur, spuse el.

— Bine, bine. Dar nu-i nicio grabă.

— Dar ce Dumnezeu s-a întâmplat? întrebă el, uitându-se la ea. Nu este nicio grabă pentru nimic?

— Nu s-a întâmplat nimic... Crezi că în anul acesta nu o să fie scrumbii?

— Depinde. Dar dacă vin scrumbiile, plec. Îmi dau seama că ai vrea să mă vezi plecat.

Se repetă acelaşi lucru, ea se aşează lângă el ca să-l îmbuneze. Dându-şi seama că tactica aceasta era profitabilă, el făcu din timp în timp pe supăratul, determinând-o să încerce iar să-l îmblânzească cu cuvinte tandre şi cu mângâieri. Ea era foarte zgârcită cu gesturile drăgăstoase, neavând manifestări de tandreţe faţă de el, dacă nu era forţată să o facă.

— Dar, în acest caz, hotărăşte tu data, spuse Benoni. Doar trebuie să fixăm o zi pentru nunta noastră.

Deoarece nu mai putea da înapoi, ea încercă să tragă cel puţin de timp, vorbind despre un an sau ceva asemănător; el ce părere avea, într-un an, socotind de la următorul Crăciun...

O nouă jignire.

— Nu intenţionez să cerşesc, spuse Benoni.

În cele din urmă, căzură de acord ca fiecare să cedeze puţin, aşa că Rosa fixă la întâmplare o dată din anul următor, o zi din jurul solstiţiului de vară. Până atunci mai era o jumătate de an, ba chiar aproape şapte luni...

Înainte de a pleca acasă, Benoni intră în prăvălia lui Mack. Acesta era acolo împreună cu cei doi vânzători; scriau preţurile pe mărfurile noi care sosiră în vederea Crăciunului. Lăzi mari stăteau desfăcute şi ei scoteau din ele stofe şi alte mărfuri, punându-le pe rafturi. În prăvălie era foarte frig; cerneala îngheţase, devenind un terci pe care Mack îl dezgheţa suflând în el de câte ori trebuia să scrie o cifră. El avea mănuşi pe mâini, dar cei doi vânzători lucrau cu mâinile goale.

Din când în când, intra şi ieşea câte un client.

Benoni ceru calendarul nou. Îl răsfoi, îşi notă perioada de întuneric, zilele de târg din nord şi făcu un semn undeva, în jurul solstiţiului de vară. Este o zi de miercuri, Sylverius, o zi cu lună nouă.

— Oare oamenii vor rămâne în anul acesta fără scrumbii? începu Mack, ca să vină în întâmpinarea intereselor lui Benoni.

Deşi Mack îi era îndatorat, Benoni se simţea flatat de câte ori acesta îi adresa un cuvânt prietenos – atât de mare era respectul pe care i-l insufla bătrânul magnat. Mack ăsta din Sirilund, el purta şi acum un ac cu diamante în plastronul fin, nescrobit, al cămăşii sale, iar în picioare avea cizme orăşeneşti scumpe, cu vârful ascuţit. Îşi vopsea, de mai mulţi ani, părul şi barba.

— Nu, nu sunt scrumbii, spuse Benoni. Aş putea sta o clipă de vorbă cu dumneavoastră dincolo, în birou?

— Imediat.

Oare Mack voia să câştige timp, ca să chibzuiască vreo câteva minute? Căci obişnuia să dea totdeauna acest răspuns.

El continuă să scrie preţurile pe mărfuri şi să le treacă apoi în registrul comercial. Începu chiar o rubrică nouă, dar exclamă deodată, după ce stătuse destul pe gânduri:

— La dispoziţia ta! şi intră în birou.

— Să nu vă supăraţi, începu Benoni. Dar oamenii spun că scrisoarea de garanţie trebuie citită la Ting.

— Să fie citită la Ting? Dar de ce?

— Aşa este dispoziţia

— Dar cine ţi-a spus?

— Cineva... Nu ştiu... Aşa se spune.

Mack schimbă feţe-feţe, dar apoi conchise rece şi scurt:

— Bine, să fie citită la Ting. Dar ce mă interesează pe mine toată afacerea?

— Nu vă supăraţi, chestiunea este doar că asta costă bani.

— Un fleac. Plătesc taxele.

— Da, da. Vă mulţumesc. Asta este tot ce am vrut. Şi că vă daţi asentimentul.

Contrar obiceiului, răspunsul lui Mack veni foarte prompt:

— Nu, în niciun caz; nu este dorinţa mea. Dar n-am încotro. Hm. Dacă nu aş fi expediat banii în sud, ţi i-aş fi returnat.

Benoni bâigui, foarte stânjenit:

— Dar mai bine... Se spune...

— Ah, lasă-i pe oameni să spună ce vor! Înscrisul tău nu poartă semnătura mea: Sirilund, la data cutare, Ferdinand Mack? Ştii ceva. Hartvigsen? Nu-mi convine ca toată lumea să-şi bage nasul in afacerile mele. Nu mi-a plăcut niciodată aşa ceva.

— Dar ei spun că documentul trebuie citit, repetă Benoni. El observase mimica schimbată a lui Mack şi devenise deodată foarte prudent.

Mack se duse iar la fereastră şi chibzui. Apoi spuse:

— Bine, dă-mi documentul şi voi avea grijă să fie citit la Ting.

— Nu-l am la mine.

— În acest caz, adu-mi-l în zilele următoare.

Mack dădu din cap – semn că tratativele se încheiaseră.

În drum spre casă Benoni îşi punea, tăios şi circumspect, întrebarea: oare din ce cauză se opune Mack citirii documentului la Ting? Doar oamenii ştiu că el primeşte bani din toate părţile; *ei* erau cei ce îi aduceau banii depunându-i la el, atunci când le prisoseau câţiva şilingi.

7

NU TRECUSE nicio jumătate de oră de când sosise acasă şi iată că apăru unul dintre vânzători. Era Martin. El spuse:

— Mack vă roagă să veniţi înapoi, la birou.

— Dar de ce? Ce vrea?

— Nu ştiu. El stătea de vorbă cu Rosa de la curtea parohială

— Cu Rosa? Dar e logodnica mea, Martin. De ce îmi vorbeşti despre „Rosa de la curtea parohială“?

Vânzătorul păru stingherit.

— Despre ce vorbeau?

— N-aş putea să vă spun. Au pomenit de galeră. Că ar trebui să plecaţi cu galera pe insulele Lofoten, ca să cumpăraţi peşte.

Pauză.

— Bine, vin.

— Şi mai spunea să vă rog să aduceţi şi un document.

Rămas singur, Benoni se aşeză să chibzuiască. Oare Rosa voia
neapărat să-l vadă plecat? Nu reuşea să înţeleagă de ce. Şi urma să preia el din nou galera? Este adevărat că pentru un holtei nu era prea amuzant să petreacă acasă săptămânile lungi de iarnă; în plus, putea ieşi în lume şi cumpăra bijuteria, inelul de aur care îi dăduse atâta bătaie de cap.

Începuse să se întunece. Benoni făcu lumină, căută scrisoarea de garanţie şi o băgă în buzunar. Înainte de a stinge lumina şi de a pleca, el mai scoase o dată hârtia din buzunar şi o citi. Era corect întocmită din toate privinţele şi nu putea găsi nici cea mai vagă greşeală pe coala mare de hârtie. Dar nu era bine să dai din mână o dovadă. Dovezile trebuiau păstrate!

Şi puse hârtia înapoi, la locul ei sigur din ladă, stinse lumina şi plecă la Sirilund.

Pe coridorul cufundat în semiîntuneric din faţa prăvăliei, el dădu de Mack, care şuşotea cu una dintre slujnicele sale. Ho-ho, bătrânul domn nu se schimbase, era încă întreprinzător şi îndrăzneţ pe întuneric.

— Pofteşte, Hartvigsen, spuse el cu un ton poruncitor, intrând înaintea lui în birou... Azi, când ai fost aici, am uitat... Mi-am dat imediat seama că am uitat ceva... Este vorba despre galeră. Poţi să o preiei şi în anul acesta?

Discutară în continuare pe marginea acestei probleme; despre apropierea scrumbiilor nu se auzea încă nimic, aşa încât Benoni nu va fi în pierdere dacă va întreprinde călătoria cu bătrâna corabie *Funtus.*

— Nu aveţi dumneavoastră nevoie de ea?

— Sunt mai liniştit ştiind-o pe mâna ta. Şi trebuie să cumperi şi încărcătura pentru iahturi. Căci numai ţie îţi pot încredinţa, fără risc, o sumă atât de mare de bani.

Benoni era mândru şi emoţionat; urma să fie iarăşi amiral pe *Funtus.* El mai străbătuse cu această corabie mări agitate, trecuse cu ea prin fiordul vestic, prin fiordul Folden şi prin golful Hustad, putea deci să o conducă şi până la insulele Lofoten. Iar în ceea ce priveşte achiziţionarea peştelui, el nu era atât de generos ca Mack, cumpărând mult mai ieftin decât alţii; căci se tocmea şi pentru o jumătate de şiling, fiind neînduplecat în negocieri. Da, era de acord să rişte călătoria, dacă aşa dorea Mack. Apoi discutară şi despre simbrie. Când Benoni era pe punctul de a pleca. Mack întrebă:

— Ah, apropo, ai adus scrisoarea de garanţie?

— Am uitat-o acasă, îmi pare rău! Doar mă gândisem tot timpul la ea!

— Ei, în acest caz, ad-o data viitoare când mai treci pe aici...

În perioada următoare, Benoni intră în acţiune, pregătindu-se pentru deplasarea în insulele Lofoten, de parcă ar fi fost vorba despre o călătorie în jurul lumii. El îşi făcea de lucru pe *Funtus* ori de câte ori vremea era mai bună; corabia se legăna pe apele golfului, neagră şi urâtă, dar mare ca un vas de explorare a Mării Nordului. Ce contau cele două iahturi alături de *Funtus!* În comparaţie cu galera, ele păreau două nulităţi, încărcate cu scrumbii până la linia de plutire. Benoni urma să ducă scrumbii în insulele Lofoten, pentru cazul că momeala destinată pescarilor cu undiţă ar fi devenit prea scumpă. Dar celor două iahturi li se dădea atât de puţină importanţă, încât unul era condus de Villads Bryggemand[2], iar celălalt de Ole Menneske[3].

Benoni se învârtea mândru pe puntea lui *Funtus,* se căţăra în tachelaj să vadă cum este vremea, de parcă s-ar fi aflat deja în larg, examina busola şi hărţile, ungea cu seu odgonul catargului, curăţa şi lustruia totul frumos. Dar de ce urca la bordul corabiei doar pe vreme bună? Şmecherul de Benoni urmărea desigur un scop şi anume unul foarte subtil; costumul

2 Villads Docherul; de la *bryggemand* – docher (norv.) (n.t.)

3 Ole Omul; de la *menneske* – om (norv.) (n.t.)

său impermeabil nou, galben, era inutilizabil în zilele foarte reci, căci devenea ţeapăn şi se fisura; dar pe vreme mai călduţă costumul arăta admirabil pe puntea unei corăbii, ba chiar strălucea în irizaţii aurii, fiind vizibil din golf şi până la ferestrele din Sirilund...

— De ce vrei să mă vezi plecat? o întrebă Benoni pe Rosa.

— Eu vreau să te văd plecat? exclamă ea. Ce-ţi trece prin minte?

— Aşa mi s-a părut.

Ea îl îmbună şi se restabili pacea. Ea spuse că avusese de fapt intenţia să plece acasă, la curtea parohială, dar Mack o rugase să mai rămână şi să-i dea o mână de ajutor în prăvălie, când vor începe târguielile pentru Crăciun. Îi mai povesti că Mack o rugase să-i ceară şi lui Benoni să-i ajute.

— Dar n-a pomenit nimic despre aşa ceva

— O va face astăzi... Înţelegi deci că nu vreau să te văd plecat de aici.

La auzul acestor cuvinte calde, Benoni se înfioră de emoţie, ca un adolescent; el o îmbrăţişă pe Rosa. Era a treia oară că o săruta. „Eşti ca o floare, îi spuse el, o floare între flori.“

Într-adevăr, Mack îl rugă să-l ajute în perioada cumpărăturilor de Crăciun. Nu trebuia să facă mai mult decât avea chef; să supravegheze doar totul, să aibă ochii în patru şi să fie mâna lui dreaptă. Cu această ocazie, Mack îi ceru iarăşi scrisoarea de garanţie.

— Am căutat-o, dar n-am găsit-o, răspunse Benoni.

— N-ai găsit-o?

— Trebuie să o mai caut o dată. S-a rătăcit probabil printre altele...

Benoni îşi încuie casa şi în timpul liber îşi făcu de lucru în prăvălia lui Mack.

De fapt, era plăcut să te învârţi în spatele acestei tejghele, în spatele acestei bariere pe care el o cunoştea din copilărie, dar o depăşea de-abia acum pentru prima dată. Cu cât se apropia sărbătoarea Crăciunului, cu atât afluenţa oamenilor în prăvălie era mai mare; în dreptul ultimei tejghele, acolo unde se vindea rachiul, era o forfotă neîntreruptă, de dimineaţa până seara. Benoni intervenea atunci când era cazul, îi urmărea cu privirile pe cei doi vânzători experimentaţi şi mai învăţa şi el în fiecare

zi câte ceva. Chiar şi modul său de a vorbi începu să fie contaminat de limbajul comercial, el nu auzea toată ziua decât cuvinte ca *prima* şi *secunda,* şi *bruto* şi *neto.*

Dar cei doi vânzători îşi cunoşteau meseria, aşa încât se simţeau de multe ori iritaţi de prezenţa acestui poştaş Benoni care le stătea doar în cale, fără să fie de mare folos. *Şi ei* erau şmecheri şi descurcăreţi; ei îi recunoşteau pe clienţi, de îndată ce aceştia intrau pe uşă, şi ştiau destul de precis cam ce dorea fiecare. Aşa că îi lăsară pe cei ce veneau să cumpere sirop, sau pastă de ghete, sau tutun în seama lui Benoni, obligându-l pe acesta să coboare în beci, în timp ce ei doi rămâneau în prăvălie, vânzând stofe şi mălai pentru terci şi alte lucruri mai fine. Benoni lipsea astfel perioade mai îndelungate din prăvălie, având în vedere că siropul acela minunat era destul de solidificat din cauza frigului.

Rosa nu participase încă la toată activitatea; dar într-o sâmbătă cu multă agitaţie intră şi ea în prăvălie, se postă în spatele tejghelei şi rămase acolo. Îşi îmbrăcase haina de vulpe albastră şi îşi pusese mănuşi pe mâinile ei micuţe. Toate femeile care intrau în prăvălie o cunoşteau; ele îi mulţumeau, simţindu-se onorate că Rosa, fiica pastorului, le întreba de sănătate. Ea mai închidea un ochi, nepunând mai mult la socoteală dacă stofa era bine măsurată sau dacă duzina de nasturi consta din paisprezece bucăţi.

— E drăguţ din partea ta că ai venit la noi, îi spuse Benoni.

Cei doi vânzători erau furioşi. Ca să vezi, frumos ajutor îţi puteau da îndrăgostiţii ăştia; ar fi fost mult mai bine să nu fi venit deloc. Iată-i cum stăteau de poveşti în faţa sertarului cu cafea care ar fi trebuit să fie acum când deschis, când închis, pentru a face vânzare.

— E totuşi bine că ai îmbrăcat haina de blană, îi mai spuse Benoni Rosei. Şi că ţi-ai tras şi mănuşile.

Ah, tot ce făcea ea era perfect; ah, Rosa asta!

Dar iată că intră un om care ceru „lumină“. „Lumină“ însemna ulei lampant, care se afla în pivniţă. Cei doi vânzători se uitară unul la altul, iar unul dintre ei, Steen, avu tupeul să-i spună lui Benoni:

— Vreţi să fiţi atât de bun să-l serviţi?

— Nu, nu! ripostă omul ruşinat. Să nu coboare Hartvigsen,

de dragul meu, în pivniţă. Rămân mai bine fără lumină, spuse el, venindu-i să intre în pământ de ruşine.

Dar văzând cât respect îi arăta omul, Benoni nu avu nimic de obiectat să-i dea uleiul cerut.

— O fac ca să-mi treacă timpul, spuse el, hai, vino cu canistra ta.

În timp ce coborau, omul continua să se învinovăţească fiindcă acceptase aşa ceva:

— Dar nu se cuvine din partea mea, spuse el; rămâneţi aici, Hartvigsen, prefer să petrec în întuneric Crăciunul, împreună cu întreaga mea familie.

De data aceasta Benoni trebui să rămână mai multă vreme în pivniţă, căci blestemaţii ăştia de vânzători îi întrebau tot mereu, cu voce tare, pe oamenii din prăvălie:

— Mai doreşte cineva ceva din pivniţă? Benoni este acolo.

Şi ei îi trimiteau, pe rând, jos.

Benoni începu să-şi dea seama de intenţie şi hotărî; drăguţul ăsta de Steen să nu mai îndrăznească să mă trimită pe mine în loc să meargă el.

După ce părăsi, în fine, pivniţa, emanând miros de ulei şi tutun, Benoni avu parte de câtva timp de linişte şi el se învârti iar în preajma Rosei, şuşotind cu ea despre una şi alta.

Şi iată că apăru iarăşi cineva care avea nevoie de ceva din beci.

— Momentan n-am timp, spuse vânzătorul Steen. Apoi, alunecându-i limba în gură, deoarece pentru el Benoni era doar poştaşul şi aprodul, şi nu navigatorul şi năvodarul putred de bogat, adăugă: Dar poate că vrea Benoni să-l servească pe omul ăsta.

Benoni se uită la el şi replică:

— Nu cumva ai nevoie şi de un servitor care să-ţi şteargă nasul?

Steen roşi până la rădăcina părului, dar nu răspunse nimic. Benoni însă îşi mută privirile de la unul la altul, râzând triumfător. El se uită râzând şi la Rosa, dar aceasta se încruntă uşor.

Benoni regretă cuvintele sale tăioase, bucurându-se că Rosa mai este dispusă să asculte ceea ce îi povestea el.

Mack veni pentru o clipă, din biroul său şi toţi oamenii din

faţa tejghelei îl salutară respectuos pe omul acesta atotputernic. Benoni voi să iasă în evidenţă faţă de Rosa şi ceilalţi, aşa că îl trase pe Mack puţin mai la o parte şi aduse el însuşi vorba despre scrisoarea de garanţie.

— Nu reuşesc să dau de ea, spuse el, cred că am pierdut-o.

Mack răspunse bănuitor:

— Sunt sigur că n-ai pierdut-o.

— Nu cumva am băgat-o, atunci, în sertarul dumneavoastră?

Mack chibzui, circumspect şi nesigur:

— Nu, ai băgat-o în buzunar.

— Dacă s-a pierdut, trebuie să obţin o altă dovadă în locul ei, spuse Benoni.

În ochii lui Mack apăru un licăr şi el răspunse:

— Despre asta mai putem vorbi.

Când Mack îi întoarse spatele, îndepărtându-se, Benoni adăugă cu voce destul de tare:

— Căci pentru mine reprezintă totuşi cinci mii de taleri neto.

Las’ să audă şi oamenii de acolo că el nu discuta cu Mack despre fleacuri.

Mare şmecher, Benoni ăsta! În timp ce părea extrem de preocupat de soarta scrisorii de garanţie, el îşi aminti foarte clar că o încredinţase deja slujbaşului pretorului pentru ca acesta să-i dea citire la proximul Ting, dacă Benoni nu va fi şi el prezent acolo. Ia te uită la Benoni ăsta! clătinau din cap oamenii din faţa tejghelei. Cinci mii de taleri!

El se învârtea prin magazin, umflându-se în pene de atâta bogăţie. De ce Rosa nu-i cerea nimic? I-ar fi putut cumpăra toată prăvălia. Ca de atâtea ori până acum, el o rugă şi de data aceasta
să-şi aleagă obiectele pe care şi le-ar dori; Rosa nu dădu curs acestei invitaţii. Prin urmare alese el, cu mâna lui, o bucată de pânză foarte fină, de aceeaşi calitate ca şi pânza din care erau făcute cămăşile sale de duminică.

— Cum îţi place? întrebă el.

Ea se uită la pânză, apoi la el şi iar la pânză:

— Cum îmi place?

— Dacă vrei toată bucata, trece-o în contul meu. Nu ştiu, dar cred că mă bucur de credit aici.

— Nu, mulţumesc. Ce să fac cu ea?

— Nu-ţi poţi confecţiona ceva din ea? întrebă el, gândindu-se la lenjerie, cămăşi. Cei doi vânzători se uitară unul la altul, apoi se aplecară asupra sertarelor deschise. Rosa nu răspunse nimic; ea zâmbi uşor, deoarece îi era ruşine, dar rămase încruntată.

Benoni puse pânza la locul ei. Oricum ar fi, cuta de pe fruntea ei era prea severă. Din moment ce el întrebuinţase un cuvânt atât de elevat, nu se putea spune că ar fi vorbit necuviincios...

Mack se oprise în dreptul ferestrei biroului său, gândindu-se încă la înscris. Fluieră încet şi îşi închise un ochi, de parcă ar fi ochit ceva. Benoni ăsta voia să-i dea citire la Ting, dar nu reuşea să îl găsească, îl pierduse! O, Benoni ăsta! Ar fi bine să mai caute în lada sa şi îl va găsi cu siguranţă! Iar documentul va ajunge, în acest caz, direct la Ting. Mack deschise deodată uşa şi îl chemă pe vânzătorul Steen.

— Du o jumătate de tonă de mure la primul pachebot care pleacă spre sud, îi spuse el. Este o comandă. Dogarul să verifice ambalajul. Trimite lotul judecătorului din Bodö, ca înainte cu trei ani.

8

APOI VENI şi Ajunul Crăciunului: Benoni era invitat la Mack: Rosa plecase acasă. Ea nu-şi luase, la plecare, rămas-bun de la Benoni, ci îi transmisese multe salutari prin menajera lui Mack.

În camera mare a lui Mack nu se făcea simţită o atmosferă veritabilă de Crăciun. Benoni proceda într-alt fel. Când petrecea Ajunul Crăciunului în singurătate, el obişnuia să intoneze, între două pahare de rachiu, fragmentul unui psalm şi să citească o rugăciune. Aici era atât de mult spaţiu liber în cameră, nu vedeai nici măcar scaune, doar câteva divane; scaunele fuseseră duse în sufrageria alăturată, unde urma să se servească cina.

Conform datinii, Mack aprinsese lustra cu cei o sută de ciucuri de cristal şi îmbrăcase haine elegante şi papuci brodaţi cu perle; se plimba de colo-colo, fumând în tihnă dintr-o pipă lungă, şi nu mai vorbea, ca ieri-alaltăieri, despre preţul peştelui, negoţ şi momeală, ci despre fleacuri şi istorioare citite de el în

ziare sau auzite de la bunicul său care trăise câtva timp în Olanda. Printre ele, îi mai turna lui Benoni vin în pahar, bând şi el câteva înghiţituri.

Apoi jupâneasa deschise uşile spre sufragerie, poftiţi, vă rog, poftiţi la cină! Mack intră primul, urmat de Benoni. Şi această cameră era luminată festiv, de tavan atârna o lustră, iar pe masă ardeau patru perechi de lumânări.

Jupâneasa deschise şi uşile care duceau spre bucătărie, spunând:

— Poftiţi, intraţi şi voi, cei de afară!

Încet şi ceremonios îşi făcură apariţia toţi oamenii şi angajaţii acestei aşezări: argaţii, cei doi fierari, oamenii de la antrepozite, brutarul, dogarul, vânzătorii din prăvălie, cei doi morari, aproape toţi cu soţiile lor, dar fără copii; veniră şi bucătăreasa, rândăşoaica şi subreta Ellen. În cele din urmă apărură şi cei doi nevoiaşi ai comunităţii, cu capetele lor încărunţite: Fredrik Mensa şi Mons. Mons sosise primul la Sirilund; petrecuse atunci câteva săptămâni în fiecare gospodărie, după care îi venise rândul să se aciueze pentru trei săptămâni la Mack. Ah. Da, trecuse mult timp de atunci, pe vremea aceea Ferdinand Mack era încă însurat, iar fiica sa Edvarda era o fetişcană de o şchioapă. După încheierea celor trei săptămâni, Mons refuzase să se mute în altă parte; el se înfiinţase, cu capul descoperit, în faţa lui Mack şi a doamnei Mack, rugându-i să-i permită să rămână aici. Poţi rămâne! spusese Mack. Ah, nu era Mack omul care să alunge pe cineva – seniorul acesta atotputernic! Aşa că Mons rămăsese la curte unde crăpa lemne, stătea de vorbă cu sine însuşi şi îi mergea bine, având parte de îmbrăcăminte şi mâncare din belşug. Mons era un bătrân înalt, gârbovit, ca un Moise cu barbă mare şi nasul coroiat; era blând şi îngăduitor ca un copil. Doisprezece ani mai târziu – soţia lui Mack murise între timp, iar fiica Edvarda crescuse, fiind deja o adolescentă – Mons începu să-şi simtă spinarea şi braţele atât de slăbite, încât nu mai era în stare să aprovizioneze cu lemne toate sobele. El îl cunoscu atunci pe Fredrik Mensa, care era tot atât de bătrân şi uzat ca şi el: Mons găsi în el o mână de ajutor, un camarad şi un om cu care să stea de vorbă în magazia de lemne. Şi Fredrik Mensa se înfiinţă, cu capul descoperit, în faţa lui Mack şi a fiicei sale

Edvarda, rugându-i să-i permită să rămână la ei. Mack era neschimbat; poţi rămâne! spusese el. Începând cu acea zi, cei doi nevoiaşi ai comunităţii trăiseră la Sirilund, legaţi unul de altul, îndeletnicindu-se puţin cu lemnele de foc şi apropiindu-se tot mai mult de o a doua copilărie. Dar în timp ce Mons era mare şi cu umerii laţi, Fredrik Mensa era lung şi subţirel ca o arătare; poate de aceea, în comparaţie cu el, fiica lui părea atât de frumoasă şi proporţională; ea deveni mai târziu subretă la Sirilund şi se căsători cu ajutorul morarului...

Masa era foarte îmbelşugată. Şi toţi oaspeţii, bogaţi sau săraci, mâncau cu linguri şi furculiţe de argint.

— Dar de ce n-a venit paznicul farului cu soţia lui?

— I-am invitat şi pe ei.

— Chemaţi-i încă o dată.

Ellen, subreta cu trupul zvelt şi mlădios, alergă în grabă la paznicul farului. Până la venirea lor nu se atinse nimeni de mâncare, se bău doar o gură din rachiul pe care îl turna în pahare vânzătorul Steen.

Paznicul farului şi soţia sa erau oameni modeşti, insignifianţi; purtau haine demodate şi uzate, corespunzător condiţiilor lor de viaţă, iar pe feţele lor se imprimase prematur o expresie tâmpă în urma vieţii lipsite de orice bucurie, petrecute în turnul farului într-o monotonie ucigătoare. Cât de sătui erau unul de altul şi cât de greu le venea să se comporte politicos şi să-şi ofere unul altuia un platou cu mâncare!

La un capăt al mesei şedea soţia ajutorului de morar şi ea trebuia să se ocupe puţin de cei doi nevoiaşi ai comunităţii, care erau deja foarte slăbănogi. Ho-ho, în urmă cu douăzeci de ani ea se învârtea, nostimă şi frumuşică, prin odăile de la Sirilund, dar cu timpul se îngrăşase tot mai rău, aşa că acum avea o bărbie dublă. Totuşi era încă frumoasă, iar tenul ei proaspăt avea un colorit diafan. Ceva mai încolo şedea Jakobine, care se căsătorise cu Ole Menneske. Ea venise din sud, din Helgeland, era brunetă şi sprintenă şi avea un păr foarte creţ, din care cauză era poreclită Brahmaputra. N-ar fi crezut nimeni că paznicul lipsit de vlagă al farului fusese cel care inventase, într-un moment inspirat, această poreclă.

Mack îşi lăsa privirile să alunece de-a lungul mesei, cunoscându-i pe toţi. Şi aproape toate fetele şi femeile îl

cunoşteau foarte bine pe *el,* care de Crăciun şedea, an de an, în capul mesei, uitându-se pe rând, la toţi, împovărat de amintiri.

Şi cine să creadă că şi soţia ajutorului de morar respira mai greu, copleşită de amintiri? Cine să creadă că până şi ochii Brahmaputrei străluceau mai intens, în timp ce capul ei creţ era plin de amintiri? Când se aduse la masă şi mai mult rachiu, ea îşi goli paharul, deveni mai semeaţă şi îşi întinse picioarele sub masă. În ceea ce-l priveşte pe Mack, cei obişnuiţi astăzi cu expresia sa energică nu şi-ar fi putut imagina că braţele sale fuseseră odinioară învăluitoare, iar privirile tandre. Din când în când el îşi ridica paharul, spunându-i vânzătorului Steen: „Nu uita să umpli paharele!“ Observând că bietul paharnic nu ajunge să mănânce în tihnă, el schimbă tactica şi îl rugă pe vânzătorul Martin să aibă şi el grijă de o parte a mesei. Nimic nu scăpa atenţiei lui Mack şi în tot acest timp el povestea tot felul de fleacuri care i-ar fi putut interesa pe oaspeţii săi.

Cei doi moşnegi, Mons şi Fredrik Mensa, sunt singurii care nu aud nimic, mulţumindu-se să mănânce şi mestecând greoi şi monoton, ca două animale. Capul lui Mons se afundă tot mai mult în şalul de lână din jurul gâtului, iar umerii săi par uriaşi. În schimb, Fredrik Mensa ţâşneşte mereu în sus, slab ca un vultur pleşuv, dar mintea sa este tot atât de obtuză ca şi cea a camaradului său. Amândoi par doi morţi ieşiţi din morminte, degetele lor se mişcă lent, ca nişte viermi. Zărind pe masă ceva ce nu îi este accesibil, Fredrik Mensa se ridică încercând să ajungă la lucrul dorit, ca să şi-l ia. Fiica lui îl întreabă încet ce doreşte trăgându-l de mânecă; ea îi pune în mână ceva comestibil, iar el este mulţumit. Apoi Mons se uită, interesat, la o farfurie plină cu felii de slănină şi începe să scotocească prin ea; este imediat ajutat să-şi ia o felie. Mons îşi dă seama că, dintr-un motiv sau altul, nu a fost chiar atât de uşor să ajungă în posesia acestei felii, dar că acum a pus mâna pe ea; el o unge cu un strat gros de unt şi începe să mănânce. I se pune în mână o bucată de pâine. Degetele ca nişte viermi se cramponează de pâine ca să o ţină strâns. Slănina este în curând devorată. Mons o caută, cu privirile, pe farfurie, dar ea a dispărut.

— Ai pâinea în mână, îi spune soţia ajutorului de morar.

Şi Mons se mulţumeşte şi cu atât şi începe să mănânce din

pâine.

— Înmoai-o mai întâi în ceai, i se sugerează. Toţi vor să le vină în ajutor celor două cadavre vii şi să aibă grijă de ei. Cineva descoperă deodată că sărmanul ţine în mână doar pâine goală şi îi aduce în grabă unt şi alte bunătăţi. Mons şade ca un uriaş diform, ca o stâncă, şi se lasă hrănit, dar după ce a îngurgitat şi felia de pâine, rămâne cu ochii aţintiţi pe mâna sa întrebând, ca un om:

— A dispărut?

— A dispărut? repetă şi Fredrik Mensa ca un papagal, având o expresie la fel de tâmpă.

Aceşti doi moşnegi cu feţele mânjite de grăsime, cu mâinile murdare şi mirosind a bătrâneţe, provoacă repulsie la capătul acela al mesei, o senzaţie de animalitate care se propagă de ambele părţi ale mesei, până la capătul celălalt. Dacă nu s-ar fi aflat în sufrageria lui Mack, ei s-ar fi apucat de te miri ce. De la musafirii aşezaţi la capătul mesei nu se aude niciun cuvânt rezonabil, ei depun eforturi să se împotrivească dezagregării. Obosit de atâta mâncare, Mons se holbează la lumânările de pe masă şi începe să râdă de ele.

— Ha, ha, spune el, cu ochii ca două tumori; să mă ia dracu’ – acum e bine dispus.

— Ha, ha, râde şi Fredrik Mensa cât se poate de grav, mâncând mai departe.

— Bieţii de ei, îşi au şi ei bucuriile lor, spun cei din jur. Doar soţia ajutorului de morar are încă suficientă minte ca să i se facă ruşine.

Şi în casa asta nu intrase niciun copil...

Se aduseră dulciurile şi lichiorul. Nimic nu lipsea la acest ospăţ.

— Sunt pline toate paharele? întrebă Mack, în acest caz vom închina acum, ca de obicei, în sănătatea fiicei mele, baroneasa Edvarda.

Ce corect era şi câtă eleganţă paternă emana! Da, da, Mack ăsta inspira tuturor un respect profund!

Benoni îşi observa tot timpul amfitrionul; cum ducea şervetul la gură când tuşea, ca să nu împroaşte toată masa, şi cum manevra furculiţa. Şi Benoni era un individ dat dracului; el găsea peste tot modele la care să se uite, îmbogăţindu-şi

cunoştinţele cu ceva folositor pe oriunde mergea. Când Mack ciocni cu el un pahar, progresase atât de mult, încât reuşi să mulţumească aşa cum se cuvine, comportându-se ca un adevărat domn. Da, Benoni se găsea pe punctul de a-l egala pe Mack.

Amfitrionul ridică paharul în cinstea paznicului farului şi a soţiei acestuia – singurii lui vecini dinspre mare.

— La mulţi ani!

Bătrâna roşi jenată, deşi avea peste cincizeci de ani şi era mamă a două fete căsătorite care aveau şi ele copii. Paznicul îşi întoarse faţa ofilită spre Mack, privindu-l cu o expresie obtuză:

— Na – aşa deci! îşi luă el paharul şi bău fără grabă. Dar ce ciudat îi tremurau mâinile; să fie din cauză că Mack îl trata ca pe un om cu care poţi închina un pahar? Apoi el recăzu în starea sa de apatie.

Mack ţinu acum un discurs în cinstea oamenilor săi; nu voia să numească pe nimeni şi nici să uite pe cineva – lucrau cu toţii, cu devotament, pentru el şi el le mulţumea tuturor.

— Sărbători fericite vouă, tuturor!

Cum ştia omul acesta să vorbească! Oare de unde îşi lua cuvintele? Musafirii erau mişcaţi. Brahmaputra îşi scoase batista. Fierarul nu simţise, mai demult, nevoia să închine neapărat un pahar după o asemenea cuvântare, căci în el sălăşluia încă o ură nepotolită. Dar era o poveste veche, fuseseră mai mulţi angrenaţi în ea, atât tânăra sa soţie, care îşi găsise cu această ocazie moartea, cât şi Mack însuşi şi încă un străin, un vânător, pe nume Glahn, locotenentul. Trecuseră deja câţiva ani de atunci; soţia sa fusese îndrăgostită de acest Glahn, dar Mack o biruise, abuzând de ea după bunul său plac. Fierarul îşi mai amintea de ea, de soţia sa; se numea Eva şi era o femeie micuţă. Dar de multe amănunte nu-şi mai amintea, viaţa de toate zilele mersese mai departe, iar acum iată-l aici, închinând cu Mack pentru un Crăciun fericit. Ura veşnică se potolise...

— Ei bine, s-a săturat toată lumea? întrebă Mack.

Se ridicară cu toţii. Subreta Ellen începu de îndată să ducă în cealaltă cameră scaunele albe cu spetează aurită; Mack intră în cameră, invitându-i pe paznicul farului cu soţia sa şi pe Benoni să-l urmeze. Ceilalţi musafiri erau rugaţi să-şi petreacă seara în

sufragerie, la un pahar de *toddy*[4]. Acolo se vorbea deja cu multă animaţie despre rachiu şi vinuri.

— N-aţi vrea să ne cântaţi ceva, doamnă Schöning? spuse Mack, arătând spre pianul cu coadă scurtă.

Nu, ea nu ştia să cânte la pian. Chiar deloc. Să cânte? Domnul Mack glumeşte probabil!

— Dar în anii trecuţi ne cântaţi ceva, nu?

Nu, nu. Când? Nicidecum. Fiicele ei cântă puţin la pian, au învăţat singure după ce s-au căsătorit. Sunt foarte muzicale.

— Cum, dumneavoastră, care proveniţi dintr-o familie atât de bună, fiind născută Brodtkorb, dumneavoastră vreţi să afirmaţi că nu aţi învăţat să cântaţi la pian? Dar v-am auzit chiar eu cântând.

— Nu, eu nu provin dintr-o familie foarte bună. Eu? Glumiţi!

— Dar părinţii dumneavoastră erau proprietarii întregii parohii. Credeţi că nu ştiu aşa ceva?

— Părinţii mei? Poate că avuseseră câteva gospodării. Şi posedaseră terenuri întinse; dar nu, domnule Mack, povestea asta cu parohia este o invenţie. Părinţii mei au fost ţărani, am avut o gospodărie, câţiva cai, câteva vaci, nici nu merită să vorbim despre asta.

În acest timp paznicul farului se plimba prin cameră cu ochelarii pe nas, contemplând tablourile de pe pereţi. Îi era total indiferent ce discută soţia sa cu Mack – ah, ce groaznic de familiară este vocea ei! Sunt căsătoriţi de treizeci de ani, au petrecut unsprezece mii de zile sub acelaşi acoperiş.

Mack a deschis pianul.

— Nu, nu, spuse doamna Schöning, nu am mai pus mâna pe pian din tinereţe. Poate dacă ar fi vorba despre un psalm, dar...

Ea se aşază, roşie ca un rac şi ridicol de emoţionată. Mack deschide uşa spre sufragerie şi ridică puţin o mână; în cameră se aşterne liniştea.

La primele acorduri, paznicul farului tresare uşor, mai rămâne o clipă nemişcat, zgâindu-se la pereţi cu o expresie idioată – din încăpăţânare, ca să nu fie deranjat în meditaţiile sale – şi apoi se aşază pe un scaun. Dar are grijă să-i întoarcă spatele soţiei sale. Iar doamna Schöning cântă din memorie

---

4 Băutură caldă preparată din apă, rom, coniac sau whisky, zahăr şi lămâie (n.t.)

melodia unui psalm.

După ce termină coralul şi repetă totul, doamna Schöning se reazemă de scaun şi încetează de a mai cânta.

— Vă mulţumesc foarte mult! îi spune Mack. După care închide iar uşa spre sufragerie, pentru ca oamenii de acolo să se poată distra cum doresc.

Pe o tavă de argint uriaşă se aduce coniac, apă fierbinte şi zahăr cubic, iar Mack spune:

— Poftiţi, vă rog, domnii sunt rugaţi să se servească!

El prepară două pahare, unul pentru sine şi unul pentru doamna Schöning. Apoi se îndreaptă spre paznicul farului, întreţinându-se puţin şi cu el.

— Da, tabloul acesta de aici l-a adus bunicul meu din Olanda.

— Iar acela de acolo este un peisaj din Malta, spune paznicul farului, arătând spre tablou.

— Exact! răspunde Mack încântat; l-aţi recunoscut?

— Da.

— După ce l-aţi recunoscut?

— Stă scris sub el.

— Ah, da! spune Mack, dându-şi seama că subestimase tâmpenia interlocutorului său. Credeam că aţi fost în insula Malta şi aţi recunoscut peisajul.

Doamna Schöning se face că nu aude cuvintele soţului ei. Ah, cât de bine cunoaşte spinarea sa îngustă, cu omoplaţii ieşiţi în afară! Ea începe iar să cânte încetişor, pentru a nu-i mai auzi vocea atât de cunoscută.

— Căci aţi fost la un moment dat căpitan de vas, îi spune Mack, în continuare, paznicului farului. Credeam că aţi fost poate şi în Malta.

Pe faţa paznicului farului înfloreşte un surâs obosit:

— De fapt, am fost pe insula Malta.

— Zău? Ei, atunci!

— Dar când văd, de exemplu, un peisaj din Helgeland, *nu* de aceea îl recunosc, fiindcă am fost în Norvegia.

— Nu, he, he, bineînţeles că nu! răspunde Mack, înţelegând că are de-a face cu un idiot de care este bine să te fereşti şi că nu are niciun rost să te întreţii cu el.

Mack închină cu Benoni, adresându-i câteva cuvinte:

— Vezi, dragul meu Hartvigsen, toate obiectele de aici sunt moştenite: mobilele şi zaharniţa de acolo şi tablourile de pe perete, argintăria şi tot ce este în casă. Aceasta este partea care mi-a revenit mie, la Sirilund; cealaltă a primit-o fratele meu din Rosengaard. Da, da; după moartea mea vor începăpea probabil toate pe mâna celui ce va oferi mai mult la licitaţie. Va trebui să participi şi tu, Hartvigsen.

— Depinde care dintre noi doi va muri primul.

Mack se mulţumi să scuture din cap. Apoi se îndreptă iarăşi spre doamna Schöning, ca să n-o lase singură.

Benoni însă se gândi: Mack vorbeşte aşa, doar ca să zică ceva; căci are o fată care îi va moşteni averea. Oare de ce vrea să mă facă să râvnesc la toate astea?

— Ei bine doamnă Schöning, vedeţi dumneavoastră, de la moartea soţiei mele instrumentul ăsta stă aici părăsit. Nu cântă nimeni la el. Dar nu-l pot scoate afară, este un pian foarte valoros.

Doamna Schöning puse o întrebare de bun-simţ:

— Dar fiica dumneavoastră nu cânta la pian când era acasă?

— Nu, nu ştia să cânte. Nu. Pe baroneasa Edvarda nu o interesa aşa ceva. Ah, doamnă Schöning! Eu, în schimb, m-aş duce până nu ştiu unde ca să ascult muzică! Ei, cântă Rosa Barford când este aici; ea este foarte muzicală.

Lui Benoni îi veni deodată o idee năstruşnică: ce-ar fi dacă, în ciuda baronesei, ar cumpăra el pianul? Avea nevoie de el pentru camera sa, va avea nevoie de el deja la solstiţiul din anul următor. Oare să conţină cuvintele lui Mack o intenţie ascunsă?

Oamenii din sufragerie au devenit gălăgioşi, ei au organizat probabil un joc; în ciuda caracterului solemn al locului, bărbaţii şi femeile râd strident. Se aude zgomotul unui pahar care cade jos şi se sparge.

— Vă interesează tablourile, i se adresează Mack iarăşi paznicului farului. Acesta de aici, de exemplu, este un peisaj de pe coasta Scoţiei. Ce trist şi arid pare!

— Este foarte interesant, observă paznicul farului.

— Aveţi această impresie? Dar nu vezi decât pietre şi nisip, nu creşte nimic acolo.

— Ba da.

— Acolo?

— Nisipul are o culoare frumoasă, iar aici se înalţă coloane de bazalt. Pe un teren pietros şi nisipos pot creşte destul de multe.

— Foarte puţine.

— Pinii cresc pe stânci şi devin de la o zi la alta tot mai puternici, mai plini de sevă. Şi nu se îndoaie în bătaia vântului, stau drepţi şi foşnesc.

— Ei bine... dacă privim lucrurile din această perspectivă... admise Mack, uimit de avalanşa de cuvinte rostite de paznicul farului.

— Există o plantă numită *asphodelos,* continuă paznicul, uluindu-l tot mai mult pe Mack. Are un lujer de înălţimea unui om si flori de culoare violetă. Dar acolo unde creşte ea, nu mai creşte nimic altceva, este semn că solul e steril, nisipos, deşert.

— Ciudat! Aţi văzut vreodată floarea aceasta?

— Da. Am şi cules-o.

— Unde?

— În Grecia.

— Ciudat! repetă Mack, simţindu-se tot mai nesigur în faţa acestui idiot. Da, în sănătatea dumneavoastră, doamnă Schöning! spuse el apoi, ieşind în felul acesta din încurcătură.

În clipa aceea, pendula mare de pe perete bate de unsprezece ori.

— Îmi daţi voie să vă torn încă o picătură, doamnă Schöning? întrebă Mack.

— Nu, mii de mulţumiri, trebuie să ne întoarcem acasă la far, răspunse doamna Schöning: Einar a rămas singur de pază.

Mai vorbesc puţin pe marginea acestui subiect. Doamna Schöning s-a ridicat şi se opreşte, pregătindu-se să dea mâna ca să-şi ia rămas-bun; dar când Mack se interesează de fiul lor Einar, care este surdomut, ea uită de intenţie şi se aşază iar.

Deodată, paznicul farului spune, uitându-se la pendula de pe perete:

— Este ora unsprezece; trebuie să mă întorc acasă, la lampa mea.

El face această declaraţie aşa, de parcă soţia sa nu ar fi spus deja acelaşi lucru, de parcă el ar lua-o acum de la zero şi s-ar afla pe un teren virgin, într-atât îi este de indiferent ce spune

ea. Îşi goleşte paharul, dă mâna cu Mack şi se îndreaptă spre uşă, unde se opreşte ca să contemple încă un tablou. Doamna Schöning, în schimb, nu se grăbeşte, ea îşi termină discuţia cu Mack înainte de a pleca. Soţul ei o urmează încet, doar fiindcă încetase exact în aceeaşi clipă să privească tabloul.

Mack şi Benoni rămân singuri. Gălăgia din sufragerie se amplifică, o voce de femeie ţipă strident şi se aude zgomotul surd produs de o căzătură.

— Se pare că cei de dincolo sunt foarte bine dispuşi, spune Benoni zâmbind. De parcă nu ar face şi el parte din această bună dispoziţie.

Dar Mack nu răspunde nimic şi nu mai este prietenos. Închide pianul, suflă peste el ca şi cum ar fi văzut un fir de praf şi îl şterge cu o batistă subţire. O face, desigur, doar pentru a arăta cât de valoros şi preţios este instrumentul.

— Nu vrei să-ţi prepari încă un pahar? îl întreabă el pe Benoni.

— Nu, mulţumesc foarte mult, răspunde Benoni.

În încăperea alăturată, brutarul începe să cânte cu voce tare. Prietenii săi vor să-l potolească, acuzându-l că s-a îmbătat, dar el protestează. Din când în când se recunoaşte câte o voce.

— Scuză-mă o clipă, spune Mack. Toarnă-ţi încă un pahar. Vreau doar să...

Mack iese în bucătărie, vrea probabil să dea ceva dispoziţii. El o întâlneşte pe jupânească şi Benoni îl aude spunând:

— Dacă brutarul se simte obosit, Ole Menneske şi dogarul ar putea să-l conducă acasă.

Niciun reproş, niciun cuvânt de supărare la adresa nefericitului de brutar! Dar şiretul de Benoni dă, în sinea lui, din cap spunându-şi: în felul acesta Mack scapă dintr-o lovitură de trei bărbaţi; în schimb, soţiile lor rămân aici!

Mack îi mai spune jupânesei:

— Fii atât de bună şi nu uita de baia mea!

— Da.

Benoni îşi dă seama în această clipă că este foarte târziu şi că Mack ar vrea să se retragă în camera lui de sus. Ei da, băile astea ale lui Mack erau renumite, si el se îmbăia atât de des, încât toată lumea ştia de ele. În cadă se găseau o pernă de fulgi, moale, şi o perniţă pentru cap, pe care el stătea întins în

mod foarte confortabil. Ah, se povesteau cele mai năstruşnice lucruri despre băile sale şi despre persoanele care îl ajutau să le facă şi despre cei patru îngeri de argint de la patul său...

Benoni vrea să-şi ia rămas-bun, dar Mack redevine amfitrionul desăvârşit, îndemnându-l să-şi mai toarne un pahar. Ei se întreţin în linişte despre tot felul de fleacuri, iar Benoni prinde curaj şi întreabă cam cât ar costa un pian ca ăsta. Dar Mack scutură din cap, într-o asemenea seară nu-l preocupă preţurile pianelor.

— Este, probabil, o sumă frumuşică. Strămoşii mei nu întrebau de preţ atunci când cumpărau un obiect pe care şi-l doreau. Dincolo, în odaia mică, se află o măsuţă pentru lucru de mână, din lemn de trandafir, cu intarsii din argint şi abanos, ar trebui să o vezi odată.

Jupâneasa intră iarăşi şi spune consternată:

— Argintăria... de data aceasta lipsesc trei furculiţe.

— Aşa? spune Mack şi doar atât. Ah, probabil că este vechea glumă, ei obişnuiesc să ne sperie în felul acesta în fiecare an. Anul trecut furculiţele au reapărut mai târziu, nu-i aşa?

— Da.

— Ei sunt obişnuiţi ca eu personal să caut furculiţele; li se pare ceva foarte nostim ca să-i percheziţionez în camera mea şi să-i pedepsesc apoi. Este şi ăsta un obicei vechi, aici, în gospodărie.

Jupâneasa nu este deloc liniştită.

— Jakobine şi soţia morarului m-au ajutat la spălatul vaselor, spune ea. Eu număram tacâmurile de argint, dar Jakobine începu deodată să plângă susţinând că nu ea le-a furat. După care începu să plângă şi soţia ajutorului de morar.

— Ţine de scenariu, spune Mack zâmbind. Sunt ca nişte copii. Nu plânge şi soţia brutarului?

— Nu. Adică, nu ştiu.

— Sus, la mine, este totul pregătit?

— Da.

— Atunci trimite-mi-o mai întâi pe soţia brutarului.

Jupâneasa pleacă. Mack se întoarce, zâmbind, spre Benoni, spunându-i că va trebui să se ocupe acum de altceva în loc să mai rămână aici, în tihnă, la un pahar de *toddy;* va trebui să facă acum dreptate. Ah, da, trebuie să respecţi vechile datini.

Benoni îşi ia rămas-bun, iar Mack îl conduce până la uşă. Afară, pe coridor, dau de soţia brutarului care urca deja scările spre camera lui Mack.

9

ÎN DIMINEAŢA următoare, Benoni era încă în pat, când auzi deodată o bătaie la uşă. Crezând că este bătrâna lui servitoare care îi arăta respectul cuvenit bătând la uşă, strigă:

— Poftește, intră!

Era un bărbat necunoscut.

— Bună dimineaţa! Vă doresc sărbători fericite!

Bărbatul se scuză şi îşi scoase cuşma de blană de pe cap. Era un străin cu o barbă mică, de culoare deschisă, un individ mai slab, cu părul lung, un om încă tânăr.

Benoni se uită la el, rămânând în pat şi spuse:

— Luaţi, vă rog, loc.

— Vă mulţumesc. Era atât de rece afară, spuse omul; m-a pătruns frigul. M-am gândit atunci că aş putea îndrăzni să intru la Hartvigsen.

Avea un fel de a vorbi vioi şi plăcut şi nu se umilea cu tot dinadinsul.

Benoni întrebă:

— Mă cunoşti?

— Nu. Am auzit doar de dumneavoastră. Oamenii m-au sfătuit să vin la dumneavoastră.

— Cum te numeşti?

— Svend Johan Kjeldsen. Vin de la oraş. Am fost câtva timp gardian, oamenii îmi spun gardianul Svend. Dar, de fapt, sunt din sud.

— Şi ce doriţi de la mine?

Benoni nu ştia prea bine ce era un gardian, din care cauză începu, pentru orice eventualitate, să i se adreseze cu „dumneavoastră”.

— Dorinţa mea este... de fapt toată lumea mi-a spus să vin la dumneavoastră, Haitvigsen. Caut de lucru, am nevoie de bani. Nu te du direct la Mack, mi-au spus oamenii, du-te mai întâi la Hartvigsen, care va pune o vorbă bună la Mack pentru tine.

— Deci n-ai fost la Mack?

— Nu.

Benoni se simţi mândru şi flatat. Prin urmare, oamenii spuneau: Du-te la Hartvigsen ca să primeşti de lucru la Mack!

— Nu sunt omul potrivit ca să intervin la Mack pentru tine, spuse el. Dar vom găsi o soluţie. Cum ai ajuns aici?

— Pe jos. Am parcurs drumul pe jos. Am un diamant, vedeţi, tai sticlă cu el. Am luat din oraş o cutie grea cu geamuri, am umblat peste tot şi am montat geamuri la ferestre. Dar acum am terminat sticla.

Omul zâmbi; zâmbi şi Benoni.

— Nici nu este o activitate adevărată, spuse Benoni.

— Dar din moment ce aveam acest diamant... L-am găsit într-o noapte, pe vremea când eram încă gardian, l-am găsit pe stradă. Şi am vrut să-l folosesc.

— Bun, şi pe urmă s-au terminat geamurile?

— Am folosit ultima rezervă chiar în noaptea aceasta. Am dat de o căsuţă mică, aici, în această localitate, pe uşa ei era o inimă; acolo am montat un geam.

Benoni începu să râdă:

— Ai montat un geam...?

— Doar aşa, ca să mă distrez. Era o noapte frumoasă cu lună, trebuia să fac şi eu ceva. Deci, am tăiat un geam şi l-am montat chituindu-l bine. Am impresia că era casa învăţătorului.

— Ha, ha, ha, râse Benoni din toată inima, o să creadă că a trecut o stafie pe acolo.

Omul începu şi el să râdă. Apoi se scutură şi spuse:

— Dar s-a făcut atât de frig afară, încât am venit aici şi am bătut la uşa dumneavoastră. Am petrecut toată noaptea afară. Aseară, când am trecut pe-aici, casa era încuiată.

— Am fost invitat la Mack, explică Benoni. Ar fi trebuit să vii pe la miezul nopţii, când am revenit acasă.

— Mă întorsesem la căsuţa aceea mică. Să fac focul?

— Nu te osteni, îl fac eu...

Benoni sări din pat, dar străinul, gardianul Svend, strigă:

— Rămâneţi în pat, rămâneţi în pat! după care se apucă el să facă focul.

— Dar este o nebunie! Benoni spuse că el are o slujnică pentru această treabă, dar că aceasta nu venise încă.

— Să pun ibricul? întrebă gardianul Svend.

— Te pricepi şi la asta? Femeia trebuie să pice din clipă in clipă, dar...

Gardianul Svend puse ibricul pe foc şi, când apa începu să fiarbă, el adăugă conţinutul a două râşniţe de cafea.

— Nu face economie la cafea, spuse Benoni.

După ce camera se încălzi, se sculă şi el şi aduse ceva de mâncare. Apoi îi trecu prin minte că trebuie să-i demonstreze străinului că avea de-a face cu un om civilizat şi începu să se spele bine. După ce termină, aduse şi rachiu. Mâncară şi băură amândoi şi Benoni se amuza ascultând palavrele acestui gardian Svend, un om dat dracului. Era un dejun foarte plăcut.

Apăru şi slujnica. Benoni îi turnă şi ei un pahar cu rachiu de Crăciun şi îi spuse că îi poate mulţumi străinului care îi preluase obligaţiile.

— Adu apă de spălat proaspătă, îi mai spuse Benoni.

— Pentru mine? Eu m-am spălat deja, replică Svend. În pădure, înainte de a veni aici. Mă spăl cu zăpadă.

— Dar cu ce v-aţi şters? întrebă slujnica.

— Cu căptuşeala de la mâneca surtucului. Minunat! Şi m-am pieptănat cu un con de brad uscat.

— Aţi mai auzit aşa ceva?! îi spuse femeia lui Benoni.

Străinul acesta îi plăcu lui Benoni din prima clipă. Faptul că venise şi se prezentase în toată sărăcia lui nu-l dezavantaja deloc; însemna că nu era un individ avut şi îndestulat, care îşi zdrăngănea monedele de argint în buzunar, făcându-i concurenţă lui Benoni. Gardianul Svend era atât de recunoscător pentru orice şi îi adresa lui Benoni cuvinte atât de politicoase pentru fiecare gest de atenţie. Când Benoni îl rugă să nu facă economie la cafea, Svend răspunse:

— Da, da, îmi dau scama că am intrat într-o casă înstărită.

Iar când Benoni îi promise să-l ducă la Mack şi să pună o vorbă bună în favoarea lui, Svend zise – imediat după ce-i mulţumi – că lucrurile se petreceau exact aşa cum îi spuseseră oamenii.

— Iar dacă Mack nu vrea să te angajeze, te angajez eu, declară Benoni.

Era dimineaţa devreme şi el băuse deja două pahare de rachiu, aşa că inima îi era foarte generoasă. Continuă:

— Poate că voi reuşi să dau şi eu de lucru la tot atâţia oameni ca Mack.

Dându-şi seama că exagerase, Benoni adăugă însă imediat, pentru a-şi mai atenua afirmaţia:

— Năvodul meu mare este acolo, jos. Dacă scrumbiile vin şi în anul acesta, pot da de lucru la încă treizeci de mâini.

— Nu este vorba să plecaţi pe insulele Lofoten? întrebă gardianul Svend.

Benoni ezită o clipă. Străinul aflase şi asta, ştia că el urma să conducă galera şi să cumpere o încărcătură pentru trei ambarcaţii. El răspunse scurt şi concis:

— Dacă mă hotărăsc să plec pe insulele Lofoten, te iau cu mine.

10

BENONI se află pe insulele Lofoten; toţi pescarii sunt acolo, comuna a rămas fără bărbaţi. Benoni conduce galera şi l-a luat, după cum promisese, şi pe gardianul Svend în echipajul său. Au plecat şi cele două iahturi ale lui Mack; pe unul îl conduce Villads Bryggemand, pe celălalt Ole Menneske. În golful de la Sirilund nu au mai rămas decât câteva bărci cu vâsle şi o navă largă, de mare, care face legătura cu pachebotul.

Benoni reuşise să schimbe doar câteva cuvinte cu Rosa la despărţire; trebuiseră aranjate şi chibzuite atâtea lucruri în ultima zi înainte de plecare, încât nu-i rămăseseră decât câteva minute ca să-şi ia ziua bună şi să o asigure de fidelitatea sa până la moarte. Plecând de la ea, el se întoarse încă o dată strigându-i că îi va cumpăra cu siguranţă un inel şi o cruce. Apoi părăsi golful, iar Rosa rămase la Sirilund, uitându-se după el de la fereastră. Dar după o jumătate de oră nu-ţi mai dădeai bine seama dacă în fereastră stătea o femeie sau era atârnată o rochie.

Acasă la Mack, în Sirilund, nu se întâmplă nimic deosebit; în schimb, la paracliserul Arentsen se întâmplă ceva; şi anume într-o bună zi din februarie se întoarse acasă fiul, juristul. Acesta îşi încheiase studiile. Tânărul Arentsen avea mâinile foarte albe şi nu-i mai rămăsese niciun fir de păr pe cap, din care cauză oamenii traseră concluzia că el trebuie să fi făcut

studii foarte aprofundate. El insuflă tuturor un respect nemaipomenit. Acasă, în gospodăria paracliserului, i se amenajă o cancelarie şi o cameră şi el se pregăti să introducă un stil nou, mai simplu, de a constitui apărarea într-un proces; şi anume, voia ca să nu mai sufere nimeni ani de zile din cauza vreunei nedreptăţi; dimpotrivă, să i se facă fiecăruia dreptate în cel mai scurt timp. Ah, desigur că erau multe de făcut în acest ţinut; bătrânul pretor aplicase legile cu o mână de fier.

Iar de acum înainte le va merge mai bine şi bătrânilor; paracliserul şi nevastă-sa trudiseră şi se chinuiseră toată viaţa fără să-şi permită o clipă de linişte. Dar primii lor şase copii luaţi la un loc nu-i costaseră atâţia bani ca al şaptelea, fiul cel mai mic, Nikolai, favoritul, juristul. Ah, câte eforturi depuseseră de dragul lui, cum făcuseră economii la hrană şi îmbrăcăminte, cum îşi smulseseră de la gură până şi ultimul taler, luând bani şi cu împrumut – şi iată că băiatul se întorsese acasă, ca să-i răsplătească pentru toate sacrificiile. Numele său era acum gravat pe o plăcuţă pe uşa cancelariei, alături de orele în care putea fi găsit.

Deocamdată, tânărul Arentsen umbla de colo-colo, mergând de la un vecin la altul ca să-i salute pe toţi, să nu spună nimeni că se ţinea cu nasul pe sus. Odată cu venirea lui viaţa deveni mai amuzantă, părea binevoitor şi destul de uşuratic, povestind tot felul de istorioare nostime. Se duse şi la biserică, lărgindu-şi cunoştinţele tot mai mult. Însă, deoarece la ora aceasta în comună nu găseai decât femei, nu-l căută nimeni la cancelarie. Trebuia să mai aştepte cu afacerile până la primăvară, când vor fi revenit acasă pescarii. Până atunci nu avea nimeni bani în comună.

Într-o bună zi, tânărul Arentsen făcu o plimbare până la Sirilund. Nu manifestă nicio grabă, se învârti câtva timp pe afară, prin curte, uitându-se la porumbei şi fluierându-le ceva. Deoarece toate acestea se petreceau în faţa ferestrelor camerei, atât Mack, cât şi Rosa îl observară. Apoi el intră în casă. Din cauza cheliei, îşi păstră pălăria pe cap până ajunse înăuntru.

— Bine ai venit acasă, cu studiile terminate şi toate celelalte, îi spuse Mack foarte amabil, adresându-i-se lui Nikolai ca un tată.

Se întreţinură îndelung şi într-un ton moderat. Rosa, despre care se vorbise la un moment dat că fusese iubirea lui cea mare, era şi ea de faţă, dar prezenţa ei nu-l făcu să afişeze o mină mai solemnă. Povesti, ca de obicei, tot felul de lucruri amuzante. Când Mack se interesă de planurile sale de viitor, Nikolai răspunse că pentru moment nu avea alte planuri decât să rămână aici, în gospodăria părinţilor, în aşteptarea unor oameni cu probleme. Oamenii au să vină la mine, au să se certe unul cu altul, spuse el. Rosa îl cunoştea bine; ea râse încet, dar din toată inima, fiind totuşi jignită că logodna ei nu-l făcea să-i acorde mai multă atenţie.

— Dar e îngrozitor că ţi-ai pierdut tot părul, spuse Mack.

— Tot părul? răspunse tânărul Arentsen imperturbabil. Nicidecum!

Rosa însă îl văzuse şi mai înainte cu capul pleşuv, deci pentru ea asta nu reprezenta o noutate. Ah, în toţi anii aceştia îl găsise tot mai schimbat, la fiecare vizită pe care i-o făcuse în sud. Şi de fiecare dată constatase că se degradase şi sufleteşte, devenind tot mai rău, lipsit de cuvânt, mustind de glume proaste şi de lene. Viaţa citadină îl transformase pe băiatul ăsta de la ţară într-un individ jalnic.

— Dar aceste câteva fire de păr pe care le mai am aici, sus, spuse tânărul Arentsen, trecându-şi mâna peste creştetul lucios, mi s-au făcut toate măciucă nu demult, zău că da, până la ultimul fir.

Mack zâmbi şi zâmbi şi Rosa.

— Primul om pe care l-am întâlnit aici a fost laponul Gilbert. L-am recunoscut imediat şi l-am întrebat ce mai face şi cum o mai duce cu sănătatea. „Bine, bine, mi-a răspuns Gilbert, dar Rosa s-a logodit cu poştaşul Benoni“, a adăugat el. „Cu poş-ta-şul Benoni?“, l-am întrebat. „Da, da.“ „Ba cu mi-ne!“, l-am contrazis eu. Dar Gilbert a scuturat doar din cap, în semn că nu este de acord. Ei bine, încercaţi să vă imaginaţi spaima mea când am înţeles că el nu putea fi convins de spusele mele.

O pauză penibilă.

— Şi atunci, continuă tânărul Arentsen, mi s-a ridicat părul măciucă în cap.

Rosa se îndreptă încet spre fereastră, uitându-se afară.

Mack ar fi avut acum toate motivele să-l gonească pe

parvenitul ăsta uşuratic; fiind însă un domn şi gândind profund, îşi dădu imediat seama că nu ar fi fost indicat să şi-l facă duşman pe Nikolai Arentsen, juristul. Nu, dimpotrivă. Dar nu voia nici să-i permită să vorbească mai departe pe tonul acesta familiar. Mack spuse:

— Dar poate că vreţi să staţi de vorbă...

Şi cu asta părăsi camera.

— Nu, deloc! strigă Rosa după el.

— Ascultă-mă, Rosa, întoarce-te spre mine, o rugă tânărul Arentsen. El nu se ridică de pe scaun şi nici nu se uită la ea. În schimb, privi în jurul său, prin camera lui Mack, în care se afla acum pentru prima dată. Văd câteva gravuri bune pe pereţi, spuse el, făcând pe cunoscătorul.

Niciun răspuns.

— Nu; dar hai, vino încoace să stăm puţin de vorbă, dacă vrei, spuse tânărul Arentsen, ridicându-se de pe scaun.

Se îndreptă spre unul dintre tablourile de pe perete şi se uită atent la el; cei doi îşi întorceau unul altuia spatele.

— Chiar că nu e rău, spuse el privind la tablou şi dând din cap. Deodată se duse la fereastră şi o privi pe Rosa drept în ochi: Plângi? Ah, da, ştiam.

Ea se îndepărtă de fereastră şi se trânti pe un scaun.

El se apropie încet de ea şi se aşeză pe alt scaun.

— Nu fi amărâtă, micuţa şi marea mea Rosa; nu merită.

Tactica aceasta nu dădu niciun rezultat. Atunci recurse la alta.

— Stau aici şi vorbesc, şi vorbesc, ah, dar ţie îţi este lene să mă asculţi. Nu valorez nici doi bani în faţa ta. N-ai vrea să-mi dai un cât de mic semn că ai luat la cunoştinţă prezenţa mea?

Tăcere.

— Ei nu! Ştii ceva? exclamă el, ridicându-se. Mă întorc şi eu în ţinuturile natale şi primul lucru pe care îl fac este să vin în grabă aici, la tine...

Rosa se uită la el cu gura căscată.

Tânărul Arentsen continuă:

— Am reuşit să scot scântei din tine. Zâmbeşti acum. Doamne Dumnezeule, zâmbetul tău înflăcărat şi buzele tale frumoase!

— Cred că eşti nebun! strigă deodată Rosa.

— Da, răspunse el imediat, dând din cap. De când m-am întors acasă sunt nebun. Ştii ce am aflat despre tine? Că eşti logodită cu poştaşul Benoni. Ai mai auzit aşa ceva? Nebun, spui tu. Nu; paralizat, doborât, mort sau ceva asemănător. Umblu de colo-colo în timpul zilei, storcându-mi creierul ca să inventez ceva, dar nu ajung la niciun rezultat. Venind azi încoace, m-am rugat lui Dumnezeu. Desigur, nimic înălţător şi nici nu am cerut ceva deosebit, dar sensul rugăciunii mele era să-mi pot păstra minţile întregi. Poş-ta-şul Benoni! Da, dar eu? Nebun, spui tu. Sigur că da, nebun şi bolnav. Mă aflu aici, dar zac în acelaşi timp ca şi cum aş fi la pat. Da, asta fac. Sunt atât de ros de boală, încât aş putea distruge şi o tocilă.

— Dar, Doamne Dumnezeule! exclamă Rosa exasperată. Ce rost mai au toate astea?

Această izbucnire sinceră îl impresionă puţin pe Nikolai, faţa lui se crispă şi el spuse cu un ton ceva mai blând:

— Spune-mi măcar un cuvânt, şi îmi pun imediat, cu mâna mea, pălăria pe cele câteva fire de păr pe care le mai am şi îmi văd de drum.

După ce rămase câtva timp cufundată în gânduri, Rosa îşi ridică capul şi spuse:

— Da, în fond acum nu mai contează nimic. Trebuie totuşi să-ţi spun, tonul tău... Ai putea să fii ceva mai serios. Ar fi trebuit să-ţi scriu despre cele întâmplate, dar... Da, suntem logodiţi, odată şi odată tot trebuiau să se sfârşească toate. Acum mi-este indiferent.

— Nu fi atât de tristă! Hai să stăm puţin de vorbă. Ştii doar că suntem cei mai buni duşmani din lume.

— Nu mai avem ce să ne spunem. Am vorbit destul până acum; cred că au trecut paisprezece ani de când am început.

— De fapt, este o fidelitate miraculoasă. Dacă străbaţi lumea în căutarea uneia asemănătoare, nu o s-o găseşti nicăieri. Dar acum mă întorc în ţinuturile natale...

— Exact, dar acum este prea târziu. Şi este bine aşa.

El deveni deodată serios şi spuse:

— Te-au determinat, prin urmare, voliera şi hambarul cel mare...

— Da, şi una, şi alta, nu pot nega. În parte însă am făcut-o şi de dragul lui. Şi apoi, voiam şi să se termine odată totul. Şi

deoarece el mă doreşte atât de mult...

Pauză. Rămăseseră amândoi adânciţi în gânduri. Rosa se întoarse deodată, se uită la pendula de pe perete şi spuse:

— Nu ştiu...

— Ba eu ştiu! răspunse el, luându-şi pălăria.

— Da, căci Mack şi-ar putea imagina că stăm aici ca şi cum am fi logodiţi, spuse ea foarte desluşit. Deodată, o cuprinse un acces de mânie şi ea întrebă: Ia spune-mi, se zice că ar fi trebuit să-ţi dai aceste amărâte de examene încă de acum trei-patru ani?

— Aşa este, răspunse el fără nicio vlagă; dar în acest caz fidelitatea ar fi atins doar vârsta de zece până la unsprezece ani.

Ea făcu o mişcare obosită cu mâna şi se ridică.

— Adio, spuse el fără să-i dea mâna şi adăugă: Nu că ar mai avea acum vreo importanţă; dar ce-ai zice dacă aş începe şi eu să adun avuţii?

— Zău? De fapt, ar trebui să o faci.

— Nu, pentru numele lui Dumnezeu, nu este un manifest. Voiam doar să spun că de acum înainte ambiţiile mele se vor orienta spre o volieră şi un hambar.

11

MULŢI pescari veniră, de Paşti, pentru o săptămână acasă. Aduceau cu ei, de la Lofoten, peşti mari pentru familiile lor; într-o singură corabie se găsea, de multe ori, peşte pentru douăzeci de familii; şi ei mai aduceau şi multe salutări din partea celor rămaşi încă afară. Deoarece Benoni nu putea pleca, el trebuind să supravegheze achiziţionarea peştelui pentru trei ambarcaţii, îl trimise acasă pe Svend cu echipajul altei corăbii, îi încredinţă lui Svend un inel de aur şi o cruce tot de aur pentru Rosa Barford. Rosa era iar acasă, la parohia tatălui ei, aşa încât Svend trebui să parcurgă drumul lung, prin pădurea comunală, până la parohia învecinată, ca să predea darurile. Era şi o scrisoare lângă ele.

Gardianul Svend rămase de Paşti la curtea parohială. El îşi adusese cu el umorul senin şi le cânta oamenilor din gospodărie ori de câte ori era rugat să o facă. Barba şi tenul

său erau deschise la culoare, iar trupul său emana forţă. Căra apă atât în grajd, cât şi în bucătărie.

Rosa intră odată în odaia servitorilor tocmai când el cânta ceva.

— Continuă, cântă mai departe, spuse ea.

Iar gardianul Svend nu se lăsă rugat, ci îşi duse la sfârşit cântecul:

Mulţi fraţi de-ai noştri brăzdează
încă în această noapte
mări îndepărtate, zbuciumate de
vijeliile turbate.
Dumnezeu să-i aibă în paza sa,
acum când ceasul bate de cinci ori,
şi să-i ferească de rău.

— Voiam să spun, începu el apoi, că aici, în ţinuturile acestea, nu cântă nimeni. Oamenii sunt ca animalele, în fiecare zi la fel. Întâlnesc un om şi îl întreb dacă ştie să cânte, iar el spune că nu. Mă cuprinde de multe ori furia.

— Dar tu cânţi tot timpul? întrebă una dintre fete.

— Da, cânt. Nu sunt încruntat tot timpul, râd şi mă bucur de viaţă. Există mulţi oameni care o duc mai rău ca mine şi au tot felul de griji. Dar trebuie să vă spun: Hartvigsen, da, ăsta ştie să cânte.

— Zău? întrebă Rosa deodată.

— Sigur că da. Când citeşte rugăciunea şi intonează psalmul, nu cântă nimeni atât de tare ca el.

— El cântă de multe ori când este pe insulele Lofoten?

— Da, da, Hartvigsen cântă. Da, el cântă.

— Să-i transmiţi multe mulţumiri pentru cele trimise, spuse Rosa.

Gardianul Svend se înclină. Ah, Svend ăsta, el venea de la oraş şi cunoştea regulile politeţii, de aceea se înclină acum spunând:

— Da, vă mulţumesc. Şi îmi daţi şi o scrisoare pentru el?

— Ba nu, răspunse Rosa. O scrisoare? Nu, n-am ce să-i scriu de aici.

— Da, da, spuse gardianul Svend puţin mirat.

Nu, Rosa nu ştia ce să-i scrie logodnicului ei. Încercase inelul şi i se potrivea; dar ce grea îi era mâna cu inelul ăsta gros pe deget! Parcă nu ar fi fost mâna ei. Apoi se uită la cruce. Era o cruce mare de aur, o putea prinde pe o panglică de catifea neagră, aşa cum era acum la modă. Dar ea avusese şi până acum o cruce, una mică, primită la prima cuminecătură. În prima zi de Paşti îşi puse atât inelul, cât şi crucea; apoi le scoase şi le dădu la o parte. Scrisoarea o citi o dată; nu se aşteptase să fie altfel decât era; dar nu o mai reciti.

Poate că ar trebui totuşi să-i scrie lui Benoni câteva cuvinte şi să-i mulţumească? Nu era exagerat din partea ei. Aşa încât seara se aşeză la masă şi scrise frumos şi cu căldură: „Dragă Benoni, deşi este deja noapte şi aşa mai departe. Iar inelul se potriveşte şi am prins crucea pe o panglică de catifea neagră şi aşa mai departe. Noi, cei de acasă, suntem cu toţii bine şi acum mi-e somn, noapte bună. A ta, Rosa“.

În dimineaţa următoare ea voi să-i predea lui Svend scrisoarea, dar când coborî, acesta plecase deja. Căci gardianul Svend îi adusese şi lui Mack de la Sirilund o scrisoare de la căpitanul Hartvigsen, iar mâine era deja a treia zi de Paşti, şi el trebuia să se grăbească.

Aşa încât gardianul Svend străbătu iar pădurea comunală, cântă puţin, stătu de vorbă cu sine însuşi şi se gândi la tot felul de lucruri, ridică din umeri şi îşi continuă drumul. Acesta nu dură mult; când ajunse la Sirilund era încă lumină afară, deşi zilele erau foarte scurte. Ei îi predă lui Mack scrisoarea, intenţionând să înnopteze acolo şi să aştepte răspunsul.

Scrisoarea lui Benoni către Mack relata despre preţul peştelui, al ficatului, al icrelor şi al sării, indicând şi ce cantităţi cumpărase şi care erau perspectivele. În plus, el vânduse la un preţ bun o cantitate mare de scrumbii pentru momeală. În cele din urmă Benoni, care se afla în pragul căsătoriei, îl întrebă pe Mack de pianul din camera mare şi de măsuţa pentru lucru de mână, din lemn de trandafir, aşezată în camera mică; dacă Mack ar fi dispus să i le cedeze şi ce preţ cerea pentru ele. Deoarece în insulele Lofoten nu existau nici piane şi nici măsuţe din lemn de trandafir, ci doar măsuţe simple din lemn de brad la care ea nu putea coase. Mack i-ar face deci un mare serviciu. Cu deosebit respect, B. Hartvigsen de pe galera *Funtus.*

Mack se aşează să răspundă la scrisoare; era, de fapt, o mare pierdere pentru el să se lipsească de pian şi de măsuţă, dar ca să-i facă lui Benoni o plăcere, şi fiindcă iubita sa fină jinduia după obiectele numite, ba chiar nu putea trăi fără ele, el era dispus să i le vândă la un preţ care urmează să fie stabilit în viitor...

Gardianul Svend petrecu seara în odaia servitorilor, cântă tot felul de cântece şi făcu tot felul de şotii. Flăcăul ăsta bine dispus îşi alesese imediat după sosire un pat în hambarul din casa pentru servitori, pretextând că este foarte obosit după drumul lung parcurs. În jurul lui se lăsa întunericul, însă în hambar era cald bine, aşa că gardianul Svend era cât pe-aci să adoarmă profund. Dar nu-l răbdă inima să stea mai mult de o oră în pat, după care coborî iar până jos. Acolo se făcuse între timp lumină, iar la capătul scărilor întâlni un personaj agitat. Era mai-marele argaţilor din gospodărie.

Între cei doi se iscă o gâlceavă ridicolă.

— Aş avea un chef grozav să te dau afară, spuse argatul.

Gardianul Svend se mulţumi să râdă, răspunzând:

— Chiar aşa?

— Datoria mea este să supraveghez tot ce se întâmplă în odaia servitorilor. Mack însuşi mi-a ordonat aşa.

— Dar ce-am făcut?

— Ai fost sus, în hambar, vii acum de acolo... Jakobine! strigă argatul.

— Da, răspunse Brahmaputra de sus.

— Auzi şi tu, ea este sus.

— Şi ce-mi pasă mie! răspunse gardianul Svend. M-am odihnit puţin acolo. Sus, după un drum lung.

— Ai dormit fără să ai dreptul. Jakobine este soţia lui Ole Menneske.

— De unde să ştiu? Sunt străin aici. Vin de la oraş.

— Ştii ceva? Eşti un golan, care merge de la o gospodărie la alta, declară argatul.

— Ar trebui sa fii biciuit pentru gura mare pe care o ai, răspunse gardianul.

— Iar tu ar trebui să fii tras pe roată, ţipă argatul ca scos din minţi. Auzi ce îţi spun; tras pe roată!

— Este extrem de periculos să faci pe cineva golan! În orice

oraş normal ai fi ţintuit la stâlpul infamiei pentru gura ta spurcată, răspunse celălalt.

Brahmaputra îi întrebă de sus din ce cauză se ceartă. În clipa în care Svend văzu că are un public convenabil, el prinse curaj, se apropie de argat şi îşi scutură încet pumnii.

— Dacă nu te cărăbăneşti în clipa asta de aici, te scutur eu de ţi se vor clătina urechile, spuse el.

Brahmaputra coborî, fără teamă, curioasă şi cu părul creţ.

— Aţi înnebunit amândoi? întrebă ea

— N-ar trebui să fii atât de îngăduitoare. Ole Menneske este plecat doar pe insulele Lofoten şi se întoarce în curând.

Gardianul Svend părea să pună ceva la cale; el întrebă:

— Ai spus ceva?

— Nu, răspunse argatul, nu-mi pierd vremea cu tine; pur şi simplu te dau afară.

Brahmaputra interveni, îl luă pe argat de braţ şi îl trase la o parte.

— Nu-i frumos să vă sfădiţi aşa, spuse ea. Sunt Sfintele Paşti şi toată lumea trebuie să trăiască în pace. Hai, vino cu mine.

Şi argatul intră cu ea în odaia servitorilor.

Gardianul Svend rămase pe coridor, fluieră şi chibzui. De fapt, nu Brahmaputra îl interesa, ci Ellen, subreta; el o văzuse de câteva ori, glumise cu ea şi îi făcuse ochi dulci. Sper ca o să vină şi ea aici! se gândi şi intră în odaia servitorilor. Gardianul Svend începu să cânte şi să se foiască; subreta Ellen intră, de fapt, după puţin timp în cameră, rămânând acolo toată seara; dacă nu ar fi fost Paştile, ar fi început cu siguranţă să şi danseze.

În toiul veseliei apăru Mack ţinând în mână scrisoarea. Se lăsă o linişte mormântală şi toţi ar fi dorit să fie undeva cât mai departe, atâta respect le insufla bătrânul domn. Dar Mack nu dădu atenţie nimănui; nu se cuvenea să fie meschin şi morocănos cu servitorii.

— Fii bun şi predă-i lui Hartvigsen scrisoarea aceasta, se mulţumi el să-i spună gardianului Svend.

Svend luă în primire scrisoarea, se înclină frumos şi răspunse: „Da, da, o voi preda neapărat!“

Mack se întoarse şi părăsi încăperea.

Câtva timp rămaseră cu toţii liniştiţi, dar apoi se stârni din

nou veselia şi larma se înteţi, fiindcă se simţeau acum, cu toţii, uşuraţi. Mack se aflase acolo, Mack le vorbise aşa, întocmai ca unul dintre noi. Ah. Mack ăsta!

Gardianul Svend strigă:

— Acum cântăm cântecul: *Ah, voi, fetelor din Sorosi!* Ascultaţi-mă bine. Nu uitaţi că după fiecare vers pe care îl cânt eu, voi intonaţi în cor refrenul: *Ah, voi, fetelor din Sorosi!* Aşa am învăţat şi eu. Atenţie, încep.

— N-am putea să şi dansăm puţin? întrebă Brahmaputra cu impertinenţă. Fata asta parcă avea acum draci în ea.

Argatul răspunse ameninţător:

— Da, da. Ole Menneske este încă pe insulele Lofoten, dar...

— Ia, mai lasă-mă în pace cu Ole Menneske, răspunse Brahmaputra, cuprinsă de poftă de dans şi îndreptându-se cu paşi unduitori spre el.

Iar argatul spuse, electrizat şi el şi uitându-se la ea:

— Măcar de n-ar fi Paşti.

— Ia mai lasă-mă în pace şi cu Paştile, răspunse Brahmaputra.

Argatul veni spre ea şi o luă la dans. Şi, fiind un flăcău puternic, o învârtea în toate direcţiile. Gardianul Svend şi subreta Ellen îi urmară exemplul, iar după ei încă două perechi. Aduseră un băiat care avea un acordeon şi se lăsă cu o adevărată petrecere pentru toţi. Cei doi nevoiaşi încărunţiţi, Fredrik Mensa şi Mons, şedeau într-un ungher privindu-i pe ceilalţi şi semănând cu două trupuri neînsufleţite venite dintr-o altă lume. Din când în când ei schimbau câteva cuvinte unul cu altul, puneau întrebări şi răspundeau, de parcă cele spuse de ei ar fi avut vreo importanţă. Cei doi însă pluteau într-o beatitudine tâmpă, plini de voioşie – săraci cu duhul, dar cu adevărat fericiţi; fără îndoială că, pentru ei, odaia era cea care îi chemase pe oameni ca să danseze. Din când în când, mâinile lor scheletice ţâşneau în sus, de parcă ei ar fi vrut să domine cu ele încăperea.

Iar gardianul Svend – dar oare unde dispăruse împreună cu subreta Ellen? Ei se furişaseră afară şi stăteau înlănţuiţi, spunându-şi vorbe frumoase, iar el o îmbrăţişă şi o sărută de două ori. Era atât de subţirică şi se numea Ellen – era o fiinţă minunată. Când o dezmierda cu un cuvânt tandru, ea îşi

închidea ochii, la fel de îndrăgostită ca el. Totul era drăgălaş la ea.

— Ai mânuţe atât de mici şi de reci, trebuie încălzite, spuse el. În afară de aceasta, este atât de uşor să spui „Ellen“, este un nume danez.

Cât de tineri şi de îndrăgostiţi erau amândoi!

În ziua următoare, gardianul Svend se întoarse pe insulele Lofoten.

12

TÂNĂRUL Arentsen are un drum lung de făcut. S-a sculat dis-de-dimineaţă şi se află acum în mijlocul pădurii comunale, pe cărarea care duce în parohia învecinată. Merge pe jos, este o sâmbătă nu prea rece de iarnă.

Dar oare ce vrea omul ăsta priceput într-ale legilor – ce intenţionează să facă? De ce depune atâta efort Arentsen cel atât de comod, mocăitul ăsta leneş? Dumnezeu ştie! Tânărul îşi spune însă că acţionează în interesul afacerilor sale. Nu a mers la biserica din comuna sa pentru a se face cunoscut? Şi nu va merge mâine, din aceleaşi motive, la biserica din parohia învecinată? Tânărul are tot felul de planuri, el vrea să împartă dreptate, vrea să le explice oamenilor din mai multe parohii care sunt legile. Bine, dar până la primăvară nu o să aibă de lucru, deoarece toţi bărbaţii sunt pe insulele Lofoten, iar comuna nu are bani. În acest caz, ce vrea acum?

Tânărul Arentsen înlătură zăpada de pe ciotul unui copac şi se aşază. Apoi îşi consumă merindele, bea ceva dintr-o sticlă, mai trage o duşcă, apoi încă una, goleşte sticla şi o aruncă în zăpadă. Ah, ce uşor îi va fi fără sticla asta grea! se gândeşte Arentsen. Şi nu este câtuşi de puţin supărat că a golit-o, deoarece mai are la el încă una, plină.

O zi de iarnă frumoasă şi liniştită în pădure şi pe câmpii! Nu este deloc plictisitor acum, dimpotrivă, este cât se poate de interesant!... Tânărul Arentsen îşi dă capul pe spate şi se uită atent în jur, a auzit ceva. Vine cineva – hei, ce întâmplare! este Rosa!

Ei se salută, fiind amândoi surprinşi.

— Veneai la noi? întrebă el.

— Da. Iar tu veneai la noi?

— Eu îmi văd de interese. Trebuie să mă arăt cât mai mult în toate bisericile, ca să mă cunoască lumea.

Rosa consideră că trebuie şi ea să se justifice:

— Plecasem la Sirilund. Încă nu am trecut pe acolo în anul acesta.

Dar pe măsură ce surpriza întâlnirii lor de aici, de pe munte, se potoleşte, se înteţeşte în amândoi ciuda că au avut tocmai astăzi ideea s-o pornească la drum. Ah, de ce nu mai aşteptaseră puţin! Rosa nu se află într-o situaţie chiar atât de rea, căci ea obişnuia să facă, din timp în timp, câte o vizită la Sirilund încă de pe vremea Edvardei, de pe vremea când purta rochii scurte. Tânărul Arentsen se gândeşte însă cătrănit: cine m-a pus s-o iau din loc chiar astăzi! Ei şi? N-o să reuşească el să găsească o ieşire din încurcătură?

— M-am gândit eu că poate o să pleci astăzi de acasă, spuse el.

— Aşa?

— Şi exact de aceea am ieşit şi eu. Voiam să merg, în absenţa ta, la biserica voastră.

Oare Rosa înţelesese aluzia? Ea începu să râdă şi spuse:

— Mulţumesc. Mulţumesc foarte mult!

— M-am gândit că nu o să-ţi pese, fiindcă tu... Şi am vrut să fiu şi eu măcar o dată pe placul tău.

— Ai devenit nemaipomenit de serios, spuse ea neîncrezătoare. Găseşti că este frumos din partea ta să treci pe la noi, atunci când eu sunt plecată de acasă?

Tânărul nu se simţea în apele lui de atâta seriozitate.

— Dacă o iei aşa, prefer să mă întorc şi să te însoţesc, declară el.

Ei făcură câţiva paşi.

— Nu, spuse ea, mai bine mă întorc eu. Căci n-am nimic de făcut pe-acolo.

Aşa că se întoarseră iar, îndreptându-se spre casa Rosei.

Continuară drumul, vorbind despre una şi alta, fără să se certe; pe Arentsen îl cuprinse moleşeala din pricina sticlei pe care o golise.

— Ia-o înainte. Mi-a intrat ceva în cizmă, spuse el, rămânând în urmă.

Rosa merse câtva timp, apoi se opri în loc, aşteptându-l. El venea după ea ca un băieţandru, ca un partener de dans, făcând glume pe seama picioarelor sale rănite. Apoi se repezi deodată la ea, întrebând-o dacă mai este logodită cu poştaşul Benoni.

Da, este. Dar să nu mai vorbim despre asta.

— Ştii foarte bine că este absurd, spuse el, în prima clipă ea vru să dea un răspuns tăios, dar apoi se linişti, devenind foarte politicoasă. Hm, spuse ea. Şi s-ar putea ca, în sinea ei, să fi fost de aceeaşi părere.

Ei îşi continuă drumul. Se face ora două, se face ora trei; sus, pe munte, bate puţin vântul, din când în când licăreşte câte o stea pe cer. Tânărul Arentsen vorbeşte încet şi cuviincios, ca să fim sinceri, fusese iarăşi un leneş, trăsese deja de dimineaţă la măsea, nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să continue. Nu era, de fapt, un beţiv, ci un boem înrăit care credea că pe un asemenea drum nu strică să ai la tine o sticlă cu rachiu... Se face ora patru, drumul începe să coboare pe versantul opus, în pădure este mai cald, pământul devine mai negru.

— Ar fi posibil să fie absurd, spuse Rosa deodată.

El rămase o clipă pe gânduri, încercând să-şi amintească ce spusese cu câtva timp înainte şi din ce cauză ea îi dădea acum dreptate.

— Da, da, cu adevărat absurd, răspunse apoi, nu este bărbatul potrivit pentru tine. Curată absurditate.

— Dar n-ai voie să spui *tu* aşa ceva, replică ea cu violenţă. Este într-adevăr urât din partea ta să spui aşa ceva.

— Atunci renunţ... e al dracului de neplăcut să parcurgi un drum atât de lung, dacă nu eşti obişnuit s-o faci; acum mi s-a desprins ceva la bretelele pantalonilor. Aşteaptă-mă puţin mai încolo.

Ea se îndepărtă. Când o ajunse din urmă, tocmai răsărea luna, chiar în faţa lor, seara era frumoasă.

— Iată şi luna, spuse el înviorat. După care continuă să flecărească, arătă cu mâna în sus şi se opri: Ascultă cum foşneşte liniştea! Apoi vorbi mai departe, fără oprire şi fără să-şi facă probleme: Ca să vezi! Avem chiar şi lună plină! Cum se zgâieşte la noi. Este chiar penibil pentru tine că te priveşte

drept în faţă.

— Zău? Dar de ce?

— Tu, care ai fost logodită cu poştaşul Benoni.

Ea nu răspunse nimic. Cum de era în stare să se comporte atât de cuviincios şi să nu-i dea o ripostă mai sarcastică? Iată că tânărul Arentsen spusese: *ai fost* logodită. Deci el sugerase că acum nu mai era.

— *Borre aekked!* salută cineva.

— *Ibmel adde!* răspunse Rosa absentă. Era laponul Gilbert care mergea spre Sirilund.

— Salutări din partea noastră, spuse Arentsen.

Iar laponul Gilbert transmise salutările lor, adică intră din casă în casă spunând peste tot acelaşi lucru: probabil că nu se alege nimic din povestea cu Benoni şi Rosa, fiica pastorului! Ah, cu câtă măiestrie se pricepea să transmită mai departe noutatea acestei seri cu lună.

— Ciudat că a trebuit să-l reîntâlnesc tocmai în seara aceasta pe laponul Gilbert, spuse Rosa gânditoare.

Ei ajunseră la curtea parohială. Tânărului Arentsen i se făcu o primire caldă, ca unui oaspete de seamă; în casa pastorului Barford se serviră toată seara bucate alese şi un *toddy* concentrat. Şi după ce băutura îşi făcuse efectul, chiar şi mama Rosei trebui să râdă de mai multe ori la istorioarele hazlii ale tânărului avocat.

— Probabil că mama dumneavoastră este acum foarte bucuroasă? spuse soţia pastorului.

— Vă asigur, stimată doamnă, că nu mă slăbeşte o clipă cu atenţiile ei.

Soţia pastorului zâmbi scuzând-o:

— Biata de ea, doar e şi ea mamă!

— Mă înarmează cu două perechi de mănuşi.

— Bietul de dumneata!

— Bietul de mine? Doar natura mea rezistentă mă ajută să suport totul.

Soţia pastorului râse iar din toată inima, juristul era un om atât de nostim.

După ce pastorul şi soţia sa se retraseră, tânărul Arentsen şi Rosa rămaseră încă multă vreme împreună. Şi se şi înţeleseră bine. Arentsen devenise mult mai rezonabil. Rosa nu-l auzise

încă niciodată vorbind atât de serios şi de coerent. În fond, plecară amândoi de la constatarea că ei doi trebuiau totuşi să se căsătorească; ideea asta cu Benoni fusese o absurditate. Obişnuinţa de paisprezece ani îi făcuse să se regăsească şi era firesc să fie aşa. Tânărul vorbi cu toată sinceritatea despre perspectivele lor de viitor. O să fie totul bine, o să aibă şi un porumbar şi un hambar, he-he. Corăbiile care veniseră de Paşti acasă duseseră celor de pe insulele Lofoten vestea despre întoarcerea lui şi el primise deja o serie de scrisori de la diferiţi oameni care aveau nevoie de ajutorul său. Dacă stai să te gândeşti că ei nu avuseseră răbdare să aştepte până la revenirea acasă, de teamă că partea adversă ar putea pune mâna pe el... He-he...

Rosa întrebă:

— Dar ce să fac cu Benoni?

— De fapt, ce să faci cu el! spuse şi Arentsen, dând cuvintelor ei un subînţeles. Îl dai afară.

Rosa scutură din cap:

— Nu se poate. Bineînţeles că trebuie să termin într-un fel oarecare toată povestea, dar... Îi voi scrie.

— Nici vorbă. Nu este necesar.

— Au trecut doar câteva zile de când am primit iar o scrisoare de la el, spuse Rosa. Aşteaptă o clipă, s-o caut. Nu i-am răspuns, mi-a venit prea greu.

Rosa se duse după scrisoare. În timpul acesta, se gândea la inel şi la cruce şi se gândea şi la cameră şi la iatacul cel mare pe care Benoni le construise de dragul ei. Apoi îi veni în minte o anumită zi din jurul solstiţiului de vară.

— Este scrisă puţin cam ciudat, dar... îi spuse ea, ca o scuză, lui Arentsen, despăturind scrisoarea; avea o mină foarte gravă, chiar melancolică.

— În fond, importante nu sunt nici literele şi nici cuvintele, adăugă ea apoi.

— Dar ce este important?

— Sensul, răspunse ea scurt pentru a preîntâmpina orice ironie din partea lui.

Scrisoarea lui Benoni era foarte bombastică – ah! ce greu îţi venea să nu râzi de stilul acesta ciudat. Scria cam în felul următor: el ia fără plăcere pana în mână, dar ar vrea în primul

rând să-i comunice că se bucură de o sănătate bună. Apoi că fusese foarte mâhnit de tăcerea ei cu ocazia întoarcerii lui Svend. Doar două rânduri să-i fi scris şi i-ar fi făcut o bucurie pentru întreaga iarnă; dar probabil că ea nu avusese prilejul să-i scrie. În ceea ce priveşte încărcătura, el cumpără ce poate şi acţionează în interesul lui Mack, dar există mulţi cumpărători şi acest fapt ridică preţurile. „Şi mai trebuie să-ţi povestesc că am primit de la proprietarul insulei două perechi de porumbei pe care îi aduc la primăvară acasă, pentru porumbarul nostru. Doi albi şi doi albaştri. Poţi vedea şi din asta că te afli în permanenţă în gândurile mele şi că îţi păstrez credinţă până la moarte. Iubita mea Rosa, punând cazul că ai vrea totuşi să-mi scrii câteva rânduri, nu uita să adaugi numele galerei: *Funtus*, căci aici există acum multe galere rapide şi ambarcaţii. Şi cât de recunoscător ţi-aş fi şi te-aş binecuvânta şi aş păstra scrisoarea ta la pieptul meu, ca pe e floare. Cât priveşte alte noutăţi, îţi pot face cunoscut că avem aici un pastor nou foarte bun, care ne vizitează nu numai pe noi, cei de la bord, ci şi pe pescarii din cele mai sărăcăcioase colibe. Iar noi, cei care străbatem de dimineaţa până seara mările, ducem o viaţă plină de primejdii şi putem în orice clipă să fim chemaţi în faţa lui Dumnezeu. Aşa, de exemplu, o corabie din Helgeland, din Ranen pe Helgeland, s-a răsturnat miercurea trecută, pe la amiază, iar un om cu numele Andreas Helgesen s-a înecat. Pe ceilalţi i-a salvat chila, dar ei au pierdut tot ce au avut şi toate uneltele, adică undiţele. Pentru moment închei rândurile mele cu rugămintea să binevoieşti să-mi răspunzi, deoarece te iubesc din toată inima şi din tot sufletul meu. Iar atunci când m-ai ales să-ţi fiu tovarăş de viaţă nu ai ţinut cont de starea mea socială şi de cunoştinţele mele, ci de inima mea modestă. Am gândit multă vreme să-ţi tăinuiesc ceva şi să-ţi spun doar la întoarcerea mea, dar acum m-am răzgândit şi cred că este mai bine să-ţi povestesc, şi anume că i-am scris lui Mack două scrisori şi am primit şi două răspunsuri şi ne-am înţeles să cumpăr de la el pianul la care cânţi tu şi măsuţa din lemn de trandafir din odaia mică. Le voi transporta la casa noastră şi o să fie un mic dar din partea mea la întoarcerea acasă. Rămâi cu bine şi scrie-mi curând. Al tău. B. Hartvigsen pe nume. Numele galerei este *Funtus.*“

— Doamne Dumnezeule, dar este scrisoarea unui om de pe alt tărâm! spuse tânărul Arentsen, cu ochii căscaţi de uimire.

— N-aş putea să spun asta, răspunse Rosa. Dar se simţea jenată şi băgă imediat scrisoarea în buzunar.

— Cât priveşte alte noutăţi, îţi pot face cunoscut că avem un pastor bun, murmură el, uitându-se la Rosa.

— Ah, de ce ţi-am arătat-o! exclamă ea, ridicându-se brusc de pe scaun.

În timp ce ea aranja ceva, iritată şi indispusă, el nu se putu abţine şi continuă să o tachineze:

— Şi cum se numea omul acela din Helgeland care s-a prăpădit? Cred că Andreas Helgesen. Vezi să nu-i uiţi numele.

Rosa răspunse de undeva, din cameră:

— Nu ţii cont de tot ceea ce a făcut el pentru mine. Şi acum a mai cumpărat pentru mine şi pianul şi măsuţa pentru lucru de mână a doamnei Mack.

— Da, deci n-o să mai ai parte de ele.

— Că n-o să mai am parte de ele nu are nicio importanţă; dar el le-a cumpărat şi a dat atâţia bani pe ele! Nu! Este oribil din partea mea, îmi vine să urlu.

— Nu mai spune! exclamă el iritat, ridicându-se.

Rosa se înfurie:

— Ce tot spui? N-ai niciun pic de inimă. Îi voi scrie chiar acum, urc acum imediat în cameră şi îi scriu. Să primească măcar o mică scrisorică de la mine pentru tot binele pe care a vrut să mi-l facă.

— Duc eu mâine scrisoarea, răspunse Arentsen.

13

ÎN DIMINEAŢA următoare, Arentsen se oferi din nou să ia cu el scrisoarea către Benoni, dar Rosa îl refuză:

— Nu, căci n-ai s-o expediezi.

— Fireşte că nu, răspunse el. Dar ai scris-o cu adevărat?

— Dacă am scris-o? Bineînţeles.

— În orice caz, să n-o expediezi. Aşa ceva nu se dă niciodată din mână.

— Nu te mai obosi să o faci pe înţeleptul. Scrisoarea va pleca.

După slujba religioasă şi după ce Arentsen li se arătase tuturor lângă biserică, se făcuse deja prea târziu să plece spre casă, aşa că el acceptă invitaţia pastorului de a rămâne la ei peste noapte. Iar seara, Rosa îi promise să-l însoţească până la Sirilund.

Luni dimineaţa ei porniră la drum, înarmaţi cu merinde şi o ploscă cu băutură de la casa parohială. Rosa luase cu ea scrisoarea către Benoni, fiind încă foarte hotărâtă să i-o expedieze.

Ajungând în comună, Rosa o coti spre Sirilund, în timp ce tânărul Arentsen o luă pe drumul care ducea la gospodăria paracliserului. Se învoiseră în toate privinţele. Înainte de a se despărţi, Rosa voi să afle când se vor căsători. Iar când el răspunse că *ea* era cea care trebuia să fixeze data, ea propuse ziua de doisprezece iunie, adică momentul când se aducea batogul de la uscătorie. Căzură de acord şi în această privinţă...

Pescarii de pe insulele Lofoten se întoarseră acasă şi, la scurt timp după ei, sosi şi Benoni cu corăbierii săi şi cu ambarcaţiile încărcate. Ei transportară imediat peştii pe stânci, ca să fie spălaţi şi apoi puşi la uscat.

Cu ultimul pachebot sosise un domn foarte ciudat – un străin îmbrăcat într-un costum cu carouri mari şi înarmat cu o undiţă care putea fi desfăcută şi apoi reasamblată. Era un englez cu numele de Hugh Trevelyan, un om între patruzeci şi cincizeci de ani. El se duse de îndată pe stânci unde asistă la spălatul peştelui două zile consecutiv, de dimineaţa până seara târziu. Nu scotea niciun cuvânt şi nu deranja pe nimeni. Arn Törker[5], care supraveghea muncitorii, se duse la el dându-i bineţe şi întrebându-l cine era. Englezul se făcu însă că nu-l vede. Era însoţit de un băiat care îi căra valiza şi căruia îi dăduse un taler, dar bietul băiat stătea acum să leşine de foame, fiindcă nu mâncase nimic toată ziua. Arn Törker îi dădu ceva din merindele lui.

— Ce fel de domn este acesta? întrebă Arn Törker.

— Nu ştiu, răspunse băiatul; vorbeşte cu mine întocmai ca frăţiorul meu mai mic când îmi porunceşte ceva; iar când l-am întrebat dacă vine din străinătate nu mi-a răspuns nimic.

— Poate că o fi vreun comediant de la iarmaroc, spuse Arn

5 Arn Uscătorul de peşte; de la *törker* – cel care usucă peştele (norv.) (n.t.)

Törker... Englezul stătea rezemat de componentele undiţei sale, fuma din pipă şi privea cum se munceşte; din când în când, scotea din valiză o sticlă şi trăgea o duşcă din ea. Ah, cum mai bea şi cât de fixe îi erau privirile. Golea două sticle pe zi; din când în când se aşeza pe un bolovan fiindcă se împleticea. După două zile, când spălatul peştelui luă sfârşit, ciudatul domn Hugh Trevelyan îl luă pe băiat şi plecă. Din când în când se oprea în loc, se uita la stânci şi ridica de jos câte o piatră pe care o cântărea în mână înainte de a o arunca; ajuns în dreptul casei lui Benoni, el examină din nou, cu atenţie, stâncile şi îl puse pe băiat să-i desprindă câteva fragmente mici, pe care le băgă în valiză. Apoi declară că vrea să meargă în parohia învecinată, iar băiatul îl conduse prin pădurea comunală şi peste munte; el primi pentru aceste servicii doi taleri. Englezul se apucă acum să-şi asambleze undiţa şi să pescuiască somoni în râul cel mare. De undiţă era prinsă o roată cu ajutorul căreia scotea peştele din apă. După ce pescuise toată ziua, el intră, seara, în prima gospodărie întâlnită şi ceru permisiunea să-şi prepare mâncarea. Îşi prepară somonul şi îl mâncă; după care scoase câteva monede de argint şi plăti. Proprietarul gospodăriei, Marelius din Torpelviken, încheie cu străinul un contract prin care el îi dădea acestuia dreptul să pescuiască acolo pe tot timpul verii. Marelius primi în schimb mulţi taleri – englezului nu-i păsa de bani. Pe scrisorile primite de englez în decursul verii stătea sens atât *Hon.*[6], cât şi *Sir.,* deci cu siguranţă că el nu era un fitecine. Se instală în căsuţa unor ţărani săraci, care ţinea de gospodărie şi pe ai cărei locatari îi plătise ca să i-o elibereze. Timp de două luni el rămase treaz, dar apoi aduse rachiu de la Sirilund şi bău zdravăn două săptămâni în şir, după care rămase iarăşi treaz până în toamnă. Era foarte scump la vorbă.

A fost singurul eveniment mai neobişnuit din aceste ţinuturi. Batogul lui Mack se usca tot mai bine, iar banii pentru spălatul şi curăţatul peştelui, această simbrie binecuvântată pe care o primeau femeile şi copiii, intra încet, dar sigur în colibele pescarilor, reprezentând un mare ajutor. Aşa se întâmpla în fiecare an...

Rosa era când la Sirilund, când acasă, în gospodăria

6 Prescurtare de la *honourable* – onorabil (engl.) (n.t.)

parohială şi ieşea de multe ori la plimbare cu logodnicul ei, tânărul Arentsen. Scrisoarea către Benoni nu fusese expediată. Bineînţeles că Rosa intenţionase multă vreme să fie onestă şi să expedieze scrisoarea, dar căldura sufletească o părăsi, aşa că scrisoarea rămase, o zi după alta, neexpediată până ce Rosa o luă şi o puse la păstrare. Desigur că Nikolai avea dreptate când spunea că asemenea scrisori nu se dau din mână. În cele din urmă, Rosa se simţi tot mai puţin vinovată: Benoni trebuia să-şi înfrunte destinul, aşa cum şi-l înfruntase şi ea pe al ei timp de paisprezece ani; asta era viaţa. Dar naşului ei, adică lui Mack, încercase mereu să i se destăinuie, fără ca acesta să-i dea ascultare. Nu mă pricep la aşa ceva, spunea el, făcând un semn cu mâna. Dar din ce cauză naşul Mack se pricepuse la aşa ceva atunci când o combinase cu Benoni? Ho-ho, Mack înţelegea deja dedesubturile! Toată comunitatea cunoştea acum povestea – o mică vorbă precaută aruncată de laponul Gilbert devenise, încetul cu încetul, o adevărată avalanşă de bârfe. Rosei nu-i displăcea faptul că oamenii aflaseră noutatea – asta o scutea pe ea de alte explicaţii, ajutând-o să treacă mai uşor peste toată situaţia.

Dar, în timpul vizitelor ei la Sirilund, Rosa nu se prea simţea în largul ei, odată şi odată va veni şi ziua scadenţelor.

În primele zile după reîntoarcerea sa acasă, Benoni fusese extrem de aferat, el transportase în locuinţa sa pianul şi măsuţa de lemn de trandafir; Mack pusese o singură condiţie, şi anume ca transportul să se facă seara târziu. În rest, Mack fixase un preţ foarte rezonabil: trei sute de taleri pentru totul, pentru aceste piese moştenite, pentru aceste bijuterii aproape inestimabile.

Când Benoni se sperie totuşi puţin de acest preţ, declarând că nu dispunea de atâţia bani, Mack îşi dădu capul pe spate şi răspunse:

— Dragul meu Hartvigsen, dar avem doar cont curent unul la altul... de altfel, încă ceva: ai cumpărat argintărie, ai făcut rost de ea?

— Am cumpărat inelul şi crucea pentru ea, răspunse Benoni, răsucindu-şi pe degetul mâinii drepte propriul său inel nou.

— Dar n-ai argintărie? Şi din ce vrei ca ea să mănânce? întrebă Mack.

Benoni îşi trecu mâna prin părul des şi aspru, fără să ştie ce să spună.

Mack continuă:

— Nu vreau să afirm că eşti un om lipsit, având în vedere tot ceea ce posezi, şi desigur că Rosa mănâncă şi cu linguri din os, dacă nu are încotro. Dar se ridică întrebarea dacă tu, Hartvigsen, eşti atât de nevoiaş încât să pretinzi ca ea să mănânce cu o lingură şi o furculiţă de tinichea.

— Zău că nu m-am gândit la asta, murmură Benoni.

Mack declară scurt şi hotărât:

— Îţi voi ceda o parte din argintăria mea.

Apoi puse mâna pe pană şi începu să facă nişte socoteli.

Benoni îi mulţumi pentru ajutor, pentru că îl scosese din impas. E, într-adevăr, o satisfacţie să ştii că posezi personal argintăria de care ai nevoie la propria ta nuntă...

— Dar nu prea mult, îi spuse el lui Mack, nu mai multă argintărie decât pot plăti, dacă asta calculaţi acum.

— Socotesc cel mai mic preţ pe care îl poate plăti un cerşetor atât de prăpădit ca tine, răspunse Mack măgulindu-l. De altfel, cred că ar trebui să-ţi fie puţin ruşine. Na – vei primi strictul necesar pentru suma de o sută de taleri.

— La un loc sunt deci patru? întrebă Benoni. N-am atâţia bani.

Mack începu să scrie ceva pe o hârtie.

— Să nu scrieţi că aceşti patru sute urmează să fie scăzuţi din cei cinci mii! strigă Benoni. Scrieţi separat. Vi-i voi restitui cât mai repede.

— Bine...

Benoni era acum posesorul multor lucruri valoroase, şi el simţea o bucurie neobişnuită când se plimba prin cameră admirându-le. Una dintre linguri şi una dintre furculiţe, care i se păreau deosebit de frumoase, erau pentru uzul zilnic al Rosei şi nu trebuiau amestecate cu celelalte. El le încercă, să vadă dacă s-ar potrivi pentru gura ei, apoi le înveli separat. Ah, Rosa va avea o surpriză! Dar zilele treceau şi Rosa nu se arăta; el îi scrise, dar ea nu veni nici după aceea. Atunci începu să se frământe. În curând nu mai avu încotro şi află şi el ce se vorbea în comună despre Rosa şi tânărul Arentsen. Îşi spuse că este imposibil, un zvon fără căpătâi, o minciună sfruntată; dar în

inima sa rămase totuşi un ghimpe. Nu pregătise pentru ea casa şi pianul, şi argintăria – totul? Chiar şi porumbeii erau aici, se plimbau agale prin curte, se înălţau şi zburau, dând greoi din aripi, până la căsuţa lor. Ce vietăţi voioase, porumbeii ăştia de soi! Masculii se foiau în cerc, ca nişte dansatori, iar când se strângeau toţi pe acoperişul hambarului, nu făceau altceva decât să murdărească, fără voie, tot peretele.

Iar zilele treceau...

Într-o după-amiază, Benoni se plimba de colo-colo pe drumul ce ducea la gospodăria paracliserului. Şi iată că o întâlni pe Rosa.

Da, Benoni se plimba. Se apropia primăvara, gheaţa se topise, fiordul strălucea ca o oglindă alb-albăstruie, se întorseseră păsările migratoare, coţofenele se spălau şi ţopăiau, iar codobaturile scormoneau pământul mai încolo pe câmpie, făcând gălăgie şi râzând toată ziua. Venise deci primăvara. Benoni auzise multe bârfe despre Rosa, logodnica sa; se abţinuse o săptămână întreagă să întreprindă ceva, dar acum ieşise la plimbare.

Amândoi păliră când se întâlniră. Ea observă imediat inelul gros, de aur, de la degetul mâinii sale drepte.

— Ei, te plimbi, spuse Benoni, după ce o salutase şi dăduse mâna cu ea.

— Da. Ce bine şi sănătos arăţi după călătoria in insulele Lofoten, răspunse ea pentru a-l molcomi puţin. Vocea ei nu era însă prea sigură.

— Găseşti?

Benoni voia să lase impresia că nu ştie nimic şi că nu dă crezare bârfelor pe care le auzise; nu era asta Rosa, logodnica sa? El o îmbrăţişă, vrând să o sărute.

— Nu, spuse ea, desprinzându-se din braţele lui.

El nu insistă, ci îi dădu drumul, întrebând-o:

— De ce nu?

— Nu, repetă ea.

El se supără şi spuse:

— Nu-ţi voi cerşi favorurile.

Pauză.

Ea stătea în faţa lui, cu capul aplecat, iar el se uita tot timpul la ea, pregătindu-se pentru ceea ce va urma.

— Am aşteptat câteva cuvinte de la tine după întoarcerea mea din insulele Lofoten.

— Da, răspunse ea intimidată.

— Dar nu te-ai arătat de când am revenit acasă.

— Aşa este, răspunse ea stingherită.

— Ce să cred, ce să gândesc? S-a terminat totul între noi?

— Mă tem că da.

— Am auzit ceva despre toate astea, spuse el dând din cap, fără să ridice tonul. Nu-ţi mai aminteşti de promisiunea pe care mi-ai făcut-o?

— Ba da, îmi amintesc, dar...

— Şi nu-ţi aminteşti că am însemnat o zi din calendar?

— Zău? Ce ai însemnat? Ei da, spuse ea apoi, începând să înţeleagă.

— Am însemnat ziua pe care ai fixat-o tu însăţi.

Ea scutură încet din cap; era îngrozitor.

— Ziua în care urma să ne căsătorim, continuă el torturând-o încă puţin.

Ea făcu doi, trei paşi, apoi începu:

— Ce să-ţi răspund? Nu ne potrivim unul cu altul, nu ştiu... Bineînţeles că nu se cuvine să procedezi aşa cum am procedat eu; dar nu mai pot schimba lucrurile. Imaginează-ţi cum ar merge totul mai departe. Pentru Dumnezeu, Benoni, trebuie să uiţi totul.

— Da, ţie îţi este uşor să vorbeşti, spuse el; din păcate eu nu mă pot băga într-o ceartă cu tine. Dar oamenii spun că vrei să te căsătoreşti cu Nikolai Arentsen.

Ea nu răspunse nimic.

— Şi că el este deja obişnuit cu tine, mai spun ei.

— Da, ne cunoaştem de mult. Încă din copilărie, admise ea. Benoni se uită la faţa ei ovală, la gura mare cu buzele pline; pieptul îi tresălta, iar ea îşi ţinea ochii atât de aplecaţi, încât genele păreau o dungă orizontală. Ah, diavolul pusese mâna pe ea din moment ce avea o asemenea gură.

Buzele sale tremurau de agitaţie, aşa încât i se vedeau dinţii gălbui, ca de morsă:

— Da, da, Nikolai este primul care te-a avut, poate deci să fie şi ultimul care te are, spuse el, încercând să pară indiferent

— Da, răspunse ea, simţindu-se uşurată. Lucrurile fuseseră,

în fine, spuse, nu mai avea ce să adauge.

— Nu degeaba ţi-a cerut Nikolai tot felul de lucruri, continuă Benoni agitat.

Ea îi aruncă o privirea interogativă.

— Aşa spun oamenii. Toată distincţia nu valorează deci mai mult decât un rahat de porumbel. Du-te la el şi încurcă-te iarăşi cu el.

Ea rămase cu ochii căscaţi privindu-l, faţa ei păru să se lăţească luând o expresie de nevinovăţie; asta dură o clipă, după care se schimonosi, iar ochii ei împroşcară scântei.

Benoni îşi dădu seama că mersese prea departe şi se zăpăci puţin.

— Aşa spun oamenii, preciză el. Eu nu ştiu. Nu mă interesează.

— Eşti nebun! exclamă ea.

El regretă cele spuse şi începu iar să vorbească, flecărind vrute şi nevrute şi devenind ridicol în confuzia sa.

— Doamne Dumnezeule, dar nu o lua chiar atât de tragic! spuse el. Crezi cumva că eu sunt un asemenea porc!? Dar îmi este imposibil să stau aici şi să-ţi vorbesc pe un ton liniştitctrebuie să înţelegi. Ţie nu-ţi pasă de inima mea umilă şi dai importanţă doar prostiei pe care am spus-o. Dar nu te mai gândi la asta, o consolă el.

Ea se linişti. Dar în timp ce stătea în faţa lui, cu capul aplecat, câteva lacrimi se prelinseră din ochii ei de-a lungul nasului şi apoi pe rochie. Deodată ea întinse mâna fără să-şi ridice capul şi spuse doar:

— Rămâi cu bine!

După care o luă în grabă din loc.

— Să nu crezi aşa ceva, mai spuse ea, întorcându-şi capul.

— Ce să nu cred? Nu, nu cred şi nici n-am crezut vreodată. Dar tu nu te gândeşti decât la ceea ce te priveşte pe tine; nu te prea gândeşti la tot ce va trebui *eu* să îndur de acum în tot restul vieţii mele. Nu mai reprezint pentru tine un om care merită a fi luat în seamă.

— Am greşit profund faţă de tine, ştiu asta.

— Da, tu ştii, o ştii foarte bine, dar nu vorbeşti despre asta. Te simţi mult prea distinsă pentru aşa ceva, în comparaţie cu un biet pârlit ca mine. Tu pleci, dar eu rămân aici după plecarea

ta. Găsesc că te-ai decis puţin prea repede; dar cu siguranţă că tu nu eşti de aceeaşi părere.

Neprimind niciun răspuns, el se înfurie şi îl cuprinse dorinţa de a face pe grozavul, aşa că rosti:

— Da, da, Benoni şi cu mine va trebui să depăşim situaţia!

Ea mai făcu doi, trei paşi, apoi îşi întoarse capul şi spuse:

— Şi îţi voi trimite totul înapoi – ştii tu ce.

— Ce?

— Inelul şi crucea.

— Nu, să nu faci aşa ceva. Le-ai primit de la mine, deci îţi aparţin. Iar în ceea ce mă priveşte pe mine – har Domnului, nu am nevoie de ele.

Ea scuturǎ doar din cap şi se îndepărtă.

14

BENONI rămase încă puţin pe loc, neştiind ce să facă. În prima clipă, voi să meargă după Rosa; dar asta să o facă dracu', nu el! Aşa că se decise să o pornească spre curtea paracliserului, deşi nu avea ce căuta acolo. Nu, Benoni nu mai era acum drept ca o statuie şi nici nu se mai putea lăuda, în glumă că, din păcate, o cucerise pe Rosa, fiica pastorului, şi nu mai reuşea să scape de ea.

Când zări gospodăria paracliserului, el se opri şi o privi câtva timp, cu o expresie tâmpă şi capul întins înainte, apoi îşi reveni, făcu stânga împrejur şi o luă spre Sirilund, ca să-l întâlnească pe Mack.

— S-a întâmplat să plec de acasă cu diferite treburi, spuse Benoni.

Mack chibzui o clipă şi înţelese, cu siguranţă, totul. Dar el nu se dezminţi nici de data aceasta, puse pana la o parte şi întrebă:

— Este probabil vorba despre simbria ta? Încă nu am încheiat socotelile. Vrei bani peşin?

— Da... nu ştiu... Sunt tot felul de lucruri... mi s-au întâmplat atâtea, încât în curând nu mai ştiu cum s-o scot la capăt.

— Dar nu te împiedică nimic să-ţi primeşti simbria, spuse Mack punând iar mâna pe pană, ca să facă socoteala.

Benoni părea adâncit în gânduri şi spuse:

— Cei de pe insulele Lofoten vorbeau despre o bancă, sau aşa ceva.

— O bancă?

— Da. Că ar fi mai sigur. Aşa spuneau.

Mack zâmbi deodată şi întrebă:

— Mai sigur?

— Da, fiindcă banca închide banii într-un dulap de fier care nu poate lua foc, spuse Benoni, ca să iasă din încurcătură.

Mack descuie biroul şi scoase din el o casetă mică.

— Iată dulapul meu de fier, spuse el. Şi al strămoşilor mei, continuă apoi. În cele din urmă luă caseta punând-o, cu o mişcare bruscă, înapoi în birou: Şi nu a luat niciodată foc.

— Nu, nu, admise Benoni, dar dacă la un moment dat se întâmplă totuşi?

— Atunci ai înscrisul! Dar Mack îşi aminti în aceeaşi clipă că înscrisul se pierduse. Şi ca să nu trebuiască să întrebe dacă Benoni îl găsise între timp – căci nu voia să se pună iar problema citirii lui la Ting – Mack îşi continuă repede vorba, spunând: De altfel, eu nu păstrez averi în această casetă. Expediez banii, îi fac să circule.

Benoni era prea distrat ca să poată duce o discuţie în contradictoriu; începu deodată să vorbească despre pian, despre argintărie şi despre măsuţa din lemn de trandafir, că probabil nu va avea ce face cu toate astea, că o să stea degeaba la el în casă. Căci Rosa şi tânărul Arentsen...

— Ce-i cu Rosa?

— Oamenii vorbesc atât de multe. Ei spun că s-a întors acasă Nikolai, fiul paracliserului, şi că se va căsători cu ea.

— N-am auzit nimic, spuse Mack. Ai stat de vorbă cu ea?

— Da Nu am prea mai avut ce discuta.

— Ah, femeile astea! spuse Mack, căzând pe gânduri.

Benoni îşi rememoră în gând tot ce făcuse el pentru Rosa şi tot ce intenţionase să mai facă, apoi începu să vorbească jignit, ofensat; şi, de agitaţie, el îşi însuşi iar modul său de a vorbi foarte direct, spunând lucrurilor pe nume:

— Se cuvine oare să procedeze în felul acesta cu cineva? De drept, ar trebui să-i administrez lui Nikolai cunoştinţele sale de jurisprudenţă, atâtea câte încap pe spinarea sa.

— Rosa ţi-a spus ceva precis?

— Nu, niciun cuvânt clar. M-a dus cu vorba. Nu, nu a spus pe şleau că totul s-a terminat, dar la asta s-a gândit.

Mack se duse la fereastră şi chibzui.

— Există o zicală veche; şiretenia femeilor este nelimitată. Eu însă sunt de părere că şiretenia femeilor are atât capcane, cât şi limite.

Lui Mack nu-i convenea să stea la taclale cu un Benoni oarecare şi să asculte destăinuirile acestuia. El reveni de la fereastră, spunând scurt:

— Voi vorbi cu Rosa.

În inima lui Benoni pătrunse o rază de speranţă:

— Da, mii de mulţumiri!

Mack dădu din cap, în semn că discuţia se încheiase şi puse iar mâna pe pană.

— Dar au mai rămas pianul şi celelalte lucruri. Căci eu n-am ce să fac cu ele, dacă...

— Lasă-mă să vorbesc mai întâi cu Rosa.

— Da, da, şi apoi banca...

— Despre asta vorbim altă dată.

Benoni se îndreptă spre uşă, îşi răsuci pălăria în mână, apoi spuse sfios:

— Da, bine. Rămâneţi în pace!

Benoni se întoarse acasă, nu era foarte îmbărbătat, viaţa nu i se păruse niciodată atât de tristă. În ziua următoare, el veni iar la Mack ca să afle ceva; dar Mack nu reuşise încă să stea de vorbă cu fina sa. Ciudat, se gândi Benoni, dar poate că Mack voia sa încerce mai multe zile în şir să o convingă. Benoni aşteptă două zile şi apăru iar, cu sufletul la gură. Ştia că Rosa nu mai era la Sirilund, căci o zărise pe drumul care ducea în pădurea comunală.

Mack îl întâmpină dând din cap:

— N-o mai înţeleg pe fata asta.

— Aţi vorbit cu ea?

— De mai multe ori. Pot să spun că ţi-am pledat bine cauza. Dar...

— Da, da, spuse Benoni distrus. Înseamnă că s-a terminat

Mack se îndreptă spre fereastră, ca să chibzuiască. În timpul acesta, Benoni se înfierbântă; îl cuprinse atât un acces de mândrie, cât şi unul de furie:

— Ea spunea că vrea să-mi restituie inelul de aur şi crucea. Nu este necesar, i-am răspuns. Le-ai primit în dar de la mine şi poţi să le păstrezi. Atât cât îmi trebuie pentru mâncare şi îmbrăcăminte mai am şi eu, i-am spus, ha-ha-ha. Mi-a mai rămas atât cât îmi trebuie pentru un terci şi o picătură pe lângă el, i-am spus.

Benoni râse iar scurt şi iritat. Prin „picătură“ el înţelegea o lingură de lapte la terci.

— Dar încă nu mi-am jucat ultima şi cea mai convingătoare carte, spuse Mack întorcându-se. O să vezi că în cele din urmă cedează, spuse el, dându-i iar speranţe lui Benoni.

— Credeţi?

Mack dădu din cap, strângându-şi buzele.

— Nu vă supăraţi, dar ce fel de carte este?

Mack făcu un semn cu mâna. Fără vorbărie multă. El spuse:

— Lasă totul în seama mea... În ceea ce priveşte banca despre care vorbeai... ai într-adevăr intenţia să-ţi retragi banii de la mine?

— Nu, nu ştiu. Îmi este atât de greu...

— Aş dori să am un răspuns clar. Eu mă obosesc şi acţionez în interesul tău, am nevoie de linişte ca să mă pot gândi la afaceri; aş vrea deci să clarificăm situaţia.

— Nu fiţi supărat, las banii la dumneavoastră, nu am încă nevoie de ei.

Benoni îşi dădu scama că nu era momentul să fie categoric; el trebuia să aştepte până ce Mack ducea la sfârşit tratativele cu Rosa. Mai erau încă speranţe. Mack era atât de influent!

Când părăsi biroul, Benoni observă că vânzătorul Steen fixează de zid un anunţ.

— Ce-i nou? întrebă el.

Steen mormăi ceva, fără să răspundă.

Benoni văzu că este vorba despre convocarea Ting-ului şi se opri să citească data. El bănuia că bietul Steen îi poartă sâmbetele de atunci, din ziua aceea de iarnă când se aflaseră amândoi în prăvălie; iată de ce nu voia să-l întrebe nimic. Dar Steen nu avea nicio grabă, el îşi puse mâna mare, învineţită de frig, pe afiş bătând tacticos fiecare cui printr-un petic de piele – operaţia nu mai lua sfârşit. Dacă situaţia ar fi fost cea veche, cea din perioada sa de glorie, Benoni l-ar fi împins pur şi simplu

pe slăbănogul de Steen la o parte; acum însă, el se simţea pedepsit, devenise smerit şi nu îndrăznea să se învrăjbească cu cineva. Trebuia deci să plece fără a fi aflat data.

Da, într-adevăr, Dumnezeu îl pedepsise rău de tot. Degeaba dispunea de bani şi de obiecte de preţ; el nu avea cu cine să le împartă. Nu mai avea nicio îndoială: Rosa voia să-l părăsească. De n-ar fi avut niciodată ambiţii atât de mari! De n-ar fi încercat să o ia de nevastă! Cum să fi mers toate bine? Că doar şi prima dată, atunci, în peştera din pădurea comunală, el recursese la un şiretlic – pe vremea când era slujbaş la poşta regală. Ah, unde erau zilele frumoase când ducea poşta în geanta pe care era imprimat leul, când le ducea oamenilor scrisorile şi era prieten cu toată lumea! În timpul iernii pădurea era albă, liniştită şi acoperită de zăpadă, învăluită fiind de aurora boreală; vara, ea mirosea a cireşe păsăreşti şi brad, era o adevărată încântare. Parcă ar fi mâncat ouă zemoase de păsări acvatice.

15

BENONI petrecu următoarele zile într-o stare de profundă amărăciune. Slăbi, îşi pierdu culoarea bună, sănătatea sa de fier era zdruncinată. El se uita prin numeroasele sertare ale măsuţei din lemn de trandafir, întrebându-se: ce să fac cu toate astea? Lustruia argintăria, lustruia pianul, întrebându-se cu aceeaşi disperare: la ce-mi folosesc toate astea? Încercă să cânte la pian şi o chemă şi pe slujnică, rugând-o să atingă uşurel clapele; dar asta numai muzică nu era, aşa că el spuse: dă-i pace; nu cumva să vină cineva si să ne audă!

Nopţile şi le petrecea treaz, chinuit de tot felul de gânduri; ce să fac, se gândea el, aş putea lua altă fată!

Trecând în revistă toate tinerele din comună, Benoni ajunse la concluzia că el ar fi destul de bun pentru oricare dintre fete. Cu greu l-ar putea respinge cineva pe Benoni Hartvigsen, ha-ha; toate bănuiau că în casa lui nu ar duce lipsă de lapte la terci şi nici de o îmbrăcăminte onorabilă, ha-ha. De câte ori fusese în vorbă cu vreo fată şi se gândise la însurătoare, de câte ori participase, de Crăciun, la dans sau la slujba de la biserică, el îşi dăduse seama că manifestările sale de tandreţe nu erau

respinse. Acum mai avea şi pianul, şi măsuţa din lemn de trandafir, şi cutia cu argintărie. În schimb, ce-ar mai râde oamenii de el, dacă s-ar mulţumi acum cu o fată de condiţii modeste. Probabil că Rosa ar da din cap şi ar spune; asta da, asta se potriveşte cu el! Nu! Nu voia să-i dea ocazia să spună aşa ceva...

În această stare de disperare, Benoni şi-ar fi putut căuta alinarea în religie sau s-ar fi putut deda băuturii. Era o alegere pe viaţă şi pe moarte. Ah, dar el nu avea nicio înclinaţie spre viciu; era un ins mediocru, dar un om cumsecade. Putea să se îmbarce şi să o pornească pe mări. Asta i-ar conveni desigur Rosei – acestei domnişoare lipsite de inimă... Cu o figură sumbră, el îi spuse slujnicei:

— Nu trebuie să găteşti nimic în seara asta.

— Mergeţi iarăşi în societate, la Sirilund?

— Nu. Hm. Dar nu mi-e foame.

— De necrezut! exclamă slujnica uimită.

— Nu mi se face atât de repede foame, spuse Benoni, iritat. Nu pot mânca!

După care adăugă:

— Da, da. Odată şi odată vom muri cu toţii.

— Să murim?

— Desigur. Şi tu. Dar tu nu te gândeşti la aşa ceva.

Femeia admise că, din păcate, nu o preocupa îndeajuns ideea morţii, dar că ea spera să devină odată albă ca neaua, ca mielul Domnului...

— Bine, asta aşa, în linii generale, răspunse Benoni. Dar mă gândesc acum ce înseamnă să naufragiezi şi să mori pe mare.

Ea înţelegea bine problema, cumnatul ei...

— Prin urmare, nu trebuie să prepari cina, repetă Benoni scurt.

El plecă la Sirilund. Dar oare ce căuta acolo?

Marea se întindea în faţa uşii casei sale, dacă pe ea o căuta. Se uită de jur împrejur, la antrepozite, la gospodăria de la Sirilund, la locul unde se usca peştele, unde trăgeau ambarcaţiile, conştient de faptul că poseda şi el o cotă-parte din toate astea, că era coproprietar, împreună cu Mack. El îl căută pe gardianul Svend.

Acesta era încă la Sirilund. După ce se întorsese de pe

insulele Lofoten, la bordul vasului *Funtus* şi îşi primise simbria, nu reuşise să se mai desprindă de aici, fiindcă îi căzuse cu tronc subreta Ellen. Ar fi putut lua primul pachebot ca să plece spre sud. În loc de aceasta, el îl căută pe Mack la birou, rugându-l să-i permită să rămână aici.

— Ce să fac cu tine? întrebă Mack chibzuind.

— Execut orice muncă, oricât de măruntă, răspunse gardianul Svend, înclinându-se politicos. Sunt multe de făcut pe un domeniu atât de întins ca al dumneavoastră, continuă el, trebuie lucrată grădina, trebuie vopsit câte ceva, poate că din când în când mai trebuie montat şi un geam la vreo fereastră.

Lui Mack îi plăcea de flăcăul ăsta. Era un om politicos şi voios, aşa că el cumpăni bine lucrurile.

— În afară de aceasta, să nu uităm de cei doi moşnegi, continuă gardianul Svend, care sunt aproape morţi şi nu mai reuşesc să o scoată la capăt cu lemnele. Mons s-a pus la pat, zace de trei săptămâni, nemaifiind în stare decât să mănânce, după câte am auzit şi se pare că nu se va mai scula. Iar Fredrik Mensa şade tot timpul lângă el şi îl înjură, fiindcă nu părăseşte patul; dar nici el nu mai este în stare să se ocupe de lemne. Cu câteva zile în urmă, a trebuit să intre în şopron Ellen, subreta. Dar, Doamne Dumnezeule! ce să poată face cu mâinile ei nevinovate!

Mack întrebă:

— Dar argaţii ce fac?

— Cară gunoiul, trebuie toate să fie făcute.

Mack răspunse:

— Bine, poţi rămâne.

Aşa că gardianul Svend rămase în gospodărie să presteze tot felul de munci. Fetele aveau, de multe ori, nevoie de ajutor în cămara de alimente sau în cămara de lapte şi de câte ori nu se întâmpla ca, în timp ce subreta Ellen făcea curăţenie, să se deplaseze o perdea sau să trebuiască reparată o broască! Ea venea, naivă, la Svend, iar acesta îi dădea o mână de ajutor. Şi era sincer îndrăgostită de flăcăul acesta mereu bine dispus – cel puţin aşa părea.

Te-ai fi aşteptat ca argaţii şi Ole Menneske şi vânzătorul Martin să fie bucuroşi că îl au în gospodărie pe băiatul ăsta isteţ; dar, dimpotrivă, ei îl urmăreau cu invidia lor, făcându-i zile

fripte ori de câte ori puteau. Dacă Brahmaputra spăla haine la bucătărie şi îl ruga apoi pe gardianul Svend să o ajute să care ciuberele la uscătorie, Ole Menneske se furişa după ei, ţipând meschin: să te ia dracul, iar te ţii de soţia mea şi o îmbrăţişezi? În acelaşi fel ţinea şi vătaful argaţilor socoteala întâlnirilor cu Ellen, susţinând că niciodată nu se stricaseră atâtea perdele ca acuma, de când Svend ăsta este disponibil, ca să dea o mână de ajutor la repararea lor. Dar, nicio grijă, într-o bună zi va afla şi Mack despre toate astea...

Benoni îl căută pe gardianul Svend, sperând să audă de la el o vorbă bună şi hazlie, acum când se simţea atât de părăsit. El spuse:

— Să nu te sinchiseşti de mine. Umblu şi eu de colo-colo în zilele acestea. Nu vreau nimic de la tine.

— Să umblaţi de colo-colo; iată un lucru pe care un om ca dumneavoastră şi-l poate permite, răspunse Svend. Şi mulţumirile mele pentru perioada petrecută pe *Funtus.*

— Ah. *Funtus...* Vezi aici inelul meu? N-am de gând să-l dau iar jos.

Gardianul Svend îşi ridică privirile şi înţelese totul. El începu să-l consoleze pe căpitanul său, în măsura în care se pricepea să o facă.

— Desigur, nu-l scoateţi, spuse el. Există mulţi oameni care regretă că s-au pripit şi nu au avut răbdare să mai aştepte puţin.

— Crezi? S-ar putea să ai dreptate. Nu vreau nici să şterg un semn pe care l-am făcut în calendar. Ce părere ai?

— Nu este bine ca omul să facă aşa ceva! declară gardianul Svend, scurt şi ritos. Aşa cum l-aţi făcut, aşa trebuie să şi rămână.

— Crezi? Dar femeile şi alde astea... sunt foarte schimbătoare.

— De fapt, nu ştiu cum se face, dar nu sunt statornice. De parcă ar sufla un vânt şi ai rămâne apoi cu mâinile goale.

— Nu, te înşeli, nu este aşa, răspunse Benoni. În ceea ce o priveşte pe Rosa, ea este statornică, nu pot susţine contrariul.

Gardianul Svend începu sa intuiască starea sufletească mizerabilă a căpitanului său şi anume el înţelese că Rosa a rupt legătura, dar că, în ochii lui Benoni, ea nu avea nicio vină. Rosa

este constantă, Rosa este fidelă.

— O să vedeţi că se vor îndrepta toate, spuse el. De altfel, şi eu am o stare destul de proastă în ultima vreme. N-aş vorbi despre asta, dacă totul s-ar petrece în oraş; acolo aveam destule fete; cel puţin trei sau patru. Dar aici nu există pentru mine decât una singură.

— Este vorba despre subreta Ellen?

Gardianul Svend dădu din cap, da, despre Ellen. Şi mărturisi, în acelaşi timp, că nu avea puterea să o părăsească şi să plece cu pachebotul.

— Atunci rămâi aici, spuse Benoni. Căci dacă rămâi, o să reuşeşti să o cucereşti.

Gardianul Svend răspunse că în această problemă există atât un *da*, cât şi un *nu*. Dacă nu o poate avea doar pentru sine, nu vrea să o aibă deloc. Căci îl suspecta pe Mack că râvneşte şi el la ea.

Benoni dădu din cap, aşa este obiceiul la Sirilund. Inutil să mai discutăm despre asta.

Gardianul Svend povesti, palid şi cu buzele tremurânde, despre bănuielile sale; el lucra într-o dimineaţă în grădină, subreta Ellen trebăluia sus, pe coridor, fredonând ceva încetişor. Deodată Mack sună din camera sa...

— Eu lucram jos în grădină şi m-am întrebat; oare de ce cântă? Era ca şi cum ar fi vrut să-l anunţe; sunt aici! O aud pe Ellen intrând la Mack unde rămâne timp de mai multe ore.

— Mai multe ore? Nu, nu se poate!

Gardianul Svend se opri. Îşi dădu şi el seama că era puţin probabil şi încercă să se exprime mai precis:

— Dar cu siguranţă o jumătate de oră sau cel puţin un sfert de oră. De fapt, este totuna. Când a ieşit de acolo avea o privire tulbure şi obosită. Am strigat-o şi am întrebat-o: „Ce-ai făcut acolo, în cameră?“ „I-am fricţionat spatele cu un prosop ud“, răspunse ea, respirând adânc. „Dar n-ai nevoie de mai multe ore pentru asta.“ Sau poate că am spus o jumătate de oră, dar, în fond, este totuna. Ea nu mi-a răspuns nimic, părând în continuare obosită.

Benoni rămase o clipă pe gânduri, apoi spuse:

— Să-ţi spun ceva, gardiane Svend; eşti mai prost decât mi-am închipuit. Se căznise să-i fricţioneze spatele, de aceea era

obosită.

Benoni vorbea cu o voce dură, căci voia să-l consoleze pe Svend.

— Credeţi, Hartvigsen? M-am gândit şi eu la asta, dar... Căci poate că n-aţi văzut încă patul în care Mack le întâmpină? Am intrat într-o zi în camera sa ca să ung broasca de la uşă. Şi am văzut patul; are cuverturi de mătase roşie şi câte un înger de argint pe fiecare stâlp.

Benoni auzise deja despre cei patru îngeri mari de argint, ei existau de multă vreme, fiind cumpăraţi de ocazie dintr-o ţară străină. Mai demult, pe vremea doamnei Mack, fiecare dintre aceşti îngeri era montat pe câte un soclu, în camera mare, ţinând în mână un sfeşnic cu o lumânare; aşa excentric cum era, Mack îi plasase apoi la patul său.

— Nemaipomenit, spuse Benoni, referindu-se la îngeri.

— Soneria este deasupra patului, continuă gardianul Svend. Cordonul soneriei este din mătase împletită cu fir de argint, iar mânerul este îmbrăcat în catifea roşie.

— Colosal!

Benoni căzu deodată pe gânduri; ar putea eventual să-şi procure şi el un astfel de cordon pentru sonerie, dacă Rosa... Dar Rosa...

— Stau aici şi trăncănesc, exclamă gardianul Svend, care îşi dădu seama că dispoziţia interlocutorului său devenise melancolică. Dar se simţea şi el mai uşurat, din moment ce căpitanul său o considera nevinovată pe micuţa Ellen... Nu v-am spus încă istoria cu învăţătorul, zise el apoi. V-am povestit doar că în seara de Crăciun
i-am montat un gemuleţ.

— A fost pe aici?

— Ba bine că nu! Nebun complet. M-am oferit să-i cânt ceva: nu! M-am oferit să scot iar geamul: nu!

— Dar ce a vrut?

— Să mă denunţe. Hartvigsen, sunteţi un om cu atâtea cunoştinţe, ce să mă fac?

Auzind aceste cuvinte, Benoni se învioră şi răspunse cu un ton patern:

— Voi sta de vorbă cu învăţătorul.

— El spunea că va merge de îndată la noul avocat Arentsen,

ca să prezinte cauza la Ting.

— La Arentsen? La Nikolai al paracliserului? Când are loc Ting-ul?... Benoni chibzui puţin, apoi declară cu un gest seniorial: N-ar trebui să facă aşa ceva!

El se duse la prăvălie şi citi anunţul, citi că Ting-ul urma să aibă loc în şaptesprezece, la Sirilund. Nu mai rămăseseră decât câteva zile până atunci. În timp ce stătea acolo şi citea, apăru lângă el laponul Gilbert. Acesta trecuse deja pe la bufetul cu băuturi, din prăvălie, şi era foarte bine dispus şi glumeţ.

— *Boris! Boris!* salută el. Şi vă transmit salutări din partea Rosei, fiica pastorului.

Benoni se holbă la el.

— Am noutăţi, am stat aseară de vorbă cu ea, continuă Gilbert maliţios. Da, a fost colosal. Ha-ha! Aţi auzit?

Benoni nu ripostă decât cu un *nu* neclar.

— Se mărită cu avocatul, spuse Gilbert râzând.

— Ştiu, îngăimă Benoni.

— Nunta va avea loc în ziua când se aduce peştele de la uscat, a spus ea.

— Aşa a spus?

— Eram atât de aproape de ea cum sunt acum de dumneavoastră. Ce zici de asta, Gilbert? a spus ea, în doisprezece iunie avem nunta. Şi a râs, părând foarte mulţumită, înseamnă că îi merge bine.

Benoni îl lăsă baltă pe lapon şi se duse acasă. El îşi spunea, zăpăcit şi aiurit; mai sunt două zile până la Ting, va fi citit înscrisul... ce va zice Mack? Nu va mai interveni la Rosa în favoarea lui. Şi ce se va întâmpla? Noroc bun; oricum, Rosa era pierdută, doar voia să se căsătorească în doisprezece iunie, când se aducea peştele de la uscat. Trebuie să se obişnuiască cu acest gând şi, încă o dată, noroc bun! Să fie el măgarul din Biblie, pe care îl călăresc oamenii?

Benoni ajunse acasă tot mai agitat şi mai confuz. Slujnica plecase, nu-l aştepta nimic de mâncare. Îşi luă singur ceva, mâncă şi apoi se culcă.

În dimineaţa următoare, Benoni plecă de acasă să-l caute pe slujbaşul pretorului şi să-i ceară înapoi scrisoarea de garanţie. Nu, nu mai avea nicio şansă cu Rosa, dar nu era bine nici să-l irite pe Mack prin citirea înscrisului la Ting.

Slujbaşul pretorului expediase însă din timpul iernii înscrisul şi acesta ajunsese de mult în mâinile judecătorului. Benoni era consternat.

— Probabil că aşa a vrut soarta, spuse deodată slujbaşul pretorului; şi anume să faceţi degeaba acest drum. Înţelegeţi, sper, că nu puteam păstra mai mult timp la mine un document atât de preţios; dacă ar fi luat foc?

Benoni îl rugă să facă tot posibilul ca documentul să nu fie citit la Ting.

— Nu vreau să fie citit acum, spuse el, încercaţi să-l luaţi înapoi, vă voi răsplăti din plin pentru asta.

Apoi Benoni se duse la învăţător. Ah, el spera să-l aducă repede la sentimente mai bune pe învăţător. Nu-i spusese nimic gardianului Svend, dar adevărul era că învăţătorul împrumutase o dată de la el nişte bani, câţiva taleri, în primăvara trecută; spera ca acest fapt îl va ajuta să-şi atingă mai uşor scopul. Nu, nu îi spusese nimic lui Svend; îi promisese doar cu un gest seniorial că îl va ajuta. Aşa proceda şi Mack la Sirilund şi în felul acesta îi mersese vestea că este înzestrat cu puteri uriaşe, supranaturale.

Bineînţeles că după primul cuvânt al lui Benoni, învăţătorul promise să-şi retragă plângerea de la avocatul Arentsen. Se pripise, de fapt, dar se înfuriase pe vagabondul ăsta care îi făcuse, în noaptea de Crăciun, pe soţia şi copiii săi, ba aproape că şi pe el însuşi, să creadă că trecuseră stafiile pe acolo.

În cele din urmă, Benoni ieşi, cu o barcă, departe în larg, până la insulele stâncoase, ca să se intereseze de scrumbii.

16

NU NUMAI învăţătorul şi Aron din Hopan îl căutară pe avocatul Arentsen pentru tot felul de fleacuri, ci toată comuna procedă la fel. Deveni o modă să vină, unul după altul, la curtea paracliserului şi să se plângă toţi de problemele pe care le aveau cu semenii lor; Nikolai scria şi calcula pentru ei, redacta contracte şi îşi încasa onorariul cu o mişcare rotunjită a mâinii. Gâlceava şi conflictele nu înfloriseră încă niciodată cu atâta forţă ca acum; fie că cineva lua o barcă fără să ceară voie – ca în procesul lui Aron din Hopan – sau încălca puţin hotarul altuia,

fie că se constata o mică eroare într-o socoteală; toate deveneau de îndată o pradă uşoară pentru avocat. Ocazia era cât se poate de bună. Nikolai al paracliserului avusese parte de o lungă perioadă de ucenicie şi revenise acasă tocmai pentru a le face oamenilor dreptate; era oare cazul să te mai mulţumeşti cu acelaşi gen de viaţă ca până acum? Profiturile realizate pe insulele Lofoten şi de pe urma uscării peştelui lui Mack, afară, pe stânci, umpluseră casele cu bani – sume mai mari sau mai mici – care le permiteau chiar şi sărăntocilor să se joace puţin de-a procesele şi să dea pe cineva în judecată; având buzunarele pline, până şi Ole Menneske din Sirilund i se adresase avocatului Arentsen ca să-i facă dreptate contra soţiei sale şi a gardianului Svend.

Iar avocatul Arentsen putea fi găsit, la orele convenite, în biroul său, unde îi primea pe toţi, afişând alura unei persoane oficiale. El nu mai era plin de bunăvoinţă şi pus pe glume, ci scurt şi hotărât. Sunt Nikolai Arentsen, întruchiparea legii, declara el de multe ori; cel ce mi se împotriveşte se află în pericol începând cu această clipă. Limba sa era ascuţită ca o pilă; ea-l punea cu botul pe labe pe orice adversar. Această duritate, necunoscută până acum, îl determină în curând să pună după numele său semnul masculinităţii: N. Arentsen ♂. Da, era dat dracului Nikolai ăsta al paracliserului, şi el începu să se bucure de un succes nemaipomenit. O simplă informaţie costa jumătate de taler, un sfat un taler întreg, iar redactarea unui document scris doi taleri. Dar, în rest, era manierat. Când intra cineva în cancelarie, el îi oferea imediat un scaun şi nu insista să fie plătit cu bani de argint, acceptând cu aceeaşi plăcere şi bancnotele. Dacă, în timp ce se plimba, obosit, după încetarea activităţii, întâlnea vreun cunoscut, el nu se ţinea cu nasul pe sus, ci spunea:

— Hai să bem un pahar la Sirilund, să închinăm pentru reuşita procesului tău.

Şi vizita făcută la biserica parohiei învecinate îi adusese profituri palpabile lui Arentsen. De exemplu, cazul lui Levion din Torpelviken, vecinul lui Marelius, cel care îi concesionase englezului dreptul de pescuit în râu. Nu era Levion proprietarul celuilalt mal al râului? Nu îi datora Sir Hugh şi lui bani pentru asta? Îşi imagina cumva diavolul ăsta de englez că putea să-l

umple de bani doar pe Marelius? Ah, dar Marelius avea şi o fiică, o fată destul de mărişoară, asta era povestea... Marelius nu ascundea faţă de nimeni prietenia sa cu Sir Hugh şi se prefăcea chiar că ştie să vorbească englezeşte cu el. Iar fiica sa, Edvarda, care fusese botezată după Edvarda Mack, învăţă şi ea să vorbească englezeşte când era între patru ochi cu domnul, ajungând să-l înţeleagă chiar şi atunci când el vorbea în şoaptă.

Levion se duse la avocatul Arentsen şi îi relată toată povestea. Arentsen îi dădu dreptate. El întrebă:

— Care este lăţimea râului acolo unde este cel mai îngust?

— În dreptul cascadei are o lăţime de doisprezece stânjeni. Acolo este cel mai îngust

— Ce lungime are undiţa pe care o foloseşte el?

Levion nu înţelese întrebarea, dar i se explică; dacă englezul ajungea cu ea mai departe de mijlocul râului, el va trebui sa sufere consecinţele. Levion începu să o lase mai moale, să se socotească, în sinea lui, până ce susţinu că râul nu fusese în vecii vecilor mai lat de opt stânjeni, acolo unde era cel mai îngust.

— Sir Hugh refuză să plătească?

— Nu ştiu, răspunse Levion. Nu l-am întrebat.

— Hm, îl vom invita la comisia de conciliere.

Arentsen îl convocă. Sir Hugh veni şi voi pace; el se oferi să-i plătească lui Levion aceeaşi sumă pe care i-o plătise lui Marelius şi numi suma.

— Este prea puţin. I-aţi dat mult mai mult. Se mai adaugă şi hainele noi ale Edvardei, atât rochiile, cât şi lenjeria – astea de unde le are?

Sir Hugh se ridică şi părăsi comisia.

— Acum îl convocăm la Ting, spuse avocatul Arentsen.

— Mă gândesc zi şi noapte că Marelius mi-a făcut o mare nedreptate, spuse Levion. El a vândut somon din râu şi a vândut somon din mare. În ultima vreme, englezul a pescuit stând într-o barcă exact în faţa digului meu.

Avocatul Arentsen spuse:

— Îl convocăm şi pe Marelius.

Juristul luă deciziile cu un ton scurt şi hotărât, cu o mină care exprima siguranţă. El era un om neobişnuit. Când se ajunse la

achitarea onorariului, iar Levion scoase nişte bancnote mototolite, Arentsen le acceptă şi pe acestea fără să facă mofturi...

Ting-ul se întruni la Sirilund.

Jupâneasa lui Mack îl trimisese pe gardianul Svend în comună ca să procure păsări şi alte alimente şi o chemase pe soţia morarului ca să-i dea o mână de ajutor la bucătărie – pregătirile în vederea sosirii notabilităţilor nu mai conteneau. Jupâneasa reuşise să o convingă şi pe Rosa Barford să vină la Sirilund, ca să fie de folos şi să le creeze musafirilor o atmosferă plăcută. Odaia servitorilor era aranjată ca sală pentru Ting, cu o masă mare, acoperită cu postav, pentru judecători, şi o măsuţă mică pentru unul sau doi avocaţi. În faţa meselor se întindea o barieră. Biroul judecătorului fusese amenajat la celălalt capăt al clădirii în care locuiau servitorii.

Ah, dar desfăşurarea Ting-ului nu corespunse aşteptărilor.

Pretorul nu veni, deşi promisese să vină, iar jupâneasa era foarte supărată că autoritatea publică nu era prezentă. Nici judecătorul nu veni. El era un om mai în vârstă, se îmbolnăvise şi trebuise să-şi trimită împuternicitul în locul său. Chiar şi Mack părea îngrijorat din cauza aceasta şi se interesă imediat de sănătatea judecătorului.

Nu se simţea bine; nu zăcea la pat, dar slăbea mereu, dormea prost, se pare că avea tot felul de scrupule.

— Ce scrupule?

Împuternicitul dădu câteva exemple: mai demult, în cancelarie spusese aşa şi aşa, acuma zicea aşa şi aşa, pe scurt: scrupule religioase.

— *Dânsul*?

Împuternicitul spuse plin de demnitate:

— Judecătorul m-a rugat să vă transmit cele mai calde mulţumiri pentru jumătatea de tonă de mure pe care i-aţi trimis-o în iarnă...

— Ah, un fleac!

— ...şi regretă că nu vă poate mulţumi personal.

Mack se duse la fereastră să chibzuiască...

S-a adunat completul de judecată.

La masa acoperită cu postav au luat loc judecătorul, adică tânărul împuternicit, şi doi secretari; de o parte şi de alta, câte

doi asesori aleşi dintre oamenii de vază ai localităţii. La măsuţele mici stăteau avocatul din oraş şi avocatul N. Arentsen ♂; amândoi au documente şi protocoale în faţa lor. Dacă te uitai mai bine, observai că în faţa bătrânului avocat din oraş nu erau atât de multe hârtii ca anul trecut şi, în orice caz, mai puţine decât în faţa lui Arentsen. Câte un om se apropia din când în când ca să stea câteva clipe de vorbă cu unul sau celălalt dintre avocaţi, dar cei mai mulţi veneau la Arentsen.

După aceea se dezbătură tot felul de cauze la masa de judecată: cauze penale, conflicte provocate de nesocotirea limitei unei proprietăţi, se dădu citire unor documente în cadrul Ting-ului, se rezolvară alte litigii. Arentsen se agita tot timpul, vorbea, nota, dicta procese-verbale. Ar fi putut să fie mai pătruns de solemnitatea momentului. Tânărul judecător nu reuşea să-l intimideze; Arentsen nu i se adresa cu „domnule judecător“, aşa cum făceau toţi ceilalţi, ci cu „domnule împuternicit“. El prezentă o hârtie şi spuse:

— Poftiţi, vă rog, ar merita pusă în ramă.

Se referea la cauza Aron din Hopan, căruia cineva îi luase barca, fără să-i ceară permisiunea.

— Aşa spune legea!

Judecătorul ripostă puţin jignit:

— În general, da; dar în cazul acesta se mai adaugă cutare şi cutare lucru.

— Aşa spune legea, repetă Arentsen.

Iar oamenii care stăteau de partea cealaltă a barierei dădură din cap gândindu-se: băiatul cunoaşte legile, este colosal să-l asculţi vorbind.

Procesele noi prezentate de Nikolai Arentsen erau atât de numeroase, încât tânărului judecător i se păru la un moment dat că adunarea Ting-ului nu va mai lua niciodată sfârşit. El îşi dădu toată silinţa, muncind conştiincios, audie martorii, citi procesele-verbale, verifică, scrise, vorbi; dar abia în a treia şi ultima zi se ajunse la cauza în care fuseseră citaţi Levion din Torpelviken şi Hugh Trevelyan.

Sir Hugh se înfiinţase deja din prima zi, el se învârtea prin curte şi în sala Ting-ului, fără să vadă sau să audă nimic, tăcut şi manifestând o impoliteţe britanică, chiar şi atunci când cineva îl saluta şi îi spunea: Pace! Era cât se poate de treaz. El

lua masa la Mack şi locuia într-o cameră din clădirea principală; dar, deşi se întâlnea la fiecare masă cu împuternicitul judecătorului, el nu aminti cu niciun cuvânt de procesul său. În genere, nu vorbea aproape nimic.

— Urmează acum cauza dumneavoastră, îi spuse împuternicitul, în timpul mesei de prânz.

— Bine, răspunse Sir Hugh indiferent.

El veni cu undiţa, dar fără avocat, îşi scoase şapca de care era prinsă o muscă artificială, îşi declară numele şi prenumele, titlul şi adresa din Anglia. În timp ce Arentsen prezenta cauza, el aduse câteva completări scurte pe care secretarii le consemnară: că el îi oferise, încă atunci când fuseseră citaţi în faţa comisiei de conciliere, lui Levion o sumă de bani egală cu cea plătită lui Marelius, dar că această sumă fusese considerată prea mică.

— Cât a primit Marelius?

Sir Hugh preciză suma, adăugând că Marelius era prezent şi putea confirma.

Marelius îşi făcu depoziţia sub jurământ.

Judecătorul spuse, fără să vrea:

— Bine, domnule avocat Arentsen, dar este vorba despre o sumă frumuşică.

— El nu spune ce i-a dăruit şi Edvardei, strigă deodată Levion de dincolo de barieră.

— Linişte! ordonă judecătorul.

Arentsen interveni în favoarea clientului său:

— Bine, dar această observaţie nu este lipsită de importanţă pentru cauză.

Judecătorul puse câteva întrebări şi primi câteva răspunsuri, apoi el chibzui şi întrebă:

— Pentru care cauză prezintă importanţă? Doar nu pentru preţul concesionării dreptului la pescuit.

Sir Hugh explică în continuare: partea adversă susţine că râul are o lăţime de doar opt stânjeni acolo unde este cel mai îngust şi că, în felul acesta, el pescuieşte pe partea de râu la care nu are dreptul. Dar în dreptul cascadei, acolo unde este cel mai îngust, râul are o lăţime de doisprezece stânjeni.

— L-aţi măsurat? întrebă Arentsen.

— Da.

— Iar undiţa dumneavoastră ce lungime are?

— Doi stânjeni. Iat-o.

Levion nu se putu abţine să nu strige iarăşi din spatele barierei:

— Am măsurat râul, la cascadă are lăţimea de opt stânjeni.

— Linişte!

Arentsen făcu pe miratul şi interveni iar:

— Dar râul scade în timpul verii, acum are doar opt stânjeni.

Judecătorul îl rugă pe Sir Hugh să se retragă şi îl întrebă pe Arentsen:

— Aveţi martori care să demonstreze că, în dreptul cascadei, râul are lăţimea de doar opt stânjeni?

— Nu am alţi martori în afară de asesori.

— Doar îmi cunosc propria mea cascadă, spuse Levion cu voce tare.

Un om în spatele barierei rugă să fie audiat, sub jurământ, în legătură cu lăţimea râului; în primăvară, când a izbucnit conflictul, el a măsurat râul la rugămintea lui Marelius; în dreptul cascadei avea lăţimea de treisprezece stânjeni. Şi alţi doi oameni din comună declarară, sub jurământ, acelaşi lucru şi toţi trei erau persoane cunoscute în acest ţinut. La cerere, ei măsuraseră, cu două zile înainte, încă o dată râul; nu se îngustase nici măcar cu un stânjen întreg, deci avea acum lăţimea de doisprezece stânjeni.

Niciunul dintre ei nu era de specialitate, ei măsuraseră râul şi măsuraseră undiţa; dar niciunul nu îşi pusese întrebarea la ce distanţă se poate arunca o undiţă lungă de doi stânjeni. Tânărul judecător îşi spuse: Sir Hugh nu este obligat să plătească nici măcar suma pe care a oferit-o. El trimise pe cineva să aducă din prăvălia lui Mack o măsură, ca să-i vină în ajutor străinului; se măsură undiţa şi ea avea exact lungimea de doi stânjeni.

Judecătorul întrebă:

— Nu aveţi martori, domnule avocat Arentsen?

— Nu pentru aceasta.

— Aţi fost personal la faţa locului?

— M-am bazat pe declaraţiile proprietarului.

— Aţi fost personal la faţa locului?

— Nu.

Totul se consemna în scris; din când în când, se dădea citire

celor notate şi acestea erau aprobate. Lucrurile nu stăteau bine pentru Arentsen şi clientul său, ei şuşoteau şi se sfătuiau; apoi avocatul îl întrebă pe Sir Hugh dacă mai este dispus să plătească suma oferită atunci când fuseseră chemaţi la comisia de conciliere. În acest caz, s-ar putea ajunge la o înţelegere.

Sir Hugh răspunse însă: nu. Acum voia o sentinţă.

Arentsen îşi juca acum ultima carte: Sir Hugh pescuise în ultimul timp şi la răsărit de vărsarea râului în mare, deci acolo unde doar Levion singur avea drept de proprietate.

Interpelat din nou, Sir Hugh nu înţelese bine despre ce este vorba; el să fi pescuit în apă sălcie? Faţa i se schimonosi, plină de dispreţ, la ideea unui pescuit atât de ordinar.

— Nu aţi pescuit la vărsarea râului?

— Nu! Ce să fi pescuit acolo? Acolo nu există peşte. Somonul trăieşte în râuri şi nu coboară spre mare decât toamna, după depunerea icrelor.

— Ah, ce erudiţie în domeniul ştiinţelor naturii! observă Arentsen scurt. Dar în mare nu se găsesc tot timpul şi somoni?

— Ba da, dar aceştia nu pot fi pescuiţi cu o undiţă cu muşte artificiale.

— La răsărit de gura râului cu ce aţi pescuit?

Sir Hugh se arătă dispus să dea explicaţii; el pescuia cu undiţă de fund. Pescuia morun şi alţi peşti mici. Şi anume nu în dreptul vărsării râului, ci la o distanţă de mai multe sute de stânjeni
de-acolo, în largul mării. Omul care îl dusese de fiecare dată cu barca în larg era aici; era ţăranul a cărui colibă o închiriase. El putea depune mărturie.

Omul depuse mărturie sub jurământ şi confirmă totul. În această situaţie, Arentsen trebui să ceară amânarea procesului.

Dar Ting-ul nu se desfăşura ca odinioară. Nicidecum. Când dreptatea era împărţită de bătrânul judecător, oamenii de dincolo de barieră puteau pune întrebări, obţinând răspunsuri şi informaţii. Acest tânăr împuternicit se temea însă că ar putea da un răspuns care să producă încurcături. Judecătorul nu este avocat, spunea el, judecătorul trebuie să dea sentinţe; dacă vreţi explicaţii, adresaţi-vă avocatului.

Oamenii nu erau mulţumiţi de acest judecător modern, ci părăsiră, rând pe rând, sala Ting-ului şi se adunară jos, la

bufetul din prăvălia lui Mack, în sală rămânând doar cei ce erau obligaţi să o facă. Deci, în momentul când unul dintre secretari dădu citire înscrisului lui Benoni, în sală nu mai erau prezenţi decât câţiva oameni care auziră despre ce era vorba. Iar aceştia nu aflară nicio noutate; ştiau deja, cu toţii, că Benoni Hartvigsen îi încredinţase lui Ferdinand Mack din Sirilund suma de cinci mii de taleri în schimbul unei scrisori de garanţie; Benoni însuşi nu făcuse niciun secret din asta. Şi, în fond, el nu făcuse decât ceea ce făceau mulţi alţi oameni care îşi depuneau la Mack câţiva taleri; doar că suma lui Benoni era atât de uriaşă, ah, ce avuţie!

Când Ting-ul luă sfârşit, tânărul judecător era obosit şi flămând; dar era atât de supărat pe avocatul Arentsen din cauza tonului său citadin, lipsit de orice solemnitate, şi găsea că modul în care acesta condusese cauza contra lui Sir Hugh Trevelyan dădea dovadă de atâta neseriozitate şi superficialitate, încât avea mare chef să dea pe loc sentinţa de achitare. În cazul acesta, dosarul lui Marelius din Torpelviken, învinuit că ar fi vândut dreptul de a pescui pe proprietatea altuia, ar fi fost clasat.

Nikolai Arentsen îi spuse clientului său:

— Intenţionez să merg la faţa locului şi să citez nişte martori. De altfel, există un singur tribunal în Norvegia, ale cărui hotărâri sunt definitive, iar acela nu este cel de aici.

El coborî la Mack ca să o întâlnească pe Rosa. Nu pierduse nicio cauză la acest Ting, deci nu avea motiv să fie supărat. Nikolai o luă din loc cu paşi siguri şi apăsaţi, aşa cum obişnuia de când era căutat de atâţia clienţi şi câştiga la bani câtă frunză şi iarbă.

Rosa îşi pusese un şorţuleţ şi se simţea ruşinată.

— Du-te pentru moment în camera mică, vin şi eu imediat, zise ea.

Apoi apăru în curând şi spuse:

— Nu am mult timp. Eşti bine? S-a terminat Ting-ul? Cum ţi-a mers?

— Bineînţeles că totul a fost excepţional. Eu sunt întruchiparea legii.

— Regret că timpul nu mi-a permis să te aud şi eu!

Ah, cum mai minţea Rosa de dragul lui! Ea fusese foarte

atentă şi îl văzuse şi auzise atunci când venise rândul cauzei lui contra lui Sir Hugh. Şi o duruse să-l audă pe acest tânăr împuternicit întrebându-l, de două ori una după alta, cu atâta impertinenţă pe Nikolai: „Aţi fost la faţa locului? Aţi fost la faţa locului?“ Ea părăsise pe furiş sala, chinuită de presimţiri sumbre. Acestea nu aveau însă, har Domnului, nicio semnificaţie. Probabil că Nikolai va câştiga toate procesele.

— Îţi aminteşti de dată, nu-i aşa? întrebă ea.

— De care dată?

— A căsătoriei noastre. Ce altceva? Ştii la ce m-am gândit?

— Ei?

— Vom merge la biserică pe cai.

— Aşa?

— Desigur, vom merge călare pe cai. Prin urmare, să nu uiţi data: doisprezece iunie. Nu mai este mult până atunci.

— Doisprezece iunie, repetă el. Voi da dispoziţii să fiu trezit la timp.

— Nu mai spune! zise ea, râzând îngăduitoare.

El întrebă:

— Prin urmare, la doisprezece iunie? Dar nu trebuie să facem strigările?

— S-au făcut deja, răspunse ea. A făcut-o tata acasă şi diaconul aici. De trei ori.

— Bine că te-ai ocupat tu de asta. Eu sunt atât de prins!

— Bietul de tine! Dar înseamnă că poţi câştiga mulţi bani?

— Câtă frunză şi iarbă, răspunse el...

În ziua următoare, Sir Hugh se întoarse la coliba sa şi continuă să pescuiască. El trecu pe lângă casele lui Benoni şi apoi de-a lungul ţărmului stâncos, până afară, în pădurea comunală; din când în când, el se apleca şi desprindea câte o bucată mică de rocă pe care o băga apoi în buzunar.

17

BENONI se întoarse acasă de pe insulele stâncoase şi începu imediat să facă pregătiri pentru pescuit. Nu avea încă informaţii în legătură cu scrumbiile, dar se prefăcea că ştie mai multe decât ceilalţi; oricum, viaţa de acasă i se părea insuportabilă, după ce întreaga comună aflase despre umilirea

lui. Planul de a se îmbarca şi de a pleca în lumea largă pe mare nu mai era de actualitate.

Slujbaşul pretorului veni la el şi îi relată despre Ting şi despre citirea înscrisului. Fusese parcă o fatalitate, nu reuşise să mai retragă documentul, deoarece îl trecuseră deja în registrul cu scrisori de garanţie, înainte ca Ting-ul să fi venit la Sirilund. Aşa că lucrurile trebuiseră să-şi urmeze cursul lor normal.

Benoni asculta deprimat; în felul acesta ratase şi ultima şansă ca Mack să intervină pentru el la Rosa. Află că citirea se făcuse în prezenţa unui număr foarte mic de oameni, doar câteva persoane în afară de membrii Ting-ului. Totul decursese în linişte.

— De altfel, documentul este aici, în geanta mea, spuse slujbaşul pretorului.

— Da? L-aţi adus? întrebă Benoni, aşteptând să-l ia în primire.

Dar celălalt nu se grăbea, rămânând pe loc, cu buzele strânse şi dregându-şi vocea.

— A costat mai mult decât am crezut? întrebă Benoni, în cele din urmă, dispus să plătească ceva în plus.

— Nu, a fost exact taxa legală.

Benoni aşteptă o clipă, apoi spuse:

— Arătaţi-mi documentul.

Slujbaşul pretorului începu:

— Vi l-aş putea arăta acum, în clipa aceasta, dar nu se cade. Vreau să procedez omeneşte.

Benoni rămase cu ochii căscaţi la el şi întrebă:

— Chiar aşa? Dar ce s-a întâmplat cu documentul?

Slujbaşul pretorului răspunse, în cele din urmă:

— S-a întâmplat că documentul nu este bun. Aş spune chiar că nu valorează suma mare de bani a dumneavoastră.

— Arătaţi-mi-l imediat!

— Dacă aş proceda cu cruzime, vi l-aş da acum, imediat. Dar prefer să vă pregătesc încetul cu încetul, înainte de a vă spune că există o ipotecă uriaşă pe Sirilund şi anume de mult, cu mult înainte de dumneavoastră.

— Glumeşti! exclamă Benoni năucit.

În cele din urmă, slujbaşul puse documentul pe masă. Scria

pe el că fusese citit, după regulament, la Ting-ul din ziua cutare şi cutare. Apoi erau înşirate toate cauţiunile mai vechi care grevau conacul de la Sirilund, proprietăţile aferente şi cele trei ambarcaţii. Mack din Rosengaard era deja de mulţi ani proprietarul lor, suma totală ridicându-se la optsprezece mii de taleri. Semnătura era a lui Steen Thode.

Benoni rămase ca trăsnit. El se zgâia la cuvintele scrise pe document şi începu să fie preocupat de fleacuri: Steen Thode nu era judecător, oare cine putea să fie Steen Thode? Optsprezece mii de taleri, da, da; dar asta însemna că Mack din Sirilund nu era un om atotputernic, el era la cheremul fratelui său din Rosengaard, în întregime.

— Se ridică întrebarea dacă înscrisul primit de dumneavoastră valorează douăzeci şi trei de mii de taleri, spuse slujbaşul pretorului.

Benoni chibzui.

— Nu, nu, spuse el, nu valorează atât.

— De fapt, aceasta este şi părerea mea şi a pretorului; m-am consultat cu el între patru ochi. Douăzeci şi trei de mii... este îngrozitor!

— Mack a procedat legal?

— Depinde cum o luăm. Pe document stă scris: am primit. Mack a primit cinci mii de taleri în schimbul înscrisului cutare şi cutare; doar aţi recunoscut înscrisul, nu-i aşa?

Benoni nu-l mai ascultă, ci întrebă:

— Steen Thode, cine-i ăsta? Este un nume legal?

După explicaţii detaliate, slujbaşul pretorului ajunse la concluzia că împuternicitul avea dreptul să-şi pună semnătura, dar el nu era judecător, departe de asta.

— Douăzeci şi trei de mii! Mack este ruinat, spuse Benoni deodată. Este de preferat să ai mai puţine bunuri, dar să fie cu adevărat ale tale... În clipa aceea el îşi aminti însă de cele cinci mii de taleri pe care trebuia acum să le considere pierdute; el se ridică, rămase o clipă în picioare, palid şi zăpăcit, se uită la hârtia lipsită de valoare de pe masă, apoi se aşează iar.

— S-ar putea să vă restituie, încetul cu încetul, ceva din bani, spuse slujbaşul pretorului ca să-l consoleze.

— De unde să-i ia? Nici măcar hainele de pe el nu mai sunt ale lui. Este de preferat să ai mai puţine bunuri, dar... Cred că

Mack este un ticălos.

— Nu este bine să spunem aşa ceva. S-ar putea ca el să dea banii înapoi...

— Un ticălos, un adevărat ticălos...

Ah, epitetul acesta era tare şi nimerit. El cuprindea şi o nuanţă de dispreţ la adresa înfumuratului de Mack, de aceea Benoni îl pronunţă din adâncul inimii.

— Probabil că va restitui banii, spuse slujbaşul pretorului, încercând să-l liniştească, după care se ridică de pe scaun; voia să plece cât mai repede de aici.

Dar Benoni era foarte agitat:

— Ah, cel mai bine ar fi să n-ai de-a face cu el în nicio privinţă. Adevărul este că pe un om ca ăsta ar trebui să-l scuipi afară din gura ta şi să spui: iată-l!

Rămas singur, Benoni stătu câtva timp pe gânduri, neştiind ce să facă. El se hotărî să-l caute pe Mack la birou şi să încheie socotelile cu el. Pe drum îi veni ideea să stea mai întâi de vorbă cu gardianul Svend.

Dar bietul Svend nu era chiar în apele sale, fiind cu atât mai puţin în măsură să încurajeze pe alţii. Vinovată de această situaţie era iarăşi subreta Ellen.

Svend stătea aseară de vorbă cu drăguţa sa când acesteia i se transmise că Mack voia să-şi facă baia. Gardianul Svend încercă să o reţină: lasă-l să-şi facă singur baia, spuse el, ce treabă ai tu cu asta? Dar Ellen ştia mai bine şi plecă. Gardianul Svend se luă după ea, mergând tiptil şi ţinându-şi respiraţia şi se opri sus, pe coridor, în faţa camerei lui Mack, trăgând cu ambele urechi.

Azi-dimineaţă o prinsese pe Ellen şi o întrebase:

— Mack s-a sculat?

— Nu.

— I-ai făcut aseară baie?

— Da, l-am frecat pe spinare cu un prosop.

— Minţi! Eram afară pe coridor şi am auzit totul.

Pauză.

— Toţi vreţi să vă culcaţi cu mine, spusese liniştită subreta Ellen. Cred că aţi înnebunit cu toţii.

— Dar nu poţi scăpa de el?

— Nu-i atât de simplu. Din moment ce trebuie să-l frec pe

spate.

Gardianul Svend simţise că începe să clocotească de furie, el izbucnise gâfâind:

— Ah, eşti o scroafă, asta eşti!

Ea rămăsese cu ochii căscaţi şi sprâncenele ridicate, ascultându-l; i se părea că vorbele rostite de gardianul Svend nu pot fi reale.

— Într-o bună zi, o să bag cuţitul în tine.

— Nu fi atât de furios, spusese ea încet; îmi va da pace.

— Nu, el nu te lasă în pace.

— Dar tu şi Brahmaputra? Aia cu părul creţ? ripostase Ellen dispreţuitoare.

Gardianul Svend întrebase iar:

— S-a sculat Mack?

— Nu.

— Voi sta de vorbă cu el, la birou.

— N-ar trebui să faci aşa ceva, îl sfătuise Ellen. Ne nenoroceşti pe amândoi.

Se gândise şi el la asta; dar când i se transmise rugămintea de a usca la soare penele din perna de baie a lui Mack, îl cuprinse un nou acces de furie. El uită că rolul lui în gospodărie era să fie un fel de factotum şi că putea fi somat să presteze orice fel de munci.

După ce Mack se instalase în birou, gardianul Svend intrase la el, agitat şi necontrolat. El atacase de îndată tema fierbinte; se numea Svend Johan Kjeldsen şi i se spunea gardianul Svend; el o va lua în căsătorie pe subreta Ellen şi nu mai admitea ca ea să-i facă baie lui Mack, iar el să usuce după aceea penele... „Înţelegeţi, nu permit ca ea să fie porcul dumneavoastră, pe cinstea mea, aşa cum mă cheamă Svend Johan Kjeldsen. Căci aşa mă cheamă. Şi dacă vreţi să-mi cunoaşteţi geografia, să ştiţi că sunt de la oraş. Da. De acolo sunt, dacă vreţi să ştiţi.“

Mack îşi ridicase încet ochii de pe hârtiile sale şi îi aruncase o privire glacială, întrebându-l:

— Cum zici că te cheamă?

Svend se zăpăci, repetă întrebarea, apoi răspunse:

— Cum mă cheamă? Svend Johan Kjeldsen. Şi, după cum am spus, gardianul Svend.

— Bine, poţi să te întorci la munca ta, spuse Mack.

Svend era deja cu mâna pe clanţa uşii:

— Nu, replică el, nu mă întorc la munca mea.

— Bine, îţi fac socoteala.

Mack îşi luă pana, făcu socoteala, numără banii şi plăti. După care îi deschise uşa.

Gardianul Svend mârâi, dar trebui să plece.

Dar când se văzu afară, disperat şi cu cei câţiva şilingi în mână, se duse la bufetul din prăvălia lui Mack şi dădu pe gât câteva pahare cu rachiu, care îl încurajară, făcându-l să se simtă mare şi tare. El urcă în camera servitorilor, făcu pe grozavul, se luă la harţă cu argaţii, intră la cei doi moşnegi, Fredrik Mensa şi Mons, care zăceau acum amândoi în pat, mâncând şi scoţând din când în când câte un cuvânt ce îi făcea să semene cu oamenii.

— Să vă sculaţi şi să tăiaţi lemne, spuse gardianul Svend; eu nu mă mai ocup de aşa ceva.

— Nu mă mai ocup, repetă Fredrik Mensa.

— Ţine-ţi gura! zbieră gardianul Svend. Nu vrei să te scoli? Vrei să meargă iarăşi biata Ellen în cămara cu lemne?

Fredrik Mensa rămase culcat, cu resturi de mâncare şi de salivă prinse în barbă; el medita clipind din ochi, apoi spuse:

— Trei mile până la *Funtus.*

— Ha-ha, începu să râdă Mons în celălalt pat.

Bietul de el, avea şi el distracţiile sale; i se părea că peretele urcă ciudat de sus, chiar până la tavan...

Gardianul Svend se întoarse în camera servitorilor cântând şi grozăvindu-se cu intenţiile sale:

— Nu usuc penele, pentru nimic în lume! spuse el. Ştiţi ce o să fac? Nu, habar nu aveţi, sunteţi ca nişte animale. Voi cânta. Veniţi cu toţii aici, acum cânt.

Veniră tot mai mulţi oameni în camera servitorilor, gardianul Svend îndrăznea să-i reţină de la lucru, deşi nu era zi de sărbătoare. Erau prezente şi Ellen şi Brahmaputra şi intră şi soţia ajutorului de morar, care tocmai se întorcea de la prăvălie de unde cumpărase alimente. Îşi luase copilul, un băieţaş de şase ani, cu o guriţă mică. Gardianul Svend îi dărui o monedă de douăzeci şi patru de şilingi, mângâindu-l pe cap.

— Îţi place aici? îl întrebă mamă-sa.

O, da, băiatului îi plăcea foarte mult. Când ceilalţi începură

să danseze, îşi căută şi el un ungher unde să poată dansa, fiind de părere că este un mare maestru.

Gardianul Svend începu să cânte. El intonă cântecul despre fetele din Sorosi. Ah, dar omul era nebun, cântecul său avea un substrat ameninţător. Svend ţintea spre o adresă foarte clară, el îşi îndrepta din când în când pumnul strâns spre clădirea principală.

Paznicul Svend cântă:

Pădurea din Sorosi şi câmpia din Sorosi
se întind pe mai multe mile.
Ursul cade acolo răpus de securea stăpânului
şi sălbăticiunile de săgeţile stăpânului.
Iar culcuşul său îl pregătesc două fete
ca să fie moale şi cât mai plăcut.
Ah, voi, fetelor din Sorosi!

El o înlănţuie pe una cu braţul
şi îi porunceşte celeilalte să plece.
Fetei încep să-i tremure buzele
şi ea exclamă cu amărăciune:
Spuneţi-i vânătorului Gust din pădurea Sorosi
că fata lui se culcă cu altul.
Ah, voi, fetelor din Sorosi!

Vânătorul Gust vine repede şi mânios
şi învârte securea în mână.
Iar înăuntru cei doi umblă cu paşi uşori
fără să facă niciun zgomot.
Apoi stăpânul iese curajos afară,
dar securea îl nimereşte cu forţă în piept.
Ah, voi, fetelor din Sorosi!

Şi, ah, voi, micuţelor din Sorosi,
l-aţi văzut pe vânător fugind.
El sluji apoi în oastea regelui
şi nimeni nu mai văzuse pe unul ca el.
După mulţi ani se întoarse acasă
Şi pe fiicele noastre ca drăguţe le-a luat.

Ah, voi, fetelor din Sorosi!

Priviţi-l pe războinicul regelui, pe înaltul oaspete,
cum stă pe crenelurile de la Sorosi.
Şi nori se înalţă din suflul său
şi fulgere scapără din spada sa...

În această clipă, Svend îşi dădu seama că lipseşte corul, el se întrerupse şi spuse:

— Staţi! Trebuie să cântaţi refrenul cu toţii în cor: *Ah, voi, fetelor din Sorosi!* Dar voi nu vreţi decât să dansaţi, sunteţi nişte animale.

Un curier îl chemă urgent pe vătaful argaţilor în biroul lui Mack. Asupra camerei se lăsă deodată o atmosferă apăsătoare, oamenii plecară unul după altul; gardianul Svend nu mai reuşi să anime spiritele. Soţia ajutorului de morar îşi trimise fiul la Svend, ca să-şi ia frumos rămas-bun şi să-i mai mulţumească o dată pentru bani. Gardianul Svend ţinu mult timp mânuţa mică în mâna sa şi spuse:

— Am senzaţia că o ţin pe Ellen de mână; e posibil aşa ceva?

Cineva îl chemă afară pe gardianul Svend; el ieşi cuprins de presimţiri sumbre; dar era doar Benoni, care dorea să vorbească ceva cu el.

— Am o singură întrebare, spuse Benoni de la bun început. Vreau să ştiu dacă vii cu noi la pescuit?

— Nu ştiu. Ba da, vin. La pescuit?

Dar în curând ei începură să vorbească despre ceea ce îl apăsa pe fiecare; Benoni dădu din cap şi spuse, cu un ton ameninţător, că vrea să-l caute pe Mack, la birou.

— Am fost deja la el şi i-am spus părerea pe faţă.

— Căci a abuzat cu neruşinare de mine.

— Dar de mine? Ellen nu-i pentru altul.

— Cum aşa?

— A chemat-o iarăşi la el aseară, când făcea baie.

— Şi s-a culcat cu ea?... Benoni scutură din cap; n-ai ce-i face.

— Dar Ellen şi cu mine vrem să ne căsătorim, spuse gardianul Svend.

Benoni răspunse.

— O să o ai doar după aceea, nu înţelegi?

Gardianul Svend îşi ridică privirile în mod ameninţător.

— Aceasta este taxa, continuă Benoni. Aşa s-a întâmplat cu fiecare. Brahmaputra a fost singura care s-a bucurat tot timpul de aceleaşi favoruri...

Vătaful se întoarse şi transmise ordinul lui Mack ca gardianul Svend să părăsească imediat curtea.

— Să plec...? Cum...?

— Ăsta e ordinul. Îndatorirea mea este să am grijă ca totul să-şi aibă rânduiala sa, nu pot proceda altfel.

Gardianul Svend se gândise la o soluţie de împăcare, de dragul lui Ellen, dar acum, când înţelese că trebuie să plece, îşi pierdu tot curajul.

Benoni interveni:

— Transmite, te rog, că gardianul Svend vine la mine.

— Da, bine, bine, răspunse vătaful.

— Poţi să-i transmiţi asta lui Mack din Sirilund din partea lui Benoni Hartvigsen.

Argatul plecă. Ceilalţi doi rămaseră pe loc, foarte mândri de superioritatea lor. Dar după câtva timp, gardianul Svend îşi pierdu iarăşi curajul, fiindcă urma să plece de la Sirilund.

— Singurul lucru pe care-l posed este un diamant, spuse el. Dar n-am sticlă ca să o tai.

În timp ce stăteau încă de vorbă, Mack coborî scările prăvăliei, îndreptându-se spre ei. Mergea cu pasul său elastic, într-un ritm egal. Când se apropie, cei doi îl salutară, ducând mâna la pălărie.

— Ce mi-ai transmis? întrebă Mack.

— Să vă transmit? Ah, a fost doar o vorbă în vânt, răspunse Benoni, pierzându-şi aplombul.

— Tot mai eşti aici? îl întrebă Mack pe gardianul Svend.

Acesta nu răspunse nimic.

Între timp, Benoni îşi recăpătase curajul. Nu era şi el coproprietar la Sirilund? Şi nu avea de-a face cu un ticălos ruinat?

— Cu ce drept veniţi la noi să ne trageţi la răspundere? întrebă el, uitându-se în ochii lui Mack.

Cei doi bărbaţi se măsurară unul pe altul cu priviri duşmănoase; dar Benoni se afla doar în postura unui ucenic.

Mack îşi scoase batista subţire, o întrebuinţă, apoi îi spuse lui Svend:

— N-ai auzit că trebuie să pleci?

Gardianul Svend se retrase.

— Du-te la mine acasă, îi strigă Benoni. Iată cheile; ţie îţi pot încredinţa tot ce am. Du-te şi aşteaptă-mă acasă; mai trebuie să vorbesc ceva cu omul ăsta de aici.

Să-l numească „omul ăsta“ pe Mack din Sirilund!

Ei intrară în birou. Mack îşi întrebuinţă iar batista, apoi întrebă:

— Ei bine?

— Este foarte simplu, răspunse Benoni, este vorba despre bani.

— Şi ce-i cu banii?

— M-aţi tras pe sfoară.

Mack tăcu, părând foarte îngăduitor.

— Căci s-a dat acum citire scrisorii de garanţie la Ting. N-aţi crezut că o să fac asta?

— Ba da, ştiam foarte bine.

— Fratele dumneavoastră din Rosengaard vă are la mână, în întregime. Uitaţi-vă... Benoni puse scrisoarea de garanţie pe masă şi indică cele notate pe document.

— Şi ce să fac cu asta? întrebă Mack. Vrei să-ţi retragi banii?

— Să-mi retrag banii? Dar de unde vreţi să-i luaţi ca să mi-i restituiţi? Nu vă mai aparţin nici ghetele din picioare. Douăzeci şi trei de mii; fratele dumneavoastră deţine optsprezece, iar eu cinci, face în total douăzeci şi trei. M-aţi ruinat, sunt şi eu tot atât de sărăntoc ca dumneavoastră.

Mack răspunse:

— În primul rând, cel care a scris toate astea pe documentul tău nu este decât un tânăr împuternicit.

— Da, dar procedeul este legal.

— Desigur. Dar judecătorul nu ar fi scris toate prostiile astea despre fratele meu. Ele figurează acolo doar de formă, ştii cum se face, aşa, ca între fraţi. În realitate, i-am sărit mult mai des *eu*
într-ajutor fratelui meu decât el mie. De exemplu, când şi-a extins fabrica de clei de peşte.

— Da, da. Sunteţi probabil amândoi ruinaţi. Dar asta nu

schimbă cu nimic situaţia mea.

— În al doilea rând, continuă Mack cu o superioritate de nezdruncinat, nu îţi datorez cinci mii de coroane. Şi tu îmi datorezi mie ceva. Avem cont curent unul la altul.

— Vă referiţi la cele patru sute pentru obiectele de preţ? Dar ce rost mai au acuma? Rosa şi avocatul au făcut deja strigările, ei se căsătoresc în doisprezece.

— Nu ştiu nici eu... nu am reuşit să schimb deciziile Rosei; dar s-ar putea să ai şi tu o parte de vină în asta. Citirea documentului la Ting, oarecum în spatele meu, nu mă stimulează deloc să pledez pentru tine.

— Bine, dar mai departe? exclamă Benoni iritat. Să fie sănătoasă Rosa; nu vreau să cerşesc nimic de la ea. Ţinând cont de matrapazlâcurile dumneavoastră, este păcat ca Rosa să fie fina dumneavoastră. Da. Şi îi voi scrie o scrisoare, sfătuind-o să nu vă mai calce pragul... Ce cont curent! Nu am nevoie de un cont curent la dumneavoastră! Voi încerca să vă plătesc, cât mai repede, cu bani peşin, cele cumpărate. Dar să-mi restituiţi cei cinci mii de taleri.

— Vrei să-ţi retragi banii cu un preaviz de şase luni?

— Preaviz! exclamă Benoni batjocoritor. Voi proceda într-alt fel, nu vă voi cruţa, nici pe dumneavoastră, nici bunurile dumneavoastră.

Mack ştia foarte bine că situaţia era în avantajul lui Benoni şi că acesta îl putea îngenunchea; îl putea declara falit, îl putea denunţa şi pune în încurcătură din cauza scrisorii de garanţie, îi putea ştirbi faima, povestind peste tot că el se afla la ananghie.

— N-ai decât să procedezi după cum pofteşti, spuse el cu un ton glacial.

Dar Benoni nu mai era în stare să ţină pentru sine atuul său.

— O să pun poprire pe încărcăturile dumneavoastră de peşte uscat, de afară, de pe stânci. Asta ar provoca un scandal, ar duce la un proces, la audierea de martori.

Mack răspunse:

— Peştele nu este al meu. Este al negustorului.

Benoni exclamă uluit, trecându-şi mâna prin părul des şi aspru:

— Înseamnă că nu mai dispuneţi de nimic pe lumea asta!

— Nu mă simt obligat să-ţi dau ţie socoteală, răspunse Mack

distant. Ai pretenţii la banii tăi şi îi vei primi. Deci vrei să-i retragi cu un preaviz de şase luni, începând din ziua de astăzi?

Ca să pună odată punct, Benoni răspunse:

— Da.

Mack îşi luă pana şi notă. După ce termină, puse pana la o parte, se uită la Benoni şi spuse:

— N-aş fi crezut, Hartvigsen, că relaţia noastră se va sfârşi în felul acesta.

În sinea lui, nici Benoni nu era mulţumit că lucrurile ajunseseră până aici.

— Ce să-i fac? M-am aflat la un moment dat într-o situaţie mizerabilă şi nu am ştiut cum s-o scot la capăt; îmi dau foarte bine seama. Şi bineînţeles că dumneavoastră aţi fost acela care m-a ajutat să mă ridic...

— Nu am pomenit niciun cuvânt despre acest fapt, îl întrerupse Mack. Tu ai adus vorba... Şi Mack se duse la fereastră ca să chibzuiască.

Benoni îşi rememoră însă acum, pas cu pas, trecutul său jalnic; el se gândi la zilele în care nu dispunea nici de casă frumoasă, nici de hambar, nici de năvod mare – la zilele când ruşinea sa era făcută publică sus, lângă biserică. Mack din Sirilund îl luase atunci sub aripa sa ocrotitoare şi făcuse iar om din el. El spuse abătut:

— Da, da, dacă mi-aş reprimi banii! Nu voi întreprinde absolut nimic contra dumneavoastră. Nu am niciun motiv să o fac.

Pauză. Mack se îndreptă iar spre masa de scris.

— Ai auzit ceva despre scrumbii cât ai fost plecat?

Benoni răspunse:

— Nu. Adică, există scrumbii, dar nu cantităţi foarte mari. M-am decis să ies iarăşi în larg cu năvodul mare.

— Îţi urez noroc!

— Rămâneţi în pace, spuse Benoni la plecare.

18

SUNTEM în doisprezece iunie. Azi este nunta Rosei. Da, da. Benoni se simţea, încă de dimineaţă, cuprins de o dispoziţie solemnă, era blând şi bun şi zgârcit la vorbă. Gardianul Svend,

care locuia la el, îi atribui o muncă pe care o putea executa singur, fără niciun ajutor.

Benoni curăţă pianul şi argintăria. Oare să-i trimită Rosei toate astea? Oricum, el nu avea ce face cu ele. Ar putea fi considerat darul consistent făcut de un rege unei regine, închizând în acelaşi timp gura celor ce răspândeau acum peste tot zvonul că Benoni Hartvigsen este ruinat. La început, nici Benoni şi nici slujbaşul pretorului nu ascunseseră faptul că acest înscris pentru suma de cinci mii de taleri era lipsit de valoare. Dar zvonul se răspândea acum cu mare viteză, el se amplifica, dând drept pierdute şi hambarul, şi năvodul mare. Benoni începu să fie suspicios, avea impresia că vechii săi camarazi îl tratează iarăşi cu prea mult familiarism şi nu-l mai numesc Hartvigsen. În realitate, el îşi putea încă permite să-i dăruiască Rosei aceste obiecte preţioase. Oare le-ar accepta?

În orice caz, i-ar putea trimite argintăria. Emoţionat şi cuprins de sentimentalism, el încercă să-şi imagineze cum acest dar i-ar stoarce lacrimi Rosei: „Ah, Benoni, regret ca nu te-am luat totuşi pe tine!“ Ea nu-i restituise nici inelul, nici crucea, aşa cum promisese; poate că voia să le păstreze din dragoste pentru el. Oare nu i-ar putea trimite măcar lingura şi furculiţa pe care le înfăşurase în hârtie în mod special pentru ea?

Dar probabil că nu ar accepta nimic.

Benoni porni spre Sirilund, abătut şi cu inima însângerată, bău la bufetul din prăvălie câteva pahare de rachiu sub pretextul că ar fi bolnav şi se întoarse apoi acasă. Puţin cam cherchelit, scoase acum cartea cu Psalmi, dornic de o atmosferă evlavioasă; temându-se însă că gardianul Svend l-ar putea auzi dacă ar cânta, el se mulţumi să citească psalmii, ceea ce i se păru plictisitor. El rămase câtva timp afară, pe veranda închisă, dând din cap; dar indiferent dacă privea prin geamurile galbene, prin cele albastre sau prin cele roşii, nu vedea decât porumbeii care făceau echilibristică pe zidurile hambarului. Ah, cu totul altfel îşi imaginase el lucrurile – atât geamurile colorate, cât şi porumbeii pentru Rosa...

El făcu o plimbare pe stânci. La o oarecare distanţă în faţa lui îl zări pe paznicul farului, Schöning, istovit şi adus de spate, sleit parcă de prea multă sărăcie. Mergea pe cărarea dintre

stânci, ascultând ciripitul păsărilor şi privind vegetaţia săracă; contrar obiceiului său, îl salută pe Benoni, oprindu-se chiar să stea de vorbă cu el:

— Dumneavoastră, Hartvigsen, vă puteţi permite; ar trebui să cumpăraţi stâncile astea, spuse el.

— Să le cumpăr? Dar am deja destule stânci, răspunse Benoni.

— Nu, nu aveţi destule. Ar trebui să cumpăraţi întregul ţărm, până sus, la hotarul comunei.

— Şi ce să fac cu ele?

— Au o valoare mare.

— Valoare mare?

— Conţin mult minereu de plumb.

— Şi altceva? Minereu! spuse Benoni dispreţuitor.

— Da, minereu. Minereu în valoare de un milion. În plus, minereul mai conţine şi argint.

Benoni se uită la paznicul farului, fără să creadă un cuvânt.

— Şi de ce nu le cumpăraţi dumneavoastră?

Paznicul farului zâmbi obosit şi privi în gol.

— În primul rând, nu dispun de bani, în al doilea rând, nu am ce să fac cu ele. Dar dumneavoastră, dumneavoastră aveţi încă viaţa în faţă, ar trebui să o faceţi.

— Dar nu sunteţi încă bătrân.

— Nu, nu. Dar ce să fac cu mai mult decât am? Sunt paznic al unui far de mărimea a patra, este suficient cât câştig, avem ce mânca, nu avem nevoie de mai mult.

Benoni întrebă deodată:

— Aţi discutat cu Mack despre asta?

Paznicul farului răspunse cu un dispreţ ascuns, repetând doar două cuvinte:

— Cu Mack?

Apoi se întoarse şi o porni înapoi, de-a lungul stâncilor. Benoni îşi spuse; este bine că stâncile conţin argint; ele îi aparţin lui Aron din Hopan, acesta are un proces cu un pescar de afară, de pe insulele stâncoase, care i-a utilizat barca fără să-i fi cerut voie – şi un asemenea proces costă bani; deunăzi i-a dus vaca sa avocatului de la curtea paracliserului. Da, da, Nikolai se căsătoreşte astăzi, o sa aibă nevoie de vacă, el şi cu Rosa.

Pe Benoni îl copleşi amintirea Rosei. Când ajunse pe drumul comunal, ochii i se umeziră, nu mai auzea şi nu mai vedea nimic şi se trânti deodată jos, la marginea drumului... Spune-mi, nu m-am comportat aşa cum ar fi trebuit? Nu te-am tratat cu destulă delicateţe şi grijă, atunci când te-am îmbrăţişat, ca să nu-ţi provoc nicio durere? Ah, Doamne Dumnezeule, îndură-te de mine!

— *Borre aekked!*

Iarăşi laponul Gilbert! El trece ca o suveică prin pădurea comunală, străbătând-o de la un capăt la celălalt şi ţesându-şi firele în cele două localităţi, de o parte şi de alta a muntelui.

— Tocmai mă aşezasem să mă odihnesc puţin, începu Benoni, fără vlagă. Mă amuză să ascult foşnetul plopilor.

— Vin de la o nuntă, spuse Gilbert. Am întâlnit acolo câţiva cunoscuţi, mai spuse el.

— Ai fost la biserică? întrebă Benoni.

— Am fost la biserică. O nuntă mare. A fost şi Mack.

— Da, sigur că a fost.

— Mai întâi a sosit mirele. Era călare.

— Călare?

— Apoi a sosit mireasa. Era şi ea călare.

Benoni clătină din cap; colosal.

— Avea un voal alb care ajungea aproape până la pământ.

Benoni rămase cufundat în gânduri. Da, acum se terminase totul. Un voal alb, da, da... Apoi se ridică şi porni spre casă, însoţit de laponul Gilbert... Da, da, Benoni şi cu mine va trebui să ne împăcăm cu gândul! îşi spuse el.

— Hai, intră puţin în casă.

— Mulţumesc, n-am ce căuta acolo şi doar vă deranjez.

Când Benoni aduse rachiu, oferindu-i lui Gilbert un pahar, acesta spuse:

— Nu vă deranjaţi pentru mine!

— Asta pentru marea ta noutate, răspunse Benoni cu buzele tremurânde. Şi în sănătatea ei! spuse el.

Gilbert bea, uitându-se în jurul lui; îşi exprimă mirarea că anumiţi oameni nu doresc să locuiască într-o asemenea odaie în care sunt tot felul de avuţii. Benoni răspunde că da, îi merge şi lui cumva, aşa cum poate să-i meargă unui biet pârlit. Şi el îi arată lui Gilbert pianul, explicându-i că este un instrument

muzical, îi mai arată măsuţa pentru cusut, cu intarsiile din ebonit şi argint şi în cele din urmă scoate la iveală argintăria.

— Am dat o sută de taleri pe ea, spune el.

Gilbert dă multă vreme din cap şi nu reuşeşte să înţeleagă cum de anumiţi oameni pot refuza aşa ceva. În cele din urmă, el spune:

— Nu părea fericită în biserică.

— Rosa? Zău?

— Nu. Părea să regrete totul.

Benoni se ridică drept ca o lumânare în faţa lui Gilbert şi spuse:

— Vezi inelul? Acum nu mai are ce căuta pe degetul meu, ca să-mi facă sânge rău... Scoase inelul de pe degetul mâinii drepte şi îl puse pe degetul mâinii stângi: Vezi ce am făcut?

Gilbert răspunse cu o mină solemnă: Da.

Apoi Benoni luă calendarul şi spuse:

— Vezi semnul de aici? Îl şterg acum. Şterg semnul din dreptul zilei de Sylverius.

— Ziua de Sylverius, repetă Gilbert.

— Eşti martor, spuse Benoni.

Nemaiavând cu ce să creeze o atmosferă solemnă după toate aceste operaţii, Benoni se cufundă iar în tăcere...

Gilbert intră în prăvălia din Sirilund, povesti despre nuntă, povesti că nu s-a mai pomenit nicăieri atâta eleganţă, că voalul alb se târa pe pământ, că mireasa l-a luat pe cel pe care şi l-a dorit si că părea fericită. Şi că fusese şi Mack la biserică.

După ce Gilbert îşi termină misiunea la Sirilund, se mai învârti de colo-colo pe drumul care ducea la gospodăria paracliserului. Tânăra pereche sosi pe înserate. Rosa era încă pe cal, dar tânărul Arentsen îşi făcuse deja răni din cauza călăritului şi se târa acum, jalnic, pe jos, ducându-şi calul de căpăstru. Seara era luminoasă, vremea caldă, iar soarele sus pe cer; păsărelele se culcaseră deja.

Gilbert salută tânăra pereche, scoţându-şi şapca de pe cap. Rosa îşi continuă drumul, dar tânărul Arentsen se opri, predându-i lui Gilbert calul. Era obosit şi foarte furios.

— Hai, ia animalul şi priponeşte-l undeva. M-am chinuit destul cu el.

— Am fost la biserică şi v-am văzut, spuse Gilbert.

Tânărul Arentsen răspunse mânios:

— Am fost şi eu la biserică şi am asistat la ceremonia căsătoriei. N-am avut posibilitatea să mă eschivez.

Aşa îşi făcură Rosa şi tânărul Arentsen intrarea în casa paracliserului, unde urmau să locuiască...

Câteva zile mai târziu, Benoni ieşi la pescuit, cu năvodul mare şi cu tot echipajul său. Lumea avea atâta încredere în şansa pe care o va avea la pescuit, încât veniseră mai mulţi oameni decât era necesar. Gardianul Svend făcuse angajările pentru proprietarul năvodului.

19

SOARELE este sus pe cer şi străluceşte oră după oră, zi şi noapte. Din cauza absenţei îndelungate din ţinuturile natale, tânărul Arentsen nu mai era obişnuit cu lumina solară din timpul nopţii, avea insomnii şi nu reuşea să facă atât de întuneric în cameră pe cât ar fi dorit. Se mai adăuga şi faptul că tatăl său, bătrânul paracliser, zăcea bolnav într-o cameră situată de cealaltă parte a vestibulului, aşa că fiul auzea gemetele sale, deşi îi separa un coridor. El se ridică din pat, se îmbrăcă şi ieşi afară. Rosa dormea, sănătoasă şi netulburată, acoperită doar cu un cearşaf, deoarece noaptea era foarte caldă.

Acum, în perioada când se cosea iarba, nici avocatul nu era atât de ocupat în biroul său ca la începutul anului. Câtva timp o pusese pe Rosa să-l ajute cu scriptele plictisitoare. Acum însă putea să facă totul singur, căci nu era foarte mult de lucru; de la Ting încoace nu mai trebuise să redacteze decât câteva procese-verbale de conciliere. Numeroasele procese mai mari, amânate la ultimul Ting, se plimbau de la un tribunal la altul acţionând singure în avantajul avocatului, în timp ce el putea să-şi facă viaţa comodă, dând din când în când câte o raită pe la bufetul din prăvălia lui Mack.

Procesul dintre Hugh Trevelyan şi Levion din Torpelviken se terminase. Îl costase un efort considerabil pe Arentsen. În drum spre propria sa nuntă, făcuse un ocol mare ca să ajungă la locul cu pricina, la acest faimos loc unde se pescuiau somoni, şi să măsoare lăţimea râului. Zărindu-l pe Sir Hugh, care pescuia pe

malul celălalt, îi făcu un semn cu capul, ca unui vechi cunoscut şi îşi scoase pălăria salutându-l; dar englezul rămase britanic de impasibil, fără să-i răspundă la salut. Dacă ar fi fost prezentă Rosa, desigur că ea ar fi fost mâhnită. Prost dispus şi mânios, Arentsen le porunci oamenilor să măsoare cât mai exact posibil. Dar lăţimea râului rămăsese de doisprezece stânjeni.

Nu mă interesează lăţimea râului, îşi spuse Arentsen.

El se uitase cu atenţie la Sir Hugh şi se convinsese, în baza unei simple evaluări empirice, că momeala undiţei intra în apă mai aproape de malul lui Levion decât de cel al lui Marelius. El îi luă pe cei doi oameni ai săi drept martori şi primi câte o declaraţie scrisă de la fiecare. Apoi adăugă la dosar o anexă în acest sens şi expedie totul cu poşta.

Dar procesul se încheiase, vizita sa la locul cu pricina fusese inutilă: Sir Hugh era obligat să plătească exact atât cât oferise el însuşi atunci când fusese chemat la comisia de conciliere – cu niciun ban mai mult.

Când Sir Hugh luă cunoştinţă de sentinţă, veni cu martori, vrând să se achite de obligaţie; poftim, iată banii! Totul se împotmoli însă iarăşi, din cauza lăcomiei lui Levion: „Aţi obţinut dreptul de a pescui la un preţ atât de mic, numai fiindcă aţi plătit-o separat şi pe Edvarda, spuse el; ea a depus de curând douăzeci şi cinci de taleri la Mack!“ Sir Hugh oferi încă o dată banii, iar apoi plecă, fiindcă Levion îi refuză.

Totuşi, cauza nu era încă pierdută la această instanţă inferioară. Pescuitul lui Sir Hugh continua să reprezinte un obiect litigios bun şi viabil. În cele din urmă, cauza ajunse la Curtea de apel din Drontheim; avocatul Arentsen intenţiona să redacteze un rechizitoriu nimicitor, în care acest punct important, şi anume relaţia lui Sir Hugh cu fiica părţii adverse, să fie valorificată aşa cum trebuie.

— Dar asta necesită nişte cheltuieli în avans, spuse Arentsen

— Da, din păcate. Cât să fie de data aceasta?

— Patru taleri de data aceasta.

— Mă costă cam mult dreptatea contra ticăloşilor ăstora.

— Dreptatea nu costă niciodată prea mult, replică Arentsen.

Levion din Torpelviken plăti şi plecă.

Următorul la rând!

Aron din Hopan. Procesul său începuse ca o năzbâtie

ridicolă; un pescar tânăr de pe insulele stâncoase luase într-o noapte barca cu patru vâsle a lui Aron şi o adusese înapoi de-abia după două zile şi două nopţi. Unde fusese în tot timpul acesta? La o fată. Când flăcăul revenise cu barca, Aron îl ameninţase cu noul avocat de la curtea paracliserului. Flăcăul rămase uluit. Era un lucru atât de obişnuit să împrumuţi o barcă fără a cere voie, încât el luase ameninţarea lui Aron drept o glumă. În cele din urmă, flăcăul declarase:

— Puţin îmi pasă de tine şi de avocatul tău, ca să ştii!

În felul acesta ajunsese Aron să-i încredinţeze lui Arentsen procesul. Ah, ce mult îl costa pe Aron din Hopan acest proces! El adusese deja o vacă la curtea paracliserului, acuma în toiul verii, când aceasta dădea cel mai mult lapte; la toamnă va trebui să o ducă pe cealaltă la tăiere.

— Nu trebuie să renunţăm la procesul acesta, spuse Arentsen, după ce îl pierduse la prima instanţă; voi redacta un rechizitoriu nimicitor către Curtea de Apel şi voi contesta sentinţa. Dar asta implică noi cheltuieli.

— Da, cheltuieli şi iarăşi cheltuieli! replică Aron supărat. În curând nu mai am ce mânca.

— Ei, poate că nu-i chiar atât de grav.

— Nu vreţi să-mi cumpăraţi lanţul de stânci de pe ţărm? întrebă Aron.

— Stâncile?

— Se spune că vor deveni o valoare. Profesorul din Christiania[7] a descoperit ceva şi a scris că ele conţin minereu de plumb şi argint.

Avocatul Arentsen răspunse:

— N-am ce să fac cu minereul. Dar arginţii nu-i refuz, Aron.

Aron din Hopan înţelese atunci că şi cea de-a doua vacă este pierdută şi îşi depuse semnătura pe o hârtie înainte de a pleca...

În timpul verii, Nikolai Arentsen se plictisi în asemenea măsură, încât îşi manifestă intenţia de a se angaja ca judecător în probleme de pescuit cu ocazia următorului sezon de pescuit din insulele Lofoten. Ce să facă acasă în timpul iernii? În comune nu rămâneau decât femeile şi copiii şi nu pica de nicăieri niciun bănuţ de argint. Rosa nu obiectă, deşi era, poate,

7 Vechea denumire a capitalei Oslo (n.t.)

de părere că un bărbat de-abia căsătorit ar putea avea idei mai bune decât să plece de acasă cu prima ocazie. Rosa dădea o mână de ajutor pe unde era nevoie şi îl îngrijea şi pe paracliserul bolnav. Bătrânul era tot mai slab şi lipsit de puteri şi aştepta să fie izbăvit; îndatoririle de paracliser fuseseră preluate de învăţător...

Şi la Sirilund intervenise o schimbare, şi anume bătrânul Mons se mutase, din camera sa, la cimitir.

Într-o bună zi, îl găsiră zăcând, ca de obicei, cu o bucată de pâine în mână şi cu o expresie de om sătul. Deoarece trecuseră deja trei ani de zile de când Mons îşi pierduse vioiciunea, era greu să spui dacă acuma era total lipsit de viaţă sau nu. La întrebarea: „Crezi că Mons doarme?“ Fredrik Mensa, care zăcea în celălalt pat, răspunse ca de obicei: „Doarme?“ Deci ei îl lăsară pe Mons aşa cum era, până în dimineaţa următoare. Şi deoarece constatară că nici atunci nu-şi terminase încă bucăţica de pâine, ei traseră concluzia că Mons murise cu adevărat. Din patul său, Fredrik Mensa urmări cu privirile mutarea fostului camarad; deşi nu-l impresionă în mod deosebit, el interveni din când în când cu câte o vorbă omenească pe care o înţelegeau şi cei din jur: Cra, cra, spune cioara. Prânzul? Ha-ha...

Se apropia toamna, frunzele plopilor din pădure îngălbeneau, peştii lui Mack se uscaseră deja, iar Arn Törker îi încărcase în galeră, transportându-i la Bergen. Somonii din râu s-au împuţinat dispărând aproape complet, distracţia de vară s-a terminat, iar Sir Hugh şi-a strâns undiţa şi a plecat acasă, în Anglia. El le-a promis oamenilor din Torpelviken şi Edvardei că va reveni la primăvară... În gospodăriile care, în timpul verii, avuseseră parte de soare bun dinspre sud, se recoltau acum cerealele şi se scoteau cartofii. Toate îşi urmau cursul lor natural.

Se întoarse acasă şi Benoni cu năvodul cel mare şi echipajul său. El nu făcuse nicio captură. Având în vedere că, afară, ocupa un loc avantajos pentru pescuit, Benoni ar fi preferat să mai rămână câteva săptămâni în larg, ca să fie acolo în momentul când veneau scrumbiile de iarnă; dar cheltuielile ar fi fost prea mari pentru un proprietar de năvod care avea şi un angajat; în plus, nici echipajul nu mai dispunea de mijloace ca

să stea pe loc şi sa aştepte. Aşa că Benoni se întoarse acasă, torturat de gânduri negre.

Gardianul Svend era singurul care îşi păstrase umorul. Nu avea niciun motiv să fie prost dispus, căci primise o simbrie în tot cursul verii, în timp ce toţi ceilalţi avuseseră doar cheltuieli; iar acum se bucura că revine pe locurile dragi. Se duse din prima seară, în mare grabă, la Sirilund, o întâlni în taină pe subreta Ellen şi se întreţinu, emoţionat, cu ea. Era dispus, de dragul ei, să meargă din nou la Mack cu rugămintea să-i permită să rămână aici. Oare ce ar spune Mack?

— Acuma, că Mons a murit, iar Fredrik Mensa zace în pat, vei merge iarăşi tu să tai lemne în hambar? o întrebă Svend pe drăguţa sa.

— Da, se prea poate.

— Hm. Şi îşi mai face şi acum băile?

Subreta Ellen se codi puţin:

— Băile? Da.

— Înseamnă că în curând va face iar o baie?

— Nu ştiu. Ba da, diseară.

— Nu mai pot rămâne la Hartvigsen, spuse gardianul Svend. Am primit toată vara simbrie de la el; iar el este grozav de amărât că n-am pescuit mai nimic.

— Se vorbeşte că e ruinat, observă Ellen.

Gardianul Svend răspunse grăbit şi supărat:

— Cel ce spune aşa ceva e un mincinos. Este o minciună sfruntată. Hartvigsen va fi un om bogat în câteva luni, când îşi va reprimi banii.

— Da, da, se mulţumi Ellen să admită, văzându-l atât de afectat.

În fond, Svend era preocupat de un singur lucru.

— Important este să pot rămâne iar aici, spuse el. Nu l-ai putea ruga tu pe Mack?

— Nu ştiu. Crezi că ar merge?

— De ce să nu meargă? Dacă-i faci diseară baie... Vezi tu, eu... povestea este că eu mă simt bine aici. Şi chiar dacă m-aş hotărî să plec cu pachebotul, tot aici m-aş întoarce. Căci este ceva ciudat, nu ştiu... Lasă-mă să te ţin de mână.

Mâinile ei înguste erau micuţe, ca de copil, degetele păreau înfometate şi slăbuţe, ah, ce mult însemna pentru gardianul

Svend să le cuprindă cu mâinile sale mari, bune. Apoi o îmbrăţişă, o ridică în braţe, o puse jos şi o sărută lung de tot. După care o luă iar de la început

— Ellen, Ellen, ţi-am tot repetat numele întreaga vară! spuse el. Vorbeşte diseară cu el, când îi faci baie, când îl freci pe spate. Spune-i că m-am întors, că sunt iar aici şi, în plus, cine să taie lemne? Îl cunoşti destul de bine ca să poţi face asta, fii doar atentă să alegi momentul potrivit şi să nu-l superi. Mi-e milă de tine, Ellen, că trebuie să-l rogi aşa ceva, dar ce să ne facem?

— Voi încerca să-l rog diseară, răspunse ea.

Peste câteva zile, Benoni veni la Sirilund unde îl întâlni pe Svend. Benoni spuse:

— Nu ar fi trebuit să mă părăseşti. Aş fi găsit tot timpul câte ceva să-ţi dau de lucru, se lăudă el. N-ai putea veni într-o zi să-mi cureţi hornurile?

— Ba da. Oricând.

— Căci femeia mea găteşte şi prăjeşte, iar funinginea astupă hornurile. Vrei să rămâi aici?

Gardianul Svend dădu din cap, da, aşa era. Mack îi ascultase doleanţele, chibzuise puţin, apoi răspunsese: poate rămâne aici.

— Parcă e un blestem, spuse Benoni. Aş fi avut mare nevoie de tine! Ar trebui să văruiesc una şi alta! spuse el făcând pe grozavul. Vrei să mă ocup eu personal de toate astea?

Benoni avea motive întemeiate să fie supărat. Odată întors acasă, omul acesta ambiţios îşi dăduse seama că lumea îl consideră ruinat. Regretau cu toţii acest fapt. Benoni era un vecin cumsecade, un om serviabil atunci când îi cereai ajutorul. Acum însă resursele sale erau epuizate; se răspândise chiar zvonul că îşi ipotecase clădirile. Se mai adăuga şi faptul că îl părăsise norocul la pescuit; nicio captură toată vara. Benoni era cuprins de amărăciune constatând că oamenii din comună reluaseră vechiul obicei de a-l striga pe nume: Benoni. Vânzătorul Steen, care voia să-i plătească o poliţă încă de la Crăciunul trecut, începu foarte dezinvolt să-l tutuiască.

— Dar, în fond, pe cine tutuieşti tu? întrebă Benoni enervat. Să nu mai îndrăzneşti să faci aşa ceva!

— Iar tu să nu mai îndrăzneşti să te dai drept vacă, deşi eşti

doar un viţel, răspunse Steen.

Ah, Steen ăsta, nu rămânea niciodată dator cu răspunsul.

— Vezi, să nu te miri dacă Mack te va chema la un moment dat în biroul său, ca să-ţi spună două vorbe, îl ameninţă Benoni.

După care intră în biroul lui Mack.

Îl găsi aşa ca de obicei, cu acul de cravată încrustat cu diamante înfipt în plastron şi cu părul şi barba vopsite; niciun ghinion nu-l făcea să arate mai rău. În timp ce zvonurile îl loviseră atât de crunt pe Benoni, ele nu-l atinseseră deloc pe Mack din Sirilund, pe stăpânul cel mândru. Mack îşi însuşise, în propriul său profit, banii lui Benoni – da, el era un individ versat în afaceri şi nu refuza cinci mii de taleri. Dar a auzit cineva ca el să fi înşelat vreodată cu câţiva şilingi o familie de pescari sărmani? Nu, el nu făcea aşa ceva.

— Ei bine, îi spuse Mack lui Benoni, în anul acesta nu ai avut noroc.

— Nu.

— Nu are nimeni noroc de fiecare dată.

— De-aş avea toate scrumbiile pe care le-am întâlnit în drumul meu! Dar nu mi-a fost dat să am parte de ele.

— Data viitoare o să fie mai bine.

— Am sperat că o să mă aşteptaţi şi nu o să trimiteţi peştele uscat la Bergen înainte de întoarcerea mea, spuse Benoni.

Mack răspunse:

— Dar n-am ştiut când te întorci. Ar fi trebui să-mi scrii.

— Da, probabil că a fost mai bine ca Arn Törker să conducă galera rapidă. Se pricepe mai bine ca mine. A fost doar o biată speranţă din partea mea.

— De-aş fi ştiut când vii... De altfel, nu eram obligat să te aştept, spuse Mack scurt.

Benoni o lăsă mai moale şi începu să vorbească despre banii pe care îi datora lui Mack. Marele creditor încercă să explice că nu câştigase nimic în timpul verii, din care cauză nu putea achita obiectele preţioase achiziţionate. Era neaşteptat de umil şi ceru o păsuire.

— Dar nu-ţi cer nimic, spuse Mack.

— Atunci aţi putea aştepta până îmi restituiţi dumneavoastră mie cei cinci mii de taleri, spuse Benoni, atrăgând atenţia asupra bunăstării sale.

— Cum vrei. De altfel, sunt dispus să iau înapoi toate obiectele, se oferi Mack.

— Să le luaţi înapoi?

— La acelaşi preţ. Le-am simţit lipsa.

Benoni chibzui o clipă. Cum de putea un om ruinat, ca Mack, să propună un asemenea târg? Şi ce vor spune oamenii, dacă Benoni va renunţa la aceste obiecte? Este constrâns să o facă, vor spune ei.

— În orice caz, am nevoie de un pian şi de mai multă argintărie, adăugă Mack.

— Nu ştiu... nu cred că am motive care să mă oblige să-mi vând lucrurile, spuse Benoni.

— Cum vrei.

Mack dădu din cap şi puse mâna pe pană.

Iar Benoni se întoarse acasă. Slavă Domnului, el nu era încă atât de lipsit, încât să trebuiască să cumpere pe credit din prăvălia lui Mack. Mai dispunea în lada sa de un săculeţ cu bani, poate de o sumă la fel de mare ca aceea pe care o avea Mack în casetă. Ce dracului de minciuni scorneau oamenii pe seama lui! Din fericire el, Benoni, avea încă suficienţi bani pentru traiul zilnic şi întreţinerea casei, nu ducea lipsă de ei. Dar nici situaţia financiară a lui Mack nu era atât de stabilă, deşi el susţinea că vrea să achiziţioneze un pian nou şi argintărie nouă; de unde să ia banii pentru aşa ceva? Benoni se mai gândi că Mack era un mare ticălos, cu care ar fi fost mai bine să nu aibă nimic de-a face. Iată că nu-l angajase pe Benoni nici ca să conducă galera până la insulele Lofoten şi să cumpere marfă pentru cele trei ambarcaţii. Probabil că îi va încredinţa şi această misiune tot lui Arn Törker...

Trecură câteva săptămâni. Benoni nu avea, din nou, nicio altă activitate, decât să meargă duminica la biserică.

20

LA SIRILUND se taie porcul. Cel de şase luni a fost deja înjunghiat şi este acum opărit cu apă fiartă; urmează porcul de un an, un animal uriaş, cu pete albe şi negre şi cu inele de fier în nări. O mulţime de femei şi flăcăi sunt angrenaţi în această activitate; vătaful argaţilor este cel care înfige cuţitul, gardianul

Svend şi Ole Menneske îi dau o mână de ajutor, iar bucătăreasa şi Brahmaputra aleargă de colo-colo aducând apă fiartă. Rândăşoaica nu le este de niciun folos, ea doar se învârteşte şi se lamentează, plângând după animale; povestea se repetă în fiecare an.

Argatul este puţin speriat de dimensiunile animalului pe care trebuie să-l înjunghie. Gardianul Svend l-a sfătuit să-l împuşte, aşa cum fac toţi oamenii civilizaţi; dar jupâneasa a interzis o dată pentru totdeauna aşa ceva, din cauza sângelui de care are nevoie.

— Ei, hai să începem, spune argatul, făcându-şi curaj.

Ei se îndepărtează de femeile care îl opăresc acum pe primul porc, dându-i jos părul. Stoluri mari de ciori şi coţofene le înconjoară, ţipând şi făcând o gălăgie asurzitoare.

Bărbaţii se îndreaptă spre cocina de porci, vierul îşi ridică râtul, grohăie şi se uită la ei. Au pregătit un laţ pentru ca să-l arunce în jurul picioarelor porcului; rândăşoaica îi ţine sub rât o strachină de lemn plină cu mâncare, ademenindu-l în curte, şi animalul o urmează grohăind de parcă ar întreba-o ceva. Argatul îi strigă Brahmaputrei să ţină pregătit vasul pentru sânge. Alaiul înaintează încet, bucăţică cu bucăţică, până la o sanie lungă pe care urmează să aibă loc înjunghierea; acum au ajuns. Bucătăreasa lasă baltă primul porc şi aleargă în bucătărie, deoarece nu suportă să vadă sânge. Ceilalţi strigă după ea vorbe obscene. Brahmaputra rămâne pe loc, ţinând vasul în mână; pe fundul lui s-a presărat un pumn de sare. Toată lumea este pregătită.

Vierul grohăie, apoi se opreşte iar, trăgând cu urechea. Clipeşte din ochi, încercând să înţeleagă ce spun toţi oamenii ăştia. Rândăşoaica a primit dispoziţii să rămână în apropierea lui ca să-l liniştească, dar ea plânge atât de tare, încât nu mai vede nimic – şi deodată o rupe la fugă, cu capul aplecat şi ţipând, sfâşiată de durere. Vierul nu mai poate fi ţinut şi vrea să se ia după ea.

— Dar pune măcar strachina pe jos, gâscă blestemată ce eşti! o ocărăşte argatul, care şi până acum fusese destul de nervos.

Rândăşoaica nu-l mai aude. Vierul începe să guiţe din răsputeri; funia din jurul picioarelor îl împiedică să se ia după

rândăşoaică şi strachina cu mâncare. Oare ce vor oamenii ăştia cu funia? El guiţă cât poate de tare, iar argatul trebuie să strige ca să-şi facă auzite comenzile:

— Nu-i da drumul, ce dracu'! Iată-l, iată-l că o rupe la fugă! Diavol împieliţat ce eşti! îl repede el pe Ole Menneske, care dăduse drumul funiei.

Vierul face câteva sărituri, gardianul Svend îl ajunge din urmă, prinde funia şi trage de ea; muntele de grăsime se prăvăleşte la pământ. El îl târăşte şi pe gardianul Svend, care însă rămâne, ca prin minune, în picioare.

Argatul pune, ameninţător şi mânios, cuţitul la o parte şi se apropie de Ole Menneske:

— Te-ai uitat după ciori când i-ai dat drumul?

— Ce-ţi pasă, sunt ciorile tale?

— Ce? Argatul spumegă de furie.

Nu-şi alesese el oamenii care să-i dea o mână de ajutor? Se dusese la gardianul Svend, spunându-i: „Vii cu noi şi ne ajuţi să tăiem unul sau doi porci". Şi îi spusese lui Ole Menneske: „Vino şi tu".

Acum el îşi agită de trei ori pumnul strâns, întrebând cu bărbăţie:

— Îl vezi?

Dar Ole Menneske râde de el şi spune:

— Nici măcar coţofenele nu sunt ale tale.

— Dacă îi dai iarăşi drumul, ţi-l plantez în plină mutră, declară argatul, arătându-şi pumnul.

— Ah, lasă-mă în pace! Dă-mi mie cuţitul şi-l voi înjunghia eu.

— Tu?

Gardianul Svend se întoarce, trăgând după el vierul, care guiţă tare şi se zbate. Ole Menneske scuipă mai întâi într-o mână, apoi în cealaltă şi apucă iar funia. Gardianul Svend a pregătit un nou laţ care să fie aruncat în jurul râtului porcului; el pândeşte momentul oportun.

— Atenţie! strigă Brahmaputra... Ea ştie că el are o misiune periculoasă, vierul putând să înhaţe mâna prea îndrăzneaţă şi s-o sfâşie.

— De te-ai hotărî odată să-i dai pace acestui Svend! o avertizează argatul crispat, ţopăind de colo-colo.

Brahmaputra se uită la el:

— Eşti furios fiindcă nu vreau să te sărut, răspunde ea. La auzul acestor cuvinte, ochii lui Ole Menneske se îngustează împroşcând scântei.

— Las’ că-ţi astup eu gura, ameninţă el.

Gardianul Svend a reuşit să răsucească o dată funia în jurul râtului porcului şi strânge repede laţul. Animalul a devenit inofensiv, ei se pot apuca de lucru; guiţatul vierului este înăbuşit, el respiră cu greu prin râtul legat. Porcul este prins de cele patru picioare şi urcat pe sanie. De atâta nervozitate şi crispare, oamenii îl ţin prea strâns, căci, în realitate, el zace deja, învins, pe sanie. Argatul ia cuţitul şi caută locul unde să-l înfigă.

— Nu prea sus, ţipă Ole Menneske.

— Nu vorbi acum cu el, îi atrage atenţia Brahmaputra, care începe deja să învârtească lingura în vas. Sarea scârţâie pe fundul lui.

Apoi argatul înfige cuţitul, apăsând de două ori ca să pătrundă prin şoric, după care lama lungă a cuţitului pare să se afunde până la plăsele în grăsimea beregatei.

În prima clipă, vierul nu simte nimic, el rămâne câteva secunde liniştit, părând să stea pe gânduri. Apoi îşi dă seama că este omorât şi începe să guiţe, sufocându-se, până nu mai poate. În tot timpul acesta, sângele se scurge gâlgâind din gâtlejul lui, iar Brahmaputra îl amestecă fără încetare în vasul ei...

— Ce moarte uşoară, prin înjunghiere, spune gardianul Svend îngândurat.

— Ai încercat-o deja?

— Durează un singur minut, atât pentru cel ce bagă cuţitul, cât şi pentru cel ce moare...

Gardianul Svend şi-a luat după-masă liber, ca să meargă la Benoni şi să-i cureţe hornul. S-a înarmat cu o creangă lungă de mesteacăn şi cu un pămătuf de ienupăr prins de o sârmă groasă.

Benoni era în cameră. Curăţarea hornului reprezenta doar una dintre ideile sale năstruşnice, menite să le demonstreze oamenilor că hornul din casa sa este foarte solicitat, deci că plita din bucătărie nu se răceşte aproape niciodată.

— Mii de mulţumiri că îmi faci acest serviciu, spuse Benoni, oferindu-i lui Svend un pahar cu rachiu. Relaţiile dintre ei rămăseseră foarte cordiale, deoarece gardianul Svend era totdeauna politicos.

— Păi, ar fi o ruşine să nu-i fac lui Hartvigsen acest mic serviciu, răspunse gardianul Svend.

El intră în bucătărie, trase la o parte toate tigăile şi cratiţele de pe sobă şi urcă apoi pe acoperiş. Benoni îl însoţi în bucătărie întrebându-l:

— Cum este funinginea, este grasă?

— Da, răspunse Svend, grasă şi strălucitoare.

— Din cauza aburilor de la friptură, spuse Benoni. I-am spus slujnicei că nu este nevoie să mâncăm chiar atât de consistent, dar...

— Desigur, femeilor degeaba le spui ceva! glumi Svend râzând.

— Ah, săraca de ea, aşa s-a obişnuit să gătească în casa mea, o scuză Benoni. Deci spui că funinginea este neagră şi grasă?

— Este cea mai neagră şi cea mai grasă funingine pe care mi-a fost dat să o văd vreodată.

Benoni era foarte mulţumit, îi făcea plăcere să fie iarăşi în compania vechiului său camarad de pe *Funtus* şi de la năvod. Încerca să-l ţină pe Svend cât mai mult timp sus, pe acoperiş, pentru ca să-l vadă oamenii care veneau de la prăvălie sau mergeau la prăvălia din Sirilund.

— Voi cumpăra diamantul tău, spuse el.

— Sunteţi mult prea generos. Şi ce vreţi să faceţi cu el?

— Poate să stea aici, la mine. Am deja atâtea obiecte valoroase în casă. Se înmulţesc mereu. În curând ajung de la podea până la tavan.

Gardianul Svend spuse că dacă Hartvigsen i-ar împrumuta, în schimbul diamantului, câţiva taleri pentru o anumită ocazie, atunci...

— Pentru ce ocazie?

— Păi, Ellen şi cu mine vrem să ne căsătorim.

— Ei, aţi ajuns atât de departe? Şi unde veţi locui?

— Am putea locui în cămăruţa lui Fredrik Mensa după moartea sa.

— Ai vorbit deja cu Mack despre asta?

— Da. Adică a vorbit Ellen cu el. A spus că va chibzui.

Chibzui şi Benoni.

— Voi cumpăra diamantul tău şi ţi-l voi plăti cu bani gheaţă. Ca să nu ajungi la ananghie din cauza câtorva taleri.

Înainte de a coborî de pe acoperiş, Svend mai aruncă o privire în jur şi spuse:

— Iată-l pe avocatul de la gospodăria paracliserului; intră iarăşi în prăvălie.

— Zău?

— În ultima vreme trece foarte des pe acolo. Nu va duce la nimic bun.

Benoni se gândi la Rosa şi la perioada în care fusese logodit cu ea, scutură din cap şi spuse:

— Da, da, Rosa; soţul tău câştigă probabil mulţi bani, dar...

Gardianul Svend nu-i doreşte acestui avocat Arentsen nimic bun, el nu este de acord nici măcar cu bănetul pe care-l câştigă.

— Să vă spun ceva, Hartvigsen; în fond, cât câştigă? El are câteva procese şi încasează pentru ele câţiva taleri. Dar va avea mare nevoie de talerii aceştia, căci dacă tatăl său moare, nu mai poate locui pe gratis în gospodăria paracliserului, şi va trebui să-şi construiască o casă proprie sau să închirieze una. Şi o mai are şi pe mama sa.

Benoni îl reţinu, cu diferite pretexte, pe Svend sus, pe acoperiş, până când avocatul apăru iarăşi, părăsind prăvălia.

— Se ţine încă drept? întrebă Benoni.

— Se ţine drept, fiindcă este obişnuit cu băutura, răspunse gardianul Svend.

El coborî de pe acoperiş şi începu să mături bucătăria. Benoni rămase tot timpul pe lângă el.

— Îmi vine în minte cordonul soneriei lui Mack. Era din fir de argint şi catifea?

— Din fir de argint şi de mătase. Iar mânerul era îmbrăcat în catifea.

— Oare Mack l-ar vinde?

— Aceasta este întrebarea. Aţi vrea să-l cumpăraţi?

— Am nevoie de un cordon pentru sonerie, răspunse Benoni. Şi nu mă amuză să cumpăr ceva ieftin. Când stai în pat şi vrei

să suni...

— Stai în pat şi tragi de cordon o dată sau de două ori, după cum doreşti. Dar nu este absolut necesar să stai în pat când vrei să suni, spuse voios şi doar ca să facă o glumă gardianul Svend, acest om uşuratic.

— Îmi voi cumpăra un asemenea cordon din Bergen, declară Benoni cât se poate de serios. Nu mă uit la câţiva taleri, îmi pot permite să-mi iau în casă multe lucruri...

Ah, dar Benoni nu era totdeauna atât de sigur de sine, atât de sigur că îşi poate permite orice; în nopţile liniştite şi nesfârşite el se zbuciuma de multe ori în pat, chinuit de tot felul de îndoieli în ceea ce priveşte situaţia sa actuală. În fond, ce proprietăţi personale avea? În afara celor cinci mii de taleri, pe care îi pierduse din cauza ticălosului ăstuia de Mack, mai poseda doar o casă de locuit şi un hambar; năvodul cel mare nu va mai avea în curând nicio valoare. Nu era foarte plăcut să adormi chinuit de asemenea gânduri...

Duminică, Benoni se îmbrăcă frumos şi se duse la biserică. Spera să întâlnească acolo o anumită persoană şi de aceea se îmbrăca de fiecare dată atât de frumos, cu două surtuce şi cizme înalte cu carâmb, ale căror manşete de lac nu aveau pereche. Într-una dintre duminici el se întoarse acasă într-o dispoziţie deosebit de sumbră. Arn Törker revenise cu *Funtus* de la Bergen după ce parcursese aceeaşi rută ca Benoni, având şi şansa lui Benoni. Ca de obicei, galera *Funtus* sosise încărcată cu mărfuri pentru negustor; în plus, mai adusese şi o ladă inimaginabil de grea şi de mare pe care o descărcară opt oameni; era pianul nou pe care îl achiziţionase Mack. Benoni făcu ochii mari, rămânând cu gura căscată când află despre pian şi despre argintăria nouă şi strălucitoare cumpărată de Mack. De unde făcea ticălosul ăsta ruinat rost de bani? Pianul îşi găsi locul în camera mare a lui Mack, iar Rosa de la curtea paracliserului îl încercă; ea apăsă uşor, de câteva ori, clapele cu vârful degetelor, după care tânăra femeie o luă la fugă plângând – atât de minunat era timbrul noului instrument.

Benoni mai avea un motiv îngrozitor de disperare. Benoni fusese omis de pe noua listă cu impozite afişată de curând, el nemaifiind obligat să plătească impozit pe avere.

La citirea acestei liste, el păli având impresia că toţi oamenii

îi aruncau priviri compătimitoare. Începu să râdă exclamând; ce minunat că nu mai trebuie să plătesc impozite! Dar, în fond, era atât de cătrănit, încât îi tremurau buzele. Întorcându-se acasă de la biserică, el se decise să-l caute pe funcţionarul de la fisc şi să-i spună câteva cuvinte, ba chiar să râdă şi să-i strângă recunoscător mâna fiindcă îl scutise de impozitul pe avere, ha-ha.

Aron din Hopan îl ajunse din urmă. Benoni se încruntă; trecuseră de-abia câteva luni de când doar oamenii mai înstăriţi îndrăzneau
să-l ajungă din urmă pe Benoni Hartvigsen şi să-şi continue drumul în compania lui. Când Aron îl salută spunându-i „Pace!“, Benoni răspunse „Bună ziua!“ pentru a-i da de înţeles că el face parte din altă categorie socială.

Aron începu să vorbească despre vreme, aşa cum se obişnuieşte, dar apoi atacă problema care îl interesa pe el; dacă Hartvigsen nu l-ar putea ajuta puţin?

Dar ce se întâmplase?

Era vorba despre proces. Îi dăduse deja avocatului Arentsen o vacă şi i-o promisese şi pe a doua. Dar soţia lui Aron spusese acum, la a doua vac: stop! Aceasta nu va părăsi vie grajdul.

— Nu te pot ajuta, spuse Benoni, umilindu-se cât putea de tare. Ai văzut şi tu că nu figurez pe lista de impozite, deci că nu mai am nicio avere, he-he.

— Dar e cea mai mare năzbâtie pe care am auzit-o. Care dintre noi are avere?... Iar Aron aduce vorba despre stâncile sale; oare Hartvigsen nu ar vrea să le cumpere de la el?

— Dar de ce vii la mine şi îmi oferi stâncile?

— La cine să mă duc? Mă adresez şi eu oamenilor cu trecere... Am vorbit cu avocatul despre aceste stânci binecuvântate, dar el nu are bani; am vorbit şi cu Mack, dar nici el nu are bani.

Auzind aşa ceva, Benoni spuse:

— Mă voi mai gândi la oferta ta. Ai vorbit cu paznicul farului?

— Paznicul farului! El a trimis probe din roca mea unui profesor din Christiania, iar acesta i-a răspuns că ea conţine minereu de plumb şi argint. Poate face paznicul farului mai mult decât atât? Sunteţi singurul care are banii necesari pentru a le cumpăra.

— Da, da, spuse Benoni, după ce cântări rapid lucrurile. O sumă de bani mai mare sau mai mică – nu mai contează. Voi cumpăra stâncile tale.

— Îmi faceţi un serviciu uriaş.

— Treci mâine pe la mine, spuse Benoni cu tonul scurt al lui Mack, dând din cap, aşa cum obişnuia Mack să facă.

Şi în felul acesta se încheie târgul...

În ziua următoare, Benoni îl consultă încă o dată pe Schöning, paznicul farului.

Bătrânul era mândru şi bucuros că părerea lui era cât de cât luată în seamă. Stâncile astea, pe care el le cunoştea deja de ani de zile, urmau să ajungă în alte mâini, survenea o schimbare, ideea lui începea să prindă contur. Paznicul farului era de părere că Benoni ar trebui să plătească bine acest sfert de milă de mal stâncos, cel puţin cu zece mii de taleri.

Dar atât Aron, cât şi Benoni erau oameni cu judecată, care îşi dădeau seama că paznicul farului nu era chiar în toate minţile. Benoni îşi luă seama şi nu cumpără stâncile aşa, la întâmplare; el nu se pricepea la minereuri şi argint; dar cu ceva bani şi puţină muncă putea amenaja aceste stânci pe o porţiune bună înspre mare şi de-a lungul pădurii comunale, transformându-le într-un loc de uscat peştele. S-ar putea ca la un moment dat să achiziţioneze el însuşi, pe cont propriu, peşte pe insulele Lofoten şi să aibă nevoie de un loc pentru uscat.

Astfel căzu la învoială cu Aron ca acesta să-i vândă pentru o sută de taleri stâncile şi huceagul de pe ele. Slujbaşul pretorului redactă documentul.

Dar în momentul în care era pe punctul de a număra banii, Benoni se simţi în asemenea măsură binefăcătorul şi tutorele lui Aron, încât îi spuse:

— Banii ăştia să nu-i dai avocatului de la curtea paracliserului, mă înţelegi? Nu-ţi poţi permite aşa ceva.

— Hm. În această privinţă... Nu toţi banii! Doamne fereşte!

— Pentru ce sumă ai amanetat vaca?

— Pentru doisprezece taleri.

Benoni numără doisprezece taleri şi îi înmână lui Aron; ăştia sunt pentru Nikolai. Dar cu asta s-a încheiat procesul! Apoi numără restul de optzeci şi opt de taleri, îi înveli într-o hârtie şi spuse: Iar ăştia... ăştia nu sunt pentru Nikolai.

Aron din Hopan ştia despre povestea dintre Benoni şi Rosa, soţia avocatului, el dădu din cap când băgă banii în buzunar şi repetă:

— Ăştia nu sunt pentru Nikolai, nu.

— Şi să vedem dacă te ţii de cuvânt.

Ah, era foarte plăcut să faci uz de puterea ta, să fii un Mack şi să te bucuri de respectul oamenilor! Iar Aron n-avea decât să povestească mai departe ce spusese şi ce făcuse Benoni Hartvigsen...

Slujbaşul pretorului luă cu el actul de vânzare-cumpărare, ca să-l trimită judecătorului pentru a fi citit la Ting.

21

BENONI nu reuşea să depăşească ceea ce el numea starea sa de melancolie. Nu o mai văzuse pe Rosa nicio singură dată de când se despărţiseră, atunci, în primăvară, pe drum. Ce retrasă trăia! Noroc bun, Rosa! Dar cum de nu mai venea la biserică, nu se mai arăta nicăieri, nu mai făcea, ca odinioară, vizite la Sirilund?! Bătrânul paracliser murise, deci nu mai trebuia să-l îngrijească pe bolnav. Ah, în fond, ce-i păsa lui de Rosa!

Deşi Benoni îl vizitase pe funcţionarul de la fisc şi râsese făcând pe nebunul, comisia financiară superioară nu-i făcuse plăcerea de a-l socoti printre posesorii unor averi impozabile. Era o conspiraţie generală, voiau cu toţii să-l umilească şi să-l coboare iar la nivelul celor de o seamă cu el.

Benoni avea parte de zile şi de nopţi foarte proaste.

Dumnezeu ştie... poate că oamenii aveau dreptate spunând că el se dă la fund. Oricât se străduise să demonstreze că dispune de mijloace – totul fusese zadarnic; îşi curăţase hornul de aburii de la friptură, cheltuise o mare parte din banii puţini pe care îi mai avea ca să cumpere nişte stânci pentru uscat peştele, fără să ştie dacă va avea vreodată nevoie de ele; ba chiar, de prea multă îngâmfare, îşi cumpărase şi un diamant pentru tăiatul sticlei. Dar toată lumea era de părere că Benoni nu se va putea menţine la suprafaţă, că într-o bună zi Mack din Sirilund va pune sechestru pe bunurile sale! Trag şi tot trag la jug, se gândi Benoni în limbaj biblic; iar în limbaj laic el îşi

spuse: am tot timpul vânt contrar, merg în derivă.

Veni seara de Crăciun şi Benoni o petrecu acasă. Nu mai era ca anul trecut, când lumea îl numea Hartvigsen şi el fusese invitat la Mack. Ah, dar marele Mack din Sirilund să fie foarte atent de-acum înainte! Scadenţa pentru restituirea celor cinci mii de taleri trecuse deja de câteva săptămâni; dar Benoni evitase intenţionat să meargă la Mack şi să-şi ceară banii, fiindcă voia să vadă dacă va primi şi în anul acesta o invitaţie de Crăciun. Benoni nu mai avea niciun motiv să-l cruţe pe Mack; deşi nu de dragul lui îi acordase o păsuială, ci fiindcă în acest an Rosa va fi cu certitudine la Mack în seara de Crăciun... Dar, în fond, ce-i păsa lui de Rosa!

În ultima vreme, era cuprins uneori de accese de zgârcenie faţă de sine însuşi. Cheltuise aşa de mult din banii gheaţă pe care îi avea, încât în curând va fi constrâns să-l roage pe Mack să-l crediteze pentru cumpărăturile făcute la prăvălie – un lucru pe care voia să-l amâne cât mai mult posibil. El îşi toarnă mai întâi laptele şi apoi cafeaua în ceaşcă, doar pentru a nu folosi linguriţa de argint ca să amestece totul. Apoi presară sare în jurul fitilului lumânării, spunând: aşa, acum n-are decât să ardă în numele lui Dumnezeu! Sarea o presăra pentru ca lumânarea să ardă cât mai încet şi să ţină până seara târziu. El şade singur, mănâncă cina care îi fusese preparată şi bea câteva pahare cu rachiu. După ce termină, citeşte rugăciunea, mai bea ceva în timpul acesta şi apoi cântă un psalm. Dar după aceea chiar că nu mai are ce să facă.

Iar Rosa este acum, probabil, în camera mare din Sirilund şi cântă la pianul cel nou. Are nişte mâini de catifea Rosa asta...

Benoni moţăie la capătul de masă la care se aşezase şi aţipeşte puţin. Dar flacăra scapără şi stropeşte din cauza sării, scoţând din când în când un fâsâit care îl trezeşte. Iar el începe, poate pentru a mia oară, să se gândească iarăşi la întreaga sa existenţă, şi la Rosa, şi la mijloacele sale materiale, şi la obiectele valoroase din casa lui, şi la năvod... Ei bine, probabil că va da faliment, da, da. Şi când începe să se gândească la stâncile cumpărate deunăzi de la Aron din Hopan, el consideră că aceste stânci vor constitui poate o componentă a masei bunurilor sale, ele se vor adăuga la proprietăţile reale, căci mai mult nu valorează... Bine, dar dacă era un fante înfumurat,

atunci să fie până la sfârşit, şi să-i trimită Rosei lingura şi furculiţa pe care le pusese, la un moment dat, deoparte pentru ea...

În această clipă, gardianul Svend bătu la uşă şi intră în casă.

— Să-ţi spun ceva, exclamă Benoni imediat, presupun că n-ai mâncat şi n-ai băut încă nimic în seara asta de Crăciun? Nu face nimic, ai aici tot ce trebuie, continuă el agitat. Benoni aproape că nici nu îl luă în seamă pe gardianul Svend, continuând să vorbească: Nu înţeleg ce s-a întâmplat cu lumânarea; sunt mizerabile mărfurile pe care le găseşti acum; nici nu luminează.

— Este suficientă lumină, răspunse gardianul Svend cu gândul în altă parte. Părea trist şi abătut.

Benoni îi turnă rachiu într-un pahar, îl îndemnă să bea si i-l mai umplu de câteva ori. Apoi puse masa şi aduse de mâncare, vorbind fără întrerupere.

— Vii, probabil, de la o masă mai îmbelşugată decât a mea; dar dacă nu o dispreţuieşti...

— Nu o dispreţuiesc, răspunse Svend, servindu-se şi începând să mănânce.

— Dar nu bei nimic, spuse Benoni, umplându-i iar paharul. Probabil că a fost masă mare la Sirilund?

— Da, a fost.

— Hm. Au venit şi străini?

— Nu ştiu. Nu am participat.

— Nu ai participat?

— Nu. N-am avut niciun chef.

Benoni îl privi uluit.

— Nu; m-am învârtit puţin pe-acolo, apoi mi-a venit ideea să vin aici, la dumneavoastră.

— Nu eşti în apele tale. Ai avut probabil motive să nu participi la festivitate, spuse Benoni.

Oricât de mult ar fi băut Svend, alcoolul nu avea niciun efect, el continuând să rămână palid şi absent. Aşa cum se întâmpla cu oamenii sănătoşi şi vioi, o să se îmbete şi el dintr-odată şi o să se moleşească...

— Nu, m-am învârtit puţin pe acolo. Şi a venit şi Ellen cu mine. Dar după aceea micuţa Ellen a trebuit să intre, nu ştiu...

— Da, fireşte. A fost şi Rosa la Sirilund?

— Da.

Benoni dădu din cap:

— Da, da. Voi sta de vorbă cu Mack după sărbători.

— Vreţi şi dumneavoastră să staţi de vorbă cu Mack?

— Vreau să-mi recuperez banii.

— Şi eu trebuie să vorbesc cu Mack. Aşa nu mai merge, spuse gardianul Svend. Fredrik Mensa nu moare încă; dar eu vreau să mă căsătoresc şi să mă mut în cămăruţă... indiferent cum or sta lucrurile.

— Numai să o obţii pe o cale paşnică.

— Paşnică sau nu.

Benoni avea mai multă încredere în vorba bună decât în harţă. Ca să schimbe discuţia, el spuse:

— Înseamnă că a fost acolo şi avocatul?

— Da. El a fost cel care m-a surprins.

— Te-a surprins?

— Păi, am vrut să o înjunghii... Gardianul Svend scoase din buzunarul interior cuţitul lung, de măcelar, al argatului, afişă o mină foarte gravă şi se uită la el, trecându-şi degetele de-a lungul lamei.

— Ai înnebunit! exclamă Benoni. Dă-mi cuţitul!

Dar gardianul Svend băgă iarăşi cuţitul în buzunar şi începu să povestească, să se explice.

— Mack o rugă pe jupânească să-i pregătească apa de baie. Apoi o pofti pe Ellen să vină la masa de Crăciun şi să se lase percheziţionată, dar Ellen a refuzat. „Să nu cumva să îndrăzneşti!“, i-am spus. Asta s-a întâmplat azi-dimineaţă. Către seară, Mack o prinse pe Ellen şi o rugă să şterpelească, la masa de seară, o furculiţă şi să se lase apoi percheziţionată, iar ea îi promise să facă acest lucru. Când am auzit aşa ceva, m-am dus la argat şi i-am spus: „Împrumută-mi cuţitul mare“. „Dar ce vrei cu el? întrebă acesta; este prea bun pentru tine.“ „Vreau să-mi rad barba“, i-am spus. Am primit cuţitul, dar nu m-am ras cu el, ci l-am băgat în buzunar şi am căutat-o pe Ellen. Am rugat-o să vină cu mine afară, dar ea se temea de mine şi m-a refuzat; nu am timp, mi-a spus. Am rugat-o încă o dată, iar ea mi-a răspuns: bine, bine, pentru numele lui Dumnezeu! „Ai promis că vei veni diseară şi te vei lăsa percheziţionată?“, am întrebat-o. „Nu“, mi-a spus ea. „Nu cumva să îndrăzneşti! i-am spus iarăşi;

eşti prea îngăduitoare, aşa ceva nu trebuie să se întâmple!“ „Nu vă înţeleg pe niciunul, spuse Ellen, vreţi cu toţii doar să vă culcaţi cu mine; nu am o clipă de linişte, aproape că nici nu mai ajung să-mi cos ceva”. Eu i-am spus: „În afară de aceasta, tu vei fi a mea; până acuma am fost de fiecare dată tratat cu un refuz şi, de altfel, voi pleca.“ Ea a spus: Da, da. „Spui da, da? am întrebat-o ţipând; dar nu ştii ce am de gând!“ Ellen se uită o clipă la mine, apoi o luă la fugă şi intră în bucătărie, iar de acolo în casă. Eu am umblat de colo-colo, se făcea tot mai întuneric, am înconjurat casa şi am ajuns în dreptul intrării principale; nu era nimeni acolo, coridorul era luminat. Când am intrat în camera servitorilor, oamenii tocmai erau poftiţi să vină la masă, să se adune cu toţii în bucătărie. M-am întors la intrarea principală şi am aşteptat acolo. După câtva timp a apărut şi Ellen. „Te caut peste tot, mi-a spus Ellen, hai, vino să mănânci!“ N-am putut s-o fac atunci, căci prea mă ruga frumos să vin. „Este adevărat că diseară urci la el?“, am întrebat-o. „Da, este adevărat“, a răspuns ea. „Şi nu poţi renunţa?“, am întrebat-o iarăşi. „Ah, nu, nu se poate“, a spus ea. Apoi veni la mine, mă înlănţui cu braţele şi mă sărută. Mi-am dat seama că băuse ceva tărie. „Ai băut ceva şi nu ţi-este frică de cuţitul meu?“ am întrebat. „Nu-mi este frică de cuţitul tău, replică ea; de îndată ce scot un ţipăt, vine Mack“. „Îl voi omorî şi pe el“, am spus, iar Ellen răspunse: „Am şi eu un cuvânt de spus în povestea asta“.

Gardianul Svend rămase pe gânduri, apoi mai goli câteva pahare, se uită la Benoni şi repetă:

— Am şi eu un cuvânt de spus în această poveste, a declarat ea.

— Da, da, dar ce a vrut să spună cu asta?

— Nu ştiu.

— Şi pe urmă ai vrut să o omori?

— Am prins-o de păr; dar ea mă ţinea atât de strâns îmbrăţişat, încât nu puteam scoate cuţitul. Am lovit-o de câteva ori şi am obligat-o să îngenuncheze. „Strigă-l acum!“, i-am spus. „Nu, răspunse ea, nu-l strig. Şi vreau să-ţi spun că am fost şi după-masă la el, sus, continuă ea, şi voi merge iarăşi la el, nu va merge nimeni altcineva în afară de mine.“ spuse ea. O ascultam năucit şi simţeam că mă cuprinde o stare stranie.

Când am vrut să-mi scot cuţitul, Ellen a fost mai rapidă decât mine şi a pus mâna pe el. I-am strâns mâna şi i-am luat cuţitul – dar ea se răsuci deodată ca un vierme şi scăpă din strânsoarea mea, lăsându-se în jos; nu o mai ţineam în braţe, iar ea o luă la goană pe coridor. Am alergat după ea, dar l-am zărit pe avocat care stătea în uşa camerei, uitându-se afară, pe coridor. M-am oprit deodată. „Ce-i gălăgia asta?“ întrebă avocatul, închizând iar uşa. Ellen urcă în grabă scările, ţinându-şi părul cu mâinile. M-aş fi luat după ea, dar avocatul îşi mai scoase o dată capul pe uşă şi se uită în jur.

Benoni nu pricepea de ce gardianul era atât de agitat; el asculta relatarea acestuia, de parcă ar fi fost o istorioară din ziare. Gardianul Svend goli, mecanic, încă un pahar şi începu să se moleşească.

— Deci, n-am reuşit să o omor, încheie el.

— Dacă lucrurile s-au petrecut cu adevărat aşa, spuse Benoni, şi dacă te-ai purtat cu ea ca un animal sălbatic, ar trebui, de fapt, să te leg cu o funie.

— Da, aşa s-au petrecut.

— În seara aceasta?

— Acum; cu puţin timp înainte.

Benoni spuse:

— În acest caz, nu ştiu dacă ai dreptul să stai acum aici, în camera mea. Poţi pleca de aici unde doreşti. Ştii cum te-ai comportat? Ca o bestie.

Gardianul Svend tăcea chibzuind. Apoi întrebă:

— Dar oare ce a vrut să spună? Că ar avea şi ea un cuvânt de spus în povestea aceasta? Cred că ea este îndrăgostită de el.

— De Mack? întrebă Benoni, ca venind de pe altă lume.

— Da.

Gardianul Svend şedea aplecat deasupra mesei, dus pe gânduri şi clipind din ochi; devenea tot mai apatic. Benoni îşi dădu, încetul cu încetul, seama că smintitul ăsta suferea profund, că ajunsese la limita răbdării. Ah, dar era probabil total sărit, dacă îşi imagina că subreta Ellen era îndrăgostită de Mack.

— Mai rămâi o clipă aici şi stai liniştit, spuse Benoni. După aceea sunt dispus să te însoţesc până la Sirilund. Iar dacă eşti

cu mine, poţi fi liniştit.

Dar după tensiunea aceea îndelungată, gardianul Svend se simţi în curând vlăguit şi ochii i se închiseră. Depuse un efort ca să-i deschidă iar şi spuse:

— Sper că ea nu s-a rănit cu cuţitul? Haideţi mai bine să plecăm acum, imediat.

Svend încercă să se ridice, dar căzu înapoi pe scaun, nefiind în stare să facă niciun pas. Benoni îi scoase cuţitul din buzunar.

22

LA CÂTEVA zile după sărbători, Benoni intră în biroul lui Mack. Acesta înţelese de îndată de ce vine şi spuse:

— Bună ziua, Hartvigsen. Tocmai voiam să trimit un curier după tine, avem o socoteală de încheiat şi aş vrea să o clarificăm.

Benoni aştepta foarte curios. Era oare posibil ca Mack să-i restituie banii?

— În primul rând, regret că nu te-am putut invita şi pe tine de Crăciun. În anul acesta n-a fost posibil, spuse Mack.

— Ah, ce să mai vorbim despre asta! răspunse Benoni cu amărăciune. Nu am nici situaţia şi nici statutul social corespunzător.

— Zău? Nu ai? Vrei să-ţi spun ceva, dragul meu Hartvigsen? Mi-ar fi făcut cea mai mare plăcere să te văd aici. Dar a trebuit să renunţ la invitaţie din consideraţie faţă de tine însuţi şi faţă de alţii.

— Bine, dar nu i-aş fi muşcat!

— Hm. Sunt sigur că îţi dai seama ce neplăcut ar fi fost pentru... ei bine, pentru toată lumea. A fost şi soţul ei aici.

Benoni începu să înţeleagă că Mack procedase corect, aşa că admise îngăduitor:

— Da, desigur. Nu asta am vrut să spun.

Mack deschise sertarul şi scoase din el caseta cu bani. Caseta părea minunat de grea în această mână delicată. Deodată, Mack se opri şi întrebă:

— Încă ceva: poţi prelua tu în anul acesta comanda galerei *Funtus* în călătoria pe insulele Lofoten?

— Dacă eu să... pe *Funtus?*

— Deci: în anul acesta, întocmai ca în anul trecut.

— Dar nu va conduce Arn Törker galera *Funtus*?

— Nu, răspunse Mack scurt.

Pauză.

— Înţelegi, sper, că îl pot trimite pe Arn Törker la Bergen, continuă Mack; nu este mare lucru să livrezi o încărcătură. Dar nu pot recurge la el când este vorba despre *achiziţionarea* încărcăturii pentru trei ambarcaţii. Pentru aşa ceva trebuie să ai şi cap.

— Păi, dacă a fost destul de bun să facă deplasarea la Bergen... începu Benoni.

— Şi, în primul rând, continuă Mack, este vorba de răspundere. Arn Törker nu posedă nimic. Ţie însă îţi pot încredinţa câte mii de taleri doresc. Căci tu reprezinţi o garanţie pentru ei.

Lui Benoni îi cădea bine să audă cuvintele acestea din gura lui Mack, după ce trebuise să suporte toate palavrele despre falimentul său. El spuse:

— Nu toată lumea gândeşte ca dumneavoastră. Dacă e să ne luăm după lista cu impozitele, eu nu mai am nicio avere.

— Ferice de tine! N-ai avere, n-ai venituri, nu plăteşti impozite... Iar Villads Bryggemand şi Ole Menneske vor conduce, ca în anul trecut, iahturile. Pe gardianul Svend îl iei cu tine pe *Funtus.*

Din respect adânc înrădăcinat faţă de Mack din Sirilund, dintr-o tendinţă înnăscută de a da ascultare acestui om care stăpânea totul pe o rază de mai multe mile, Benoni nu refuză imediat această propunere; în plus, el mai ştia şi că Mack putea să restabilească, de azi pe mâine, încrederea celorlalţi în situaţia sa financiară. El spuse:

— Numai de aş putea reprezenta în suficientă măsură o garanţie!

— În anul trecut ai reprezentat-o.

Benoni spuse.

— Dar oricum ar fi... bani nu mai am.

— Bani? întrebă Mack mirat. Banii tăi sunt aici, spuse el, punând mâna pe casetă.

— Da, desigur.

— Dar povestea este că aş putea utiliza aceşti bani, spuse

Mack, atacând tema frontal. Aş vrea să mai păstrez câtva timp banii, aş vrea să cumpăr peşte cu ei. Am o propunere; pleci pe insulele Lofoten şi cumperi marfă pentru trei ambarcaţii, cumperi peşte după cum doreşti. Iar la toamnă, după ce îl vând, îţi restitui banii cu dobândă.

— Nu, răspunse Benoni, m-am hotărât... Nu, nicidecum... Şi ce garanţie am eu că îmi voi reprimi banii la toamnă?

— Păi, ai peştele ca garanţie, răspunse Mack, părând în continuare mirat.

— Deci primesc peştele ca garanţie?

— Bineînţeles. Peştele îţi aparţine până când îl vând. După aceea primeşti banii.

Benoni făcu imediat o legătură între acest nou proiect şi stâncile pentru uscat peşte achiziţionate de el şi îi trecu prin minte că va găsi acum o întrebuinţare pentru stâncile sale, căci va avea peşte. El spuse puţin încurcat:

— Bine, dar dacă eu cumpăr peștele cu banii mei proprii, înseamnă că nu-l cumpăr pentru dumneavoastră.

— Dragul meu Hartvigsen, pentru a cumpăra peşte, omul are nevoie şi de ambarcaţii, eu am trei, tu nu ai niciuna. În plus, vreau să te ajut şi acum, ca şi odinioară; trebuie să începi să te descurci singur. Căci intenţionezi să cumperi la un moment dat peşte pe socoteala ta proprie, de ce altceva ai fi achiziţionat stâncile? Prin urmare, bazându-mă pe inteligenţa şi pe bafta ta, îţi dau în anul acesta ocazia să-ţi faci ucenicia pe socoteala mea; dacă câştig şi eu ceva, foarte bine; dacă pierd, suport eu pagubele şi nu tu. Tu doar primeşti o dobândă mai mare pentru banii tăi, la care se mai adaugă şi simbria.

Benoni rămase multă vreme pe gânduri. Apoi spuse:

— Aş vrea, cel puţin, să văd banii.

Mack deschise caseta şi scoase un teanc de bani după altul. Iar Benoni îşi ridică sprâncenele de uimire, aşa încât cutele frunţii se îngropară în părul său des şi aspru.

— Vrei să-i numeri? întrebă Mack

— Nu, voiam doar... Nu, câtuşi de puţin...

Benoni părăsi biroul lui Mack fără bani, aşa cum intrase. La sfârşit îi venise în minte să ceară, măcar, credit la prăvălie până la toamnă, până la vânzarea peştelui uscat. Mack nu-l refuză, acordându-i lui Benoni dreptul de a face cumpărături pe credit

în prăvălie. În privinţa asta există soluţii, spusese Mack. Şi deşi lui Benoni îi era urât de Steen, vânzătorul nesuferit, el trebui acum să i se adreseze tocmai lui.

— Dacă slujnica mea vine la prăvălie să cumpere una şi alta, vei trece totul în contul meu, spuse Benoni.

— Dar ţi-a acordat Mack credit? întrebă vânzătorul Steen.

Benoni înghiţi impertinenţa şi răspunse zâmbind:

— Da. El crede probabil că reprezint în suficientă măsură o garanţie. Tu ce părere ai?

— Eu? Mie îmi este indiferent în contul cui trec ceva. Figurează cu toţii in registrele noastre.

— Ha-ha. De ce nu spui „registrele mele“?

Benoni încerca să-l reducă pe acest băiat de prăvălie la adevăratele sale proporţii, căci prea devenise neplăcut şi arogant, în ultima vreme. Rosa şi avocatul îl luaseră la ei pe unul dintre copiii lui Steen, o fetiţă de şase ani, care urma să le facă mici servicii şi cu care ei stăteau de poveşti; de când avusese loc acest eveniment, Steen devenise şi mai înfumurat, deoarece fetiţa sa primise o rochiţă nouă. „Ce oameni! îi spuse el lui Benoni; o îmbracă pe fată ca pe o prinţesă şi îi dau să mănânce mai mult decât îi trebuie!“ „Fiindcă avocatul nu poate avea copii proprii“, spuse gardianul Svend care era de faţă şi asculta. Câtva timp se ciondăniră pe tema asta; gardianul Svend susţinea că bogăţia avocatului nu va mai dura mult, a trebuit deja să se mute din gospodăria paracliserului şi să ia cu chirie locuinţa fierarului; asta era o casă potrivită pentru o cucoană distinsă? Şi ce soţ mai avea Rosa, fiica pastorului! Un soţ care era toată ziua la bodegă şi bea! Pfui! „Dacă aş fi gardian aici, i-aş pune mâna pe umăr şi i-aş spune: vă rog să mă urmaţi!“

Benoni ieşi împreună cu gardianul Svend şi îi spuse:

— Este vorba să plecăm iarăşi cu *Funtus* pe insulele Lofoten. Ce părere ai?

Ce părere avea gardianul Svend? Nu avea deloc chef să facă această călătorie. După izbucnirea din seara de Crăciun, el îşi normalizase relaţia cu Ellen; totul mergea de atunci mai bine între ei, bătaia şi cuţitul o impresionaseră pe micuţa Ellen, aducând-o la sentimente mai bune. Ea se lipise de Svend şi îi spusese cu reproş: „Dar n-o să mai faci aşa ceva, nu-i aşa?“

„Nu, nu, răspunsese el descurajat şi nefericit; m-am lăsat târât de o pornire de moment“. Mack însă îi spusese pe faţă lui Ellen: „La primăvară te poţi căsători cu gardianul Svend; nu vreau ca aici să aibă loc o crimă“.

Aşa încât Svend nu părea foarte încântat de perspectiva unei călătorii în insulele Lofoten.

Numai că în anul acesta el va cumpăra propriul său peşte, îi mai spuse Benoni.

Zău? Păi, asta schimbă situaţia. Propriul său peşte? În cazul acesta, fireşte că gardianul Svend voia să fie prezent, altfel ar fi o ruşine...

Benoni porni cu galera spre insulele Lofoten urmat de cele două iahturi. Golful rămase pustiu, părăsit de toate ambarcaţiile. Iar iarna învălui întregul ţinut în zăpadă şi linişte...

Avocatul şi soţia sa se mutaseră între timp în casa fierarului. Doar temporar, spunea tânărul Arentsen; mai încolo îşi vor construi propria lor casă! O luaseră cu ei pe bătrâna văduvă a paracliserului şi pe fiica lui Steen, copilul lor de suflet.

Se puteau aranja cum doreau, fierarul păstră pentru sine o singură odaie; începu o campanie straşnică de curăţenie până când totul strălucea, atât la parter cât şi sus, iar la câteva ferestre apărură şi perdele. Casa fierarului nu fusese încă niciodată atât de frumoasă; dar nici nu locuiseră vreodată în ea oameni atât de distinşi. Înainte de a se muta, Rosa îşi angajă o femeie la dereticat, care punea mâna, nu glumă. Divanul şi cele două scaune mai frumoase îşi găsiră locul în cancelaria lui Nikolai, pentru clienţii care vor trece pe aici; este adevărat că odaia de locuit rămase, din cauza aceasta, destul de goală şi pustie, dar acolo nu conta. Poate că în câţiva ani îşi vor putea procura şi un pian pentru colţul prea gol dinspre mare.

Avocatul îşi fixă firma de prima uşă de pe coridor; din când în când el intra în cancelarie cu intenţia de a-şi exercita profesiunea şi mânat de dorinţa de a folosi uşa în fiecare zi. Dar fiind iarnă, toate conflictele şi gâlcevile erau suspendate. Ah, ce păcat că nu reuşise să obţină postul de judecător în probleme pescăreşti, aşa cum îşi propusese! Acum se învârtea pe aici devenind de la o zi la alta tot mai posac şi mai tăcut şi neavând altă distracţie decât să joace câte o partidă de cărţi inofensivă cu fierarul.

Nici comportamentul infamant al tribunalelor faţă de el nu era de natură să-i ridice moralul. Curtea de Apel se pronunţase în procesul dintre Levion din Torpelviken şi Hugh Trevelyan, iar Nikolai îl pierduse iarăşi. Sentinţa instanţei inferioare rămăsese valabilă. Ce fel de instanţe judecătoreşti mai erau şi astea! Dar ceea ce era şi mai grav: Curtea de Apel îl admonestase cu vorbe dure pe avocatul Arentsen, impunându-i şi o amendă în bani, din cauza comportamentului său necuviincios în episodul cu fata Edvarda. Nikolai aştepta acum cu teamă sentinţa în alte câteva procese de natură asemănătoare. Ce altceva îi rămânea, prin urmare, de făcut decât să-şi caute refugiul în aceste partide nevinovate de cărţi şi în descinderile tot mai frecvente la bufetul prăvăliei din Sirilund?

Nu că Nikolai Arentsen ar fi fost un beţiv notoriu care nu mai putea fi salvat; dar el bea totuşi zdravăn, devenind, de aceea, nesimţitor, de lene şi plictiseală. Obişnuia să se posteze în dreptul tejghelei de la bufet, prefăcându-se că este răcit şi are febră; după ce dădea pe gât câteva sferturi de rachiu, pleca. Dar răceala nu putea dura la infinit, aşa că el începu să-şi ceară porţia ba fiindcă mâncase carne prea sărată la prânz, ba fiindcă parcursese un drum lung şi era obosit. Ah, Steen, hai şi dă-mi un rachiu! striga el cu voce tare, căutând să pară cât mai degajat. Uneori juca şi cărţi pe rachiu, iar pe urmă mergea, împreună cu fierarul, ca să-şi bea câştigul. Dacă Rosa îi făcea reproşuri, el răspundea că procedează aşa pentru a le demonstra oamenilor din comună – de pe urma cărora trăia – că nu este un înfumurat.

Ah, existau deja multe neînţelegeri între Rosa şi tânărul Arentsen. Acestea începuseră la înmormântarea bătrânului paracliser. Tânărul Arentsen scosese inelul de pe mâna cadavrului.

— Prea iubitul meu tată ar fi trebuit să dea jos inelul cât era încă în viaţă, spusese el, nu-şi poate permite luxul de a-l duce cu el în mormânt!

Dar nu era decât un inel subţire şi tocit care ar fi putut rămâne pe degetul mortului; tânărul Arentsen trăsese şi smucise atâta de degetele înţepenite până ce reuşise să scoată inelul.

Rosa aflase cu mâhnire despre acest incident şi, ca să o

consoleze pe bătrâna văduvă a paracliserului, spusese: să primească, în schimb, de la mine un inel mai frumos! Şi ea trăsese pe degetul mortului inelul de aur masiv dăruit de Benoni. Ea nu-i restituise inelul, acesta rămânând în casetă, alături de crucea de aur; nu, Nikolai spusese de fiecare data: de ce să-l jigneşti pe poştaşul Benoni, trimiţându-i darurile înapoi? Ei bine, inelul va împodobi acum mâna unui om onorabil, în mormântul său. El se lăsă uşor tras pe degetul bătrân care nu mai era decât piele şi os. Ah, dar tânărul Arentsen – ho-ho, diavolul ăsta de Arentsen! – era şiret şi, înainte ca sicriul să fie închis, el profită de ocazie şi puse mâna şi pe inelul acesta, ascunzându-l într-un loc sigur.

Atmosfera dintre cei doi soţi rămase încă bună şi destinsă câtva timp după aceea, glumele şi bancurile bărbatului părându-i-se soţiei sale încă suportabile. Chiar şi încercarea lui Nikolai de a păstra un ton plin de voioşie dădea dovadă de oarecare bunăvoinţă. Dar pe măsură ce înaintau în iarnă, Nikolai era tot mai cătrănit, iar cuvintele sale începură să fie tăioase. Când o zări pentru prima dată pe Rosa cărând apă de la fântână, el îşi făcu reproşuri. Era în biroul său şi, văzând-o pe Rosa de la fereastră, făcu instinctiv o mişcare, ca şi cum ar fi vrut să meargă la ea şi să-i ia găleata din mână. Dar poate că n-ar fi fost înţelept şi, în fond, nu era chiar o tragedie că Rosa ducea găleata. Când o văzu, altă dată, cărând în casă lemne în şorţul ei, faptul nu-l mai impresionă. Era oare cazul să-i angajeze o slujnică, deşi nu aveau copii? Nu erau deja trei femei în casă? De altfel, ar fi putut să-şi lege de mijloc un sac pentru lemne, ca să nu-şi rupă şorţul.

În aceste împrejurări însă, Rosa evoluă aşa cum era de aşteptat. Zâmbetul ei deschis, buzele roşii începură să se ofilească; nici zâmbetele nu puteau dăinui la infinit.

— Asta-i mâncare pentru un om adult? întreba el. Parcă ar fi puf şi pene, atât de aeriană este. Nu vreau să spun nimic, dar nu-i o mâncare pentru oameni care muncesc!

Oameni care muncesc!! Dar el nu punea, cât era ziua de lungă, mâna pe nimic!

— Este atât de frig aici şi nu mai avem nicio bucată de lemn în casă, constată el seara.

— Da, desigur. Dar du-te şi tu şi adu nişte lemne, răspunse

ea. Doamne Dumnezeule, doar eşti destul de solid pentru asta, ha-ha.

Rosa se uită la el cu o adevărată repulsie, fiindcă el devenea, pe zi ce trecea, tot mai gras; începuseră deja să-i atârne obrajii.

El însă era aşa ca de obicei, adică leneş şi uşor comic.

— Într-adevăr, Rosa, dacă ai susţine că eu sunt slab ca un ţâr, ai minţi. Slăbiciunea este un defect pe care nu-l am, în consecinţă grăsimea este un avantaj care...

— Ah, dă-i drumul. Nikolai, vorbeşte cât mai mult. Măcar îţi pui obrajii în mişcare.

— Păi, nu-i frumos să împungi cu pomeţii prea ascuţiţi ai obrajilor, spuse el.

— Dar începi să posezi şi o burtă respectabilă.

— Hm, în orice caz, este mai mare decât a ta.

Rosa ieşi să aducă lemne şi făcu focul. Nu era vina ei că nu-i creştea burta. Doamne Dumnezeule, zău că nu era vina ei! se gândi ea.

— Cât ai vrea să fiu de subţire? întrebă el iritat. Doar nu se cuvine ca avocatul Arentsen să arate ca un croitor înfometat. Aşa ceva nu inspiră respect oamenilor.

Dar încercările lui de a-i închide gura cu glume de-astea nesărate nu mai aveau niciun efect; ea le auzise deja de atâtea ori, încât o lăsau indiferentă; Rosa deveni tot mai gravă şi începu să umble cu buzele strânse. Uneori, el se amuza stând de poveşti cu copilul lor de suflet, cu micuţa Martha, pe care o învăţa să stâlcească cuvintele, denaturându-le, în felul acesta, sensul. Rosei, căreia nu-i plăceau frivolităţile, i se făcu milă de fetiţă şi îi spuse, pentru a o corecta:

— Vezi bine, Martha, că el doar glumeşte cu tine!

Dar Nikolai strigă din camera cealaltă:

— N-aş fi crezut, Rosa, că poţi să fii chiar atât de anostă.

Partea cea mai proastă era că micul capital acumulat de avocatul Arentsen se topea văzând cu ochii. De fapt, nu fusese niciodată vorba despre o adevărată avere; el avusese în anul trecut un start bun şi câştigase ceva bani; dar după Ting-ul din primăvară nu mai izbucnise nicăieri niciun conflict, aşa că el nu mai avusese încasări. Însă după întoarcerea oamenilor de pe insulele Lofoten, cu siguranţă că banii vor începe iar să curgă,

inundându-l; până atunci era foarte dureros să trebuiască să cheltuieşti, unul după altul, şilingii adunaţi. O parte dintre ei se mai ducea şi pe partidele de cărţi cu fierarul, altă parte pe paharele cu rachiu de la Sirilund. În fond, ce să facă? Să se sinucidă de plictiseală, el, care trebuia să rămână în viaţă şi să aibă grijă de toată casa? Nu era nicio afacere să fii căsătorit de-abia de opt sau nouă luni şi să trebuiască deja să cari în spinare o familie de patru persoane.

Spre sfârşitul lui martie, Curtea de Apel se pronunţă în procesul lui Aron din Hopan: Arentsen îl pierduse şi pe acesta; rămăsese valabilă sentinţa pronunţată de instanţa inferioară. Iar avocatul Arentsen primi o nouă amendă, de data aceasta din cauza inutilităţii procesului. Fir-ar al dracului, ce să însemne toate astea? Se pare că toate tribunalele se coalizaseră ca să submineze activitatea unui avocat tânăr şi ambiţios.

El o trimise pe micuţa Martha la Sirilund, ca să-i aducă o sticlă întreagă de rachiu, şi se apucă să bea împreună cu fierarul. După ce goliră sticla, o porniră amândoi spre Sirilund unde îşi continuară libaţiile. Tânărul Arentsen se întoarse acasă seara târziu şi găsi la toate nod în papură; mâncarea se răcise, mama sa, bătrâna văduvă a paracliserului, se furişă, slabă şi speriată, afară din cameră, iar Rosa râse la început de aspectul lui de beţiv ciufulit; dar când văzu că el este jignit, tăcu şi ea şi nu mai scoase niciun cuvânt.

— Da, ce să-ţi spun, Rosa, îmi eşti de mare ajutor, în momentele mele de disperare, spuse el.

Tăcere.

— Procesul pierdut astăzi, continuă el, denotă foarte clar că tribunalele vor să mă distrugă; ce spui la asta?

În cele din urmă, ea răspunse:

— Sunt de părere că n-ar trebui să trimiţi fata la Sirilund după rachiu.

— Hm. Acesta este primul tău gând atunci când soţul tău, avocatul, pierde un proces!?

Tăcere.

— Rachiu? Ce vrei să spui cu asta? Eu, care sunt în stare să golesc două sticle şi să rămân treaz... beau cu toate acestea doar câteva sferturi. Vrei să spui că sunt un beţiv?

— Nu, răspunse ea. Dar mergi prea des la Sirilund.

— Dar ce să fac? Să mă sinucid de plictiseală? Nu, Rosa dragă, fii liniştită. Când mă apucă disperarea, plec de acasă. Asta-i totul.

— Înseamnă că de opt luni ai fost, în fiecare zi, mai mult sau mai puţin disperat, spuse ea.

— Da, da, răspunse el, dând de două ori din cap, cam aşa şi este.

Pentru a preîntâmpina alte neplăceri, ea îl întrebă:

— Nu crezi că ar fi mai bine ca Martha să se întoarcă acasă, la mama ei?

— De ce? Da, poate că da. Ba nu, câtuşi de puţin. Când merge la prăvălie să cumpere ceva pentru mine, îşi întâlneşte tatăl. E foarte bine aşa.

Pauză.

— Ar fi fost poate totuşi mai bine să te fi căsătorit cu poştaşul Benoni, spuse Nikolai gânditor.

— Zău?

— Da. Tu ce crezi? Eu nu sunt bărbatul potrivit pentru tine.

Ea se uită la el. Ţeasta sa lucie, pe de o parte, şi părul scurt şi des care îi cădea pe guler, pe de altă parte, făceau ca ceafa să îi pară uriaşă. Acest cap disproporţionat îi dădea un aspect de gnom, mai ales acum, când şedea adunat şi nu mai avea gât. Deoarece ea nu răspunse nimic, el începu iar:

— Nu, să ştii că n-aş fi crezut niciodată ca eşti o fată atât de anostă

— Spune mai bine că nu sunt femeia potrivită pentru tine.

Tânărul Arentsen îşi privi mâinile, apoi se uită de-a lungul pereţilor şi preciza:

— Poţi să spui ce vrei, Rosa, dar singura iubire valabilă este cea furată.

Expresia feţei ei se schimbă, iar ochii i se întunecară, de parcă ar fi apus soarele.

— În clipa în care iubirea este permisă, ea devine porcoasă, conchise tânărul Arentsen. Şi în clipa aceea, ea devine rutină; dar asta înseamnă că în aceeaşi clipă a încetat să mai existe.

23

GALERA *Funtus* intră în golf descriind un arc mare; o oră

mai târziu sosiră şi cele două iahturi şi toate trei ambarcaţiile se opriră în dreptul stâncilor pe care îşi usca Mack peştele şi aruncară parâmele la ţărm. În tot timpul acestor manevre, gardianul Svend cânta cu voce atât de tare, încât se auzea până la Sirilund.

— Am şi eu stânci, spuse Benoni, dar pot să-mi depun peştele şi pe locul unde şi-l usucă Mack... El era înalt şi arăta foarte bine în cizmele sale cu carâmb şi cu cele două surtuce unul peste altul; dar părul său des şi aspru începuse să încărunţească la tâmple.

Peste puţin timp, ajunse cu o barcă până la debarcader, însoţit de Svend şi de încă un om, manifestându-se de la bun început ca proprietar al peştelui.

— Mâine îl spăl, le spunea el oamenilor pe care îi întâlnea.

Printre cei prezenţi la debarcader se afla şi o persoană care venise de dragul gardianului Svend – o femeie înfăşurată într-un şal, subreta Ellen. Ea părea să fi uitat de cuţitul mare, de lupta din seara Crăciunului şi de Mack, arătându-i flăcăului ei mai multă tandreţe decât oricând şi luându-l de mână în văzul tuturor: „Bine-ai venit acasă!“, îi spuse ea. Şalul şi-l pusese probabil în mod intenţionat aşa, capetele lui atârnau până în dreptul genunchilor, de parcă ar fi fost gravidă.

Benoni se duse la biroul lui Mack...

În acest timp, Mack stătea de vorbă cu Rosa. Aceasta era însoţită de Martha, care ţinea în mână o găletuşă, fiind foarte mândră ca i se permisese să o ducă. Deci venise Rosa, mai greoaie şi mai încovoiată ca de obicei, şi întrebase oarecum în glumă:

— Am putea cumpăra câtva timp pe credit din prăvălia ta?

— Fireşte? spuse Mack pe un ton interogativ. Desigur, bineînţeles. Dar aveţi nevoie de aşa ceva?

— Nu, nu, răspunse ea. Dar Nikolai a ieşit. Credeam că îl găsesc aici.

— Nu. Nu prea vine pe aici.

Rosa o trimise pe Martha în prăvălie, la tatăl ei. Apoi spuse:

— Ba da, vine foarte des pe aici.

Mack nu o luă în serios:

— Exagerări, voi, femeile...

Iată că acum chiar mama lui, bătrâna văduvă a

paracliserului, trebuia să plece de la ei şi să se mute la fiica sa, şi asta era chiar un păcat şi o ruşine, ah, ce groaznic era. Numai din cauza fleacului aceluia de mâncare, fiindcă în timpul iernii Nikolai nu câştigase nimic. Nu putea oare Mack să stea de vorbă cu el – să facă ceva pentru ea? Probabil că pe Nikolai l-ar impresiona dacă Mack ar sta de vorbă mai serios cu el. Tovărăşia asta a berarului şi vizitele repetate la Sirilund...

Ah, ce exagerare.

Rosa clătină din cap, intimidată.

În fiecare zi, adeseori chiar de două ori pe zi. Era atât de rău totul, întreaga viaţă, tonul... Iar copilul aude totul; nu, copilul trebuie neapărat să se întoarcă la mama sa. Deci, ar fi Mack dispus să stea de vorbă cu el, serios, insistent... şi să-i atragă atenţia? Vizitele astea continue la bufetul din prăvălie nu erau deloc potrivite...

Mack încercă să-şi consoleze fina, promiţându-i să se ocupe de treaba asta.

— Spune-i că un om aşezat... Se întorc pescarii din insulele Lofoten, iar Nikolai ar trebui să fie acasă, ca să-l găsească oamenii. Cum altfel să meargă treburile? Imaginează-ţi: un avocat care stă tot timpul la tejghea şi bea!

— Exagerări. Dar ceea ce este mai grav: el îşi pierde procesele.

— Da, îşi pierde procesele.

— Ar fi trebuit să-l iei pe Benoni, spuse Mack.

— Pe Benoni? Nu, în niciun caz! răspunse ea agitată şi roşi. Ştii foarte bine. A trebuit să-l iau pe cel pe care l-am luat.

— A fost o prostie destul de mare din partea ta. Ai nesocotit total sfaturile mele.

Rosa îl întrerupse:

— Deci, pot lua deocamdată câteva fleacuri de la Steen?...

Benoni venea spre Sirilund când o întâlni pe Rosa, care tocmai ieşea din prăvălie însoţită de micuţa Martha. Zărind-o, el tresări şi îşi încetini paşii. De fapt, nu avea niciun motiv să se teamă de Rosa şi nici nu exista pe drumul ăsta vreo posibilitate de a o evita. Dar nu era chiar uşor să umbli normal după atâta timp şi după atâtea evenimente importante. Acum, în clipa asta, îşi dădu şi ea seama spre cine se îndrepta şi paşii ei deveniră nesiguri. Parcă ar fi vrut să intre în pământ

— Bună ziua, spuse Benoni. El observă, de la prima privire, că lunile acestea aduseseră mari schimbări în înfăţişarea ei. Micuţa Martha făcu o reverenţă, fetiţa era încântătoare, dar Benoni rămase neplăcut impresionat, doar copiii oamenilor din păturile superioare făceau reverenţe. Acest copil trezi deodată în el un gând: sunt oameni distinşi. Rosa s-a căsătorit între timp, a devenit o cucoană.

— Bună ziua. Şi bine-ai venit acasă de pe insulele Lofoten! răspunse Rosa, după obiceiul locului.

— Poţi duce găleata asta grea? o întrebă Benoni pe fetiţă.

Ah, doar Dumnezeu ştia ce spusese acum! Era bine că se putea concentra asupra copilului. Şi Rosa se aplecă, zăpăcită, şi o întrebă pe micuţa Martha:

— De fapt, nu este prea grea pentru tine? Să nu o duc mai bine eu?

— Nu.

— Ai putea duce, în schimb, tu pachetul.

— Dar pachetul nu este atât de greu, răspunse Martha nemulţumită.

— Nu, nu este atât de greu ca găleata, nu, spuse Benoni râzând. Ea este mai grea... Este fetiţa lui Steen, vânzătorul de la prăvălie?

— Da.

După această introducere, Benoni îşi depăşi timiditatea şi spuse:

— A trecut multă vreme de când nu v-am văzut.

— Ah, da, timpul trece.

— Nu v-aţi schimbat deloc, observă el doar ca să-i spună ceva plăcut

— Păi, nici n-a trecut chiar atâta timp de când ne-am văzut ultima dată.

— În curând, un an întreg. Peste o săptămână. Sunteţi bine?

— Da, mulţumesc.

Da, da. Aşa. De fapt, este o mare schimbare. Căsătorită şi toate celelalte. Era acum o cucoană distinsă.

— În găleată este sirop, spuse Martha.

Benoni se uită la copil, fără să înţeleagă. Rosa, în schimb, era puţin jenată că făcuse o cumpărătură atât de simplă la prăvălie, aşa că spuse:

— Da, este pentru tine. Îţi place atât de mult... Copiii şi siropul! preciză ea, uitându-se la Benoni.

— Aşa este, copiii şi siropul! aprobă el... Păi, Benoni mai mânca şi acum, din când în când, pâine cu unt şi cu sirop şi îl găsea foarte bun; dar Rosa nu, aşa se părea, la ea acasă se mâncau lucruri mai fine... Da, da, spuse el; probabil că vreţi să mergeţi acasă, nu vreau să vă reţin.

— Nu mă reţineţi, răspunse Rosa. Hai, Martha, mai mergem şi noi o bucăţică... Ceva voiam să-ţi... să vă mai spun; voiam să vă rog să mă scuzaţi că nu vi le-am trimis încă înapoi, ştiţi ce, este urât din partea mea

Iarăşi inelul şi crucea!

— Nu mai vorbiţi despre asta, spuse el.

— M-am gândit de atâtea ori, dar...

— Dacă vă fac bătaie de cap, aruncaţi-le în mare.

Nemaivăzându-le, nu vă mai gândiţi la ele... după cum spune proverbul.

Ea îşi aminti că dispusese deja de inel, trăgându-l pe degetul mortului; ah, dar nu era cazul să explice acum toată povestea...

— Cum puteţi crede că aş fi în stare să le arunc în mare! spuse ea.

— Nu vreţi?

— Nu.

Benoni se simţi cuprins de o bucurie caldă şi de o senzaţie de recunoştinţă, aşa că spuse:

— Mai am câteva lucruri care vă erau destinate dumneavoastră; n-aş putea să vi le trimit?

— Nu, nu se poate, răspunse ea, scuturând din cap.

— Păi, este vorba doar de o lingură mică şi amărâtă şi de o furculiţă. Bineînţeles, din argint, dar... este doar un argint de calitate proastă. De altfel, v-aş putea da toată garnitura dacă aţi vrea...

— Mii de mulţumiri, dar...

— Nu, fireşte că nu vi se poate oferi aşa ceva. A fost doar o idee de-a mea... Dar cred că vă reţin, spuse el iarăşi, pregătindu-se să plece. Se temea, ca un copil, că mersese prea departe cu vorbăria despre argintărie.

Ea profită de ocazie, dădu din cap şi spuse:

— Da, da, rămâneţi cu bine.

— Rămâneţi cu bine, spuse şi el cuprins de emoţie şi făcu o mişcare, de parcă ar fi vrut să-i întindă mâna; dar deoarece ea nu manifestă nicio tentativă de a-i răspunde la acest gest, el o prinse, zăpăcit, pe Martha de un deget şi îl ridică.

— Ah, ce grea este găleata! Dacă eşti atât de vrednică trebuie să primeşti un şiling, spuse el, dându-i o monedă. Poate că ideea nu fusese chiar atât de rea, el însuşi avea senzaţia că îl salvase dintr-o încurcătură, în rest însă, nu-şi dădea prea bine seama ce se întâmplase.

Martha uită să facă o reverenţă şi să mulţumească. Când i se aminti cum ar fi trebuit să procedeze, bărbatul mare şi necunoscut plecase deja. Rosa spuse: „Fugi după el!“ Iar Martha puse găleata jos şi alergă după el, făcu o reverenţă, mulţumi, iar apoi reveni. Benoni se oprise în loc uitându-se, zâmbind, după ea.

Benoni îşi continuă drumul. Nu se mai simţise de un an întreg atât de emoţionat. El privea în gol, cufundat în gânduri; din când în când, uita să meargă mai departe şi se oprea în mijlocul drumului. Am îmbrăţişat-o cândva, pe ea, cea care se îndepărta acum. Aşa este, Rosa... probabil că aşa ne-a fost hărăzit... Oare cum era îmbrăcată? Avea o manta pe ea? Da. Poate că era o manta. El nu observase nimic.

Benoni intră în biroul lui Mack, anunţă întoarcerea lor de pe insulele Lofoten şi prezentă decontul. Dispoziţia lui sufletească era încă îngăduitoare şi nostalgică, aşa încât, faţă în faţă cu Mack, nu mai vorbi despre peştele „meu“ şi încărcătura „mea“ – şi despre ce intenţiona să facă cu ele – ci întrebă: „Sunteţi mulţumit?“ şi „Vreţi să începeţi mâine cu spălatul peştelui? Iar Arn Törker va supraveghea şi în anul acesta uscarea peştelui?“

— Fireşte, răspunse Mack. Se pricepe la asta.

În sinea lui, Benoni se gândise că o să supravegheze el însuşi uscarea propriului său peşte. Ce altceva să facă în timpul verii? Dar iată că Mack trăgea zăvorul. Iar în momentul acesta, după întâlnirea neobişnuită de adineaori, Benoni nu se simţea în stare să înceapă o nouă dispută cu Mack.

Era clar că Mack voia iarăşi să impună o anumită distanţă între ei. Nu spuse niciun cuvânt că peştele îi aparţinea, de fapt, lui Benoni, ci puse câteva întrebări legate de unele rubrici ale decontului.

— De ce ai cumpărat luni, în treisprezece, atâta peşte la un preţ atât de mare? În ziua aceea, zece duzini de peşte se vindeau cu zece şilingi mai ieftin... Mack arătă un comunicat scris în care se înregistrase acest amănunt. Ah, marele Mack urmărise totul.

Benoni răspunse:

— Se compensează prin faptul că am cumpărat, cu două săptămâni mai târziu, zece duzini de peşte cu doisprezece şilingi mai ieftin decât ceilalţi cumpărători. Probabil aveţi o informaţie şi în acest sens. A fost un acord.

— Cu cine?

— Cu oameni din localitate care voiau să plece acasă. Aveau nevoie de bani. După Paşti, i-am reprimit însă cu dobândă.

— Dar dacă aceste corăbii s-ar fi pierdut pe drum?

— Trebuia riscat, răspunse Benoni. Şi dumneavoastră le-aţi fi făcut oamenilor acest serviciu, dacă aţi fi fost în locul meu.

— Dar *tu* nu aveai dreptul să procedezi aşa.

Benoni răspunse iritat:

— Cred că aveam în aceeaşi măsură ca dumneavoastră dreptul acesta.

Mack ridică din umeri. El nu-l pofti pe Benoni în camera sa, la un pahar de rachiu, ci spuse la sfârşit: pofteşte! deschizând uşa care ducea în prăvălie. Acolo el turnă cu mâna lui coniac într-un pahar mare şi i-l oferi lui Benoni.

Aici? La tejghea? Probabil că Mack din Sirilund uitase cu cine avea de-a face! Aici Benoni putea să-şi cumpere, el personal, o măsură de rachiu şi să o plătească. Se simţi jignit şi spuse:

— Nu, mulţumesc!

— Îţi ofer un pahar şi nu vrei să-l bei?

— Nu, mulţumesc, repetă Benoni.

Mack schimbă tema şi spuse cu acelaşi aplomb:

— Ei, dacă ar fi toţi atât de lucizi ca tine, Hartvigsen! S-a întors şi gardianul Svend? Probabil că va începe iarăşi cu năzbâtiile lui de beţiv.

— Depinde cum este tratat. Gardianul Svend nu bea niciodată prea mult.

— Atât ar mai lipsi, ca Ellen să nu se poarte cu el aşa cum trebuie. Urmează să se căsătorească, spuse Mack...

Zilele treceau una după alta, dar gardianul Svend şi Ellen nu

se căsătoriseră încă. Venise iar primăvara, ochii lui Mack scânteiau din nou ca granatele, determinând-o pe Ellen să tot amâne nunta.

— Nu mă pot lipsi de tine în casă până nu trecem peste Ting, spuse Mack, şi trebuie să sosească mai întâi noua subretă; nu putem rămâne fără nicio mână de ajutor...

Noua subretă care urma să fie angajată era mare şi solidă pentru vârsta ei, dar avea doar şaisprezece ani. Era a doua fiică a lui Marelius din Torpelviken şi una dintre surorile Edvardei care învăţa acum să vorbească englezeşte. Rochiile noi pe care şi le putea cumpăra Edvarda nu-i dăduseră pace surorii ei, aşa că voia şi ea să iasă în lume şi să câştige bani.

În anul acesta Ting-ul se ţinu neobişnuit de devreme, oficialităţile întreprinseră călătoria îmbrăcate încă în haine de blană şi cu cizme îmblănite în picioare. De data aceasta Ting-ul se desfăşură aşa, ca altădată, judecătorul conducând lucrările, iar pretorul prezidându-le. Oamenii puteau deci să-i pună judecătorului întrebări referitoare la legi, fără să mai aibă nevoie de ajutorul avocatului; teancul de hârtii de pe măsuţa avocatului Arentsen era mai mic decât în anul trecut. Ce să-i faci, oamenii începeau să constate că procesele îi costă prea mult. Niciunul nu câştigase nimic, cu toţii avuseseră doar supărări şi pagube. Da, întoarcerea lui Nikolai Arentsen în comună avea consecinţe mai degrabă nefaste decât bune, îşi spuneau oamenii în sinea lor.

Nikolai Arentsen nu mai era câtuşi de puţin întruchiparea legii şi ♂. În săptămânile care trecuseră de la întoarcerea pescarilor, el avusese prilejul să afle ce înseamnă să pierzi simpatia oamenilor, în anul trecut el cerea un taler pentru o consultaţie, anul acesta se mulţumi cu o jumătate de taler; iar dacă oamenii începeau să se târguiască şi pentru jumătatea aceasta, el spunea: mai ieftin nu pot, dacă vreau să supravieţuiesc! Dar avocatul Arentsen trebui să-şi reducă şi mai mult pretenţiile. El căuta soluţii importante în codul penal sau civil pentru două monede de câte douăzeci şi patru de şilingi şi le consemna în scris pentru un adaus de doisprezece şilingi. Şi cu toate acestea – clientela lui nu devenea mai numeroasă, ba chiar dimpotrivă.

Adevărul este că oamenii nu mai aveau încredere în

avocatul Arentsen, întruchiparea legii. Dacă cineva venea la el ca să ceară o informaţie într-o problemă oarecare, omul mai mergea, de cele mai multe ori, după aceea, şi la pretor ca să verifice dacă informaţia primită era corectă. Nu mai era pentru nimeni un secret că Arentsen pierdea toate procesele, ba chiar că fusese amendat de către Curtea de Apel din Drontheim.

Ce rost mai avea, prin urmare, ca Nikolai Arentsen să-şi vadă de meserie şi să petreacă anumite ore în birou? Oamenii îl părăsiseră. Când începu să chiulească de la birou, el îi spuse soţiei sale:

— Am stat o săptămână întreagă cuminte, pe scaunul meu şi am aşteptat; nu a venit nimeni. Am şezut acolo frumos, irezistibil de atrăgător, dar uite că nu a venit nimeni.

Oamenii renunţară la „procese“? Adversarii încercau iarăşi să se împace când se întâlneau în prăvălia lui Mack din Sirilund, la un pahar cu rachiu. „În fond aşa este, începea unul sau altul, tu şi cu mine suntem vecini deja de patruzeci de ani.“ „Da, răspundea celălalt, şi au fost şi părinţii noştri – Dumnezeu să-i ierte!“ Iar după acest preambul ei se emoţionau, li se umezeau ochii, îşi umpleau unul altuia paharul şi se întreceau, care mai de care, să manifeste unul faţă de celălalt sentimente calde, de bun vecin. Se întâmpla uneori ca alături de ei, la aceeaşi masă, să stea avocatul Arentsen ingerând câteva sferturi inofensive şi fiind obligat să asiste la aceste împăcări idioate, care îl lipseau de mijloacele lui de subzistenţă.

Acum, avocatul Arentsen şedea, bine înfipt, la măsuţa sa din sala Ting-ului, prefăcându-se că este foarte solicitat. Când îşi îngăduia o clipă de răgaz şi îşi ridica ochii din teancul de hârtii şi procese-verbale, el întâlnea privirile nedumerite ale lui Levion din Torpelviken care stătea în spatele barierei. După ce Curtea de Apel dăduse sentinţa în cauza sa, Arentsen spusese că putea apela la Curtea Supremă; dar asta înseamnă o cheltuială suplimentară pentru avocat! Levion plecase ca să chibzuiască asupra întregii afaceri. Acum se postase din prima zi a Ting-ului în spatele barierei, gândindu-se că pentru Arentsen trebuia să fie o tortură să-i vadă tot timpul privirile neîncrezătoare. Arentsen se prefăcu deodată că îşi aminteşte de ceva, îşi scoase blocnotesul din buzunar şi începu să-l răsfoiască. La prima pauză, Levion se duse direct la judecător, cu sentinţa

Curţii de Apel în mână şi îl întrebă dacă era cazul să continue procesul.

Judecătorul părea să nu mai sufere nici de insomnii, nici de dileme religioase; asta se întâmplase doar anul trecut, când o anumită scrisoare de garanţie urma să fie citită la Ting, iar pachebotul îi adusese în prealabil o jumătate de tonă de mure. Acum, judecătorul era iarăşi rotofei şi sănătos şi îşi lua, ca de obicei, timpul necesar să stea de vorbă, foarte prietenos, cu oamenii.

Judecătorul răspunse, fără să ţină cont de avocatul Arentsen şi de adunarea Ting-ului:

— Dacă este cazul să continui procesul, Levion? Nu, n-ar trebui s-o faci. Ar trebui să te întâlneşti cu avocatul tău şi să înecaţi procesul în propria ta cascadă. Este atât părerea mea, cât şi cea a Curţii de Apel...

În ultima zi de Ting se citi şi se semnă documentul care consemna că Benoni cumpărase stâncile ce se întindeau de-a lungul ţărmului. În sală nu mai erau mulţi oameni, dar cei prezenţi zâmbiră, aflând despre acest nou document al lui Benoni. Acesta cumpărase anul trecut un sfert de milă de mal stâncos, iar acum mai plătea şi o taxă pentru citirea documentului la Ting; bietul Benoni; el va ajunge nu peste mult la sapă de lemn.

Dar nimeni, absolut nimeni nu se afla într-o situaţie atât de proastă ca avocatul Arentsen. Conform promisiunii, Mack avusese cu el o discuţie serioasă între patru ochi; dar fără niciun rezultat. Ca urmare, Mack le interzisese vânzătorilor să-i vândă tânărului Arentsen băuturi alcoolice tari la bufetul din prăvălie; şi interdicţia asta rămase fără efect. Tânărul Arentsen îşi găsi imediat câţiva intermediari. În ultima zi, el se duse la oamenii veniţi de pe insulele stâncoase, oferindu-le spre vânzare un inel nou de aur şi reuşi să-l plaseze. Era inelul dăruit de Benoni Rosei.

24

GARDIANUL Svend şi subreta Ellen se căsătoriseră în sfârşit. Ei locuiau în camera unde zăcea Fredrik Mensa, care nu mai voia să moară. Iar Ellen părea să-l iubească sincer pe flăcău, ea îşi

exprimă de repetate ori, cu voce tare, dorinţa de a scăpa odată de serviciul ei de subretă! Dar mai trebuia să-i dea câtva timp o mână de ajutor noii subrete. Înainte de a merge în clădirea principală, ea îşi îmbrăţişa soţul cu tot devotamentul...

Veni şi vremea când oamenii începură iar să doboare copaci în pădurea comunală. Benoni îşi părăsi camera şi se învârti printre tăietorii de lemne; voia să-i supravegheze ca nu cumva să-i încalce hotarul şi să doboare şi huceagul de pe stâncile sale. Nu-i displăcea să se manifeste ca stăpân al acestor porţiuni întinse.

Dar oamenii doborau doar copacii mari, ştiind foarte bine că nu avea niciun sens să-şi piardă timpul cu tăierea tufişurilor lui Benoni. El nu avea deci niciun motiv să o facă pe stăpânul şi sa spună: hotarul este aici, pădurea de pe partea asta este a mea! Oamenii îşi ridicau capul, constatau că este doar Benoni şi se uitau iar în jos, văzându-şi de treabă. Ah, el îşi dădea foarte bine seama că oamenii îl dispreţuiau din cauza achiziţionării acestor stânci!

Benoni tăcu prin urmare, trecând umil de la un grup de tăietori de lemne la altul şi spunând doar: „Binecuvântată să vă fie munca!“

— Mulţumim, nu mai este nevoie de binecuvântare. Asta de pe stânci nu este pădure în proprietate comunală.

Ei se întreţinură câtva timp pe marginea acestui subiect. Benoni le spuse că ar avea nevoie de câţiva oameni care să-i cureţe stâncile pentru a amenaja acolo o uscătorie; acum era momentul potrivit pentru această operaţie. Dar nu voia nimeni să se angajeze la el, probabil se temeau cu toţii că un om atât de ruinat nu-i va putea plăti.

Ei întrebară ce voia să usuce.

Benoni răspunse că intenţionează să cumpere peşte pentru iarnă.

Nu-l credea nimeni. Doar nu avea ambarcaţii.

— Îmi voi cumpăra un iaht mic, spuse Benoni.

Oamenii începură să râdă auzind că Benoni vrea să-şi cumpere un iaht.

Şi nimeni nu i se adresa cu „Hartvigsen".

În timp ce el se învârtea pe acolo, apărură, venind dinspre pădure, doi străini în haine cadrilate; era Sir Hugh Trevelyan,

însoţit de încă un domn. Un om din localitate le căra bagajele.

Benoni salută, oamenii din jur salutară şi ei, dar cei doi englezi nu răspunseră. Ei îşi continuară drumul, vorbind despre una şi alta şi desprinzând din când în când aşchii mici din stânci. Privirile lui Sir Hugh erau sticloase, ceea ce denota că el băuse. Peste câteva clipe grupul dispăru.

— Înseamnă că Marelius din Torpelviken va primi iarăşi bani pentru somonul său, spuseră oamenii.

Iar fiica Edvarda pe tatăl copilului ei.

— Da, da, şi o să fie vorba despre sume mai mari. Ho-ho, Marelius ăsta, ce noroc că o are pe fata asta.

Benoni era pe punctul de a o lua din loc, când câţiva oameni îi strigară că acceptă să-i cureţe stâncile, dacă vor fi plătiţi cu ziua de către Mack.

— Plata cu ziua? întrebă Benoni, profund jignit. Să fie Mack din Sirilund mai bun ca mine? Doar am cinci mii de taleri depuşi la Mack ăsta.

— Păi, pe aceia nu-i mai vezi niciodată, i se răspunse.

Şi, cu toate acestea, Mack se bucura de încrederea oamenilor, iar el, Benoni, nu...

Într-o bună zi, veni la Benoni un curier din partea lui Sir Hugh Trevelyan; acesta dorea să stea de vorbă cu el. Cel care aduse vestea era chiar Marelius din Torpelviken.

— Dar ce vrea de la mine? întrebă Benoni.

— Nu ştiu.

— Spune-i că poate sta de vorbă cu Benoni Hartvigsen aici, în casa lui.

Marelius încercă să obiecteze, dar Benoni răspunse:

— Întreabă-l dacă i-ar fi trimis şi lui Mack din Sirilund o asemenea solie? Să-şi bage bine în cap că eu nu mă simt cu nimic mai prejos decât Mack.

Benoni se enervase chiar astăzi din cale-afară din cauza ticălosului ăstuia de Steen, care îi amintise de datoriile sale.

— Ei şi? întrebase Benoni; nu-mi datorează Mack cinci mii de taleri?

— Nu ştiu nimic, răspunse Steen. Dar asta este altă socoteală. Slujnica ta a făcut toată iarna şi primăvara cumpărături la noi; este o sumă frumuşică.

— Ei, drace, dar ce-ţi pasă ţie? întrebase Benoni furios.

Mucosule! Slăbănogule! Aş avea un chef grozav să-ţi dau jos pantalonii şi să-ţi ard câteva.

Steen nu îndrăznise să împingă lucrurile mai departe, şi-atunci murmurase îmblânzit:

— Eu doar spun; şi spun ca să fie ordine. Eu trec în cont tot ce mi se cere, mie îmi este indiferent cui îi trec ceva în cont. Ponoasele le trage Mack.

— Dar a spus Mack un singur cuvânt despre datoriile mele? În acest caz, ar fi fost mai bine să fi tăcut, căci peştele care se usucă afară, pe stânci, nu-i aparţine lui Mack, ci mie.

— Spune-i toate astea mai bine lui Mack personal, zise Steen şi îl chemă pe Mack din birou.

Benoni o lăsă imediat mai moale şi nu mai pomeni nimic despre peştele de pe stânci.

— Ai vrut să vorbeşti cu mine? întrebă Mack.

— Nu, dar Steen spune că... Este vorba despre datoriile mele la prăvălie... pot să mai aştepte până la toamnă?

— Da, răspunse Mack, nu am nicio pretenţie.

Benoni se întoarse triumfător spre Steen:

— Auzi?

— Mi-am dat şi eu cu părerea, răspunse Steen. Nu-i niciun motiv să fii atât de mânios.

— A mai fost ceva? întrebă Mack.

— Nu. Hm. Nu, nimic.

Mack, stăpânul cel mândru, nu dorea să se coboare la conflictele dintre vânzătorii săi şi clienţi şi se întoarse iar în birou...

O săptămână mai târziu, Benoni intră în hambarul său şi verifică năvodul şi bărcile. Era condamnat la inactivitate. El se străduise toată săptămâna să adune un echipaj pentru o nouă ieşire la pescuit; dar locuitorii comunei nu mai aveau nicio încredere în bafta sa şi nu voiau să-l însoţească. Doar gardianul Svend îl rugase imediat pe Mack să-i permită să plece. Era vară, la Sirilund nu era nevoie decât de lemnele pentru bucătărie, iar gardianul Svend voia să-l însoţească, deşi se căsătorise de curând, ba poate tocmai fiindcă era căsătorit.

Benoni se opri în uşa hambarului şi se uită spre stâncile pentru uscat peştele, unde mişunau oamenii dirijaţi de Arn Törker. Oare nu reuşea să găsească printre aceşti şaizeci de

oameni de acolo un echipaj cu care să plece la pescuit? Zilele fuseseră frumoase şi calde, peştele trebuia să fie în curând gata de încărcare.

Benoni închise hambarul şi se îndreptă spre stânci; de ce să nu se intereseze şi el o dată de peştele său?

Vremea era liniştită şi călduţă, pescăruşii străluceau în bătaia soarelui; când zburau, parcă erau o grămadă de foarfeci de argint care se deschideau şi se închideau în văzduh.

Benoni se temea să nu-l jignească pe Arn Törker cu vizita sa, de aceea începu cu grijă, spunând:

— Binecuvântată să vă fie munca! Uscatul merge bine acum, nu-i aşa?

— Nu ne putem plânge, răspunse Arn Törker făcându-şi ceva de lucru.

Benoni ridică un peşte, îl puse iar jos, luă altul, îl cântări în mână; gestul n-ar putea avea nicicum ceva jignitor. Apoi spuse:

— Se pare că în curând va fi uscat. Ce părere ai?

— Ce părere am? Te pricepi mult mai bine ca mine, mormăi Arn Törker şi plecă.

Benoni se plimbă de unul singur, examinându-şi peştele său. El ridică aripioarele dorsale ca să vadă dacă se uscase cuta; făcu acelaşi lucru cu aripioarele abdominale, deşi era mai puţin important. În cele din urmă, îndoi peştele în formă de arc, ca să vadă dacă este elastic.

— Câteva zile încă şi vor fi perfecţi, spuse el.

Nu-i răspunse nimeni. Benoni ajunse la oferta sa şi începu să vorbească despre pescuit; n-ar vrea nimeni să-l însoţească?

Nu se arătă nimeni dispus. Benoni Hartvigsen stătea în mijlocul oamenilor, ca un cerşetor, fiind tratat de toţi cu un refuz:

— Preferăm să avem un profit mai mic, dar sigur, aici, pe stânci, decât să ieşim cu năvodul, spuseră ei.

— Dar peştele este foarte curând uscat şi nu mai câştigaţi nimic, obiectă Benoni.

— Da, probabil că la asta te pricepi mai bine decât Arn Törker, mormăiră ei.

Când sosi acasă, Benoni constată că îl aştepta o vizită înaltă; îl aşteptau cei doi englezi cu haine cadrilate, însoţiţi de încă doi bărbaţi. Purtătorul lor de cuvânt era Marelius din Torpelviken:

Sir Hugh şi celălalt englez veniseră cu un scop anumit.

— Ce vor oamenii ăştia de la mine? întrebă Benoni.

Marelius ştia de data aceasta ceva mai multe: Sir Hugh îl adusese din Anglia pe domnul acesta care era specialist în mineralogie. Ei cutreierau acum ţinutul de mai multe zile, examinaseră stâncile lui Benoni, le înregistraseră pe o hartă şi voiau să cumpere o parte din ele.

Benoni crezu că este vorba despre un fleac, despre un drept de folosinţă a ţărmului, despre câţiva taleri şi spuse:

— Dacă Benoni şi cu mine am vrea să le vindem ceva.

— Dar nu vreţi să le vindeţi?

— Nu. Nu sunt constrâns să o fac.

În loc să rămână cu gura căscată şi să amuţească in urma cuvintelor pline de trufie rostite de Benoni, Marelius se aşează pe un bolovan.

— S-ar putea ca Sir Hugh să fie dispus să ofere o grămadă de bani pentru stânci, spuse el.

— Şi apoi?

Discuţia se prelungi mai multă vreme; Benoni se ferea tot timpul să spună ceva din care s-ar fi putut trage concluzia că el ar fi constrâns să vândă dreptul de folosinţă pentru câţiva stânjeni de stânci. Între timp, cei doi englezi stăteau unul lângă altul, de parcă Benoni nici nu ar fi existat; ei vorbeau în şoaptă unul cu altul şi arătau din când în când ceva pe hărţile lor. Dar, deşi Sir Hugh băuse zdravăn şi avea o privire de beţiv, geologul îl trata cu deosebit respect; însemna că acest Sir Hugh era un om foarte influent. El se prefăcea că nu înţelege norvegiana, decât dacă este vorbită de Marelius din Torpelviken, deci toată discuţia era mijlocită de acesta. Marelius se apropie de el umil, ca un servitor, şi îi transmise că Benoni nu voia să vândă nimic.

Aveai impresia că lângă Benoni se postase un înger păzitor care îi punea cuvintele în gură. Refuzul său categoric îşi făcu efectul asupra englezului. Sir Hugh îşi băgase în cap, îndărătnic până la cerbicie, că *el* şi nu altcineva descoperise, în timpul unei călătorii la pescuit în regiunea Nordland din Norvegia, aceste stânci preţioase, iar acum voia să le cumpere. De aceea adusese cu el un geolog care să le examineze. Ce-i drept, de anul trecut – când Aron din Hopan le-ar fi vândut la un preţ mic – ele îşi schimbaseră proprietarul, dar asta nu avea mare

importanţă. Le va vinde şi Benoni. Iar Sir Hugh voia să cumpere stâncile pentru un băieţaş pe care îl născuse fata Edvarda în absenţa lui. Ah, băieţaşul ăsta – o minune, un adevărat miracol! Sir Hugh îl măsura şi îl cântărea; tatăl extaziat mergea de colo-colo, băut şi isteric, propovăduind splendoarea fiului său. Pe scrisorile primite de el stătea scris *Sir* şi *Hon.*, dar toate astea nu însemnau nimic în comparaţie cu faptul că era tatăl unei asemenea minunăţii. „Îl ţii tu tot timpul în braţe, îi spunea el mamei lui, nu mi-l dai şi mie să-l ţin puţin?“ În exaltarea sa, Sir Hugh făcu o legătură între copil şi zăcămintele descoperite de *el* şi nu de altcineva şi el voi să transcrie aceste bogăţii pe numele fiului său. El i se destăinui geologului: ce bogat va fi cândva fiul său; el va veni în fiecare an aici ca să vadă cum devine tot mai bogat; stâncile sunt aici, iar valoarea lor creşte! Geologul era mai rezonabil: probele pe care le analizase erau foarte promiţătoare, dar el ar trebuia să treacă mai întâi în revistă întregul areal.

Trecerea în revistă luase sfârşit; geologul nu se mai îndoia că stâncile reprezintă o bogăţie considerabilă...

În cele din urmă, Marelius îl întrebă pe Benoni, în numele lui Sir Hugh, cât cere pentru stânci.

— Cumpăr peşte pentru iarnă şi am nevoie de stânci, spuse Benoni. Dar dacă doreşte să cumpere doar dreptul de folosinţă asupra câtorva stânjeni de ţărm, i-l fac cadou. Nu sunt chiar atât de nepoliticos.

— Dar Sir Hugh vrea să cumpere toate stâncile, tot sfertul de milă.

— Şi cât vrea să dea pe ele?

— Cinci mii de taleri, spuse Marelius.

Benoni simţi că îl străbate o furnicătură de uimire, se uită de la unul la celălalt şi în cele din urmă îl întrebă personal pe Sir Hugh dacă aceasta era oferta sa.

Sir Hugh confirmă, dând din cap. În rest, nu părea doritor să întreţină o conversaţie cu un om situat în afara lucrurilor, cum îl considera el pe Benoni; Sir Hugh îşi întoarse capul.

Benoni, acest copoi şi individ temerar de odinioară, îşi dădu pe loc seama că nu-i de glumă. Însemna că profesorul din Christiania avusese totuşi dreptate, când susţinuse că este vorba despre cantităţi mari de minereu de plumb şi de argint.

Cinci mii de taleri!

— Mă voi mai gândi la toată afacerea.

— Dar ce mai vreţi să chibzuiţi? întrebă Marelius, făcând pe importantul şi vorbind foarte autoritar.

Benoni răspunse, tot atât de direct:

— Asta nu este treaba ta, Marelius. Posed un document al profesorului din Christiania despre conţinutul stâncilor mele.

— Ce fel de profesor din Christiania? exclamă deodată Sir Hugh, palid de jignire. *It is* ***eu*** care găsit stâncile... El îl măsură pe Benoni din cap până în picioare cu o privire piezişă.

— Da, da, răspunse Benoni îngăduitor, este posibil. Nu contest. Dar stâncile sunt ale mele.

Benoni primi timp de gândire până la sosirea următorului pachebot. Cu acela urma să sosească avocatul din oraş.

25

BENONI trecu în zilele următoare printr-o stare de agitaţie nemaipomenită. Nu dorea să se consulte cu nimeni; poate că, după ce se va trezi din beţie, englezul nici nu va mai da pe aici şi în acest caz el, Benoni, va ajunge de râsul întregii comune. Dar când momentul sosirii pachebotului se apropie, Benoni nu mai suportă situaţia şi se duse la Sirilund să-l caute pe gardianul Svend. Cei doi camarazi se îndepărtară şi Benoni îi ceru lui Svend să jure că va păstra tăcerea asupra celor ce urma să-i destăinuiască.

Gardianul Svend rămase mult timp adâncit în gânduri.

— Ei bine, toată povestea asta, spuse el agitat. Cinci mii de taleri!

— Dar care este părerea ta?

— Părerea mea? Hm. Tocmai la asta mă gândesc.

— Crezi că englezul va reveni?

— Va reveni încă înainte de sosirea pachebotului, răspunse gardianul Svend cu convingere. Puteţi să mă credeţi, un astfel de om, aş putea spune chiar un prinţ... englezii ăştia sunt plini de bani. Când arestam în oraş un marinar englez, acesta plătea pe loc amenda pe care i-o dădeam, de parcă nu ar fi însemnat nimic pentru el.

— Ce crezi, cât să cer pentru stânci?

Gardianul Svend chibzui:

— Dacă vreţi ca toată povestea să aibă un sens, cereţi-i zece mii pentru stânci.

— Asta este părerea ta?

— Este convingerea mea fermă. Nu conţin argint?... Ştiţi ceva, spuse gardianul Svend deodată. Trebuie să-l întrebaţi pe paznicul farului.

Benoni scutură din cap:

— Nu, eşti singurul căruia îi povestesc toate astea.

— Dar mai este ceva, Hartvigsen, dacă există un avocat pentru o parte, trebuie să existe unul şi pentru cealaltă parte. Luaţi-l pe Arentsen.

Benoni spuse iarăşi un *nu* foarte categoric...

A sosit pachebotul, aducându-l şi pe avocatul din oraş. Acesta merge la Sirilund unde va locui, aşa cum obişnuieşte să facă în timpul Ting-ului. În ziua următoare, el vine la Benoni şi vrea să pornească împreună cu el peste munte, la Sir Hugh. Dar Benoni refuză. Adevăratul motiv este că s-a hotărât astăzi să vorbească totuşi cu paznicul farului; dar avocatului îi dă de înţeles că nu ar avea mare chef să încheie târgul. Când avocatul o porneşte la drum prin pădurea comunală, Benoni se duce să-l viziteze pe Schöning, paznicul farului.

— Este vorba despre stânci, începu el imediat; ce credeţi, să le vând?

— Nu, spuse paznicul farului, sunt prea bune pentru asta.

— Mi s-au oferit cinci mii de taleri pe ele.

— Ce?

— Un englez bogat.

Ah, Paul Schöning ăsta, paznic al unui far de mărimea a patra, vlăguit până în fundul sufletului, împietrit în cinism şi dispreţ faţă de sine însuşi – oare ce se petrecea acum în mintea lui? El fusese numit paznic şi şef al idioţeniei ăsteia cu farul; el îl aprindea, pentru ca flacăra din vârful lui să răspândească o stupiditate strălucitoare, până la o distanţă de două mile în mare; el îl stingea şi atunci farul manifesta o inutilitate interioară şi exterioară contradictorie; era atât de semeţ, atât de semeţ, dar stătea aici cu mâinile goale, de parcă ar fi avut papuci în picioare, şi privea spre mare.

La auzul cuvintelor lui Benoni, Schöning, paznicul farului,

simţi că în el se trezeşte ceva, că ceva schimbă locul cu altceva. Stâncile, ideea sa, ideea pe care o avea de mulţi ani – iată că ele se puneau din nou în mişcare şi vor avea un nou proprietar, un englez, un prinţ. Înseamnă că Paul Schöning nu avea chiar cel mai prost cap din lume!

— Ei, spuse el, aplecându-se înainte ca să-şi ascundă agitaţia. Hm. Cinci mii? Dar sper din toată inima că veţi refuza această ofertă.

Tonul neobişnuit de solemn cu care paznicul farului rosti aceste cuvinte îl făcu pe Benoni să devină atent.

— Da, spuse el, cred că ar trebui să cer mai mult, nu-i aşa?

— Data trecută am spus zece mii, continuă paznicul, acum spun un milion.

— Nu! Vorbiţi, vă rog, serios!

Paznicul farului rămase pe gânduri, ba luă şi un creion în mână, de parcă ar fi vrut să facă o socoteală, apoi repetă:

— Un milion. Este cea mai mică sumă la care pot ajunge.

Benoni era prea ocupat ca să mai piardă vremea pe aici ducând o discuţie obişnuită, trăsnită, cu Schöning, păzitorul farului. El se ridică şi spuse:

— Sunteţi deci de părere că aş putea cere zece mii, eventual?

Se ridică si paznicul farului şi rămase în picioare; în această clipă el transferă asupra lui Benoni ceva din credinţa sa aventuroasă în bogăţiile pe care le conţineau stâncile.

— Şi dacă ar fi să fie ultimul cuvânt rostit de mine înainte de moarte: să nu le vindeţi sub un milion, declară el.

Această vizită îl zăpăcise pe Benoni şi mai rău. El se întoarse în grabă acasă, mâncă ceva şi se duse apoi la pretor. Era deja seară târziu când reveni, după ce îl rugase pe slujbaşul pretorului să-l asiste a doua zi.

În dimineaţa următoare, el se îmbrăcă frumos, apoi se plimbă agitat, intrând şi ieşind mereu din casă. Se duse până la hambar, se opri pe pământul bine bătătorit din mijlocul acestuia, se uită de jur împrejur, apoi ieşi iar. Deodată se decise să ducă la îndeplinire ideea care îi venise în timpul nopţii; trebuia totuşi să-l caute pe Nikolai Arentsen. Era ora unsprezece dimineaţa.

Benoni ajunse la casa fierarului, citi numele lui Arentsen pe

uşa biroului şi bătu la uşă. Niciun răspuns. El îşi băgă capul înăuntru; încăperea era goală. Apoi auzi pe cineva pleoscăind cu apă, undeva, în casă şi frecând podeaua cu nisip şi bătu la uşă. Niciun răspuns. Benoni deschise uşa şi intră.

Rosa freca duşumelele. Avea braţele goale şi îşi prinsese în brâu poalele rochiei; un jupon scurt, roşu, îi ajungea pana la pulpe. Ea îşi desprinse repede fusta lăsând-o să cadă, ca să-şi acopere picioarele; era foarte jenată şi gâfâia din cauza activităţii depuse.

— Pace! salută Benoni. Nu vă supăraţi că intru aşa, pe nesimţite!

Ea împinse înainte un scaun de lemn fără să-l ridice, răspunzând în acelaşi fel ca şi Benoni şi locuitorii comunei:

— Poftiţi, luaţi loc! În frumoasă casă aţi intrat, n-am ce-i zice. Mă găsiţi în haine de lucru... Se străduia să-şi tragă jos mânecile, ca să-şi acopere coatele ude, apoi făcu câţiva paşi.

— Lăsaţi, nu merită să vorbiţi despre asta! răspunse Benoni rămânând în picioare. Îl căutam pe avocat. Nu este în biroul său.

— Nu, nu este... Ba da... de altfel, nu înţeleg... ar fi avut acum ore de primire. Probabil că a ieşit.

— Poate că s-a dus la Sirilund, sau...?

— Mai mult ca sigur că este la Mack şi stă de vorbă cu el, da.

În tot timpul acesta, Rosa se plimba agitată de colo-colo, încercând să facă puţină ordine; ea puse binoclul soţului ei pe masă dar, adâncită în gânduri cum era, uită de o umbrelă care stătea pe aceeaşi masă. Era umbrela ei din tinereţe. Binoclul şi umbrela erau etalate acum aici, pentru ca odaia să nu pară chiar atât de goală, ca să capete aspectul unui cămin, cu tot felul de obiecte în el.

— Sunt singură astăzi, explică ea, şi am vrut să mă îndeletnicesc cu ceva, aşa că m-am apucat să frec duşumelele. Mama lui Nikolai este plecată să-şi viziteze fiica.

Benoni ştia că văduva paracliserului se mutase definitiv la fiica ei.

— Iar pe micuţa Martha a apucat-o dorul de casă... Dar, vă rog, nu vreţi să luaţi loc?

— Nu, mulţumesc, nu am timp, trebuie să vină la mine nişte străini. Nu, nu era vorba de nimic altceva, voiseм doar să stau

de vorbă cu avocatul.

— Poate că îl întâlniţi pe drum.

— Da, da, rămâneţi în pace! salută Benoni şi plecă.

El nu-l întâlni pe Arentsen pe drum şi renunţă să-l mai caute in Sirilund. Nu, nu, nu! îşi spuse Benoni scuturând din cap; ce schimbată era, parcă ar fi fost alt om! O vedea încă în faţa sa, cu juponul ei roşu care îi ajungea doar până la pulpe.

Când ajunse acasă, Benoni îl găsi acolo pe slujbaşul pretorului, care îl aştepta; puţin mai târziu sosi şi avocatul din oraş, însoţit de cei doi englezi. Benoni îi pofti pe toţi în cameră; Sir Hugh părea să fie treaz de tot. El refuză scurt rachiul oferit de Benoni, ceea ce îl făcu pe acesta să spună foarte jignit:

— Ah, da, vi se pare probabil că aţi intrat într-o casă prea simplă.

Începură negocierile. Avocatul netezi cu mâna nişte hârtii, spunând:

— Prin urmare este vorba despre stâncile acestea. Sir Hugh Trevelyan ar vrea să le cumpere, el v-a făcut o ofertă.

Benoni, care era încă jignit, spuse:

— Nu mă interesează oferta. Căci nu mă interesează deocamdată vânzarea stâncilor.

— Aşa? întrebă avocatul mirat.

— Dacă v-aţi duce la Mack şi i-aţi oferi o sumă de hani pentru Sirilund, Mack v-ar răspunde: Sirilund nu este de vânzare, de ce veniţi la mine cu o ofertă?

Avocatul spuse:

— S-ar putea ca Mack să vândă, dacă ar primi o ofertă avantajoasă. Dumneavoastră, Hartvigsen, vi s-a oferit o sumă mare pentru stânci.

— Nu, răspunse Benoni împotriva convingerii sale. Aceasta nu este o ofertă.

— Cinci mii de taleri!?

— Da, dar stâncile pot rămâne, din partea mea, acolo unde sunt. Nimic nu mă constrânge să le vând, să nu credeţi aşa ceva.

Marelius din Torpelviken interveni, de parcă ar fi fost şi el interesat în acest târg:

— Dumneavoastră aţi achiziţionat stâncile cu doar o sută de taleri.

— Da, răspunse Benoni; dar de ce nu le-ai cumpărat tu cu numai cincizeci de taleri? Le-ai fi obţinut. Eu am dat pe ele mai mult decât mi s-a cerut.

Sir Hugh începu să-şi piardă răbdarea. El îl puse pe avocat să-l întrebe pe Benoni pentru ce sumă ar vrea să vândă stâncile. Poate pentru zece mii?

Benoni crezu că Sir Hugh îşi bate joc de el şi răspunse:

— Nu ştiu. De altfel, stâncile pot rămâne aşa cum sunt, ele nu fug de aici. Şi, în plus, ele conţin argint.

Palid de mânie din cauza vorbăriei care nu se mai sfârşea, Sir Hugh exclamă:

— Ah!

Asta însă nu-l îmblânzi pe Benoni.

— Dar dumneavoastră ce doriţi, Hartvigsen? Să se facă oferte la infinit pentru aceste stânci? întrebă avocatul.

— Eu? Eu n-am rugat pe nimeni să facă o ofertă, răspunse Benoni, iritat de aerele de superioritate ale englezului. Nu-l obligă nimeni să stea aici şi să pufăie. Intră în casa cuiva şi îşi imaginează că este stăpân peste toate.

Avocatul îi spuse cu voce înăbuşită:

— Dar trebuie să înţelegeţi că este un străin, un domn foarte distins.

— Ei şi? răspunse Benoni cu voce tare. N-are decât să se adapteze obiceiurilor ţării în care vine. Când am fost la Bergen şi i-am salutat pe oameni spunându-le „Pace!“, ei nu m-au înţeles. A trebuit deci să mă obişnuiesc să spun „bună ziua“.

Sir Hugh părea extrem de plictisit de refuzul acestui individ revoltat. El îşi dădea seama că vina o purta paharul de coniac pe care îl refuzase, dar nu-i putea totuşi trece prin minte să bea acel pahar de dragul câtorva mii de taleri. El se ridică, îşi încheie jacheta cadrilată şi îşi luă pălăria pe care era prinsă musca artificială. Apoi întrebă prin intermediul avocatului dacă Benoni este dispus să vândă stâncile pentru suma de douăzeci de mii de taleri.

Cei din cameră tresăriră; doar cei doi englezi rămaseră impasibili.

În această clipă, se auzi o bătaie la uşă şi intră Schöning, paznicul farului. El nu salută pe nimeni, ci se apropie de Benoni, spunându-i:

— Dacă nu mă credeţi pe mine, uitaţi-vă la asta!

Şi cu aceste cuvinte îi înmână lui Benoni o hârtie. Era un document de analiză a stâncilor.

Oare ce îl determinase pe Schöning, paznicul farului, să catadicsească să caute documentul ăsta vechi şi să-l arate şi altora? Autoritatea sa nu era diminuată de faptul că el trebuia să aducă în sprijinul ei autoritatea altcuiva? Şi de ce nu cumpărase el însuşi aceste stânci pe vremea când ele puteau fi achiziţionate la un preţ mic, mai bine zis, la un preţ de nimic? Se dovedea acum că ele aveau într-adevăr o valoare, se oferiseră mii de taleri pentru ele. Oare Paul Schöning simţea că regretă şi voia să-şi mascheze lipsa de spirit întreprinzător, făcând acum pe înţeleptul şi manifestând un dispreţ exagerat faţă de bani?

Geologul luase în mână documentul cu analiza şi îl studia agitat. El puse degetul pe câteva cifre, arătându-i lui Sir Hugh conţinutul de argint care depăşea evaluările făcute de el. Dar s-ar putea ca mostrele trimise la analiză să fi fost selectate în mod special, cine ştie!

Paznicul farului interveni în discuţia celor doi englezi, comunicând scurt şi concis că *el* trimisese mostrele şi nu altcineva şi că se străduise să aleagă bucăţi obişnuite de rocă.

Englezii se prefăcură că nu-l văd şi nu-l aud. Dar superioritatea lor nu avea niciun efect asupra paznicului farului; ah, în ceea ce priveşte dispreţul rece şi profund, nu-l întrecea nimeni!

— Nu l-am rugat pe omul acesta să se amestece, transmise Sir Hugh.

— Prin urmare, continuă paznicul farului, adresându-i-se lui Benoni, prin urmare să nu vindeţi stâncile cu o sumă mai mică de un milion.

Această sumă mirifică învioră dintr-odată atmosfera gravă din cameră; chiar şi englezii zâmbiră cu ironie. Ei încercau încă să ignore prezenţa ciudatului paznic al farului; dar când acesta continuă să tulbure negocierile, Sir Hugh ceru, prin intermediul avocatului, ca omul să plece.

Paznicul farului îşi căută însă un scaun şi se aşeză foarte comod.

— Au trecut mulţi, mulţi ani de când am început să dau

atenţie acestor stânci, spuse el. Dar nu ştiam ce să fac cu ele.

Sir Hugh, care rămăsese până acum impasibil, trăgându-şi mănuşile, exclamă deodată fără a se mai putea stăpâni:

— *It is* eu, care descoperit stâncile!

Şi se uită furios în jur.

— Da, fireşte, fireşte, spuse avocatul.

Paznicul farului continuă, fără a fi auzit nicio silabă din cele spuse de englez:

— Iar Aron din Hopan nu pricepea nimic din toată afacerea. I-am spus cu câteva decenii în urmă; eşti în posesia unui zăcământ de argint. După ce am obţinut analiza, nu a mai existat niciun dubiu. „Nu vreţi dumneavoastră să cumpăraţi stâncile?“ m-a întrebat Aron. „Nu, nu dispun de banii necesari, i-am răspuns şi, în afară de asta, n-am ce face cu toată bogăţia asta, ce să fac cu ea?“ „Aveţi copii“, mi-a spus el. „Da, i-am răspuns, dar fetele sunt căsătorite bine, sunt înstărite amândouă“. „Mai aveţi şi un fiu“, mi-a spus el. „Da, dar acesta e pe moarte, i-am răspuns, nu mai are mulţi ani de trăit“. Şi de atunci stâncile au rămas neatinse.

Ah, ce mult dorea acest mizerabil de paznic al farului să-şi manifeste, chiar şi acum, dispreţul nemărginit faţă de bogăţie – probabil de aceea afişa atâta cinism! Poate însă că în clipa asta nu exista nimeni care să închidă în sufletul său mai multă suferinţă.

Avocatul spuse cu un ton de profesionist:

— Să vorbim pe faţă, Hartvigsen, trebuie să răspundeţi la întrebarea; aţi fi dispus să vindeţi acest sfert de milă de stânci pentru suma de douăzeci de mii de taleri? Nu ştiu dacă a fost vorba despre o ofertă, poate că n-a fost, nu a putut să fie. Am înţeles că a fost un punct de plecare, ca să auzim care sunt pretenţiile dumneavoastră.

— Douăzeci de mii de taleri? exclamă paznicul farului. După asta îţi poţi da seama cât au înţeles domnii din toată povestea. Este de-a dreptul ridicol. Un sfert de milă de stânci, spun ei. Fireşte, ei nu vorbesc despre un sfert de milă de galenă sau argint, nu, nici măcar despre jumătate de sfert de milă; domnii sunt nebuni! Nu vorbesc despre argint pentru o sută de miliarde. Dar, în realitate, este vorba despre un zăcământ de argint întins, cu un conţinut de argint de mai bine de două

procente, care nu trebuie vândut cu mai puţin de un milion.

— Ar fi posibil, începu Benoni încet, adresându-i-se avocatului, ar fi posibil să vând, dacă... da, dacă am cădea de acord.

Ce bine reuşea Benoni să stea liniştit pe scaunul său şi să-şi ţină sub control fiorii care îi alunecau pe spate! El nu dădea atenţie vorbăriei paznicului farului despre milioane; dar celelalte sume mari, cinci mii, zece mii, douăzeci de mii creau confuzie în noţiunile sale clare despre bani. El înaintă cu încă un pas în această serie de cifre şi gândurile sale se opriră la patruzeci de mii. Dar patruzeci de mii însemna nebunie curată; totuşi, când avocatul îl rugă să numească el suma asupra căreia ar putea eventual cădea de acord, Benoni spuse patruzeci de mii, doar fiindcă suma îi stătea pe limbă:

— Cu patruzeci de mii nu ar fi imposibil, spuse el.

Şi din nou oamenii din cameră tresăriră; doar cei doi englezi schimbară câteva cuvinte. Cât? Ah, aproape nouă mii de lire sterline.

Paznicul farului se ridică de pe scaun:

— Sunteţi nebun! ţipă el strident.

— Linişte! exclamară câţiva dintre cei prezenţi; situaţia devenise serioasă, nu mai era vorba de un basm. Tăceţi din gură şi aşezaţi-vă! spuseră ei.

Paznicul farului îl privi timp de un minut pe Benoni cu ochii ieşiţi din orbite şi înghiţind de mai multe ori în sec:

— Patruzeci de mii! Atâta vă poate da oricine, chiar şi negustorul dumneavoastră din Bergen. Să mă ferească Dumnezeu!

— Redactaţi în scris! se auzi deodată vocea lui Sir Hugh. El se simţea epuizat de atâta vorbărie nesfârşită şi stătea să plesnească de ciudă.

Când avocatul începu să scrie, slujbaşul pretorului se aşeză lângă el şi citi şi el textul, pătruns de importanţa profesiunii sale şi mustind de legi şi dispoziţii.

— Ce idioţenie! bâigui Schöning, paznicul farului, văzând că pierduse bătălia Este bestial!... El îşi puse pălăria pe cap şi ieşi, împleticindu-se, din casă, fără să salute pe nimeni.

Din când în când se auzeau câte o întrebare şi câte un răspuns: actul de cumpărare să fie redactat pe numele copilului

lui Hugh Trevelyan, din Torpelviken; banii urmează să fie achitaţi într-o singură tranşă.

— Unde? întrebă Benoni.

— Aici. Şi anume peste cinci săptămâni începând de astăzi; banii erau deja în ţară, geologul urma să-i aducă de la Christiania.

Iar actul de cumpărare a fost redactat şi semnat.

26

BENONI Hartvigsen este un om de seamă la Sirilund şi asociatul lui Mack. Asta din cauză că devenise atât de bogat. Căci ce rost ar fi avut ca el să plece în altă parte, să se ocupe acolo de negoţ şi de pescuit şi să fie un fel de Mack pentru nişte oameni străini? Aici îşi avea casa, aici era frumos să fii un om mare. Se întâmpla însă ca şi Mack din Sirilund să aibă nevoie de ajutorul unui om ca Benoni. Mack din Sirilund păţise acum acelaşi lucru ca fratele său, Mack din Rosengaard, adică se îmbolnăvise de stomac trebuind să poarte, în timpul iernii, o eşarfă lată, roşie, în jurul abdomenului. Era urmarea unui mod de viaţă prea opulent.

Ca să vezi, Benoni se putea lipsi tot atât de puţin de Mack ca şi Mack de Benoni. De pildă, cu ocazia predării sumei uriaşe de bani pentru stâncile argintifere. Când Sir Hugh veni, după câteva săptămâni, cu banii şi cu mai multe persoane ca martori, Benoni se văzu nevoit să i se adreseze lui Mack cu rugămintea să fie şi el prezent la marele eveniment. Oare banii erau buni, nu erau falsificaţi? Simţindu-se ca peştele în apă în grămada asta de bani, Mack spuse că bancnotele sunt veritabile. Se oferi apoi să ia la el, la Sirilund, cei patruzeci de mii de taleri şi să-i închidă deocamdată în caseta sa; dar Benoni refuză.

— Bineînţeles că primeşti o chitanţă pentru ei, spuse Mack.

— Da, dar nu are niciun rost, am şi eu o casă şi un acoperiş pentru ei, răspunse Benoni.

În cele din urmă, Mack spuse:

— Voiam doar să te ajut, dragul meu Hartvigsen.

Dar era o viaţă de sclav – să trebuiască să păzeşti de foc şi de tâlhari asemenea avuţie. Deci când Arn Törker plecă la

Bergen cu galera *Funtus* încărcată cu peşte uscat, trebui şi Benoni să plece acolo ca să rezolve ceva. Călătoria sa fusese hotărâtă în biroul lui Mack, de fapt Mack fusese cel căruia îi venise ideea cea bună.

— Fă o călătorie la Bergen, îi spuse Mack. Ar trebui să rezolvi acolo două probleme.

— Ce probleme?

— În primul rând, să-ţi duci banii. Este inutil şi absurd să păstrezi un asemenea capital pe fundul unei casete. Ai putea şi să expediezi banii cu poşta; dar este mai bine să-i duci tu personal. Iar dacă pleci, rezolvi, cu această ocazie, şi cealaltă problem: după ce soseşte *Funtus* cu peştele, te duci tu personal la negustorul meu şi iei în primire de la el cinci mii de taleri.

Oare ce se întâmplase cu Mack? În sinea lui, Benoni se aşteptase tot timpul să fie iar dus cu vorba prin diverse subterfugii.

— Dar nu mai sunt cinci mii, începu Benoni, vrând să dea proporţii mai mici întregii afaceri.

Mack îl întrerupse:

— Fireşte că sunt cinci mii. Mica socoteală pe care o mai avem nu are nimic de-a face cu banii ăştia. Tu ai vrut aşa.

Ah, omul ăsta, seniorul ăsta plin de superioritate, care nu-şi trăda niciodată – nici măcar pentru o clipă – slăbiciunile! Benoni avu o mică bănuială că acest comportament al lui Mack ar putea ascunde ceva; dar, văzându-se înconjurat de atâta solicitudine şi bunăvoinţă, el îndrăzni să ridice încă o problemă care îl preocupa:

— S-ar putea să am de rezolvat şi o a treia problemă la Bergen, spuse el.

— Da?

— Căci voi avea probabil nevoie de o jupânească sau aşa ceva.

— Dar nu angaja, în pripă, o femeie din Bergen, răspunse Mack pe loc. Şi Dumnezeu ştie cum de reuşise să găsească atât de prompt acest răspuns!

Benoni îi explică mai amănunţit că situaţia, aşa cum se prezenta acum, era foarte plicticoasă şi chiar neplăcută pe lungă durată.

Mack se duse la fereastră şi chibzui o clipă, apoi se întoarse

şi spuse:

— Ştii ceva, dragul meu Hartvigsen, ar fi bine să te sfătuieşti cu Rosa în această privinţă...

În timp ce Benoni era la Bergen, Mack o întrebă într-o zi pe Rosa:

— Nu ştii pe cineva care i-ar putea conduce gospodăria lui Benoni?

— Nu, răspunse ea.

— Mai gândeşte-te! Omul ăsta nu mai poate trăi aşa şi pe mai departe.

— Va găsi, cu siguranţă, femei câte va dori, spuse ea.

Ei chibzuiră amândoi câtva timp.

— Ai putea să te ocupi tu de asta, spuse Mack.

— Eu? Eşti nebun!

— Bine, bine, spuse el. Să nu mai vorbim despre acest lucru...

Benoni se întoarse de la Bergen. El îşi rezolvase toate problemele şi depusese banii la bancă. Era o bancă uriaşă, cu gratii şi uşi metalice şi seifuri zidite în pereţii pivniţei. Benoni încercase şi să găsească o doamnă pe care să o aducă la el, în nord, şi care să instituie în casa lui un mod de viaţă corespunzător situaţiei sale actuale, dar nu găsise pe nimeni. El nu întâlni decât copii ai străzii şi femei care îşi duceau veacul, seara, pe lângă antrepozitele din port; era deci greu să aleagă ceva. De altfel, Mack îl avertizase, înainte de plecare, să fie atent şi sfătuieşte-te mai întâi cu Rosa în această privinţă! îi spusese el. Poate că Mack urmărise ceva cu aceste cuvinte.

Benoni se duse la Mack şi îl întrebă dacă Rosa are o soluţie. Da, ar fi posibil să putem aranja ceva, spuse Mack. După care el începu deodată să vorbească despre durerile de stomac pe care le resimţea de câtăva vreme; în acelaşi timp, îi propuse lui Benoni să preia el conducerea a jumătate din afacerile de la Sirilund. Benoni crezu că nu aude bine şi-i spuse: Cum aşa? şi: Glumiţi? Mack expuse un adevărat proiect de asociere, terminând cu cuvintele:

— Mai gândeşte-te la toată afacerea, poate că nu va trece mult timp şi rămâi tu singur şef absolut aici.

La auzul acestei propuneri, pe Benoni îl străbătu un fior de bucurie. Se duse acasă şi chibzui multă vreme. Ei, nu mai era

vorba despre fleacuri, se contura cea mai măreaţă perspectivă la care Benoni nu s-ar fi putut gândi niciodată: el putea deveni stăpân la Sirilund. Ce însemna să fii amiral pe *Funtus*, să pescuieşti toamna scrumbii, să pleci iarna pe insulele Lofoten şi să cumperi peşte – ce însemnau toate astea? Acum putea să angajeze oameni pentru aceste munci, iar el personal nu trebuia decât să spună un cuvânt, să mişte din deget.

Benoni acceptă.

Înainte ca Benoni să intre în afacere, se clarifică şi socoteala dintre cei doi fraţi Mack. Cu această ocazie se constată că Ferdinand Mack din Sirilund nu era câtuşi de puţin un om ruinat. Dimpotrivă. Iar dacă ar fi putut păstra cei cinci mii de taleri ai lui Benoni, ar fi fost şi mai bogat. Dar el trebuise să-i restituie acestuia banii; în caz contrar, cu ce impresie ar fi rămas Benoni tocmai acum, când Mack îi făcea marea ofertă? În schimb, Benoni aprecie această punctualitate şi îi plăti lui Mack, cu bani gheaţă, atât obiectele valoroase achiziţionate de la el, cât şi datoriile din prăvălie, aşa că în caseta lui Mack intrară mulţi bani.

Benoni rămase să locuiască în casa lui. După tensiunea din ultimele luni, se liniştise puţin; părea să se împace cu soarta sa. De-ar fi avut însă o jupânească! Nu se mai cuvenea să ţină o slujnică bătrână care venea şi pleca – un fel de femeie cu ziua din perioada anilor slabi. Ce sfat îi dăduse Rosa? Că se va găsi o soluţie – dar care va fi aceasta?

Benoni nu avea ocazia să stea de vorbă cu Rosa, ea dispăruse iar din câmpul său vizual. Din ziua aceea de primăvară, când intrase în camera ei – dar nu era încă omul influent care a devenit mai târziu – din acea zi nu o mai întâlnise. Acum voia să încerce să o găsească la biserică. Avea un scop foarte bine motivat.

Şi iată că Benoni Hartvigsen îşi face apariţia la biserică. De când s-a întors din călătoria de la Bergen poartă alte haine şi nu mai este acelaşi om ca mai demult. Chiar şi înainte de a se fi îmbogăţit, Benoni îşi permisese tot ce era mai bun în materie de straie de duminică, deci nu ar fi avut ce să facă acum în plus. Cizmele sale cu carâmb nu aveau pereche în întreaga comună, iar mai mult decât două surtuce nu putea nimeni îmbrăca.

La Bergen el observase însă că încălţămintea oamenilor semăna mai mult cu cea a lui Mack şi că îmbrăcai un surtuc sau două în funcţie de temperatura aerului. După ce se gândise câtva timp la toate astea, el îşi cumpărase un anumit fel de haine pentru vară şi altele pentru iarnă.

Aşa procedează cei mari! spuneau locuitorii comunei despre Benoni când îl întâlneau la biserică. Nu trebuia să se vadă pe el că ajunsese ceea ce era acum, spuneau ei. El îşi poate permite două surtuce; dar le şi îmbracă?

Când Benoni ajungea în apropierea lor, ei îl salutau, pregătindu-se să-i strângă mâna şi să-i mulţumească „pentru ultima întrevedere“. Dacă Benoni se oprea o clipă în loc, el stătea şi acum, cu deplină îndreptăţire, ca o statuie; cu spatele drept si pieptul scos înainte, iar acesta arăta ca pieptul unui stăpân.

— Dacă aş veni într-o zi la dumneavoastră în prăvălie şi v-aş ruga să-mi daţi un sac cu făină... spune unul întrerupându-se, umil şi fără să aibă curajul de a-şi duce până la sfârşit rugămintea prea îndrăzneaţă.

— Un sac cu făină? răspunse Benoni; şi îţi mai dau şi un sfat...

O femeie care îl ştie de când era copil se uită la el ca la soarele de pe cer şi, când el se îndreaptă spre ea şi dă din cap, întrebând-o dacă acasă toate sunt în ordine, ea aproape că nu este în stare să-i răspundă de emoţie: „Mulţumim de întrebare“, îngaimă ea, nereuşind să spună, aşa cum s-ar fi cuvenit, ceva despre fiecare dintre cei de acasă.

Benoni trece de la un grup la altul şi nu mai are nevoie să se prefacă! Ştie acum toată lumea ce domn mare este el şi că se opreşte în mijlocul lor din pură bunătate. Omagiat şi plin de el, gata să ajute şi fericit de respectul pe care i-l arată oamenii, Benoni urcă drumul spre biserică. Nu se teme să vorbească nici despre stâncile care i-au adus bogăţia, ci spune: „Nu oricine reuşeşte să cumpere suprafeţe întinse de stânci care conţin galenă argintiferă. Ai nevoie de o privire de ansamblu! Şi să dispui, după cum am mai spus, şi de şiretenia necesară ca să le vinzi din nou!“ spune el în continuare, arătându-şi, blajin, dinţii de morsă.

Dar singura pe care ar fi dorit din toată inima să o vadă, în

aceste zile fericite, că îl salută cu o cât de vagă înclinare a capului – tocmai ea se ţinea la distanţă.

Şi era mai mult decât ciudat că ea nu se arăta nici măcar în prăvălia din Sirilund. Benoni era acum şef şi aici, iar prăvălia nu pierduse nimic din prestigiu de când preluase el jumătate din participare. Câte mărfuri găseai mai demult în rafturi şi câte soseau acum cu fiecare pachebot! În plus, toate rafturile cu manufacturi erau acum închise cu geamuri de sticlă ca să nu se umple de praf, iar pe tejghele vedeai cutii de sticlă cu diferite obiecte mai mărunte. Totul era din abundenţă. Deoarece magazinul necesita spaţiu pentru doi şefi, el trebuia mărit cel puţin de două ori; pentru pescuit urmau să sosească mai multe ambarcaţii mari, pentru moară o navă cu cereale care veneau direct de la Arhangelsk. Mai multe parohii voiau să-şi achiziţioneze în viitor făina de la Sirilund.

În timp ce Mack conducea, ca până acum, biroul, fiind cel ce ticluia, cu măiestrie, toate proiectele, Benoni preluase supravegherea antrepozitelor, a dogăriei, a ambarcaţiilor şi a morii. Dar el îşi făcea simţită prezenţa şi în prăvălie. Îi plăcea să-şi facă intrarea pe uşa din faţă, ca să fie salutat de toţi cumpărătorii. Dacă oamenii care beau un pahar la bufet coborau vocea, asta se datora prezenţei lui, respectului faţă de el; văzându-l, ei îşi spuneau unul altuia în şoaptă:

— Pst, uite-l pe Hartvigsen în persoană!

El devenea atunci prietenos şi binevoitor cu toată lumea şi începea să spună în glumă:

— Măi, tu ai o stacană întreagă, ai putea să-mi torni şi mie un pahar!

Ho-ho, cum mai ştia Hartvigsen ăsta să glumească! Dacă vânzătorul Steen refuza să-i mai vândă vreunui biet pârlit pe credit, Benoni intervenea uşurel, cu autoritatea sa, spunându-i lui Steen:

— Oamenii nu o duc chiar atât de bine; poate găseşti o modalitate să-i dai şi de-acum înainte!

Nici vânzătorul Steen nu mai era cu nasul pe sus când vorbea cu Benoni, ci răspundea respectuos:

— Da, da, cum doriţi!

Oamenii din prăvălie îşi făceau unul altuia semn cu capul, spunând că este o binecuvântare de la Dumnezeu că apăruse

Hartvigsen printre ei.

Dar ea, ea, al cărei semn cu capul ar fi însemnat atât de mult pentru Benoni, ea se ţinea la distanţă.

Se întâmpla uneori ca Benoni să-l întrebe pe fierar:

— Cumperi astăzi pentru tine sau pentru alţii?

Iar când soţia lui Villads Bryggemand venea să facă târguieli pentru Rosa, Benoni trecea în spatele tejghelei şi o servea el personal, cântărind şi măsurând totul din plin.

27

SE APROPIA Crăciunul.

Avocatul Arentsen nu mai avea niciun proces pe rol şi nici nu spera să i se încredinţeze vreunul. El voi sa dea jos tăbliţa de la uşa biroului şi să plece cu pachebotul, dar Rosa îl opri şi îl întrebă:

— S-a terminat procesul lui Aron din Hopan?

— Da.

— Dar dacă în timpul absenţei tale vine Levion din Torpelviken şi vrea să se consulte cu tine?

— Nu, nu vine.

Nu, nici Levion din Torpelviken nu mai veni; el fusese cel din urmă client. Când Sir Hugh îi oferise iar suma ce i se cuvenea pentru concesionarea dreptului de a pescui somoni anul trecut şi anul acesta, Levion acceptase, în sfârşit, banii. Aşa că procesul acela lung părea încheiat. El venise, cu toate acestea, în ziua următoare, încă o dată la avocatul Arentsen şi îl întrebase:

— Este adevărat că mai avem o ultimă instanţă?

Dar Arentsen, care nu mai avea niciun interes să redacteze încă un document în cauza aceasta şi să mai depună eforturi, îi răspunsese lui Levion:

— S-a făcut tot ce a trebuit; acum nu mai este nimic de făcut. Mizerabilul ăsta de Nikolai Arentsen era tot mai puţin de folos. Atâta vreme cât afară era cald, el nu făcea nicio deosebire între zi şi noapte; dacă revenea acasă după ce fusese plecat undeva, se culca, indiferent de oră. Lenea sa luă proporţii îngrozitoare, ea se amplifică devenind înverşunare, îndărătnicie; se întâmpla ca Nikolai să nu se dezbrace şi să nu

se descalţe timp de o săptămână întreagă, dormind acolo unde se trântise. Nu îi era ruşine de soţia sa; de ce să se mai prefacă în faţa ei! Rosa şi cu el erau căsătoriţi de un an şi jumătate; timp de cinci sute de zile fusese inevitabil ca fiecare să vadă faţa şi mâinile celuilalt, ca fiecare să audă cuvintele celuilalt. Ei se cunoşteau atât de bine unul pe altul, încât nu exista nicio speranţă ca unul să-l poată surprinde pe celălalt cu ceva şi să poată schimba ceva din ritmul obişnuit al unei zile.

— Poate că reuşesc să mă angajez în prăvălia poştaşului Benoni, spuse tânărul Arentsen, ajuns la disperare. Acuma, înainte de Crăciun, este nevoie de mai multe mâini.

Rosa se opuse. Avea toate motivele să se teamă că soţul ei ar ajunge în spatele unor *anumite* tejghele din Sirilund.

— Sper că nu vorbeşti serios, spuse ea. Un avocat nu o poate face pe vânzătorul în prăvălie.

— Dar, fir-ar al dracului, ce vrei să fac? exclamă el iritat. Nici anul trecut n-ai vrut ca eu să-mi caut un post de judecător în probleme de pescuit.

În anul trecut situaţia fusese alta, ei erau căsătoriţi de puţină vreme. Nikolai îşi făcuse debutul promiţător ca avocat. Ah, era o diferenţă ca de la cer la pământ! Ea răspunse:

— Oare n-ai putea accepta anul acesta un post de judecător în probleme de pescuit?

— Să accept! Crezi că un asemenea post se acceptă pur şi simplu.

— Da, adică să-l soliciţi.

— L-am solicitat, spuse Arentsen, dar nu l-am primit, cererea mea a fost respinsă. Nu am făcut suficient de bine faţă ca avocat ca să pot deveni judecător. Ca să ştii!

Pauză.

Tânărul Arentsen continuă:

— Unora *viaţa* le vine în întâmpinare cu bunăvoinţă – ah, nu merită să vorbim despre asta. Unora le vine în întâmpinare ca un înger alb şi diafan. Îngerul a venit şi la mine, dar a început de îndată să mă scarpine cu o ţesală pentru cai.

Pauză.

— Nu am negat niciodată, continuă el, nu am negat niciodată că poştaşul Benoni este în stare să-şi construiască unul sau două porumbare. Şi-a putut permite şi mai demult

acest lucru şi şi-l poate permite cu atât mai uşor astăzi. În schimb, m-am îndoit totdeauna că poştaşul Benoni ar fi bărbatul potrivit pentru tine. Dar s-ar putea să mă fi înşelat în această privinţă.

— Nu înţeleg pentru ale cui păcate trebuie să plătesc, spuse Rosa mâhnită.

— Nu, răspunse el, de ce să şi înţelegi aşa ceva? Şi de ce a trebuit să atac acest subiect, din moment ce nu tu eşti cea care plăteşte! Dar eu de ce să plătesc? Şi de ce toate astea?

Amândoi discutaseră deja de multe ori despre aceste probleme, ele nu reprezentau nimic nou pentru ei doi, le cunoşteau până la lehamite. Nikolai se hotărî să vorbească mai clar, străduindu-se să găsească cuvinte noi:

— Înseamnă deci că ţi-am stricat viaţa, Rosa, aşa este. Întreaga viaţă.

Ea nu răspunse nimic, ci se duse la fereastră, se aşeză şi privi spre mare.

Ei! Ar fi putut răspunde ceva, doar nu credea ceea ce spusese el? Fireşte, era tot atât de adevărat că el îi stricase ei viaţa, dar se putea spune şi invers, că ea o stricase pe a lui. Şi de ce mergea la fereastră şi se aşeza acolo? Se aştepta cumva să audă mai multe cuvinte din acestea noi? El se ridică şi îşi încheie haina.

— Pleci?

— Da. Ce să fac aici?

Pauză.

— Păi, tocmai asta este, spuse ea apoi, ar trebui să ai mai multe de făcut aici şi să ieşi mai rar.

Nici cuvintele astea nu conţineau nimic nou. Ah, le auzise deja de sute de ori! Şi dăduse de fiecare dată un răspuns; dar ea se crampona de ele cu încăpăţânare. Îţi venea să-ţi iei lumea în cap.

— Ştii toarte bine care este părerea mea în această chestiune, spuse el. Te gândeşti tot timpul la sferturile pe care le beau; dar eu sunt în stare să golesc şi două sticle fără să mă deranjeze câtuşi de puţin. Am circulat odată normal după ce dădusem pe gât două sticle de rachiu şi câteva pahare de *toddy.* Da. Înţelegi deci; dacă aş avea de lucru, mi-aş putea îndeplini foarte bine obligaţiile în ciuda sferturilor mele. Nu *asta*

este problema esenţială, ea este mult mai profundă. De altfel, aş putea spune că e indiferent; problema este că ar fi trebuit să rămânem tot timpul logodiţi, aşa ar fi trebuit. *Asta* este problema. N-ar fi trebuit să ne căsătorim niciodată.

— S-ar putea să fie aşa, admise ea.

Această atitudine plină de înţelegere din partea ei reprezenta ceva nou; ea nu fusese încă niciodată de acord cu modul său de a gândi. El avu impresia că vede o deschidere în faţa sa. Dumnezeule, primea aer! Aşa încât spuse vioi, de-a dreptul bucuros:

— Ce zici, n-am dreptate? Poţi să te aşezi, în această clipă, la pian ca să cânţi puţin pentru plăcerea ta? Nu, căci nu avem pian. Nu avem absolut nimic, trăim pe creditul pe care îl avem la Sirilund. Şi ştii foarte bine că vina nu o poartă sferturile băute de mine. Problema este că suntem amândoi paralizaţi. Ne-a cuprins paralizia. Ea a cuprins mai întâi picioarele mele, nu aveam chef să umblu; apoi mâinile şi în cele din urmă gândirea... Dacă stau să mă gândesc, eu am fost cuprins de paralizie într-o succesiune inversă; dar rezultatul este acelaşi. Şi iată că şi tu ai ajuns în aceeaşi situaţie ca mine. Înţelegi acum ce vreau să spun, reuşeşti să te transpui în cele spuse de mine, nu este ceva prea complicat pentru tine – cu doi ani în urmă nu ai fi priceput nimic. Şi poate că nici eu.

— Nu, nu înţeleg, spuse Rosa, scuturând dezaprobator din cap. Nu totul, nu. Suntem paralizaţi*?* Cred mai degrabă că tu aşa te-ai născut. Nu, poate nu te-ai născut aşa, dar ai devenit aşa. Şi în acest caz ar fi trebuit să-mi dai pace atunci când te-ai întors acasă!

Aha, se terminase cu atitudinea ei conciliantă!

— Aş putea să-ţi dau un răspuns batjocoritor, dacă aş vrea, spuse Nikolai. Aş putea declara: nu ţi-am dat pace fiindcă am avut onoarea de a mă îndrăgosti iar de tine.

— Cu siguranţă că nu te-ai îndrăgostit. Nicidecum. Erai şi atunci paralizat.

— De aceea nici nu afirm aşa ceva. În schimb, îţi spun foarte scurt: am vrut să fii a mea! Da. Dar nu există niciun dubiu: vina o poartă poştaşul Benoni.

Ea nu-şi ridică privirile. Nici aceste declaraţii sincere nu reprezentau ceva nou. El încheie spunând:

— Fiindcă a vrut poştaşul Benoni, am vrut şi eu. Este foarte important să mai apară un concurent, colosal de important. Un obiect de pe jos nu reprezintă nicio valoare pentru tine. Dar în clipa în care se apropie altul şi vrea să-l ridice, el devine valoros şi pentru tine şi tu intervii.

Pauză. Niciunul dintre ei nu se mai lăsa impresionat de nimic. Rosa se gândea în timpul acesta că este ora douăsprezece şi că trebuie să pună la fiert cartofii pentru prânz.

— Ah, nu. Dacă ar fi numai din cauza sferturilor mele aş renunţa la ele, spuse el.

— Nu. Nu eşti în stare să iei o asemenea decizie.

Dar de ce să o ia? Din moment ce nu sferturile erau de vină, de ce să facă efortul de a se hotărî să nu mai bea? Să nu plesneşti de ciudă auzind o asemenea logică? El se stăpâni şi spuse, obosit de toată gâlceava:

— Ah, nu, eu nu mă pot hotărî să fac aşa ceva, nu mă pot hotărî să fac nimic. Am încercat la început, dar am renunţat repede, am renunţat atunci când ne-am căsătorit; niciunul dintre noi nu ar fi trebuit să se căsătorească. Ar fi trebuit să iau primul pachebot şi să mă întorc în sud...

În felul acesta, disputa obişnuită dintre ei avusese din nou loc, iar tânărul Arentsen plecă de acasă.

Vremea era frumoasă; undeva, departe, se zărea o dâră de fum, era pachebotul care se apropia. Într-adevăr, aşa ar fi trebuit să facă atunci, ar fi trebuit să se întoarcă imediat înapoi, în sud, şi să nu se stabilească aici, n-ar fi trebuit nici măcar să vină până aici, ci să rămână acolo unde era. Ar fi reuşit să se descurce cumva, acum ca şi mai demult, în oraşul mare pe care îl cunoştea atât de bine.

El trecu de Sirilund şi ajunse la fierărie. Fierarul şi avocatul schimbară câteva cuvinte, pe şoptite şi în grabă şi îşi întoarseră, amândoi, buzunarele pe dos, în semn că astăzi nu dispuneau nici de un singur şiling. După care tânărul Arentsen se întoarse la Sirilund; poate că, dacă se posta lângă tejghea, pica ceva şi pentru el. Nu fiindcă ar fi avut neapărat nevoie, putea foarte bine să o scoată la capăt şi fără asta; şi, în fond, nu sferturile de rachiu erau de vină. De ce să se întoarcă acasă, să se aşeze în birou şi să treacă în revistă nişte hârtii lipsite de importanţă?

Mack îi făcu semn de la fereastră; tânărul Arentsen încercă să-şi continue drumul, prefăcându-se că nu-l vede. Dar Mack apăru deodată pe coridorul care ducea la birou.

— Pofteşte! spuse Mack, deschizând uşa. Gestul său avea ceva pripit.

— Nu, mulţumesc, răspunse tânărul Arentsen, vrând să se eschiveze.

— Pofteşte! repetă Mack.

El nu mai spuse niciun cuvânt, iar tânărul Arentsen îl urmă. Ajunseră în birou. Mack începu deodată:

— Dragul meu Nikolai, aşa nu mai merge. Vă chinuiţi amândoi, atât tu, cât şi Rosa. Vrei să-ţi dau bani de drum ca să te întorci iar în sud?

Tânărul Arentsen bâigui:

— Da, poate... În sud? Nu înţeleg...

Mack îi aruncă o privire glacială şi îi declară în câteva cuvinte că nu se putea bucura la nesfârşit de credit pentru cumpărăturile din prăvălie. În schimb, iată că sosea pachebotul şi poftim banii...

În ziua următoare, Rosa veni la Mack şi îi spuse circumspect, luând-o mai de departe: Nikolai părăsise dimineaţa foarte devreme casa, el spusese... el vorbise despre...

Nikolai? Dar a plecat ieri cu pachebotul. Avea ceva treabă în sud, un proces. Rosa nu ştiuse nimic despre asta?

— Nu. Ba da, adică... Cu pachebotul? Dar nu a spus nimic?

— Un proces mare, aşa a spus.

Un minut de tăcere. Rosa se oprise, năucită, în mijlocul camerei.

— Ba da, a pomenit ceva... că ar vrea să plece în sud, spuse ea apoi, înseamnă că totul a mers foarte repede...

— Sunt de părere că nu ar trebui să te întorci în casa fierarului, declară Mack.

Iar Rosa rămase la el. O zi, mai multe zile. Trecu o săptămână şi ea rămase în continuare. Aici, la Sirilund, era mai multă lumină, oameni, agitaţie, viaţă. Iată că apăru Villads Bryggemand venind, cu ceva treburi, de la antrepozite; văzând-o pe Rosa la fereastră, el o salută. Rosa îl cunoştea de când era copilă; ea coborî şi îl întrebă:

— Ai să-mi transmiţi ceva, Villads?

— Hm. Doar atât că avocatul m-a rugat să vă spun că s-a îmbarcat cu bine pe vapor.

— Nimic altceva?

— Nu.

— A trebuit sa plece în sud; are un proces mare. Deci s-a îmbarcat cu bine?

— Da, foarte bine. Eram în barcă şi l-am văzut.

În felul acesta, Rosa rămase la Sirilund, ca o fată tânără care cunoştea pe toată lumea. Şi gardianul Svend era aici. Ce-i drept, el nu mai cânta şi nu se mai comporta ca pe vremea când era holtei; nu se cuvenea. Dar avea manierele unui om de la oraş, se înclina frumos şi vorbea politicos; Rosa avea parte de o oră plăcută de câte ori îl întâlnea. Ea le făcuse şi o vizită în odăiţă şi o văzuse pe Ellen cu copilul. Uite, uite, subreta Ellen născuse copilaşul acesta – un băieţaş cu ochi de culoare închisă; nu înţelegea nimeni din ce cauză ochii lui erau negri. Din cauză că am zăcut în aceeaşi odaie cu Fredrik Mensa, spuse Ellen. Iar el are ochi negri atât de ciudaţi.

Şi Fredrik Mensa era ciudat. El nici nu se gândea să moară, dimpotrivă, zăcea foarte activ, de parcă ar fi intenţionat să înceapă de mâine o nouă viaţă. Scâncetele copilului îl uimeau. El credea de fiecare dată că este o descoperire de-a sa şi întindea mâinile. Deoarece nu găsea nimic, însemna că era ceva ce venea din grădină. Ca să alunge scâncetele, ţipa şi el; şi deoarece i se răspundea, el ţipa tot mai tare. De atâta zel, el gesticula cu mâinile prin aer; nemaiputându-le controla, se izbeau una de alta, se încurcau una într-alta, apoi se despărţeau iar; având impresia că o mână este o pradă, cealaltă o prindea bine. Dar unghiile erau galbene şi murdare, semănând cu lama unei linguri din corn; când unghiile acestea se înfigeau în carne, el simţea o durere, spunea „ah” şi înjura. În cele din urmă, una dintre mâini o învinse pe cealaltă şi o aruncă jos. Iar Fredrik Mensa râse bucuros. Dar în timpul luptei, el găsise tot felul de cuvinte care exprimau starea lui de spirit; fumul de pe acoperiş? Ha-ha. Nu mai vâsli, Mons. Iaha, iaha, iaha.

Fredrik Mensa zăcea aici în nebunia sa, împuind din prima zi urechile nou-născutului cu idioţeniile sale. Iar slujnicele care îl îndopau mereu cu mâncare îl tratau cu respect, spunându-i

„dumeavoastră“.

— Acum trebuie să mâncaţi, vă rog, spuneau ele.

El afişa o expresie îngândurată. De parcă ar fi fost în joc concepţia sa de viaţă.

Da, da, da, răspundea apoi Fredrik Mensa.

28

DEŞI VENISE iarna şi se făcuse frig, Mack din Sirilund nu-şi înfăşură încă un şal roşu în jurul pântecelui. Câtuşi de puţin. Era parcă un miracol, parcă boala sa perfidă de stomac s-ar fi oprit la mijlocul drumului şi ar fi făcut cale întoarsă. Mack nu trăise niciodată atât de opulent ca acum şi nu-şi vopsise niciodată cu mai multă grijă părul şi barba. El se gândea la toate. După cumpărarea noilor ambarcaţii mai mari, el extinse şi vopsi în culori deschise cabinele acestora.

— Nu numai că face impresie bună asupra căpitanului, spuse Mack, dar are efect pozitiv şi asupra companiei de navigaţie.

În afară de aceasta, Mack manifestă un interes deosebit pentru un vaporaş mai mic, oferit spre vânzare într-un ziar; la proxima extindere a pescuitului pe insulele Lofoten, el pledă pentru achiziţionarea unui vaporaş.

El nu pregeta nici acum – tot atât de puţin ca mai înainte – să dirijeze cu o mână părintească toate afacerile de acasă. Când Benoni propuse ca vechiul său camarad, gardianul Svend, să preia conducerea uneia dintre noile ambarcaţii, Mack se gândi imediat că Svend şi Ellen nu mai puteau locui într-o odăiţă. Li se amenajă, la celălalt capăt al casei pentru servitori, o locuinţă mare, nouă, în odaia în care obişnuia să lucreze judecătorul în timpul Ting-ului.

În anul acesta, Mack nu vându toate penele şi toţi fulgii adunaţi pe insulele stâncoase. Puse să i se confecţioneze, din cele mai frumoase şi mai fine, o pernă minunată care urma să fie perna sa nouă pentru baie. Tânăra Petrine din Torpelviken, noua subretă, care nu împlinise încă şaptesprezece ani, nu putea ridica perne atât de grele şi vechi; şi, în afară de aceasta, Mack voia să aibă o pernă nouă pentru fiecare subretă nou angajată. Putea fi câtva timp verde, după ce fusese câtva timp roşie, sau albastră, sau galbenă. Ah, dar penele pentru noua

pernă avură o soartă tragică. Ele fuseseră întinse la uscat şi la încreţit pe o scândură din bucătărie şi într-o dimineaţă se descoperi că arseseră. Nimeni nu le dăduse foc, nimeni nu pricepea cum se întâmplase aşa ceva. Iar Ellen, fosta subretă Ellen, ţipa mai tare ca toţi ceilalţi spunând că ea nu avea nicio vină.

— Dar nu înţeleg de ce are nevoie de încă o pernă de baie; fiindcă el nu va avea o pernă nouă! îi spuse ea lui Brahmaputra.

Mack însă era de altă părere. Se apropia Crăciunul, se apropia seara de Ajun şi el ştia foarte bine ce voia. Puse un afiş la prăvălie, făcând cunoscut că este dispus să cumpere imediat pene şi puf fin la un preţ foarte bun. Un asemenea anunţ era ca un ordin de a aduce pene; de fapt, în aceste zile, sosiră atât de multe pene minunate la Sirilund, încât Mack însuşi stopă toată acţiunea.

Rosa rămase la Sirilund. Dar Mack nu ar fi fost părintele tuturor, dacă nu s-ar fi gândit şi la binele Rosei. De ce n-ar fi de acord să conducă gospodăria lui Benoni? Doar era liberă acum. Vrând să-i uşureze luarea acestei decizii şi să i-o prezinte într-o lumină mai avantajoasă pentru ea, el adăugă:

— Ar mai fi un motiv pentru care ar trebui să te hotărăşti să conduci gospodăria asociatului meu... El spunea „asociat“ ca să-l scoată în evidenţă pe Benoni.

— Ce motiv?

— Un motiv care trage atât de greu la cântar, încât ar trebui să fie suficient prin el însuşi. O iubeai atât de mult pe Martha. Ei, asociatul meu vrea să o ia pe Martha la el, dacă găseşte pe cineva care să-i conducă gospodăria.

— A spus el aşa ceva?

— Da

— Nu pot, spuse Rosa, scuturând din cap.

Mack continuă:

— Este un gest minunat din partea lui Hartvigsen, cred eu. Este adevărat că vânzătorul Steen, tatăl Marthei, nu s-a purtat totdeauna frumos cu el, dar...

— Nu pot, repetă Rosa. Este imposibil.

— Dacă ai vrea, cel puţin, să ne dai înainte de Crăciun o mână de ajutor în prăvălie, ar putea sta el personal de vorbă cu tine.

— Nu, nu vă pot ajuta anul acesta în prăvălie, spuse Rosa, trebuie să mă întorc acasă.

Şi Rosa se întoarse acasă, adică în casa parohială.

Veni Crăciunul.

În seara de Ajun, când Mack voi să-şi ia, ca de obicei, baia, se constată că perna minunată era deja gata, dar cada mare de zinc avea o gaură pe fund. Iar fierarul era beat criţă, aşa că nu o putea lipi. Nu exista nicio soluţie; tradiţia era compromisă. Dar de ce se îmbătase atât de straşnic fierarul tocmai acum, când Mack ar fi avut nevoie de el? El umblase teleleu toată dimineaţa, vorbind tot felul de prostii, apoi fusese invitat la Ellen, fosta subretă: Svend nu era prezent, iar Ellen îi dăduse să bea atâta rachiu, încât la un moment dat bătrânul fierar nu mai ştiuse de el. Ah, Ellen asta – disperată de ceea ce făcuse, ea întrebă, îndureratã, dacă gaura nu ar putea fi astupată cu puţin terci gros. „Nu, nu“, spuse Brahmaputra. „Dar n-am putea lua ac şi aţă ca să o cârpim?“, întrebă Ellen, izbucnind într-un râs isteric, de disperare că îl adusese în starea asta pe fierar. Mack însă găsi imediat un remediu: va aduce una dintre bărcuţele de pe *Funtus*, o va pune în cameră şi o va umple cu apă de baie, iar pe fundul ei va aşeza perna, făcându-şi un culcuş frumos. Îl chemară pe gardianul Svend, dar, ajuns în faţa jupânesei şi auzind despre ce este vorba, el spuse: „Oameni buni! şi îşi lăsă mâna jos, aşa încât şapca îi atârna până la genunchi: niciuna dintre bărci nu a mai fost din toamnă pe apă. O să curgă apa din ea ca dintr-un porc bătrân!“ afirmă gardianul Svend politicos, făcând o plecăciune.

Nu mai exista nicio soluţie.

Şi era parcă un făcut ca toate să meargă anul acesta pe dos; când Mack deschise scrisoarea pe care fiica sa, Edvarda din Finlanda, i-o trimitea în fiecare an de Crăciun, el rămase năucit, apoi se duse repede la fereastră ca să chibzuiască. Scrisoarea era scurtă: Edvarda îşi pierduse soţul. În primăvară se întorcea acasă.

Mack se stăpâni, îşi întâmpină oaspeţii. Îl întâmpină, ca de obicei, pe Schöning, paznicul farului, îl întâmpină pe Benoni care era acum asociat şi şef şi devenise, în plus, atât de fabulos de bogat. Mack îl conduse până la divan, mulţumindu-i de câteva ori că acceptase invitaţia pentru această seară. El i se

adresă paznicului farului, întrebându-l:

— Dar doamna Schöning?

— Nu ştiu, răspunse domnul Schöning, fără să se uite dacă venise şi soţia sa.

— Sper că vine şi dânsa?

— Cine? întrebă paznicul farului.

Totul îi era atât de indiferent, el dispreţuia aceste întrebări, îl dispreţuia pe acest Ferdinand Mack şi întreaga sa casă. Şi iată-l şi pe fostul proprietar al zăcământului, pe Benoni Hartvigsen, care clipea din ochii săi albaştri şi îşi etala, pe divan, comportamentul de mare bogătaş. Din sufragerie se auzea zgomotul făcut de slujnicele care umblau de colo-colo, aranjând masa şi bucurându-se, în sinea lor, de această seară. Ah, dacă nu ar exista tablourile de pe pereţi, ar fi cu adevărat insuportabil!

Apoi apăru şi doamna Schöning. Ea se scuză că venise prea devreme.

— Dar nu aţi venit deloc prea devreme, dragă doamnă Schöning, spuse Mack. Soţul dumneavoastră este deja de un sfert de oră aici.

— Aşa, răspunse ea, dar nu-l zări nicăieri pe soţul ei, nici măcar umbra soţului ei.

La masă, Mack îşi rosti cuvântările solemne. El vorbi despre fiica sa, exprimându-şi speranţa că baroneasa Edvarda îşi va aminti de vechiul ei cămin şi îl va vizita la primăvară... Niciun cuvânt despre catastrofă; doar era seara de Crăciun!

Apoi Mack închină în sănătatea lui Benoni, un „La mulţi ani!“ asociatului său, care îl onorase în seara aceasta cu prezenţa sa. Apoi în sănătatea familiei paznicului farului şi, în fine, a tuturor oamenilor săi. Iar toţi oamenii aceştia, care lucrau la Sirilund, stăteau ca nişte copii, învăluiţi în cuvintele emoţionante ale lui Mack, ba Brahmaputra îşi duse chiar batista la ochi. Fredrik Mensa nu putuse fi adus la masă cu pat cu tot; dar el nu rămăsese singur într-o asemenea seară, o femeie era lângă el hrănindu-l, citindu-i rugăciunea şi rezistând toată seara alături de el. Lângă celălalt perete al camerei era patul cu băieţaşul lui Ellen, care trebuia să o scoată singur la capăt şi ţipa şi dădea din picioare, zâmbea şi dădea din picioare şi ţipa iarăşi. Dar în felul acesta el tulbura rugăciunea celorlalţi doi, aşa încât

Fredrik Mensa strigă de câteva ori mânios:

— Regele David, regele David! La dracu', ho!

La care femeia răspunse:

— Da, aveţi dreptate, gândiţi-vă la regele David din Biblie!...

Ca să facă impresie bună, veni şi Ellen, pentru o clipă, de la festivitatea din sufragerie, îl întoarse pe copil pe partea cealaltă, apoi plecă iar. O preocupau alte lucruri si anume ceea ce urma să se întâmple acum; după plecarea oaspeţilor va începe percheziţia. Dar nu trebuia, pentru nimic în lume, ca fetişcana asta, ca această Petrine din Torpelviken, să reuşească să ascundă o furculiţă de argint în cămaşa ei...

Benoni îl întrebă pe Mack:

— Rosa nu a găsit nicio jupânească pentru mine?

Ce penibil era pentru el; da, el puse această întrebare foarte neajutorat – el, un om atât de influent! Ducea lipsa unei doamne care să-i conducă gospodăria şi nu putea face rost de ea, oricât de mulţi bani ar fi avut.

Mack îl rugă să aştepte până la primăvară:

— Dragul meu, aşteaptă până la primăvară, te rog foarte mult. La primăvară se întoarce acasă şi fiica mea, iar cele două doamne
se cunosc foarte bine...

Într-una din zilele de sărbătoare, Benoni se hotărî să meargă la biserica învecinată, trecând prin pădurea comunală. El o făcea de plăcere, gândindu-se că în aceste zile numeroase de sărbătoare ar putea să asculte o dată şi predica marelui pastor Barford. Deoarece nu se mai cuvenea să meargă pe jos, el împrumută de la Mack un cal şi o sanie, dar şi blana de focă a lui Mack.

— Încă nu mi-am cumpărat o haină de blană, îi spuse Benoni gardianului Svend, care şedea în spate, pe strapontina mică; Benoni ezitase să-l ia ca vizitiu, căci Svend era acum un om căsătorit şi, în plus, fusese avansat la rangul de căpitan al unei ambarcaţii mari. Nu cred că ai vrea să conduci tu sania? îl întrebă apoi Benoni.

— Ar fi incalificabil din partea mea să nu vreau să conduc sania lui Hartvigsen, răspunse Svend.

Această discuţie avusese loc la Sirilund.

Ei trecură pe lângă casa lui Benoni, de unde luară merinde şi

câteva sticle. Benoni îşi aduse cizmele cu carâmb şi îl rugă pe gardianul Svend să le încalţe el – erau renumitele cizme cu manşete de lac, cu care Benoni se fălise de atâtea ori.

— Încalţă-le tu, îi spuse Benoni.

El se obişnuise să vorbească cu un ton blând, dar hotărât; bogăţia îl redresase, îi dăduse mai mult aplomb, conferise demnitate hainelor sale şi îi influenţase în mare măsură modul de a vorbi. Ho-ho, cum puteau banii să facă om din Benoni! Când Benoni îl rugă pe gardianul Svend să încalţe el cizmele cu carâmb, acesta îi răspunse însă după vechiul obicei:

— Dar dumneavoastră ce o să încălţaţi?

Benoni îşi băgă picioarele în cizmele îmblănite, cumpărate la Bergen, care aveau o manşetă din piele de câine. Svend încălţă cizmele lui Benoni, având impresia că are nişte bijuterii în picioare.

— Dacă îţi sunt bune, poţi să le păstrezi, spuse Benoni.

Gardianul Svend răspunse:

— Dar este mult prea mult! O să fie cizmele mele de duminică, pentru tot restul vieţii.

Apoi cei doi băură câteva pahare de rachiu şi plecară.

Pe drum, vorbiră despre tot felul de lucruri; străbăteau un ţinut în care Benoni cunoştea fiecare tufă de ienupăr, fiecare pin şi fiecare stâncă. Pe aici trecea el odinioară, pe ploaie şi pe vreme bună, ducând poşta regală într-o geantă pe care era gravat leul; iar acolo era peştera în care se odihnise împreună cu Rosa, fiica pastorului. Ah, peştera asta!

— N-ai putea să cânţi puţin? îl întrebă el pe Svend, întorcându-şi capul.

— Să cânt? Hm! Am impresia că nu mai ştiu cânta, răspunse Svend. Se întâmplă atâtea!

Când ajunseră în inima pădurii şi luară sticla ca să bea câteva guri de rachiu, pe gardianul Svend îl cuprinse emoţia şi spuse că îi este foame şi nu suportă o băutură atât de tare.

— Chestiunea este că nu am mâncat încă nimic astăzi, declară el. E ruşinos că trebuie să spun aşa ceva.

Scoaseră merindele, mâncare de Crăciun, plăcinte.

— De ce nu ai mâncat?

— Este vina mea! Dar se întâmplă atâtea! răspunse Svend. El lăsă să se înţeleagă că avusese de dimineaţă un mic conflict

cu Ellen şi că din cauza aceasta nu mâncase nimic.

Şi-şi continuară drumul. Gardianul Svend spuse:

— Dacă aş avea încă diamantul şi aş putea obţine din prăvălia dumneavoastră o lădiţă cu geamuri, mai că mi-aş relua viaţa de pribegie.

Benoni îşi întoarse capul spre el:

— Tocmai acum, când ai devenit căpitan de vas?

Svend îşi legănă capul.

— Şi ai soţie şi copil şi de toate!

— Da, răspunse el, fireşte, dar...

Gardianul Svend era căsătorit de o jumătate de an, dar el nu mai cânta despre fetele din Sorosi şi nu mai dansa la toate petrecerile. Nici nu-i mai trecea prin minte să facă aşa ceva. O jumătate de an însemna acum o perioadă infinit de lungă. El o avea pe cea pe care şi-o dorise, desigur; dar nu se mai simţea copleşit de o nerăbdare plăcută, nici de încordare; dimpotrivă, se bucura doar de fiecare zi care trecea. Şi se trezea în fiecare dimineaţă în aceeaşi stare de spirit, conştient că nu mai avea ce aştepta – asta se repetase deja de două sute de ori; se trezise el şi se sculase şi Ellen, hainele lor erau aceleaşi, ei le îmbrăcau la fel ca ieri. Ellen se uita pe fereastră, se uita spre ferestrele lui Mack, ca să vadă dacă perdelele erau încă lăsate şi dacă totul era în ordine. Apoi îl informa, cu aceleaşi cuvinte nesuferit de cunoscute, cum era vremea; dar probabil că o făcea doar pentru a masca direcţia privirilor ei. Nu bucuros îşi făceau unul altuia loc în cămăruţa mică, învârtindu-se amândoi şi aşteptând fiecare să iasă mai întâi celălalt, ca să nu-i mai stea în cale; apoi se despărţeau, fără a-şi spune niciun cuvânt. De două sute de ori. Şi probabil că aşa se va întâmpla în continuare, încă de multe mii de
ori.

— Nu mai eşti aşa cum erai înainte, spuse Benoni. La primăvară, după ce te întorci cu ambarcaţia ta de pe insulele Lofoten, poţi să te muţi în propriul tău cămin, nou şi mare.

— Este prea mult, mult prea mult.

— Copilul creşte?

— Da, creşte. Are ochii negri, dar este un copil frumos, îmi este drag.

— L-ai luat deja în braţe?

— Nu.

— Nu l-ai luat în braţe?

— Eram hotărât să o fac, dar...

— Ar trebui să-l iei în braţe şi să-l ţii puţin, îl sfătui Benoni.

— Zău? Aşa credeţi?

— Da, aşa cred! Căci ochii negri... nu poate fi altfel! Dar... Apoi ajunseră la destinaţie şi intrară în curtea parohială, învârtejind zăpada proaspătă.

Un domn în haină de blană, Hartvigsen în persoană; unul, doi argaţi veniră în grabă să deshame calul.

— Poftiţi, poftiţi, vă rog, înăuntru!

— Nu, mulţumesc!

Pe Benoni îl cuprinse amărăciunea din cauza unei amintiri vechi care nu-i dădea pace; în această curte parohială trebuise să semneze, la un moment dat, o anumită declaraţie dură; după care declaraţia fusese citită cu voce tare, de către pretor, în faţa bisericii. Iar mai târziu Rosa fusese logodnica lui, apoi rupsese logodna şi se căsătorise cu altul, cu Nikolai de la curtea paracliserului. Da, da...

Benoni urcă spre biserică îmbrăcat în straiele de sărbătoare şi trecu încet printre grupurile de oameni, care se dădeau la o parte salutându-l; toată lumea îl cunoştea. Apăru un servitor; n-ar vrea Hartvigsen să fie atât de amabil şi să intre la pastor, să mănânce ceva cald? Nu, mulţumesc, are de rezolvat nişte treburi, după slujbă poate că va intra şi va accepta cu multe mulţumiri invitaţia. El nu avea nimic de rezolvat; dar un om atât de important putea oricând să-şi facă de lucru cu unul dintre cei adunaţi în număr aşa de mare; raza sa de acţiune ajungea atât de departe; de pildă, avea nevoie de oameni pentru deplasarea noilor ambarcaţii spre insulele Lofoten. În orice caz, nu era nevoie să facă el primul pas şi să întrebe pe cineva; căci dacă nu era asaltat imediat de amatori, asta se întâmpla doar din cauza respectului profund pe care-l aveau oamenii faţă de el. Apoi ei se apropiară, unul după altul scoţându-şi şepcile şi punându-le doar cu codeală iarăşi pe cap, deşi afară era foarte frig. Oare Hartvigsen nu le-ar putea găsi un loc de muncă pe unul dintre cutere? Iar Benoni stătea drept ca o statuie, îmbrăcat în haină de blană şi cu cizmele îmblănite in picioare, manifestându-se ca un stăpân prietenos şi plin de bunăvoinţă

faţă de toată lumea:

— Mă mai gândesc, răspundea el, notându-şi numele; vino la mine în zilele următoare. Fireşte, nu-i pot nesocoti pe oamenii din propria mea comună, dar...

Iată-l acum şi pe pastorul Barford care urca spre biserică cu odăjdiile de sărbătoare; el se opri în dreptul lui Benoni, rugându-l să nu-i refuze invitaţia. Benoni îi mulţumi; va vedea dacă îi mai rămâne timp după slujbă; şi ce mai face domnul pastor?

Benoni Hartvigsen nu i-ar fi putut pune, mai demult, o asemenea întrebare pastorului Barford.

Rosa nu urcă şi ea spre biserică. Poate că nici nu va veni astăzi la slujbă. Bine.

Dar până la urmă ea veni totuşi, Benoni o salută, scoţându-şi căciula de blană, iar Rosa trecu pe lângă el roşie ca racul. Biata Rosa, probabil că nu rezistase curiozităţii şi voise să-l vadă pe Benoni în haină de blană. Ea se îndreptă spre biserică.

Benoni rămase o clipă pe loc ca să se reculeagă. Apoi îi răspunse primului om care îl rugase ceva:

— Da, da, desigur că nu o duci prea bine; treci în zilele următoare pe la mine şi adu-ţi şi uneltele.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze! răspunse omul.

Benoni intră în biserică. El se aşează în mod intenţionat în apropierea uşii, iar oamenii făcură ochii mari; el s-ar fi putut aşeza în faţă, lângă uşa corului, dar n-o făcuse! Rosa şedea în strana rezervată familiei pastorului şi se uita înspre el; şi roşi încă o dată, apoi păli încet. Purta blana de vulpe albastră.

El îşi descheie blana. Ştia foarte bine că locul pe care îl ocupase nu era destinat domnilor; atât pretorul, cât şi câţiva negustori mai mărunţi de pe insulele stâncoase luaseră loc mai în faţă. Dar Benoni umplea bine strana sa, înnobilând locul mai modest. Cu siguranţă că mulţi dintre cei prezenţi se simţeau ruşinaţi, dorindu-şi un loc în spatele lui Hartvigsen, a atotputernicului Hartvigsen; de ce Dumnezeu nu rămăseseră astăzi acasă! se gândeau unii.

O parte dintre credincioşi ieşi afară imediat după predică; Benoni îşi încheie blana şi ieşi şi el. Nu voia să o mai chinuiască pe Rosa; oamenii se uitaseră când la ea, când la el, amintindu-şi de vechea logodnă. Cum îşi stricase viaţa! se gândeau

probabil oamenii. Benoni coborî la sania sa, iar gardianul Svend îşi urmă stăpânul, întrebându-l dacă este cazul să înhame caii? Da, imediat! Dar în curte se răspândi vestea că Hartvigsen ajunsese în dreptul saniei; Dumnezeule din cer, vrea să plece! Soţia pastorului coborî în grabă scările, îndreptându-se spre Benoni, în ciuda frigului şi a zăpezii; ea îi întinse, cu un gest sincer, mâna, rugându-l să nu dispreţuiască ospitalitatea lor. Din moment ce au parte de bucuria de a-l vedea aici.

În timp ce stăteau acolo, se apropie şi Rosa venind dinspre biserică. Biata Rosa, era probabil curioasă să vadă dacă Benoni va pleca de îndată acasă. Iat-o deci. Mama ei îi strigă:

— Hartvigsen vrea neapărat să se întoarcă acasă. Vino şi roagă-l şi tu să rămână.

Rosa este atât de jenată, se frământă stingherită, şi reuşeşte doar să îngaime:

— Nu vreţi să fiţi atât de amabil şi să intraţi?

Benoni nu vrea să pară mai falnic decât este, nu are nevoie de aşa ceva; el pretextează doar că drumul este lung, iar ziua scurtă, din care cauză trebuie să plece imediat.

— Dar este noapte cu lună, spune Rosa.

— Da, este lună, repetă şi mama ei.

— Nu ştiu, zău? îi spune Benoni gardianului Svend, aruncându-i o privire interogativă. Crezi că am mai putea zăbovi puţin?

Gardianul Svend se pricepe să se adapteze într-o asemenea societate, el îşi scoate şapca, se înclină şi răspunde:

— Desigur, ziua este frumoasă, iar drumul bun.

— De altfel, în această perioadă nu-mi aparţin numai mie, explică Benoni, mergând în urma doamnelor; am atâta de lucru cu pregătirea tuturor ambarcaţiilor.

Ce ciudat era totul! Rosa era lângă el, foarte aproape de el, iar puţine minute mai târziu luă şi ea loc în aceeaşi cameră cu el, ascultându-i spusele, aruncându-i din când în când câte o privire şi chiar răspunzându-i câte ceva. Când pastorul Barford se întoarse de la biserică şi se aşezară cu toţii la masă, Rosa îl servi ba cu una, ba cu alta, atunci când vedea că el nu are tot ce îi trebuie. Totul era atât de ciudat, de parcă s-ar fi petrecut în vis. Benoni lupta contra unei incertitudini neplăcute; în ce ton era oare cazul să vorbească şi cât de des avea voie să se uite la

ea? Doar fusese logodit cu ea, o sărutase, aranjase o casă pentru ea; puţin a lipsit să se ajungă la căsătorie.

După-masă, pastorul şi soţia sa se retraseră să-şi facă siesta. Aşa procedau totdeauna! Iar Benoni rămase singur în cameră cu vechea lui iubire!

— N-aţi vrea să fiţi atât de amabilă şi să-mi cântaţi ceva la pian? Sau poate îi deranjează pe bătrâni?

Da, desigur, se gândeşte ea; probabil că îi deranjează pe bătrâni. Dar se aşază, cu toate acestea, la pian. Lui i se pare minunat, n-a auzit niciodată ceva asemănător şi resimte ceea ce cântă ea ca o manifestare de tandreţe faţă de el. Ea îşi apleacă trupul când spre dreapta, când spre stânga, părul îi este strâns pe ceafă, într-un coc mare, iar sub el se zăreşte pielea gâtului.

El îi mulţumeşte din tot sufletul:

— Este cel mai frumos lucru pe care l-am auzit vreodată! spune el. După ce ea încetează să mai cânte, rămân câtva timp amândoi stânjeniţi.

— Probabil că aţi cântat de multe ori înainte de a ajunge la asemenea performanţă, spune el.

— Ah, da, admite ea încet şi zâmbind, dar nu mă pricep chiar atât de bine.

Ei mai vorbesc de una, de alta, bogăţia îl ajută pe Benoni să nu se poticnească, el are situaţia pe care o are şi ştie să dea răspunsuri inteligente atunci când ea pune întrebări referitoare la noile ambarcaţii. Timpul trece, trece foarte repede. Benoni ştie că bătrânii îşi vor face în curând apariţia. El vrea să-i adreseze Rosei o rugăminte, este dreptul său, aşa că o întreabă:

— Nu ştiu dacă Mack v-a spus ceva în legătură cu mine?

Se uită la ea şi observă că pe fruntea ei apare de îndată o cută.

— Mack zicea că aţi şti eventual pe cineva care ar accepta să se angajeze ca jupânească la mine.

Ea scutură din cap.

— Nu, nu ştiu pe nimeni.

— Nu, nu. Mă gândisem doar că poate cunoaşteţi pe cineva în sud. Doar la asta mă gândisem.

Ea scutură din cap:

— Nu, nu ştiu pe nimeni.

Pauză. Benoni se uită la ceas. Oare de ce nu veneau odată bătrânii? El nu reuşi să explice că aceasta fusese numai ideea lui Mack. De altfel, situaţia nici nu era atât de gravă. Apoi se ridică, se apropie de unul dintre tablourile de pe perete şi îl privi. După care se opri în faţa altui tablou. Rosa părea părăsită pe scaunul ei. El o întrebă politicos:

— Să transmit din partea dumneavoastră salutări la Sirilund?

— Da, mulţumesc.

Când intrară bătrânii, tinerii tocmai încheiaseră acest dialog. Urma să fie ultimul pentru multă vreme de acum înainte. După cafea, Benoni îşi luă rămas-bun şi plecă acasă. Nu mai avea niciun sens să aştepte sosirea Edvardei, la primăvară; situaţia fusese clarificată.

Cerul era luminat de lună şi de aurora boreală; Benoni traversă din nou ţinuturile cunoscute. Pe vârful muntelui în care se găsea peştera, văzu că vântul bătea viscolind zăpada proaspătă

— *Borre aekked*, salută cineva.

Benoni răspunse şi îşi continuă drumul...

Veni primăvara şi Edvarda, fiica lui Mack, sosi cu pachebotul. Dar asta este o altă poveste şi va forma subiectul unei alte cărţi, intitulată „Rosa“.

ROSA

1

ÎN IARNA anului 18... am plecat din Alesund spre insulele Lofoten, cu unul dintre iahturile pescăreşti ale lui Rönneberg. Am parcurs distanţa în exact patru săptămâni; la Skroven am părăsit vasul şi am aşteptat o ocazie pentru a-mi continua drumul. O corabie urma să plece de Paşti acasă, spre Saltenland şi, deşi nu ajungeam în felul acesta chiar la destinaţie, m-am îmbarcat totuşi pe ea. Întreprinsesem călătoria ca să mă întâlnesc cu un cunoscut şi camarad de-al meu care locuia în această regiune; el se numea Munken Vendt; ne înţeleseserăm să pornim împreună în drumeţie. Asta se întâmpla cu cincisprezece ani în urmă – o grămadă de ani.

Într-o bună zi, miercuri 16 aprilie, am ajuns la o aşezare comercială, numită Sirilund. Aici locuia negustorul Mack, marele senior. Tot aici locuia, în vecinătatea lui, şi bunul Benoni Hartvigsen, un om bogat care îi ajuta pe toţi. Cei doi erau asociaţi, posedând fiecare jumătate din Sirilund şi din toate ambarcaţiile şi întreprinderile.

— Adresaţi-vă lui Mack sau lui Hartvigsen – indiferent căruia dintre ei! îmi spuseseră oamenii de pe corabie.

Am urcat până la gospodărie, m-am uitat în jur şi am hotărât să-mi continui drumul, căci totul era prea mare şi elegant aici, unde îşi avea Mack reşedinţa. În schimb, pe la ora prânzului, m-am dus la casa lui Benoni Hartvigsen şi m-am prezentat. Deoarece nu eram un domn, având asupra mea doar puşca şi o boccea cu câteva haine nepretenţioase, am cerut, cu modestie, adăpost în camera argaţilor din Sirilund, până când voi pleca mai departe.

— Cred că vă putem ajuta, răspunse Hartvigsen. De unde veniţi?

— Din sud. Şi vreau să ajung în nord, la Utvaer şi Os. Numele meu este Parelius, sunt student. Ştiu să desenez şi să pictez, dacă aveţi nevoie de aşa ceva.

— Prin urmare, sunteţi un om cu studii, după câte înţeleg.

— Da. Şi nu sunt dezertor. Am întâlnire în acest ţinut cu un camarad, suntem colegi de studii şi vânători. Vrem să pornim în drumeţie.

— Luaţi loc, spuse Hartvigsen, trăgând un scaun.

În cameră se găsea şi un pian mic, dar m-am abţinut să mă duc imediat spre el şi să-l încerc; în schimb, i-am dat lui Hartvigsen toate lămuririle pe care mi le ceruse, iar el m-a servit cu mâncare şi băutură. A fost foarte amabil, vrând să mă oprească la el în loc să mă trimită în camera argaţilor din Sirilund.

— Puteţi rămâne la mine, să-mi daţi o mână de ajutor la una şi la alta, spuse el. Sunteţi căsătorit? întrebă apoi zâmbind.

— Nu, am de-abia douăzeci şi doi de ani. Sunt încă în perioada de formare.

— Înseamnă că nu sunteţi nici îndrăgostit de cineva?

— Nu.

În cele din urmă, Hartvigsen spuse:

— Dacă sunteţi atât de învăţat, n-aţi putea să-mi desenaţi casa şi hambarul, adică toate clădirile şi să-mi faceţi câteva tablouri?

Am zâmbit uşor, uimit de cuvintele sale ciudate; căci doar tocmai îi explicasem că ştiu să desenez şi să pictez.

— Am atâtea în casă, spuse el, iar afară zboară porumbeii; şi tot ce vedeţi aici îmi aparţine mie, dar n-am tablouri, spuse el, nu, n-am niciunul.

I-am răspuns că o să-mi dau toată silinţa şi o să-i fac tablouri cu tot ce doreşte.

După ce Hartvigsen se duse la antrepozite, lăsându-mă singur, am simţit nevoia să mă reculeg. Uşile erau deschise, aşa că puteam merge unde doream; m-am aşezat câtva timp în hambar, mulţumindu-i lui Dumnezeu că ajunsesem atât de departe în lume şi întâlnisem până acum numai oameni buni.

După sărbători am început să desenez casa şi hambarul lui Hartvigsen şi apoi să colorez desenele. Ducându-mă la prăvălie ca să cumpăr cele necesare acestei operaţii, l-am văzut pentru prima dată pe negustorul Mack, pe seniorul cel mare. Nu mai era foarte tânăr, dar arăta vioi şi energic şi, în plus, deosebit de distins şi generos în comportament. Avea un ac cu diamante înfipt în plastronul cămăşii şi multe brelocuri de aur prinse de lanţul ceasului. Aflând că nu sunt un dezertor, ci un student care vrea să pornească în drumeţie, el mă tratã cu mult respect.

Cu cât tabloul progresa, cu atât mai încântat era Benoni de

realizarea mea, lăudându-mă că reuşesc să prezint casele într-un mod atât de veridic. I-am trimis camaradului meu Munken Vendt o scrisoare, spunându-i că sunt pe drum spre el, dar pentru moment sunt reţinut aici de nişte oameni foarte cumsecade.

— Scrieţi-i că nu veţi ajunge la el până la toamnă, îmi spuse Hartvigsen. În timpul verii îmi puteţi fi de mare ajutor în tot felul de activităţi. Când se întorc ambarcaţiile de pe insulele Lofoten, aş vrea să le desenaţi şi pe ele, în primul rând galera *Funtus*, pe care am condus-o eu personal până la Bergen.

Prezenţa mea mai îndelungată în această localitate nu reprezenta ceva ieşit din comun; veneau pe aici mulţi oameni care plecau rareori imediat mai departe.

Două săptămâni mai târziu, sosi la Sirilund un om care confecţiona copci. După ce îi aprovizionă pe toţi cu un număr uriaş de copci, el rămase aici în loc să plece mai departe. De fapt, nu se pricepea la altceva decât să îndoaie aceste copci mici; dar era un mare maestru în imitarea vocilor de animale şi păsări. Ascundea în gură un mic instrument cu care cânta întocmai ca o pădure întreagă de păsărele, fără să se poată observa că el era cel ce cânta. Era un om ciudat, chiar şi Mack se oprea să-l asculte când trecea prin curte. În cele din urmă, Mack găsi pentru „Copciar“ o îndeletnicire la moară; acesta era acum tot timpul la îndemână, reprezentând o raritate la Sirilund.

2

ERAM deja de câtva timp la Hartvigsen când, mergând spre prăvălie, l-am întâlnit într-o zi pe Mack, însoţit de o doamnă străină. Aceasta era îmbrăcată într-o blană de vulpe albastră pe care o purta descheiată, fiindcă ne apropiam deja de începutul lunii mai. Nu mai eram obişnuit să văd cucoane tinere şi m-am gândit când am salutat: Dumnezeu să o binecuvânteze! observând expresia ei plină de bunătate. Trecuse bine de douăzeci de ani, avea un păr castaniu-deschis şi buze roşii, mai groase. Se uită la mine întocmai ca o soră, cu un aer de nevinovăţie.

Deoarece figura ei continua să mă preocupe, i-am povestit,

mai târziu, lui Hartvigsen despre această întâlnire; el spuse imediat:

— Era Rosa. Era frumoasă?

— Da.

— Era Rosa. Înseamnă că a revenit.

N-am vrut să-mi manifest curiozitatea, aşa că am spus doar atât:

— Da, era frumoasă. Nu părea să fie de pe-aici.

Hartvigsen răspunse:

— Nu, nu este de aici. Este din comuna învecinată. A venit să-l viziteze pe Mack.

Bătrâna slujnică a lui Hartvigsen îmi povesti mai târziu mai multe despre Rosa; era fiica pastorului din parohia învecinată, fusese scurt timp căsătorită, acum era iarăşi singură, fiindcă soţul ei plecase în sud. Rosa fusese, la un moment dat, logodită cu Hartvigsen, totul era deja aranjat pentru nuntă, când ea se căsători cu altul. A fost foarte ciudat.

Am observat că Hartvigsen se îmbrăca mai îngrijit de câteva zile, încercând să capete o alură de domn.

— Am auzit că a venit Rosa, îi spuse el în treacăt slujnicei.

Ne-am dus împreună la Sirilund. De fapt nu aveam nicio treabă acolo. Hartvigsen întrebă:

— Nu ai nevoie de ceva de la prăvălie?

— Nu. Ba da, de nişte cuie mici.

Ea, pe care o căutam, nu se afla în prăvălie. După ce am cumpărat cuiele, Hartvigsen întrebă iar:

— Ai nevoie de cuie pentru tablouri?

— Da, pentru rame.

— Poate că mai ai nevoie şi de alte lucruri pentru rame. Gândeşte-te bine.

Am înţeles că spunea toate astea doar fiindcă voia să tragă de timp.

Mi-au mai venit în minte nişte mărunţişuri, le-am cerut şi pe acelea, în timp ce Hartvigsen stătea lângă mine, aşteptând şi uitându-se din când în când spre uşă. În cele din urmă, mă părăsi şi intră în biroul lui Mack. Deoarece era coproprietar şi, în plus, atât de bogat, el intra în birou fără să bată la uşă şi cu siguranţă că era singurul care proceda aşa.

În timp ce eu aşteptam în dreptul tejghelei, intră cea pe care

o căutam. Îl zărise probabil pe Hartvigsen şi voia să-l întâlnească. Trecând prin prăvălie, ea îmi aruncă o privire directă, iar pe mine mă trecură căldurile. Se duse imediat în spatele tejghelei şi începu să caute ceva prin rafturi. Era înaltă şi bine făcută şi punea mâna pe mărfuri cu multă grijă, am urmărit-o câtva timp cu privirile. Părea ca o mamă tânără.

„De-ar veni odată Hartvigsen din birou!“ mă gândeam eu. El apăru imediat după aceea. O salută pe Rosa şi ea răspunse: Bună ziua! Relaţia dintre ei nu părea tensionată, deşi fuseseră la un moment dat logodiţi; ah, ea îi întinse atât de liniştită mâna, fără să roşească; nu i se părea deloc penibil să-l întâlnească.

— Sunteţi iarăşi aici, în ţinutul nostru? întrebă el.

— Da, răspunse ea.

Apoi se întoarse la rafturi, continuând să caute ceva. Se lăsă tăcerea. După câteva clipe, ea spuse fără să se uite la el:

— Nu cotrobăiesc pentru mine prin mărfurile dumneavoastră, ci pentru casă.

— Cum aşa?

— Da, da, iată că merg în spatele tejghelei, întocmai ca pe vremuri. Dar nu fur nimic.

— Glumiţi! spuse el jignit.

Mă gândeam, în sinea mea: în locul lui Hartvigsen, aş pleca de aici! Dar el rămase. Probabil că în el se agita ceva din moment ce nu se hotăra să plece. De ce nu mergea la ea, oferindu-se să-i caute el mărfurile de care avea nevoie? Doar era proprietarul întregului magazin. În schimb, el stătea cu mine în faţa tejghelei, ca un client. Ah, dar vânzătorii Steen şi Martin nu îndrăzneau decât să şoptească în prezenţa sa, atât de bogat era; şi, în plus, mai era şi stăpânul lor.

— Am la mine un student străin, îi spuse Hartvigsen Rosei. El întreabă dacă nu aţi putea veni odată pe la noi să ne cântaţi puţin la pian? Din moment ce avem pianul.

— Nu ştiu să cânt în faţa unor oameni străini, spuse ea scuturând din cap.

Hartvigsen făcu o pauză lungă, apoi spuse:

— Nu, nu, a fost doar o întrebare. Ei bine, se întoarse el spre mine, aţi terminat, nu-i aşa?

— Da.

— Zău că nu ştiu cânta deloc, începu Rosa deodată; dar dacă dumneavoastră... nu vreţi să poftiţi sus, în cameră?

Am urcat toţi trei în camera lui Mack. Acolo se afla un pian nou, foarte scump. Rosa se aşează să ne cânte. Îşi dădu toată silinţa, voia să o dreagă, să facă uitată duritatea cu care ne refuzase adineaori. Când termină, spuse:

— Este tot ce ştiu.

Hartvigsen rămase mult timp pe loc, căci nu-i venea să plece. Intră Mack, care se arătă surprins, dar manifestă multă amabilitate; am fost serviţi cu rachiu şi prăjituri. Mack mă conduse prin încăpere, îmi arătă nişte tablouri, gravuri frumoase şi picturi; în timpul acesta, Hartvigsen se întreţinea cu Rosa. Ei vorbeau despre tot felul de probleme necunoscute mie, despre un copil, o fetiţă cu numele Martha, fiica vânzătorului Steen. Hartvigsen voia să ia copilul la el, dacă Rosa era de acord.

— Nu, nu sunt, răspunse Rosa.

— Mai gândeşte-te, îi spuse Mack deodată.

Rosa începu să plângă şi spuse:

— De fapt, ce vreţi de la mine?

Hartvigsen se simţi foarte stânjenit şi încercă să o convingă cu vorba bună:

— Aţi învăţat copilul să facă reverenţe. Nu m-am gândit la altceva. Am vrut să-l iau la mine, fiindcă l-aţi învăţat bunele maniere. Nu plângeţi din cauza aceasta.

— Da. Dumnezeu să vă binecuvânteze, luaţi copilul. Dar nu pot veni la dumneavoastră! exclamă Rosa.

Hartvigsen rămase mult timp pe gânduri, apoi spuse:

— Nu pot lua copilul la mine fără dumneavoastră.

— Sigur că nu! spuse şi Mack.

Rosa dădu atunci din mână, în semn de refuz, şi părăsi camera.

3

AMBARCAŢIILE şi bărcile plecate în insulele Lofoten se întoarseră, pe rând, acasă; de jos, din golf, se auzeau strigăte şi cântece, soarele strălucea, venea primăvara. Hartvigsen era tot timpul îngândurat; dar după sosirea ambarcaţiilor, el avu multă

treabă cu peştele, aşa că se mai însenină puţin. Pe Rosa nu o văzu deloc.

Am făcut cunoştinţă cu un om ciudat şi anume cu paznicul farului. Se numea Schöning şi a fost mai demult căpitan de vas. L-am întâlnit într-o după-amiază când mă plimbam pe stânci, urmărind cu privirile păsările de pe ţărm; el şedea pe un bolovan fără să facă nimic. Când m-am apropiat, se uită pătrunzător la mine, fiindcă eram străin; m-am uitat şi eu la el.

— Încotro mergeţi? întrebă el.

— Mă uit la păsări, am răspuns. Nu este permis?

El nu ripostă, iar eu mi-am continuat drumul.

La întoarcere l-am găsit tot acolo, pe bolovan.

— Când păsările îşi fac cuib nu trebuie deranjate, spuse el. De ce vă plimbaţi pe aici?

Eu am răspuns cu o întrebare:

— Dar dumneavoastră de ce şedeţi aici?

— Ho, tinere! exclamă el, ridicându-şi mâna. De ce stau aici? Stau aici şi ţin pasul cu propria mea existenţă. Da, asta fac.

Probabil că am zâmbit, căci zâmbi şi el obosit, mai degrabă rânji, după care continuă:

— Azi mi-am spus: vei începe să joci un rol în comedia propriei tale vieţi. Bine, mi-am răspuns. Apoi m-am aşezat aici.

Era un om atât de ciudat şi, deoarece nu-l cunoşteam pe paznicul farului, am crezut că vrea să-şi bată joc de mine.

— Dumneavoastră sunteţi cel care locuieşte la Benoni Hartvigsen? întrebă el.

— Da.

— Să nu-i transmiteţi salutări din partea mea.

— Aveţi ceva contra lui?

— Da. Avuţiile astea uriaşe de sub picioarele noastre îi aparţineau la un moment dat lui. În prezent, conţinutul lor de argint valorează un milion; i-au aparţinut lui. Dar el a vândut totul si nu s-a ales cu nimic.

— Bine, dar Hartvigsen nu este bogat?

— Nu. Dacă şi-ar cumpăra haine ca lumea, restul banilor de-abia dacă i-ar mai ajunge pentru un terci.

— Este adevărat că dumneavoastră aţi fost cel ce a descoperit aceste bogăţii, dar nu aţi vrut totuşi să le cumpăraţi pentru o sumă mică de bani? am întrebat.

— Ce să fi făcut cu toată bogăţia asta? replică paznicul farului. Cele două fete ale mele sunt căsătorite bine, fiul meu Einar va muri în curând. Cât despre mine şi soţia mea, nu putem mânca mai mult decât mâncăm acum. Sunteţi probabil de părere că am fost un mare prost?

— Nu. Sunteţi cu siguranţă mai înţelept decât îmi este mie dat să înţeleg.

— Exact aşa este! spuse paznicul farului. Şi, în afară de aceasta, cu viaţa este bine să te porţi ca şi cu o femeie. Nu trebuie să fii galant faţă de viaţă, lăsând-o pe ea să câştige? Să te mulţumeşti cu ceea ce ai şi să renunţi la toate bogăţiile?

Pachebotul intră în golf; am observat că la debarcader erau adunaţi mulţi oameni şi că în Sirilund şi la antrepozite se înălţaseră pavilioanele. Pe puntea vasului cânta o orchestră germană, iar trompetele de alamă străluceau în bătaia soarelui. I-am zărit pe Mack, pe jupâneasa sa, pe Hartvigsen şi pe Rosa; ei aşteptau pe puntea debarcaderului, dar nu făceau nimănui semne cu mâna şi nici de pe vapor nu făcea nimeni semne.

— Oare de ce sunt înălţate pavilioanele? l-am întrebat pe paznicul farului.

— Pentru dumneavoastră, pentru mine, ce ştiu eu! ripostă el indiferent. Mi-am dat însă seama că ochii i se măriseră şi nările îi vibrau la vederea şi auzul muzicii şi a trompetelor strălucitoare.

Când am plecat, l-am lăsat cufundat în gândurile sale. Cu siguranţă că îl obosiseră întrebările mele şi chiar şi prezenţa mea. „Dumnezeule, cum s-a lăsat doborât de viaţă!“, m-am gândit Am întors de două ori capul, dar el şedea în totală nemişcare, chircit, în halatul său cenuşiu; pe cap avea o pălărie găurită, care îi aluneca în toate direcţiile.

M-am îndreptat spre antrepozite şi am aflat că vaporul urma să o aducă pe Edvarda, fiica lui Mack. Ea fusese căsătorită cu un baron finlandez care murise în iarnă şi avea doi copii.

Rosa începu deodată să facă semne cu o batistă, iar de pe vas răspunse o doamnă; Mack nu făcea semne. În schimb, el le strigă, îngrijorat, oamenilor din barcă:

— Fiţi atenţi, să o aduceţi pe baroneasă şi pe copii teferi la ţărm!

Stând acolo a trebuit să mă mir că Rosa fusese logodită cu

Hartvigsen, dar se căsătorise tam-nisam cu altul. Hartvigsen era un bărbat solid, viguros şi părea un om înţelept şi plin de bunătate; în plus, era bogat şi îi ajuta pe toţi oamenii ajunşi la ananghie, aşa încât nu-i puteai găsi niciun cusur. Ce avea deci Rosa contra lui? El începea să încărunţească la tâmple, dar părul său era încă des şi aspru; când râdea îşi arăta dinţii mari, gălbui, dar foarte sănătoşi. Prin urmare, Rosa avea nişte motive ascunse care o făceau să fie contra lui.

Baroneasa coborî pe ţărm însoţită de cele două fetiţe. Era înaltă, zveltă şi purta un voal mare. Îşi salută tatăl, fără să-şi ridice voalul şi să-l sărute – niciunul dintre ei doi nu părea să manifeste multă bucurie; dar când i se adresă Rosei, ea se învioră; vocea ei avea un timbru frumos, catifelat.

În barcă mai era un domn străin care venise cu acelaşi vapor. Când coborî la ţărm, am observat că era foarte băut şi nu părea să vadă nimic în jurul său; Mack şi Hartvigsen îl salutară, dar el de-abia dacă îşi înclină puţin capul, fără să-şi ducă mâna la şapcă. Am aflat că era un englez, Sir Hugh Trevelyan, şi că venea an de an aici să pescuiască somoni în râul mare din parohia învecinată; el era domnul care cumpărase de la Hartvigsen, cu o sumă mare de bani stâncile argintifere. El îşi tocmi un om care să-i care bagajele şi părăsi debarcaderul.

Eu mă ţineam mai la o parte, fiindcă eram străin şi nu voiam să mă bag sub pielea nimănui; dar, puţin mai târziu, când Mack porni cu tot anturajul spre casă, m-am ataşat şi eu de ei, rămânând mai la coadă. Când Hartvigsen voi să o cotească spre casa lui, baroneasa îl reţinu stând câteva clipe de vorbă cu el; cu această ocazie, ea îşi scoase mănuşa şi dădu mâna şi cu mine – o mână prelungă, îngustă, neobişnuit de moale.

Mai târziu, spre seară, fetiţele baronesei coborâră la ţărm. Ele se rezemară cu mâinile de genunchi, uitându-se cu mare atenţie la ceva din nisip. Erau două copile sănătoase şi vioaie, dar atât de mioape, încât nu desluşeau nimic jos, pe pământ, fără să se aplece. Se uitau la o stea de mare moartă, iar eu le-am povestit câte ceva despre această vieţuitoare ciudată pe care n-o mai văzuseră niciodată. Am ieşit cu ele pe stânci şi le-am spus cum se numesc diferitele păsări, le-am arătat diferite alge de pe ţărm; totul era nou pentru ele.

4

DE FAPT am terminat tablourile, dar Hartvigsen nu vrea să mă lase să plec. Este atât de amuzant să fiu şi eu aici, spune el. Tabloul este pe gustul lui; casa, hambarul şi porumbarul, toate sunt imortalizate; dar Hartvigsen doreşte ca, după venirea verii, să-i dau tabloului un fundal verde; pădurile comunale care se pierd într-un abur violet afară, departe, înspre munţi. În consecinţă va trebui să modific şi culoarea rece a aerului, ba chiar şi culoarea clădirilor.

— Acum pictează-mi galera, spune Hartvigsen.

Ies cu barca cu vâsle până la galeră. Este o zi luminoasă, toate ambarcaţiile sunt aici, iar oamenii spală peştii şi îi întind, rând pe rând, pe stâncile unde se vor usca. Englezul străin, Sir Hugh Trevelyan, este la ţărm, se sprijină de undiţă şi îi urmăreşte cu privirile pe cei ce spală peştele. Mi se povesteşte că şi anul trecut a stat aşa timp de două zile. Ochii săi nu sunt fixaţi asupra unei persoane anumite din mulţimea de oameni care mişună pe acolo, el nu vede nimic altceva decât că peştele este spălat; din când în când scoate, în văzul tuturor, o sticlă din geantă şi trage de câteva ori o duşcă zdravănă. După care continuă să privească în gol, cu ochii ficşi.

Eu şed în barca mea şi schiţez, cu creionul, contururile galerei şi ale bărcilor mari, cu zece vâsle, care sunt ancorate lângă ea şi descarcă marfa. Este o îndeletnicire plăcută şi, deoarece schiţa îmi reuşeşte, mă simt fericit. De dimineaţă fusesem la prăvălie şi mă întorsesem de acolo cu o senzaţie foarte caldă care îmi făcuse bine. Probabil că Rosa uitase de îndată totul, dar eu nu; deschisesem uşa şi o ţinusem deschisă ca să treacă ea; ea se uitase la mine şi spusese mulţumesc, şi atâta tot.

Atâta tot. Şi trecuse o eternitate de atunci.

Golful este adânc şi străluceşte, este încremenit în nemişcare; dar de câte ori doi peşti îngreunaţi de sare sunt aruncaţi de pe galeră, bărcile cu zece vâsle se cufundă puţin, răspândind cercuri tot mai largi în apa din jurul lor. Aş fi vrut să desenez liniile astea diafane, dar şi umbrele frumoase aruncate pe suprafaţa apei de păsările acvatice care trec în zbor. Sunt ca

nişte umbre trezite de o respiraţie, o boare care adie pe o catifea. Din interiorul golfului se înalţă o pasăre; aceasta trece, la mică distanţă deasupra apei, pe lângă toate insulele, ieşind afară, în marea deschisă. Ea lasă în urma ei o linie tremurătoare, ca nişte r-uri, gâtul ei lung şi rigid pare din metal, ca un proiectil. Acolo unde dispăruse pasărea se rostogoleşte la suprafaţă un peşte, de parcă s-ar da peste cap pe catifeaua groasă. Ce frumos este totul!

Fetiţele baronesei sunt pe ţărm şi mă strigă. Vâslesc până la ele şi le iau în barcă. De fapt, ele nu mă zăriseră, dar aflaseră de la alţii că sunt afară, în golf, şi îmi strigaseră numele pe care li-l spusesem deja. Ele privesc cu ochii lor miopi schiţa mea, iar fetiţa cea mai mare îmi spune că ea ştie să deseneze oraşe. Pe cea mai mică, în vârstă de cinci ani, o cuprinde somnul din cauza legănatului bărcii, neobişnuit pentru ea; mi-am întins vestonul în partea din faţă a bărcii şi i-am cântat încetişor până a adormit. Avusesem şi eu odată o surioară.

Apoi m-am întreţinut cu fetiţa cea mai mare; ea spunea doar câteva cuvinte în suedeză, dar când voia, vorbea chiar fluent suedeza, însă în rest recurgea la limba ei maternă. Astfel îmi povesti că mama ei o punea în dimineaţa de Paşti să privească soarele printr-o năframă de mătase galbenă prin care soarele dansează, bucurându-se de învierea lui Iisus. Oare soarele dansează şi aici?

Cea mică dormea.

După câtva timp duc barca şi cei doi copii la ţărm. Pe drum, cea mare o trezeşte pe surioara adormită:

— Scoală-te, Tonna! Tonna se trezeşte şi rămâne câteva minute culcată, neînţelegând prea bine unde se găseşte. Apoi se îmbufnează puţin, strâmbându-se la sora ei care râde de ea; dar imediat după aceea se ridică în picioare, aşa încât trebuie să o opresc. Îmi reprimesc vestonul. Baroneasa ne aşteaptă la ţărm şi ne strigă; micuţele Tonna şi Alina radiază de fericire în urma acestei aventuri cu barca. Iar Tonna nu vrea să admită că adormise.

Şi Rosa ne aşteaptă pe ţărm; puţin după aceea apare Hartvigsen, care vrea să meargă la stâncile unde se usucă peştele; iată că ne-am adunat destul de mulţi pe locul ăsta mic. Baroneasa îmi mulţumeşte pentru că le povestisem copiilor

despre steaua de mare şi păsări; apoi i se adresează lui Hartvigsen şi se întreţine tot timpul cu el; Rosa tace şi ascultă. Din politeţe, mă roagă să-i arăt desenul; îmi dau seama că, în timp ce îl priveşte, ea trage cu urechea la ceea ce vorbeşte baroneasa cu Hartvigsen.

— S-au schimbat atâtea aici, acasă, spune baroneasa. Şi ştiu că la un moment dat am fost îndrăgostită de dumneata, Hartvigsen, mai spune ea. Eu, la cei treizeci şi ceva de ani ai mei şi cu fiicele mele numeroase...

Ea poartă o rochie albă în care pare şi mai înaltă şi mai zveltă şi îşi răsuceşte bustul la dreapta şi la stânga, fără să-şi schimbe poziţia picioarelor. Faţa ei nu era frumoasă, era cam micuţă şi închisă la culoare, iar deasupra buzei superioare avea o umbră; dar era totuşi drăgălaşă. Îşi scoase pălăria.

— Fiicele dumneavoastră *numeroase*! râde Hartvigsen. Dar sunt numai două.

— Şi asta este prea mult, spune ea.

Hartvigsen este greoi şi blajin şi repetă:

— Deci nu mai mult de două – până acum. Ha, ha, dar situaţia se mai poate schimba.

Baroneasa râde:

— Văd că îmi doreşti numai bine.

Rosa se încruntă; eu o întreb, doar ca să spun ceva:

— Aş prefera să nu-mi colorez desenul, nu sunt atât de iscusit la pictat. Să-l las aşa cum este?

— Da, imaginaţi-vă că şi eu aş fi de aceeaşi părere, observă ea absentă, continuând să asculte ce spune baroneasa.

Am aşternut aici în scris doar câte ceva dintre observaţiile baronesei. O, dar ea mai spuse încă multe fleacuri încântătoare; poate că o bârfesc, scoţându-i cuvintele din context. Părea neajutorată şi râdea jenată când vorbea prea repede sau i se părea că este prea directă. Nu-i mergea bine şi poate că nici ea însăşi nu era un om bun, dar era nefericită. Trupul îi era foarte mlădios, îşi împreună mâinile şi îşi ridică braţele deasupra capului. Braţele erau ca o poartă în care ea stătea vorbind cu cineva din afară. Imaginea era foarte frumoasă.

5

HARTVIGSEN primi o invitaţie la sindrofia organizată în onoarea baronesei, iar curierul transmise rugămintea ca să particip şi eu. Ştiam foarte bine că nu aveam haine potrivite pentru a ieşi în societate, dar nu voiam totuşi să lipsesc; Hartvigsen spuse că hainele mele sunt bune, dar eu ştiam mai bine ca el că nu era aşa. Îmi însuşisem în casa părintească toate regulile unui comportament civilizat.

Hartvigsen voia să se îmbrace exagerat de elegant în cinstea baronesei. El îşi procurase, mai demult, la Bergen, un frac în vederea căsătoriei şi îl îmbrăcă acum pentru prima dată; dar nu-i venea bine. Poate că nici nu ar fi fost cazul să-l îmbrace tocmai acum, dacă Rosa ştia de existenţa lui. Dar el nici măcar nu se gândi la asta.

Îmi oferi şi mie haine mai bune, dar acestea îmi erau prea mari, având în vedere că eu eram mai mic de statură. Hartvigsen îmi spuse atunci că aş putea îmbrăca un surtuc de-al său peste al meu.

— O să pari mai arătos, spuse el.

Am aflat mai târziu că în această regiune era obiceiul să îmbraci două surtuce unul peste altul, dacă voiai să pari elegant. Oamenii purtau adeseori două surtuce chiar şi în zilele calde de vară.

După ce Hartvigsen plecă, m-am plimbat puţin pe ţărm, apoi am intrat iar în casă şi m-am aşezat. A trecut câtva timp, am citit ceva, mi-am revizuit puşca; deodată aud o bătaie la uşă şi Rosa intră în casă.

Nu fusese încă niciodată aici de la sosirea mea; m-am ridicat, puţin mirat, şi am mers în întâmpinarea ei. Avea misiunea să mă ducă la Sirilund. Deoarece se obosise să vină până aici, nu se cuvenea să mai refuz; m-am scuzat din cauza hainelor, dar am ieşit imediat ca să-mi pun la punct îmbrăcămintea. Am observat, din prima clipă, că Rosa se uita cu atenţie în jurul ei, ca să vadă cum se aranjase Hartvigsen, cum arăta casa. Când am intrat iar în cameră, am surprins-o făcând ordine pe bufet.

— Scuzaţi-mă, spuse ea foarte jenată. Voiam doar... nu era nimic...

Apoi am plecat spre Sirilund.

De la prânzul de deunăzi îmi mai aminteam de câţiva negustori de pe insulele stâncoase, care purtau două surtuce. Şi soţiile lor erau îmbrăcate exagerat de gros. Venise şi paznicul farului cu soţia sa şi părinţii Rosei, adică pastorul din comuna învecinată cu soţia; se numeau Barford. Pastorul era un bărbat solid, frumos, care vâna şi prindea animale sălbatice. Ne-am întreţinut despre păduri şi munţi. El mă invită la casa parohială, rugându-mă să o însoţesc pe Rosa, care trebuia să vină în zilele următoare la ei, străbătând pădurea comunală.

Mack ţinu o mică alocuţiune în onoarea fiicei sale care revenise acasă. Mulţi oameni întrebuinţează cuvinte mari fără să facă nicio impresie; cuvântarea lui Mack consta doar din puţine cuvinte simple, dar ea avu un efect extraordinar. Mack era un om bine educat, care spunea şi făcea exact atât cât era necesar şi nu mai mult; fiica sa avea o privire fixă, uitându-se prin noi, de parcă o băltoacă din pădure ar fi fost înzestrată cu ochi. Nu se bucura de nimic. În plus, se manifesta în mod cu totul neobişnuit; aveai impresia că îşi petrecuse tinereţea la masa din bucătărie şi nu se mai poate dezbăra de toate necuviinţele. Ah, dar probabil că se comporta aşa doar pentru a-şi arăta dispreţul faţă de noi, care îi eram, cu toţii, atât de indiferenţi. Voi aminti câteva apucături ciudate pe care le avea; s-ar putea spune că în ea acţiona un sistem întreg de manifestări vulgare, deşi era o baroneasă. Ea găsi pe masă imediat ceva cu care să-şi cureţe unghiile; pastorul Barford, care şedea lângă ea, observă gestul şi se uită în altă parte. Când mânca, se rezema cu cotul pe masă. Când bea auzeam chiar şi eu, care şedeam vizavi de ea, cum ghiorţăie vinul care ajunge în stomacul ei. Apoi tăia în bucăţele toată carnea pe farfurie, înainte de a începe să o mănânce; când am ajuns la brânză, am observat că îşi pune tot mai mult unt pe pâine după ce muşcă din ea, ba chiar unge untul exact în dreptul muşcăturii – nu, eu nu văzusem niciodată la mine acasă un comportament atât de nepotrivit. Iar după-masă avea mereu râgâieli şi îşi umfla fălcile, de parcă ar fi fost pe punctul de a da mâncarea afară.

După ce mâncă, se întreţinu cu Hartvigsen şi am auzit-o spunând că transpirase în timp ce mânca. Şi nu îi era deloc ruşine. La început m-am gândit că lipsa unui anturaj mai

manierat determinase naturaleţea ei exagerată. Hartvigsen, care nu se pricepea nici el mult mai mult, putea
să-şi permită tot felul de ieşiri, fără ca ea să se simtă jignită. În cameră se găseau patru îngeri de argint, fiecare montat pe un soclu; ei ţineau lumânările. Hartvigsen spuse cu subînţeles:

— Văd că îngerii s-au pogorât iarăşi!

— Da, răspunse baroneasa râzând, bătrânul meu tată şi-a împodobit câţiva ani patul cu ei; dar acolo chiar că n-au ce căuta nişte îngeri albi!

Cât de transparente puteau fi uneori aluziile ei! Dar n-am înţeles de ce voia să pară atât de trivială numai ca să ne arate că ne desconsideră.

Am stat de vorbă cu fetiţele, refugiindu-mă lângă ele, căci prezenţa lor îmi făcea mare plăcere; ele îmi arătară desene şi cărţi şi am jucat împreună „Trip, trap, sabot“. Din când în când mai ascultam ce vorbeau negustorii de pe insulele stâncoase care i se adresau lui Mack, străduindu-se să-i fie pe plac. La cafeaua luată afară, pe veranda mare, se servi lichior, nu lipsea nimic. Mack era cât se poate de amabil cu toată lumea. Bărbaţilor li se oferiră pipe lungi, femeile şedeau liniştite, ascultând ce vorbeau bărbaţii; din când în când mai şuşoteau între ele.

Şi Hartvigsen se servi cu o pipă şi luă un pahar. Vinul de la masă îl făcuse să fie ceva mai degajat, lichiorul îşi aduse şi el contribuţia şi îi dezlegă limba. Părea că vrea să le demonstreze oamenilor de pe insulele stâncoase că se simte în largul său în casa lui Mack; îşi alese singur pipa şi se aşează cu atâta dezinvoltură, de parcă ar fi copilărit în această casă. Era ca un copil. Era singurul care purta frac, însă trecu cu bine peste asta, mângâindu-şi din când în când reverele. Dar cu toate că era asociatul lui Mack şi, în plus, atât de bogat, negustorii nu îi arătau *lui* cel mai mare respect, ci lui Mack.

— În ceea ce priveşte făina şi cerealele, spuse Hartvigsen, noi cumpărăm marfa cu bani gheaţă. Ruşii vând oricând dacă pot încasa bani, iar noi importăm tot timpul, în decursul întregului an.

Unul dintre negustori se uită la Mack, se uită la Hartvigsen şi apoi se interesă politicos:

— Dar nu sunt valabile aceleaşi preţuri; în care perioadă

cumpăraţi cu preţul cel mai avantajos?

Mack observă că paznicul farului rămăsese încă în cameră şi merse la el să-l poftească afară, la cafea.

Rămas singur, Hartvigsen le explică negustorilor totul în felul său.

— Într-o ţară atât de mare ca Rusia motivele pentru care preţul cerealelor nu este acelaşi sunt foarte numeroase. În anii mai ploioşi se produc inundaţii. Drumurile devin impracticabile, ţăranii nu pot aduce marfa la oraş, iar preţurile cresc la Arhanghelsk.

— Colosal! spuse negustorul de pe insulele stâncoase.

— Asta este valabil şi pentru orz, spuse Hartvigsen, care îşi luase avânt. Şi din acelaşi motiv, amintit deja, situaţia este identică şi pentru secară, spuse el.

După ce baroneasa luă loc la aceeaşi masă, el deveni şi mai vorbăreţ:

— Primim mereu telegrame. Când preţul grâului, al secarei şi al celorlalte mărfuri începe să crească, trebuie să te sesizezi şi să cumperi imediat.

Hartvigsen nu dispunea de cunoştinţe de specialitate dar, cu firea lui blajină şi echilibrată, făcea faţă în mod onorabil unei discuţii. Dacă în apropierea lui nu se afla nimeni care să-i provoace complexe, el prindea tot mai mult curaj, nu mai încerca să recurgă la termeni pretenţioşi, ci vorbea ca oamenii din tagma lui. Cel mai fidel interlocutor al său, negustorul care îi ceruse atât de politicos informaţii, spuse iarăşi:

— Da, da, dumneavoastră sunteţi cel care stă de veghe pentru noi toţi.

Dar, fiindcă acum era prezentă şi baroneasa, concepţiile lui Hartvigsen despre aceste probleme luară avânt de îndată:

— Noi, cei care suntem mai umblaţi şi am fost şi la Bergen şi în alte părţi, nu ne considerăm chiar atât de colosali.

— Ah! spuse un alt negustor de pe insulele stâncoase, legănându-şi capul. Hartvigsen glumea probabil.

Şi baroneasa scutură din cap şi spuse, uitându-se direct la el:

— Nu, Hartvigsen, nu există nicio îndoială în această privinţă, dumneata stai de veghe pentru noi toţi.

— Zău, aşa credeţi? răspunse el recunoscător. Şi ca să-i vină

în întâmpinare baronesei, el mai adăugă: Dar pot afirma că la Bergen mai există câteva mii de oameni ca mine.

— Ah! obiectă iarăşi negustorul, socotind că Hartvigsen glumeşte din nou.

Rosa este în cameră. Merg la ea şi îi arăt paharul cu vin roşu pe care ea îl pusese pe o masă. Camera este atât de mare; paharul acesta a rămas singur, este roşu-închis şi părăsit, şi pare să dogorească.

— Da, îmi răspunde Rosa, dar gândurile ei rătăcesc în altă parte. Probabil că este geloasă pe baroneasă, pe prietena ei şi se gândeşte serios la posibilitatea de a merge la Hartvigsen să-i conducă menajul. Ea se plimbă în jurul mesei de pe veranda unde se servise cafeaua, apoi se îndepărtează iar, fără să-şi găsească locul.

Hartvigsen îi spuse binevoitor:

— Luaţi loc, Rosa, vă rog. Ne trecem şi noi timpul la un pahar de vin.

Ea zâmbi, de parcă s-ar fi întâmplat un miracol, de parcă s-ar fi îndrăgostit de Hartvigsen. Apoi se aşează.

Am ieşit pe verandă şi de acolo afară. Aveai ce vedea şi afară. După câtva timp am intrat iar, se servise grogul. Mack nu bea aproape nimic, nici Hartvigsen nu prea mai bea, dar închinau amândoi de zor cu oaspeţii. Dispoziţia se schimbase. Unul dintre negustori îl întrebă pe celălalt ce oră era; cel întrebat nu răspunse nimic, dar Mack spuse plin de tact: „Este doar ora trei!“ Puţin mai târziu, negustorul îl întrebă iar pe colegul său: „Cât arată ceasul tău?“ Cel întrebat stătea ca pe ghimpi şi roşi, deşi era un om mai în vârstă. Ce copii erau oamenii ăştia! Negustorul de pe insulele stâncoase etala, ce-i drept, pe piept un lanţ impunător de aur, dar nu avea şi ceas în buzunar. Iar celălalt voia să-l facă de râs.

În clipa aceea „Copciarul“ trecu pe lângă verandă şi l-am auzit imitând ciripitul păsărilor. Mack îi făcu semn să se apropie şi îi oferi un pahar şi un scaun. „Copciarul“ rămase câtva timp cu noi, dându-ne impresia că ne aflam într-o pădure plină cu păsări cântătoare, dar nu se vedea nimic pe chipul său; afişa o mutră inofensivă, uitându-se la geamurile verandei.

Puţin mai târziu, Rosa ne cântă ceva la pianul din cameră. Ea nu-şi găsise încă liniştea şi se tot uita spre societatea de pe

verandă.

— Nu, dacă nu vreţi să ascultaţi, nu mai cânt! spuse ea, ridicându-se de pe scaun.

Dar, de fapt, ea era supărată fiindcă baroneasa şi Hartvigsen şedeau mai aproape unul de altul şi poate că şuşotiseră ceva.

Am ieşit iar în curte. Ca să mă distrez, am luat un binoclu mare şi m-am uitat prin el la oamenii care lucrau afară, pe stâncile unde se usca peştele.

6

PESTE CÂTEVA zile am zărit-o pe Rosa îndreptându-se spre debarcader. Nu părea să aibă o ţintă anume, ci mergea încet, în pas de plimbare. Cred că vrea să-l întâlnească pe Hartvigsen, mi-am zis. Şi deoarece ştiam că pentru câtva timp nu voi fi deranjat acasă, m-am apucat de ceva ce, din vanitate, nu voiam să afle nimeni, încă nu, nu înainte de a fi sosit momentul potrivit. Voi scrie mai târziu despre ce era vorba.

Dar nici eu nu-mi găseam locul; imaginea Rosei care se îndrepta spre debarcader mă agitase şi pe mine, voiam să vâslesc până la stâncile unde se usca peştele ca să mă liniştesc, însă barca era la debarcader. Ah, probabil că tocmai de aceea voiam să ies în larg, fiindcă barca era la debarcader.

— Iată-l! exclamă Hartvigsen, când am ajuns la debarcader. Putem să-l întrebăm.

— Nu, se rugă Rosa, părând, dintr-un motiv oarecare, jenată.

Am aşteptat o clipă, dar deoarece niciunul nu spunea nimic, nu se cuvenea să mai stau cu ei, aşa că am desprins barca şi am plecat.

După-masă, Hartvigsen mă rugă foarte mult să mai rămân la el peste vară. Avea multe să-mi dea de lucru şi, în plus, voia să mă roage să-l învăţ şi pe el diferite lucruri, să-i fiu profesor într-o serie de probleme. Hartvigsen îmi mai povesti că ar fi posibil ca Rosa să vină la el şi să-i conducă gospodăria, dar numai dacă am fi amândoi aici, deci dacă ea nu ar avea de-a face cu un singur bărbat. I-am promis să-i fac pe plac, bucurându-mă în sinea mea.

Seara, Hartvigsen se duse la Sirilund; după întoarcerea acasă rămase mai multe ore foarte îngândurat. Apoi îşi luă

pălăria şi o porni încă o dată spre Sirilund.

Se comportă ciudat, se pare că pe drumurile sale o întâlnise pe baroneasă, iar câteva cuvinte de-ale ei îşi făcuseră efectul. I-am văzut pe amândoi, noaptea, la ora unu şi jumătate, pe ţărm; o luară de-a lungul ţărmului, îndreptându-se spre pădurea comunală. Oare Rosa ce spune de asta? mă întrebam eu.

Dar fiica lui Mack oare ce gânduri avea? Ea era mai ciudată decât toţi ceilalţi – o baroneasă în aceste ţinuturi izolate, care îşi purta căpşorul drăgălaş pe un trup mlădios şi părea să fie înzestrată cu trăsături de caracter ieşite din comun.

Zilele treceau una după alta, dar Rosa nu venea. Hartvigsen o făcea pe indiferentul.

— Când vine Rosa? l-am întrebat, auzind cum îmi bate inima.

— Nu ştiu, răspunse el îngândurat.

L-am iniţiat în regulile fundamentale ale ortografiei; la aritmetică era tare şi exact, stăpânind toate operaţiile de care avea nevoie. În plus, era chibzuit în toate şi foarte înţelegător. Deoarece nu aveam cărţi, eram nevoit să-i relatez fragmentar despre viaţa lui Napoleon şi războiul de independenţă din Grecia. Ceea ce îi impunea cel mai mult la mine era faptul că învăţasem câteva limbi străine, reuşind să citesc inscripţiile de pe diferite mărfuri din magazinul său, de exemplu de pe mosoarele de aţă şi mărfurile de bumbac venite din Anglia. Învăţă şi el foarte repede să descifreze aceste inscripţii, căci fusese atât de puţin instruit până acum, încât mintea sa era aproape un teren virgin.

— Dacă aş avea o Biblie în limba ebraică, ai putea citi din ea? mă întrebă el, manifestând intenţia de a cumpăra la Bergen o Biblie ebraică.

Într-o zi am întâlnit-o pe Rosa pe drum. Ea, care era totdeauna atât de rezervată, mă opri acum şi mă întrebă cu un zâmbet descumpănit:

— Şi cum vă mai descurcaţi voi doi cu casa?

Am fost foarte mirat şi am replicat:

— Mulţumesc, merge. Dar vă aşteptăm.

— Pe mine? Ah, nu, s-ar putea ca în zilele următoare să mă întorc la curtea parohială.

— Dar nu veniţi la noi? am întrebat agitat.

— Nu, probabil că nu, răspunse ea.

Gura ei era mare şi roşie, buzele îi tremurau puţin când zâmbi îndepărtându-se. Am vrut să-i amintesc că tatăl ei mă rugase să o însoţesc până acasă, dar m-am abţinut – har Domnului!

Am constatat că făcusem bine să nu spun nimic; Rosa veni în aceeaşi seară iarăşi la Hartvigsen şi îmi dădeam seama că suferea din cauză că nu avea mai multă mândrie. Intenţiile ei erau cinstite şi curate; ea voia să înapoieze o cruce de aur pe care Hartvigsen i-o dăruise probabil în perioada când fuseseră logodiţi; din păcate, pierduse inelul care fusese tot un dar de la el, mii de scuze!

— Nu face nimic, răspunse Hartvigsen mirat şi îngăduitor.

— Ba da, este foarte grav, spuse Rosa. Şi am mai găsit si o scrisoare. Este de atunci, de la dumneavoastră. Este aceea scrisă pe insulele Lofoten.

Rosa spuse toate acestea înainte ca eu să mă fi putut îndepărta; era foarte agitată si vorbea cu sufletul la gură. Dar Hartvigsen rămase ciudat de impasibil la această scenă; înainte de a părăsi camera, l-am auzit spunând:

— Ah, scrisoarea aceea veche. E ceva de speriat, atât semnele de despărţire, cât şi...

Rosa nu rămase mult timp. Am văzut-o plecând, aplecată puţin înainte, fără să vadă şi să audă nimic. Mă întrebam cât o costase oare ca să facă acest pas umilitor.

În ziua următoare, ea veni din nou. Îmi era foarte milă de ea şi îmi părea rău să o văd atât de sfâşiată. Avea cearcăne adânci la ochi şi părea să nu fi dormit toată noaptea; buzele îi erau palide.

— Nu, nu este nevoie să vă retrageţi, îmi spuse ea. Apoi se întoarse spre Hartvigsen şi îl întrebă: Aţi găsit pe cineva care să vă conducă menajul?

— Nu, răspunse el tărăgănat şi indiferent.

— Aş putea s-o fac eu, spuse ea.

El răspunse, tot tărăgănat şi indiferent:

— Da, da. Dar nu ştiu dacă...

— Sau poate v-aţi răzgândit?

Dându-şi seama că era stăpân pe situaţie, el spuse deodată necruţător şi dur:

— Nu; *tu* ai fost cea care s-a răzgândit la un moment dat...

Dacă îţi mai aminteşti.

Ea aşteptă o clipă, păru să se chircească tot mai mult, apoi spuse încet: Da, da! şi părăsi casa.

Nu se aşezase şi nici nu lăsase clanţa uşii din mână.

Am ieşit din cameră imediat după plecarea ei şi m-am ascuns într-un ungher al hambarului, unde am îngenuncheat rugându-mă pentru sufletul ei nefericit. Cuprins de nelinişte, m-am dus după aceea la Sirilund – la prăvălie, la moară, din nou înapoi la prăvălie. Seara, când am revenit acasă, Hartvigsen îmi spuse:

— Vreau să ies la noapte la pescuit. Te-aş ruga să ai grijă de casă în timpul acesta.

El glumea fiind într-o dispoziţie ciudată, de parcă ar fi aşteptat ceva; se uită de mai multe ori afară.

M-am dus iar la Sirilund ca să nu fiu de faţă în momentul plecării lui Hartvigsen la pescuit; probabil că nu va ieşi singur în larg. Mă mişcam ca în transă.

Noaptea trecu.

A doua zi, Hartvigsen şi cu mine stăteam de poveşti în faţa casei; era ora prânzului. Îmi amintesc că începuse să plouă puţin – şi iată că Rosa apăru pentru a treia oară. Între timp însă, Hartvigsen se plimbase toată noaptea cu baroneasa. Mie îmi spusese că merge să pescuiască, dar în realitate el petrecuse noaptea aceasta caldă în pădure.

Rosa părea nesigură pe picioare; văzând-o, mă cuprinse teama că băuse ceva tare. Aş fi vrut să fiu departe de aici şi m-am ridicat după primele ei cuvinte:

— Vin acum des pe aici. Ce am vrut să spun; acolo în pădure, da. Acolo, lângă colina cu plopi… da.

— Ei, şi ce-i? întrebă Hartvigsen deodată. Ne-am aşezat acolo încercând să ne omorâm timpul.

Rosa scoase un hohot de râs strident.

— Ea spune că a trecut de treizeci de ani. Da, are peste treizeci de ani.

— Ei şi? întrebă Hartvigsen. Nu cumva să îndrăzneşti!

Rosa se uită la el şi căzu pe gânduri; m-am întors, am văzut că stătea chibzuind şi am auzit-o apoi spunând:

— Dar e mult mai în vârstă decât mine.

În aceeaşi clipă, se trânti la pământ şi începu să plângă în

hohote.

7

PLOUA DE DOUĂ zile şi două nopţi, iar peştele pus la uscat stătea adunat în grămezi acoperite cu scoarţă de mesteacăn. Oamenii nu aveau de lucru pe stânci, vremea era posomorâtă şi neplăcută; în schimb, ogoarele se înviorară şi iarba de pe pajişti deveni mai deasă, legănându-se în bătaia vântului.

Mack se oferise să treacă şi numele lui Hartvigsen pe firmă; dar trebuia plătită o taxa pentru asta. Hartvigsen îmi ceru părerea, deşi sunt sigur că luase deja o decizie. Eu nu mă pricepeam la valurile vieţii, deci nu i-am putut da niciun sfat. Numele lui Mack era vechi şi cunoscut, ceea ce era important; pe de altă parte, Hartvigsen aducea firmei bogăţie şi soliditate; dar, în realitate, asocierea exista deja.

Hartvigsen scrise ceva pe o hârtie, mi-o arătă şi spuse:

— Aşa va arăta. Ca numele să pară străin.

Pe foaia de hârtie stătea scris: Mack & Hartwich.

Mi-a trecut imediat prin minte că s-ar putea ca baroneasa să aibă ceva de-a face cu această schimbare de nume. Hartvigsen se uita tot timpul la mine, în timp ce eu chibzuiam citind hârtia. Îl învăţasem pe omul acesta să scrie şi să citească puţin, dar nu suficient, ah, nu suficient; era doar aşa, de ochii lumii – ca un lanţ fără ceas. Hartwich? Dar Rosa îl iubea, din moment ce venise la el, se umilise şi plânsese.

Venise de trei ori. A treia oară, când se trântise la pământ, Hartvigsen fusese emoţionat, ceva din vechile sale sentimente reînviase; în afară de aceasta fusese, desigur, flatat, văzându-se implorat întocmai ca un stăpân; el o iertase, rugând-o să se ridice şi să intre în casă. Acolo căzuseră de acord asupra unei serii de lucruri, da, asupra a tot felul de probleme; eu mă întorsesem în cameră peste o oră şi îi găsisem împăcaţi. M-am uitat, mirat, la Rosa. Pe faţa ei nu se mai vedea nici urmă de suferinţă, ci doar mulţumire şi linişte.

— Înseamnă că vii într-una din zilele următoare, îi spuse Hartvigsen la plecare.

Mie însă nu-mi spuse nimic.

Rosa veni. O ducea de mână pe Martha, fetiţa vânzătorului

Steen.

— Am sosit! spuse Rosa zâmbind. Martha făcu o reverenţă, aşa cum învăţase, veni la noi, ne luă de mână şi făcu iar o reverenţă. Hartvigsen le spuse amândurora:

— Bine aţi venit la mine!

În această clipă apăru cineva afară, în curte, şi se uită la noi prin fereastră. Era un lapon. Când îl zări, Rosa îşi acoperi faţa cu o mână şi spuse: Uff!

— Este doar Gilbert, observă Hartvigsen, liniştind-o şi râzând puţin; se învârteşte mereu pe aici.

Rosa răspunse:

— Mi-a adus ghinion de fiecare dată!

Hartvigsen ieşi. Eu am rămas şi am stat puţin de vorbă cu fetiţa, schimbând câteva cuvinte şi cu Rosa. Ea începu să vorbească despre laponul Gilbert, fără ca eu s-o fi întrebat ceva:

— Este ciudat. De câte ori îmi schimb domiciliul, apare şi ăsta. Şi de câte ori se întâmplă ceva în viaţa mea, hop şi el.

Deoarece îmi spusese deja că aceste schimbări şi întâmplări nu îi aduseseră nimic bun, nu am vrut să-i pun alte întrebări. Am rugat-o să ne cânte puţin la pian. Martha, care nu auzise încă niciodată o asemenea muzică, se duse la ea şi ascultă cu ochii mari; din când în când, se întorcea spre mine, de parcă ar fi vrut să mă întrebe dacă mai auzisem vreodată aşa ceva.

Apoi Hartvigsen reveni în cameră. El se aşeză în linişte şi ascultă; avea probabil senzaţia că în casa lui îşi făcuse intrarea un duh bun, căci îşi scoase, contrar obiceiului, pălăria de pe cap şi o puse pe genunchi. Şi el se uita din când în când spre mine, dând, buimăcit, din cap şi ridicându-şi sprâncenele de mândrie şi uimire. Parcă ar fi dat mai multă importanţă muzicii făcute pe propriul său instrument decât celei produse de pianul lui Mack.

Am devenit astfel o familie; patru oameni, plus slujnica, aceasta urmând să vină în continuare pentru muncile mai grele. Rosa îşi aduse de acasă rochiile şi rămase să locuiască în permanenţă la noi; micuţa Martha dormea cu ea în cameră. Şi zilele trecură aşa, una după alta.

În această primă perioadă nu se întâmplă nimic ieşit din comun; aş putea vorbi doar despre mine, despre faptul că îmi aveam micile mele bucurii şi griji – dar de cele mai multe ori

bucurii. Când Rosa ducea afară o tavă, îi deschideam uşa; dimineaţa, când ea cobora din odaia de sus, îmi scoteam şapca şi o salutam; nu-mi doream şi nici nu meritam o fericire mai mare. Eram un străin. Dar seara ne întreţineam adeseori în cameră, iar când Hartvigsen tăcea, Rosa şi cu mine eram cei care începeam să vorbim. Uneori însă, Hartvigsen perora toată seara, numai pentru ca Rosa şi cu mine să nu putem sta de vorbă. Ah, era ca un copil. Neştiind ce altceva să facă, Rosa se aşeza în asemenea ocazii la pian şi cânta una şi alta; ea cânta multe piese minunate.

Contactul zilnic cu Rosa nu rămase fără efect asupra lui Hartvigsen, în sensul că îl făcu să vorbească mai puţin îngrijit şi mai îndrăzneţ. Nu era plăcut.

— Ce-ai zice să-mi trec iar inelul pe degetul mâinii drepte? o întrebă el râzând, în prezenţa mea. El purtase tot timpul pe inelarul mâinii stângi o verighetă simplă de aur – probabil vechiul său inel de logodnă; acum
şi-l trecu pe mâna dreaptă, fără să mai aştepte un răspuns. De parcă ar fi fost de la sine înţeles ca ea să dorească acest lucru. El continuă: Iar ţie trebuie să-ţi cumpăr un inel nou în locul celui pierdut.

Ea răspunse cu o voce înăbuşită:

— Dar nu pot accepta un inel.

Hartvigsen povesti atunci că regele desfăcuse căsătoria ei cu un anume Nikolai Arentsen.

— Mack şi cu mine, spuse el, am aranjat chestiunea asta. Da, se înţelege, fireşte, Mack şi cu mine, noi l-am plătit!

Am observat că Rosa tresări şi se aşeză. Am părăsit camera.

Hartvigsen îmi explică mai târziu că îi dăduse bani soţului Rosei, pentru ca el să fie de acord cu divorţul. Îl costase câteva mii de taleri. Dar de-abia intrat în posesia acestor bani, Nikolai al paracliserului se apucase de băut; băuse până murise! Aşa, acum era mort. Ei, să fie oare într-adevăr mort? m-am întrebat eu.

Aceste întâmplări nu-mi făceau nicio plăcere, mă gândeam de multe ori că Rosa nu ar fi trebuit să se mute în casa asta Ea a venit doar fiindcă a fost geloasă, mă gândeam, gelozia pe baroneasă o făcuse să capituleze. Dar oare de ce renunţase baroneasa atât de uşor la Hartvigsen? De ce nu se ţinea în

continuare după el? Fusese doar pe drumul cel mai bun! Probabil că aici se ascundea ceva ce scăpa înţelegerii mele. Poate că Mack ştia, el era atât de înţelept, un om cu suflet de imperator. De ce Hartvigsen trebuia să dea bani pentru ca numele său să fie inclus pe firmă? Ah, toată povestea era bine ticluită de Mack, de acest suflet de imperator.

Trecuseră câteva săptămâni de când venise Rosa şi Hartvigsen se obişnuise cu prezenţa ei; el nu mai dădea atâta atenţie celor ce spunea sau făcea. Mă gândeam; probabil că atunci când fuseseră logodiţi el nu era aşa; dar între timp devenise atât de inimaginabil de bogat! Se părea că omul ăsta nu suporta să fie bogat, aşa se părea.

— Ce părere ai despre asta şi asta, Rosa dragă? o întreba el, bătând-o pe umeri. El nu se ruşina să facă aluzii la baroneasă, la plimbarea lor pe colina cu plopi şi la destăinuirea ei, cum că în tinereţe ea fusese îndrăgostită de el. Când micuţa Martha avu nevoie de nişte rochii, Hartvigsen îşi dădu imediat asentimentul şi îi spuse Rosei:

— Du-te la prăvălie şi treci totul în contul meu; ei mă cunosc acolo. Nu trebuie să scrii decât B. Hartwich – Manufactură pentru un taler! Şi rostind aceste cuvinte, se întoarse spre mine şi îmi zâmbi, satisfăcut. Era ca un copil.

Încă ceva; el îl pizmuia pe Mack din cauza „Copciarului“; îl pizmuia fiindcă sărmanul pârlit cu vocile sale de păsări i se adresase lui Mack şi nu venise la el – Hartvigsen – cu rugămintea să poată rămâne aici. „Copciarul“ era în ochii lui Hartvigsen un adevărat drac împieliţat; şi iată că acesta fusese surprins în hambar în compania Jakobinei, poreclită Brahmaputra; soţul ei, Ole Menneske, fusese cel care îi surprinsese acolo – deci nu era posibilă nicio eroare! Dar cum reacţionase „Copciarul“? El jurase că este nevinovat. Acest individ temerar îşi pusese degetul arătător de la mâna dreaptă pe un ochi, conjurând diavolul să-l trăsnească dacă ar fi fost vinovat!

Hartvigsen îmi povesti toate astea în prezenţa Rosei, neomiţând niciun amănunt referitor la Brahmaputra. Iar despre „Copciar“ spuse:

— Mi-ar fi convenit să vină la mine; aş fi avut mai mult decât destul să-i dau de lucru.

8

COBOR DRUMUL care duce la moară; la întoarcere, baroneasa mă ajunge din urmă; este pudrată cu făină, a fost probabil la familia morarului. O salut şi ea îmi adresează, în treacăt, câteva cuvinte; m-a depăşit deja, dar deodată încetineşte pasul şi mi se alătură. Îi cer permisiunea să scutur făina de pe rochia ei; ea se opreşte în loc şi îmi mulţumeşte. Apoi pornim, împreună, mai departe; dar nu fiindcă aş fi ţinut *eu* deosebit de mult la asta. Ea deapănă amintiri din copilărie; umblase pe aici pe vremea când era fetiţa Edvarda, şezuse, dreaptă, pe sacii cu făină din căruţă, coborâse singură pe versantul cu plopi şi stătuse acolo.

Era melancolică, iar vocea ei avea acel timbru catifelat; ea spuse:

— Joci toate jocurile vieţii şi în cele din urmă rămâi fără nimeni.

În aceste momente exercita o fascinaţie deosebită asupra mea; chiar şi mâinile ei lungi şi subţiri îmi erau dragi, deşi până acum găsisem că ele au un aer de desfrânare. Mă gândeam la ceea ce făcuse – după cum auzisem – într-una din zilele trecute; exista pe aici un om numit Jens Barnefar[8]. Avusese o slujbă la Mack pe vremea când Edvarda era fată tânără, dar apoi plecase pe insulele stâncoase, se căsătorise acolo, se îmbolnăvise şi decăzuse, ajungând la sapă de lemn. Soţia îl părăsise plecând în insulele Lofoten, de unde nu se mai întorsese; copii nu avea acest Jens Barnefar. Cu câteva zile înainte, el venise la Edvarda şi se uitase la ea fără să spună niciun cuvânt, doar se uitase la ea, ca un câine mare. Edvarda îi făcuse rost de o slujbă la Sirilund şi în împrejurimi; el urma să facă negoţ cu oase. Să intre în puţinele case în care se consuma carne, să strângă oasele, să le ducă la prăvălie şi să le vândă cu bani buni; de acolo ele urmau să fie transportate în sud, unde erau transformate în făină de oase. Jens urma să adune şi oasele din Sirilund. Mack zâmbi aflând că va cumpăra de acum înainte pe bani grei oasele de la carnea pe care o consuma el însuşi, dar apoi spuse; da, da! considerând că nu merită să se

---

8[1] Jens Tatăl copiilor; de la *barnefar* – tatăl copiilor (norv.) (n. t.)

împotrivească. Şi oasele din bucătăria lui Hartvigsen urmau să ajungă la Jens Barnefar. Era nostim, dar Jens Barnefar luă lucrurile în serios, neadmiţând să fie refuzat. El câştigă bani frumoşi; deja după vânzarea primelor oase reuşi să-şi cumpere câteva obiecte de îmbrăcăminte, iar Edvarda duse, ea personal, tratativele în prăvălie, făcând socotelile. Apoi ea îi făcu rost lui Jens de un culcuş la Sirilund, deocamdată în aceeaşi cameră cu moşneagul Fredrik Mensa, care zăcea într-o odăiţă din casa servitorilor; mai târziu, el primi o încăpere mai bună, într-un pod.

Aceasta este istorioara care îmi veni în minte şi mă gândeam că baroneasa dăduse dovadă de prezenţă de spirit şi agerime. Acum însă era abătută. I-am spus că este o mare fericire să produci bucurie altora, unor copii sau unor oameni din jurul tău. Ea se opri în loc.

— Fericire? Nici vorbă! spuse ea scurt.

Apoi se încruntă, concentrându-se câtva timp asupra acestui subiect, şi-şi continuă drumul. După câţiva paşi părăsi repede cărarea şi se trânti în iarbă. Am ajuns-o din urmă şi m-am oprit. Ea spuse iar:

— Fericire? Nici vorbă! Dacă fericirea ar veni la mine, m-aş uita lung la ea, m-aş zgâi la ea, atât de străină mi s-ar părea. Fireşte, există perioade scurte care sunt puţin mai bune decât altele. Bineînţeles.

— Aşa este, am replicat eu. Şi am descoperit pe fruntea ei cute provocate de griji şi de vârstă – în această clipă nu voia să facă pe grozava, buza inferioară îi atârna. Se simţea apăsată de întreaga ei tinereţe.

— Aici, în pădurile acestea, începu ea arătând cu mâna spre depărtări, a existat odată un vânător. Se numea Glahn. Aţi auzit de el?

— Da.

— Da. El trăia aici. Era un om tânăr. De fapt, se numea Thomas Glahn. Auzeam uneori o împuşcătură şi mă gândeam să iau şi eu puşca şi să trag drept răspuns; mergeam uneori în calea lui. De altfel... Glahn? Ah, da, existau momente când mă simţeam mai bine cu el decât cu oricine altcineva; dar... Şi îl iubeam atât de mult, ah, lumea din jurul meu înceta să mai existe când apărea el. Parcă văd un bărbat care venea spre

mine! Avea o barbă plină, alerga ca un animal, se oprea uneori în loc, rămânând cu un picior ridicat în aer şi trăgea cu urechea, apoi pornea mai departe. Purta haine făcute din piele.

— El era? am întrebat.

— Da.

— Mă interesează foarte mult să vă aud povestind despre el.

— Au trecut mulţi ani de atunci – oare oamenii nu l-au uitat? Eu însămi uit de el de multe ori, dar acum, de când m-am întors acasă şi circul dintr-un loc într-altul, îmi zboară gândul la el. De pildă, azi îmi amintesc de toată povestea. Era ca un animal, m-am îndrăgostit până peste cap de el, era mare şi prietenos. Sunt sigură că mânca uneori licheni, căci respiraţia îi mirosea a ren. Respiraţia sa avea gust de sălbăticiune. Îmi amintesc că şi el era îndrăgostit de mine. L-am văzut o dată cu cămaşa descheiată, pieptul îi era foarte păros. Parcă ar fi o pajişte pe care îţi vine să te culci! mă gândeam atunci, căci eram atât de tânără. L-am sărutat de câteva ori şi îmi amintesc că nu am simţit niciodată ceva asemănător. Într-o zi, venea aşa pe drum, l-am văzut că se apropia încet, uitându-se tot timpul spre mine; privirile sale fiind aţintite asupra mea, în mine a început să se rotească ceva – atât de dulce era senzaţia asta; când a ajuns suficient de aproape de mine, m-am ridicat pe vârful picioarelor, rămânând aşa, în aşteptare. Ah, eu, care am fost deja căsătorită şi toate celelalte – nu o să uit niciodată acest moment. Era minunat. Uneori era intimidat, îşi lega cravata ca un copil, de multe ori uita de ea şi o lăsa acasă. Dar, cu toate acestea, era atât de minunat... şi el nu avea nicio limită. Pe vremea aceea trăia aici şi un medic care şchiopăta; Glahn se împuşcă şi el în picior, ca să nu fie mai breaz decât medicul. Mai avea şi un câine, pe nume Esop; Glahn îl împuşcă şi trimise cadavrul câinelui celei... celei pe care o iubea. Nu avea nicio limită, ţi-am spus, nu cunoştea nicio limită. Dar el nu era un zeu, ci un animal. Glahn? Tocmai asta era, un animal inegalabil.

— Dar cu siguranţă că îl mai iubiţi şi acum. Cel puţin, mie aşa mi se pare.

— Nu. Îl iubesc încă? Nu ştiu ce să spun. Nu îmi aduc foarte des aminte de el, nu mă gândesc tot timpul la el. De altfel, se spune că ar fi murit, deci chiar şi din acest motiv... Nu, dar acum găsesc că a fost ceva frumos... atunci. Aveam de multe

ori senzaţia că plutesc, că picioarele mele nu ating pământul şi că nu am vibrat niciodată atât de intens. Într-o zi, când făceam nişte prăjituri mititele, el s-a oprit în dreptul ferestrei şi
şi-a băgat capul înăuntru. Eu frământasem aluatul, îl întinsesem şi îl tăiasem bucăţele cu un cuţit; i-am arătat cuţitul şi i-am spus: „N-ar fi mai bine să murim amândoi?“ „Ba da, răspunse el, vino la coliba mea şi vom muri acolo!“ M-am spălat şi m-am dus cu el la colibă. El începu imediat să aranjeze tot felul de lucruri, să se spele şi să-şi dea cu peria. Ah, dar eu mă răzgândisem deja şi i-am spus că nu pot să mor. El a dat atunci din cap spunând că e bine şi aşa; dar mi-am dat seama că era foarte dezamăgit, căci dăduse crezare cuvintelor mele. Mai târziu îmi spuse că *el* fusese prostul care nu ştia de glumă. Uneori se manifesta chiar ca un *idiot*, ceea ce avea un efect puternic asupra mea. Îmi spuneam: l-ai putea determina să facă orice şi el n-ar spune nimic; l-ai putea determina să devină un mare ticălos şi el n-ar spune nimic. Apoi devenea dintr-odată foarte lucid, vizionar chiar, înţelegând ce se ascunde în spatele tuturor lucrurilor. Ah, în asemenea momente nu era câtuşi de puţin prost, ci perspicace şi alert. Îmi amintesc de un amănunt: în pădure era un plop tremurător foarte înalt şi subţire. Glahn îl privea de multe ori, atrăgându-mi atenţia cât este de înalt şi de drept, cred că îl iubea... Am vrut odată să-l supăr şi să-l chinuiesc şi am pus pe cineva să taie copacul în jurul rădăcinii, aşa încât acesta de-abia se mai ţinea în picioare. În ziua următoare, Glahn m-a căutat şi mi-a spus: „Vino cu mine în pădure!“ M-am dus. El îmi arătă plopul şi îmi spuse: „Este o faptă mizerabilă!“ „Dacă este mizerabilă, a făcut-o probabil o femeie“, am replicat; căci nu voiam să abat bănuiala de la persoana mea; ah, chiar doream ca el să mă bănuiască! „Nu! Cea care a făcut aşa ceva are mâna stângă puternică şi stupidă, răspunse el. Se vede după tăieturi.“ Mi s-a făcut atunci puţin frică, deoarece ceea ce spunea el era adevărat. „Înseamnă că a făcut-o un bărbat stângaci“, am spus. Dar Glahn a răspuns: „Nu, pentru aşa ceva execuţia este prea proastă. Fapta a fost comisă de un bărbat care fie că a vrut să pară stângaci, fie că are acum mâna dreaptă rănită!“ Am înţeles atunci că bărbatul pe care îl tocmisem să facă acest lucru era pierdut, căci el avea în acele zile mâna dreaptă

bandajată; tocmai de aceea îl alesesem pe el, ca să-l induc în eroare pe Glahn. Ah, dar Glahn nu se lăsă prostit, îl găsi pe omul acela şi îi trase o bătaie zdravănă. Hu! Iar Glahn se folosi de o singură mână pentru ca să nu atace cu două mâini sănătoase pe cineva care dispunea de una singură. Am auzit de toată povestea câteva zile mai târziu; m-am dus atunci la Glahn şi l-am torturat cu cruzime, spunându-i: „De altfel, să ştii că *eu* am fost aceea care am pus să fie mutilat plopul dumitale!“ După ce am spus asta, am plecat... Ce ciudat că îmi amintesc cu atâta exactitate de această întâmplare! Îmi vin în minte tot mai multe amănunte; el era uneori de-a dreptul periculos, descoperind orice. Iar omul meu, executantul, trăieşte încă, a venit cu câteva zile în urmă la mine, se numeşte Jens Barnefar.

— Aşa?!

Baroneasa îmi aruncă o privire auzindu-mi exclamaţia. Îmi spuneam: deci tocmai pe acest Jens Barnefar l-a ajutat să-şi găsească o slujbă; *şi el* o ajutase la un moment dat să-l chinuiască pe Glahn. Oare nutreşte faţă de omul acesta mort o iubire combinată cu ură şi cruzime şi încearcă încă şi acum să-l rănească? Sau Glahn este încă în viaţă, iar ea vrea să-şi continue tortura?

Am întrebat:

— Dar dacă Glahn nu a murit?

— Nu ştiu, răspunse ea. Ba da, a murit cu siguranţă. El era atât de labil; îl influenţa vremea; soarele şi luna şi iarba aveau un efect asupra lui, iar vântul stătea de vorbă cu el. Vâjâitul de sus, din munţi, îl pătrundea din cap până în picioare. Da, da, a murit, a trecut atâta vreme de când a fost aici, atâţia amar de ani.

Baroneasa se ridică şi porni înapoi spre moară. Te durea sufletul să o vezi. Povestise totul cu un alt ton, fără să zâmbească, fără niciun artificiu, vorbele fiindu-i pline de melancolie. Am fost bucuros că nu avusesem curajul să mă aşez alături de ea, în iarbă, ci că ascultasem relatarea ei stând tot timpul în picioare.

9

NU, HARTVIGSEN nu reuşeşte să se adapteze noii ipostaze

de om bogat în care a fost proiectat în ultimul an. Orgoliul său se accentuează luând proporţii absurde. În toată localitatea nu există decât el şi nimeni altcineva, el singur este Dumnezeul întregului district şi nimeni altcineva.

Această nebunie îl făcea să devină absurd şi anost; dar bunătatea sa înnăscută era încă remarcabilă. El îi dădu vânzătorului Steen următoarea dispoziţie: dacă paznicul farului va avea nevoie de ceva din prăvălie, costurile să fie trecute, ca din greşeală, în contul lui, B. Hartwich. Mie îmi explică foarte sincer că fără intervenţia paznicului farului el nu s-ar fi îmbogăţit de pe urma stâncilor argintifere pe care le vânduse şi că voia
să-şi manifeste, în felul acesta, recunoştinţa. De asemenea, îi acorda credit nelimitat lui Aron din Hopan, care îi vânduse pe nimic acele stânci.

Ah, dar paznicul farului nu cumpăra nimic pe credit; el nu intra în prăvălie decât dacă avea în mână şilingii necesari.

Hartvigsen îi spuse într-o zi:

— Dacă aveţi vreodată nevoie de ceva mărfuri de aici, nu trebuie să le plătiţi.

Obosit, paznicul farului rămase pe loc şi se uită la noi clipind din ochi.

Hartvigsen continuă:

— Nu trebuie decât să spuneţi să fie trecute în contul meu!

În cele din urmă, paznicul farului răspunse:

— Dar aceasta nu înseamnă plată. Pot şi eu tot atât de bine să-mi plătesc cumpărăturile.

Acest răspuns nu îl făcu pe Hartvigsen să devină mai generos, ci mai meschin şi mai rău; el spuse:

— Da, da, am vrut doar să vă fac un bine!

Dar când paznicul farului începu să râdă de el, scuturându-şi capul încărunţit şi scuipând, Hartvigsen îl făcu, foarte supărat, idiot şi ieşi din prăvălie trântind uşa. Şi nu izbuti să uite refuzul jignitor al paznicului farului, ci se frământă în continuare din cauza asta, deşi susţinea că îi este total indiferent.

— O să devii şi tu atât de înfumurată, îi spunea el Rosei, încât într-o bună zi nu o să mai vrei să ştii de mine.

Iar când ea scutura din cap, refuzând să se lase antrenată în această discuţie, el spunea ofensat:

— Da, da, ai libertatea să faci ce vrei!

Seara îi plăcea să ne povestească ce făcuse în timpul zilei, deşi nu totdeauna făcuse chiar atât de multe. De fapt, mergea de colo-colo, băgându-şi nasul în toate activităţile mărunte ale oamenilor, numai ca să le arate că el este şeful. Îi spunea morarului pe care îl întâlnea pe drum:

— Tocmai spre tine pornisem; să ne dai astăzi toată făina pe care ne-o poţi furniza!

Dar morarul proceda, oricum, în fiecare zi aşa, căci el măcina atâtea grâne cât putea. Cu toate acestea, el răspundea respectuos:

— Aşa să fie!

— Căci vin acum de la antrepozite şi am constatat că acolo nu sunt mai mult de douăzeci de saci cu făină! adăuga Hartvigsen.

El îmi spuse:

— Hai, vino cu mine până afară, la uscătoria de peşte.

Am trecut cu barca dincolo şi Hartvigsen pipăi peştele, simţindu-se proprietarul lui şi întrebându-l pe Arn Törker:

— Te-ai gândit că mâine ar putea veni o ploaie care va înmuia iar peştele? Dacă nu dispui de destui oameni, spune-mi!

Arn Törker se mulţumi să răspundă că dispune de suficienţi oameni, dar că soarele nu era la fel de cald în fiecare zi, uscatul necesită timp.

Hartvigsen replică:

— Desigur, dar am decis să stivuim peştele încă înainte de zilele lui cuptor!

Şi deşi Arn Törker ştia foarte bine toate astea, el bătu din palme făcând-o pe miratul. Iar Hartvigsen îi explică cum decurseseră lucrurile mai demult şi că anul trecut peştele fusese stivuit încă înainte de zilele lui cuptor şi că ambarcaţiile plecaseră spre sud şi că aşa se întâmplase şi cu un an înainte şi în toţi anii.

Ah, Arn Törker trebuia să accepte situaţia, nu avea cum să se eschiveze. Iar Hartvigsen îşi continuă drumul împreună cu mine şi îmi spuse:

— Nu, şi Mack ăsta... stă toată ziua în birou şi scrie, lăsându-mă pe mine să mă descurc cu supravegherea tuturor activităţilor şi să-mi bat capul cu oamenii. Cred că n-o să am

timp nici să mă căsătoresc.

Rosa savura tihna acestui gen de viaţă, devenind tot mai relaxată şi mai frumoasă; de multe ori o lua pe Martha de mână şi mergea cu ea la fetiţele baronesei, stând ore întregi cu ele pe stânci. În acest timp eu rămâneam singur în toată casa şi mă dedam iarăşi activităţii tainice despre care am vorbit deja. Închideam uşile şi ferestrele ca să nu se audă nimic şi ieşeam tot la un sfert de oră afară, să văd dacă nu vine cineva; apoi intram iar înăuntru şi mă dedicam activităţii mele. Ah, Rosa urma să fie prima care va afla despre ce este vorba, dar încă nu voiam să divulg nimic.

Ea era atât de onestă şi de blândă. Cum îşi dădu seama că Hartvigsen n-ar vrea să se ştie despre lecţiile pe care le făceam cu el, ea părăsea de fiecare dată camera, mergând la prăvălie ca să cumpere câte ceva pentru casă. Tot aşa proceda şi seara când noi doi stăteam la palavre; ea era instruită, dar manifesta multă înţelegere faţă de noi când spuneam prea multe prostii şi era îngăduitoare cu Hartvigsen când el devenea prea dur. Hartvigsen vorbea uneori atât de ciudat. Deoarece dispunea acum de autoritate, el nu prea-şi ţinea gura când venea vorba despre lucruri la care nu se pricepea ci, dimpotrivă, folosea expresii pe care nu le mai auzisem niciodată. Ah, câte se mai învălmăşeau în capul lui! El vorbea despre mare „în carne şi oase“, asociind cuvintele în mod ciudat: Luther, da, Luther fusese ca un vapor uriaş pe această mare în carne şi oase. „Nu, nu ştiu, dar atâta înţeleg totuşi în simplitatea mea. Şi ar trebui să ai o credinţă cu totul specială care să te facă să fii bun“ – aceasta era credinţa pe care o avea el!

Ce putea răspunde Rosa la toate astea? Că da, desigur, Luther, omul ăsta! Şi ea nici măcar nu clipea din ochi.

Într-o bună zi, Hartvigsen declară că s-ar putea ca eu să plec nu peste mult.

Asta se întâmpla după ce, cu o seară înainte, stătusem afară, în pragul uşii, întreţinându-mă cu Rosa şi cu fetiţa – dar mai mult cu fetiţa. Hartvigsen se întoarse tocmai atunci acasă.

— Aşază-te şi tu aici! îi spuse Rosa.

Dar lui Hartvigsen îi era foame, aşa că intră în casă. Îl urmarăm toţi trei. El venea de la Sirilund şi poate că acolo îl enervase cineva. După cină, el o întrebă deodată pe Rosa:

— Ei, te-ai gândit că vara se termină în curând? Şi dacă nu ar fi cazul să ne căsătorim?

Rosa îmi aruncă o privire îngrozită.

— Păi, studentul nu are nimic de-a face cu asta, spuse Hartvigsen.

Am scuturat, zâmbind, din cap, am spus *nu* şi am ieşit. Am rămas afară până ce Hartvigsen veni după mine şi mă aduse iar înăuntru. Rosa era în cameră. Vrând probabil să dreagă puţin situaţia care mă obligase să părăsesc camera, ea îmi adresă câteva cuvinte:

— Tatăl meu ar vrea foarte mult să treceţi pe la el. Să nu uitaţi de asta. Iniţial fusese vorba să mă însoţiţi pe drumul prin pădure, dar...

— Ei, spuse Hartvigsen deodată, poate vrei să mergi acasă prin pădure?

— Nu, răspunse ea, eu rămân aici.

— Vreau doar să ştiu, continuă Hartvigsen iritat. De altfel, aş putea ruga pe cineva să te ducă până acolo cu barca, îmi spuse el, aruncându-mi o privire binevoitoare.

— Prefer să merg pe jos, am ripostat eu.

Ne-am continuat discuţia pe un ton mai calm, dar mi-am dat foarte bine seama că Hartvigsen este cu ochii în patru în ce mă priveşte şi că ar fi bine să nu spun prea multe. Deci am tăcut. Poate că cineva trezise în el niscaiva bănuieli la adresa mea, cine ştie?

Micuţa Martha veni la mine cu o jucărie şi îmi spuse:

— A stricat-o fratele meu!

Am montat la loc jucăria, promiţându-i Marthei că mâine o voi lipi.

Rosa se apropie, se aplecă şi se uită şi ea la jucărie, totul dură poate un minut. Rosa spuse câteva cuvinte despre jucărie, dar Hartvigsen se ridică şi ieşi brusc din cameră.

Asta se întâmplase cu o seară înainte. Azi-dimineaţă, Hartvigsen începu să-mi vorbească despre plecarea mea apropiată. Da, desigur, am răspuns. Dar eu începusem un tablou nou cu casele sale şi pădurea comunală ca fundal – el nu se mai gândea la toate astea.

— Chestiunea este că slujnica se mută să locuiască permanent la noi, avem deci nevoie de loc, se scuză

Hartvigsen.

Nu mi-am arătat dezamăgirea ca să nu-i trezesc bănuielile, deşi mă cuprinse deodată melancholia.

— Dar tabloul? am întrebat.

— Trebuie să-l termini mai întâi, răspunse Hartvigsen, uşurat că grijile mele erau altele. Se înţelege că trebuie să termini mai întâi tabloul.

Era încă devreme, iar eu aveam nevoie de lumina după-amiezei pentru tablou, eram deci liber pentru câteva ore. M-am dus până la Sirilund.

10

BARONEASA îmi spuse:

— Îmi pare foarte bine că vă ocupaţi de copii şi îi învăţaţi tot felul de lucruri.

— Toate astea vor lua sfârşit, am replicat, deoarece voi pleca.

Baroneasa întinse puţin capul înainte.

— Să plecaţi? Zău?

— Mai am de terminat un tablou, mai am puţin de lucru la el. După aceea plec.

— Încotro vreţi s-o luaţi?

— Mă aşteaptă un camarad în districtul Os şi Utvaer, plec la el.

— Un camarad? Este mai în vârstă ca dumneavoastră?

— Da, cu doi ani.

— Este şi el pictor?

— Nu, vânător. Dar este şi el student. Vrem să pornim în drumeţie.

Baroneasa plecă, părând foarte îngândurată.

După-masă, în timp ce pictam, baroneasa veni să stea de vorbă cu mine, intervenind în felul acesta, în mod hotărâtor, în destinul meu; pe scurt, ea mă rugă să mă mut la Sirilund şi să fiu în viitor profesorul şi îndrumătorul celor două fetiţe ale ei.

Am lăsat imediat penelul din mână tresărind de bucurie că mai puteam rămâne pe aceste meleaguri; de fapt, îl implorasem, în taină, pe Dumnezeu să se întâmple aşa ceva. Am rugat-o să-mi dea un timp de gândire şi ea se declară de

acord. Apoi spuse:

— Deocamdată nu trebuie să le învăţaţi prea multe pe fetiţe, căci sunt încă mici, doar să vă plimbaţi cu ele, să staţi de vorbă cu ele şi să le luaţi peste tot. Ah, v-aş ruga să le faceţi să devină mai bune decât mine, ele sunt atât de micuţe şi de frumoase! Iar dumneavoastră veţi primi pentru asta un salariu bun.

Aş fi putut accepta pe loc, deoarece mă cuprinsese o mare bucurie, dar am spus totuşi:

— Depinde de ce va spune camaradul meu. Căci ar însemna să nu se mai aleagă nimic de drumeţia noastră.

Baroneasa îşi întoarse capul şi spuse la plecare:

— Micuţele vorbesc despre dumneavoastră, ele se roagă pentru dumneavoastră seara, la culcare. A fost ideea lor să se roage lui Dumnezeu. Da, le-am răspuns, rugaţi-vă pentru el.

În ziua următoare, baroneasa veni după răspuns; eu mă hotărâsem deja. Şi deoarece nu se cuvenea să mai fac pe importantul şi valorosul, am vorbit foarte respectuos, exprimându-mi de îndată acordul; mă gândisem la oferta ei avantajoasă şi o acceptam cu multe mulţumiri.

Ea îmi dădu mâna şi căzurăm de acord.

După ce am terminat cu pictatul pentru ziua aceea, m-am dus la locul meu din hambarul lui Hartvigsen şi i-am mulţumit lui Dumnezeu că îmi ascultase rugămintea. Şi am rămas toată seara liniştit şi visător. N-am vrut să-mi savurez triumful faţă de Hartvigsen, povestindu-i despre mutarea mea la Sirilund, în schimb i-am scris lui Munken Vendt, spunându-i că destinul mă reţinea în acest loc, determinându-mă să mai rămân câtva timp aici.

Noutatea se răspândi de-abia la câteva zile după ce terminasem tabloul. Mack însuşi comunică vestea. Întorcându-se de la Sirilund, Hartvigsen îmi spuse:

— Aflu de la Mack că urmează să te muţi la Sirilund.

Rosa ciuli urechile. Martha făcu la fel.

— Da, aşa este, am răspuns.

— Aşa deci. Da, da.

Hartvigsen luă masa şi vorbirăm despre una şi alta; dar eu simţeam foarte clar că îl preocupa mutarea mea.

Rosa nu spuse nimic.

— Ciudată idee din partea ei, spuse Hartvigsen ca pentru sine.

— Din partea cui? întrebă Rosa.

— A Edvardei. Dar, în fond, mi-e indifferent.

Mi-am spus: înseamnă că baroneasa a fost cea care l-a asmuţit pe Hartvigsen împotriva mea; dacă a făcut-o numai pentru ca să mă angajeze ca profesor şi însoţitor al copiilor ei, ideea nu a fost chiar atât de rea... nu ştiu... Dar Hartvigsen se simţea înşelat Era probabil invidios că mă voi muta la Mack, în loc să rămân şi pe mai departe la el; şi poate că îl deranja şi faptul că o să trăiesc oarecum uşă în uşă cu el. Căci în felul acesta rămâneam în apropierea Rosei.

În dimineaţa următoare trebuia să mă mut. Dar eu doream să-i demonstrez Rosei cu ce mă îndeletnicisem, în taină, în casă. Ea plecase cu Martha şi poate că procedase aşa tocmai ca să nu fie de faţă la plecarea mea. Am aşteptat până am văzut-o, de la oarecare distanţă, venind cu fetiţa de mână şi apoi n-am mai făcut niciun secret din toată afacerea, ci m-am produs, cu uşa deschisă, fără să mă uit în jur.

Rosa şi Martha sosesc acasă şi se opresc în uşă.

Eu stau pe scaun şi cânt la pian. Cânt cel mai frumos lucru pe care îl cunosc: *Sonata în la-major* de Mozart. Merge într-adevăr bine, de parcă o inimă mare şi mândră m-ar fi ajutat în aceste minute. Ah, aveam acum exerciţiu, nu-mi mai era ruşine că Rosa mă ascultă; dar înainte de a mă produce voisem să exersez ca să fiu la înălţime. Acum, în dimineaţa aceasta, i-am mulţumit lui Dumnezeu că ajunsesem atât de departe. Învăţasem să cânt la pian pe vremuri, în căminul meu frumos; învăţasem de toate acolo, numai lucruri bune, până când căminul meu se dezagregase, nemaiputându-mă adăposti. *Deo Gloria*[9].

Îmi întorc capul. Rosa stă încremenită; ea spune:

— Nu se poate... cântaţi şi dumneavoastră?

M-am ridicat şi i-am mărturisit că am făcut, în taină, exerciţii la pian; dacă dânsa consideră că merită să mă asculte, îi sunt recunoscător! Mai mult n-am spus, mă simţeam profund emoţionat. Dar mai târziu mi-a părut bine că nu m-am lăsat copleşit de moment şi nu i-am spus că acum cânt de adio. Am

---

9[2] Fie Domnul lăudat (lat.) (n.t.)

ieşit şi mi-am făcut bagajul.

Am aşteptat să se întoarcă Hartvigsen.

— De fapt, nu era în program să pleci de aici, spuse el. Căci aş fi avut încă foarte mult să-ţi dau de lucru, dar...

Rosa schimbă discuţia, spunându-i că eu cântasem la pian – studentul cântase la pian!

— Aşa? Ştii şi să cânţi la pian? întrebă Hartvigsen.

Rosa răspunse:

— Da, ştie să cânte!

Am fost mai mândru de aceste cuvinte decât de toate laudele pe care le auzisem vreodată în viaţa mea; mi-am luat rămas-bun şi am părăsit casa lui Hartvigsen cu inima plină de recunoştinţă. Ah, mă împleticeam de agitaţie şi de-abia vedeam drumul, deşi mă uitam tot timpul în jos.

Am ajuns la Sirilund şi am rămas acolo. Mutarea nu a adus schimbări majore în viaţa mea, mă ocupam de copii, le desenam câte ceva, pictam diferite lucruri. Iar stăpâna mea, baroneasa, nu spunea şi nu făcea nimic ce să fi fost nedemn de o femeie educată; nu, nu făcea nimic urât sau rău. Dar îşi păstră obiceiul de a-şi împreuna câteodată mâinile, ridicându-şi braţele deasupra capului, de parcă ar fi stat sub bolta unei porţi; iar asta era o imagine deosebit de frumoasă. La masă se comporta aşa cum trebuie, sprijinindu-se foarte rar cu coatele pe masă când ducea o îmbucătură la gură sau când bea ceva dintr-o ceaşcă.

Voiam să pictez interiorul camerei lui Mack; va fi un tablou frumos, cu unul dintre îngerii mari de argint în colţ şi două gravuri pe perete, deasupra pianului. Dar din toată casa nu mă interesa decât paharul cu vin roşu lăsat atunci de Rosa pe masă. El va sta acolo în lumina soarelui care apunea, roşu şi părăsit, ca o flacără care vrea să se stingă.

Aici, în această aşezare comercială mare, era mai multă viaţă şi agitaţie decât în casa lui Hartvigsen; chiar şi corăbieri străini, alungaţi de furtunile din Marea Nordului, ajungeau uneori până aici; printre ei s-a nimerit la un moment dat un rus cu care m-am întreţinut în limba franceză, în măsura în care m-am priceput. Din cauza vremii proaste el rămase, cu vasul său mare, mai multe zile în golful nostru. Baroneasa şi cu mine l-am vizitat la bordul navei sale şi el cumpără de la tatăl Rosei

câteva blăni de urs şi de vulpe albastră.

Deoarece îmi procurasem pentru Sirilund îmbrăcăminte corespunzătoare statutului meu social, puteam circula acum pe unde doream şi mă simţeam bine. Din când în când intram în prăvălie, urmărindu-i cu privirile pe cei ce veneau şi plecau, oamenii din comună, străinii, drumeţii care îşi cumpărau o pâine de la brutărie plecând în grabă mai departe sau echipajele vaselor din regiunile sudice, care stăteau toată ziua la bufet, la un pahar de rachiu, bântuind apoi, gălăgioşi şi beţi criţă, pe toate drumurile.

Oamenii din Sirilund aveau, aproape toţi, câte o poreclă. De exemplu, gardianul Svend şi Ole Menneske; dar aceştia erau corăbieri pe diferite ambarcaţii şi nu prezentau caracteristici ieşite din comun. Mai erau însă şi Brahmaputra, soţia lui Ole Menneske, care era atât de generoasă cu străinii, încât soţul ei trebuia să o urmărească pas cu pas. Din aceeaşi categorie făcea parte şi Ellen, care fusese odinioară subretă, dar se căsătorise, cu un an în urmă, cu gardianul Svend; ea iubea un singur om pe lumea aceasta: şi anume pe Mack; şi era un adevărat spectacol să urmăreşti expresia confuză de pe faţa ei când Mack se uita la ea sau cobora în curte şi îi adresa câteva cuvinte. Ah, existau aici o mulţime de oameni care aveau porecle. Jens Barnefar, „Copciarul“ şi, în fine, un drumeţ venit în timpul iernii, care crăpa, în hambar, lemne de foc; acesta avea picioare atât de scurte, încât era numit de toată lumea „Bustul“.

Eram foarte interesat să-l pândesc pe paznicul farului, Schöning, când se apropia, împleticindu-se, de prăvălie ca să-şi facă micile sale cumpărături. Era un om extrem de încăpăţânat, dar dispunea de o mare experienţă de viaţă. Călătorise mult, se gândise la multe şi vorba sa avea multe ciudăţenii; dar nu spunea niciodată ceva fără un motiv special. Prefera să afişeze o tăcere plină de superioritate. Un om din comună venise într-o bună zi la prăvălie cu trăsura şi cu calul; de gâtul calului era prins un sac lung cu fân care îi ajungea până în dreptul ochilor; calul nu mai mânca, sacul se golise, iar animalul stătea cu capul ridicat privind în gol. Văzând calul, paznicul farului spuse: poartă un voal, ca o musulmană! Trăgându-l uşurel şi cu grijă de limbă, l-am determinat să-mi povestească tot felul de lucruri

din ţări străine.

Spre sfârşitul verii sosi, în fine, la Sirilund şi Sir Hugh Trevelyan – mânat şi de data aceasta de un anumit scop: intenţiona să deguste cel mai bun coniac pe care îl avea Mack în pivniţele sale şi să cumpere o parte din el. El puse câteva sticle într-o geantă de voiaj, tocmi un om ca să i-o care şi plecă. Cei doi merseră până dincolo de stânci, oprindu-se afară, lângă mlaştini, la tufişurile nesfârşite de muri pitici. Sir Hugh rămase mai multe zile acolo şi bău la coniac până ce ochii săi deveniră sticloşi şi trişti, iar el îşi pierdu cunoştinţa. Hamalul său veni de două ori la Sirilund ca să reînnoiască provizia de sticle cu coniac; când apăru a treia oară, Mack se uită la el, scutură din cap şi spuse *nu.* Hamalul începu să-l roage foarte smerit, dar Mack repetă *nu*, fără să mai adauge niciun cuvânt. Lui Sir Hugh îi mergea cât se poate de rău afară, lângă mlaştini; îşi petrecea nopţile în aer liber şi nu mânca decât nişte mure pe care hamalul său le culegea în şapcă. În a patra zi, Mack îi trimise pe gardianul Svend şi pe încă un om, împreună cu hamalul, ca să-i ducă englezului străin de lângă mlaştini ceva mâncare mai bună.

Mack se purta şi cu oamenii săi ca şi cu Sir Hugh – era un adevărat domn faţă de toţi. Deşi, în realitate, Hartvigsen şi nu Mack investise cei mai mulţi bani în negoţul din aceste locuri, totuşi Mack era cel care se bucura de atenţie şi respect deosebit. Am aflat că Mack avea, în multe privinţe, o faimă foarte proastă; dar, fiindcă era tipul de stăpân înnăscut, el putea să interzică orice imixtiune din afară. Ştia toată lumea că el era un geniu rău pentru toate fetele şi un temerar uneori nechibzuit – asta era natura lui. Circulau tot felul de zvonuri despre băile sale calde, despre perna pe care stătea culcat în timpul băii, despre faptul că făcea uneori de mai multe ori pe săptămână baie, când îl apucau năbădăile, şi că, în timp ce se îmbăia, era asistat de una sau două fete. Se pare că era un mare destrăbălat. Se spunea că Brahmaputra povestise odată că Mack nu făcea totdeauna *el* o baie, ci că le punea pe fete să facă baie în timp ce el le privea cu ochii ficşi. Subretă la Mack era acum tânăra Petrine; el aştepta doar ca ea să împlinească vârsta legală; până atunci creştea în grădina lui, pe socoteala lui. Dar poate că, după părerea ei şi a lui Mack, împlinise deja

de mult vârsta legală, căci trupul ei era inegalabil, iar surâsul lasciv. Avea un năsuc în vânt atât de obraznic, încât paznicul farului spuse într-o zi că nasul ei stă ridicat în vârful picioarelor.

11

S-A ÎNSERAT, fetiţele s-au culcat, eu ies afară şi mă gândesc la una şi la alta. Este cald, soarele străluceşte. Pe o pajişte verde s-au adunat toate vacile din Sirilund rumegând liniştite; din când în când se aude sunetul unei tălăngi, când animalele alungă, cu capul, musculiţele – în rest domneşte o linişte desăvârşită. Mă apropii de o vacă şi îi vorbesc încet; se pare că îi face plăcere, deşi nu se uită la mine; ea doar oftează şi mestecă ritmic, privind în gol. Ah, cum priveşte în gol!

Cobor la antrepozite; câţiva oameni mai lucrează în această seară frumoasă; dulgherul, Villads Bryggemand şi încă vreo câţiva stau legaţi în corzi de siguranţă şi fixează o firmă nouă sus, pe zidul antrepozitului; pe firmă stă scris: *Mack & Hartwich.* Urc într-o barcă şi mă îndepărtez de ţărm ca să văd cum arată firma. Sub firma nouă este cea veche, ale cărei litere au fost revopsite: *Depozit de sare şi butoaie goale.* Dar pe peretele alb se mai vede şi o mână neagră care arată, cu degetul, în jos. Era ceva total lipsit de gust – mâna aceasta singuratică se bălăbănea în mod absurd pe perete.

M-am întors la ţărm şi l-am întâlnit pe Hartvigsen la debarcader.

— După cum ţi-am mai spus, trebuie acum să le supraveghez pe toate, începu el. Ei fixează tăbliţa cu firma, dar oare stă drept, oare poate fi văzută şi de pe pachebot?

— Este şi o mână pe perete, care n-ar avea ce căuta acolo.

— Zău? Aşa spui? „Copciarul“ a pictat-o; el spunea că este nevoie şi de o mână, ca la oraş. Ce părere ai despre litere?

— Literele sunt foarte potrivite.

— Da, într-adevăr. De fapt, mi-am modificat numele; mi se pare foarte ciudat să-l văd scris aşa. Nu este numele meu întreg. Benoni este numele primit odată cu apa de la botez; dacă adaug un B este suficient; m-a costat o sumă frumuşică să-mi pot pune numele alături de cel al lui Mack. Dar nu-mi pasă de asta.

Hartvigsen mă rugă să ies cu el în larg, ca să poată vedea şi el firma. În timp ce eram afară, îmi trecu prin minte că nu era drept din partea lui Mack să-i ceară asociatului său bani pentru ca acesta să-şi poată pune numele alături de al său. De ce să coste bani aşa ceva? Lui Hartvigsen însă nu-i păsa. Probabil că omul ăsta era atât de bogat, încât nu-i păsa de nimic. Căci din primăvară până acum mai făcuse o cheltuială mare, care se ridica poate la mii de taleri; suma dată soţului Rosei, pentru ca acesta să accepte divorţul. Dar, în fond, toate astea nu mă priveau pe mine.

Hartvigsen le strigă dulgherului şi lui Villads Bryggemand:

— Acoperiţi, mâine, mâna cu vopsea.

— Să o ştergem?

— Da, n-are ce căuta acolo.

Apoi revenirăm la ţărm şi Hartvigsen îmi spuse:

— Ca să vezi şi dumneata; dacă n-aş fi trecut pe aici şi n-aş fi dat dispoziţii, mâna ar fi rămas acolo, pe perete. Dar ce-am vrut să spun? Te simţi bine la Sirilund?

— Da, mulţumesc.

— N-ar fi trebuit să pleci de la mine. Martha este acum mare, am nevoie de un preceptor pentru ea.

Am obiectat că Martha va putea merge la şcoala generală când va veni momentul, dar Hartvigsen scutură din cap.

— Problema este următoarea, replică el, fetiţa a învăţat să facă reverenţe şi şi-a însuşit încă multe alte cunoştinţe la noi. Am deci nevoie de un profesor pentru ea.

Am spus că Martha ar putea învăţa, mai târziu, împreună cu copiii baronesei; dar nici această propunere nu era pe placul lui Hartvigsen.

— Nu sunt în situaţia să accept pomană pentru copil, spuse el.

În drum spre casă ajunsesem în dreptul locuinţei lui Hartvigsen şi acesta mă invită să intru. Rosa era în prag; ne-am aşezat şi noi lângă ea şi se înfiripă o conversaţie; ea îmi răspunse încet când am întrebat-o de sănătate. Hartvigsen mă rugă fără ocol să mă întorc la el şi să fiu profesorul Marthei; dat fiind că nu puteam în niciun caz accepta aşa ceva, el se simţi foarte jignit. Doar la *el* venisem mai întâi în primăvară, sublinie el. Rosa nu spuse nimic.

— Nu trebuie să ai încredere deplină în Edvarda, mă avertiză Hartvigsen, dând din cap cu subînţeles. Căci ea este cu siguranţă un om ciudat în această privinţă. Nu vreau să spun mai mult.

Dat fiind că nimeni nu răspunse nimic, Hartvigsen lăsă la o parte orice prudenţă şi merse şi mai departe:

— Soţul ei s-a împuşcat în iarna aceasta!

Rosa roşi şi se uită în jos.

— Nu, Benoni! spuse ea

— Ba da, vă spun cu toată certitudinea! continuă Hartvigsen, lăudându-se că ştie mai bine decât alţii.

Rosa părea să fi fost la curent cu această noutate. Totuşi ea îl întrebă:

— De unde ştii? Sunt sigură că este o minciună. N-ar trebui să vorbeşti aşa.

Hartvigsen mărturisi că ştie de la cineva care citise, în timpul iernii, anunţul din ziar, iar acest cineva era chiar slujbaşul pretorului. Sursa este deci de încredere. Edvarda însăşi fusese anchetată în legătură cu decesul soţului ei.

Ce pură şi bună era Rosa în această clipă! Am bănuit imediat că noutatea aceasta incendiară era veche pentru ea şi că o cunoştea de mult; dar ea nu o exploatase în folosul ei nici măcar atunci când fusese roasă de gelozie. Îmi venea să cad la picioarele ei, acolo îmi era locul, acolo era şi locul lui Hartvigsen.

Nu mă pronunţasem încă în niciun fel; dar când Rosa spuse că ar fi posibil ca soţul Edvardei să-şi fi luat zilele într-un moment de rătăcire, am fost de acord cu ea, susţinând aceeaşi ipoteză. Mânios, Hartvigsen avu atunci o ieşire împotriva mea:

— Da, da, drum bun alături de ea! Dar mie mi-a spus că eşti un personaj insignifiant. Ca să ştii!

Probabil că Rosa nu mai îndrăzni să-l roage să tacă, aşa că se sculă şi intră în casă.

Am avut un moment de puternică indispoziţie şi nu m-am putut abţine să nu întreb:

— Aşa a spus?

— Un personaj bine crescut, dar insignifiant, acestea au fost cuvintele ei.

Hartvigsen voia ca lovitura să-şi facă din plin efectul; se

ridică şi el şi începu să hrănească porumbeii, deşi era deja seara târziu.

Am plecat, am trecut pe lângă pajiştea cu vacile şi am luat-o prin spatele morii îndreptându-mă spre pădure, spre lanţurile îndepărtate ale munţilor. Vanitatea mea fusese adânc lezată, buna mea creştere era, prin urmare, doar o însuşire insignifiantă în ochii stăpânei mele. Am încercat să iau lucrurile mai uşor. Da, aşa a spus baroneasa; dar asta nu înseamnă nimic, nu se prăbuşeşte cerul din cauza asta! Mă simţeam însă profund nefericit. Această bună creştere era singurul meu bun pe lumea asta. Nu eram un tânăr seducător, eram mai pirpiriu şi nu mă puteam lăuda nici cu o înfăţişare atrăgătoare, dimpotrivă, tenul meu era plin de coşuri.

Tocmai de aceea urmasem sfatul părinţilor mei, învăţând mult şi ajungând destul de departe în domeniul desenului şi al picturii. Deşi mă dădeam drept un vânător semeţ, trebuie să admit că aceste cuvinte conţineau mai multă fanfaronadă decât adevăr; eu nu eram un vânător şi un drumeţ de talia lui Munken Vendt; dar intenţionam să pornesc la drum împreună cu el şi să învăţ de la el să rămân indiferent faţă de mine însumi.

Toate astea îmi treceau prin minte în timp ce mergeam şi tot mergeam, până am început să mă simt foarte obosit. Căutasem instinctiv porţiunile cele mai dese ale pădurii, ca să mă ascund în ele şi iată-mă ajuns în dreptul unor tufişuri de salcie prin care voiam să-mi croiesc drum, târându-mă în patru labe pentru a mă odihni, în linişte, în mijlocul lor. Parcă îmi dădea ceva ghes, ba parcă Dumnezeu însuşi mă adusese aici ca să-i dau o mână de ajutor – eu, robul său nevrednic.

Târându-mă, descopăr pe jos o potecuţă îngustă, bătătorită parcă de nişte animale. La capătul ei dau de un luminiş mic, rotund, cu o baltă la mijloc; mă ridic surprins şi mă uit in jur, iar locul se uită parcă la mine. Nu mă aflasem încă niciodată într-un spaţiu atât de mic şi de rotund; aveam senzaţia că o vietate îşi are reşedinţa aici, în apă, dar că acum s-a înălţat în văzduh, luând cu ea şi acoperişul.

După ce depăşesc primul moment de surpriză, încep să mă simt bine în liniştea mormântală a acestui locşor; lumina vine de sus, ca printr-o gaură, şi nu mă poate vedea nimeni decât dacă s-ar uita de sus. Ce bine este aici! mă gândesc. Deoarece

balta este mică şi nu e adâncă, mă aşez ca să mă arăt cât mai prietenos şi blând faţă de ea. Zboară tot felul de gâze pe aici; o urmăresc cu privirile pe una care începe să danseze la oarecare distanţă, încercând apoi să se alăture dansului celorlalte. Suprafaţa bălţii este ca o pieliţă subţire, gâzele se lovesc de ea fără să se ude, gândaci de apă şi alte insecte aleargă pe ea fără să lase urme. Un păianjen mic şi harnic se odihneşte în pânza ţesută între crengi.

Uit că sunt abătut, uit că vanitatea mea a fost lezată, atât de bine este aici. Nu există nici „la dreapta“, nici „la stânga“, ci doar „de jur împrejur“; iată sălciile, iată iarba de pe jos, totul este vechi şi îngust, locşorul ăsta a dăinuit, neschimbat, de la o generaţie la alta. Aici nu mă ajunge nimic din urmă, chiar dacă stau şi pierd vremea; timpul a încetat să mai existe, singurul ţel fiind o baltă rotundă, înconjurată de sălcii dese.

Vreau să mă culc şi să dorm, dar mă surprind asupra intenţiei şi nu o duc până la capăt; păianjenul începe să se agite, simte probabil că vine ploaia. Observ în acelaşi timp că au dispărut gâzele de la suprafaţa apei, care începe să se încreţească întocmai ca mătasea moartă. Mă uit în jur şi mă cuprinde o senzaţie ciudată de nelinişte. Descopăr că pe partea cealaltă a bălţii trebuie să fi trecut cineva cu puţin timp înainte; câteva sălcii au fost tăiate, de parcă s-ar fi urmărit crearea unui loc viran, iar aşchiile sunt proaspete, au fost făcute astăzi. Sar peste baltă, solul se cutremură puţin, deşi este bătătorit, privirile îmi cad pe tăieturi şi îmi dau seama, cu o ciudată agitaţie lăuntrică, că ele au fost făcute cu o mână stângă lipsită de experienţă. Probabil că o relatare auzită de curând m-a făcut să devin atât de atent. Ridic aşchiile, le întorc pe toate feţele şi mă conving că am dreptate. De ce... de ce fuseseră tăiate sălciile? Şi de ce tăieturile acestea mistice? Rămân cu privirile aţintite asupra zidului de sălcii şi mă trec fiori; în faţa mea observ o statuie, o zeitate păgână veche.

Ah, ce mică şi sinistră este, îi lipsesc braţele de la umeri în jos, iar pe faţă are cute în loc de ochi, nas şi gură. Cele două picioare sunt sugerate printr-o adâncitură primitivă cioplită în piatră, iar labele picioarelor nu există; toată statuia este sprijinită cu pietre ca să poată sta în poziţie verticală.

În prima clipă îmi trece prin minte că pentru asta avusese

Dumnezeu nevoie de mine în această seară; ca să dobor zeitatea mică şi să o arunc în baltă; dar, când am vrut să-i dau un brânci, am simţit că mâna mea nu mai are putere, că este paralizată de o senzaţie ciudată de oboseală. Mi-am privit mâna, oare ce se întâmplase cu ea? Parcă se ofilea pielea. Cuprins de groază, mi-am ridicat ochii de la mână şi m-am uitat iar la mica zeitate de piatră; ah, îţi era ruşine de Dumnezeu să devii neputincios în faţa acestei alcătuiri! Părea să fi fost mai mare cu mult timp în urmă şi să se fi întors acum la faza copilăriei; în fond, era un nimic care stătea chircit şi sprijinit de jur împrejur de pietre. Îmi ridic cealaltă mână ca să îmbrâncesc statuia, dar şi ea îmi cade neputincioasă, se repetă acelaşi lucru, iar pielea mâinii stângi este şi ea cenuşie şi ofilită.

Sar iar peste baltă şi mă târăsc afară din stufărişul de sălcii.

De sus cad stropi mari de ploaie.

12

LA SIRILUND sosi o scrisoare de la părinţii Rosei, adică de la pastorul din parohia învecinată şi soţia sa; scrisoarea conţinea o invitaţie la nuntă. Pastorul Barford urma să-şi cunune pentru a doua oară propria fiică. Ei, înseamnă că totul era pus la punct pentru această ceremonie; auzisem deja zvonul că strigările se făcuseră în cele două biserici învecinate. Dar Hartvigsen fusese în ultima vreme foarte misterios în legătură cu nunta – întocmai ca oamenii de la ţară. Nu spusese niciun cuvânt despre ea. În fine, facă-se voia Domnului!

Vremea fiind tot ploioasă, deplasarea urma să fie făcută cu vaporaşul alb al lui Mack; dar deoarece micuţa Tonna, una dintre fiicele baronesei, nu se simţea prea bine, cele două fetiţe urmau să rămână acasă. N-am putut deci nici eu accepta invitaţia. Baroneasa se oferi, foarte amabilă, să rămână ea acasă, ca să pot merge eu; dar aşa ceva nu avea niciun sens, aşa că oferta nu putea fi luată în consideraţie. Şi Martha rămânea acasă, împreună cu cele două fetiţe şi cu mine.

Nunta se celebră în linişte, fiindcă mireasa mai fusese, nu de mult, căsătorită; ah, o nuntă atât de liniştită nu corespundea câtuşi de puţin gustului mirelui; el ar fi preferat să poată invita ambele comunităţi şi să ofere apoi un ospăţ care să-i ridice

faima.

Când se întoarse acasă, Hartvigsen îmi spuse.

— M-aş fi bucurat dacă ai fi venit la nunta mea!

I-am mulţumit, dar i-am spus că îmi fusese imposibil să vin din multe motive. În primul rând, eram angajat, iar stăpâna mea făcuse şi ea parte dintre invitaţi. În al doilea rând, nu dispuneam de un frac, iar biata mea bună creştere îmi spusese că la o asemenea ocazie nu puteai îmbrăca alte haine.

Aşa am răspuns. Poate că Hartvigsen va face cunoscut şi altora acest al doilea motiv al meu; eu nu aveam nimic împotrivă. De altfel, am aflat mai târziu că Hartvigsen apăruse la nunta sa încălţat cu cizme cu carâmb şi manşete din blană de urs, pentru a le impune negustorilor de pe insulele stâncoase. Când cineva îi atrăsese atenţia că o asemenea încălţăminte este ridicolă într-o zi de vară, Hartvigsen răspunsese:

— Nu-mi pasă de ceea ce face sau nu face Mack. Dacă mi-e frig la picioare, eu încalţ cizme îmblănite. Am cizme de toate felurile.

Rosa era acum căsătorită pentru a doua oară. I-am făcut o vizită la ora douăsprezece fix şi am felicitat-o; ea îmi luă mâna şi îmi mulţumi zâmbind. Apoi turnă vin în pahare; am rămas acolo. Ea îmi povesti că laponul Gilbert se postase în uşa bisericii şi că ea se înfiorase văzându-l. În timp ce îmi povestea toate astea, iată că se întoarse acasă şi Hartvigsen. Făcea pe misteriosul şi zâmbea, dar bău şi el un pahar cu noi.

Apoi Hartvigsen scoase din buzunar un pachet cu multe sigilii – era mândru şi mulţumit şi râdea încetişor.

— Am primit aici ceva cu poşta, spuse el. A sosit cu o zi prea târziu, dar...

Deschise pachetul şi scoase din el un inel pe care i-l puse Rosei pe deget.

— Iată inelul, spuse. Nu-l arunca iarăşi.

Expresia de pe faţa Rosei se schimbă puţin.

— Nu! spuse ea liniştită, luându-l de mână şi mulţumindu-i. Inelul era puţin prea larg. Ea îl scoase, citi prenumele lui Hartvigsen gravat în interior şi şi-l puse iar pe deget.

Dar Hartvigsen nu-şi găsea liniştea din cauza restului pachetului.

— Poate că mai este vreun fleac în el, spuse.

— Dumnezeule! Ce mai poate fi? întrebă Rosa.

Hartvigsen luă pachetul, ni-l arată pe din afară, şi se uită la noi plin de mândrie:

— Puteţi citi şi voi. Inelul, inclusiv gravarea numelui şi toate celelalte, a costat numai patru taleri; aici însă este trecută valoarea de o sută şi zece taleri!

Hartvigsen voia să ne ţină cu sufletul la gură. Pornisem să mă depărtez ca să nu fiu de faţă, dar el mă rugă să rămân pe loc.

— Întoarceţi-vă! ne spuse el.

L-am auzit zdrăngănind cu ceva, apoi se îndreptă spre Rosa spunându-i solemn:

— Pofteşte. Rosa! Îţi ofer acest ceas de aur şi acest lanţ de aur!

Uluită, Rosa rămase cu ochii căscaţi; bâigui ceva, apoi se aşează. Ah, ce delicioasă era în confuzia ei şi cât de sinceră – ea roşi şi păli succesiv. Când se ridică şi îi mulţumi pentru toate, Hartvigsen răspunse, copleşit şi el de emoţie:

— Să le porţi sănătoasă!

Apoi luă ceasul înapoi ca să-l tragă şi să-l potrivească – era ca un copil şi se uita la noi chiar cu o privire de copil. Când i-am părăsit pe tinerii căsătoriţi, mi-am spus că această căsnicie începea sub auspicii bune, poate că fusese totuşi bine că Rosa venise în casa asta. Da, nu mai aveai ce spune; fericirea o găsise, în fine, pe Rosa!

Timpul trece, urmează iar zile calde şi însorite.

Nopţile sunt învăluite într-o boare roşietică, iar păsările acvatice se plimbă pe ţărm cu puii lor. Încep să mă simt însingurat; nu puteam merge zilnic la Rosa şi Hartvigsen şi nici nu-mi mai făcea prea multă plăcere să trec pe acolo. Baronesei nu-i păsa nici de muzică, nici de mine, aşa că nu mai cântam la pian decât în timpul zilei, când Mack era în birou, iar baroneasa lipsea de acasă. În rest, ieşeam şi eu la plimbare cu copiii, întocmai ca păsările acvatice cu puii lor.

Dar compania fetiţelor era uneori foarte amuzantă, de exemplu când mă găseau culcat în iarbă şi mă biruiau, aşezându-se peste mine, ca să nu mă mai pot ridica. Eu mă întorceam atunci încet pe o parte, ele se rostogoleau de pe

mine, dar săreau în sus şi îşi încordau toate forţele, ca să mă ţină la pământ; Tonna se lăsa aşa de greu, încât se îmbujora toată. Deosebit de eficient li se părea mai ales să mă prindă de nas; dar nu mă trăgeau niciodată de păr. Din când în când, mă frecau pe faţă ca să îmi îndepărteze coşurile şi mă fricţionau cu salivă şi apă de mare până când pielea mea devenea şi mai roşie decât era de obicei. Erau nişte copii foarte buni. Mai târziu însă, le veni cheful – aşa cum fac adeseori copiii – să-şi schimbe prietenul şi ele începură să-l însoţească pe Jens Barnefar când acesta îşi vedea de meseria lui, umblând din casă în casă în căutare de oase. Pentru aceste drumuri cereau totdeauna permisiunea mamei lor.

— Ah, da, lăsaţi-le să meargă, îmi spunea baroneasa; la iarnă va trebui oricum să înceapă să înveţe câte ceva!

Ea era bună cu copilele, iar acestea o iubeau foarte mult. Fetiţele puteau spune lucruri nostime, de exemplu:

— Aşteaptă puţin, mamă, vin imediat să te drăgălesc puţin, mamă!

Iar baroneasa cea zveltă, dar puternică le ridică atunci în braţe, sus de tot.

Ah, baroneasa asta, Edvarda, cât era de ciudată şi neruşinată! Dar poate că era mai dezechilibrată şi mai nefericită decât multe alte femei pe care le-am cunoscut – nu ştiu... De fapt, nu am cunoscut prea multe.

Era o seară târzie. Nu-mi găseam liniştea; am fost scurt timp în casa Rosei şi am surprins o mică neînţelegere, aproape imperceptibilă, între ea şi soţul ei. A fost foarte neplăcut. Hartvigsen nu scotea aproape niciun cuvânt, iar Rosa răspundea cu aceeaşi tăcere. Când am plecat în grabă, ea mi-a aruncat, în uşă, o privire îngândurată, neajutorată.

Cutreier iarăşi pădurea, chinuit de gânduri; mă îndrept spre lanţul de munţi şi caut vechiul loc cu balta şi mica statuetă păgână, din piatră. Mă târăsc iarăşi în patru labe pe potecuţa din stufărişul de sălcii, dar mă opresc brusc în loc, dându-mi seama că alţii mi-au luat-o înainte. Ei nu stau de vorbă, ci fac baie, în pielea goală, în mijlocul bălţii. Observ imediat că femeia este baroneasa Edvarda; pe bărbat nu-l recunosc încă, părul său are o cărare la mijloc şi îi atârnă, ud şi lung, de ambele părţi ale capului. După hainele de pe mal, văd că este laponul

Gilbert.

Cei doi fac baie, se lasă deodată în jos, el o ţine înlănţuită cu braţul. Rămân împietrit, cu ochii aţintiţi asupra lor; ei stau o clipă în poziţie verticală şi se uită unul la altul, dar ochii lor sunt lipsiţi de orice expresie; ei gâfâie şi sunt într-o stare extatică; în cele din urmă, se ajută unul pe altul să iasă din apă şi urcă pe locşorul defrişat. Laponul se opreşte, inspiră adânc, apa îi şiroieşte din păr. Baroneasa se aşază cu genunchii ridicaţi, sprijinindu-şi bărbia de un genunchi, şi se uită în jur.

Aşteaptă să vadă ce va face laponul cu ea. Acesta se aşază alături, mârâie, o prinde deodată de beregată şi o biruie. Ah, acum s-au dezlănţuit amândoi, tremură, se înlănţuie cu mâinile şi picioarele, este de nedescris ce fac; îmi vine să ţip, dar nu izbutesc sa scot niciun sunet, mica zeitate şi cu mine suntem martori, iar mie mi-a pierit graiul, întocmai ca ei.

Îmi dau seama că mă târăsc ca să ies din tufişuri şi probabil că sunt, în mod instinctiv, foarte prudent, căci dinspre baltă nu se aude nimic altceva decât un cântec slab al josniciei; acesta avea ceva decadent, ceva morbid, de parcă l-ar fi fluierat însăşi statuia de piatră. Cei doi zăceau în faţa zeităţii şi nu reuşeau să scoată decât acest fluierat.

Mergând spre casă, mă simţeam scuturat de friguri, deşi afară era cald şi bătea soarele. Cu siguranţă că, trecând prin pădure, m-au biciuit crengi şi crenguţe, dar eu nu simţeam nimic şi nu-mi mai amintesc de nimic. În schimb, ajungând în dreptul morii, l-am găsit acolo pe „Copciar“ care stătea cu muzicuţa în gură ciripind, prostind păsările şi trezindu-le din somn ca să-i răspundă. Hartvigsen dăduse, la îndemnul meu, ordin ca mâna de pe zid să fie acoperită iar cu vopsea; poate că acum „Copciarul“ îmi purta pică şi va ciripi mai departe când voi ajunge în dreptul lui.

M-am îndreptat direct spre el, vrând să-l întreb: De ce nu te culci? Dar când am ajuns lângă el, încetă să mai ciripească, îşi scoase şapca şi salută. Aşa încât mi-am reformulat întrebarea spunând:

— Eşti încă aici la ora aceasta târzie şi ciripeşti?

— Da, răspunse el.

— Nu vrei să te culci?

— Nu. Sunt de pază, moara merge.

— Dar sunt aici doi morari.

— Da, cu toate acestea...

Copleşit încă de întâmplarea din pădure mă gândesc: poate că stă de pază pentru baroneasă. Deci spun încet, ca pentru mine însumi:

— Da, da, există multe lucruri care trebuie păzite!

„Copciarul“ vede că sunt îngândurat şi i se pare că aceste cuvinte ale mele ascund ceva. El spune deodată, uitându-se de jur împrejur:

— Îmi dau seama că ştiţi.

Nu voiam să fiu complicele acestui individ, dar nu avea niciun rost să susţin că nu ştiu nimic; el arătă ceva în spatele său şi spuse:

— Sunt acolo.

— Ce sunt acolo? Pene? Ce-i asta?

M-am apropiat: „Copciarul“ veni după mine chicotind şi îmi explică; iată unde era de pază, el se plimba pe aici de trei sau chiar de patru ori pe săptămână în timpul nopţii şi usca pene pe o foaie de cort. Păi, nu era nicio ruşine în asta; şi gardianul Svend, care acum este mare corăbier, se ocupase la un moment dat de pene; cineva trebuia, oricum, să o facă. Ah, ce temerar şi destrăbălat mai era şi Mack ăsta – să facă el baie de trei, patru ori pe săptămână! Dar în primăvara asta este mai rău ca oricând, în fiecare noapte, nebunie curată! Şi se simte încă şi acum în puteri. Dumnezeu ştie când va începe omul ăsta să îmbătrânească! Poate că niciodată!

Eu ascultam aceste explicaţii, reuşind să mă concentrez într-atât ca să-l pot întreba:

— Dar cum usuci penele când plouă?

— Mă strecor noaptea în cămara unde se prepară berea. Ei, mai demult lucrurile se făceau pe faţă, după câte am auzit; gardianul Svend se plimba prin mijlocul curţii şi usca penele la soare, iar cămara îi stătea zi şi noapte la dispoziţie, oricând avea nevoie. Dar de când a venit baroneasa, bătrânul trebuie să fie mai atent, ha, ha.

„Copciarul“ simţea probabil nevoia să-mi prezinte activitatea sa într-o lumină mai favorabilă, aşa că făcu o glumă şi adăugă înainte ca eu să plec:

— După cum am spus; cineva trebuia, oricum, să o facă.

Mack însuşi este cel care m-a ales, m-a chemat la el în birou şi mi-a oferit această slujbă. El este suferind de stomac, mi-a spus, şi trebuie să facă mereu băi şi să se fricţioneze. În afară de asta, eu eram un asemenea geniu în materie de ciripit, încât puteam să mă plimb noaptea pe aici, printre păsări, şi să trec drept un individ ciudat, în caz că ar da cineva de mine. Ha, trebuie să ai un cap bun, un cap formidabil ca să născoceşti aşa ceva. Şi apoi, băile astea! În prezent sunt la rând Ellen, cea care este căsătorită cu gardianul Svend, şi copila Petrine; ele îl fricţionează.

Când am ajuns la Sirilund, l-am găsit pe Ole Menneske certându-se cu „Bustul“ din cauza lui Brahmaputra, propria sa soţie. Iar fluşturatica asta de Brahmaputra – acum iarăşi! Ea era peste tot, se furişa de-a lungul pereţilor şi o făcea pe mironosiţa, indiferent când şi unde era surprinsă.

— Nu vă e ruşine! o auzii spunându-le celor doi bărbaţi când mă zări venind.

Ole Menneske nu vedea şi nu auzea nimic, el scuipa şi alerga de colo-colo; în schimb, „Bustul“ se sprijinea de peretele bucătăriei ca să-şi apere spatele. Stătea înfipt pe cele două picioare scurte, parcă ar fi fost susţinut de doi stâlpi; dar partea superioară a trupului era puternică şi masivă, ca la un monstru. Era o noapte plină de nebunie!

În dimineaţa următoare, baroneasa era blândă şi prietenoasă; ea se învârtea palidă de nesomn, epuizată, dornică de odihnă. Îi era de-a dreptul teamă să nu jignească pe cineva; avea iarăşi expresia de neputinţă şi timiditate când spunea ceva prea repede şi prea trivial.

13

ATÂT BARONEASA, cât şi Mack îşi amintiră de ziua mea de naştere, făcându-mi o serie de cadouri frumoase; probabil că aflaseră data de la copiii care mă întrebaseră odată când mă născusem şi pe care nu-i putusem minţi. Nu mi-a făcut mare plăcere să văd că aniversarea mea este luată în seamă; la prânz s-a servit chiar vin, iar Mack mi-a adresat câteva cuvinte părinteşti, având în vedere că mă aflam printre străini. De la fetiţe am primit pietricele şi scoici frumoase culese de pe plajă,

iar Alina desenase pentru mine, pe capacul unei cutii mari, un peisaj citadin minunat. Am atârnat acest desen pe peretele camerei mele, făcându-i astfel o bucurie. Micuţa Tonna mă numi, pe o foaie de hârtie, fratele ei mai mare, dar aceste cuvinte le scrisese mama ei pentru ea.

Vara se apropie de sfârşit, pădurea se îmbracă în nuanţe galbene şi roşii, iar cerul este albicios şi pare foarte sus. Peştele s-a uscat, ambarcaţiile aşteaptă un vânt prielnic.

— De-aş fi ştiut când este ziua ta de naştere, nu aş fi uitat-o, îmi spune Hartvigsen în maniera sa binevoitoare şi nostimă. Pofteşte la noi şi stai puţin cu noi.

Îl însoţesc cu multă plăcere, bucurându-mă că Hartvigsen nu mai are reticenţe faţă de mine. O găsim pe Rosa în casă, iar Hartvigsen o roagă să aducă vin şi prăjituri:

— Ştiu că o faci cu mare plăcere, spuse el glumind; studentul este un om instruit, pe când eu nu sunt.

Rosa nu răspunde, dar pare chinuită.

În timp ce suntem serviţi cu vin şi prăjituri, Hartvigsen vorbeşte, bine dispus, mai departe, întrebând de multe ori: Tu ce părere ai, Rosa? Tu ce zici de asta, Rosa? La care Rosa răspunde destul de indiferentă: Da, sau: Ce părere să am eu despre asta? subapreciindu-se, de parcă părerea ei nu ar avea nicio importanţă. Hartvigsen spune deodată foarte serios:

— Da, da, ştiu de ce eşti atât de prost dispusă. Dar să nu-ţi pese de asta!

Rosa tace, aplecându-se uşor.

— Am văzut-o pe micuţa Martha la Sirilund, spun eu.

Niciun răspuns.

— Ce mulţi porumbei s-au adunat aici din vară! observ eu iarăşi, uitându-mă pe fereastră.

— Să nu-ţi pese de asta, repet! spune Hartvigsen răstit, uitându-se la Rosa cu sprâncenele ridicate.

Ea se ridică de pe scaun şi se duce la sobă, unde se opreşte puţin în loc, apoi se aşază acolo, jucându-se cu uşiţele sobei şi studiind figurile de pe ele.

Cineva bate la uşă. Hartvigsen se ridică şi iese din cameră. Afară o aud pe baroneasă dând bună ziua.

— Să cânt puţin la pian? întreb eu, simţindu-mă foarte stânjenit

— Da, vă mulţumesc.

În timp ce mă îndrept spre pian o văd, printr-o altă fereastră, pe baroneasă plecând însoţită de Hartvigsen.

Cânt la pian tot ce îmi trece prin minte, mă simt atât de prost şi de multe ori fac greşeli. Când termin, Rosa spune:

— Am putea ieşi cu barca la pescuit, dacă vreţi.

M-am uitat la ea. Dacă voia să iasă cu mine la pescuit, însemna că avea acum mai mult curaj decât cu câtva timp în urmă, trebuie să se fi întâmplat şi cu ea ceva, poate că începuse să manifeste o atitudine de sfidare. Rosa se pregăti de plecare; am coborât la hambar şi am luat undiţe, saule lungi, pentru apă adâncă, şi cârlige, apoi am ieşit cu barca. Pe drum mă gândeam: oare ce se întâmplase sub ochii mei? Oare fusesem invitat în casa Rosei numai pentru ca să rămân cu ea atunci când Hartvigsen trebuia să plece împreună cu baroneasa?

Apa este nemişcată, golful străluceşte ca oglinda. Încerc să povestesc ceva despre un personaj vorbăreţ şi foarte vesel. Acesta fusese marinar şi naufragiase în timpul unui uragan, dar nu se înecase; în jurul lui pluteau grămezi de păsări moarte, el însă nu se înecase.

Dar râzi odată! mă gândeam în sinea mea; se pare însă că Rosa nu avea deloc chef de râs. Am râs atunci eu însumi de acest marinar, în speranţa că se va molipsi şi ea de veselia mea.

I-am atras atenţia asupra undiţei de cositor care strălucea în bătaia soarelui.

— Când o las în jos, pare o lumânare care se stinge în contact cu apa, am spus.

— Da, se limită Rosa să răspundă.

Ce abătută era! Mă uit la rochia ei – poartă o rochie frumoasă dintr-o stofă simplă, trainică; o purtase şi în primăvară, înainte de a se fi căsătorit. Pe bancheta bărcii şi-a pus jacheta; nici ea nu este nouă, dar e bine întreţinută; nasturii sunt pe partea dreaptă, iar butonierele pe stânga, înseamnă că jacheta fusese întoarsă pe partea cealaltă, mă gândesc eu, dar e frumos lucrată, deci s-a străduit să o facă bine. Ochii ei sunt mari, privirile îngândurate; când mă priveşte, am senzaţia că un val uriaş se îndreaptă spre mine.

— Părinţii dumneavoastră trăiesc încă? întreabă ea.

— Da.

— Aveţi surori?

— Da.

— N-am un frate! După o pauză ea adaugă, zâmbind uşor: Ba da, îl am pe tata!

— Tatăl dumneavoastră este un bărbat deosebit de frumos!

— Da, frumos şi fericit! Ea zâmbeşte iarăşi uşor şi apoi spune: Doar eu i-am pricinuit toată viaţa numai supărări.

Suprafaţa apei începe să se încreţească, soarele nu mai e cald. Rosa îşi pune jacheta şi se aşază iar la saulă, în timp ce eu manevrez undiţa. Am prins câţiva peşti, dar mici, deci insuficienţi pentru o masă; trebuie să mai rezistăm un timp. Rosa pare foarte răbdătoare. Încerc să aflu dacă vrea să tragă de timp, ca să amâne întoarcerea acasă, şi îi spun:

— Inelul este cam larg, băgaţi de seamă să nu alunece de pe deget.

Ah, avea acum ocazia să dea un răspuns indiferent, cum ar fi: Las' să alunece! Dar ea tresări imediat, faţa ei se crispă şi luă saula în mâna stângă.

O oră mai târziu aveam suficient peşte pentru o masă şi ne întoarserăm la ţărm.

Hartvigsen revenise între timp acasă; el îi spuse Rosei cu un ton blajin, dar puţin batjocoritor:

— Ei, începi acum să te ocupi de bucătărie? Dar poate că nu avem nimic, nu ştiu...

— Păi, nu am fost harnici? întreb eu.

— Nu mă pot plânge. Vreau să vă ajut la prepararea peştelui; rămâi aici, sa cinezi cu noi.

Am rămas. Nu se mai întâmplă nimic deosebit, dar tonul nu era foarte cordial, aşa că nu m-am simţit prea bine în decursul întregii seri. Hartvigsen îşi făcu de lucru în dreapta şi în stânga şi ne lăsă singuri; el se întreţinu multă vreme cu un om de pe drum, apoi le presără porumbeilor din curte o măsură de mazăre, deşi aceştia se culcaseră deja. Am dedus din toate astea că nu mai era atât de gelos pe mine; nu aveam nimic împotrivă, dar Rosa nu părea să acorde importanţă acestui fapt. Ea umbla de colo-colo prin cameră, aranjând una şi alta, apoi închise, dusă pe gânduri, capacul pianului. Deci nu intenţiona

să mă roage să mai cânt ceva în seara aceasta, mi-am spus. Aşa şi era.

Prin urmare, am rezistat vorbind despre tot felul de lucruri indiferente, deşi inima îmi sângera. Când Hartvigsen reveni în cameră, m-am ridicat şi mi-am luat rămas-bun.

În drum spre casă, am decis să mă grăbesc şi să termin tabloul cu interiorul camerei lui Mack. Iar dacă paharul cu vin roşu al Rosei îmi va reuşi bine, îi voi dărui ei tabloul. Hartvigsen îmi spusese mai demult că ambarcaţiile urmau să aducă de la Bergen o mulţime de şipci pentru rame.

Într-o după-amiază, în timp ce lucram la acest tablou, intră la mine baroneasa şi mă surprinse cu o discuţie în care ataca tema religioasă. Cât era de sfâşiată lăuntric şi nefericită! Ea se prinse cu mâna de piept – aşa că i se desfăcură mai multe copci – de parcă ar fi vrut să-şi smulgă afară inima, şi spuse:

— Aici, pe pământ, nu găseşti nicăieri pace. Dar poate că dumneavoastră aveţi parte de ea?

— Eu? Ah, nu!

— Nu? Atunci poate că ar fi bine să mergeţi puţin să vânaţi, în curând se deschide sezonul de vânătoare. Ar trebui să trageţi cu arma prin pădure. V-ar înviora.

Mi-am spus: dar nu este vorba despre mine şi pacea mea sufletească; oare ar ieşi să audă împuşcăturile care vin din pădure, gândindu-se cum trăgea odinioară Glahn cu puşca?

— Intenţionez să merg la vânătoare pe ger uscat, am spus.

Ea se ridică, se învârti puţin prin cameră, se uită pe fereastră, se trânti iar pe scaun şi rosti câteva cuvinte de laudă la adresa tabloului meu. Dar gândurile îi rătăceau în altă parte. Mă uitam la ea cu milă; deşi nu ocupa un loc deosebit în inima mea, îi doream tot binele – era ceva atât de trist şi dezechilibrat în persoana ei.

— Nu că aş vrea să vorbesc despre lucruri superioare, spuse ea, dar nu mai înţeleg nimic! Şi de ce să mă tot îndepărtez, pas cu pas! M-am jucat pe aici în copilărie, mi-am lipit obrazul de ierburi ca să fiu bună cu ele. Da. Şi, în fond, nu a trecut foarte mult timp de atunci, cred eu, nu au trecut generaţii. Dar ce s-a ales de firele de iarbă şi de cărări, şi de toate celelalte? Cutreier locurile astea şi le văd acum cu alţi ochi; ce s-a ales deci de mine? Copilul de odinioară a plecat, desigur. Dar aici mai sunt

oameni care au rămas aceiaşi. Jens Barnefar a rămas în sinea lui neschimbat, laponul Gilbert a rămas neschimbat. Eu însă am evoluat, am devenit alt om. Sunt atât de rea, încât ar trebui să râd de mine însămi, dacă mi-ar trece prin minte să-mi mai lipesc obrazul de un fir de iarbă. În schimb, Jens Barnefar şi laponul Gilbert şi-au păstrat obiceiurile puerile, pe care le cultivă cu sentimente neschimbate. Dacă l-aş fi luat pe cel pe care l-am iubit şi aş fi rămas aici, continuând să străbat pădurile şi cărările, poate că nu mi-aş fi pierdut liniştea sufletească – dumneavoastră ce părere aveţi? Probabil că viaţa a fost aceea care m-a împins spre ceva ostil mie; dar de ce a procedat viaţa aşa? Alternativa pe care am abandonat-o a fost mai puţin bună decât cea pentru care am optat; am ajuns într-o casă civilizată şi bogată, acolo nu exista nici iarbă, nici poteci, am învăţat tot felul de lucruri, am învăţat să vorbesc mai corect – ah, doctorul acela şchiop care lucra odinioară aici nu m-ar mai recunoaşte acum! Dar după aceea? A existat la un moment dat cineva care făcea tot atâtea greşeli ca mine când vorbea, dar sufletul meu vibra de bucurie când îl auzeam. Când făcea ceva ce nu se cuvenea sau se încurca şi nu reuşea să se exprime, simţeam că este bine aşa, că este foarte bine – continuă, încurcă-te tot mai rău, ah! Însemna că el nu era mai priceput ca mine şi nu aparţinea altei lumi; cunoşteam amândoi iarba şi o duzină de oameni, iar aceştia ne cunoşteau pe noi; ne recunoşteam urmele lăsate de noi pe poteci şi în iarbă şi ne aruncam pe ele sărutându-le. O împuşcătură acolo sus, pe o înălţime, o trombă de fum se înalţă deasupra vârfurilor copacilor. Esop latră de bucurie undeva, departe, îl aud scâncind – şi ce fac? Îmi trec mâna peste frunze, mângâi o tufă de ienupăr şi îmi sărut mâna care a făcut acest gest. Iubitule! şoptesc, în timp ce în mine răsună cântec de viori. Îmi dezvelesc sânii şi îi ofer lui, ca să-i mulţumesc pentru împuşcătura slobozită în cinstea mea. Viaţa mea îi aparţine lui, de emoţie nu mai văd nimic în faţa mea, poteca se mişcă sub mine, cad la pământ. Mă ridic şi merg în întâmpinarea lui în clipa în care intuiesc că el va veni şi simt efluviile emanate de el. El nu spune nimic; şi ce să spună? Dar eu ştiu că există un piept la care mă pot odihni, sprijinindu-mă de el ca de un imperiu al binelui şi mă contopesc cu respiraţia sa de

sălbăticiune.

Baroneasa îşi întrerupe o clipă tirada exaltată. Am încetat să mai pictez, soarele trecuse deja de paharul Rosei.

— Puneţi punct pentru astăzi şi veniţi cu mine! spune baroneasa.

Îmi strâng lucrurile şi o însoţesc. Ea pare atât de amărâtă şi de neputincioasă; încerc să o remontez cu mici atenţii. Îmi amintesc că în timpul acestei plimbări se liniştise puţin după ce spusese:

— Ah, Doamne, ce dură este viaţa, unul îl devorează pe celălalt! Îi tăiem gâtul unei găini şi o mâncăm, facem uz de forţă contra unui purcel, îl omorâm şi îl mâncăm. Călcăm în picioare florile de pe pajişte. Îi facem pe copii să plângă, ei se uită la noi şi plâng. Ah, mi se întoarce stomacul de greaţă în faţa vieţii!

— Şi totuşi poate că este mai bine să trăieşti decât să mori.

— Da, poate că este mai bine să trăieşti decât să mori, nu ştiu. Este ceva în asta – poate că e mai bine să trăieşti decât să mori.

14

ÎNAINTE DE plecarea ambarcaţiilor am făcut, într-o seară, cunoştinţă cu gardianul Svend, cel care este căsătorit cu subreta Ellen. Camaradul şi colegul său, Ole Menneske, se hotărâse să-şi ia şi soţia pe *Funtus*, ca bucătăreasă; în felul acesta putea să o ţină mai bine sub control pe draga sa Brahmaputra. În schimb, soţia gardianului Svend nu voia să-şi însoţească soţul, pretextând că fiul ei era prea mic ca să-l poată lua cu ea pe vas.

Gardianul Svend fusese la un moment dat ros de îndoieli în privinţa soţiei sale. Se spune că într-o seară de Crăciun voise să o ucidă cu un cuţit lung; acum o lăsa, foarte liniştit, la Sirilund, în timp ce el pleca cu vasul pentru câteva luni. Hartvigsen spunea că Svend devenise „împietrit“, dar voia, desigur, să spună „insensibil“. Am văzut-o adeseori pe Ellen lipindu-se, cu o tandră infidelitate, de soţul ei, dar acestea erau doar tertipuri care nu-l mai impresionau pe Svend. Ea obişnuia să se întoarcă noaptea târziu de la băile lui Mack şi, dacă ne întâlnea pe drum,

ne privea
cu ochi lascivi şi obosiţi şi îşi continua drumul. Nu se ruşina deloc, toată lumea ştia de vizitele ei în casa lui Mack; gardianul Svend se limita să-şi ridice indiferent privirile, trăgând mai departe din pipă. Poate că îndurase multe până ajunsese la acest echilibru; la un moment dat, voise să bage cuţitul în ea, dar trecuse multă vreme de atunci, asta se întâmplase la început, nu acum! De ce să ajungă, din propria-i vină, la închisoare? Fireşte, era posibil să comiţi o crimă din dragoste, dar mai exista şi o altă posibilitate; să devii insensibil şi să respecţi în continuare legea, rămânând virtuos. Ambele alternative aveau avantaje, fiecare în felul ei.

În timp ce stăteam de vorbă cu gardianul Svend despre călătoria pe care urma să o facă şi despre alte lucruri, Hartvigsen ieşi din biroul lui Mack. El ne făcu de departe un semn, arătând cu mâna spre spate şi ne spuse:

— Am câştigat acum o sumă frumuşică de bani acolo, înăuntru.

— Să vă fie de bine! spuse gardianul Svend. Cei doi rămăseseră buni prieteni.

Hartvigsen continuă:

— Da, ce-i drept, de la propriul meu asociat, dar asta nu înseamnă că banii n-ar fi la fel de buni. Am încheiat un contract.

Am aflat că Hartvigsen luase asupra sa asigurarea ambarcaţiilor şi a încărcăturii lor pentru călătoria la Bergen. Isteţul de Mack fusese prevăzător în toţi aceşti ani, încheind contracte de asigurare serioase, dar nu se întâmplase niciodată nicio nenorocire; iată de ce Hartvigsen intervenise acum, nefiind de acord cu această cheltuială mare şi inutilă. Ca negustor precaut, Mack nu găsise nicio soluţie.

— Singura posibilitate ar fi să preiei tu în particular asigurarea, Hartvigsen, spusese el.

Trufia lui Hartvigsen luă acum proporţii uriaşe, el se simţea fără pereche în sinea lui şi în faţa lui Mack. Dispunea de putere, nu trebuia să spună decât un singur cuvânt. Şi el rosti cuvântul.

Asta se întâmplase în timpul verii. Înţelegerea rămăsese valabilă, astăzi redactaseră documentul; urma să fie dat citirii la Ting-ul din toamnă.

— Aştept acum de la tine, gardiane Svend, să-ţi duci vasul

nou teafăr şi nevătămat până la Bergen şi înapoi, îi spuse Hartvigsen cu un ton solemn.

Gardianul Svend răspunse:

— Voi încerca. Voi face tot ce îmi stă în putinţă.

Hartvigsen continuă:

— Şi acelaşi lucru îl aştept şi de la Ole Menneske, care conduce galera. Fireşte, el va avea şi o femeie la bord; dar nu sunt atât de ageamiu, încât să acord acestui amănunt o importanţă deosebită.

În această clipă, Mack părăsi biroul. El ne făcu un semn cu capul, iar gardianul Svend şi cu mine îl salutarăm, scoţându-ne pălăria.

— Noapte bună, răspunse Hartvigsen cu o indiferenţă intenţionată, ca să ne arate că el îşi poate permite să-l trateze pe Mack altfel decât noi.

Puţin mai târziu, Ellen traversă curtea. Probabil că îl văzuse pe Mack părăsind biroul şi aşteptase momentul potrivit. Hartvigsen şi gardianul Svend se uitară unul la altul. Dar Hartvigsen era un om important, îşi asigurase şi el ambarcaţiile, iar acum voia să se amestece şi în treburile altora, aşa că făcu remarca:

— Probabil că acum se bagă iar în apă călduţă; dracu’ să-l mai înţeleagă pe asociatul meu!

— Aşa este, spuse gardianul Svend, trăgând de zor din pipă.

— Dar vreau să-ţi spun ceva, gardiane Svend: ar trebui să socoţi că soţia ta este prea bună ca să-l tot frece pe spinare.

— Ce? Ah, las’ să facă aşa cum crede ea de cuviinţă, răspunse gardianul Svend, scuturându-şi pipa.

— Da, da, admise şi Hartvigsen, care îl compătimea pe corăbierul său. Dar ea pleacă de lângă copil. Ei bine, poate că este doar o mică manifestare de dragoste faţa de aproapele nostru... nu ştiu.

Mie Hartvigsen îmi spuse însă când pornirăm amândoi spre casa lui:

— Trebuie să încerc să stau puţin de vorbă cu asociatul meu. Sunt singurul care poate să o facă. Îşi ţine una sau două femei pe lângă el în timp ce face baie şi să nu crezi că ele îl fricţionează chiar aşa de zdravăn pe spate. Nu, el este nebun de tot, pune mâna, nu glumă. Nici nu mai vreau să aud despre

asta.

Trecuse iarăşi multă vreme de când nu o mai văzusem pe Rosa şi mă bucuram că o găsesc sănătoasă şi bine dispusă. Ca de obicei în ultima vreme, Hartvigsen părăsi şi de data aceasta camera, lăsându-ne singuri: Rosa vorbea cu mai multă vioiciune, părând mai liniştită.

— Da, mulţumesc, zilele trec una după alta, spuse ea. Dar dumneavoastră vă simţiţi bine la Sirilund? A trecut deja mult timp de când nu am mai fost pe acolo. Edvarda ce mai face?

— Este cea mai bună stăpână pe care mi-aş fi putut-o imagina. Iar copiii sunt încântători.

— Aţi crescut foarte mult în vara aceasta, îmi spuse ea.

Auzind că am crescut, m-am bucurat, fiind mândru şi simţind că roşesc; m-am uitat spre fereastră.

— Cum se supraveghează unul pe altul cei doi porumbei, spun eu.

— Porumbeii? Sunt încă afară?

Hartvigsen le dădea de mâncare. Cei doi porumbei se înghesuiau unul în altul, uguiau şi cârâiau ca nişte morişti.

Rosa veni la fereastră şi se uită afară. Stătea foarte aproape de mine, emanând o feminitate caldă şi delicată; ea se aplecă liniştită, încă puţin, ca să vadă partea laterală a curţii şi se sprijini de fereastră; mâna ei era mare şi frumoasă. Am avut impresia că nu se uită tot timpul pe fereastră, ci că privirile ei alunecă şi de-a lungul capului şi cefei mele, iar apoi de la gât în jos; îi simţeam respiraţia. Poate că ar fi trebuit să mă dau la o parte ca să-i fac loc, dar era atât de plăcut să stau aşa.

— Sunt geloşi unul pe altul, am spus eu, referindu-mă la porumbei. Şi ce am mai spus? Poate că n-am mai spus nimic, dar ecoul vorbelor mele îmi dăinuia în urechi, de parcă aş fi ţinut un discurs mai lung.

Rosa îşi îndreptă spatele, revenindu-şi din poziţia aplecată, ca şi când ar fi desprins o barcă de ţărm; o clipă lungă şi minunată ea se uită în ochii mei; probabil că vorbisem cu o voce tremurătoare şi mă trădasem.

— Da, poate că gelozia este bună, spuse ea cu blândeţe, este şi ea un apanaj al iubirii, nu ştiu.

— Da, desigur.

— Dar iubirea nu se poate baza numai pe gelozie, nu pentru

mult timp.

— Nu.

Cuvintele ei trezeau în mine o bucurie nebună; gelozia o dusese la căsătoria cu bărbatul din această casă, dar ea nu-l mai iubea; pe mine mă văzuse într-o lumină nouă în seara asta, crescusem, mă făcusem mare, ceafa şi gâtul meu nu-i displăceau, îi simţisem respiraţia în părul meu.

Am bâiguit:

— Vreau doar... sunteţi atât de ciudată astăzi. Dumnezeule, n-am mai văzut niciodată o fiinţă ca dumneavoastră, sunteţi singura care... nu, dar cred că sunteţi cea mai frumoasă femeie din lume. Da. Şi aş vrea doar să vă mulţumesc.

— Dar ce s-a întâmplat cu dumneavoastră? întrebă ea, zâmbind cu îngăduinţă şi roşind în acelaşi timp. Sper că nu sunteţi îndrăgostit de mine? Nu, nici vorbă de aşa ceva. Sunteţi atât de tânăr. Nu, dar ce doriţi?

Mă ridicasem întinzând mâna înainte, nu îndrăzneam să plec. Auzind ultima ei întrebare scurtă şi tăioasă, am căzut înapoi, pe scaun.

— Liniştiţi-vă! am auzit-o spunând.

Ea se uita din când în când la mine, părând să se întrebe cum ar putea să mă liniştească. Deoarece începuse să-i fie frică, am vrut s-o liniştesc eu; am început să vorbesc despre sora mea, despre faptul că Rosa se poartă, în seara asta, ca o soră, că este atât de plăcut să fii în compania ei. În parte inventam toate astea, de fapt nu aveam o soră mai mare decât mine, ci doar una mai mică. Nici Rosa nu părea să-mi dea crezare, ea era mai în vârstă decât mine şi îşi dădea cu siguranţă seama ce se petrece cu mine.

— Aş vrea să vă mulţumesc că îmi permiteţi să vin pe aici, i-am spus.

Şi deoarece îşi redobândise siguranţa, ea zâmbi iarăşi şi răspunse:

— Sunteţi atât de departe de familie!

Ea făcu doi, trei paşi spre mine, îşi aplecă uşor capul într-o parte şi se uită la mine continuând să-mi vorbească:

— Ei, v-aţi mai liniştit? Da, dragul meu, veniţi, veniţi în fiecare zi. Vreţi să cântaţi puţin la pian? Nu? Dar poate că ar trebui sa plecaţi acum.

— Ah, nu!

— Ba da, mergeţi acasă, culcaţi-vă şi liniştiţi-vă. Nu credeţi?

Îi iau mâna şi o sărut apăsat şi lung.

— Nu ne nenorociţi pe amândoi! o aud spunând.

Mă regăsesc pe scaun, pe coridor se aud paşi. Hartvigsen intră în cameră.

— Nu vrei să ne cânţi puţin? mă întrebă el.

— Este prea târziu. Nu, mulţumesc, este aproape noapte.

— Dar e şi mâine o zi! spuse Rosa.

Era atât de blândă şi minunată; ea şi cu Hartvigsen mă însoţiră până afară şi îmi dădură mâna.

Contrar obiceiului, Hartvigsen se arătă foarte grijuliu cu soţia sa, spunându-i:

— Nu mai e cald ca vara, Rosa, pune-ţi un şal pe umeri.

— Nu-mi este frig, răspunse ea.

— Ei, poate că n-ai un şal, continuă Hartvigsen. Dar cred că ai putea să-ţi cumperi unul de la prăvălie, în contul lui Hartwich! Şi se uită la mine râzând.

Mergând spre casă mi-am întors de mai multe ori capul, uitându-mă înapoi. Încercam să mă consolez cu gândul că Rosa se simţea, poate, puţin părăsită după plecarea mea.

Am ajuns la Sirilund. Mack stătea la fereastra sa de la etajul întâi, în cămaşă de noapte, şi vorbea cu Ole Menneske, care era jos în curte. Deci Mack nu s-a culcat după baie, este remontat şi alert şi are capul clar.

— Ai putea să pleci deja în noaptea asta, îi spuse el lui Ole Menneske. Voiam doar să-ţi mai spun următoarele: La întoarcere, să intri pe cealaltă parte a farului, în golful exterior. Galera nu va pleca în iarna asta pe insulele Lofoten, trebuie scoasă de la apă şi reparată până la primăvară.

15

A TRECUT şi ziua de 27 iunie. Ambarcaţiile au plecat spre sud, încărcate cu peşte uscat, stâncile unde au fost uscaţi peştii au rămas pustii. Pădurea începe să-şi piardă frunzişul.

Viaţa s-a mai liniştit la Sirilund. Gardianul Svend şi Ole Menneske au plecat însoţiţi de câţiva oameni, iar Brahmaputra, cauza multor agitaţii mai comice sau mai periculoase în rândul

bărbaţilor, a plecat şi ea. Ah, dar au mai rămas o mulţime de oameni aici: muncitorii portuari, vânzătorii, argaţii, fierarul, brutarul, dulgherul, doi morari, toate femeile. „Copciarul“, „Bustul“, Jens Barnefar, nevoiaşul Fredrik Mensa care zace la pat, mănâncă şi nu mai vrea să moară.

Nu, lui Fredrik Mensa nu îi sunase încă ceasul izbăvirii. El zăcea deja de un an la pat, dând tot mai mult în mintea copiilor. Mânca zdravăn, nu slăbea din puteri, dar facultăţile sale mintale erau uzate de vârstă; dacă îl întrebai ceva, el răspundea: Bobo! Şi, în rest, zăcea tot timpul în pat, agitându-şi mâinile prin aer şi scoţând sunete dezarticulate. Devenea tot mai bătrân de la o zi la alta, dar se trezea în fiecare dimineaţă la fel de sănătos, sfidând moartea. Pentru „Copciar“, care împărţea acum cu el camera, devenise o mare povară.

Între „Copciar“ şi „Bust“ se născuse o prietenie ridicolă, amândoi îi duceau dorul Brahmaputrei şi i-ar fi scris bucuros la Bergen, dacă nu le-ar fi fost frică de Ole Menneske. „Bustul“ cel disproporţionat străbate, greoi şi clătinându-se, curtea; el cară din hambar lemnele de foc pentru toate sobele din casă, iar cantităţile cărate sunt uriaşe. Dar mersul său este lent, iar bocănitul paşilor săi se aude de departe când se apropie sprijinindu-şi trupul pe picioarele lui ca doi stâlpi. Stiva de lemne cât un munte, pe care o poartă pe spate într-un coş, nu înseamnă nimic pentru acest uriaş; el este în stare să stea ore întregi la palavre cu cineva, având această povară în spinare; dar când porneşte mai departe, este precaut ca un copil. Depune lemnele în faţa uşii de la bucătărie, apoi le duce, în cantităţi mai mici, în casă. Îi este probabil teamă că, în caz contrar, s-ar prăbuşi scările sub el.

Prietenia dintre „Bust“ şi „Copciar“ este ridicolă, fiindcă adesea „Copciarul“ îşi bate joc de „Bust“, făcându-i tot felul de farse. Vicleanul de „Copciar“ are însă grijă să se afle la o distanţă respectabilă de ciclop şi îşi face jocul de acolo, împroşcându-l cu vorbe de ocară şi cu porecle. Acum i-a mai venit şi ideea să ciripească în mod special pentru „Bust“. El aşteaptă mai întâi ca uriaşul să părăsească hambarul şi apoi îi dă drumul, ciripind în tact cu paşii „Bustului“. Când „Bustul“ bocăne prin curte, „Copciarul“ merge în urma lui şi-i ţine isonul ciripind din răsputeri. „Bustul“ îşi continuă un timp, răbdător,

drumul, apoi însă schimbă pasul şi iese din ritm; dar ciripitul pătrunzător se adaptează imediat, iar „Bustul“ merge iarăşi în tact. Mântuirea vine abia când el ajunge la uşa bucătăriei. De acolo, „Bustul“ îşi întoarce capul şi se uită în urma sa cu priviri care ar putea ucide, în schimb seara redevine îngăduitor, ca de obicei.

Hartvigsen avea tot felul de idei ciudate; într-o zi mă întrebă, în prăvălie, dacă îi pot spune care este drumul cel mai scurt spre Ierusalim.

În prăvălie erau câţiva clienţi care îşi făceau cumpărăturile, iar la bufet laponul Gilbert se cinstea cu unul sau două sferturi de rachiu. Am crezut că Hartvigsen pune această întrebare ca să se grozăvească, să demonstreze vânzătorilor şi străinilor că pentru el nimic nu era irealizabil, că ar putea întreprinde până şi o călătorie la Ierusalim. De aceea nici nu i-am dat un răspuns serios, spunând doar:

— Ho-ho, chiar până la Ierusalim? Este un drum lung!

— Da. Dar este posibil să ajungi până acolo?

— Desigur.

— Nu cunoşti drumul?

— Ah, nu.

— Nu l-ai putea întreba, pentru mine, pe paznicul farului? Ştii, nu ne prea simpatizăm.

— Dacă vreţi într-adevăr să aflaţi, îl voi întreba pe paznicul farului.

— Da, aş vrea să aflu.

Vânzătorii, laponul Gilbert şi cumpărătorii tăceau uimiţi; observând acest lucru, Hartvigsen luă o mină solemnă şi spuse:

— Este ceva ce mă frământă încă din copilărie: să ajung odată în această renumită ţară iudaică.

Laponul Gilbert clătină din cap; Hartvigsen a devenit atotputernic, el poate face acum tot ce doreşte.

— Până ajungi acolo trebuie să treci prin multe ţări, spuse el; şi oare marea şi lumina zilei şi oamenii sunt tot aşa ca aici? Să mă ferească Dumnezeu!

După care laponul Gilbert, despre care se spunea că răspândeşte toate noutăţile, se grăbi să-şi golească paharul şi se pregăti să plece.

În această clipă intră baroneasa în prăvălie.

M-am uitat, foarte atent, la ea şi la lapon. Pe faţa ei nu apăru nici cea mai vagă expresie care s-o trădeze. Îi aruncă laponului o privire indiferentă şi fixă – pentru ea era doar un străin. Ah, dispunea şi ea de forţa ciudată a tatălui ei de a-i ţine pe toţi în frâu atunci când voia. Trecu pe lângă noi ca o regină, se duse în spatele tejghelei şi intră în biroul lui Mack.

Laponul Gilbert salută:

— Rămâneţi în pace! şi părăsi prăvălia.

I-am spus lui Hartvigsen ceea ce îmi trecuse, la repezeală, prin minte: el ar putea traversa Europa până la Constantinopol, iar de acolo să se îmbarce pe un vapor până într-o localitate din Asia Mică. Dar aceasta ar necesita cunoştinţe de limbi străine şi ar dura foarte mult.

Nu-mi dădeam prea bine seama din ce cauză nu aveam nimic împotrivă ca Hartvigsen să întreprindă călătoria asta lungă. Am început să mă bucur şi am spus:

— Îi voi cere informaţii precise paznicului farului.

— Şi întreabă-l, mai ales, care este cea mai uşoară rută, spuse Hartvigsen. Căci suntem doi, un bărbat şi o femeie.

Mi s-a tăiat respiraţia; înţelesesem în clipa aceea dintr-odată din ce cauză mă bucurasem să-l ştiu plecat.

Acum situaţia se schimba; dacă urma să plece şi Rosa, nu mă mai bucuram deloc.

— Este o călătorie foarte periculoasă, am spus. Mă voi mai gândi, dar nu îndrăznesc să-l întreb pe paznicul farului. Nu, nu pot să-l întreb.

Hartvigsen se uită la mine mirat. Baroneasa ieşi din birou, iar Hartvigsen o opri şi îi spuse că eu refuzam să-l întreb pe paznicul farului care este drumul spre Ierusalim. Ea păru uşor enervată de vorbăria lui Hartvigsen, însă spuse zâmbind:

— Aşa. Da, da. Dar de ce? Este ciudat. Vă temeţi cumva că domnul Hartwich şi cu mine ne-am putea prăpădi în această călătorie?

Şi iarăşi mi s-a tăiat respiraţia şi m-am simţit cuprins de bucurie. Ah, nu îmi era deloc ruşine, dragostea mă deruta – dragostea este atât de necruţătoare!

— Da, am bâiguit, este o călătorie periculoasă. Dar... bineînţeles... nu este imposibilă, dimpotrivă. Bine, deoarece doriţi amândoi, voi vorbi cu paznicul farului, îl voi căuta chiar

astăzi. Zău că da.

Baroneasa nu voia să acorde atâta importanţă problemei, aşa că îmi spuse râzând încet:

— Ei, chiar aşa mare grabă nu este!

Eu însă m-am grăbit, nu aveam sentimentul ruşinii, m-am dus la paznicul farului, încercând să fac tot posibilul pentru a-l îndepărta de aici pe soţul Rosei. Cât de rău eram! Nu m-am gândit nicio clipă că Rosa ar putea să fie mâhnită dacă Hartvigsen făcea o călătorie împreună cu altă femeie – la aşa ceva chiar nu m-am gândit.

Nu am apucat să ajung în turnul farului. Când eram pe punctul de a urca scările care duceau sus, l-am auzit pe paznicul farului strigându-mă. Era în hambarul său mic şi îşi făcea de lucru cu lemnele.

După câteva digresiuni am ajuns la problema propriu-zisă. Mă ascultă, rânji obosit şi scutură din cap:

— La Ierusalim! Ăla! Nu vă lăsaţi dus de nas, tinere. Asta nu este decât... înţelegeţi franţuzeşte?

— Puţin.

— Este doar *blague*[10]. Şi încă şi micuţa Edvarda!

— Au intenţii foarte serioase, am spus.

— Aşa! Parvenitul! Nu-şi găseşte liniştea până nu-şi cheltuieşte cei câţiva şilingi. Ce o să-i mai rămână pentru terci? Drumul care duce la Ierusalim? Există mii de drumuri. Indivizii ăştia vor să meargă ca pelerini, au devenit pe nepusă masă atât de religioşi? Deodată paznicul farului exclamă: Dar, fir’ar al dracului, Rosa ce spune de toată povestea?

Mi-am pus şi eu, pentru prima dată, această întrebare, dar n-am putut da niciun răspuns.

Paznicul farului continuă să vorbească, apoi se opri, căzu pe gânduri şi vorbi iar. În cele din urmă, ajunse la concluzia că această călătorie nu reprezintă chiar aşa o nebunie:

— Ei *sunt* în stare să o întreprindă, spuse el, micuţa Edvarda nu este atât de proastă! Şi de ce n-ar face această călătorie, de ce n-ar vedea, cât sunt încă în viaţă, ceva mai mult decât Sirilund? Vor ajunge pe ţărmuri străine, unde soarele este mai arzător, iar în mare trăiesc peşti zburători. Oamenii se plimbă, pe uscat, în haine de mătase, bărbaţii poartă berete roşii şi

---

10[3] *Blague* – glumă, farsă (franc.) (n.t.)

fumează ţigarete. Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât sunt mai convins că ar fi bine să facă această călătorie şi să-şi primenească puţin mentalitatea rurală – spuneţi-le asta. Ah, nici nu vă puteţi imagina ce înseamnă Grecia, tinere!

Schöning, paznicul farului, uită de sine, manifestându-şi entuziasmul, ceea ce cu siguranţă că nu corespundea felului său de a fi. El se învioră, amintindu-şi de ţările străine pe care le vizitase, şi ochii săi începură să strălucească.

— Nu se poate aşa ceva, oare vor într-adevăr să plece? spuse el. Da, bine fac, este cât se poate de bine. Ajung şi în Grecia. Drumul spre Ierusalim vreţi să-l ştiţi? Există un singur drum spre Ierusalim. Ei vor pleca din Bergen cu un vas care transportă peşte şi vor ajunge într-un oraş din Marea Mediterană, din Grecia. De acolo nu mai este departe până la Jaffa. Apoi îşi continuă drumul, călare pe cai arăbeşti, până la Ierusalim. Spuneţi-le toate astea. Dacă vreţi, vă notez totul pe o hârtie. A dracului de femeie – Edvarda asta!

În ziua următoare, Schöning veni la mine cu o rută a călătoriei, ba chiar cu o schiţă a întregului drum. Atât de mult îl interesa – el era acum trup şi suflet pentru această idee.

— Să ia imediat pachebotul până la Bergen, spuse el, vasele cu peşte pleacă exact în perioada asta spre sud, spre Mediterană – ar fi bine ca ei să părăsească ţinuturile acestea întunecate încă înainte de venirea iernii; acolo unde vor ajunge sunt palmieri, pe ţărm se plimbă oameni îmbrăcaţi în haine de mătase. N-aţi putea pleca şi dumneavoastră cu ei, ca translator? Vorbiţi engleza?

— Nu.

— Merge şi cu franceza.

Îi predau lui Hartvigsen planul schiţat de paznicul farului, dar nu-i amintesc nicio vorbuliţă că ar avea nevoie şi de un translator în această călătorie. Dimpotrivă, îi spun că puţinele cuvinte de care au nevoie le ştie cu siguranţă baroneasa; în afară de aceasta, Hartvigsen este talentat şi învaţă foarte repede, el îşi poate cumpăra, la Bergen, un ghid de conversaţie.

Hartvigsen este de acord.

Într-o noapte merg până la casa Rosei, mângâi clanţa uşii şi mă aşez în prag, acolo unde şezuse ea deunăzi. În mine se înfiripă imagini şi vise, toate sentimentele îmi sunt răscolite şi

nu-mi mai găsesc liniştea. Rătăcesc zi şi noapte, descumpănit, dintr-un loc într-altul. După ce am pus mâna pe clanţă şi am stat în prag, mă furişez de acolo, fac un ocol şi mă întorc acasă, în camera mea, la insomniile mele.

Baroneasa mă întrebă ce este cu mine, aveam cearcăne sub ochi. Am răspuns că este probabil doar o întâmplare şi mi-am trecut mâna peste ochi ca să şterg cearcănele. Apoi mă întrebă ce părere am despre călătoria la Ierusalim?

— De ce tocmai la Ierusalim? am întrebat.

Ea îmi explică din ce cauză. Era profund nefericită, avea ochii stinşi, ca o noapte.

— Hartwich vrea neapărat să meargă la Ierusalim, el a citit în Biblie despre acest oraş. Şi eu vreau să merg la Ierusalim. Aici nu-mi găsesc nicăieri liniştea, poate că va fi mai bine dacă merg până acolo. Pământul sfânt, aşa i se spune; s-ar putea să fie un pământ sfânt, nu ştie nimeni ce efect are. Aici am încercat deja tot ce mi-a stat în putinţă, m-am închinat şi unor zei străini. Aceeaşi stare o aveam şi în Finlanda, nu-mi găseam nici acolo liniştea. Nu înţelegea nimeni de ce părăseam societatea, deşi *eu* eram amfitrioana. Când reveneam, ei mă întrebau dacă mă simt rău, se purtau foarte civilizat cu mine. Civilizaţia era o caracteristică a întregii lor clase, eu însă căutam particularităţile individuale ale oamenilor. M-am adresat unui bărbat şi l-am întrebat: „Sunteţi vânător?“ El nu m-a înţeles. Vânător? Nu. Dar avea un văr, care era vânător. Ei, să vină aici! Dar ce fel de vânător era acesta? Unul care ucidea iepuri şi păsări, deci un om sărac cu duhul, şi atâta tot. „Aduceţi-mi un fierar sau un vagabond cu ochii înflăcăraţi – acela va fi un bun vânător.“

Consemnez atâtea lucruri spuse de baroneasă, fiindcă o întâlneam zilnic şi auzeam multe. În schimb, despre cea la care mă gândeam mereu nu auzeam nimic. Aşa se întâmplă. Uneori mi se părea că am parte de puţină variaţie ascultând cuvintele baronesei şi participând la destinul ei; căci în felul acesta uitam de propriile mele probleme, ceea ce nu era rău. Baroneasa îmi punea adeseori întrebări legate de călătorie şi nu ascundea faptul că o considera un pelerinaj: „Trebuie să ispăşesc pentru multe păcate, de aceea vreau să ajung la Ierusalim, credeţi că o să-mi fie de folos?“

— Poate. Ba da, cu siguranţă. Veţi vedea atât de multe, o să vă distragă atenţia. Iar de copii o să avem grijă noi, cei de aici.

— Da, de copii trebuie să aveţi cu toţii grijă!

Ochii ei se umeziră şi ea nu se linişti până nu îşi găsi fetele şi le ridică, pe rând, în braţe. Dar de câte ori spunea că are multe păcate de ispăşit, trebuia să mă gândesc la soţul ei care se sinucisese, poate, din cauza ei.

16

M-AM DUS LA Rosa şi i-am spus:

— Cineva vrea să plece la Ierusalim, poate că reuşeşte, circulă tot felul de zvonuri.

— Da, ştiu, răspunse Rosa.

Am tăcut şi m-am uitat mirat la ea, auzind că declară cu atâta seninătate că ştie despre toată povestea.

— Ar fi posibil ca această călătorie să se realizeze cu adevărat, am spus iarăşi. Paznicul farului a conceput în scris un plan al călătoriei, în curând va fi prea târziu ca ea să mai poată fi contramandată.

Ah, conştiinţa m-a mustrat ieri şi m-a mustrat şi astăzi, nu mă mai bucuram să-l ştiu pe Hartvigsen departe, simţeam doar amărăciune.

— Dar de ce să fie contramandată? întrebă Rosa. Să nu fie deloc contramandată!

— Deci *nu*, am spus fără să mai adaug nimic.

— Benoni doreşte atât de mult să plece; şi nici eu nu am nimic împotrivă. Vom vedea foarte multe.

— Da, am răspuns privind-o ca printr-o pâclă deasă. Aflam acum că va pleca şi Rosa! Am mai spus, de parcă aş fi vrut să-mi ispăşesc propriile păcate: în cazul acesta va trebui ca dumneavoastră să fiţi translator în timpul călătoriei.

— Nu cred că aş fi bună de translator. Am învăţat, ce-i drept, puţină franceză şi germană, totuşi... Însă şi Edvarda a învăţat... Ei, dar încă nu am plecat! adăugă apoi.

Nu, nu plecaseră încă.

L-am întâlnit pe Hartvigsen şi am atacat tema călătoriei; el vorbeşte de la bun început despre o călătorie în trei, de parcă nici n-ar fi fost vreodată vorba de altceva.

— În acest caz Rosa va fi translatorul, am spus.

— Da, răspunse el, ştie tot ce este necesar în această privinţă. Ar trebui să o vezi când se găseşte în mare câte o sticlă care conţine un mesaj într-o limbă străină; le citeşte pe toate ca pe cele zece porunci.

— Da. Şi desigur că Rosa se bucură de călătorie.

— Nu ştiu. Dar i-am spus: „Trebuie să vii şi tu, căci nu pot pleca într-altă ţară fără tine, cu o altă femeie“, i-am spus. Şi Mack a fost de aceeaşi părere.

— Bineînţeles.

— Ei, dar încă nu a plecat niciunul dintre noi! spuse şi Hartvigsen. Trebuie să ţinem cont de atâtea lucruri. La iarnă trebuie să cumpărăm marfă pentru toate ambarcaţiile, iar de Crăciun este vânzare mare în prăvălie. Trebuie să supraveghez totul şi nu-mi pot lăsa asociatul fără niciun ajutor.

N-am reuşit să aflu ce a provocat această reconsiderare a planului de călătorie; dar m-am gândit că poate Rosa i se adresase lui Mack, prietenul ei părintesc, şi îşi manifestase nemulţumirea.

Nici baroneasa nu mai era atât de evlavioasă şi abătută, râdea mai mult ca înainte şi vorbea doar în glumă despre călătorie:

— Ce să facă Benoni la Ierusalim? întreba ea, numindu-l „Benoni‟ pe Hartvigsen. Lăsaţi-l aici, să fie unicul bărbat printre atâtea femei din comună, ha, ha!

Paznicul farului, Schöning, era tot mai entuziasmat.

— Puneţi-i pe roate, să pornească odată! îmi spunea el; acuma mai pot prinde, la Bergen, vapoarele care merg spre Marea Mediterană!

Un pachebot după altul pleacă spre sud, dar Hartvigsen şi suita sa sunt tot aici. Se pare că nu se mai alege nimic din toată călătoria. Cât despre mine, îmi venea să cred că Dumnezeu însuşi mă sfătuise să nu insist ca ei să plece şi să nu iau, în felul acesta, un mare păcat asupra mea. Fie Domnul lăudat! Poate că Rosa îşi dăduse seama, din prima clipă, că n-o să iasă nimic, dar fusese de acord cu toate fiindcă aşa se cuvenea.

În cele din urmă şi paznicul farului înţelese că schiţase degeaba tot planul călătoriei. Când îl întâlni pe Hartvigsen la prăvălie, faţa sa deveni aproape albă ca făina de oboseală şi

amărăciune.

— Ei, n-aţi plecat încă la Ierusalim, spuse el. Am greşit când v-am trasat ruta; trebuie să plecaţi în Marea Baltică şi de acolo în insulele Hebride. Când ajungeţi la Dovre, întrebaţi de un oraş numit Peking. Iar de acolo sunteţi foarte aproape de destinaţie.

Hartvigsen însă bănuia că paznicul farului vorbea acum aiurea; eu îi predasem în timpul lecţiilor din primăvară şi noţiuni de geografie; şi el nu uita atât de uşor ceea ce învăţase odată.

— Peking înseamnă China, spuse el, într-acolo trebuie să plecăm? Iar în ceea ce priveşte Dovre, localitatea nu se află pe ruta aceasta, ci în Norvegia.

— Da; ai mai auzit aşa ceva! Voiam să spun Dover, răspunse paznicul farului tremurând puţin. La Dover există atâtea găini, trebuie să rămâneţi câtva timp acolo. Hi, hi, neisprăviţilor, orbeţilor!

Paznicul farului părăsi, furios, prăvălia trântind uşa. Omul acesta se bucurase pentru alţii, se bucurase că lumea era încă accesibilă cuiva şi că alţii puteau să o vadă în toată splendoarea sa. Dar iată că fusese dezamăgit şi în această privinţă.

Mi-am dat toată silinţa să mă liniştesc şi să-mi termin tabloul pentru a avea un pretext să-i fac Rosei o vizită. După ce tabloul se uscase întrucâtva, am aşteptat să-l văd pe Hartvigsen trecând prin Sirilund şi îndreptându-se spre moară şi am plecat. Atât Mack, cât şi baroneasa ştiau că destinasem acel tablou Rosei, deci nu era nimic ieşit din comun în faptul că i-l duceam acum. Că preferasem să pândesc un moment când Hartvigsen lipsea de acasă, era răutăcios din partea mea şi eram dispus să suport, mai târziu, consecinţele. Dar adevărul este că nu am avut parte de multă bucurie cu ocazia acestei vizite.

Contrar obiceiului, Rosa încuiase uşa pe dinăuntru. Am bătut la uşă, dar nu mi-a deschis nimeni. Nu este nimeni acasă, mi-am spus; pe micuţa Martha o văzusem jucându-se cu fetiţele baronesei. Mă pregăteam să fac cale-întoarsă, când am auzit-o pe Rosa ciocănind în fereastră şi apoi deschizându-mi uşa.

— Umblă pe aici laponul Gilbert şi pândeşte, îmi spuse ea; nu l-aţi văzut?

— Nu.

— Intraţi, vă rog. Vai, ce tablou frumos! Ce păcat că Benoni

nu este acasă ca să-l vadă.

— Este pentru dumneavoastră, i-am spus. V-aş ruga să-l primiţi! Vă place într-adevăr, măcar puţin?

Probabil că îmi lipsea dibăcia, eram intimidat şi mă simţeam foarte emoţionat. Parcă nu aş fi adus un cadou, ci aş fi cerut ceva de pomană.

— Pentru mine? Nu, mulţumesc, nu se poate, replică Rosa, scuturând încet din cap. Îmi pare rău că Benoni nu este acasă, cu siguranţă că v-ar fi plătit tabloul.

— Dar nu este de vânzare.

Vrând să fie politicoasă, ea ridică tabloul şi îl contemplă; mâinile ei, pe care le admirasem totdeauna, erau splendide acum. Ea vorbea încet; recunoscu camera lui Mack, îngerul de argint şi spuse că o cuprinde de-a dreptul pofta să bea o înghiţitură din paharul de pe masă, atât de răcoritor pare vinul din el.

— Este paharul dumneavoastră, am spus. L-aţi pus, atunci, pe masă.

Ea uită o clipă de sine şi se învoi, răspunzând:

— Da, îmi amintesc! Dar un minut mai târziu schimbă tonul, puse tabloul la o parte şi spuse: Benoni trebuie să vină în curând. S-a dus doar până la moară. Nu l-aţi văzut?

Pauză.

— Ba da, l-am văzut, am răspuns.

Dădusem cărţile pe faţă. Rosa înţelese totul, îmi aruncă o privire plină de căldură, dar scutură iarăşi din cap.

— Este chiar aşa de grav? am întrebat.

— Da, n-aveţi voie să mă iubiţi, ştiţi foarte bine, replică ea.

— Nu, am admis eu cu inima strânsă; mă simţeam şi eu mai bine înainte de asta.

Rosa era atât de vioaie şi naturală, ea atacase imediat problema frontal. Nu, fireşte că n-aveam voie să fiu îndrăgostit de ea. Totuşi, eram. Care era părerea ei despre această stare de fapt? Nu aveam impresia că ar fi manifestat o nemulţumire vădită, ci doar multă îngăduinţă. Dar asta nu-mi făcea *mie* nicio plăcere, căci mă transforma într-un copil în ochii ei. Spre bucuria mea, ea dădu şi semne de nelinişte. Însemna deci că nu eram doar un copil pentru ea, mi-am zis.

— Nici nu vă rog să luaţi loc. Poate că este mai bine să

rămânem în picioare, spuse ea... şi se aşează.

Ea observă la scurt timp după aceea ce făcuse şi se ridică, spunând cu un zâmbet:

— Ei, poftim!

Apoi se strădui să rămână liniştită, îmi arătă un scaun şi mă rugă să iau loc:

— În fond, de ce să nu ne aşezăm? Poftiţi! Vreau să vă spun ceva!

Ne-am aşezat amândoi.

Ea era foarte gravă. Nu vorbea ca o cascadă, nici ca o vijelie, ci cu blândeţe şi înţelegere. Mă uitam la ea, la gura ei mare, roşie, şi la ochii migdalaţi acoperiţi de pleoape grele.

— Ştiţi probabil că am mai fost căsătorită o dată, nu-i aşa? întrebă ea.

— Da.

— Da. Şi acum sunt iarăşi căsătorită. Primul meu soţ a murit. Nu sunt de vârsta dumneavoastră şi, chiar dacă aş fi, sunt totuşi căsătorită. Aveţi cumva impresia că sunt o fluşturatică?

— Nu, nu.

— În realitate, sunt atât de puţin fluşturatică, încât mă simt, încă şi acum, în oarecare măsură căsătorită cu Nikolai, deşi acesta a murit. Probabil că aşa li se întâmplă tuturor celor care fac un schimb – nu ne desprindem total de persoana de care ne-am despărţit, să nu credeţi. Fiecare oră a zilei ne aminteşte de celălalt; unii o simt mai intens, alţii mai puţin intens, dar niciunul nu scapă complet de această senzaţie. Poate că n-ar trebui să-ţi schimbi partenerul! În ceea ce vă priveşte pe dumneavoastră, lucrurile stau foarte rău, foarte rău; ah, s-ar putea să fie şi ceva frumos în asta, dar este totuşi o mare greşeală din partea dumneavoastră. Unde ar putea să ducă toate astea? Sunt cu şapte ani mai în vârstă ca dumneavoastră şi sunt căsătorită. Nu fac parte dintre femeile îndrăgostite şi, chiar dacă aş fi, aş prefera să dau foc casei decât să arăt acest lucru. Aţi putea eventual să-mi spuneţi că m-aţi văzut descumpănită din cauza dragostei. Ah, această dragoste nu viza o inimă, ci slujba de menajeră. Eram o femeie ajunsă la strâmtoare; dacă această „strâmtoare“ ar fi fost o pajişte înverzită, nu m-aţi fi văzut descumpănită. Ştiu că nu vă doare să mă auziţi vorbind cu atâta cinism.

— El nu schimbă cu nimic situaţia.

— El joacă un rol foarte important, veţi vedea. Nici dacă aş fi de aceeaşi vârstă şi n-aş fi căsătorită, nu m-ar interesa persoana dumneavoastră.

— Fiindcă sunt şi eu strâmtorat? Dar primul dumneavoastră soţ era în aceeaşi situaţie. Şi totuşi l-aţi aşteptat mulţi ani, am exclamat. Vă autodefăimaţi doar ca să mă ajutaţi să depăşesc momentul acesta greu!

— Credeţi? întrebă ea zâmbind.

În felul acesta ea îşi trăda mentalitatea autentică de femeie; nu părea să fie nemulţumită de faptul că eu am înţeles-o aşa; trebuia să rămân cu impresia că ea dispune de mult spirit de sacrificiu în dragostea ei! La toate astea m-am gândit însă mai târziu, acum am continuat:

— Dar sfâşierea sufletească de atunci, din cauza lui Hartvigsen, a fost reală şi sinceră, aş zice eu; a fost gelozie pură provocată de apariţia unei rivale.

Rosa zâmbi intimidată:

— Poate că da, în oarecare măsură, spuse ea.

Încetul cu încetul afirmaţia mea începu să o irite, aşa că mă contrazise:

— Nu, nu este adevărat; în fond, este totuna; nu sunt obligată să vă dau explicaţii.

— Nu, nu, am răspuns eu smerit. Dar sunt sigur că aveam dreptate, ea nu era câtuşi de puţin chiar atât de indiferentă cum voia să pară.

— Credeţi deci că am fost geloasă? întrebă ea. Dar eu nu fac parte din tagma celor îndrăgostiţi, mă înţelegeţi; eu sunt exact cum mă vedeţi, simplă şi obişnuită. Soţul meu – mă refer la primul – obişnuia să spună că sunt foarte anostă. Şi cred că avea dreptate. Să lăsăm însă toată vorbăria asta! spuse ea scurt. Sentimentele dumneavoastră o iau razna şi singurul lucru pe care îl pot face este să încerc să le domolesc.

— Nu le puteţi domoli, am spus.

— Ba da. Ştiţi foarte bine. Dacă ar exista aici şi alte femei, nu v-aţi gândi la mine. Dar nu există altele şi nici nu mergeţi niciunde şi nu vedeţi pe nimeni altcineva. De altfel, trebuie să vă spun că nu sunt deloc obişnuită cu acest comportament. Cei care m-au plăcut odinioară nu sufereau din cauza acestui

sentiment, ci continuau să mănânce şi să doarmă bine. Nikolai era foarte liniştit. Benoni este şi mai liniştit. Şi acum iată că nu mai ştiu cum să mă port cu dumneavoastră.

— Îmi permiteţi să vă spun cum?

— Da.

— Să nu fiţi atât de maternă. Să nu fiţi atât de îngăduitoare cu mine.

Ea râse încet şi ripostă.

— Deci aşa să *nu* fiu! Bine, dar este singura modalitate posibilă. În caz contrar, trebuie să vă interzic să mai veniţi pe aici.

— Atunci mai bine aşa! am exclamat eu, într-o pornire juvenilă.

— Nu pot decât să vă rog să fiţi rezonabil! Ştiţi foarte bine că toate astea sunt copilării.

— Iar dumneavoastră ştiţi foarte bine că nu mai sunt un copil, am întrerupt-o eu jignit

Rosa răspunse cu sinceritate, privindu-mă drept în faţă:

— Ba da, sunteţi!

Am rămas pe scaun, cu ochii aţintiţi asupra ei. Eu, care o considerasem un om delicat! Ceea ce îmi spusese acum era o grosolănie, o inepţie, palavre femeieşti. Doar intrasem în al douăzeci şi treilea an.

— Poate că aveţi puţină dreptate, am spus apoi. Şi eu cred că dacă ar exista şi alte femei pe aici...

— Cu siguranţă! exclamă ea aprobator.

— Voi încerca să mă stăpânesc. Se lasă în curând gerul, începe sezonul de vânătoare, voi petrece mai mult timp pe afară, voi mai merge prin comună...

— Da, da, aşa să faceţi! spuse Rosa; ea se ridică, îşi puse mâna ei peste a mea, rămase o clipă aşa, apoi se aşeză iar. Vedeţi, nu există altă soluţie. Sunt verişoara dumneavoastră mai mare, o verişoară mult mai mare, he, he...

O nouă jignire. Eu nu eram atât de mic, încât ea să fi putut fi mult mai mare decât mine. Este adevărat că mă găseam încă în perioada de creştere; dar această blestemată de dezvoltare întârziată trebuia să înceteze odată. Am întrerupt intenţionat discuţia, întrebând-o:

— Dar călătoria la Ierusalim s-a contramandat?

Pauză.

— Da.

— Neînţelegeri între participanţi?

Pauză.

— Dumneavoastră, care sunteţi totdeauna atât de timid, încât... dumneavoastră, care nu puneţi niciodată întrebări... O să vă povestesc acum mai multe, vreţi? Sunteţi poate de părere că am fost cam agitată astăzi şi vă explicaţi asta în felul dumneavoastră. Dar chestiunea este următoarea: a trecut astăzi pe aici laponul Gilbert; mă înfricoşează totdeauna. Ştie atât de multe...

Vorbea plină de groază despre lapon; nici nu mai încerca să-şi ascundă neliniştea, dând frâu liber supărării ei. Jignirea mea se volatiliză pe loc.

— Îndată după plecarea lui Benoni, laponul apăru furişându-se pe după colţul casei, mă salută şi spuse imediat: „Da, bătrâna Malene!“ Bătrâna Malene este mama soţului meu – a primului meu soţ. „Ce este cu ea?“, am întrebat eu, deşi ştiam că Benoni s-a purtat cu ea ca un adevărat fiu, trimiţându-i tot felul de lucruri. „Ei, răspunse Gilbert, s-a îmbogăţit, a primit o sută de taleri!“ „De la cine i-a primit?“, am întrebat eu. „De la cineva, spuse Gilbert, nu ştie nici ea, banii au venit cu poşta!“ Am simţit atunci că mi se opreşte inima în loc şi abia am reuşit să întreb: „Şi nu era nicio scrisoare pe lângă bani?“ „Nu“, spuse Gilbert

Pauză.

— Dar este foarte bine că femeia a primit bani, am încercat eu să spun.

— Da, dar... Dar există o singură persoană care i-a putut trimite.

— Ba nu, am răspuns eu încurajând-o, puteau proveni şi din vreo moştenire. Care a fost clarificată de-abia acum.

— Credeţi? întrebă Rosa uşurată. În cazul acesta s-ar fi specificat ceva, s-ar fi ataşat o scrisoare.

— Trebuie să recunosc că nu mă pricep la lucruri de astea. În orice caz, de primul soţ aţi divorţat.

Rosa scutură din cap şi spuse ca pentru sine:

— Nu eşti niciodată divorţat.

— Bine, dar indiferent dacă el trăieşte încă sau nu,

dumneavoastră şi cu el nu mai aveţi nimic de-a face unul cu altul.

— Nu este adevărat! Şi, în afară de aceasta, ei mi-au spus că el a murit. Că el... că el s-a prăpădit. În caz contrar, nu m-aş fi recăsătorit.

— Hartvigsen şi cu Mack au obţinut aprobarea pentru dumneavoastră, ei vorbeau despre o ordonanţă regală.

— Da, dar asta nu mă satisfăcea. Şi atunci ei mi-au spus că el a murit.

— Păi, în cazul acesta înseamnă că aşa este şi că probabil a murit, am spus.

M-a cuprins deodată ura faţă de acest mort care o preocupa în asemenea măsură pe Rosa. În fond, ce-i păsa dacă el mai trăia încă; se simţea şi acum legată de el? Nu mai eram gelos pe Hartvigsen, ci pe acel mort; ah, îi doream tot binele prietenului meu Hartvigsen! Şi ce fel de individ fusese el, celălalt? Îşi vindea soţia pentru o sumă de bani, îşi bea banii şi apoi se prăpădea!

— Aţi spus că sunt un copil, i-am amintit Rosei, ca s-o fac de ruşine; parcă dumneavoastră nu tot asta sunteţi? Să vă preocupe cu atâta îndărătnicie cineva... o amintire...

Când m-am oprit, ea îşi ridică privirile şi aşteptă. Poate că voia să mă determine să vorbesc despre suma de bani şi despre decesul neaşteptat. Dar deoarece ea părea să se simtă încă legată de acest Nikolai al paracliserului, i-am înfruntat privirile şi nu am mai spus nimic.

— Ei bine, întrebă ea, o amintire...?

— Nu daţi dovadă de prea multă maturitate, am spus.

Pauză. Ea părea derutată.

— Scuzaţi-mă! am rugat-o.

În virtutea unui imbold brusc, se ridică şi îşi puse mâna catifelată pe obrazul meu.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze! spuse ea. Sper că vă daţi scama că gestul acesta nu are nimic de-a face cu iubirea. Ştiţi, acum mă voi linişti, continuă ea, aşezându-se iar; eram atât de speriată, Gilbert ăsta este îngrozitor.

— Mă angajez eu să-l fac inofensiv pe Gilbert! am exclamat plin de entuziasm. Ştiu ceva despre el; e de ajuns să spun un cuvânt şi Mack va da ordin să fie arestat.

— Zău? întrebă Rosa. Bine, dar asta n-ar schimba situaţia, avertismentele lui Gilbert au fost totdeauna corecte.

— Scuzaţi-mă, este pueril să crezi aşa ceva.

— Ba da, au fost corecte. Şi poate că a avut şi astăzi dreptate, Dumnezeu din cer ştie. Şi, Doamne Dumnezeule, ce o să iasă din toate astea! Şi acum, în situaţia mea!

Ea se ridică iar, frângându-şi mâinile. Mi-am dat seama de disperarea ei; auzindu-i ultimele cuvinte, m-am gândit; este căsătorită deja de câteva luni, poate că trebuie să se ferească de emoţii prea puternice.

— Liniştiţi-vă! i-am spus. Nu aţi făcut nimic rău!

L-am zărit pe Hartvigsen apropiindu-se de casă şi i-am atras atenţia Rosei. Ea se opri în faţa mea.

— Nu este necesar să mă rugaţi să păstrez tăcerea, am adăugat.

— Ah, răspunse ea, în fond este totuna, îi voi spune chiar eu. Dar vă mulţumesc pentru înţelegere, v-aţi dat seama că aceste amintiri trebuie să mă preocupe.

De fapt, nu înţelesesem nicidecum atitudinea ei; asta era iarăşi vorbărie femeiască. Dimpotrivă. Pentru Rosa, primul ei soţ trebuia să fie în orice caz mort, chiar dacă el ar fi fost încă în viaţă.

— Iar dumneavoastră să mergeţi frumos la vânătoare şi să mai ieşiţi puţin în lume, mă sfătui ea.

— Da, am răspuns eu scurt

Hartvigsen intră în casă.

— Veşti bune! spuse el. Ambarcaţiile au sosit la Bergen. Dacă revin cu bine şi le vedem iar în port, încărcate cu mărfuri pentru prăvălie, suma de asigurare îmi aparţine mie.

— Vă urez succes, din toată inima! i-am spus, dorindu-i lui Hartvigsen tot binele.

Încurajat de cuvintele mele, el adăugă:

— Iată că nu numai asociatul meu Mack se pricepe să facă speculaţii şi să câştige.

17

ACUM CHIAR că nu mai ştiu ce să cred şi ce să gândesc. Rosa mi s-a arătat într-o lumină nouă, pornirile ei sentimentale faţă

de răposatul ei soţ, care fusese, în realitate, un om demn de tot dispreţul, mă fac să nu o mai înţeleg deloc. În plus, fusese atât de sinceră şi îmi povestise totul în mod atât de amănunţit – ea, care mai demult era atât de rezervată şi tăcută; căci eram doar un străin pentru ea. Oare nu se bazase în măsură prea mare pe faptul că o iubeam atât de mult? Şi mă mai făcuse şi „copil“!

Trecură una sau două săptămâni, aşteptam să vină toamna. Într-o zi, baroneasa îmi spuse:

— Au trecut şapte ani de când nu am mai observat că aş avea inimă. Cred că nici nu o mai am!

Şi continuă să vorbească despre inima ei moartă şi că în ultima duminică fusese la biserică şi că va merge de acum înainte mereu la biserică şi le va duce cu ea şi pe fetiţe. Pare să fi devenit iarăşi evlavioasă, m-am gândit.

I-am scris Rosei câteva cuvinte şi am ascuns scrisoarea în buzunar. Când s-a lăsat întunericul, am plecat la ea.

Abia acum m-am gândit la dificultatea de a-i preda bileţelul. Ajuns în faţa casei, l-am scos şi am avut impresia că nimic nu mă împiedica să-l pun într-o crăpătură a uşii; dar imediat după ce am făcut acest lucru, m-am mirat de mine însumi şi am luat scrisoarea înapoi. Tot atât de absurd m-am comportat şi în seara următoare. Compusesem o scrisoare nouă, după ce o arsesem pe prima. Ce am scris? Prostii: Plec acum la vânătoare, vă iubesc! Ah, eram ca un copil. Am tot scurtat scrisorile până ce, în ultima seară, am scris doar: Rosa! Mi se părea că este suficient. Am sigilat scrisoarea, am ascuns-o la piept şi am dormit noaptea cu ea pe inimă.

Cineva bătu a doua zi la uşa camerei mele dis-de-dimineaţă, încă înainte de a mă fi sculat. Era baroneasa. Ea nici nu vedea, nici nu auzea, ci stătea în uşă, cu mantaua pe ea şi cu pălăria pe cap. Desigur că făcuse deja o plimbare pe afară.

— N-aţi povestit că aveţi un prieten? întrebă ea.

— Ba da. Scuzaţi că sunt încă... mă scol imediat!

— Nu face nimic. Ce vârstă are?

— Camaradul meu? Este cu doi, trei ani mai în vârstă decât mine.

— Scrieţi-i să vină. Cum se numeşte?

— Munken Vendt

— Scrieţi-i!

Spre spaima mea am observat că scrisoarea către Rosa alunecase jos; am vrut să o conduc pe baroneasă cât mai repede afară promiţându-i că îi voi scrie lui Munken Vendt.

— Acum imediat, i-am spus, de îndată ce mă scol.

— Şi nu puteţi să luaţi puşca şi să mergeţi în întâmpinarea lui? întrebă ea.

— Ba da, ideea este excelentă.

Ah, nu era deloc excelentă, doream acum mai puţin ca oricând să mă îndepărtez de aceste locuri care mă atrăgeau ca un magnet. Mai degrabă aş fi fost în stare să o fac cu o lună mai târziu.

Baroneasa întrebă:

— Este şi el student?

— Munken Vendt este student.

— În acest caz, ar putea să fie profesorul Marthei. Vrea şi Benoni să aibă un profesor, spuse ea, încreţindu-şi uşor buzele.

Mă trecu un fior: Munken Vendt în casa Rosei! Ar fi fost în stare... era un individ impetuos, uşor exaltat, un diavol împielităt.

Oare aş putea îndrăzni să o contrazic pe baroneasă? Scrisoarea zăcea pe jos, cu adresa la vedere; dar baroneasa părea că nici nu vede, nici nu aude şi asta îmi dădu curaj.

— Munken Vendt nu poate fi profesor, am spus. După ce mă scol, voi...

— Pentru moment eu plec, vreau să ies. Scrieţi-i prietenului dumneavoastră câteva rânduri. Jens Barnefar este jos şi îi va duce scrisoarea, va merge zi şi noapte până va ajunge la el. Iar dumneavoastră plecaţi după el.

— Da, am spus.

— După ce vă regăsiţi camaradul, îl aduceţi încoace. Mai departe vom vedea. El poate şi să vă facă o vizită pentru câtva timp.

— Da, vă mulţumesc, am spus.

Privirile ei păreau să revină pe pământ, de parcă s-ar fi întors de undeva, de departe; ea se uită în jurul ei.

— Dar ăsta este desenul Alinei! exclamă ea zâmbind şi aruncându-şi ochii spre perete. Pe mine nu mă onoră cu nicio privire. În cele din urmă întrebă: Plecaţi astăzi?

— Da, imediat! am răspuns.

— Atunci adio, deocamdată. Scuzaţi-mă!

Şi plecă.

Am sărit din pat şi am ars scrisoarea, m-am îmbrăcat şi am ieşit. Era ora opt, baroneasa părăsise deja curtea; voiam să fac doar un scurt drum, voiam să-i spun cuiva că trebuie să plec, să mă îndrept spre pădurile din nord; dar Jens Barnefar mă ajunse din urmă şi îmi ceru scrisoarea pe care trebuia s-o ducă. Ah, omul ăsta cocârjat şi cu picioare lungi – nu puteam scăpa de el; voia să îndeplinească misiunea încredinţată de stăpâna sa. M-am întors împreună cu el şi am scris scrisoarea. M-am gândit să recurg la un ton scurt şi rece; dar oare de ce să fac o mutră acră? Destinul călăuzea paşii noştri, ai tuturor; Jens Barnefar, acest sclav al baronesei, îl va aduce pe Munken Vendt viu sau mort. El nu va accepta un refuz din partea acestuia, aşa cum nu accepta să fie refuzat când mergea din casă în casă şi cerşea oase.

M-am dus la Rosa şi i-am spus:

— Voiam să vă anunţ că plec acum. Doar de aceea am venit, ca să vă spun.

— Când? întrebă ea. Plecaţi la vânătoare?

— Da. Aduc un profesor pentru Martha. Urmează să locuiască aici, la dumneavoastră, sub acelaşi acoperiş.

— Nu înţeleg... va veni aici?

— Merg în întâmpinarea lui, ca să fiu sigur că vine. Nu vă bucuraţi?

Rosa zâmbi, auzindu-mi cuvintele misterioase. Simţeam că trăsăturile feţei mele se schimonosesc.

— Nu înţeleg, repetă ea. A spus Benoni aşa ceva?

— Baroneasa a spus. Un preceptor pentru Martha deci. Aici, la dumneavoastră, în fiecare zi, la dumneavoastră.

— Da, îmi amintesc acum că Benoni a vorbit la un moment dat despre un profesor, spuse Rosa ca să arate că este la current. Dar nu trebuie să vă faceţi atâtea griji din cauza asta. De ce vă purtaţi atât de ciudat?

— Veţi vedea că până la urmă vă veţi îndrăgosti de profesor. Este mai în vârstă decât mine şi arată cu totul altfel. O să vă îndrăgostiţi de el.

Rosa izbucni în râs; neseriozitatea ei mă durea.

— Dar de ce râdeţi? am întrebat-o.

Ea răspunse cu o voce gravă:

— Niciodată! Nici de el şi nici de altcineva!

Deschisesem deja uşa, dar m-am întors şi i-am luat mâna, strângându-i-o în grabă.

— Cu bine, cu bine. Noroc la vânătoare! spuse ea.

— Nu, voiam doar să vă mulţumesc, i-am răspuns.

Apoi am plecat

Rosa mă însoţi până afară, vizibil îngrijorată că îmi dăduse speranţe şi mă indusese în eroare.

— Dar de ce mi-aţi mulţumit? întrebă ea.

— Fiindcă nu m-aţi întrebat nici cum se numeşte, nici câţi ani are şi nici cum arată.

Ea scutură din cap.

— Nu mă interesează toate aceste amănunte. Nu mă interesează nimeni.

Era pentru a doua oară că voia să-mi spună foarte clar care este părerea ei!...

Apoi am plecat spre nord, străbătând pădurile; eram îmbrăcat în aceleaşi haine pe care le purtasem în primăvară, când sosisem la Sirilund; sunt deci iarăşi cel de odinioară şi am şi puşca la mine.

Plopii îşi leapădă frunzişul ruginiu, acesta se prelinge de pe copaci, frunzele s-au răspândit în toată pădurea. Nu se vede nicio pasăre. Drumul duce peste înălţimi vălurite, prin spatele unor versante joase; în faţa mea şi la dreapta aud un vâjâit, este marea. Nu întâlnesc ţipenie de om, aud doar un vuiet tărăgănat care vine din văzduh. Pădurea pe care o străbat este neumblată, ea se procreează pe sine însăşi, îşi trăieşte traiul, apoi se procreează din nou. Văd brazi, şi plopi, şi tufe de scoruş; ienupărul creşte peste tot, pinii înalţi par ciufuliţi, bolovanii şi stâncile sunt acoperite de muşchi şi stau bine înfipte în culcuşurile lor. După câteva ore de mers în care n-am zărit nicio vietate, încep să urnesc din loc bolovanii mai mici, ca să văd dacă sub ei nu sunt viermi sau gândaci. Mă liniştesc pe măsură ce trece timpul şi reuşesc să mă gândesc la o serie de lucruri.

Oare de ce mă aflu, în fond, aici? mă întreb. Stăpâna mea, baroneasa, doreşte să-l cunoască pe camaradul meu, fiindcă vrea să ştie dacă acesta este de aceeaşi factură ca Glahn; ea

lucrează mână în mână cu Hartvigsen, toate se leagă în mod logic. Cât de mult contribuie baroneasa la propria ei confuzie! Nu are niciun fel de relaţii cu alte femei; cu tatăl ei schimbă doar atâtea cuvinte, cât este strict necesar. Când stăm la masă, Mack îi mulţumeşte dacă ea îi dă din când în când atenţie, întinzându-i pâinea; apoi el se interesează puţin de fetiţe, iar în rest este tăcut şi politicos. Nu o cheamă niciodată pe fiica sa la el ca să o întrebe: „De ce eşti atât de amărâtă, copila mea?“ Casa din Sirilund pare învăluită în mister. Dar cele două prietene, adică Rosa şi baroneasa, oare de ce s-au despărţit? Ele nu mai stau de poveşti, deşi nu se duşmănesc; doar că niciuna nu mai simte nevoia s-o vadă pe cealaltă. Aşa este.

După o zi de mers, ajung, spre seară, la o colibă de pământ unde Jens Barnefar a lăsat, conform înţelegerii, de-ale gurii pentru mine. Fac focul în sobă, îmi frig carnea pe jăratic şi beau apă din pârâul de afară. Apoi arunc vreascuri de pin în foc, îmi fac un culcuş din crenguţe de brad şi mă culc să dorm câteva ore.

Mă trezesc pe întuneric, îmi este frig, mai pun nişte vreascuri pe foc şi adorm imediat din nou. Mă trezesc tot pe întuneric, dar mă simt odihnit şi înviorat, îmi mai frig nişte carne, ies afară şi aştept câtva timp. La răsărit se crapă de ziuă, întunericul se risipeşte şi o iau iarăşi din loc, îndreptându-mă spre nord.

Merg aşa două zile întregi, dar Munken Vendt nu apare, iar eu dorm în colibe părăsite. Mai merg o zi – numărul de mile parcurse devine tot mai mare, pe alocurea zăresc, de pe înălţimi, marea şi aud păsări.

Mă apropii de localităţi necunoscute. Şi iată-l, în fine, pe Munken Vendt însoţit de Jens Barnefar.

Dau acum totul uitării şi ne felicităm unul pe altul, ca buni camarazi, pentru că ne-am întâlnit. Ne odihnim o oră vorbind despre una şi alta – ora trece atât de repede; continuăm să stăm de poveşti şi după ce plecăm mai departe. Munken Vendt este neschimbat, el poartă, ca de obicei, mănuşi, deşi nu se dă în lături să le scoată şi să pună mâna atunci când este nevoie. Are o barbă frumoasă, pupilele ochilor lui sunt mari, mersul îi este uşor, dar ritmul paşilor săi, atât de alert, ne oboseşte pe noi, ceilalţi; în schimb, pantalonii săi se despică la fiecare pas;

este zdrenţuit şi sărac, nu poartă nici vestă. Munken Vendt nu posedă nimic pe lumea asta – întocmai ca mine.

Dar mâinile sale sunt neobişnuit de frumoase, ele s-ar potrivi cu mâinile Rosei!

Cu cât înaintăm, cu atât conversaţia noastră devine mai puţin animată, deoarece poteca se îngustează şi trebuie să mergem unul în urma celuilalt, iar primul trebuie să se întoarcă de câte ori vrea să spună ceva. Acum se trezi însă vânătorul în Munken Vendt, simţurile sale erau atât de ascuţite; în pădurea asta în care eu nu zărisem nicio vietate, el se abătu un sfert sau o jumătate de oră din drumul nostru şi împuşcă nişte găinuşe pentru prânz. Mai târziu îmi povesti despre o fată de acasă – o chema Blis şi el se
gândea mereu la ea. L-am întrebat dacă nu doreşte să devină şi el profesor într-o familie, aşa cum eram eu, dar el răspunse *nu.* Apoi izbucni în hohote cristaline de râs şi spuse:

— Eşti nebun! Doar vrem să pornim în drumeţie!

Văzându-l cât este de blând şi de prietenos cu tot ce vieţuia în pădure şi dându-mi seama că arborii şi fiecare tufă de ienupăr, şi bolovanii, şi stâncile însemnau pentru el mai mult decât doar nişte arbori şi nişte bolovani, am înţeles că nu are ce căuta în spatele unor uşi închise. Unele roci îi plăceau mai mult decât altele, nu numai ca să se aşeze pe ele, ci şi ca să le aibă în apropierea sa, avea adevărate sentimente de amiciţie pentru ele. Eu nu mă uitasem încă niciodată în felul acesta la pietre, eram un străin pentru ele, un om obişnuit să lâncezească tot timpul acasă şi nu eram nici vânător.

Îi voi arăta un obiect din piatră, ca să văd ce părere are despre el! m-am gândit.

După două zile de marş până noaptea târziu, ne-am apropiat de Sirilund. L-am convins pe Jens Barnefar s-o ia înainte. Munken Vendt şi cu mine am trecut pe la soţia ajutorului de morar, care i-a cârpit hainele. Apoi l-am dus, imediat, în pădure, la mica statuie de piatră din desişul de sălcii. Ne-am târât până la baltă, unde domneau aceeaşi pace şi linişte; Munken Vendt se aşează. Nările îi vibrau, de parcă ar fi adulmecat şi prezenţa altor fiinţe în afară de noi.

— Suntem singuri? întrebă el.

— Cu siguranţă. Cine să mai fie pe aici? Caut un păianjen

care îşi ţesuse, la un moment dat, pânzele printre crengi, dar a plecat şi el.

— Ce linişte este! spuse Munken. Îmi pare aproape bine că păianjenul a plecat, ar fi făcut gălăgie dacă ar fi fost aici.

I-am zărit încheieturile mâinii, atât de delicate şi albe şi l-am rugat:

— Scoate-ţi mănuşile!

El şi le scoase pe amândouă şi începu să râdă.

Apoi am trecut cu el de partea cealaltă a bălţii şi i-am arătat statuia de piatră, spunând:

— Iată o piatră, ce părere ai despre ea?

Munken Vendt ridică, liniştit, cu mâinile goale, omuleţul de piatră de pe proptelele sale şi îl privi din toate părţile. Eu însă mi-am întors capul.

— O mică zeitate, spuse el. Am mai văzut din astea cu ani în urmă, mici zeităţi lapone. Îl luăm cu noi?

— Nu, am spus.

El puse zeitatea înapoi, la locul ei, zâmbi, văzându-i trupul diform, şi scuturâ din cap.

— Ce-ai simţit? l-am întrebat; nu te-au durut mâinile?

— Nu. De ce să mă doară mâinile? spuse el, trăgându-şi iar mănuşile. De altfel, zeul era cam grăsos.

Am plecat; Jens Barnefar avusese un avans de câteva ore faţă de noi, el sosise deja de mai mult timp. În faţa noastră se întindea Sirilund, cu toate clădirile şi acareturile; la oarecare distanţă se zărea casa lui Hartvigsen şi hambarul.

— Pare mare! spuse Munken Vendt.

El mergea nepăsător şi semeţ, de parcă ar fi purtat haine scumpe şi nu zdrenţe, şi era într-o dispoziţie excelentă, fiindcă mâncase astăzi deja de două ori.

— Este mai mult decât sunt eu obişnuit! spuse el râzând puţin.

O femeie venea încet spre noi; era înaltă şi zveltă, iar Munken Vendt îi strigă de două ori; hei, hei! înainte de a afla că este baroneasa.

— Este baroneasa, i-am spus eu, vine în întâmpinarea noastră!

Auzind strigătele lui Munken Vendt, ea se opri, se uită la noi şi ne aşteptă.

— Aţi sosit! spuse, când am ajuns în dreptul ei. Dar rosti aceste cuvinte doar ca să nu pară stânjenită, zâmbetul ei era foarte intimidat, când am făcut prezentările.

Munken Vendt procedă la fel ca mine, ţinându-şi şapca în mână.

— Din păcate am strigat: Hei, hei, spuse el cu un zâmbet sincer. Nu ştiam cine este, am văzut doar o doamnă înaltă... o doamnă zveltă...

Ah, Munken Vendt rosti cuvintele astea cu atâta farmec, înainte de a-şi acoperi iar capul!

Baroneasa deveni parcă mai mică, iar gâtul ei se scurtă, atunci când el se uită la ea.

— De fapt, trebuie să-mi continui drumul, spuse ea, înclinându-şi capul.

Dar cu siguranţă că, în felul acesta, ea voia doar să infirme impresia că ar fi ieşit în întâmpinarea noastră.

Aşa că ne-am îndreptat fiecare în direcţia noastră. Munken Vendt rămase indiferent. De altfel, baroneasa îi păruse bătrână şi ciudată.

18

AU TRECUT câteva zile. Munken Vendt este bine dispus şi circulă mult pe afară, prin vânt şi soare; baroneasa înfloreşte în prezenţa sa, ea întinereşte şi vorbeşte cu o voce catifelată.

La masă, amândoi se poartă la fel de necuviincios, stând cu coatele pe masă ca doi servitori. Şi înfulecă orice, este îngrozitor! Îşi ung şi mai mult unt pe pâinea din care au muşcat deja şi pun apoi cuţitul plin de grăsime pe faţa de masă, nu pe farfurie. Cu siguranţă că baroneasa face toate astea din neglijenţă, nu numai ca să ne sfideze. Mack însuşi este manierat şi îngăduitor şi se face că nu observă nimic.

Munken Vendt a coborât astăzi singur la antrepozite, fără să-l însoţesc şi eu; acolo a întâlnit-o pe baroneasă şi s-au plimbat mai multă vreme împreună. Între timp, eu eram cu cele două fetiţe. Munken Vendt are câteva pete roşii pe mâini, în rest este fericit şi bine dispus; seara cântă, de atâta mulţumire, la mine în camera.

Mă îndepărtez în mod intenţionat cu copiii. Este mai bine să

fiu cât mai departe, mă gândesc. Ne întoarcem peste două ore, dar baroneasa şi Munken Vendt au dispărut. Apoi merg acasă cu copiii. Trec prin camera mare şi, deoarece aici nu este nimeni, urc în odaia mea.

De la fereastră îi văd pe Munken Vendt şi pe baroneasă ieşind din casa lui Hartvigsen; Rosa este în prag. Munken Vendt poartă pe umeri şalul baronesei. Ah, s-a făcut frig afară, am văzut-o pe baroneasă punându-i cu mâna ei şalul pe umeri; acesta atârnă în spate şi în faţă, dar probabil că ea i l-a pus intenţionat aşa ca să nu se şifoneze.

Se despărţiră afară, înainte de a intra în Sirilund; baroneasa urcă scările. Munken Vendt se îndreptă spre prăvălie, cu şalul pe umeri.

După o oră intru şi eu în prăvălie şi îl găsesc pe Munken Vendt la bufet. Este destul de băut şi nu mai cunoaşte măsura, deşi continuă să rămână sigur pe picioare, ca un turn. Când vreau să salvez şalul baronesei, ca să nu-l murdărească, el protestează spunând:

— Dă-i pace, mă încălzeşte!

Este un ştrengar desăvârşit şi duce o discuţie veselă cu cei doi vânzători, proferând blasfemii. Ca de obicei, el se răzvrăteşte contra lui Dumnezeu.

În cele din urmă, reuşesc să-l conving să vină în camera mea, unde adoarme pentru o oră. Când se trezeşte, goleşte cana cu apă şi mai doarme o oră. După care este din nou vioi, tânăr la trup şi suflet, blând şi bine dispus. Ah, nebunaticul meu camarad Munken Vendt!

Erupţia de pe mâinile sale s-a agravat, degetele îi sunt umflate, iar pe alocuri apar şi băşicuţe.

— Fir’ar al dracului! se vaită el. Apoi se uită uimit la mâinile sale.

Ne-am aşezat să stăm puţin de poveşti. Dar eu eram absent şi răspundeam doar când eram silit să o fac. Pe nepusă masă, i-am dat lui Munken Vendt vesta mea; adevărul este că îi era cam mică, dar tot mai bine aşa decât nimic. Apoi am stat iar de vorbă şi a mai trecut un timp.

— Rosa… ce fel de om este? întrebă el.

— Nu ştiu, am răspuns, Rosa? Sunt convins că este cel mai bun om posibil. Dar de ce întrebi?

— Iar baroneasa, ce fel de om este? întrebă el iar. O cucoană ciudată.

— Cu siguranţă că şi baroneasa este un om excepţional, i-am răspuns; ea este văduvă, are doi copii frumoşi. O cucoană ciudată? Ah, nu ştiu. Este atât de sfâşiată lăuntric, răspândeşte nelinişte peste tot, se amestecă mereu în viaţa celor de aici şi în viaţa familiei Hartvigsen; chiar şi eu sunt mai agitat de când a venit ea. Îl jeleşte şi acum pe un locotenent pe care
l-a iubit în tinereţe.

— Ea face din voi toţi nişte imbecili, spuse Munken Vendt. De ce trebuie nenorocita asta bătrână să vă dăscălească pe toţi? I-am spus-o şi ei.

— Chiar aşa?

— Exact aşa. Şi ştii ce mi-a răspuns? „Acelaşi lucru mi l-a spus şi un doctor care a lucrat odinioară aici!“, mi-a răspuns ea. Deci, un om rezonabil.

— N-a fost jignită, furioasă?

— Nu ştiu, replică Munken Vendt. M-a ameţit cu vorbăria ei, am simţit că mă prostesc. „Cred în nebunie datorită necesităţii ei, a spus ea, da, datorită propriei ei raţiuni de a exista ca balanţă“, a spus ea. Iar eu i-am răspuns: „Merg acum la prăvălie să beau un pahar de rachiu“.

Munken Vendt începu să râdă, foarte mândru de ceea ce spusese.

— Ai văzut-o pe micuţa Martha? l-am întrebat. Vei fi profesorul ei?

— Ce materii să-i predau? ripostă el. Ştii foarte bine ce pot eu. Şi, de altfel, nu vreau să fiu profesor, ci să mă întorc acolo de unde am plecat. Nu, nu rămân mult timp aici.

— Nu, nu, am aprobat eu.

M-am uitat la mâinile lui; zău că păreau bolnave, iar degetele erau tot mai umflate; nici nu-şi mai putea trage mănuşile pe mâini. I-am dăruit lui Munken Vendt câteva cămăşi. Când mi-a mulţumit pentru ele, am început să plâng şi l-am rugat să mă ierte.

Uimit, Munken Vendt izbucni în râs şi întrebă:

— Dar de ce mă rogi să te iert?

Nu i-am răspuns, limitându-mă să constat:

— Iubirea este foarte neîndurătoare!

El mă întrebă, uitându-se la mine cu ochii mari:

— Doar nu eşti îndrăgostit de această bătrână... de această... cum să o numesc?

— Nu de ea, de Rosa, i-am răspuns.

Trec zilele, trec nopţile. Munken Vendt nu se simte bine în casă, el vrea să iasă la aer, să tragă cu puşca, dar nu poate din cauza mâinilor bolnave. A avut un conflict cu baroneasa, cei doi nu se pot înţelege; Munken Vendt şi-a tăiat chiar o nuia frumoasă, arătându-i baronesei cum îi va trage o bătaie laponului Gilbert. Asta se întâmplase în pădure, lângă moară. Eu îi ascult relatarea cu respiraţia tăiată:

— Muierea asta smintită, femeia asta vine şi...! În fine, observă erupţia de pe mâinile mele, ea pare să se dumirească deodată şi întreabă: „Dar sper că nu... aţi fost cumva la zeul acela?“ „Da, la zeu“, spun eu. „La zeul din piatră?“, întreabă ea. „Da, răspund, am fost acolo“. „Nefericitule!“, exclamă ea. Vorbim un timp despre asta; pusesem mâna pe zeu, pe zeul lui Gilbert, el era sfânt, iată că se răzbunase pe mine! Eu râd încă şi glumesc şi o înnebunesc puţin, apoi rup o nuia zdravănă de salcie şi o curăţ frumos. Îl provoc pe lapon, se numeşte Gilbert, fireşte, o lepădătură; să dispară! Ea nu mă ascultă, ci continuă să mă numească un „nenorocit“ şi îmi spune „sărmanul“ şi mă compătimeşte. „Zeul de piatră, spune ea, ah, acum îmi dau seama că este adevărat, că el se poate răzbuna! Nu este din piatră, spune ea, ce fel de piatră poate fi asta? Nu uitaţi că el este pătruns de o sanctitate pe care au indus-o în el, prin rugăciuni, generaţii întregi de laponi“, spune ea. Acum a sosit însă momentul meu, îmi încerc biciul; acesta şuieră frumos prin aer, provocându-mi în acelaşi timp dureri îngrozitoare în degete, dar eu nu le iau în seamă, atât sunt de furios. „Să vină laponul!“, ţip eu. „Laponul? întreabă ea; nu vă poate fi de niciun ajutor!“ „În acest caz, plec eu să-l caut!“, spun. Ea îmi răspunde: „Aţi înnebunit? Ce vreţi?“ Şi fuge după mine ca să mă oprească. Femeia asta e foarte puternică, neobişnuit de puternică, iar eu sunt total neajutorat din cauza mâinilor. „Să vină laponul, sau merg eu să-l caut şi îl biciuiesc până ajunge la curtea dumneavoastră!“, îi spun. „Laponul? Dar ce vreţi cu laponul?“, întreabă ea, gâfâind ca un animal. Eu ridic biciul, îl învârtesc prin aer şi spun doar atât: „Dumnezeule din ceruri!“

„Explicaţi-mi ce vreţi cu laponul!“, ţipă ea. Îi explic că îi voi arde o bătaie soră cu moartea laponului Gilbert, iar după ce îl lichidez, îl culc pe crengi de brad şi muşchi pufos! „Ticălosul ăsta şi-a impregnat zeitatea de piatră cu o substanţă otrăvitoare pentru a nenoroci pe oricine ar atinge-o! Simt că o să-mi aştern şi surtucul pe laponul Gilbert după ce îl lichidez, căci va rămâne lat câtva timp!“ La auzul acestor cuvinte faţa baronesei se schimonoseşte, ea pare să se sufoce, ochii ei capătă o expresie tâmpă. „Otravă, spune ea, a uns-o cu otravă?" „Da, aşa a făcut, răspund eu, el a uns-o cu ceva ce conţinea cu siguranţă otravă vegetală şi mercur.“ „Voi trimite un curier după lapon!“, spune ea. Apoi am părăsit amândoi pădurea şi am venit acasă. Fără să vreau mi s-a făcut puţin milă de mintea ei scurtă, probabil că ea dăduse crezare tuturor balivernelor laponului. Ea îi dădu lui Jens Barnefar misiunea să-l caute zi şi noapte pe laponul Gilbert până îl găseşte şi să-l aducă aici. „Scuzaţi-mă că am fost atât de dur!“, i-am spus baronesei. „Da, sunteţi un om îngrozitor!“, răspunse ea. Apoi tăcurăm amândoi. „Vreţi într-adevăr să-l biciuiţi pe lapon?“, întrebă ea. „Da, vreau!“, am replicat eu.

M-am uitat iarăşi la mâinile lui Munken Vendt; câteva băşicuţe se spărseseră şi sângerau. Ştiind că el nu are niciun ban, i-am dat cei doi taleri pe care îi primisem, de dimineaţă, de la Mack ca avans şi am început din nou să plâng de agitaţie şi grijă. Mă gândeam tot timpul: da, iubirea este foarte neîndurătoare! Mă las tot mai mult pradă răutăţii, nu mai ştiu de mândrie şi cinste. Îi fac cuiva un rău, dar nu merg la el ca să-mi mărturisesc păcatul, ci las să treacă o zi după alta! Doamne Dumnezeule, ajută-mă!

Totuşi, de data aceasta aş fi vrut să vorbesc mai multe cu Munken Vendt, dar el era foarte preocupat de întâmplarea cu baroneasa şi poate că mă suspecta că plângeam din cauza ei.

— Fii liniştit, nici *ei* nu i-ar strica o bătaie bună, spuse el.

La masa de prânz, baroneasa se comportă civilizat pentru prima dată în ultima vreme. Mi-am zis: vrea probabil să se delimiteze de Munken Vendt; dar este inutil, el nu observă nimic, nu acceptă nimic şi rămâne imperturbabil! El îşi păstrase însă nonşalanţa juvenilă şi râsul sănătos, aşa că până şi Mack îl asculta cu plăcere şi zâmbea văzând câtă vitalitate emană.

Mack îi dărui câteva haine de-ale sale, iar Munken Vendt îi mulţumi din tot sufletul, simţindu-se foarte bine.

Baroneasa veni, seara, cu apă de plumb pentru mâinile lui.

Văzând-o, el se enervă imediat.

— Dar unde este laponul? întrebă, ridicându-se.

— Laponul? repetă baroneasa. Nu a venit încă.

Îi era frică să audă mai multe despre lapon şi am spus şi eu câteva cuvinte ca să-l liniştesc pe Munken Vendt.

— Este atât de năbădăios camaradul ăsta al dumneavoastră, spuse baroneasa, zâmbind.

— Îmi lipseşte ceva? întrebă Munken Vendt în glumă. Vedeţi ce bine arăt în hainele tatălui dumneavoastră. Nu duc lipsă de nimic!

El se ridică şi ieşi din cameră. Hainele îl făceau să pară alt om; dar deoarece nu era deloc vanitos, nici nu se gândea să le poarte în alt fel decât îşi purtase zdrenţele vechi cu care se obişnuise.

— Permiteţi-mi să vă pun deseară o compresă pe mâini, îi strigă baroneasa, când el părăsi camera. Ea era bunătatea întruchipată.

Seara, cei doi avură un nou conflict.

Munken Vendt veni la mine pe la ora unsprezece, când toată casa era cufundată în linişte; el începu să povestească. Mâinile sale erau bandajate, dar feşile se deplasaseră puţin şi mă rugă să le leg mai bine.

— Baroneasa a fost neîndemânatică? l-am întrebat.

Munken Vendt fredona, de parcă ar fi fost mulţumit, dar mi-am dat seama că gândurile sale rătăceau aiurea.

— Ah, totul este doar şmecherie şi nonsens, când ai de-a face cu oamenii ăştia educaţi! spuse el. Am intrat la bătrâna asta... la această...

— La baroneasă? l-am întrebat. În camera ei?

— Ce era să fac, n-am dat nicăieri de ea, ripostă el. Şi ce mare lucru era în asta? „Mergeţi în camera de jos“, îmi spuse ea. „Dar ce să caut acolo?“, am întrebat. Şi apoi mi-a pus bandajele. „Noapte bună!“, mi-a urat. „Dar la ce toate astea?“, am spus eu. Ah, totul e doar nebunie şi absurditate când ai de-a face cu o asemenea cucoană!

Pauză. Apoi am înmuiat cârpele în apă de plumb şi l-am

bandajat din nou; în timpul acesta, Munken Vendt vorbea criticând-o pe baroneasă. Cu siguranţă că încercase ceva, dar nu avusese succes; eu mă bucuram pentru ea, căci ştiam că nu este chiar atât de ordinară cum îi plăcea lui Munken Vendt să o prezinte.

După ce vorbi şi vorbi vrute şi nevrute, l-am rugat să plece. Dar lui
nu-i era somn şi nu voia să se culce.

— Mâine o voi enerva încheindu-mi greşit vesta, spuse el. Voi lăsa sus o butonieră liberă, iar jos un nasture. Da. Şi ea va înţelege că sunt un om imposibil. Tu nu crezi că te poţi aştepta la orice din partea ei, indiferent ce ar fi? Ba da.

— Departe de asta, am răspuns.

— Ba da, ba da. Dacă ar putea să se lepede de toate inepţiile! Am rămas mult timp la ea. „Să nu vă aşezaţi“, mi-a spus. Iar eu m-am aşezat şi mai comod. „Dar doar pentru o clipă“, spuse ea. „De ce?“ am întrebat-o. Ea puse mâna pe cordonul soneriei, dar, de fapt, nu intenţiona să sune. Apoi deveni severă, se îndreptă spre uşă, dar nu o deschise. Şi uite aşa a făcut tot timpul... prostii!

— Şi apoi? am întrebat

— Apoi! rânji el. Ce-aş fi putut face cu buleandra asta? Dar era doar încăpăţânare din partea ei.

— Ştii că mâine va trebui să-i ceri scuze? i-am spus eu foarte hotărât Într-o zi roteşti, în faţa ei, biciul prin aer, în cealaltă zi... ce? Adică ce mare domn eşti tu aici, îţi imaginezi cumva că ai de-a face cu o fetişcană de afară, de pe insulele stâncoase?

— Nu, nu, răspunse Munken Vendt, lăsând-o mai moale... Să-mi cer scuze, spui? Da, da.

— Mâine dimineaţă.

— În seara asta! Acum, pe loc! spuse deodată Munken Vendt. Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât sunt mai convins că trebuie să o fac încă în seara asta. Ai dreptate, am greşit, nu ştiu să mă comport cu asemenea oameni, de unde să fi învăţat aşa ceva? Când am sărutat-o, şi-a muşcat buzele până la sânge, m-a cuprins frica văzând-o cum făcea clăbuci de sânge, de mă stropea cu ei – parcă gura ei ar fi fost o floare. Şi acum merg la ea să îmi cer iertare. Nu crezi că ar trebui să merg acum, imediat?

— Nu, am spus.

19

AM EVITAT mult timp şi în mod intenţionat să trec pe la Rosa; da, am vrut să aud multe reproşuri. Le meritam din plin! Mi-am propus să redevin corect, să-mi fac datoria şi să nu mă mai furişez în casa Rosei cu gânduri ascunse.

L-am întâlnit pe Hartvigsen şi el m-a invitat să-l însoţesc acasă; am mulţumit şi am refuzat

— Voiam să vă întreb dacă nu l-aţi putea convinge pe camaradul dumneavoastră să accepte să fie preceptor în casa mea, spuse el.

— Nu l-aţi rugat dumneavoastră personal?

— Ba da. Dar nu vrea.

— Dar soţia dumneavoastră ce spune? am întrebat.

— Soţia mea? repetă Hartvigsen, savurând acest cuvânt. Şi, de fapt, de acum înainte el nu mai vorbea decât despre „soţia mea“ şi nu mai spunea „Rosa“. Soţia mea nu se ocupă de nimic, îi este acum atât de frică de tot felul de lucruri, spuse Hartvigsen. Deci *eu* sunt cel care trebuie să ia toate deciziile. Nu, soţia mea nu s-a pronunţat în această privinţă.

— Voi sta de vorbă cu Munken Vendt, i-am promis.

Dar Munken Vendt este de neclintit. El nu se simte deloc în largul lui aici şi vrea să plece înapoi, acasă la el. Hotărârea lui îmi produce atât bucurie, cât şi tristeţe. El susţine sus şi tare că ar trebui să plec şi eu împreună cu el, iar ideea asta mă chinuieşte zi şi noapte. Dar îi mulţumesc lui Dumnezeu că mâinile sale s-au vindecat aproape complet.

Munken Vendt a rugat-o pe baroneasă să-l scuze pentru modul cum s-a comportat; după care el se simte nefericit aici, fiindcă se purtase atât de josnic şi îşi pierde aplombul. În schimb, se bucură că îşi poate întrebuinţa iar mâinile şi îl aşteaptă pe laponul Gilbert. Acesta însă nu-i de găsit nicăieri. Jens Barnefar s-a întors de mult acasă, fără să fi rezolvat nimic. Ah, cred că baroneasa a jucat un anumit rol în această afacere; cu siguranţă că l-a trimis pe Jens Barnefar în căutarea laponului, doar ca să-l avertizeze. Ea porneşte de la supoziţia că, odată găsit şi supus unor presiuni, laponul ar putea da totul

în vileag, implicând-o şi pe ea în toată povestea. Sărmana baroneasă Edvarda, păcat că o pornise pe căi greşite!

Baroneasa mă întrebă într-o zi cât timp mai rămâne aici Munken Vendt.

— Nu ştiu, am răspuns; nu vrea să plece fără mine!

În ziua următoare ea părea şi mai agitată, manifestându-şi dorinţa ca Munken Vendt să plece imediat.

— Este atât de necontrolat, se plânse ea.

Dar, deşi comportamentul lui îi oferea un motiv serios să-i poruncească să plece, ea nu spuse niciun cuvânt. Era o cucoană foarte manierată. În schimb, era tot timpul torturată de gândul că laponul Gilbert şi-ar putea face, într-o bună zi, apariţia, iar Munken Vendt va pune mâna pe el.

— Camaradul dumneavoastră nu cunoaşte nicio măsură, spuse ea, şi în felul acesta el poate provoca uşor o nenorocire!

— Voi sta de vorbă cu Munken Vendt, am replicat.

Prin urmare, am stat de vorbă cu Munken Vendt. El mă ascultă foarte indispus, fiind dezamăgit că nu va putea să se răzbune pe lapon. Apoi îmi relată cum voise să procedeze; eu urma să învârt tocila, iar Munken Vendt să şlefuiască bine mâinile laponului pentru ca pielea să devină moale şi subţire; după care aceste mâini vor trebui să se îndeletnicească timp de o jumătate de oră cu zeul din piatră, adică să-l mângâie şi să-l pipăie. Eu urma apoi să-mi văd de drum şi să nu mai fiu de faţă la tot restul. Munken Vendt însă promise solemn că îşi va întinde surtucul peste lapon în momentul când îl va părăsi în tufişurile de sălcii.

— Baroneasa nu doreşte ca tu să-i faci ceva laponului, am ripostat eu la toate astea.

Într-o zi, Munken Vendt plecă în pădure, luând cu el o secure. M-am luat după el şi l-am auzit lovind ceva în desişul de sălcii. L-a sfărâmat pe bietul zeu din piatră şi a aruncat fragmentele în baltă, iar acum taie sălciile şi deschide un drum care trece prin crângul sacru. N-are decât!

— Dacă vrei să vii şi tu, plecăm mâine de aici, îmi spuse Munken Vendt, mergând cu mine spre casă.

— Nu pot, am răspuns.

— În cazul acesta plec singur, declară el.

Munken Vendt nu-şi ascunse intenţia de a pleca în ziua

următoare; baroneasa părea mulţumită şi-şi petrecu seara împreună cu noi, fiind amabilitatea întruchipată. Şi, ah, temperamentul ei femeiesc labil! Acum, când Munken Vendt urma să ne părăsească, baroneasa nu voia ca el să plece cu impresia că ea era o femeie rece şi vlăguită, nu, nicidecum! M-am gândit; înseamnă deci că în clipa asta ea nu se simţea deranjată de privirile ciudate şi învăpăiate ale lui Munken Vendt.

Baroneasa îşi ţinea braţele împreunate deasupra capului, stând ca sub o boltă. Rochia ei era atât de strâmtă, încât i se lipea de coapse.

— Hei! spuse Munken Vendt.

Baroneasa vorbea despre Finlanda ca despre ţinutul ei natal; acolo le născuse pe fiicele ei „numeroase“, de aceea o numea ţinutul ei natal!

— L-aş ucide cu tandreţea mea pe bărbatul pe care l-aş iubi! mai spuse ea.

— Hei! exclamă iar Munken Vendt.

Eu însă sunt sigur că baroneasa era atât de exuberantă doar de bucurie că se vedea salvată; Munken Vendt, care sfărâmase zeul, distrugând şi ultimele sale vestigii, ba chiar defrişase tot crângul, acum va pleca, şi ea nu-l va mai revedea niciodată! El provocase atâta agitaţie – har Domnului că pleca!

Ea ne turnă vin în pahare şi ne transmise scuze din partea tatălui ei care nu avea timp să stea cu noi. Apoi îi umplu lui Munken Vendt o pipă lungă şi i-o oferi, iar pentru mine aduse prăjituri, fiindcă eu nu fumez.

— Ascultaţi acum! spuse baroneasa, scoţând din buzunar o filă de hârtie. Este o poezie finlandeză, am tradus-o aşa cum m-am priceput. Este foarte ciudată.

Da, era ciudată! Baroneasa ne-o citi cu vocea ei catifelată, pronunţând fiecare cuvânt încet; pe alocurea aveai impresia că ea cânta:

Totul de aici, de pe pământ, este...
Sprijină-mă, susţine-mă, sprijină-mă!
Primăvara este atât de blândă, ea învăluie cu atâta blândeţe noaptea, şi nu decide nimic, ci doar îmi provoacă nesiguranţă şi suferinţă. Ah, primăvara, ea nu face o impresie puternică şi nu

este uşor de înţeles, ea doar vine şi rămâne lângă mine până mă biruie.

Asta este primăvara.

Ah, totul de aici, de pe pământ este!

De te-aş putea înveseli cu lacrimile mele, pe tine, acolo pe unde hoinăreşti, atât de departe! Tu m-ai făcut fericită două clipe în tinereţea mea, ai risipit comoara vieţii tale în trei mari sentimente! Dar lacrimile mele au secat. Mai ţii minte, când am intrat şi te-am sărutat şi am vrut să plec iar? Ai întors repede capul şi te-ai uitat la mine, fiindcă te iubeam atât de mult.

O secure este bună şi prietenoasă, ea nu conţine otravă.

Cu o secure nu trebuie să te sinucizi, ea nu spintecă pe nimeni, ci doar sărută. Când securea sărută, se naşte o gură roşie, se deschid doar buze roşii acolo unde ea sărută.

Aşa este securea.

Şi am aici o inimă pentru ea.

Ah, dar viaţa este aşa:

Să fiu separată pe vecie de tine. Aşa este viaţa. Şi nu poate nimeni să o trăiască fără a fi luminat de nebunie, aşa încât nu înţelege nimic altceva decât enigmele. Ah, vino în primăvară, tu, cel atât de mare şi iubit, şi adu cu tine securea! Mă aşez sub stele şi limba mea linge securea. Aşa sunt eu.

Aşa este viaţa.

În timpul lecturii, baroneasa se făcu roşie ca racul, unele cuvinte le cânta. Ea îi întinse lui Munken Vendt hârtia. El spuse:

— Mofturi şi prostii!

Foaia ajunse la mine.

Baroneasa era intimidată; auzind cuvintele lui Munken Vendt, ea se ruşină de parcă ar fi făcut o gafă citindu-ne poezia; poate avea senzaţia că fusese ridicolă, fiindcă ea cântase unele cuvinte.

— Mulţumiţi-mi pentru lectură! spuse ea pentru a-şi redobândi siguranţa.

Şi i-am mulţumit amândoi.

— Poate că ar trebui recitată mai cantabil? am spus eu.

— Da, răspunse Munken Vendt imediat; căci atunci ar fi şi mai rău. Ar trebui să o cânte Blis, iubita mea, ha, ha, ha.

Dar având în vedere că Munken Vendt urma să plece, baroneasa se simţea obligată să converseze, aşa că ea îi umplu paharul şi închină cu el.

— Paznicul farului mi-a povestit odată despre ţările în care creşte viţa-de-vie, spuse ea. Dacă am fi întreprins pelerinajul nostru, am fi ajuns până acolo.

Munken Vendt răspunse:

— Dar şi aici este frumos: pădurile de brad, munţii, aurora boreală. Am acasă o peşteră; şi acolo este frumos! Se pare că vinul trezise în Munken Vendt anumite amintiri; când rosti aceste cuvinte el era frumos, vorbea cu multă căldură, iar sentimentele puternice îl făceau să respire mai greu.

— Aşa este, dar aici avem zăpadă în timpul iernii, asta nu e bine. Şi toate apele îngheaţă, hu! Pe alte meleaguri este soare şi ploaie, soare şi ploaie, aşa mi-a spus paznicul farului... Iar oamenii umblă în haine subţiri, fetele poartă doar o cămaşă şi o fustă.

— Hei! spuse Munken Vendt.

Peste câteva clipe el îşi goli paharul, mulţumi şi părăsi camera. Se lăsase seara, luminile din prăvălie se stinseseră una după alta; fereastra de jos, unde se găsea bufetul, mai era slab luminată, apoi se cufundă şi ea în întuneric.

Munken Vendt veni la mine în cameră; fusese la prăvălie şi mai băuse ceva, aşa că era foarte bine dispus.

— N-ar fi trebuit să faci asta, i-am spus.

— Taci! răspunse el. Eşti ca o fată mare, suporţi orice şi până la urmă nu te alegi decât cu coşurile de pe faţă. Pe care le ungi cu ceva şi apoi te simţi mai bine; apoi îţi ies alte coşuri, cu care procedezi la fel. Aşa de slab eşti.

— Du-te şi culcă-te, dacă vrei să porneşti mâine la drum, i-am spus.

Munken Vendt răspunse:

— Nu pornesc mâine la drum! De altfel, baroneasa are dreptate. Poate că nici nu eşti bărbat. Cânţi la pian ca orice fată, a spus ea.

Cuvintele astea m-au durut. Depusesem eforturi susţinute ca să învăţ să cânt la pian, dar nu numai că nu primeam laude, ci,

dimpotrivă, eram făcut de ocară din cauza asta. Da, însemna că eram doar un tinerel insignifiant, cumsecade şi, în genere, vrednic, creat şi propulsat în felul acesta de providenţă. Iar Munken Vendt era un bărbat.

— Nu pleci mâine? l-am întrebat.

— Nu. Şi nici poimâine. Vezi tu, îl aştept pe lapon. De altfel, mi-a spus acuma afară, pe scări, că i-am părut atât de frumos în seara asta, ochii mei scăpărau scântei, aşa a spus, ha, ha, ha.

— Cine a spus?

— Cine? Baroneasa.

— Şi tu ce ai spus?

— Ce am spus? Hei! am spus. Dar întreabă-mă mai bine ce am făcut! Ascultă, oare cât timp a trecut de când am intrat aici, la tine?

— Un sfert de oră, i-am răspuns. Cu un sfert de oră prea mult.

— Plec acum, spuse el.

Ah, cred că urmărea ceva, din moment ce întreba de timp. L-am auzit îndepărtându-se încetişor pe coridor. Nu m-am culcat încă, ba chiar am mai îmbrăcat o haină, stând gata de plecare – când Munken Vendt se întoarse înapoi.

— Păi, nu-i aşa cum spun eu? Cu oamenii ăştia distinşi... numai prostii! exclamă el cătrănit. Taci! Am avut toate motivele să fac ceea ce am făcut. Dar... numai prostii. Fir-ar al dracului! Vrei să pleci?

— Da.

— Da, te uşurezi alergând puţin, ăsta e sistemul tău... Şi pe urmă îţi ungi coşurile cu ceva. Şi dacă apar altele...

I-am deschis, cu o mişcare bruscă, uşa. Munken Vendt se uită la mine şi, deşi ar fi putut să-mi râdă în nas şi să se aşeze pe un scaun, el afişă deodată o mină foarte gravă şi spuse:

— Bine, ai dreptate, merg să mă culc. Dar trebuie să admiţi şi tu: uşa era încuiată.

— Dacă ţi-a promis să o lase deschisă, a făcut-o numai ca să scape de tine, i-am spus. Doar eşti ca un animal.

Munken Vendt rămase pe gânduri.

— Crezi? întrebă el. Bine, dar mi-a permis să o sărut. Şi încă cum! Şi asta a făcut-o tot ca să scape de mine?

— Da.

— S-ar putea. Nu mă pricep la asemenea oameni. Dar acum merg să mă culc.

Am luat-o pe drumul care ducea spre antrepozite. M-am uitat spre ferestrele luminate din casa lui Hartvigsen, dar am trecut pe lângă ele. La întoarcere, m-am oprit la răscrucea drumului şi mi-am ridicat ochii spre stele. Dar nu am cotit ca să merg la Hartvigsen, ci am contemplat stelele.

20

MUNKEN VENDT a plecat. Începusem să cred că va accepta totuşi să fie preceptor la Hartvigsen; dar trecea o zi după alta şi el continua să refuze. El mă ironiza din cauza slujbei mele şi mă întreba din ce cauză venisem în acest ţinut? Ca să-mi împlinesc destinul, i-am răspuns. Baroneasa scutura din cap, văzând că prietenul meu era încă aici, ba chiar mi se plânse de asta.

— El are foarte multe calităţi, i-am spus.

— Ba nu. Ei bine, poate că are, admise ea. Dar în schimb nu are niciun Dumnezeu. De-aş putea înţelege aşa ceva; cutreieră munţii şi pădurile, totuşi nu mai are niciun Dumnezeu!

— Aşa este. Nu are niciun Dumnezeu.

— Da, desigur. Iar pe mine mă face să fiu uşuratică. Regret după aceea tot ce am spus, tot ce am făcut. Nu, lasă-l să plece. El spune tot timpul „Hei!“, dar de ce spune asta? Se înşală. Ah, Doamne Dumnezeule, nu vreau să neg că eu... că el... nu neg nimic, înfăţişarea sa, barba sa... Dar este o deosebire ca de la cer la pământ. Să meargă în munţi şi în păduri cu sufletul ăsta!

Am aflat mai târziu că baroneasa vorbise cu tatăl ei. Acesta a fost factorul decisiv. Mack avusese o discuţie liniştită, dar fermă cu Munken Vendt, dând tot timpul din cap.

Iar Munken Vendt veni la mine, se minună iarăşi de tagma aceasta a oamenilor foarte educaţi şi declară că va pleca. La lapon trebuia să renunţe deocamdată.

— Când vii şi tu? mă întrebă el.

— Mai târziu, i-am răspuns, în curând. Nu am terminat încă. Aşteaptă-mă!

Apoi Munken Vendt plecă.

Toamna era atât de înaintată, încât Sir Hugh Trevelyan

încetase să mai pescuiască în parohia învecinată şi se mutase la Sirilund în aşteptarea pachebotului. Petrecu câteva zile în casa lui Mack, fără să scoată un cuvânt; stătea tot timpul în camera lui şi bea mult. El se ţinuse bine de când fusese pentru ultima dată la Sirilund şi, timp de două luni, nu mai consumase băuturi tari; acum însă, îşi făcu iar cheful, golind o sticlă de coniac după alta. Baroneasa îl compătimea din tot sufletul şi se interesa zilnic de el; în ultima vreme lua ea personal tava cu mâncare şi cafea şi o ducea în camera lui Sir Hugh. Această grijă începu să o preocupe, aşa că tristeţea şi neliniştea ei se risipiră; avea acum la ce să se gândească. Ea se întreţinea ore întregi cu Sir Hugh care stătea în pat şi, în cele din urmă, îl determină să-i răspundă, ba chiar şi să stea de vorbă ca orice om normal. El îi povesti despre câmpul argintifer cumpărat de la Hartvigsen cu o sumă atât de mare de bani, dar asta nu are nicio importanţă, deoarece stâncile conţin bogăţii fabuloase. El avea aici, în nord, un fiu cu numele de Hugh, care era proprietarul de drept al terenului argintifer, documentul fusese redactat pe numele său. Stâncile trebuiau lăsate deocamdată aşa cum sunt, valoarea lor creştea mereu şi ele îi vor aparţine băiatului! Sir Hugh mărturisi că băiatul era la mama sa, Edvarda din Torpelviken; el voia chiar să construiască o casă pentru ei doi, aici, pe stânci. Ce colosal teren de construcţii; o casă clădită pe un câmp argintifer! Sir Hugh fusese cel care descoperise aceste comori, era unica faptă măreaţă a vieţii sale, el le descoperise aici, in Nordland, în Norvegia.

— Nu e nimeni ca mine! spuse el.

Baroneasa era de acord cu toate şi îl însănătoşi pe bolnav, ba îl convinse chiar să se scoale din pat şi să se îmbrace.

În ziua următoare sosi pachebotul, iar Sir Hugh plecă.

Baroneasa părea preocupată de acest domn din Anglia. Este adevărat, el nu era vânător, dar era pescar şi, în plus, un om însingurat şi ciudat, întocmai ca Glahn. Ea declară că Sir Hugh nu era câtuşi de puţin un beţiv, el bea atât de mult doar când se plictisea şi căuta puţină variaţie. La el acasă, în Anglia, avea patru castele.

Toamna se apropia de sfârşit, toată lumea aştepta sosirea ambarcaţiilor din Bergen. Hartvigsen se bucura că vremea era liniştită – cu siguranţă că totul va merge bine şi el va câştiga

asigurarea! De fapt, nu câştigul ăsta mic îl interesa pe Hartvigsen, ci onoarea de a face o afacere frumuşică chiar sub ochii lui Mack. Dar încă nu era vorba de o afacere, ci doar de un risc, de o loterie.

Corabia nouă a gardianului Svend intră, cu toate pânzele sus, în golf. Ne adunaserăm cu toţii la hambarul lui Hartvigsen şi priveam. Gardianul Svend aproape că nici nu se atinse de vele înainte de a întoarce corabia în bătaia vântului şi a arunca ancora; în această clipă membrii echipajului său ajunseră la vergi şi şote şi ei coborâră velele. După care corabia rămase pe loc, liniştită şi grea, încărcată cu mărfuri.

— Nici eu nu aş fi executat mai bine această manevră! spuse Hartvigsen.

Rosa stătea şi ea lângă noi. Ea era neschimbată, doar că purta un şal mare peste rochie din cauza stării ei. Era liniştită şi apropiată, în sinea ei se simţea deja mamă; când îmi dădu mâna, nu şi-o retrase imediat, ci o lăsă mult timp în a mea. Ah, Doamne, ea era în toate privinţele mai profundă şi mai delicată decât alţii. Singurul lucru pe care îl puteam face acum pentru ea era să mă postez aşa fel, încât să fiu un paravan în calea vântului şi a frigului.

— A trecut atâta timp de când nu v-am văzut; de ce nu veniţi pe la noi să ne mai cântaţi la pian? întrebă ea.

— Nu o să mai cânt niciodată la pian, am răspuns.

Ea înţelese imediat, după tonul meu, că am un motiv serios să spun aşa ceva, din care cauză nu mă mai iscodi. În schimb, am observat că încerca să treacă în cealaltă parte a mea, ca să stea *ea* în bătaia vântului şi nu *eu,* deoarece hainele mele erau mai subţiri; dar eu m-am împotrivit. Îmi amintesc de această scenă şi la mai mult de un deceniu după aceea; când ea se întorcea, trebuia să încerc să o contracarez, urcând şi mai sus pe stânci; în felul acesta ne îndepărtarăm tot mai mult de hambar.

— Şi cum vă simţiţi? mă întrebă ea.

— Mulţumesc, bine. Dar dumneavoastră?

— Mulţumesc, merge, zilele trec. Este puţin plictisitor. Benoni este aproape tot timpul afară.

M-am gândit: mai demult se bucura că soţul ei este mereu plecat de acasă; acuma însă, se pare că nu mai era aşa şi mie

îmi părea bine, atât pentru ea, cât şi pentru el, că viaţa lor devenise mai plăcută. În felul acesta, fireşte că zilele treceau.

— Benoni este de dimineaţă până seara afară, continuă ea. Trebuie să admit că este un om fără pereche. Mai demult nu înţelegeam asta, dar acum îmi dau seama. Toţi au nevoie de el, iar el îi ajută pe toţi.

— Este adevărat, îi ajută pe toţi.

— De-am putea trăi acum în pace şi linişte! Îmi este de multe ori atât de frică, nu trece o zi să nu fiu cuprinsă de frică.

— Malene a mai primit vreo scrisoare?

— Nu. Dar asta nu înseamnă nimic, căci întrebarea rămâne; de unde a primit-o pe prima? I-am povestit totul lui Benoni şi el s-a purtat ca un părinte cu mine. Îmi merge deci cât se poate de bine.

Hartvigsen strigă spre ambarcaţie:

— Bine-aţi venit acasă! Ceilalţi unde sunt?

Rosa şi cu mine eram sus pe stânci; de acolo l-am auzit pe gardianul Svend răspunzând:

— Cu siguranţă că iahtul ne urmează la o distanţă de doar câteva mile. Dar galera nu era încă gata de drum când am plecat noi.

— Vin cu toţii! spuse Hartvigsen, ridicând capul spre noi şi făcându-ne semn. Sunt sigur că prezenţa unei femei la bord nu are nicio importanţă. Asta este credinţa mea. Nu staţi acolo sus, că vă pătrunde frigul! ne strigă el mai tare.

— Să nu-ţi fie *ţie* frig! răspunse Rosa. Tu ai doar surtucul pe tine, pe când eu am mantaua şi şalul.

Această atitudine grijulie îl bucură pe Hartvigsen, el îşi descheie surtucul şi spuse:

— Să-mi fie frig – ia te uită! Apoi urcă până la noi şi îmi spuse: Mergeţi mai bine amândoi acasă, vă rog! Soţiei mele nu-i face bine frigul.

— Te rog, încheie-ţi bine surtucul, spuse Rosa, încheindu-i-l cu mâinile ei.

Văzând acest gest de tandreţe m-a săgetat un ghimpe; mâinile ei mânuiau cu atâta îndemânare nasturii, iar Hartvigsen stătea în timpul acesta pe loc, mândru şi fericit.

— Să nu te căsătoreşti niciodată! îmi spuse el în glumă. N-o să ai, nicio clipă, parte de linişte. Ea crede că îmi este frig.

Mergeţi acum amândoi acasă, vin şi eu imediat.

M-am scuzat. Simţeam că faţa îmi încremeneşte şi se crispează.

— Probabil că trebuie să meargă acasă, spuse Rosa, şi poate că voia să mă ajute în felul acesta.

— Da, am răspuns şi mi-am luat rămas-bun.

Rosa mai spuse:

— Edvarda e bine? Salutări din partea mea!

Peste trei zile intră în golf iahtul; dar galera nu sosise încă şi nici nu o văzuse nimeni. Hartvigsen dădu şi de data aceasta mulţumit din cap, totul mergea bine! Golful era acum plin de viaţă, bărcile mergeau până la ambarcaţii, se întorceau de acolo şi descărcau, iar la ţărm aşteptau, gata înhămaţi, ambii cai de la Sirilund, aprovizionând cu mărfuri depozitele şi pivniţele. Zilele treceau.

Începusem şcoala cu fetiţele; o învăţam pe cea mai mare să citească literele, timp în care cea mai mică trebuia să le memoreze în succesiunea lor. Dar micuţa Tonna învăţă, singură, întregul alfabet de la sora mai mare, aşa încât cu ea nu mai aveam probleme. Dacă nu m-aş fi jucat ore întregi cu copiii şi nu aş fi şi pictat din când în când, aş fi fost lipsit de ocupaţie. Fireşte că le povesteam fetiţelor multe basme cu păsărele şi păpuşi şi arborii din pădure. Unele basme le inventam chiar eu; dar când ele voiau să le audă încă o dată, iar eu nu reuşeam să le mai repet exact aşa ca prima dată, fetiţele se bucurau de inexactităţile mele, începând chiar ele să le povestească. Nu voi uita niciodată aceste zile frumoase şi binecuvântate. Copiii şedeau de obicei pe genunchii mei când le povesteam basme.

Începuse vremea de toamnă, veniseră zilele aspre din preajma echinocţiului, marea era de multe ori acoperită de un terci de gheaţă, din cauza ninsorilor. Galera nu sosise încă; Hartvigsen începea să fie supărat că celelalte ambarcaţii au lăsat-o singură la Bergen; vasul *Funtus* era mai greoi şi avea un greement mai puţin maleabil; el ar fi trebuit încărcat primul şi ar fi trebuit să i se dea un avans de o săptămână. Dar Hartvigsen află că celelalte ambarcaţii nu aveau nicio vină; Mack însuşi îi trimisese negustorului său din Bergen o scrisoare prin care dispunea ca *Funtus* să aştepte până el va expedia încă o listă de mărfuri de care avea neapărată nevoie. Această

listă urma să sosească cu cel dintâi pachebot. La plecarea gardianului Svend, lista nu sosise încă. Iar *Funtus* stătea acolo şi aştepta.

Vremea era acum, fără întrerupere, foarte proastă, iar nopţile întunecate; când pachebotul fluiera noaptea în dreptul localităţii Sirilund, aveai impresia că urlă un animal. Era de-a dreptul înfricoşător. Da, da, nu era bine să fii acum afară, pe mare! spuneau oamenii. Dar Hartvigsen nu se simţea încă îngrijorat de soarta galerei; faptul că Brahmaputra se afla la bord nu avea nicio importanţă, spunea el, probabil că au avut vânt potrivnic! Într-o seară, când vântul era foarte puternic, iar cerul acoperit de stele, am coborât iarăşi la antrepozite; era atât de frumos să contempli stelele stând pe drumul care duce la Hartvigsen! Secera subţirică a lunii nu lumina, dar calea lactee era plină de scântei care brăzdau cerul alunecând în jos.

În timp ce stăteam acolo, Hartvigsen mă zări din pragul casei şi mă strigă. Îmi era penibil să fiu surprins atât de aproape de casa lui şi m-am dus imediat la el. Hartvigsen era bine dispus şi mulţumit; în seara aceasta *Funtus* va înainta cu o bucată bună de drum spre nord, spuse el, deoarece cerul era senin, iar vântul bătea din spate!

Intrând pe coridor am auzit foşnet de haine; era probabil Rosa, care mergea la culcare, m-am gândit.

Hartvigsen îmi arătă ce lucruri frumoase cumpărase din Bergen gardianul Svend pentru el: un costum de scafandru şi o Biblie în limba ebraică. Ah, ce copil era încă şi acum; combinaţia asta ciudată de şiretenie ţărănească şi simplitate! El îmi prezentă costumul de scafandru ca pe o raritate, ca pe o comoară, uitându-se la mine ca să vadă dacă îl admir şi eu.

— Nu are oricine un asemenea costum în casă! spuse el. Priveşte partea pentru cap, aproape că m-ar putea înspăimânta! Ei, poate nu crezi că o să am curajul să-l îmbrac; dar l-am pus pe mine din prima zi, iar gardianul Svend a pompat aerul.

— Te simţi încorsetat în el? am întrebat.

— Da, chiar să dansezi nu poţi, nu. Ha, ha, dacă m-aş duce la dans îmbrăcat în el, ar lua-o cu toţii la fugă din calea lui Hartwich.

Atenţia sa se îndreptă acum spre Biblia ebraică.

— Ei da, costumul de scafandru cu tot ce ţine de el poate sta atârnat aici. Găseşti acum aici toate obiectele necesare, de jos şi până sus. Dar ce spui de asta?

Era o Biblie uzată deja; nu se găsise una nouă, îmi explică Hartvigsen.

— Se zice că nu se mai tipăresc de când Luther a tipărit-o pe a sa la Wittenberg, povesti el. Îmi pare rău că soţia mea a urcat deja în cameră, căci altfel poate că ne-ar fi citit ceva din ea.

Am citit puţin ceea ce înţelegeam şi eu, iar Hartvigsen rămase foarte impresionat de cunoştinţele mele. El scoase vin din dulap şi regretă din nou absenţa soţiei sale. Am rămas mult timp acolo, orele treceau; nu mă deranja absenţa Rosei, în felul acesta nu trebuia să mă tem de mine însumi, fiind totuşi în camera ei.

Când am plecat de la Hartvigsen, cerul era acoperit de nori; nu se mai zărea nicio stea. Iar dinspre mare se auzea un vâjâit puternic; din când în când simţeam pe obraz câte un fulg de zăpadă.

21

GALERA *Funtus* se scufundă în această noapte în fiord. Era ciudat, da, ca un miracol sinistru. Totul se petrecu la revărsatul zorilor, în timpul unui viscol care dură o jumătate de oră; după aceea cerul se înseninã şi se lumină repede de ziuă. Dăinuia însă o vijelie puternică. Paznicul farului urmărise din turnul său partea finală a catastrofei; câţiva dintre oamenii echipajului se salvară cu ajutorul celor două bărci mici; dar corăbierul Ole Menneske şi soţia sa îşi găsiseră moartea. Paznicul farului îşi încheie relatarea cu cinism:

— Da, da. Brahmaputra a fost totdeauna o fiinţă plină de viaţă şi cumsecade, şi iată că acum s-a dus la fund cu tot vasul.

Era aproape de neînţeles. Stânci sub apă? Da, o stâncă lungă, o creastă. Dar ce căuta galera atât de departe spre vest? Cursul ei trecea pe la est de far! *Funtus,* acest uriaş al mărilor, se oprise timp de câteva minute, tremurând, pe vârful recifului după care alunecase înapoi, luase apă şi se dusese la fund.

Tocmai când ajunsese la destinaţie şi aproape că intrase în port!

Hartvigsen se simţi, la început, zdruncinat; muriseră doi dintre angajaţii săi, iar el pierduse vasul cu toată încărcătura! Nu se răzbuna, în felul acesta, incompetenţa sa, provocând distrugeri şi pagube? Pe dracu'! Şi ce naiba căutase galera la vest de far? Viscolul? Desigur, dar nu fuseseră decât câteva rafale; lumina farului era vizibilă în ultima oră dinaintea nenorocirii; în decursul acestei ore lumina se întrerupsese doar de câteva ori!

Chinuit de toate aceste incertitudini, Hartvigsen mi le împărtăşi şi mie, înjurând copios. Nu, Ole Menneske nu fusese suficient de înţelept, spuse el. Şi, fir-ar să fie, de ce trebuise să ia şi o femeie la bord? Hartvigsen îşi schimbă acum părerea, dând toată vina pe corăbier şi pe Brahmaputra.

În timp ce stăteam acolo, pe drum, apăru gardianul Svend care povesti că Ole Menneske îi spusese cu gura lui cum că, la întoarcere, *Funtus* va ţine cursul la vest de far, fiindcă nava trebuie dusă în golful exterior ca să fie reparată.

— Cine a dat această dispoziţie?

— Mack în persoană!

Hartvigsen chibzui iarăşi, se uită spre drum, se uită la noi şi rămase pe gânduri. Nu era deloc încântat că Mack dăduse acest ordin fără să-i spună şi lui.

— Haideţi, veniţi cu mine la asociatul meu! ne spuse el apoi.

L-am găsit pe Mack în prăvălie. Hartvigsen începu să vorbească, mândru şi înfumurat:

— Aud că aţi dat ordin ca *Funtus* să navigheze la vest de far, pentru ca să fie tras la edec în timpul iernii.

— Da, pentru a fi reparat, răspunse Mack.

— Credeam că *eu* sunt cel care dispune de deplasările navelor.

Mack îşi scoase batista fină şi spuse:

— Am avut intenţii bune, dragul meu Hartwich.

— Da, dracu' ştie ce intenţii aţi avut!

Mack îl privi cu îngăduinţă.

— Mai întâi aţi reţinut galera la Bergen până la venirea iernii, continuă Hartvigsen, şi la ce bun? Apoi aţi obligat-o să urmeze un curs necunoscut, în timpul nopţii, pe vijelie şi mare agitată. Dar dacă Ole Menneske nici nu cunoştea porţiunea respectivă?

— Păi, o cunoaşte orice copil. Dar ghinionul a vrut să fie

tocmai atunci viscol.

— Da, da, aveţi totdeauna un răspuns potrivit; eu însă am pierdut nava şi încărcătura, ceea ce înseamnă altceva.

— Fără îndoială. Şi regret în mod sincer, ripostă Mack. N-ai avut noroc cu speculaţia ta. Şi eu aş fi putut face o asigurare la mine însumi în toţi anii ăştia în care am condus întreprinderea; dar n-am avut niciodată curajul să o fac.

Hartvigsen nu se dădu bătut:

— Ar fi mers totul bine, dacă nu aţi fi intervenit cu dispoziţiile dumneavoastră. De exemplu, vă întreb acum: în ce priveşte încărcătura galerei, aceasta ar fi urmat să fie transportată de afară, din portul exterior, până aici? În acest caz, cei doi cai n-ar fi făcut toată iarna altceva decât să care mărfurile. Este ridicol. În mod normal, am fi descărcat galera în faţa uşii, întocmai ca celelalte ambarcaţii.

Mack îi aruncă acum asociatului său jignit o privire plină de compasiune. Îi era atât de uşor să-i răspundă, dar el nu voia să-l irite şi mai rău cu zâmbetul său:

— Ai în oarecare măsură dreptate, Hartwich. Dar uiţi de prietenii noştri, de micii negustori de afară, de pe insulele stâncoase. Mărfurile aduse de *Funtus* le erau destinate lor. Ancorând vasul *Funtus* în portul exterior, îi scuteam pe clienţii noştri de pe insule să facă un ocol neplăcut, de o jumătate de milă, până la depozitele noastre. Le-am promis acest lucru, ei sunt cei mai fideli clienţi ai noştri în decursul întregului an, Hartwich. *Funtus* aducea sare şi făină şi mărfuri pentru pivniţă şi prăvălie, tot ce aveau nevoie locuitorii de pe insulele stâncoase.

Pauză.

— Recunosc însă că, în lipsa acestor circumstanţe, ai fi avut toate motivele să fii nemulţumit, continuă Mack. Dar aşa, nu văd în ce măsură aş fi eu vinovat de ceva.

— Nu, nu! spuse Hartvigsen, strângând din dinţi. Dar ca galera să rămână la Bergen până după echinocţiu, n-a fost tot dispoziţia dumneavoastră?

— Ba da. Dar aşteptam şi eu comenzile celor de pe insulele stâncoase. Nu puteam expedia lista înainte de a fi primit comenzile.

— În acest caz ar fi fost mai bine ca *iahtul* să aştepte la

Bergen.

— De parcă nenorocirea nu ar fi putut lovi şi iahtul! răspunse Mack. De altfel, aş vrea doar să subliniez că nu mă simt deloc vinovat.

Mack îşi potrivi vestonul şi şi-l încheie. Apoi se îndreptă spre uşa biroului şi ieşi, părăsindu-şi asociatul, care rămase discreditat şi cu adevărat jignit.

După câteva zile, vremea rea se potoli, iar Hartvigsen luă câţiva oameni şi ieşi cu ei la *Ţărmul Lin* ca să vadă dacă nu putea recupera din mare eventuale resturi din încărcătura galerei *Funtus*; dar nu găsi nimic. Nu se ridicaseră la suprafaţă nici cadavrele. Un om care scăpase cu viaţă povesti lucruri ciudate despre cei înecaţi; şi anume că Brahmaputra ar fi putut fi salvată, dar că soţul ei o cuprinsese cu braţele şi o trăsese după el în adâncuri. Omul observase gestul în ciuda zăpăcelii generale. Iar Brahmaputra ţipase, cu ochii căscaţi de groază. L-am întrebat pe om dacă Ole Menneske şi soţia sa se certau la bord? Da, încontinuu, răspunse el; Brahmaputra era atât de generoasă, iar căpitanul îşi ţinea, din cauza aceasta, un ochi deschis chiar şi în timpul somnului. El nu se odihnea niciodată cum trebuie. I-am strigat să fie atent la *Ţărmul Lin,* dar el nu a schimbat direcţia vasului; avea priviri fixe.

În acest caz, poate că Ole Menneske urmărise un anumit scop atunci când îndreptase corabia spre *Ţărmul Lin,* m-am gândit. Iubirea este necruţătoare!

Cu timpul, Hartvigsen se calmă şi se împăcă cu ideea pagubelor sale uriaşe. Doar de când sosisem eu aici, la Sirilund, era deja a treia oară că suferea o pierdere. Dumnezeu ştie dacă mai putea suporta multe lovituri de acest fel! Dar Hartvigsen era atât de putred de bogat, cred că banii săi nu se terminau niciodată. Când vorbea despre asigurare şi pagubă, o făcea acum cu o linişte desăvârşită:

— E totuşi bine că nenorocirea l-a lovit pe un om care o poate suporta! spunea el. El prefera să se laude şi mai tare ca înainte, declarând că intenţionează să cumpere un vapor în locul galerei. Dar în Mack nu părea să mai aibă mare încredere. Ce-i drept, el tăcuse, ultima dată, la prăvălie, nespunând mai multe decât se cuvenea; dar îl credea capabil de orice pe asociatul său. De ce dispusese ca acuma, dintr-odată, nava

Funtus să ancoreze, încărcată cu mărfuri, în portul exterior, după ce nu o făcuse niciodată în toţi anii aceştia? Ah, cu siguranţă că exista un motiv ascuns.

— Au sosit şipcile pentru rame. Întrebarea este dacă vrei să-mi dai o mână de ajutor ca să asamblez ramele pentru toate tablourile? îmi spuse el. În acelaşi timp îşi aminti de tabloul pe care i-l dăruisem Rosei şi se oferi să mi-l plătească; voia să-mi dea o sumă mare de bani pentru el. Când l-am refuzat, el mă privi cu multă căldură, promiţându-mi că tabloul va rămâne pe veci pe perete, acolo unde îl voi atârna eu. Soţiei lui îi plăcea foarte mult.

În zilele în care am asamblat ramele pentru tablourile lui Hartvigsen, am întâlnit-o adeseori pe Rosa, singură sau însoţită de Martha. Rosa începuse să facă, ea personal, lecţii cu Martha, căci dispunea de cunoştinţele necesare pentru aşa ceva. Într-o bună zi, doamna Malene primi iarăşi o sută de taleri; nici de data aceasta banii nu erau însoţiţi de vreo scrisoare. Era ceva foarte misterios, aproape ca un basm, iar laponul Gilbert îşi făcuse din nou apariţia, aducându-i Rosei această veste; Rosa o vizitase, mai târziu, pe bătrâna Malene şi văzuse banii şi plicul.

Rosa spuse:

— Scrisul nu este al lui Nikolai; dar banii sunt de la el.

— Da, da, am spus.

— Bine, dar Benoni susţine că el a murit! exclamă ea. Am fost şi la Mack şi el susţine de asemenea că Nikolai a murit.

— Nu luaţi lucrurile în tragic, am încercat eu să o liniştesc, în orice caz, el nu o să mai vină pe aici.

— Totul este atât de îngrozitor, răspunse ea. N-ar trebui să-ţi schimbi partenerul, nimeni n-ar trebui să o facă. Şi acum te pomeneşti că mai trăieşte totuşi.

În clipa aceea, m-am simţit obosit de amintirile ei morbide, fiind, în acelaşi timp, şi gelos pe acest etern Nikolai, aşa că i-am spus:

— Ei bine, atunci poate că mai vine, aşteptaţi-l!

Rosa îmi aruncă o privire rapidă:

— Să vă ierte Dumnezeu! spuse ea.

Nu am vrut să-mi retrag cuvintele şi nici să le atenuez înţelesul – oricum, ele erau suficient de meschine şi amărâte. Îmi aveam şi eu suferinţele mele, oare ea se gândea la ele?

Câtuşi de puţin.

— Poate că nu mă înţelegeţi, spuse ea, totul este atât de straniu. Puteţi să mă credeţi; nu este chiar atât de uşor să mulţumeşti pe toată lumea... iar când am avut odinioară un bărbat, atunci... Nu fiindcă aş dori să-l văd întorcându-se; dar cum să fac, ca să fiu corectă faţă de Benoni? De Nikolai îmi amintesc de când era un tinerel. Era vesel şi uşuratic, mă gândeam adesea că mă iubeşte foarte mult. Acum la ce să mă gândesc? La nimic. Am posibilitatea să mănânc mai mult în fiecare zi; dar ce să fac cu mâncarea? Nu am nici măcar o singură amintire inocentă. Dar amintiri legate de Nikolai am. Nu l-aţi văzut, dar să ştiţi că avea o gură frumoasă. Iar când a început să-şi piardă părul i-am fricţionat zilnic, timp de trei luni, pielea capului ca să-i crească la loc, dar nu-i făcea bine, aşa că am renunţat. Ei bine, el era frumos şi fără păr, avea o frunte lată şi minunată... Ah, iată că vă povestesc toate astea, deşi nu ştiu de ce o fac, nu are niciun sens. Iar lui Benoni nu-i pot povesti nimic.

— Credeam că menajul dumneavoastră merge bine acum? am intervenit.

— Vreţi să spuneţi cu Benoni? Da. Dar nu-mi este uşor. Când îi dau să mănânce, trebuie să mă gândesc că poate celălalt nu are ce mânca. Este ruşinos pentru mine că o spun, dar nimeni n-ar trebui să se despartă şi nimeni n-ar trebui să se recăsătorească, nu iese nimic bun din asta.

— Ah! am exclamat eu, încruntându-mă scârbit.

— Dumneavoastră, care totdeauna... care doreaţi totdeauna să nu mă vedeţi disperată... cel puţin aşa spuneaţi mai demult! începu ea profund uimită.

— Da. Doream şi o doresc şi acum. Dar dumneavoastră mergeţi de colo-colo şi oftaţi şi vă pierdeţi în amintiri şi vă faceţi viaţa grea!

— Dar mi s-a spus că el a murit! strigă ea. Iar eu m-am recăsătorit.

Am pufăit iarăşi şi m-am încruntat şi mai tare; şi ca să mă răzbun, i-am spus:

— Iar dumneavoastră, care eraţi totdeauna atât de rezervată! Şi nu permiteaţi nimănui să se amestece în treburile dumneavoastră!

Nimerisem un punct nevralgic, îmi dădeam seama că ea era mâhnită.

— Da, nu înţeleg nici eu ce s-a întâmplat cu mine, spuse ea. Probabil viaţa de zi cu zi, care...

— Care ce? Omul găseşte totdeauna scuze. Am şi eu o scuză, de exemplu, că odinioară eram un copil.

Nimerisem iarăşi un punct sensibil.

Nu, pur şi simplu nu mai voiam să fiu confidentul ei – un confident la care ea să poată veni să se văicărească; aşa că am plecat precipitat. În fond, ce-şi imaginau toţi oamenii ăştia? Baroneasa intrase odată, fără să-i pese, în camera mea, deşi eu eram încă în pat şi se uitase la pereţii camerei, fără să mă observe şi pe mine. Nu uitasem această scenă. Iar Rosa mă numise „copil“. Mi se imputa faptul că fusesem silitor la şcoală şi învăţasem multe; desenam mai bine ca mulţi pictori şi pictam mai frumos ca toţi desenatorii. Tidemand[11], însuşi Tidemand fusese la mine acasă, îmi văzuse tablourile şi se arătase mulţumit de ele! Aveam atunci nouăsprezece ani. Într-adevăr, învăţasem să cânt la pian întocmai ca o fată; dar nu toate fetele ştiu să cânte la pian, nici chiar baroneasa; eu, în schimb, ştiam să cânt. Ajunsesem oare printre barbari?

Mă simţeam atât de nedreptăţit şi marginalizat; ah, nu învăţasem nici măcar să mă resemnez. Îmi dau acum seama că nu eram decât un tinerel inofensiv şi iscusit, cu talentele unui contabil; am ajuns la această concluzie în decursul anilor.

Totuşi nu mă simţeam încă înfrânt; mă purtasem însă, cu siguranţă, prosteşte. M-am învârtit câtva timp agitat întrebându-mă; oare ce ar fi făcut în locul meu Munken Vendt? Ah, Munken Vendt – el avea un caracter ferm şi mult sânge rece, el ar fi spus:

— Mofturi şi prostii; să facem, mai bine, dragoste! El nu şi-ar fi petrecut noaptea privind stelele.

Şi nici eu nu mai eram dispus să o fac.

22

NU SE LASĂ gerul, ci ninge, iar zăpada se aşterne pe pământul uscat. Cad cantităţi mari de zăpadă. Dacă cineva vrea să plece

---

11[4] Tidemand, Adolf (1814-1876), pictor norvegian foarte cunoscut.

cu sania, trebuie ca argaţii să iasă mai întâi cu oamenii lor şi să croiască, cu lopata, pârtie pe drumul care duce în pădure şi la moară; în timpul nopţii zăpada îngheaţă, iar în ziua următoare drumul devine practicabil.

Îl întâlnesc pe „Copciar“, care este nemulţumit de zăpada asta multă, fiindcă de-abia se mai poate strecura în cămara unde se prepară berea, ca să usuce perna de baie a lui Mack. Nu mai are atâta libertate ca înainte. În plus, este supărat şi pe camaradul cu care împarte camera, pe moşneagul Fredrik Mensa, care zace încă în pat şi nu vrea să moară. „Copciarul“ spune că această viaţă rezistentă nu poate fi curmată nici cu vorba bună, nici cu forţa. El încercase chiar să astupe, în timpul nopţii, nările nevoiaşului cu lână, dar în dimineaţa următoare îl găsise tot aşa, cu smocurile de lână în nări şi pufăind pe gură. Era un aspect dezgustător şi oribil; „Copciarul“ trebuise să-i scoată, cu mâna sa, lâna din nări. Iar Fredrik Mensa spusese mulţumit: tut-tut-tut-tut! când reuşi sa respire iarăşi pe nas.

— Nici nu se poate descrie ce putoare face în cameră, spuse „Copciarul“ despre moşneag. Uneori îmi vine să vărs, mi se face negru în faţa ochilor de supărare din cauza putorii ăsteia. Iar dacă deschid în timpul nopţii fereastra, se găseşte de fiecare dată cineva în curte care aude sau vede ce am făcut; unul vine dintr-o parte, altul dintr-alta şi amândoi îmi spun că trebuie să închid fereastra, ca să nu se îmbolnăvească Fredrik Mensa. Unde-i pomana ca el să se îmbolnăvească odată! Da, o spun pe faţă. S-ar putea ca el să aibă deja o sută zece sau o sută douăzeci de ani; mă apucă greaţa când mă gândesc la o asemenea vârstă, să mă ierte Dumnezeu, dar nu mai este ceva omenesc, ci animalic. El mănâncă zi şi noapte, doctorul spune că are un stomac foarte sănătos. Dacă s-ar îmbolnăvi de stomac şi ar trebui *eu* să-i pun comprese... pe Dumnezeul meu, că i-aş pune nişte comprese!... El nu mai înţelege absolut nimic; de l-ar lua odată Dumnezeu la sine, în numele lui Christos, aş rămâne singur în cameră. Am nevoie de asta, trebuie să deschid tot mereu fereastra; dar dacă stârvul ăsta – cred că pot spune aşa – este încă în viaţă, nu o pot face. Şi tut-tut! Asta auzi de la el încontinuu – iată singurul său mod de comunicare punând cazul că este treaz. Dar asta nu înseamnă că vorbeşte, el se adresează cuiva din aer sau aşa ceva. Am încercat să-i

ciripesc la ureche, ca să-l distrez; dar el face doar o grimasă şi deschide gura îndurerat, de parcă ar simţi o împunsătură. Şi nu merită nici să-i schimbi cămaşa, căci, în cel mai scurt timp, arată tot aşa ca înainte; deoarece zace pe resturi de mâncare şi linguri, şi coji de pâine, şi porcăieşte cu salivă podeaua şi pereţii din jurul său.

Ţi se făcea părul măciucă, ascultându-l pe „Copciar“ – el era un om rău, care uitase că trebuie să-i cinsteşti pe bătrâni şi să-i laşi mai bine pe tineri să sufere decât să le faci zile fripte bătrânilor. I-am răspuns că ar face o faptă bună în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor dacă l-ar îngriji pe nevoiaşul bolnav şi nu i-ar fi silă să-i dea apă şi să-l învelească.

— Dar mă sufocă putoarea din timpul nopţii! exclamă „Copciarul“.

Ah, cât de înrăit putea să fie!

El era în stare să stea de vorbă ore întregi cu „Bustul“, întreţinându-se despre Brahmaputra, care era acum moartă, dar pe care o iubise toată lumea. Ole Menneske fusese, şi el, un om bun şi cumsecade, dar nu aveai linişte din cauza lui, fiindcă avea un temperament irascibil. În schimb, Brahmaputra nu fusese atât de aprigă, dimpotrivă, că era totdeauna blândă, ah, ea nu se ţinea cu nasul pe sus, aşa că accepta manifestările de prietenie, indiferent din ce parte veneau.

— Aşa este! confirmă şi „Bustul“, clătinându-şi capul uriaş.

— Şi de aceea trebuie să o respectăm în mormântul ei ud, conchise „Copciarul“.

Dintre cei doi, „Copciarul“ era cel care profita de prietenia cu „Bustul“. El îl punea pe acesta să stea de pază în locul său când îşi desfăşura îndeletnicirea tainică din cămara de preparat berea şi, în plus, îl mai şi batjocorea şi făcea circ cu el. Însă „Bustul“, care era aşa de solid şi înfricoşător, îl înşfăcă odată pe tartorul său şi îl strânse atât de rău în braţe, încât acestuia îi ieşi limba din gură. Câteva zile acesta nici nu reuşi să mănânce, fiindcă avea o rană în gâtlej.

În aşezarea aceasta mare, populată de atâţia oameni, se iscau deseori conflicte. Sirilund era ca un orăşel, cu case şi piaţete răspândite pe o suprafaţă mare; trebuia să fii foarte atent, căci dacă o luai prea repede pe după un colţ, riscai să nimereşti în ceva gâlceavă. În schimb, un om ca gardianul

Svend avea un temperament neobişnuit de paşnic, deşi nu era nici orb, nici surd, şi nici dispus să treacă toate cu vederea. Dacă se întâmpla, destul de rar, ca el să bea ceva mai mult, o începea mai întâi cu cântece şi glume vesele, dar o sfârşea cu ameninţări sumbre. Micuţa Ellen, soţia sa, care fusese odinioară subreta Ellen, trebuia, cu asemenea ocazii, sa i se dedice exclusiv lui şi să-l asigure că nu iubeşte pe nimeni pe lumea asta atât de mult cum îl iubeşte pe el. Înainte de Crăciun, se întâmplă însă o dată ca gardianul Svend să nu se liniştească în urma asigurărilor date de Ellen, ci doar după ce veni Hartvigsen şi stătu câtva timp de vorbă cu el.

Gardianul Svend fusese mai demult un cântăreţ şi un dansator bun, acum însă îl părăsise umorul, aşa că el prefera să stea şi să-i privească pe cei care dansau, fără să participe la joc. El şi cu Ellen aveau un copil, un băieţaş cu ochii negri, deşi atât tatăl, cât şi mama aveau ochii albaştri; toată lumea ştia că tatăl copilului era Mack. Ah, se pare că Mack avea mulţi copii în familiile din împrejurimi, care erau în slujba lui; el avea grijă să le căsătorească, la momentul oportun, pe tinerele mame şi nu se calicea nici după aceea, ajutându-i pe copii să-şi facă un rost în viaţă. Oamenii spuneau că Mack avea iubite în nouă familii din Sirilund, în afară de cele din casa lui şi din împrejurimi. Iată că acum şi tânăra Petrine, noua subretă, trebuia să se căsătorească. Şi nu se găsi pentru ea un alt soţ decât „Copciarul“.

„Copciarul“ ăsta! În fond, el nu era decât un comediant jalnic, un ciripitor incapabil să desfăşoare o activitate normală; dar el se supuse dorinţelor lui Mack, îndeplinindu-şi misiunea încredinţată de stăpânul său. Petrine era o mucoasă de optsprezece ani, însă înaltă şi bine făcută pentru vârsta ei, ea nu avea pereche când o vedeai traversând curtea. Dar dacă „Copciarul“ urma să-şi întemeieze o familie, era cu atât mai necesar ca nevoiaşul să moară şi să elibereze odaia – pur şi simplu nu exista altă soluţie. De l-ar mântui odată Dumnezeu pe acest Fredrik Mensa!

Hartvigsen discută despre toate acestea cu gardianul Svend; la rugămintea lui Hartvigsen îl însoţisem şi eu, aşa că eram de faţă. După ultima sa beţie, gardianul Svend devenise iarăşi rezonabil, înjurând mai rar; Hartvigsen nu înjură, dar declară că

va trebui să intervină o schimbare în viaţa desfrânată a lui Mack.

— Nu mai vreau să aud despre poveştile astea; sunt singurul care poate sta de vorba cu el şi îl poate deposeda de autoritate. Acest lucru s-ar putea întâmpla în orice zi şi la orice oră, de îndată ce merg la el!

— Faceţi o faptă bună, răspunse gardianul Svend. Nu ne putem bucura în linişte de soţiile noastre... Se apropie Crăciunul şi ele urmează să fie iar percheziţionate, este o taxă fixă.

Hartvigsen răspunse:

— Toate se vor desfăşura acum aşa cum hotărâm eu şi cu B. Hartwich. Noi hotărâm dacă se va face sau nu percheziţie corporală.

Scufundarea vasului şi pagubele considerabile suferite nu-l dăduseră bătut pe Hartvigsen, dimpotrivă, el devenise tot mai lăudăros, umflându-se în pene cu puterea de care dispunea. Luase acum hotărârea fermă să acţioneze şi pe cont propriu, în afara întreprinderii, şi să-şi cumpere un vapor pentru la iarnă; de asemenea, nu mai voia să-şi trimită peştele la Bergen, ci direct în Spania, devenind şi el independent, ca orice negustor din Bergen! Faţă de Mack nutrea o animozitate profundă şi nu aştepta, desigur, decât o ocazie potrivită, ca să se răzbune pentru pierderea vasului. Cel puţin asta era impresia mea. Bineînţeles, i-o voi plăti, spunea el dând din cap în clipele când îşi urmărea propriile gânduri. După ce ne despărţirăm de gardianul Svend, el mă rugă insistent să vin iarăşi la el şi să fiu profesorul Marthei. Era o adevărată ruşine ca la Sirilund să existe un preceptor, iar la el nu.

— De parcă nu mi-aş putea permite să-mi ţin un profesor acasă, spuse el. Iar în ce priveşte salariul, vei primi dublu din mâna asta a mea! spuse el. Vino chiar acum la noi, soţia mea va discuta cu dumneata despre asta.

După câtva timp, Hartvigsen îşi aminti însă că mai are ceva de rezolvat la Sirilund, aşa că mă rugă să-mi continui singur drumul. Da, Hartvigsen avea iarăşi treabă la Sirilund şi anume la baroneasa Edvarda, care se plictisea de moarte şi căuta un om valid pe care să-l tragă şi să-l împingă de colo-colo. Ea îi povestise episodul cu locotenentul Glahn şi urmărea să-i sucească şi lui Hartvigsen capul. Rosa nu se amesteca, se

lecuise de gelozie şi avea acum alte preocupări.

Ea nu era în cameră. Probabil că este afară, cu Martha, m-am gândit. Şi pentru ca să nu las impresia că mă furişez şi acum la ea, în absenţa soţului ei, am scris pe o foaie de hârtie că Hartvigsen mă rugase să trec pe aici. Deodată am auzit paşii Rosei şi ai Marthei. Ea spuse jenată:

— Eram sus şi făceam lecţii. Nu este chiar ca la şcoală, dar...

Oare de ce era atât de jenată? Rosa avusese parte de o educaţie foarte bună şi ştia multe, deci putea să o înveţe pe Martha să scrie şi să citească.

Probabil că se ruşina de starea ei, era impresionantă şi frumoasă. Nu o văzusem încă niciodată atât de dulce şi frumoasă ca acum.

— Poţi merge la Sirilund, îi spuse ea copilei. Benoni s-a dus la gardianul Svend; nu l-aţi întâlnit?

I-am răspuns:

— Ba da. Am venit iar pe furiş încoace ca să vă găsesc singură.

Ea scutură din cap – se pare că prezenţa mea nu îi era atât de dezagreabilă ca altădată – şi zâmbi puţin. Eu am continuat să vorbesc în acelaşi ton, gândindu-mă: Munken Vendt aşa ar fi făcut!

— Trec de multe ori pe aici fiindcă ceva îmi dă ghes să vin, am spus. Dar simt că mă cuprinde oboseala.

— Sunt o femeie căsătorită, ripostă ea.

— Dar eu v-am văzut cu mult timp înainte de a fi fost căsătorită şi inima mea a bătut din prima zi pentru dumneavoastră.

Ah, nu pot uita că ea îmi aruncă o privire curioasă şi pe jumătate bucuroasă. Nu ştiu, poate că era doar curioasă

— Dar, pentru Dumnezeu, tot nu o să mă puteţi avea! exclamă ea. Nu înţeleg ce urmăriţi.

— Ce urmăresc! Ce se urmăreşte de obicei? Sunteţi din piatră sau sunteţi un om? M-au obosit atâtea tertipuri şi prostii, am venit ca să termin toată povestea. Faceţi cu mine ce vreţi!

Ah, prostul de mine; credeam iarăşi că ea se va bucura puţin,
văzându-mă atât de hotărât şi impetuos; buzele ei tremurau, de parcă aş fi impresionat-o. Apoi ea observă foaia de hârtie de pe

masă şi citi cuvintele prin care mă scuzam că venisem; şi îşi dădu probabil seama că nu eram atât de impertinent şi aprig cum voiam să par.

— Aşa, deci Benoni v-a rugat să veniţi încoace! Mi-am imaginat.

Nu am răspuns nimic, dar nici nu am vrut să renunţ, ambiţionându-mă să par şi mai înflăcărat; lucrurile mergeau acum atât de bine. M-am postat în faţa ei, m-am uitat la ea şi am spus deodată:

— Hei!

Ea îmi înfruntă privirile, începu să râdă încet şi întrebă râzând:

— Dar ce s-a întâmplat? Vă rog, liniştiţi-vă!

Simţeam că îmi clocoteşte sângele în vine, acţionam cu mare teamă, dar am făcut un pas înainte şi am înlănţuit-o cu braţele. Tremuram din cap până în picioare şi n-am spus niciun cuvânt, mi-am lipit doar capul de al ei, de gâtul ei, de umărul ei. Nu trecu mai mult de o secundă, ea reuşi să se desprindă din îmbrăţişarea mea şi mă lovi deodată cu palma peste faţă. Mi s-a părut că aud în capul meu vâjâitul unei roţi şi am căzut pe un scaun.

O palmă!

Biata Rosa, ea se strădui din răsputeri să mă consoleze şi să atenueze efectul loviturii – eu mi-am revenit doar încet şi târziu. Ea stătu cu mine de vorbă, râse puţin şi îmi puse multe întrebări:

— Ce părere aveţi? Unde aţi învăţat aşa ceva? Nici nu am mai văzut aşa ceva! Aşa, şi acum gata, nu vă mai gândiţi la toată povestea!

După ce mi s-a limpezit capul, am redevenit umil şi jalnic, fericit că Rosa nu mă dă afară. Nu, comportamentul lui Munken Vendt nu mi se potrivea şi mie, natura mea era cu totul diferită de a lui, el era în stare să îmbrăţişeze femeia pe care o dorea. Ah, el putea face prostii, iar acestea îi erau iertate pe loc!

Relaţiile dintre mine şi Rosa redeveniră repede cele obişnuite. Vocea ei era iarăşi foarte liniştită când mă întrebă:

— Şi ultima dată eraţi atât de schimbat, atât de pripit. Vă mai amintiţi?

— A fost probabil doar din întâmplare, am răspuns eu evaziv.

— Şi de ce veniţi atât de rar pe la noi în ultima vreme? continuă ea. Benoni şi cu mine ne punem de multe ori această întrebare.

Redevenisem inofensiv şi neputincios, aşa că am răspuns abătut, ca de obicei:

— Vin, vin, da, vă mulţumesc, o să vin în continuare. Dar poate că şi dumneavoastră vă simţiţi mai bine în absenţa mea, aşa se pare. Vă merge bine aici; când vin eu însă începeţi să-mi povestiţi despre întâmplări de odinioară şi vă întristaţi. Prefer să fiu mai rar aici, dar să vă ştiu bine dispusă.

Mai târziu m-am hotărât însă să recurg încă o dată la metoda lui Munken Vendt, înainte de a renunţa definitiv. Căci la început fusese foarte eficient!

23

BARONESEI nu-i rămânea altceva de făcut decât să fie din nou evlavioasă. Cât de agitată şi nefericită era! Jocul cu Hartvigsen nu-i dăduse satisfacţie decât pentru una sau două săptămâni; şi nici nu fusese un joc adevărat, ci doar o cochetărie inutilă, lipsită de un scop anumit. Hartvigsen nu pricepea o iotă din ceea ce îi spunea ea.

Apoi ea hotărî ca perna de baie a tatălui ei să fie arsă; da, asta fusese ideea baronesei, iar Jens Barnefar, sclavul ei credincios, dusese la îndeplinire năzbâtia. Jens Barnefar era un om viclean, el pândi o noapte cu lună când penele erau puse la uscat în cămara de preparat berea şi aruncă prin horn o torţă aprinsă; penele care se găseau pe jos, pe vatră, luară foc, fiind transformate în cenuşă într-o clipă. După care Jens Barnefar făcu, cu picioarele sale lungi, câteva sărituri, coborând de pe acoperiş şi dispărând în spatele primei case. Eu am urmărit toată scena de la fereastra camerei mele.

Da, am văzut totul, fiindcă eram cu ochii în patru. Baroneasa îmi destăinuise planurile, ea acţiona pe faţă şi în mod cinstit împotriva tatălui ei, din cauză că el făcea la el în casă circul ăsta supărător cu băile şi cu fetele. Baroneasa mă iniţie în intenţiile ei fără să-mi ceară discreţie absolută. Trebuie să mărturisesc că dădeam mare importanţă încrederii pe care mi-o acordase, aşa că am rămas şi după aceea tăcut ca un

mormânt; această trăsătură a baronesei mă impresionă profund, era o femeie superioară şi educată.

Dar Mack, imperatorul ăsta – el nu ar fi fost tatăl baronesei şi un mare senior dacă nu ar fi găsit o cale de ieşire din acest impas. Când „Copciarul“ se prezentă în faţa lui şi relată despre nenorocirea care se întâmplase, Mack dădu imediat sfoară în ţară că este dispus să cumpere, la preţuri bune, pene şi fulgi; se zvonea că mai procedase o dată aşa, pentru a avea de Crăciun o pernă de baie nouă. Şi iată că nici acum nu trecură mai mult de două zile şi la Sirilund sosiră grămezi de puf fin de la ţăranii care aveau afară, în fiord, insuliţe de pe care recoltau ouă şi fulgi de pasăre.

Nu avusese deci niciun rost ca penele lui Mack să fie arse. Dar baroneasa era foarte încăpăţânată şi încă evlavioasă; ea îşi bătu capul să găsească o altă posibilitate de a pune capăt destrăbălărilor de Crăciun ale tatălui său. Când vorbea despre percheziţia corporală, îşi strângea buzele dând din cap. Această percheziţie avea loc în seara de Crăciun, când femeile din Sirilund ascundeau în propriile lor haine o furculiţă sau o lingură de argint de la masă si trebuiau să o înapoieze sus, în camera lui Mack. Ah, Mack se pricepea să scoată la iveală furculiţele şi lingurile, insistenţele sale se pare că erau inimaginabile şi se întâmpla ca prin camera lui să se perinde în acea seară chiar şi şase femei. El era un bărbat cu adevărat apucat şi desfrânat. Ceea ce mă uimea pe mine erau însă ordinea şi disciplina cu care le ţinea în frâu pe toate fetele şi femeile astea care, în fond, erau martore ale modului său de viaţă. Nu se auzea, în decursul întregului an, nicio singură plângere la adresa lui; dimpotrivă, el se bucura de tot respectul. Dispunea în mai mare măsură ca alţii de talentul de a domina şi îl folosea în mod adecvat; pentru mine asta rămânea o mare enigmă.

Crăciunul se apropia cu paşi repezi, iar la Sirilund mişunau vehicule de tot felul şi oameni care veneau pe jos; prăvălia, depozitele şi pivniţa nu se goleau nicio clipă, de dimineaţa până seara. Am primit de la părinţii Rosei o invitaţie să petrec sărbătorile Crăciunului la ei, în parohia învecinată; ei erau atât de singuri, iar prezenţa mea ar reprezenta o variaţie. Când am vorbit cu baroneasa şi cu Mack despre această invitaţie, mi-au spus amândoi că îmi vor simţi lipsa aici, acasă, dar că le voi

face o mare bucurie pastorului Barford şi soţiei sale; am discutat mai târziu şi cu Rosa, iar ea mă rugă să accept invitaţia. Aşa că am hotărât să o iau din loc în dimineaţa din ajunul Crăciunului, şi anume să merg pe drumul care trecea prin pădurea comunală.

De altfel, bunul Dumnezeu părea că voia să-şi aducă acum aminte de bătrânul Fredrik Mensa şi să-l cheme la el; stomacul său, care suportase până acum orice, refuză să mai funcţioneze, aşa că Fredrik Mensa se îmbolnăvi foarte grav. Fiica sa, care era căsătorită cu ajutorul de morar, fiind o femeie deosebit de isteaţă şi frumuşică, se aşeză la căpătâiul tatălui său de unde nu se urni o noapte întreagă; avea însă şi ea copii mici, aşa încât nu putea lipsi multă vreme de acasă. Când plecă, ea îl rugă pe „Copciar“ să aibă grijă de bolnav şi să-i pună comprese calde, dar acesta se purtă într-un mod revoltător. După câteva zile ieşi la iveală că el punea bucăţi de gheaţă în comprese şi că făcea chiar ceva mai rău, şi anume fricţiona stomacul bolnavului cu bucăţi de gheaţă. În urma acestui tratament starea bolnavului se înrăutăţi de la o zi la alta, îl apucară convulsiile, care îl săltau din pat, schimonosindu-i gura. Moşneagul acesta rezistent nu fusese încă niciodată atât de bolnav, dar el nu îşi dădea seama de nimic, ci ţipa din răsputeri; din păcate, cu această ocazie, păru să-şi amintească ce făcea în momentele când era conştient şi când îl durea ceva; el scoase înjurături îngrozitoare şi scuipă peste tot în jurul său. Era cutremurător să-l vezi şi să-l auzi. Doar când recădea în apatie şi durerile cedau, bătrânul spunea iar; tut-tut-tut; în rest, înjura îngrozitor. „Copciarului“ i se înmuiară genunchii, el alergă afară din cameră, uitând complet că trebuie să-i respecţi şi să-i asculţi pe bătrâni.

Dar Fredrik Mensa nu îşi dădu nici acum duhul. „Copciarul“ fu surprins asupra acţiunilor sale nelegiuite şi i se interzise să-i mai pună comprese bolnavului.

Întrebat dacă intenţiona să-l omoare pe bătrân, el replică:

— Nu, câtuşi de puţin; dar în ţinutul meu, acolo de unde mă trag eu, este obiceiul să se facă frecţii cu bucăţi de gheaţă în caz de boli de stomac, spuse el. Aflând de toată povestea, baroneasa deveni şi mai evlavioasă şi îi încredinţă lui Jens Barnefar îngrijirea bolnavului. Era foarte frumos din partea

baronesei.

Iar Fredrik Mensa îşi reveni, organele sale interne erau nemaipomenit de sănătoase şi rezistente. Sub îngrijirea lui Jens Barnefar el înflori, devenind iarăşi cel care fusese înainte; ce-i drept, zăcea în continuare apatic în pat, dar era înzestrat, slavă Domnului, cu o poftă de mâncare zdravănă şi un somn bun. Iar pentru noi toţi a fost o mare satisfacţie că bătrânul se însănătoşise şi că sărbătorile Crăciunului nu erau marcate de boală şi moarte; ba era chiar un spectacol plin de candoare şi amuzant să-l vezi pe Fredrik Mensa zăcând şi pufăind. Dacă îl întrebam ceva, el spunea prompt şi vioi; tut-tut-tut-tut-tut! – acesta era răspunsul lui.

A sosit momentul plecării, mâine pornesc la drum. Mi-am primit darurile de Crăciun încă din scara aceasta, multe lucruri frumoase şi minunate de la toţi; atât de la copii, cât şi de la mama lor şi de la Mack personal. Cobor puţin până la antrepozite înainte de a mă culca şi, deoarece nu am niciun fel de intenţii rele, fac un semn cu capul înspre casa Rosei. Ce-i drept, mâine voi trece tot pe aici, dar îmi iau deja în seara asta rămas-bun, ca să dorm mai bine. Noapte bună, Dumnezeu să te binecuvânteze!

Mă trezesc pe întuneric, fac lumină şi mă îmbrac. Mă aşteaptă un drum lung şi aş vrea să sosesc la timp. Mănânc ceva, spun: Doamne, ajută-mă! şi părăsesc curtea. În dreptul casei Rosei dau iarăşi din cap, dorindu-le celor de acolo un Crăciun fericit.

Afară este o lumină crepusculară cenuşie, ceaţă şi chiar ninge uşor. Dar drumul este bun, deşi nu este încă bătătorit. Mi s-a explicat foarte exact ruta, aşa că nu mă pot rătăci; în plus, drumul nici nu duce altundeva decât peste munte. După ce înaintez o bucată prin pădure, aud voci şi zăresc mai multe persoane adunate; îl văd pe Hartvigsen şi pe gardianul Svend cu câţiva oameni. Ei au în mâini târnăcoape şi lopeţi şi sapă o groapă mare.

Hartvigsen îmi făcu semn cu capul şi dădu câteva ordine:

— Terminaţi groapa, oameni buni. Să fie lungă de patru coţi şi lată de trei. Eu îl însoţesc o bucăţică de drum pe student.

— Dar cine urmează să fie înmormântat aici? am întrebat eu în glumă. Arată ca o groapă pentru doi oameni.

Hartvigsen era de-a dreptul solemn şi nu râdea.

— Vreau să-ţi spun ceva foarte serios; este într-adevăr un mormânt, replică el. Aici urmează să fie îngropate cada de baie şi perna lui Mack.

— Ce spuneţi!

Hartvigsen dădu din cap:

— Eu sunt singurul care îl poate deposeda de această putere.

Probabil că Hartvigsen voia să se răzbune în felul acesta pe asociatul său pentru pierderea vasului, mi-am zis; a găsit acum ocazia potrivită! Ah, Hartvigsen nu putea să uite că avusese mari pagube din cauza asigurării propriului său vas. Iar acum venise în pădure cu trei oameni, care aveau, cu toţii, interesul să vadă cada de baie a lui Mack coborând sub pământ Aceştia erau: gardianul Svend, fierarul şi dulgherul şi ar fi putut să vină încă şase sau doisprezece soţi care să sape cu plăcere groapa asta.

— Dar ce urmări va avea acţiunea aceasta? am întrebat eu, gândindu-mă că Mack nu-şi pierdea niciodată cumpătul.

Nici Hartvigsen nu prea ştia care vor fi urmările, aşa că nu se lăuda spunând: „Suport eu consecinţele!“ El începu să dea explicaţii şi îmi ceru mie părerea, adică dacă era de iertat ceea ce făcuse Mack; şi anume el dăduse sfoară în ţară în legătură cu penele şi puful, preţurile urcaseră vertiginos, iar pentru oameni era foarte rentabil să-şi lase la o parte toate activităţile şi să umble teleleu, de-a lungul ţărmului, după păsări. Se cuvenea ca un bărbat să facă aşa ceva? Venea Crăciunul şi seara Crăciunului, bărbaţii se vor îmbăta iarăşi, iar femeile vor urca, pe rând, în camera lui Mack.

— Mă întreb doar dacă Mack va accepta ideea că nu mai are cadă de baie? am spus.

Hartvigsen deveni şi mai serios şi rămase pe gânduri, deoarece Mack era, fără doar şi poate, un stăpân care se bucura de respect.

— Chestiunea este că nu sunt singurul implicat în această înmormântare – cred că pot să o numesc aşa, continuă el. Edvarda m-a ajutat în toate privinţele, ba aş putea chiar spune că *ea* a făcut totul.

În acest fel, toată afacerea îmi părea mai puţin riscantă;

baroneasa avea o mână de fier, ea contracarase şi mai demult planurile tatălui ei.

— În cazul acesta nu mai am rezerve, am declarat eu.

— Înţelegi doar, spuse Hartvigsen încurajat, că fără ajutorul ei nu am fi putut nici măcar scoate cada din casă. Ba i-a expediat de acasă pe toţi slujitorii. Şi nu pot să spun decât că te doare sufletul să o vezi atât de tristă şi evlavioasă; ar trebui să avem o inimă din piatră dacă nu am ajuta-o în această situaţie.

Dulgherul veni şi spuse cu o voce solemnă:

— Totul este gata!

Ne-am dus şi noi la groapă, oamenii aduseră cada care stătuse ascunsă printre sălcii şi o coborâră în groapă, împreună cu perna şi perniţa pentru cap. Pernele fuseseră învelite în saci, ca să nu se murdărească.

Iată deci cada aceasta de zinc, acest culcuş îngrozitor pentru trei persoane, aşteptând să dispară; fierarul o asamblase odinioară sudând plăcile grele de zinc. Iar perna era îmbrăcată în mătase roşie.

— Încă puţin şi cada nu va mai exista! spuse Hartvigsen serios şi fără să mai glumească, de parcă s-ar fi aflat lângă un mormânt adevărat. Faceţi-vă datoria, oameni buni! Dulgherul şi fierarul începură să umple groapa cu pământ.

Mi-am luat rămas-bun şi mi-am continuat drumul. Începuse să ningă ceva mai tare, drumul era cam alunecos, dar cu ajutorul lui Dumnezeu am ajuns la curtea parohială înainte de a se fi înserat. Şi am fost întâmpinat cu cea mai mare bucurie.

Am petrecut zilele de Crăciun aici şi nu s-a întâmplat nimic demn de consemnat, doar că, în această casă frumoasă, am fost copleşit de multe gânduri şi sentimente. Am văzut lucruri cusute şi croşetate de Rosa şi m-am simţit învăluit de geniul ei în toate camerele acestea în care ea îşi petrecuse atâţia ani din viaţă. Eram profund emoţionat, aşa că am plâns mult în aceste zile. Când găseam note sau cărţi în care Rosa îşi trecuse numele trebuia să mă ţin tare ca să nu-mi pierd cumpătul; şi nu am păşit pe nicio scară şi pe nicio potecă fără să mă gândesc; şi ea a pus piciorul pe aici! Pastorul şi soţia sa îmi puneau tot felul de întrebări legate de Rosa, dacă era sănătoasă şi veselă, şi dacă îi mergea bine? Da, îi merge bine, răspundeam eu. Spre ruşinea mea, trebuie să mărturisesc că i-am minţit pe oamenii

aceştia cumsecade, deoarece sunt sigur că Rosa ascundea multe griji în sufletul ei.

Pastorul Barford era un predicator renumit, aşa că biserica era totdeauna plină în zilele de sărbătoare. El nu cunoştea nimic mai plăcut decât să cutreiere pădurile şi câmpiile, să privească tot ce era în jurul lui şi să mediteze asupra tuturor lucrurilor; el însuşi povestea că nu se simte nicăieri atât de aproape de Dumnezeu ca în pădure. În anumite privinţe, nu era religios, dar un om bun şi cu o bogată experienţă de viaţă. Citea cărţi nemţeşti şi franţuzeşti şi ştia multe.

Deoarece nu puteam ieşi la vânătoare înainte de Anul Nou, pastorul cu soţia sa şi cu mine petreceam în fiecare zi multe ore împreună vorbind despre tot felul de lucruri; uneori, soţia pastorului făcea pasienţe la masa de joc; era o femeie blândă şi liniştită şi purta o bonetă de dantelă pe cap, întocmai ca mama mea. Când se întuneca, ceea ce iarna se întâmplă foarte devreme, mă aşezam la pian şi cântam tot ce ştiam pe dinafară; după cină, când se aprindeau toate lumânările, mai cântam puţin după notele lăsate aici de Rosa. Erau ore învăluite în pace profundă. Într-o zi, am făcut şi o plimbare mai lungă pe la gospodăriile din vecinătate.

De vânătoarea noastră nu se alese mare lucru; pastorul îmi împrumută o puşcă de a sa şi mă luă şi pe mine. El îşi dădu însă repede seama că nu eram un vânător deosebit, că aveam atât talent cât şi plăcere pentru vânătoare, dar că îmi lipsea antrenamentul. Pastorul era un gânditor şi un om perspicace, el ştia foarte multe despre animale şi păsări, despre pădure şi câmpii, lucruri pe care le studiase din proprie iniţiativă; eu, în schimb, aveam puţine cunoştinţe în domeniul ştiinţelor naturii, şi nici măcar acestea nu erau totdeauna corecte. Aşa, de exemplu, pastorul Barford afirma că teoria din cărţi, despre animale folositoare şi dăunătoare, este foarte superficială; niciun animal nu era cu adevărat dăunător, o specie de animale o echilibra pe cealaltă. Dacă erau împuşcate prea multe ciori, se înmulţeau şoarecii; dacă se exterminau vulpile, se înmulţeau prea tare veveriţele. Iar acestea omorau păsările cântătoare din păduri; dar dacă dispăreau păsările cântătoare, te invadau insectele. O, nu, natura este înţeleaptă, îşi are propriul ei echilibru ecologic.

Constatările pastorului erau cu totul noi pentru mine. Dar după aceste zile de vânătoare nu voi mai fi atât de ageamiu când voi porni în drumeţie împreună cu Munken Vendt.

În ziua de Bobotează, mi-am luat rămas-bun de la pastor şi soţia sa şi m-am întors la Sirilund. Când am ajuns în dreptul gropii, am văzut că solul fusese frumos netezit şi că toate urmele erau acoperite de zăpada proaspătă.

24

CRĂCIUNUL trecuse şi la Sirilund, dar nu fără turbulenţe destul de serioase.

Seara de Crăciun fusese oarecum liniştită, baroneasa îl lipsise pe tatăl ei de episodul percheziţionării femeilor din gospodărie, ea se înfiinţase personal în bucătărie cerând înapoi furculiţele şi lingurile. Nici soţia dulgherului şi nici soţia ajutorului de morar nu voiseră să le dea de bunăvoie, dar baroneasa îl chemase în ajutor pe Jens Barnefar, care le pişcă până le făcu vânătăi, aşa încât toată argintăria ieşi la iveală.

Mack se răzbunase pentru că tradiţia nu fusese respectată; el nu se culcase, părăsind casa şi întorcându-se de-abia în dimineaţa următoare. Nu ştia nimeni pe unde umblase şi nici el nu povesti absolut nimic, părând însă foarte satisfăcut de această escapadă nocturnă. Se întreţinu chiar şi cu fetiţele, fiind acelaşi om liniştit şi civilizat ca de obicei.

Odată cu îngroparea căzii îşi pierduse şi „Copciarul“ ocupaţia. Oare de ce să se apuce acum? Iubita sa, subreta Petrine, trebuia să se mărite cât mai curând! Situaţia părea destul de încurcată; baroneasa şi Hartvigsen erau foarte îngrijoraţi.

Mai grav era însă că Mack începu să bolească. El nu îşi putea găsi echilibrul fără băile sale atât de agreate – acestea reprezentau pentru el o necesitate şi o binefacere indispensabilă. Dar el nu se putea aştepta ca Hartvigsen, care nu se îmbăia niciodată, să manifeste înţelegere pentru aşa ceva; acesta nu reuşea să înţeleagă nici din ce cauză era nevoie de două femei pentru o baie la cadă. Aşa că cei doi asociaţi îşi pierdură încrederea unul într-altul, ba chiar nici nu mai vorbeau unul cu altul. Şi tocmai acum urmau să plece

ambarcaţiile spre insulele Lofoten şi era atâta treabă cu ele.

— Am tot mai puţin respect faţă de el, spunea Hartvigsen despre asociatul său. N-are decât să umble de colo-colo şi să se gândească la ale sale – *eu* sunt cel care trebuie să supravegheze totul.

Văzând că Mack nu comentează în niciun fel dispariţia căzii, Hartvigsen se simţi vajnic şi superior, el începu să-şi atribuie tot meritul pentru dispariţia de pe suprafaţa pământului a acestui monstru din zinc; conştiinţa străşniciei şi autorităţii sale se umflă luând proporţii nebănuite. Dacă s-ar fi putut lipsi de prezenţa gardianului Svend în deplasarea pe insulele Lofoten, ar fi fost în stare să-l expedieze de îndată cu vaporul ca să transporte peşte în Spania. Ah, înfumurarea sa avea şi consecinţe ridicole; el îşi propuse acum să îmbrace costumul de scafandru când mergea la biserică.

— Ce părere ai? mă întrebă. Deoarece rămăsesem cu gura căscată, fără să găsesc imediat un răspuns, el continuă: Probabil că nu s-a dus încă nimeni la biserică într-un asemenea costum; nu crezi că oamenii s-ar uita mai mult la mine decât la pastor? Bineînţeles, l-aş lua cu mine şi pe gardianul Svend, ca să aibă cine să pompeze aerul.

Mă gândeam că omul acesta care se dusese la propria nuntă în cizme, doar pentru a se făli faţă de câţiva locuitori de pe insulele stâncoase cu o încălţăminte îmblănită, era în stare şi să meargă la biserică în costum de scafandru, atât putea fi de trăsnit. Când Hartvigsen mă rugă să-i răspund, am scuturat din cap şi l-am sfătuit să renunţe la intenţia sa.

— Ei da, dumneata eşti totdeauna atât de discret şi prudent când este vorba despre aşa ceva, spuse el. Dar ar fi totuşi un costum extraordinar pentru biserică. Pentru ce altceva să-l fi procurat? Îl am acum aici. De altfel, şi Edvarda este de părere că l-aş putea îmbrăca.

Edvarda era destul de nechibzuită, ea mai era chinuită şi de tot felul de probleme, oscilând mereu între tristeţe şi evlavie; iar în inima ei era loc suficient şi pentru o doză serioasă de răutate. Ea ştia să fie bună şi foarte tandră, dar numai când simţea *ea* un imbold. Atât de labilă era Edvarda.

Atenţia lui Hartvigsen se îndreptă în curând spre altceva, aşa că uită de faptul că voia să se fălească la biserică în costum de

scafandru; într-o dimineaţă, Mack coborî din camera sa cu pântecele înfăşurat într-un şal mare roşu de lână. Mai multe persoane observară acest amănunt din care cauză vestea se răspândi în toată gospodăria. Iată că nenorocirea se întâmplase, Mack se îmbolnăvise de stomac.

Acest fapt îi scoase pe toţi din inerţie; Mack însuşi nu se văită si nu făcu mare caz de suferinţa sa, doar că mânca mai puţin ca de obicei, iar când baroneasa se interesă de starea sa, el răspunse indiferent:

— Nu este decât o uşoară agravare a bolii mele de stomac.

Trecură câteva zile şi viaţa era parcă mai liniştită la Sirilund; Mack umbla tot timpul cu pântecele înfăşurat în şalul roşu, stând aşa şi la birou – dar nu era niciun pericol. Toată lumea se simţea însă puţin neliniştită, iar Hartvigsen renunţă să meargă la biserică.

Pescarii porniră spre insulele Lofoten, ambarcaţiile mari stăteau şi ele gata de plecare. Era peste tot multă agitaţie în zilele acestea, oamenii îşi pregăteau uneltele şi rezervele de alimente, corăbierii Svend şi Villads Bryggemand îşi revizuiau echipamentul. Dar iată că într-o bună zi biroul lui Mack rămase gol. Mack nu coborî, el zăcea la pat, în camera sa.

Ce confuzie generală în toată gospodăria şi în împrejurimi! Hartvigsen era prezent, desigur. Hartvigsen era peste tot; dar biroul era gol. Toate registrele şi socotelile, scrisorile şi telegramele, comenzile venite de pe piaţă, preţul peştelui pentru momeală şi al sării – nu, Hartvigsen nu se pricepea la toate astea şi nu era în stare să ţină sub control haosul ăsta generalizat. În ce punct din jurul insulelor Lofoten apăruse peştele, încotro să se îndrepte ambarcaţiile? Pe biroul lui Mack erau tot felul de telegrame, iar Mack îşi dirijase în fiecare an corăbiile în funcţie de ele; dar în anul acesta, Mack era absent. Hartvigsen veni la mine şi mă întrebă dacă nu l-aş putea ajuta să descifreze o telegramă despre scoicile pentru momeală, în care nu figurau decât preţuri şi cifre şi acestea reprezentau pentru el o mare enigmă.

Mack îi trimise vorbă lui Hartvigsen să vină la patul său. Ca să vezi! Mack nu era omul care să bolească fără să se sinchisească de marea sa întreprindere, dimpotrivă:

— Chemaţi-l pe asociatul meu! Şi să-mi aducă toată poşta şi

toate telegramele din birou! spuse el.

Orice s-ar fi întâmplat, el rămânea un adevărat domn. Hartvigsen se duse la Mack, care îi arătă cum se calculează preţurile şi cum se încheie o tranzacţie; Hartvigsen se întoarse în birou şi făcu pe grozavul, lăudându-se cu cuvinte mari că el va trebui să le calculeze pe toate de-acum înainte. Dar cu siguranţă că multe au fost făcute la întâmplare, căci Hartvigsen avea foarte puţine cunoştinţe; el nu era nimic, era doar bogat.

— Aici stă scris ceva despre nişte saci de făină goi, care se numesc *tara,* deşi sunt făcuţi din pânză de sac, spuse el; ce fel de limbaj este ăsta?

Viaţa deveni într-adevăr foarte grea pentru Hartvigsen, căci el trebuia tot timpul să alerge pe trepte în sus, până la Mack, ca să-l întrebe de una şi de alta.

— Aş fi foarte bucuros să-mi văd iar asociatul pe picioare! spuse el.

Şi zău că nu îi era uşor. Cei doi vânzători lucrau, ce-i drept, de mult timp aici şi cunoşteau toate regulile comerţului practicat la tejghea, dar în rest nu ştiau nici ei nimic. Se adăuga şi faptul că Hartvigsen trebuia să mai stea şi în prăvălie. Oamenii se obişnuiseră să negocieze cu Hartvigsen şi cu nimeni altcineva; ei ştiau că este în avantajul lor să i se adreseze lui după ce fuseseră trataţi cu un refuz de către vânzători; căci Hartvigsen nu era omul pe care să-l rogi ceva şi să nu te ajute. Era într-adevăr emoţionant şi frumos să-l vezi cum rezolvă o chestiune cu un singur cuvinţel. Dacă venea la el un pescar şi îl ruga ceva, Hartvigsen spunea, adresându-i-se vânzătorului Steen:

— Ei da, omul are familie, treci totul în contul lui B. Hartwich! Şi cu asta basta.

Când veni Aron din Hopan, fostul proprietar al preţioaselor stânci argintifere, Hartvigsen şterse cu mâna lui toate datoriile sale din registru şi îi dărui un echipament complet pentru insulele Lofoten. Acest Aron era acum considerat de ai săi drept un om făcut.

Mack nu se însănătoşi; dimpotrivă, el slăbi atât de mult, încât ajunse să fie palid şi scofâlcit. Veni doctorul. Acesta îi prescrise medicamente şi anume unele pentru dimineaţa şi altele pentru seara. Dar Mack nu se refăcu. În cele din urmă,

activitatea biroului şi a întregii întreprinderi a fost sistată aproape complet. În Sirilund domnea haosul şi peste tot era dezordine.

M-am dus la Rosa ca să-i transmit salutări din partea părinţilor ei. Hartvigsen era şi el de faţă. Între noi nu s-a înfiripat nicio discuţie mai specială; i-am transmis Rosei salutări şi din partea camerei ei de acasă, a notelor de pian pe care le lăsase acolo şi a fetelor din gospodăria parohială. Ea ascultă totul cu atenţie, emoţionându-se; dar probabil că asta era din cauza stării ei.

— Soţiei mele i-a fost atât de frică de tot felul de lucruri, spuse Hartvigsen. Mi-ar părea bine dacă ai putea să stai de vorbă puţin cu ea.

— Edvarda este bine? întrebă Rosa, ca să schimbe discuţia.

Hartvigsen se ridică şi spuse cam jignit:

— Ei, am avut cele mai bune intenţii.

Apoi îşi luă pălăria şi părăsi camera.

Rosa ieşi după el, ei schimbară câteva cuvinte afară, pe coridor, şi când reveni, Rosa avea ochii roşii. Ea spuse:

— Este doar... nu reuşesc să-l determin să se îmbrace mai călduros pe gerul ăsta.

Pauză.

— Şi pot să vă mai transmit salutări şi din partea camerei dumneavoastră de acasă.

— Aşa, da, mulţumesc, mi-aţi spus deja.

— Am intrat zilnic în ea, de mai multe ori pe zi, şi am privit de la fereastra dumneavoastră toată gospodăria. M-am sculat şi am intrat şi într-o noapte în ea.

Ea îmi aruncă o privire rapidă şi spuse:

— Vă rog să nu începeţi iarăşi, fiţi amabil!

— Nu, nu vreau să încep iarăşi. Am vrut doar să văd ce intra în câmpul dumneavoastră vizual când vă trezeaţi noaptea şi vă uitaţi afară; cerul înstelat şi aurora boreală, o gospodărie la depărtare de o optime de milă...

— Asta este Moa.

— Da, este Moa. M-am dus până acolo într-o zi.

— Bine aţi făcut. Ce face fata? O cheamă Antora şi era o fată frumoasă.

— Da, este frumoasă. Are ochii dumneavoastră. I-am făcut

un portret cu creionul şi i-am spus că vreau un sărut pentru tablou. Iar ea a fost de acord. După care am plecat la Torpelviken.

— Ei, spuse Rosa, înseamnă că aţi sărutat-o pe Antora?

— Da, pe ochi.

Buzele Rosei începură să tremure, apoi spuse deodată:

— Pe ochi? Nu, nu ştiu cum să mă port cu dumneavoastră. Sunteţi şi acuma tot atât de îndrăgostit de mine?

— Da, am spus.

— Şi apoi aţi plecat la Torpelviken? Acolo nu este nimeni. Este doar Edvarda, cea care...

— Da, are un copil de la un englez, de la Sir Hugh Trevelyan. O mamă liniştită şi frumoasă, mi-a dat să mănânc şi să beau; a avut încredere în mine; mi-a permis să i-l ţin pe micuţ în braţe, în timp ce prepara mâncarea. Ea a spus că este, poate, degradant pentru mine să fac aşa ceva, dar se înşela, copilul este mare şi frumos.

— Şi după aceea unde aţi mai fost?

— Când am plecat, Edvarda din Torpelviken mi-a spus: „Vă mulţumesc că aţi trecut pe aici!“

— N-am mai auzit niciodată aşa ceva!

— Nu-i aşa? Tocmai ea, care mi-a dat să mănânc şi să beau! Şi mi-a permis să-i ţin în braţe copilul!

— După aceea aţi fost probabil la pretor? Dar acolo nu este nimeni.

— Nu, am spus, acolo nu era nimeni, nu era nimeni nicăieri. Am tot mers, dar nu era nimeni pe-acolo. Apoi m-am întors la curtea parohială. Iar în ziua următoare m-am dus la fereastra camerei dumneavoastră şi
m-am uitat afară, spre ţinuturile întinse pe care le cutreierasem cu o zi înainte şi unde nu găsisem pe nimeni.

— Bine, dragul meu, dar nu aţi fost peste tot, spuse Rosa zâmbind.

— Ba da, am fost şi în multe alte locuri.

— Şi nu aţi găsit pe nimeni?

— Ba da, de fapt, o femeie am găsit. Nu pornisem în peţit, trecusem prin comună doar aşa, să găsesc pe una care să-mi placă. Şi într-o casă am rămas mai mult timp, fiindcă m-am simţit bine; la Edvarda din Torpelviken.

Rosa se făcu roşie ca racul şi spuse iritată:

— Aţi înnebunit de-a binelea?

— Ea nu este de piatră, am spus.

— Nu, dar... Nu, nu din piatră. Da, da, fiecare cu gustul său!

De fapt, Munken Vendt avusese dreptate, îi confirmam teoria; el îmi spusese încă din prima zi când îl întâlnisem în pădure: „Iubeşti fără să ai nicio şansă? Există o singură soluţie: Opreşte-ţi puţin ochii asupra uneia «nedemne»! Şi vei vedea! Cea pe care o iubeşti vine la tine, vine în întâmpinarea ta, căci nu tolerează că tu să te încurci cu cineva sub nivelul tău; ea vrea să te salveze, să te împiedice să te compromiţi. O femeie «cumsecade» se împotriveşte uneia «necumsecade» cu o adversitate orbească, spunea Munken Vendt; ea poate merge atât de departe, încât se sacrifică *ea* pentru a te scăpa pe tine din braţele alteia.“ Munken Vendt făcuse această experienţă pe propria-i piele, iar marea doamnă Iselin de la curtea din Os era un exemplu concludent. Ah, Munken Vendt ăsta era un individ uns cu toate alifiile.

Şi acum? Eu nu aveam temperamentul lui Munken Vendt, aşa încât am rămas de căruţă şi de data aceasta. Rosa îşi făcu ceva de lucru, dar mi-am dat scama că era iritată, căci ştergea tot mereu, fără să fie nevoie, pianul de praf. Merge bine! mi-am zis.

Am vrut să aţâţ focul vorbind în continuare despre Edvarda din Torpelviken; că nu era, într-adevăr, de piatră, că îmi mulţumise pentru vizită; Rosa redevenise însă indiferentă, încetând să şteargă praful de pe pian; ea se aşeză iar.

— Da, imaginaţi-vă, aşa este, m-am simţit foarte bine la Edvarda din Torpelviken, am spus.

— Aşa, da, har Domnului! răspunse Rosa. Vedeţi deci că dacă umblaţi cât de cât prin alte părţi... dacă faceţi cunoştinţă şi cu alte...

— Da, aţi avut dreptate. Şi după aceea am urcat zilnic în camera dumneavoastră, de unde m-am uitat în direcţia unde locuieşte ea. Îmi amintesc acum că la plecare mi-a spus „la revedere“.

Ah, mă uitam la Rosa ca un cerşetor şi ca un condamnat. Ea radia, bucurându-se probabil că va scăpa de dragostea mea inoportună. Îmi spuse:

— Vedeţi? Înţeleg foarte bine că v-aţi îndrăgostit de ea. Este îndatoritoare şi prietenoasă; tatăl meu spunea că ea a fost foarte bună în perioada pregătirii pentru prima comuniune. Se pare că este talentată.

— Da, am spus scurt.

— De-acum înainte trebuie să o vizitaţi mai des, neapărat! Şi puteţi locui de fiecare dată în casa parohială; ai mei se vor bucura să vă adăpostească.

Am încercat să mai salvez ce putea fi salvat şi am spus:

— În orice caz, am stat acum puţin de poveşti cu dumneavoastră, ca să uitaţi pentru câtva timp de propriile probleme.

În drum spre casă l-am întâlnit pe Hartvigsen, care venea de la Mack. Părea foarte îngândurat.

— Asociatul meu se simte tot mai rău, în loc să se refacă, spuse el. Vapoarele noastre pleacă mâine, iar eu nu pot să fiu concomitent şi în birou şi în toate celelalte locuri. Partea cea mai proastă este că ei îl zăpăcesc pe Mack în propria lui casă; iată că acum a sosit o subretă nouă.

Ştiam despre noua subretă, fusese angajată în locul Petrinei, care trebuia să se mărite. Baroneasa îl determinase pe Jens Barnefar să o aducă pe fata asta de pe insulele stâncoase; ea se numea Margrete, era frumoasă şi tânără, dar în acelaşi timp inimaginabil de fermă şi evlavioasă.

— Margrete a vegheat în noaptea trecută la căpătâiul lui Mack; trebuia să-i dea picăturile, povesti Hartvigsen. Ei au început să stea de vorbă, iar Margrete a spus că Mack are un culcuş prea moale, că ar trebui să stea culcat pe vreascuri.

— Pe vreascuri!? am întrebat.

— Da, ai mai auzit aşa o trăsnaie?! spuse Hartvigsen. Am găsit în prăvălie o misivă de la Mack prin care mă ruga să urc imediat la el; căci – trebuie să o spun – el nu se poate lipsi de mine. Urc la el, a slăbit aproape la jumătate din cât era. „Am nevoie de sfatul tău, Hartwich!“, îmi spune el. Poţi să mă crezi; nu există mulţi oameni la Sirilund cărora Mack să le spună aşa ceva; dar de mine nu se poate lipsi. I-am răspuns atunci – şi acesta este purul adevăr – că el este cel care a făcut odinioară om din mine, deci că, dacă are nevoie de sfatul meu, îi stau la dispoziţie. Şi iată că îmi povesteşte despre vreascuri. „Doamne

fereşte! răspund eu imediat; femeile au înnebunit!“ „Îţi mulţumesc!“, îmi spune Mack; erau cuvintele unui om rezonabil, aşa cum mă aşteptam şi eu! „Dar problema este, continuă Mack, că va trebui totuşi să găsesc un mijloc care să mă însănătoşească şi să mă pună iar pe picioare. Căci dacă zac aici mai departe, spuse el, trebuie să mă gândesc tot timpul la una şi la alta; nu mai pot dormi noaptea, devin evlavios“.

Ajuns la acest punct, Hartvigsen se opri o clipă. Această metamorfoză a lui Mack i se părea atât de absurdă, încât el căscă nişte ochi cât cepele.

— Este ciudat! am spus eu.

Hartvigsen rămase câtva timp pe gânduri înainte de a spune:

— Oare nu există în lumea asta mare niciun leac pentru un stomac bolnav? La dracu’, dar de ce avem medici? El afişă deodată o mină înţeleaptă, vicleană, se concentră şi spuse: Ne putem uşor imagina că un om atât de activ ca Mack se prăpădeşte dacă este obligat să zacă la pat! El trebuie să se scoale iar.

— Păi, tocmai aici e problema; cum să-l însănătoşim?

— Da, răspunse Hartvigsen, luând-o iar din loc. Dar decât să-l văd devenind cucernic şi culcându-se pe vreascuri, prefer să dezgrop cada lui de baie!

25

SEARA, târziu, cada a fost scoasă iarăşi la suprafaţă. Era ceva foarte ciudat. Baroneasa nu ştia nimic. Rosa nu ştia nimic; am plecat, la lumina lunii şi a aurorei boreale în pădure şi am rezolvat problema în mare grabă. Echipa era aceeaşi ca la înmormântare; gardianul Svend, fierarul şi dulgherul, iar pământul era încă moale, aşa că ei nu au trebuit să depună un efort prea mare.

— De fapt, nu am fi ajuns niciodată să îngropăm cada, dacă Edvarda nu ar fi luat această hotărâre, spuse Hartvigsen. Nu este bine să asculţi de muieri!

Cei trei bărbaţi înarmaţi cu lopeţi erau de aceeaşi părere; nu, nu, muierile... căci ele tot muieri rămân! Cei trei bărbaţi lucrau cu sârg, ştiind foarte bine ce făceau, ştiind că patul

acesta înfiorător va deveni de acum înainte iarăşi un pericol pentru toţi trei şi pentru mulţi alţii; dar n-aveau încotro. În orice caz, mai era un an până la proxima percheziţie corporală. Şi, în afară de aceasta, boala lui Mack produsese atâtea încurcături şi atâta îngrijorare, încât îţi venea aproape să spui că era de preferat orice altceva. Gardianul Svend, de exemplu, nu părea să fi avut un profit conjugal considerabil de pe urma îngropării căzii lui Mack; fapt este că el lucra acum cu atâta zel ca să o scoată iar la suprafaţă, încât îi curgea sudoarea pe frunte. În ceea ce îi priveşte pe ceilalţi doi, fierarul spuse:

— Dacă vă cunosc bine, Hartwich, ne sunteţi dator cu o mică remuneraţie pentru munca asta.

— Nicio grijă! răspunse Hartvigsen. Fiţi însă atenţi cu perna, ea este din mătase roşie.

— Dulgherul este atât de repezit, spuse fierarul.

— Eu repezit? ripostă dulgherul iritat. Aş fi în stare să sap cu mâinile goale, numai să nu stric perna pentru baie.

Erau, cu toţii, ca nişte copii şi lucrau de dragul laudelor şi al remuneraţiei.

În cele din urmă, ajunseră cu săpatul până la cadă şi o scoaseră afară cu ajutorul unei funii. Oamenii respirară uşuraţi, examinând-o şi pipăind-o, ca să vadă dacă nu se stricase şi nu fusese turtită. Hartvigsen îndepărtă cu mâna sacii în care era învelită, scuturâ perna şi perniţa pentru cap şi îşi scoase batista ca să şteargă praful de pe mătase.

— După cum spune o vorbă veche: este fără de cusur! declară el mulţumit. Apoi oamenii umplură iar groapa cu pământ.

Ora era foarte înaintată şi ne-am întors acasă, cărând cada şi ţinând cu toţii de ea. Temându-se de baroneasă, Hartvigsen exclamă:

— De-aş vedea odată cada în casă!

Am fost trimis în recunoaştere ca să văd dacă era deja linişte peste tot; dacă nu mă întorceam în decurs de o anumită perioadă de timp, însemna că ceilalţi puteau intra în casă. Aşa ne-am înţeles.

Camera mare era cufundată în întuneric, doar ferestrele camerei lui Mack şi ale Edvardei erau luminate. Am înconjurat casa; şi menajera şi slujitorii stinseseră deja luminile. Am intrat

în casă şi apoi în camera mea. Ca de obicei, îmi era puţin teamă; dar dădusem o raită peste tot, aşa că aveam conştiinţa liniştită.

Câteva minute mai târziu aud la celălalt capăt al casei un tropăit înăbuşit; sunt ei, au adus cada! mă gândesc. Imediat după aceea aud deschizându-se o uşă. Ies afară pe coridor şi trag cu urechea; o aud pe baroneasă părăsindu-şi camera şi întrebând: „Dar ce înseamnă asta?“ „Ce anume?“ răspunde Hartvigsen de jos cu o voce nu prea sigură. „Întreb ce vrea să însemne asta?“ repetă baroneasa cu o voce care nu era deloc catifelată. Hartvigsen răspunde atunci: „Haideţi, băieţi! Ce vrea să însemne asta? Nu-l vedeţi cum zace aici şi se topeşte? Moare sub ochii noştri!“ Baroneasa era prea mândră ca să se ciondănească cu cineva pe coridor, ea le întoarse spatele oamenilor şi intră iar în camera ei.

După care totul merse bine.

Dimineaţa, ambarcaţiile nu mai erau în golf, ridicaseră ancora în timpul nopţii. Gardianul Svend era iarăşi căpitan pe vasul său mare, după ce îşi dusese la bun sfârşit misiunea de pe uscat; el părăsea din nou ţinutul Sirilund şi pe soţia sa, aşa că viaţa reintra pe făgaşul ei vechi.

Şi uite că în zilele următoare se întâmplă ceva ciudat: marele geniu al locului, Ferdinand Mack, se puse încet, dar sigur, iarăşi pe picioare; parcă am fi asistat cu toţii la un miracol, chiar şi baroneasa trebui să admită asta. Totuşi, ea nu renunţă să intervină în viaţa de zi cu zi cu mâinile ei înguste, dar energice, ba aş putea chiar spune că era cea mai încăpăţânată fiinţă pe care o cunoscusem vreodată; când tatăl ei îşi reluă băile, baroneasa nu permise nimănui altcuiva să-l fricţioneze pe spate decât noii subrete cucernice, Margrete, aşa încât aceasta trebui să se supună. Iar Mack, care era un om foarte amabil în timpul băii, se arătă recunoscător pentru orice serviciu; Margrete ieşi, atât în seara aceea cât şi în altele, liniştită şi cu adevărat neprihănită, din camera de baie.

Acum era însă rândul lui Hartvigsen să triumfe. Când Mack începu să mănânce mai cu poftă şi se sculă iar din pat, Hartvigsen îşi atribui sie însuşi toate meritele. Era amuzant să-i auzi lăudăroşeniile:

— Şalul roşu nu a fost de niciun folos, spuse el, şi nici

doctorul şi picăturile sale nu au prea ajutat la ceva. Dar eu mi-am dat dintr-odată seama care era remediul. Important este, în primul şi în primul rând, să-ţi ţii ochii deschişi!

Peste trei săptămâni, Mack îşi făcu iar apariţia la birou. În această zi se serviră bucate mai alese şi un vin bun la masa de prânz – aşa hotărâse baroneasa. Eram în cameră când Mack intră şi văzu masa festivă.

— Unde este fiica mea, baroneasa? o întrebă el pe menajeră.

— S-a dus sus să se schimbe, spuse aceasta.

Mack se plimbă prin cameră, stătu de vorbă cu menajera şi se uită de câteva ori la orologiul de pe perete. Cu mine era foarte binevoitor, exprimându-şi speranţa că mă simţisem bine în perioada lungă în care nu mă văzuse.

Apoi apăru baroneasa. Purta o rochie de catifea roşie şi le ţinea de mână pe cele două fetiţe îmbrăcate, şi ele, de gală.

— Bine ai venit, bunicule! exclamară copilele, înconjurându-l.

Mack le adresă câteva cuvinte calde. Apoi se îndreptă spre fiica sa, spunându-i:

— Te-am căutat, Edvarda, ca să-ţi mulţumesc pentru această atenţie!

Niciun cuvânt în plus, dar mi-am dat seama că aceste mulţumiri aveau o mare importanţă pentru baronească.

— Cum te simţi acum? întrebă ea.

— Mulţumesc, mă simt iar sănătos.

— Încă puţin slăbit?

— Nu, nu, răspunse Mack, scuturând din cap.

Ne-am aşezat la masă. În timpul prânzului mă gândeam: nu am întâlnit încă niciodată o relaţie mai politicoasă şi mai ciudată între tată şi fiică; casa din Sirilund este învăluită într-un mister!

Mack găsi ocazia să-i mulţumească fiicei sale şi pentru noua subretă pe care o angajase:

— Este într-adevăr o fată liniştită şi excepţională!

Mack rosti aceste cuvinte cu o expresie impasibilă, de parcă nu am fi ştiut cu toţii din ce cauză Petrine trebuise să părăsească slujba, iar Margrete să fie angajată în locul ei.

De-acum înainte, şi „Copciarul“ îşi redobândi ocupaţia reintrând în pâine; câteva săptămâni mai târziu se trezi chiar şi cu o soţie şi un copil. De fapt, „Copciarul“ nu făcea o afacere

proastă. Petrine era o fată sănătoasă, harnică şi totdeauna bine dispusă; toată lumea era de părere că ea era prea bună pentru măscăriciul jalnic care îi fusese hărăzit drept soţ. El nu se pricepea la nimic şi umbla cu ghetele scâlciate, fiind prea leneş să-şi pună blacheuri pe tocuri. În schimb, „Bustul“ – ah, ce deosebire între cei doi camarazi! În fiecare seară, când îşi scotea cizmele, „Bustul“ le examina cu atenţie şi le ungea bine cu catran încălzit; iar dacă descoperea o gaură cât de mică în talpă, el mai bătea un cui şi încă unul, ca să o consolideze. Astea erau cizme, nu glumă! Ele trăgeau greu la cântar şi rezistau patru ani de zile. La încălţările „Copciarului“ el se uita totdeauna cu dispreţ.

Cei doi camarazi nu mai aveau atâtea să-şi spună ca pe vremuri. „Bustul“ era tot mai însingurat. „Copciarul“ avea acum alte interese, soţia şi copilul, el era căsătorit, devenise tată de familie; „Bustul“ rămăsese doar cu amintirea Brahmaputrei. Deci despre ce să vorbească? În afară de aceasta, nici nu o puteai scoate la capăt cu măscăriciul; el se lăudă multă vreme peste tot că Mack îi împrumutase sania şi doi cai pentru călătoria de nuntă; oare era normal ca un om în toată firea să risipească atâtea vorbe cu aşa ceva? Dar oare Mack îi mărise simbria? Oare tinerii căsătoriţi aveau un acoperiş deasupra capului?

Ah, această ultimă problemă îl frământa şi pe „Copciar“; odaia nu era încă a lui, nevoiaşul Fredrik Mensa nu murise încă. „Copciarul“ îi spuse „Bustului̋: dacă aş avea forţa ta fizică, i-aş face de petrecanie stârvului ăstuia – iată la ce vorbe recurgea individul ăsta cu braţe şi mâini neputincioase. Nimic nu l-ar fi împiedicat să-l ucidă cu mâna lui, dar el nu avea suficientă putere!

„Bustul“ îi răspunse:

— Vorbeşti ca un animal!

— Dar nu putem trăi, nu putem respira! exclamă „Copciarul“.

— Da, spuse „Bustul“ apăsat şi circumspect, este adevărat, pentru copil este cel mai rău!

„Copciarul“ spumega în continuare.

— De ce n-ar putea Jens Barnefar să locuiască aici jos, împreună cu stârvul? De ce nu? Înaintea mea *el* a stat aici; dar

acum a primit o odăiţă la mansardă.

„Bustul“ avea dreptate; pentru copil era cel mai rău. Acesta era un băieţaş mare şi frumos, cu ochii negri, care nu avea parte de o gură de aer proaspăt; doar dacă îl înfofoleai bine şi îl scoteai afară; el petrecea însă toată noaptea în aerul viciat de Fredrik Mensa, cu nasul înfundat şi plângând. Dar în această viaţă toate sunt orânduite cu înţelepciune; cu siguranţă că un copil nu este încă atât de sensibil, el suportă orice. Iar Fredrik Mensa zăcea în pat şi spunea: tut-tut şi bobo-bobo, ca să-l amuze pe copil; moşneagul acesta blând nu se plângea deloc că în camera lui venise un copil care ţipa; deci de ce să se plângă altul de el?

Săptămânile treceau, observam deja că zilele erau ceva mai lungi, lumina binecuvântată revenea încetul cu încetul. Ca să fiu sincer, aceste săptămâni fuseseră foarte greu de suportat pentru mine şi fără ajutorul lui Dumnezeu nu aş fi trecut atât de uşor peste ele. Fie Domnul binecuvântat! Dar, deoarece eu singur îmi făurisem destinul, nu puteam acuza pe nimeni.

Întocmai ca odinioară, Rosa venea acum de multe ori la prăvălie ca să cumpere câte ceva pentru gospodărie; ea era totdeauna însoţită de micuţa Martha, în parte fiindcă îi făcea plăcere, în parte ca să aibă un ajutor la căratul cumpărăturilor; devenise foarte masivă.

Rosa îmi spuse odată:

— Nu mai treceţi pe la noi?

— Ba da, vă mulţumesc, am răspuns eu.

— Sunteţi probabil foarte ocupat. Mergeţi deseori la Torpelviken?

— Nu, am spus.

— Dar ar trebui să mergeţi!

A fost ultima discuţie scurtă pe care am avut-o cu Rosa înaintea marelui eveniment. Stăteam amândoi în faţa tejghelei şi, la plecare, ea îmi dădu mâna ei mare şi bună. Era îmbrăcată cu blana de vulpe albastră. Ce ciudat este să mă gândesc acum la toate astea; femeia aceasta exercita asupra mea o fascinaţie extraordinară; după ce părăsi prăvălia, am făcut câţiva paşi ca să stau exact pe locul pe care stătuse ea. Locul părea să emane o căldură, o dulceaţă care îmi cădea bine. Deşi nu-i simţisem niciodată respiraţia, îmi imaginam că ea trebuie să fie minunată

– o deduceam poate şi din tot felul ei de-a fi. Dar toate se explicau probabil prin faptul că adoraţia mea nu cunoştea limite. În acea perioadă îmi treceau prin minte tot felul de lucruri; dacă Dumnezeu mi-ar fi hărăzit-o mie pe Rosa, aş fi realizat probabil mult mai multe în viaţă decât realizasem până acum! Mai târziu, am ajuns la o concluzie mai echilibrată şi m-am împăcat cu soarta mea. *Fiat voluntas dei*[12]!

Toate îşi urmau acum cursul normal la Sirilund. Mack lucra la birou, iar Hartvigsen supraveghea tot ce se întâmpla pe afară; numai baroneasa se plictisea din nou şi nu-şi găsea liniştea şi pacea nici în viaţa religioasă.

— Nu mai merg la biserică; el stă acolo şi vorbeşte aşa cum ar vorbi un copil despre problemele oamenilor mari! spuse ea, referindu-se la pastorul parohiei noastre. Iar mai târziu – era în duminica Lăsatului Secului, când ea veni cu copiii şi ne sculă pe toţi din paturile noastre – declară pe faţă: Am obosit să tot rostesc cuvinte ca „post“, şi „pocăinţă“, şi „crucificare“; fugăriţi-i, fetiţelor!

Da, baroneasa Edvarda se plictisea, mai devreme sau mai târziu, de orice; acum, manifestând timp de câteva zile din nou bună dispoziţie, ea cânta, fiind de o veselie exuberantă. „Ce-i cu tine? o întrebă ea pe Margrete cea cucernică şi neînduplecată. Mi s-a părut că te aud oftând, ce rost are?“ Încetul cu încetul chiar şi Margrete deveni mai extravertită, baroneasa molipsind-o, făcând-o să renunţe, ocazional, la gravitatea ei. Şi nici nu era uşor să faci mereu pe surdul la auzul cuvintelor pline de viclenie rostite de Mack când făcea baie; poate că Margrete nu reuşea să fie totdeauna suficient de vigilentă. Când Mack o rugă, într-o seară, să o cheme pentru baie şi pe Ellen, soţia gardianului Svend, Margrete se execută cu aceeaşi mină nevinovată ca de obicei. Ah, probabil că nici pentru tânăra Margrete nu era chiar atât de uşor! Iar baroneasa nu mai intervenea, indiferent ce năzdrăvănii i-ar fi trecut prin minte tatălui ei. Toate reveniseră la situaţia dinaintea perioadei de religiozitate.

Ellen însă nu iubea decât pe un singur om în toată lumea asta mare, iar acesta era Mack. Era foarte ciudat. Ea nu suporta să ştie pe altcineva în preajma lui; iar acum iată că venise

---

12[5] Facă-se voia lui Dumnezeu (lat.) (n.t.)

Margrete asta – ce căuta ea lângă Mack? Într-o seară târzie am auzit, de la fereastra mea, o ceartă între cele două femei; ele plecaseră ciorovăindu-se de la baia lui Mack. Ellen şi Margrete erau agitate, nici nu se jenau să vorbească tare, recurgând la expresii necruţătoare. Am ciocănit în geam, dar niciuna dintre ele nu se putea sinchisi de un student.

Ellen avea vocea ei erotică, puţin răguşită. Ea spuse:

— Ei da, eşti şi tu o poamă bună!

— Taci din gură! răspunse Margrete. Mă descurc şi fără tine.

— Într-adevăr? Nu el te-a rugat să mă chemi şi pe mine?

— Ei şi? Doar tot nu poţi să te stăpâneşti şi să-ţi păstrezi cumpătul!

— Şi vii aici şi faci pe evlavioasa!

— Da, sunt evlavioasă, dar tu ce eşti? răspunse Margrete iritată. Doar tot nu poţi să te stăpâneşti.

— Ah, spuse Ellen, cu ochii te supui şi tu. Pfui!

Margrete exclamă cătrănită:

— Ce, scuipi? O să te spun lui.

— Dă-i înainte! Îmi este indiferent. Şi ce rost are să-l fricţionezi peste tot? Am văzut cu ochii mei.

— Fac ce mi se porunceşte.

Ellen o maimuţări:

— Porunceşte! Să nu îndrăzneşti... ştiu foarte bine că te-a îmbrăţişat deja de câteva ori.

— Ţi-a povestit el?

— Da, mi-a povestit.

— O să-l întreb.

26

HARTVIGSEN năvăli, într-o dimineaţă, precipitat în prăvălie, înconjură tejgheaua şi intră în birou. Rămase doar câteva minute acolo. Când ieşi iar afară, cineva încercă să-l oprească şi să-l întrebe ceva; dar Hartvigsen făcu un semn cu mâna şi spuse: „Astăzi nu am timp; am o soţie bolnavă acasă!“

M-a săgetat imediat o durere puternică şi am spus: uf!

— Da, da, spuse Hartvigsen zâmbind, acum se simte deja mai bine, dar...

— Înseamnă că s-a întâmplat în timpul nopţii!

Hartvigsen răspunse:

— Da; nu am altceva să vă spun decât că este băiat!

Hartvigsen părea nedormit, dar mândru şi foarte bucuros. El îl rugă pe vânzătorul Steen să le dea celor două femei sărmane mărfurile cerute şi plecă tot atât de grăbit precum venise. Probabil că intenţionase doar să-l înştiinţeze pe Mack. Pe acest Mack, care rămânea un adevărat senior, indiferent dacă îl suspectai de ceva sau îl detestai!

Noutatea se răspândi peste tot; fetiţele baronesei se rugau deja să li se permită să meargă la Rosa ca să vadă minunea, Mack dădu dispoziţii ca în gospodărie şi la antrepozite să fie arborat drapelul. Ce-i drept, naşterea unui copil nu reprezenta ceva deosebit la Sirilund; şi nu se cuvenea ca Mack să înalţe de fiecare dată drapelul. Acum însă era altceva. Iar această atenţie nu rămase fără efect asupra lui Hartvigsen:

— Orice s-ar spune despre asociatul meu, declară el, dar în ceea ce priveşte educaţia şi toate celelalte... nu i se poate reproşa nimic!

Chiar şi baroneasa dovedi că avea inimă şi pentru alţii, nu numai pentru ea; o vizită zilnic pe Rosa, fiind plină de solicitudine faţă de prietena sa; în cele din urmă, le luă şi pe fetiţe cu ea.

Rosa se sculase deja şi ieşise din casă, am auzit că tânăra mamă era sănătoasă şi mulţumită, fericită de copil şi mai încrezătoare în viaţă; da, băieţaşul pe care îl născuse era o adevărată binecuvântare pentru ea. Nu voiam să o vizitez doar pentru a o felicita, aşteptam să o întâlnesc întâmplător.

Dar soarta a vrut ca într-o zi să ne întâlnim cu ocazia unui eveniment ieşit din comun şi de o semnificaţie deosebită.

Eram în perioada din preajma furtunilor echinocţiului – marea era agitată, iar nopţile întunecate. Într-o noapte am auzit sirena pachebotului care venea la Sirilund. Să ne ajute Dumnezeu pe toţi, mi-am zis, şi să-i ajute pe navigatori să ajungă teferi la ţărm!

În dimineaţa următoare vremea se mai potolise puţin, am îmbrăcat mantaua şi am coborât spre antrepozite. Pe drum am ajuns-o din urmă pe Rosa; am recunoscut-o de departe după mantaua de vulpe albastră.

De-abia am fost în stare să o salut; ea strigă încă înainte de

a-mi putea prezenta felicitările:

— Nu l-aţi văzut pe Benoni?

— Nu.

Părea disperată, buzele îi tremurau când reuşi să spună:

— A fost iarăşi la mine laponul Gilbert. Mi-a spus că... nici nu îndrăznesc să stau acasă, bătrâna slujnică a rămas cu copilul. Îl caut pe Benoni.

— Dar liniştiţi-vă! Ce a spus Gilbert?

— A spus că el a sosit acuma. Da, cu pachebotul, în noaptea asta. Nikolai. A debarcat aici, nu a murit. S-a dus la fierar. N-aţi putea merge să vedeţi dacă nu cumva Benoni este la debarcader?

Am luat-o imediat la picior. Hartvigsen nu era la debarcader. Un om se oferi să mă ajute să-l caut; era un străin; dar stătea totuşi de vorbă cu dulgherul, de parcă ar fi fost un vechi cunoscut. Mă întrebase pe cine caut. Era bine îmbrăcat, părea un om manierat când a salutat; i-am răspuns că îl caut pe Hartvigsen, soţia sa vrea să-i vorbească, era sus, pe drum. Omul se agită şi mă însoţi ca să-l căutăm împreună pe Hartvigsen.

— Vă ajut şi eu, spuse el, îl cunosc.

După care ne-am întors în grabă la Rosa.

Ea ne zări deja de departe, se cutremură şi îşi ridică ambele braţe în sus. Eu nu am înţeles nimic, nu m-am gândit la nimic, nu am intuit nimic. Ea se întoarse şi voi să o ia la fugă, m-am gândit atunci: este în panică fiindcă nu l-am găsit pe Hartvigsen! Dar nu vedeam niciun motiv de disperare, poate că Hartvigsen era la moară, într-un sfert de oră putea fi acasă. Rosa se întoarse şi începu să alerge la câţiva paşi înaintea noastră; te durea inima văzând-o în blana ei de vulpe albastră – era într-adevăr ca un animal care fugea de noi, împleticindu-se. Când ne-am apropiat, am auzit-o plângând; aveai senzaţia că animalul latră. E dureros chiar şi numai să relatez despre această scenă. Ea se abătu deodată din drum, clătinându-se, intră într-un troian de zăpadă şi se aşeză apoi pe un bolovan pe care vântul îl curăţase de zăpadă.

Când am ajuns acolo, am văzut că faţa ei avea o expresie străină, fiind desfigurată de un spasm nervos; pielea îi era cenuşie, iar răsuflarea tăiată.

— Nu fi speriată, Rosa! îi spuse deodată străinul. Îl căutăm pe Benoni. Probabil că este la moară.

Mi-am dat dintr-odată seama că necunoscutul este Nikolai Arentsen, individul ăsta mizerabil pe care Dumnezeu îl ajutase în noaptea trecută să ajungă teafăr la ţărm. Şi iată că, neştiutor cum eram, îl condusesem direct la Rosa.

Eram ca paralizat şi nu ştiam ce să fac. Nici Arentsen nu făcea nimic, îşi scosese numai căciula de blană, ca să se răcorească, spunând în acelaşi timp câteva cuvinte. Capul său era complet chel.

— Te asigur că Benoni este la moară, spuse el. Nu poate fi departe.

Rosa rămase cu ochii aţintiţi asupra lui şi îl întrebă cu o voce tremurătoare:

— Ce cauţi aici?

— Puh, m-am încălzit de atâta alergătură! răspunse el, punându-şi iarăşi cuşma pe cap. Ce caut aici? Trebuie să pun la punct câte ceva. Şi mai am şi o mamă bătrână pe aici.

M-am îndreptat către Rosa, am luat-o de braţ şi am rugat-o să vină cu mine:

— Sculaţi-vă de pe piatra asta rece, i-am spus.

Ea nu se urni din loc, ci răspunse cu o voce surdă:

— Este totuna!

— Da, am sosit în noaptea asta cu pachebotul, continuă el, vreme mizerabilă, valuri mari. Am tras la fierar. Nu ne-am mai culcat, ci am jucat toată noaptea cărţi.

Nu mai voiam să aud nimic şi, deoarece nu o puteam convinge pe Rosa să vină cu mine, am vrut să plec şi să-l caut în continuare pe Hartvigsen.

— Nu plecaţi! spuse ea.

Străinul se uită la mine şi îmi spuse şi el, oarecum din amabilitate faţă de ea:

— Nu, nu plecaţi. Pe Hartvigsen îl putem găsi oricând.

Două lucruri mi-au trecut în clipa aceea prin minte: pentru Rosa eram doar un copil, iar un copil putea fi de faţă atunci când doi adulţi stăteau de vorbă. Oare era o nouă manifestare de dispreţ din partea ei?

— Nu, de ce să rămân aici? am întrebat.

— Păi, pentru ca... ba da, rămâneţi aici, răspunse ea.

Şi atunci mi-a trecut prin minte al doilea lucru: poate că se simte mai în siguranţă dacă sunt şi eu prezent. Ea nu reuşise să evite această întâlnire, dar voia să-i pună capăt cât mai repede. Aşa că am rămas.

— Este Nikolai, îmi spuse ea.

— Nikolai Arentsen, completă străinul. Fost avocat. Odinioară reprezentam aici jumătate din noţiunea atotputerniciei. Eram Nikolai Arentsen, întruchiparea legii. Acum reprezint Evanghelia.

Deoarece el îmi adresase mie toate aceste cuvinte, l-am întrebat:

— Şi cu ce Evanghelie veniţi?

— Păi, asta vreau să-ţi spun, Rosa, continuă el, ignorându-mă total; cred că ar trebui să ne aruncăm amândoi în mare.

— Poate că ar fi cel mai bun lucru! spuse ea.

M-am uitat la el; un bărbat de treizeci şi ceva de ani, cu o înfăţişare exterioară comună, rotunjor, cu gâtul scurt, cu o gură frumoasă.

— Dar de ce să fie cel mai bun lucru? întrebă el deodată. Ai un soţ, un copil, viaţa înainte. Nu, Rosa.

Ea răspunse:

— Ai rămas neschimbat, după câte văd.

M-am gândit: Dar, pentru Dumnezeu! Oare de ce continuă să stea de vorbă cu el? De ce nu se ridică şi nu pleacă?

El spuse scurt şi hotărât:

— Ascultă-mă, Rosa, ce ţi-am spus! Nu ţi-am mai spus odată că poştaşul Benoni ar trebui să fie soţul tău şi nu eu? Chiar şi un viţel şi-ar fi putut da seama de asta.

— Şi nu ai nimic de spus despre faptul că m-am recăsătorit?

— Nu. Ai făcut foarte bine.

— Am făcut foarte bine? întrebă ea a doua oară, cu mult interes. Mi s-a spus că ai murit, de aceea am făcut-o.

— Da, este foarte bine. Adică, pe dracu', nu este foarte bine; dar am venit tocmai ca să aranjez situaţia. Mort? Fireşte că sunt mort. Căci doar am fost plătit pentru asta. Nu mi s-a dat însă întreaga sumă, nu totul, domnii m-au tras pe sfoară. De aceea am revenit acum, de aceea sunt încă în viaţă.

Deşi ea era, mai mult ca sigur, obişnuită cu cinismul său, o trecură totuşi fiorii, iar el observă această reacţie a ei.

— Da, da, rânji el, te îngrozeşti, şi aşa mai departe! Dar nu intenţionez să rămân mult timp în viaţă, doar până îmi primesc banii, după aceea mor iarăşi. Cei care m-au înşelat sunt vinovaţi de prezenţa mea aici. I-am avertizat de două ori; nu te-ar fi putut scuti de această revedere? Am dat de două ori semn de viaţă mamei mele; dar cei care m-au înşelat nu m-au ucis.

Rosa se liniştise puţin, îşi împreună mâinile şi spuse:

— Ah, ce groaznic este totul!

— Da, sunt îngrozitor, nu m-am schimbat deloc. Dar te-ai fi aşteptat la aşa ceva de la domnii ăştia? De altfel, aş vrea să mă înţelegi bine; nu-l suspectez într-atât pe soţul tău cât pe emisarul lui.

— Care emisar? Nu înţeleg...

— Mack.

Individul acesta avea ceva atrăgător şi sincer; dar ar fi fost de preferat să-şi fi pus sinceritatea în slujba unei cauze mai bune. Am vrut să-i dau o mână de ajutor Rosei şi i-am spus:

— Scuzaţi-mă, n-aţi putea să-l întrebaţi din ce cauză vă dezvăluie aceste amănunte ale târgului său?

— Îţi voi spune şi asta, continuă el, adresându-i-se tot Rosei: Căsătoria ta cu Benoni este perfect legală, nu vreau să mă ating de ea. M-am bucurat mulţi ani de dispreţul tău binemeritat, aşa că – pentru a suporta amintirea mea – tu trebuie să te gândeşti la tinereţea noastră, la mine, aşa cum eram atunci. Bine. Acum însă, situaţia este următoarea: am nevoie de banii promişi, îmi trebuie pentru un scop anumit. Şi m-am gândit: poate că Rosa mă ajută să ajung în posesia lor.

— Ceea ce spui despre amintirea anilor de tinereţe este perfect adevărat, admise Rosa, dând un răspuns propriilor ei gânduri. Şi poate că ar fi adăugat şi mai multe dacă nu ar fi întrerupt-o el:

— Desigur. Ai spus-o şi altă dată, ştiu. Dacă crezi că merită să te delectezi cu aceste amintiri din tinereţe, pofteşte, n-ai decât! De fapt, ai dori să mă vezi stând în faţa ta ca un om emoţionat pe care să-l poţi compătimi puţin. Ţi-ar plăcea să vezi că vărs o lacrimă din cauză că te-am pierdut. Vrei să spui că n-ai savura să vezi că vin în întâmpinarea sentimentalismului tău, căzând la picioarele tale cu genunchii tremurând?

Nu voi uita niciodată cât respect mi-a insuflat cinismul dur,

dar sincer al acestui individ mizerabil! El o ajută pe Rosa să se ridice; ea se sculă repede încruntând din sprâncene, cătrănită şi jignită.

— Nu vreau să stau de vorbă cu tine! spuse ea.

— Nici măcar dacă îţi amintesc de zâmbetul tău înflăcărat? întrebă el imperturbabil.

— Nu, răspunse ea, aşezându-se iar şi scormonind zăpada cu vârful pantofului. Nu o văzusem încă niciodată atât de jignită.

— Du-te acasă la copilul tău! spuse deodată Nikolai Arentsen plin de înţelegere; noi doi am terminat unul cu altul!

— Da, spuse şi ea, sigur că da!

— Doar că nu mi-am primit banii.

— O să-i primeşti. Voi vorbi cu Benoni.

— Mulţumesc.

— A fost cu siguranţă o eroare. Sunt convinsă că vina nu a fost a lui Benoni.

— Aşa este. De ce mai stai aici, în zăpadă? Eu mi-am atins scopul pentru care am venit

Pauză.

— Nu ştiu nici eu prea bine, răspunse ea. Poate că aştept să ţi se facă puţin ruşine.

— Degeaba, Rosa!

— Deci, nu ţi-ai primit plata pentru mine?

— Hm! Vrei să continui! răspunse el, îndreptându-şi spatele. Noi am terminat unul cu altul; dar acuma urmează scena de rămas-bun, nu-i aşa?

Rosa scutură din cap şi spuse:

— Ştii, găsesc că este prea de tot din partea ta!

— Şi aşa mai departe! Nu, draga mea, dar nu despre asta este vorba. Nu ai primit o porţie suficient de mare pentru inima ta; asta este problema. Şi cum să storci din tine o mică lacrimă de nostalgie după mine când ajungi acasă?

— Nu, nu, nu voi plânge câtuşi de puţin.

— Dar exact asta ai dori să faci.

Ah, nu era întâmplător – el îi administra câte o lovitură serioasă cu fiecare izbucnire de-a sa. În cele din urmă, ea se ridică, ieşi iarăşi la drumul mare şi se îndreptă spre casă. Am urmat-o.

— Încercaţi să-l găsiţi pe Benoni! îmi spuse ea.

Înainte de a o coti spre casă, îşi încetini, fără să vrea, paşii. Arentsen îşi scoase căciula şi spuse:

— Da, mulţumesc, vrei deci să vorbeşti cu soţul tău?

Rosa dădu din cap, fără să se uite la el.

— Rămâi cu bine, spuse Arentsen, acoperindu-şi iar capul. Ce mai aştepţi?

— Dar taci odată! strigă ea furioasă. Este nemaipomenit! Ce mai aştept? V-aş ruga foarte mult, îmi spuse ea... probabil că îl găsiţi pe Benoni la moară.

Am dat din cap, dar Arentsen interveni din nou:

— Da, ştim şi noi; eu, cel puţin, l-am văzut îndreptându-se spre moară. Tu însă aştepţi ultimul cuvânt. Şi care ar trebui să fie acesta? Ar trebui să spun: eşti acum coproprietară a prăvăliei; poţi, desigur, să-mi acorzi credit pentru una, două sticle de rachiu?

Rosa îi întoarse spatele şi o apucă pe drumul care ducea spre casă.

Noi doi ne-am dus împreună mai departe. Tăceam amândoi. Mă gândeam că individul ăsta fusese degeaba aşa de dur atât faţă de sine însuşi, cât şi faţă de Rosa; dacă se comportase aşa numai pentru a-i veni ei în ajutor, însemna că nu era chiar un om de nimic, nu, nicidecum.

Am trecut de Sirilund şi am ajuns la intersecţia de lângă casa fierarului. Arentsen spuse:

— Deci îl căutaţi pe Benoni? Dacă îl găsiţi, eu locuiesc aici, la fierar... pentru cazul că vrea să stea de vorbă cu mine.

Mi-am continuat drumul spre moară, l-am găsit pe Hartvigsen şi i-am povestit totul. Hartvigsen rămase multă vreme fără glas, apoi spuse:

— Cred că drăguţul nostru de Mack şi-a avut aici iarăşi mâna în joc; *el* s-a angajat să rezolve toată povestea. N-ai putea veni cu mine la fierar?

Am încercat să mă eschivez. Dar când Hartvigsen îmi spuse:

— Trebuie să recunosc că îmi este neplăcut şi dureros să-l întâlnesc, m-am dus cu el.

Am ajuns la casa fierarului. Arentsen ne zărise probabil de la fereastră, căci ne aştepta în prag. Cei doi bărbaţi se salutară scurt; eu am spus:

— Iată-l pe Hartvigsen! după care m-am îndepărtat puţin. Ei

se întreţinură câteva minute şi rostiră nişte sume, părând amândoi foarte uimiţi.

— Am primit atât şi niciun ban în plus! spuse Arentsen cu voce tare.

Hartvigsen îi dădu mâna la plecare.

— Chiar acum îl iau la rost pe Mack! îmi spuse el.

Ne-am dus la prăvălie şi Hartvigsen intră în birou, în timp ce eu aşteptam afară. El rămase un sfert de oră acolo, apoi ne îndreptarăm amândoi spre casa lui. Hartvigsen spuse:

— Mack ăsta este înfiorător! Soţiei mele şi mie ne-a spus că Nikolai a murit.

— Iar acum ce spune? am întrebat.

— Ce spune? Mi-a răspuns: „Bine, dar pentru Rosa, pentru tine şi pentru toţi ceilalţi el a murit!“ Asta mi-a răspuns. Nu, el nu are pereche în materie de viclenie.

— Şi ce a spus despre bani?

— Crezi cumva că nu a ştiut ce să răspundă? Îmi este *mie* ruşine să-ţi spun cât de mare era suma convenită. De la mine, Mack a stors o sumă mare de bani. Lui Nikolai i-a promis însă mult mai puţin, cu câteva mii de taleri mai puţin. „Ce vrea să însemne asta?“, l-am întrebat pe Mack. „Păi, asta vrea să însemne că eu am fost doar comisionarul!“ Aşa mi-a răspuns. El a spus: „Eu m-am angajat să aranjez divorţul Rosei în schimbul unei sume de bani; dar pe tine, Hartwich, nu te interesează cât îi dau lui Nikolai!“ Şi era părerea sa sinceră. Ai mai pomenit un asemenea escroc? Aceasta este recunoştinţa pentru că i-am dezgropat iarăşi cada de baie şi l-am ajutat, în bunătatea mea, să-şi reia viaţa destrăbălată.

— Deci nu i-a plătit lui Arentsen nici măcar suma pe care i-o promisese?

— Nu. Doar jumătate din ea. Cealaltă jumătate i-a sustras-o amărâtului ăstuia. Şi l-am întrebat pe Mack de ce a procedat aşa. „Nu l-am înşelat deloc, a replicat el; eu nu i-am promis că îi dau toată suma deodată, n-are decât să aştepte; am nevoie de bani pentru afacerile noastre“, mi-a răspuns. Nu, n-are niciun sens să vorbeşti cu el; el găseşte un răspuns la orice.

Hartvigsen se opri la intersecţia care ducea spre casa lui.

— Mergeţi acum la soţia dumneavoastră, i-am spus. Vă aşteaptă de mult.

— Da, biata Rosa! răspunse Hartvigsen, uitându-se spre casă. M-a căutat toată ziua? Şi copilul a rămas singur! Dar este de necrezut cum a evoluat Nikolai ăsta, este de nerecunoscut. Am hotărât să nu-l mai las, bietul de el, să-şi aştepte banii, ci să-i dau eu toată suma deodată. Aşa i-am promis. Şi o să i-o predau chiar astăzi.

27

NU ÎMI GĂSEAM liniştea nici afară, nici înăuntru, mă plimbam tot timpul de colo-colo, aşa că l-am văzut pe Hartvigsen mergând încă o dată la casa fierarului. Acum îi dă lui Arentsen banii! m-am gândit. În după-amiaza zilei următoare am coborât iarăşi la antrepozite, credeam că voi afla mai multe dacă voi trece pe lângă casa Rosei. Dar nu am aflat nimic. Rosa era la fereastră, ţinând copilul în braţe, părea bine dispusă şi fericită când ridică băieţaşul înspre mine, iar eu i-am făcut semn cu bereta, gândindu-mă: har Domnului, nu i s-a întâmplat nimic rău! Şi mi-am continuat drumul spre debarcader.

Hartvigsen era pe cheiul lung stând de vorbă cu fierarul; erau prezenţi şi dulgherul, şi câţiva docheri care lucrau acolo; deci, în afară de mine, mai erau cinci bărbaţi. Hartvigsen discuta cu fierarul despre musafirul acestuia şi era foarte preocupat de Nikolai Arentsen, părând să fi rămas cu o impresie cât se poate de bună despre el.

— Tocmai vorbeam cu fierarul despre persoana care a tras la el, îmi spuse Hartvigsen. I-am dat ieri nişte bani, el mi-a mulţumit şi a părut satisfăcut Ce-i drept, nu eram obligat să i-i dau, căci era vorba de datoria lui Mack, nu de a mea. Dar e indiferent. Nu mă iau la harţă pentru o sumă mai mare sau mai mică de bani. El este acum acasă, la tine?

— S-a dus la mama lui, răspunse fierarul.

Hartvigsen continuă să vorbească despre Arentsen:

— Ieri, când am plecat, i-a venit în minte să mă felicite pentru copil. Este un om colosal.

— Da, este adevărat.

Bietul Hartvigsen – era atât de bucuros şi uimit că Arentsen nu ridica pretenţii asupra Rosei, încât se lăsa copleşit de sentimente.

— Este un om cu carte, ştie tot felul de lucruri, spuse el.

Iar fierarul răspunse ca mai înainte, legănându-şi capul:

— Da, aşa este, într-adevăr.

Hartvigsen continuă:

— Nu aş avea nimic împotrivă dacă ar vrea să se angajeze la noi ca preceptor.

Fierarul şi cu mine amuţirăm la auzul acestor cuvinte, iar Hartvigsen se uită de la unul la altul.

— Nu ar duce lipsă de o simbrie bună şi nici de mâncare sub acoperişul meu.

— Nu, nu i-ar merge rău! spuse fierarul. Aţi vorbit deja cu el despre asta?

— Încă nu.

— Ar fi mai bine să nici nu vorbiţi, am spus eu.

— Zău, aşa zici? Nu, nu, nu ştiu, dar s-ar putea să nu găsesc decât pe unul mai rău decât el, în măsura în care mă pricep eu la aşa ceva. Căci el este familiarizat cu toate ştiinţele de pe pământ

— Vorbiţi mai întâi cu soţia dumneavoastră, l-am sfătuit eu.

— Am vorbit cu ea azi-dimineaţă, răspunse Hartvigsen. Dar soţia mea nici nu a vrut să audă despre aşa ceva. Ea spune că nu vrea ca el să stea în casa ei. Fireşte că exagerează. Cucoanele, în general femeile, sunt atât de ingenioase, ea nu mă vrea decât pe mine.

L-am zărit deodată pe Nikolai Arentsen coborând pe drumul care ducea la chei. L-am salutat cu toţii când a ajuns în dreptul nostru şi el ne-a mulţumit. Nu se vedea nimic neobişnuit la el.

— Vreţi să învăţaţi cum să vă sinucideţi, oameni buni? ne întrebă el.

Noi nu am răspuns imediat; dar fierarul, care îl cunoştea mai bine, crezu probabil că el glumeşte, aşa că replică:

— Să ne sinucidem? Nici n-ar fi atât de rău să învăţăm.

Arentsen îşi luă avânt şi sări în apă.

— Nu, dar... am exclamat noi, uitându-ne unul la altul şi apoi spre mare. Golful nu îngheţase în timpul iernii, era acoperit doar de o pojghiţă subţire de gheaţă, care se sparse sub greutatea omului acestuia masiv, aşa încât el dispăru în gaura care se formase. Unii dintre noi credeau poate că el vrea să facă baie; dar nu era nici vremea, nici anotimpul potrivit pentru

aşa ceva. Fierarul îşi dădu, primul, seama că s-a întâmplat o nenorocire şi coborî imediat în barcă. Noi, cei rămaşi pe chei, nu înţelegeam încă ce se întâmplase. Apoi Hartvigsen îi strigă dulgherului să urce împreună cu el în cealaltă barcă.

L-am căutat timp de o oră, de două ore, cu două bărci, cu un echipaj priceput şi gheare de pisică bune – dar în zadar! Apa era foarte adâncă lângă chei şi poate că mai jos erau şi ceva curenţi, probabil că Arentsen fusese tras tot mai spre fund – marea avea acolo o adâncime de douăzeci de stânjeni. Când se lăsă întunericul, a trebuit să renunţăm.

— Aproape că am presimţit ceva! ne spuse fierarul în drum spre casă. Vorbea atât de mult în ultimele ore şi avea păreri atât de ciudate. L-am întrebat ce intenţii de viitor are. „Nu am niciun plan, mi-a răspuns el. Sunt de mult un om sfârşit“ „Bine, dar acum aveţi mulţi bani“, i-am spus eu. „Sunt pentru mama“, a răspuns el. N-au trecut decât câteva ore de când mi-a spus, azi de dimineaţă: „Coboară cam peste o oră la chei!“ „Da, am răspuns, voi coborî.“ După care el şi-a luat căciula şi a plecat la mama lui.

Am tăcut cu toţii. Hartvigsen se despărţi de noi la intersecţia care ducea la casa lui; fierarul şi cu mine ne-am continuat drumul.

Mă gândeam la Nikolai Arentsen şi am întrebat:

— Ce mai spunea când eraţi împreună şi stăteaţi de vorbă? Ce a spus ieri, după ce a întâlnit-o pe Rosa?

— N-a spus nimic. Nu-i păsa de Rosa. Ei au locuit amândoi aici, la mine, pe vremea când erau căsătoriţi. Nu, el mi-a spus doar că a întâlnit-o pe Rosa şi a gâdilat-o puţin cu peria de ţesălat caii. El lua totul în băşcălie când vorbea, şi inventa mereu cuvinte noi. „Iar acum, mi-a spus el, simt aceeaşi satisfacţie pe care o simţi după ce ţi-a reuşit o ştrengărie“ Mai mult nu a spus despre toată întrevederea. În orice caz, înainte de a părăsi această lume, el a mai făcut rost de o sumă frumuşică de bani pentru mama lui.

Au trecut câteva săptămâni, viaţa s-a liniştit puţin. Ştiu acum că la primăvară mă voi întâlni cu Munken Vendt şi vom pleca amândoi în drumeţie. Poate că mi-aş fi pus de îndată planul în aplicare, dar baroneasa m-a convins să mai rămân şi le-a pus şi pe fetiţe să mă roage. Zilele trec în felul acesta una

după alta.

Nu primesc veşti de la Rosa. Ea îmi povestise multe lucruri din viaţa ei, iar la ultima întâmplare fusesem mai mult decât un simplu martor; dar probabil că nu mai simţea nevoia să mi se destăinuie.

Rosa s-a refăcut foarte bine şi pare sănătoasă şi bine dispusă; de la dispariţia lui Nikolai Arentsen nu mai are motive să fie abătută. Ea trăieşte doar pentru copil şi pentru soţul ei. În felul acesta, lucrurile au luat o întorsătură bună!

Şi Hartvigsen pare să fie mai mulţumit ca oricând, de toţi şi de toate, el nu se mai plânge de stările de anxietate ale Rosei ci, dimpotrivă, o laudă pentru solicitudinea pe care i-o arată şi râde de insistenţele ei ca el să se îmbrace mai călduros. Iar copilul, acest băieţaş plin de viaţă, în cămăşuţa lui scurtă, este în permanenţă prezent în gândurile sale.

Hartvigsen spuse într-o zi:

— Să nu te sperii, dacă vei auzi în curând o noutate.

— Despre ce fel de noutate poate fi vorba? am întrebat.

— Ei, nu o veste tristă, dar... Căci mi-a trecut prin minte ideea năstruşnică să organizez aici, la mine acasă, o mică solemnitate, sau festivitate, cum vrei să o numeşti. Nu vreau să spun mai mult! Dar văzând că eu nu-mi manifest curiozitatea şi nu mă interesez mai îndeaproape, Hartvigsen continuă totuşi: O concep ca pe un mic divertisment pentru mine şi pentru soţia mea. Şi, în afară de aceasta, trebuie botezat şi copilul.

Un ospăţ! mi-am zis.

— N-are niciun rost să-ţi baţi capul cu problema asta! spuse Hartvigsen râzând blajin şi arătându-şi dinţii mari şi gălbui. Aş paria că nu o să ghiceşti!

În timpul nopţii, m-am sculat şi am coborât iar pe drumul meu obişnuit care ducea la antrepozite. Camera Rosei era luminată, probabil din cauza copilului. Totul era cufundat în linişte. Noapte bună! am spus; să dea Dumnezeu să primesc mâine o veste de la ea!

Ce-i drept, ea nu-mi trimise nicio misivă în dimineaţa următoare, dar Hartvigsen veni la prăvălie; văzându-l, m-am dus şi eu acolo. Poate că aduce el o veste! mi-am zis. Hartvigsen reluă subiectul de ieri, făcând şi mai multe aluzii, destul de vagi, la intenţia sa de a organiza ceva în zilele

următoare. L-am întrebat:

— Acasă totul este în ordine?

— Mulţumesc de întrebare, răspunse el. Dar încă nu ai văzut copilul; de ce? Soţia mea este foarte mirată.

M-am dus la Rosa. Merg ca să văd copilul, mi-am spus mie însumi. Vizita nu a fost lungă, ah, nu – o vizită foarte scurtă şi, în fine, o certitudine.

Rosa era vioaie şi sprintenă, îi dispăruse orice urmă de îngrijorare. Ea spuse că nu înţelege de ce nu venisem de atâta vreme pe la ei; oare mă sperie copilul?

— Veniţi cu mine să-mi vedeţi acum, imediat, băiatul!

Am urcat împreună în camera de sus. Le-am găsit acolo pe slujnica lor bătrână şi pe Martha. Ele se ridicară să plece, dar Rosa le spuse:

— Staţi pe loc, vrem doar să-l vedem pe prinţ!

Prinţul dormea. Era într-adevăr un prinţ, mare şi frumos, cu o boneţică albă pe cap; din când în când, îşi îndoia puţin degetele. Rosa se uita tot timpul la el, înclinându-şi capul şi contemplându-l. Am spus şi eu câteva cuvinte, aşa cum am crezut că se cuvine, şi am luat pentru o clipă mânuţa copilului.

Apoi am coborât iar.

— Cred că sunteţi foarte bucuroasă acum! am spus.

— Da, sunt bucuroasă.

O uşoară umbră îmi învălui inima – nu de invidie, ci de supărare că Rosa era doar bucuroasă. Ştiu că în adâncul sufletului meu îi doream tot binele, dar aş fi vrut ca ea să simtă şi puţină compasiune pentru alţii. Iată deci că fericirea ei mă jignea.

— Aţi fost cumva la Torpelviken? Nu v-am mai văzut de atâta timp, spuse ea râzând.

— Nu, am răspuns eu scurt.

Observând că sunt jignit, ea redeveni serioasă şi încercă să schimbe discuţia.

— Voiam doar să mă interesez de bătrânii mei de la casa parohială. Ei, tata îl va boteza acum pe prinţ.

— Şi ce nume va primi? m-am străduit eu să întreb.

— Nu ne-am decis încă, răspunse ea. Soţul meu ar dori să-l numească Ferdinand, după Mack; eu încă nu ştiu.

Am remarcat că spusese „soţul meu“; mai demult spunea

„Benoni“, îl considera mai degrabă pe Arentsen drept „soţul“ ei. Să fi fost oare invidie sau răutate din partea mea? Voiam neapărat să-i amintesc de Arentsen şi de catastrofă, aşa că am spus:

— Iar acum chiar că nu mai trebuie să vă temeţi de laponul Gilbert.

— Nu, răspunse ea, scuturând din cap, nu mai îmi pasă de el.

— Şi nici din cauza nenorocirii să nu vă mai mâhniţi, am spus eu, referindu-mă la catastrofa cu înecul.

— Ce fel de... Ah! Nu, nici nu vreau să mă gândesc la ea. Parcă s-ar fi întâmplat cu multă vreme în urmă, cu ani de zile înainte.

Eu am spus:

— Fireşte că ar trebui să ne gândim la ea, dar...

— Nu ştiu, răspunse ea. Pare atât de îndepărtată. Nu... a trecut... aţi auzit doar personal tot ce a spus el. Sunt bucuroasă că s-a terminat. Desigur, a fost un sfârşit foarte trist, dar... Acum nu trebuie decât să mă comport aşa cum se cuvine... cu mine şi cu ai mei.

Şi nimic mai mult! mi-am zis. Dar mai eram şi eu pe aici; ce o să se aleagă de mine? Deveneam tot mai insignifiant, dar gândurile mele roiau cu tot mai multă intensitate în jurul acestei fiinţe. De ce nu mă ridicam să plec? Mă cuprinse o disperare profundă care mă făcea să dau totul uitării, m-am auzit spunând ceva şi că Rosa întreabă: Cum? Ah, nu mai aveam pic de mândrie şi fermitate, situaţia mea deplorabilă se permanentizase, o transformasem în atitudine, ba chiar în scop al vieţii – eram acum ca Jens Barnefar când se milogea să-şi primească oasele.

— Am fost în noaptea aceasta acolo, afară, şi am zărit lumină la ferestrele dumneavoastră.

Nu avea niciun efect? Dar hai, mulţumeşte-mi măcar, zâmbeşte-mi cu ochii umezi!

Rosa se încruntă.

— Probabil că lumina rămâne aprinsă din cauza copilului.

— Este neliniştit noaptea? am întrebat eu, dându-mi importanţă.

— Nu, nu, răspunse Rosa imediat. Trebuie doar să-l hrănesc

şi adoarme imediat.

Aş putea acum să mă ridic. Munken Vendt aşa ar fi făcut. Nikolai Arentsen tot aşa.

— Da, da, da, da, am oftat eu, uitându-mă de-a lungul peretelui, până la tavan, ca să par cât mai indifferent. Nu prea ştiu ce să fac la primăvară, adică dacă să-mi fac program comun cu Munken Vendt.

— Aşa? Deci nu rămâneţi la Sirilund? întrebă ea.

— Nu, nu ştiu. Ar fi mai bine să fiu la douăzeci de stânjeni sub apă.

— Nu, nu fiţi atât de disperat! spuse Rosa, cu un ton cald şi insistent. Bietul de el, vă este desigur foarte greu, dar... Am observat deodată că ea trăgea cu urechea, de sus se auzi zgomot de paşi. Cred că s-a trezit prinţul! spuse ridicându-se.

M-am urnit, în fine, şi eu şi i-am întins mâna.

— Dacă îl întâlniţi pe soţul meu, spuneţi-i să nu uite ce l-am rugat, mai adăugă Rosa pe coridor.

Eram îndârjit şi scos din sărite, aşa că am replicat:

— Dacă nu voi uita! Dar voi încerca.

— Ei da, spuse Rosa îngăduitoare şi urcă scările.

Mergând spre casă mi-am propus să nu mai calc pragul casei lor până în momentul când îmi voi lua rămas-bun pentru totdeauna. L-am întâlnit pe Hartvigsen şi i-am transmis rugămintea Rosei.

— Fireşte că nu uit ce trebuie să fac, spuse Hartvigsen. Soţia mea mă roagă de zile întregi să închei socotelile în prăvălie şi cu Mack, şi cu toate, ca să ştim exact pe câţi bani ne putem baza. Şi are perfectă dreptate. Căci acum este şi copilul la mijloc şi trebuie să ne gândim şi la alţii, nu numai la noi. Prin urmare am făcut socoteala până la ultimul bănuţ. Este vorba de sume care îi lasă de obicei pe oameni cu gura căscată şi le înmoaie genunchii. Pot să afirm acest lucru!

Hartvigsen părea să-şi fi redobândit luciditatea. S-ar putea să fi contribuit la asta şi Rosa, care dorea să-l îndrume de acum înainte cu judecata ei clară şi blândă. Am aflat mai târziu de la vânzătorul Steen că Hartvigsen avusese un cont privat uriaş la prăvălie şi la antrepozite, dar că acuma achitase totul. Fireşte că nu puteai decât să apreciezi pozitiv disponibilitatea lui de a-i ajuta pe cei lipsiţi, dar nici el nu-şi putea permite să spună de

fiecare dată: Trece-o în contul lui B. Hartwich!

Era ca un copil. Acum stătea în mijlocul drumului, după încheierea socotelilor, şi nu dorea decât un singur lucru; ca eu, un străin neimplicat, să-mi dau seama de atotputernicia lui.

— După cum am spus, continuă el, chiar dacă altora li se înmoaie genunchii, eu trebuie să încerc să rămân în două picioare. N-am ce-i face! Şi începu iar să facă aluzii la ceea ce intenţiona să întreprindă în zilele următoare: O să fie ceva minunat, spuse el, dar o să coste ceva bani!

Hartvigsen dădu din cap şi plecă râzând.

28

CU PUŢIN timp înainte de Paşti sosiră câteva corăbii din insulele Lofoten; ele aduceau peşte pentru familiile din comună. Pescuitul fusese rentabil, oamenii erau încrezători în viitor.

Astăzi, la 16 aprilie, se împlineşte anul de când am sosit aici. Am petrecut o mare parte a zilei în cămăruţa mea, stând pe gânduri şi făcând bilanţul vieţii mele de până acum. Pe la prânz, când a ieşit soarele, am simţit dorinţa să încep un tablou, să pictez tot ce vedeam de la fereastra mea; mai întâi câteva ogoare, apoi un colţ din moară; în fine, lanţul de munţi din spatele morii – totul acoperit de zăpadă şi învăluit în lumina soarelui. Aş putea picta acest tablou în zilele de Paşti, când oricum n-am altceva de făcut. Dar lumina orbitoare îmi provoacă dureri de ochi.

Fetiţele au primit de la mama lor permisiunea să se uite, în dimineaţa de Paşti, printr-o năframă de mătase galbenă, ca să vadă dacă soarele dansează de bucurie că a înviat Iisus. În Finlanda soarele aşa făcea. Fetiţele mi-au promis să vină şi la mine cu năframa, ca să văd şi eu soarele. Copilele acestea sunt adorabile, nu am avut nicio supărare cu ele, cu excepţia unei singure ocazii, în timpul verii, când mi-au stricat nişte flori culese de mine pentru altcineva. Mai târziu m-am gândit că a fost poate mai bine că s-a întâmplat aşa şi că n-am mai apucat să ofer florile... cine ştie! De atunci însă am fost totdeauna în cele mai bune relaţii de prietenie cu ele. Toamna mă mai părăseau uneori, preferând să-l însoţească pe Jens Barnefar; dar se întorceau în curând la mine, iar în timpul iernii mergeam

de multe ori cu ele la săniuş sau la schi. Veneau adeseori la mine în cameră, dar băteau totdeauna la uşă înainte de a intra; dacă se întâmpla cumva să uite, ele ieşeau iar afară ca să bată mai întâi la uşă. Am avut totdeauna parte de bucurie din partea lor. Iar eu mă revanşam faţă de ele pe cât puteam; ele veneau mereu în momente nepotrivite ca să le povestesc ceva, dar nu le refuzam; numai când lucram la un tablou le rugam să mai aştepte puţin.

După Paşti, Hartvigsen plecă spre insulele Lofoten cu una dintre corăbiile care veniseră acasă de sărbători. Probabil că voia să-i supravegheze mai îndeaproape pe cei doi corăbieri ai săi care ancoraseră la punctele unde se pescuia şi cumpărau peşte. Căci Hartvigsen avea o întreprindere mare.

El se întoarse peste patru zile, mai falnic şi mai plin de el ca până acum; închiriase un vapor, un vapor întreg! El însuşi stătea lângă căpitan, pe puntea de comandă, ca un simplu pilot, indicându-i, prin semne, cârmaciului în ce direcţie să o apuce. Era ziua în amiaza mare, am coborât cu toţii la chei ca să vedem vaporul. Apoi l-am auzit pe Hartvigsen strigând:

— Aruncaţi ancora!

Iar ancora coborî, zornăind, spre adâncuri.

Deci ăsta era marele eveniment la care făcuse de multă vreme aluzie: bogătaşul Hartwich din Sirilund a închiriat un vapor pentru a se întoarce cu el acasă de pe insulele Lofoten. El stătea încă pe puntea de comandă, prefăcându-se că nici nu ne vede pe noi, cei de pe ţărm; dar cred că ne vedea foarte bine şi simţea că îi creşte inima de bucurie. Coborî de pe vapor însoţit de căpitan. Noi i-am salutat: Hartvigsen părea un copil, atât era de bucuros şi de mândru. Apoi cei doi domni trecură pe lângă noi, continuându-şi drumul.

Dar Hartvigsen avea nevoie de vaporul mare şi pentru altceva, nu numai pentru călătoria scurtă de pe insulele Lofoten până acasă; el voia să-şi ducă fiul la botez. *Acesta* era evenimentul cel mare, tot restul nu era decât un fleac în comparaţie cu el. Copilul urma să primească botezul de la tatăl Rosei, pastorul Barford, din parohia învecinată; ori, asta însemna o călătorie de mai multe ore. Iar Hartvigsen voise să-i facă Rosei o surpriză, oferindu-i această nemaipomenită călătorie cu vaporul.

Pe la ora prânzului, Hartvigsen veni la Sirilund şi intră în cameră deoarece dorea să vorbească atât cu Mack, cât şi cu baroneasa. Intenţiona să-l roage pe asociatul său să fie naş împreună cu fiica sa. Ah, Mack ăsta – puteai să-l urăşti de moarte, dar trebuia să admiţi că el se comporta faţă de toată lumea ca un adevărat senior măreţ şi mândru!

Mack mulţumi, declarând imediat că este o onoare pentru el şi acelaşi lucru îl spuse şi baroneasa.

— Dar ce nume va primi? întrebă ea.

Hartvigsen păru uşor încurcat şi răspunse:

— Încă nu ne-am hotărât. Dar soţia mea va găsi un nume pentru prinţ. Ea îl numeşte „prinţul“.

De fapt, situaţia era următoarea: Hartvigsen voise iniţial să-i dea fiului său numele de Ferdinand, după Ferdinand Mack. Dar Petrine, fosta subretă căsătorită acum cu „Copciarul“, i-o luase înainte; ea îl botezase pe băiatul ei de Paşti dându-i, pe drept cuvânt, tot numele de Ferdinand. Lumea, care se mira că Mack nu o împiedicase să procedeze aşa, uitase ce fel de om este Mack. „Pofteşte“, îi răspunsese el.

Înainte de a pleca, Hartvigsen mă rugă şi pe mine să fac, împreună cu ei, călătoria cu vaporul şi să particip după aceea la festivitatea din casa bunicilor; dar eu i-am mulţumit şi i-am răspuns – întocmai ca şi cu altă ocazie – că nu dispun de îmbrăcămintea potrivită pentru asemenea ceremonie.

— El nu are un frac. Ar prefera să moară decât să meargă fără frac, spuse baroneasa râzând.

— Aşa am fost învăţat de acasă, am răspuns.

Mack dădu din cap aprobator. Iar pentru mine această aprobare şi puţinele cuvinte ale lui Mack valorau mai mult decât râsul baronesei. La puţin timp după aceea spuse şi ea:

— Fireşte că aveţi dreptate!

Acum începură, atât în casa lui Hartvigsen, cât şi la Sirilund, preparativele pentru călătorie. Baroneasa hotărî să le ia şi pe fetiţe, iar acestea se învârteau, îmbujorate de bucurie, peste tot; şi micuţa Martha urma să fie prezentă spre mândria tatălui ei, vânzătorul Steen. Hartvigsen luă la bord o grămadă de alimente şi vin şi tot felul de bunătăţi pentru a nu-i pune în încurcătură pe socrii lui la festivitatea de după botez.

Apoi vaporul plecă.

După două zile se întoarse aducându-i înapoi pe toţi oamenii noştri. Totul decursese în cele mai bune condiţii, băieţaşul fusese botezat Augustus, după tatăl Rosei. Vaporul rămase în golf până în ziua următoare şi am urcat şi eu la bord; Hartvigsen îi cercetă toate cotloanele şi spuse:

— Ei, până la urmă poate că îl cumpăr!

După plecarea vaporului, paznicul farului, Schöning, veni într-o zi la prăvălie şi întrebă:

— Ce fel de vaporaş a fost de câteva ori pe aici?

— Cel care l-a transportat pe copilul lui Hartvigsen la botez, i-am explicat.

Paznicul farului zâmbi obosit, ca de obicei, şi spuse:

— Ah, ce se mai chinuieşte omul ăsta să se descotorosească de banii săi!

— Poate că Hartvigsen va cumpăra vaporul, i-am spus.

Paznicul farului scutură din cap şi spuse:

— Ar fi de preferat să-şi asigure mai întâi mălaiul pentru terci!

Hartvigsen nu mai voia să treacă drept un om bogat, dar prost. Ce-i drept, el se lăuda peste tot cu marele eveniment pe care îl organizase, dar nu-şi mai punea contul curent de la prăvălie şi de la antrepozite la dispoziţia oricui. L-am auzit într-o zi spunându-i unei femei care cerea de la el ceva mărfuri:

— În privinţa cafelei şi a altor mărfuri, precum şi a stofei, trebuie să mergi la soţia mea şi să stai de vorbă cu ea!

Eu nu aveam nimic de împărţit cu Hartvigsen şi cu Rosa; dar am simţit totuşi o mică bucurie, auzindu-l ce spune. Cu siguranţă că era încă un om bogat, dar Rosa îl va împiedica de acum înainte să devină ridicol, etalându-şi mereu posibilităţile. Aşa se părea.

Ah, toate mergeau acum foarte bine.

Doar nefericita de baroneasă nu se liniştise. Ca să-şi treacă timpul, ea încercă iarăşi să-i sucească lui Hartvigsen capul. Îţi venea să râzi şi în acelaşi timp să plângi. Venea după el la antrepozite şi la moară, îl pândea pe drum şi i se alătura, dar pe Hartvigsen îl obosea vorbăria ei exaltată din care nu înţelegea nimic, aşa că el îşi lua rămas-bun de la ea şi o părăsea de îndată ce putea. Asta a mers aşa câtva timp; iarna se apropia de sfârşit, dar baroneasa nu renunţase încă

nicidecum să-l zăpăcească pe Hartvigsen. Lui însă nu-i păsa acum de nimic, se pare că Rosa exercita o influenţă benefică asupra lui.

— Scrieţi-i lui Munken Vendt! îmi spuse ea.

— În curând voi pleca eu însumi la Munken Vendt, am replicat eu.

— Vreţi să ne părăsiţi! spuse ea scurt.

Apoi plecă iar, ca să-l întâlnească pe Hartvigsen.

Încăpăţânarea ei nu se împăca deloc cu ideea că Rosa îl subjugase în aşa măsură. Tonul ei deveni mai natural şi ea începu să vorbească mai pe înţeles. Dar Hartvigsen nu cedă. Baroneasa spunea despre Rosa:

— Cât de sedentară a devenit de când are soţ şi copil!

Felul de a fi al acestei cucoane ciudate nu era câtuşi de puţin compatibil cu manierele elegante pe care le aşteptai de la o baroneasă.

Ce deosebire între ea şi tatăl ei! Acest om nu derapa niciodată şi nici nu-şi pierdea siguranţa de sine. Bătrâna Malene, mama lui Nikolai Arentsen, veni într-o zi la Mack cu o mare rugăminte. Malene înfăşurase într-o năframă toate bancnotele primite de la fiul său şi le ţinea strâns în mână; să le păstreze Mack pentru ea! Mack răspunse fără să clipească:

— Da, faci foarte bine, investeşte-ţi banii la mine şi vei putea lua mărfuri din prăvălia mea ori de câte ori ai nevoie de ceva!

El trecu suma într-un registru şi îi făcu Malenei un semn cu capul.

— Nu am mai avut somn de atunci, spuse ea.

— De acum înainte vei putea dormi! răspunse Mack.

Când Hartvigsen auzi despre toată povestea, rămase stupefiat:

— Ei, asta-i bună! O să se îngraşe acum a treia oară cu banii aceştia!

Baroneasa mă rugă într-o zi să merg cu ea în camera lui Fredrik Mensa.

— Prea e de tot cum zace aici, spuse ea, vreau să îl primenesc puţin!

N-am înţeles imediat din ce cauză mă rugase chiar pe mine să o însoţesc, dar mă gândeam că baroneasa devenise, poate, iarăşi evlavioasă şi voia să facă o faptă bună, aşa că m-am dus

cu ea.

Bătrânul nevoiaş zăcea singur în odaie; Petrine ieşise cu copilul. Aerul era stătut, mirosea îngrozitor, podeaua şi pereţii din jurul lui era soioşi; baroneasa deschise o fereastră, ca să putem respira. Apoi răsuci o pungă dintr-o foaie de hârtie, spunându-mi:

— Ca orice fiică de negustor, ştiu şi eu să fac o pungă!

Când moşneagul auzi o voce străină, el spuse: Ptro, ptro! luându-ne probabil drept nişte cai.

Apoi baroneasa îl despăduche, strângând cu grijă păduchii în punga de hârtie.

M-am gândit atunci; ce combinaţie ciudată de bine şi de rău la cucoana asta; nu consideră că este sub demnitatea ei să facă ceva atât de scârbos, deşi slujitorii se dau înapoi de la aşa ceva! Şi i-am dat o mână de ajutor. Baroneasa îl scărpină pe bătrân; el zăcea şi voia să ne ajute, agitându-şi mâinile prin aer.

— Ţine-mi acum punga! spuse baronesa.

Ea scoase un pieptene şi începu să cureţe părul bătrânului. Ah, ce operaţie greţoasă; şi trebuia făcută cu multă precauţie. Mai rău era că bătrânul nu voia să stea liniştit. Bietul Fredrik Mensa fusese total abandonat, aşa că nu avusese cine să-l scarpine; Dumnezeu îl blagoslovise acum cu această oră plăcută. El începu să-şi lingă buzele, salivând de plăcere. Tut, tut! spunea el. Baroneasa strângea cu conştiinciozitate păduchii în pungă, nu ar fi reuşit nimeni să fie atât de îndemânatic ca ea.

— E destul? întrebă ea, evaluând conţinutul pungii. Da, e destul.

— Destul? am întrebat eu.

— Voiam doar să spun...

Şi ea începu să-l pieptene frumos pe Fredrik Mensa, fără să cureţe pieptenele, ci trecându-l tot mereu prin părul său; eu strângeam atent tot ce cădea pe pernă. Bătrânul începu să râdă cu voce tare, fiindcă se simţea atât de bine şi îşi flutură braţele în jurul său, ca în stare de euforie: Tut, tut, tut, tut, tut! spunea el, dând din cap şi râzând iarăşi. Deodată, el se strâmbă şi ţipă: Satan!

— Acum îl doare, desigur, am spus eu.

— Nu, nu! răspunse baroneasa, continuându-şi activitatea.

Fredrik Mensa scuipă pe perete şi scoase o serie de

înjurături. Era de-a dreptul înfricoşător. Nu m-am mai putut stăpâni şi am spus iar:

— Ba da, acum îl doare!

Baroneasa se opri. Ea îmi luă punga din mână, o închise cu grijă şi închise şi fereastra.

După ce am ieşit, ea îi căută pe Jens Barnefar şi pe rândăşoaică şi le ordonă să facă curăţenie în camera lui Fredrik Mensa. Mai târziu, o întâlni pe Petrine şi îi spuse:

— Trebuie să ai grijă de Fredrik Mensa, dacă vrei să locuieşti în continuare în cameră!

— Am încercat deja de repetate ori, răspunse Petrine izbucnind în lacrimi. Este imposibil să-l ţii curat, el se murdăreşte tot, încontinuu, cu mâncare. De l-ar lua odată Dumnezeu! Ieri i-am schimbat cămaşa, astăzi nici nu te poţi uita la el.

— Cere de la prăvălie pânză şi coase-i mai multe cămăşi, spuse baroneasa; trebuie să-l speli şi să-l piepteni în fiecare zi şi să-i schimbi cămaşa ori de câte ori este nevoie. Nu uita, te rog! spuse ea dând din cap.

Era generoasă baroneasa, întocmai ca tatăl ei! Din păcate, după cele ce s-au întâmplat mai târziu, am început să o suspectez serios pe baroneasă şi punga ei cu păduchi; dar m-am simţit onorat că îmi arătase încredere şi nu mă rugase nici cu un singur cuvânt să păstrez tăcerea; din care cauză n-am povestit nimănui nimic.

Câteva zile mai târziu, baroneasa şi cu mine stăteam de vorbă afară, în curte, când apăru Hartvigsen.

— Voi, cei de aici, cum o duceţi? întrebă el. Noi în curând n-o să mai suportăm să stăm în casă.

— Zău?

— La noi este o adevărată invazie de păduchi, spuse Hartvigsen. Probabil că i-am luat de pe vapor, în timpul călătoriei. M-am hotărât să nu mai cumpăr vaporul.

— Noi n-am luat păduchi, spuse baroneasa.

— Zău, nu? se miră el. Mie nu-mi pasă de ei, dar soţia mea spală toată ziua şi plânge.

Baroneasa îl luă pe Hartvigsen de braţ şi îl trase după ea în curte. Nu ştiam ce să cred, ce să gândesc; dar am auzit-o pe baroneasă spunând:

— Ce fel de gospodină este Rosa de se lasă invadată de păduchi!

Ei se întreţinură câtva timp; până la urmă însă, Hartvigsen îşi luă rămas-bun, ca de obicei, şi plecă acasă.

Biata baroneasă Edvarda, cât era de dezorientată!

29

SE APROPIE primăvara, zăpada se topeşte pe ogoare şi afară, pe stâncile pentru uscat peştele, ciorile şi coţofenele încep să adune crenguţe pentru cuiburi. Nu mai rămân multă vreme la Sirilund.

Baroneasa a intrat azi la mine în cameră şi s-a trântit pe un scaun. Avea o privire rătăcită, faţa îi era cenuşie.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat.

— A murit, răspunse ea. Am ştiu. Nu s-a întâmplat nimic.

— Cine a murit?

— Glahn. În India. S-a comunicat în ziar. Familia a dat anunţul. În India. Aşa scrie.

Răspunsurile ei erau întretăiate. Îşi muşca buzele. Mi-a fost milă de ea şi am spus.

— Tristă veste! N-ar putea oare să fie o eroare, o confuzie?

— Nu, spuse ea.

Buzele îi erau iarăşi însângerate, ea împroşca iarăşi stropi de sânge şi a trebuit să confirm observaţia lui Munken Vendt, care spusese că gura ei semăna cu o floare.

Baroneasa se ridică peste o clipă şi părăsi camera. Nu-şi găsea liniştea. Coborî în biroul tatălui ei. După-amiază se culcă, iar o oră mai târziu trimise după mine.

— Nu s-a întâmplat nimic, spuse ea când am intrat în cameră; ştiam că este mort. Acum scrie în ziar că a murit în India. Da, este totuna.

— Ar putea să fie şi o confuzie de nume... am început eu, vrând să o consolez.

— Nu, nu! răspunse ea scurt. De altfel, scuzaţi-mă că am intrat azi aşa, pe neaşteptate, în camera dumneavoastră şi că v-am chemat acum. Ce fel de confuzie?

— O asemenea veste a parcurs un drum lung din India şi până aici, am răspuns. Deci nu este exclusă o confuzie de

nume.

— Credeţi? spuse ea. Poate!

Dar sunt sigur că nu avea nicio speranţă. Ea rămase mai multe zile în şir în pat şi, după ce se sculă iarăşi, mai dură câteva zile până îşi reveni. Luase obiceiul de a se ţine cu cele două mâini de talie; slăbise foarte mult, aşa încât degetele ei lungi aproape că se întâlneau; mijlocul îi devenise atât de subţire, de parcă era o clepsidră. Dar, având o constituţie rezistentă, ea se refăcu încetul cu încetul; când echipajele se întoarseră de pe insulele Lofoten, nu se mai vedea nimic pe faţa ei; doar că devenise şi mai nestăpânită şi încăpăţânată ca până acum, de parcă ar fi vrut să înfrunte lumea întreagă din cauza destinului lui Glahn. Cum păcătuia faţă de sine însăşi!

Ambarcaţiile reveniră acasă şi ancorară în dreptul stâncilor pe care se usca peştele, golful se umplu din nou de viaţă, de cântece şi de agitaţie. Cu ultimul pachebot care circula spre nord sosi şi eternul englez, Sir Hugh Trevelyan. Era beat criţă, ca de obicei, şi se îndreptă iar spre stânci ca să asiste, cu privirile fixe, la operaţia de spălare a peştelui. Baroneasa se duse după el şi îl aduse la Sirilund. Era incredibil ce reuşea să facă din el – atât de tenace îi erau voinţa şi mâinile înguste. Cu puţin timp înainte ea fusese copleşită de o tristeţe adâncă, din cauza morţii lui Glahn, şi iată că reuşea să se redreseze prin forţe proprii, fără vreo consolare din afară, atât de mari erau fermitatea şi dârzenia ei. În ceea ce îl priveşte pe englez, ea îl îngriji cu o statornică şi nobilă abnegaţie; mie îmi spuse:

— Dispun de o mică rezervă, încă neatinsă, de tandreţe la care pot recurge acum.

Sir Hugh trecu printr-o ciudată metamorfoză; în anul acesta, el nici nu-şi făcu timp să-şi viziteze fiul de la Torpelviken, limitându-se să-i trimită bani mamei sale; el personal rămase să locuiască la Sirilund. Sir Hugh părea un om liniştit şi distins, iar expresia feţei sale putea deveni chiar cordială atunci când trăsăturile erau luminate – rareori – de un zâmbet. Baroneasa îi deveni în curând indispensabilă, el zâmbea tot mai des în compania ei, făcea plimbări lungi cu ea şi nu se mai gândea la băutură.

Pachebotul trebuia să se întoarcă în curând de la Vadsö şi să-i culeagă pe pasagerii pentru sud; Sir Hugh se pregătea să

plece acasă, în Anglia. Dar când se apropie ziua plecării începu şi baroneasa să facă preparative pentru călătorie; în fiecare zi era transportat câte un geamantan jos, la debarcader. Nu mai era niciun dubiu, baroneasa urma să-l însoţească pe Sir Hugh acasă la el, într-atât îl cucerise. Pe fetiţe le încredinţa, la plecare, menajerei lui Mack.

Venise momentul să plec şi eu; era sfârşitul lui mai şi nu aşteptam decât ca drumurile din pădure să se usuce puţin. Zilele erau calde, zăpada se topise, deci se vor zvânta şi drumurile.

I-am dăruit lui Hartvigsen ultimul meu tablou; peisajul de iarnă cu moara şi lanţul de munţi din fund şi mi-am pregătit puşca şi bocceaua cu obiectele de îmbrăcăminte; astăzi este sâmbătă, duminică o iau din loc. Hartvigsen îmi mulţumi din tot sufletul pentru tablou şi spuse:

— Ai văzut cum arătau pereţii casei mele când ai sosit; vino să-i vezi acum, înainte de a pleca!

— Da, vă mulţumesc, i-am spus.

Seara, pachebotul apăruse deja la orizont, departe în larg, înaintea farului; baroneasa veni la mine şi mă rugă:

— Staţi diseară de vorbă cu fetiţele! Le-am expediat cu Jens Barnefar, dar se vor întoarce în curând.

Deoarece ea părea profund descumpănită, frângându-şi, chinuită, mâinile, nu i-am mai pus alte întrebări.

Baroneasa coborî, împreună cu Sir Hugh, în birou, unde se întreţinură, amândoi, câteva minute cu Mack; în acest timp se întoarseră acasă fetiţele. Sir Hugh ieşi primul din birou, o luă pe drumul care ducea spre chei, dar se opri după câţiva paşi, aşteptând. Apoi apăru baroneasa, le văzu pe fetiţe şi se aplecă puţin ca să pară mai mică şi să nu fie observată de ele. Ah, ele erau atât de mioape!

— Tu eşti, mamă? strigă micuţa Tonna.

— Nu! răspunse baroneasa cu o voce schimbată, continuându-şi în grabă drumul.

— Ei, ai crezut că este mama! spuse Alina, sora mai mare, râzând de surioara care se înşelase.

Baroneasa se opri, şocată, şi schimbă câteva cuvinte cu Sir Hugh, care aprobă dând din cap şi zâmbind. Baroneasa se întoarse, veni în grabă la fetiţe, le strânse la piept, pe

amândouă deodată, şi le spuse:

— Hai, veniţi cu mama, plecăm în călătorie... în călătorie! Acolo e vaporul! Ah, dragele mele!

Baroneasa îşi continuă în grabă drumul, ţinând de fiecare mână o fetiţă. Iar Sir Hugh le făcu semn. O apucară toţi patru pe cărarea care cobora spre chei.

Când Mack ieşi din birou luând-o în aceeaşi direcţie, m-am dus şi eu la debarcader. Mi-am luat cu multă căldură rămas-bun de la fetiţe, mulţumindu-le pentru orele petrecute împreună în acest an, iar ele făcură o reverenţă şi se urcară într-o barcă. Aceasta le ducea la vapor şi de acolo ele fluturară batista, strigându-ne *adio,* atât bunicului lor, cât şi mie. Îmi amintesc încă de toate aceste amănunte.

Am aflat mai târziu că baroneasa voise să vadă la faţa locului în ce condiţii trăieşte Sir Hugh în Anglia, înainte de a se căsători cu el şi de a-şi aduce şi fiicele, dar în ultima clipă nu se putuse totuşi hotărî să plece fără copii. Şi asta îi făcea cinste.

Ziua următoare era duminică – o zi lungă; casa rămăsese foarte liniştită după plecarea copiilor. Încă în timpul dimineţii fusese chemat „Copciarul“ ca să ia îngerii de argint din cameră şi să-i fixeze iarăşi în jurul patului lui Mack; lucrurile urmau să revină pe vechiul lor făgaş, dinaintea întoarcerii baronesei. Mack supraveghea personal toate schimbările operate, şi în cele din urmă o chemă pe Margrete, subreta cea liniştită şi neînduplecată, ca să admire noul aranjament al patului.

Seara, mi-am luat rămas-bun de la Mack şi de la toţi ai casei, apoi m-am dus la Hartvigsen. Mi-am propus să scurtez vizita de rămas-bun – învăţasem ceva văzând maniera în care Nikolai Arentsen se despărţise de Rosa. Ultimul cuvânt – oare care va fi acesta? spusese el batjocoritor. Atât de nonconformist fusese el în toate privinţele.

Hartvigsen îmi mulţumi încă o dată pentru tablourile cu care îi împodobisem pereţii şi se sfătui cu mine unde să atârne tabloul cu peisajul de iarnă, după ce va fi găsit un cadru potrivit pentru el. Rosa era bună şi amabilă şi ne servi vin şi prăjituri. Am vorbit cu toţii despre baroneasă, care plecase fără să-şi ia rămas-bun de la ei, despre Sir Hugh, despre copilul său, despre peştele uscat şi despre Mack; apoi despre Munken Vendt la care mergeam eu acum. Oare de ce mi-am prelungit vizita mai

mult timp decât intenţionasem? Poate că Rosa îl rugase pe soţul ei să nu plece când voi veni eu – poate că îi spusese doar să o ajute să întreţină o conversaţie. Iar Hartvigsen vorbea. În cele din urmă, el se ridică şi spuse:

— Dar înainte de a pleca trebuie să-l vezi pe prinţ!

Rosa spuse însă:

— Nu, lasă că îl aduc eu aici!

— Ei, în mine nu are încredere! remarcă Hartvigsen, râzând îngăduitor.

Apoi Rosa coborî cu prinţul în braţe şi am mai vorbit câtva timp despre copil. După care am mulţumit pentru toate şi mi-am luat rămas-bun. Rosa se ridică ţinând copilul la piept şi îmi dădu mâna; îmi mulţumi şi ea pentru orele petrecute împreună.

Când am ajuns la uşă, ea se aşezase deja iar, cu copilul în braţe. Hartvigsen mă însoţi până afară şi îmi mai adresă câteva cuvinte pline de căldură.

Ultimele cuvinte.

Ajungând acasă, am înălţat o rugăciune fierbinte lui Dumnezeu, ca să mă ajute şi în continuare. Nu am dormit toată noaptea; iubirea este necruţătoare! Dar număram orele şi am stat puţin întins pe pat; apoi m-am aşezat pe un scaun până s-a făcut dimineaţă. Era de-abia ora trei când mi-am luat puşca şi bocceaua şi am pornit, prin pădure, spre nord.

Am consemnat toate acestea ca să-mi treacă timpul. Nu sunt bun nici de una, nici de alta, dar am alcătuit totul din amintiri şi însemnări făcute pe bileţele, fără să am o pregătire specială în acest sens. Aşa este.

Aceste file vorbesc despre multe lucruri şi multe persoane; din punctul meu de vedere, ele nu se referă însă decât la una singură; la *ea.*

Cuprins

BENONI.....3

ROSA.....194